

Ivane Javakhishvili Tbilisi State University
Arnold Chikobava Institute of Linguistics
Academy of Sciences of Tskhum-Abkhazia

Nana M. Machavariani

Abkhazian-Georgian Dictionary with Index and Grammar Review

Tbilisi
2018

ივ. ჯავახიშვილის სახ. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
არნ. ჩიქოვას სახელობის ენათმეცნიერების ინსტიტუტი
ცხუმ-აფხაზეთის მეცნიერებათა აკადემია

ნანა მაჭავარიანი

**აფხაზურ-ქართული ლექსიკონი
ინდექსითა და გრამატიკული
მიმოხილვით**

თბილისი
2018

წიგნში წარმოდგენილია 7000-სიტყვიანი აფხაზურ-ქართული ლექსიკონი ინდექსითა და გრამატიკული მიმოხილვით. ნაშრომს ერთვის გამოყენებული ლიტერატურა და რეზიუმე ინგლისურ ენაზე.

წიგნი გამოადგებათ სტუდენტებს, მკვლევრებს და ფართო საზოგადოების წარმომადგენლებს.

რედაქტორი – საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემიის
წევრ-კორესპონდენტი, პროფ. ვ. შენგელია

ტექნიკური რედაქტორი – ლ. ვაშაკიძე
რეზიუმეს ინგლისური თარგმანი – რ. ჯაიანი
კომპიუტერული უზრუნველყოფა – რ. პაპიაშვილი

© ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი,
თსუ არნ. ჩიქობავას სახელობის ენათმეცნიერების ინსტიტუტი

ISBN

სარჩევი

ანბანი	6
აფხაზურ-ქართული ლექსიკონი	7
შემოკლებათა განმარტებები	144
ინდექსი	145
გრამატიკული მიმოხილვა.....	240
ლიტერატურა.....	318
Summary.....	324

აფხაზური ანბანი

აფხაზური ანბანი аҧсуа нбан	ქართული ტრანკრიფცია აკყრუათა ტრანკრიფცია	აფხაზური ანბანი аҧсуа нбан	ქართული ტრანკრიფცია აკყრუათა ტრანკრიფცია
А а	ა	П п	პ
Б б	ბ	Ҩ Ҩ	ფ
В в	ვ	Р р	რ
Г г	გ	С с	ს
Гь гь	გ̣	Т т	ტ
Гә гә	გ°	Тә тә	ტ°
Ҩ Ҩ	ღ	Ҩ т	თ
Ҩь Ҩь	ღ̣	Ҩә тә	თ°
Ҩә Ҩә	ღ°	У у	უ // უ
Д д	დ	Ф ф	ფ
Дә дә	დ°	Х х	ხ
Е е	ე	Хь хь	ხ̣
Ж ж	ჟ	Хә хә	ხ°
Жь жь	ჟ̣	Х х	ჰ
Жә жә	ჟ°	Хә хә	ჰ°
З з	ზ	Ц ц	ც
З з	ძ	Цә цә	ც°
Зә зә	ძ°	Ц ц	წ
И и	ი // ი	Цә цә	წ°
К к	კ	Ч ч	ჩ
Кь кь	კ̣	Ч ч	ჭ
Кә кә	კ°	Ӏ е	ჩ°
Қ қ	ქ	Ӏ е	ჭ
Қь қь	ქ̣	Ш ш	შ
Қә қә	ქ°	Шь шь	შ
К к	ყ	Шә шә	შ°
Кь кь	ყ̣	Ы ы	ღ
Кә кә	ყ°	Ӏ Ӏ	ვ
Л л	ლ	Ц ц	ჯ
М м	მ	Ць ць	ჯ
Н н	ნ	ь	~
О о	ო	ә	°

აფხაზურ-ქართული ლექსიკონი

A

áa არს. 1. ურთხელი.

áa არს. 2. ღვედი.

áa 3. ნაცვ. აი.

აабá რიცხვ. რვა (წ.).

აáгара ზმნ. მოტანა, მოყვანა. иааиго-
ит მოაქვს, მოჰყავს (ადამ.).

აáдгылара ზმნ. მოდგომა. даáдгылеит
მოადგა.

áазахьа ზედს. ბუთხუზა.

áагылара ზმნ. შეჩერება. даагылеит
შეჩერდა.

áаи ნაწ. ჰო, კი, დიახ.

აаигáá ზმნზ. ახლო, ახლოს, მახ-
ლობლად.

აáира ზმნ. მოსვლა. даáиуеит, даáит
მოდის, მოვიდა.

áакыдгылара ზმნ. შემოვლა. даакы-
дгылеит შემოიარა.

аакы́нская ზმნზ. ამას წინათ, ახლა-
ხან, დიდი ხანი არაა.

áамта არს. დრო, ჟამი, ხანი.

áамыста არს. აზნაური.

áамыстара არს. აზნაურობა (აზნაუ-
რის წოდება).

áамышьтахь ზმნზ. შემდეგ.

áан ზმნზ. ...დროს.

áангылара ზმნ. გაჩერება, დადგომა.
даангылеит გაჩერდა, დადგა.

áнда არს. ღობე.

áандавých არს. ყუაფივარი.

áандан ზმნზ. პირას ტყისა, ყანისა.

áанкылара ზმნ. გაჩერება. иаанíкы-
леит გააჩერა.

áапкра ზმნ. გაცოფება. иаапкыеит,
иаапкит ცოფდება, გაცოფდა.

áара არს. ურთხლის ტყე.

áара არს. ბრალი, დანაშაული.

аарá ზმნ. მოსვლა. даáиуеит, даáит მო-
დის, მოვიდა.

аáрла, аáрла хэа ზმნზ. ძლივს.

áартра ზმნ. გაღება. иааиртуеит, иа-
аиртит აღებს, გააღო.

áарпшра ზმნ. გამოაშკარავება. иа-
аирпшит გამოააშკარავა.

áархэра ზმნ. მობრუნება. иааирхэит
მოაბრუნა.

аáрцэ ზმნზ. გამოღმა. саპириспири
нырцэ გაღმა.

áас არს. ქვეტყე.

áастá ზმნზ. შედარებით.

áаскьагара ზმნ. ახლოს მოწვევა.
иааскьéнгéит ახლოს მოსწია.

áатра ზმნ. გაღება. иатуеит, иаатíт
იღება, გაიღო; ашьэ аатуеит კარი
გაიღება.

ааптра არს. მწყემსების საზამთრო
სადგომი ადგილი ბარში.

áапсара ზმნ. დაღლა. даапсéит და-
იღალა.

áапса ზედს. დაღლილი, დაქანცუ-
ლი, დამაშვრალი. ауаа áапса და-
ღლილი, დაქანცული კაცი.

áапшра ზმნ. მოხედვა. даапшуеит,
даапшит აქეთ იხედება, მოიხედა.

áапхьара ზმნ. მოხმობა. даáипхьóит,
даáипхьéит იხმობს, მოიხმო.

áапын არს. გაზაფხული.

áапынра არს. გაზაფხული.

áашьа ზმნზ. ზარმაცი.

áшьтра ზმნ. გამოგზავნა, გამოშვება.
дааíшьтíт გამოგზავნა, გამოუშვა.

áашьышь არს. მაჩვი. მრ. áашьарақэа.

áацара ზმნ. მოდენა. иааицóит, иааи-
цéит აქეთ დენის, მოდენა.

áазамта არს. გაზრდილი, გამოზრ-
დილი.

- áazara** *ზმნ.* 1. ზრდა. დიააზóიტ, დია-აჯéიტ ზრდის, ზარდა.
- áazara** *ზმნ.* 2. მოწვდომა. იააჯóიტ, იააჯéიტ აქამდე წვდება, მოწვდა.
- ააцá** *არს.* ტომარა.
- აачá** *არს.* წვრილი ღვედი, თასმა.
- аачыц** *არს.* სიბრძნის კბილი.
- áaxara** *ზმნ.* მოხვედრა. იაáხეიტ მოხვდა;
- аáxара** *ზმნ.* მოწვევა. დაáხოიტ, დაáхеიტ აქეთ სწევს, მოსწია.
- áахапыц** *არს.* საძირე კბილი.
- аáхэара** *ზმნ.* ყიდვა. იაáихэоит, იაáи-хэоит ყიდულობს, იყიდა.
- аáхэатэ** *არს.* საყიდელი.
- аáхэаэ** *არს.* მყიდველი, მუშტარი.
- аахыц** *ზმნზ.* ამიერ; გადმოღმა.
- аахыц-кавказ** *არს.* ამიერ-კავკასია.
- áахэра** *ზმნ.* მობრუნება. დაахэიტ მობრუნდა.
- áаанажьлара** *ზმნ.* შენობაში შემოშვება. იააанайжьлеიტ შემოუშვა.
- ааэра** *ზმნ.* ხმის მოღწევა. იაáаэеიტ, იაáаэит ხმას აღწევს.
- аб** *არს.* 1. მამა.
- аб** *არს.* 2. ბოტი, ვაცი.
- áбаа** *ზედს.* გამხდარი.
- áбаахара** *ზმნ.* გახდომა. იაбаахэიტ გახდა.
- абас** *ზმნზ.* ასე, აგრე.
- абán** *ზმნზ.* ეგერ, ეგე.
- абána** *არს.* აბანო.
- абánт** *ნაცვ.* ისინი, იგინი.
- абánс** *ზმნზ.* абánс, абáпс ასე, ისე.
- абáр** *ნაცვ.* აი, აგერ, აგე.
- абáрт** *ნაცვ.* ესენი, ეგენი.
- абарскатэí** *ნაცვ.* ამდენი.
- абáсала** *ზმნზ.* ამგვარად, ამრიგად, ამნაირად.
- абаскák** *ნაცვ.* ამდენი.
- абаскааык** *ნაცვ.* ამდენი (ადამ.).
- áбашьра** *ზმნ.* შეომება. დიაáбашьеიტ, დიაáбашьит ეომება, ეომა.
- áбазуеи** *არს.* ძიძის ქმარი, გამზრდელი.
- áбду** *არს.* პაპა, ბაბუა.
- абипáзатэ** *არს.* დედისერთა ვაჟი.
- аби-пéи** *არს.* მამა-შვილი.
- áбрагь** *არს.* ყაჩალი, ავაზაკი, ფირალი.
- áбрагьра** *ზმნ.* ყაჩალობა. დაбрáгьеიტ, დაбрáгит ყაჩალობს, იყაჩალა.
- абрáгьпас** *ზმნზ.* ყაჩაღურად, ავაზაკურად.
- абрáтэи** *ზედს.* აქაური.
- абрáха** *ზმნზ.* აქეთ.
- абрí** *ნაცვ.* ეს.
- абри áкара** *ზმნზ.* ამოდენა, ამდენი.
- абри éипш** *ზმნზ.* ამისთანა.
- абрí нахыс** *ზმნზ.* ამას იქით, ამის იქით, ამის შემდეგ.
- абрыжэí** *ზმნზ.* ახლა.
- абры́хра** *ზმნ.* გათხოვილი ქალიშვილის დაბრუნება დედ-მამის სახლში გათხოვებიდან დაახლოებით ერთი წლის შემდეგ.
- áбпса** *არს.* მამინაცვალი.
- áбшьтра** *არს.* მამის ნათესაობა.
- áбшьтэа** *არს.* საკლავი, დაკოდილი ბოტი.
- áбпсас** *ზმნზ.* მამასავით, მამობრივად.
- áбхэа** *არს.* მამამთილი, სიმამრი.
- áбхэараа** *არს.* ქმრისთვის ცოლის მშობლები.
- áбхэында** *არს.* რძლისთვის ქმრის ძმა, მაზლი; ქმრისთვის ცოლის ძმა.
- áбцъар** *არს.* იარალი.
- áбцъарматэа** *არს.* შეიარაღება, იარაღი.
- áбцъархапыц** *არს.* საკბეჩი კბილი.
- áга** *არს.* სულელი, ბრიყვი.
- агэáп** *არს.* ტყაპანი, ზღართანნი.
- агьаурым** *ზმნ.* არაფერია.
- агíрахь** *ზმნზ.* მეორე მხარეს.

ადырдагъ *ზმზ.* ხელმეორედ.
ადырдагъых *ზმზ.* კიდევ, კვლავ, ისევ.
ადырдауха *ზმზ.* მეორე ღამეს.
ადырдаены *ზმზ.* მეორე დღეს.
адәахьала *ზმზ.* გარედან.
адәахьы *ზმზ.* გარეთ.
аеи *ნაწ.* ჰო, კი, დიახ.
аиааира *ზმზ.* გამარჯვება. დიააიტ გაიმარჯვა.
аиаи *ნაწ.* ჰო, კი, დიახ.
аиара *ზმზ.* დაწოლა. დიоит, დиеит წვება, დაწვა.
аиаара *არს.* საპალნე, ტვირთი.
аиарта *არს.* ლოგინი, ქვეშაგები.
аиасра *ზმზ.* გადასვლა. დиасит გადავიდა.
аиакъара *ზმზ.* ფეხით, ცხენით, მანქანით... გაჩქარებით, გამალებით გავლა. დиакеит გაიარა.
аиаша *არს.* სიმართლე, სწორი, ჭეშმარიტება.
аиацәа *არს.* ვარსკვლავი.
аиацәа *ზედს.* მწვანე.
аиба *ზედს.* ობოლი.
аибабара *ზმზ.* ერთმანეთის ნახვა. еибабоит, еибабеит ერთმანეთს ნახულობენ, ერთმანეთი ნახეს.
аибага *ზედს.* მარჯვე, მარდი, ყოჩალი. аааә еибага ყოჩალი კაცი.
аибагәызра *ზმზ.* ერთმანეთის კოცნა. еибәгәызуеит, еибәгәызит ერთმანეთს ჰკოცნიან, ერთმანეთი გადაკოცნეს.
аибадырра *ზმზ.* ერთმანეთის გაცნობა. еибადыруеит, еибადырит ერთმანეთს ეცნობიან.
аибажъара *ზმზ.* ერთმანეთის მოტყუება. еибажъоит, еибажъеит ერთმანეთს ატყუებენ, ერთმანეთი მოატყუეს.
аибара *ზმზ.* სიობლე, ობლობა.

аибардырра *ზმზ.* ერთმანეთის გაცნობა. еибаирдыруеит, еибаирдырит ერთმანეთს აცნობს, ერთმანეთს გააცნო.
аибаркра *ზმზ.* ღილისა, კილოსი და მისთანების შეზნევა. еибаиркуеит, еибаиркыит იზნევს, შეიზნია.
аибәпсахра *ზმზ.* ერთმანეთის შეცვლა. еибәпсахуеит, еибәпсахит ერთმანეთს ცვლიან, ერთმანეთი შეცვალეს.
аибашъра *არს.* ომი.
аибашъыга *ზედს.* სამხედრო; საომარი.
аибашъды *არს.* მეომარი.
аибახара *ზმზ.* დაობლება. деибахеит დაობლდა.
аибәфара *ზმზ.* ერთმანეთის დაკბენა. еибәфоит, еибәфеит ერთმანეთს კბენენ, ერთმანეთი დაკბინეს.
аибга *ზედს.* მთელი.
аибытара *ზმზ.* აწყობა. еибыитоит, еибыитеит აწყობს, ააწყო.
аигәара *ზმზ.* ერთმანეთის ჯიკაობა. еигәоит ერთმანეთს უჯიკავებენ, ერთმანეთს უჯიკავეს.
аигәытасра *ზმზ.* ერთმანეთის ხელის კვრა. еигәытәсуеит, еигәытәсит ერთმანეთს ხელს ჰკრავენ, ერთმანეთს ხელი ჰკრეს.
аигәлара *ზმზ.* მეზობლობა, მეზობლური დამოკიდებულება.
аигәырбъара *ზმზ.* სიხარული. დиеигәырбъоит, დиеигурбъеит უხარია, უხაროდა.
аигәышә *არს.* წალდი.
аигъзара *ზმზ.* ზოგვა, დაზოგვა. деигъзоит, деигъзеит ზოგავს, დაზოგა.
аидара *არს.* ტვირთი.
аидгылара *ზმზ.* ერთმანეთის გვერდით დადგომა. еидгылоит, еидгылеит ერთმანეთის გვერდით

- დგებიან, ერთმანეთის გვერდით დადგნენ.
- áидкыларა ზმნ.** ერთიმეორეზე მიდებით დაჭერა, დაკავება. еиды-икылеит ერთმანეთზე მიდებით დაიჭირა.
- áидкыслара ზმნ.** ერთმანეთის შეხება. еидкы́слоит, еидкы́слеит ერთმანეთს ეხებიან, ერთმანეთს შეეხნენ.
- áидзахыларა ზმნ.** ერთმანეთს მიკვერება. еиды́изахылоит, еиды́изахылеит ერთმანეთს აკერებს, ერთმანეთს მიაკერა.
- áидчаблара ზმნ.** ერთმანეთზე შეწეება. еидчáбллит, еидчáбллит ერთმანეთს ეწეება, ერთმანეთს შეეწეება.
- áидыжлара ზმნ.** ერთიმეორის გვერდით დამარხვა. еиды́жллит, еиды́жллит ერთიმეორის გვერდით მარხავს, ერთიმეორის გვერდით დამარხა.
- áидыргыларა ზმნ.** ერთმანეთის გვერდით დაყენება. еидиргы́ллит, еидиргы́ллит აყენებს, დააყენა.
- áидырчаблара ზმნ.** ერთმანეთზე შეწეება. еидырчáбллит, еидырчáбллит ერთმანეთს აწეებს, ერთმანეთს შეაწეება.
- áидыслара ზმნ.** ერთმანეთის შეტაკება. еиды́сллит ერთმანეთს შეეტაკნენ.
- аиéи ნაწ.** ჰო, კი, დიახ; შდრ. áаи, аéи, аиáи.
- аиéицáкыа ნაწ.** ჰო, მართლა.
- áиешья არს.** ძმა.
- áивахэара ზმნ.** ერთმანეთის გვერდით დაბმა. еивáихэоит, еивáихэоит ერთმანეთის გვერდით აბამს, ერთმანეთის გვერდით დააბა.
- áивнагара ზმნ.** ერთმანეთის გზაში აცდენა. еивнагéит ერთმანეთს გზაში ასცდნენ.
- áизааигéахара ზმნ.** ერთმანეთის დაახლოება. еизáаигéахоит, еизáаигéахоит ერთმანეთს უახლოვდებიან, ერთმანეთს დაუახლოვდნენ.
- áизара ზმნ.** შეკრება. еизóит, еизéит იკრიბებიან, შეიკრიბნენ.
- áизга არს.** წიგნ. კრებული.
- áизгара ზმნ.** შეგროვება, შეკრება. еизы́нгоит, еизы́нგéит შეაგროვებს, შეაგროვა, კრებს, შეკრიბა.
- áизцара ზმნ.** ერთ ადგილას, ერთი ადგილისაკენ მორეკვა. еизы́цоит, еизы́нцеит ...ერეკება, ...მორეკვა.
- áизыбзиахара ზმნ.** ერთმანეთის შეწყობა. еизыбзиáхоит ერთმანეთს შეეწყვნენ.
- áизынхара ზმნ.** ერთმანეთის შერჩენა. еизынхéит ერთმანეთს შერჩნენ.
- áизыразхара ზმნ.** შეთანხმება. еизы́разхéит შეთანხმდნენ.
- áизыткьяра ზმნ.** განრისხებულად, გაბრაზებულად ერთმანეთისათვის ძგერება. еизыткéит ერთმანეთს ეძგერნენ.
- áизыхэхэара ზმნ.** ფხვიერი, მსუბუქი რამის, მაგალითად, მტვრის, თივის, ნაფოტის შექუჩება. еизы́ихэхэоит, еизы́ихэхэéит აქუჩებს, შეაქუჩა.
- áитага არს.** წიგნ. თარგმანი, ნათარგმნი.
- áიტაგара ზმნ.** გადატანა, გადაწევა. еитéингоит, еитéингéит გადააქვს, გადაიტანა, გადასწევს, გადასწია.
- áიტакра ზმნ.** სითხის ერთი ჭურჭლიდან მეორეში გადასხმა. еитáикуéит, еитáикуýт ასხამს, გადაასხა.

áйтәнеиаира *ზმნ.* ერთმანეთში მიმოსვლა. еитáneиааиуеит ერთმანეთში დადიან, ერთმანეთში მიმოსვლა აქვთ.

áитаңара *ზმნ.* გაბტომა. деитáңеит გაბტა.

áитаҳатә *არს.* ნერგი.

áитаҳара *ზმნ.* დარგვა. еитáиҳауеит, еитáиҳаит რგავს, დარგო.

áитаҳәара *ზმნ.* ნათქვამის გადაცემა. еитéиҳәеит ნათქვამი გადასცა.

áитныңсахра *ზმნ.* ნივთების ერთმანეთზე გადაცვლა, გაცვლა. еит-ныңиңсахуеит, еитныңиңсахит ერთმანეთზე ცვლის, ერთმანეთზე გადაცვალა.

áитымтәра *ზმნ.* დაობლება. деиты́-митәит დააობლა; შდრ. áетым-тәра.

áитымҳара *ზმნ.* დაობლება. деитым-хеит დაობლდა; შდრ. áибахара.

áиканра *ზმნ.* გატოლება. диéикану-еит, диéиканит ეტოლება, გაეტოლა.

áикәáңа *არს.* ხელცული.

áилабаазара *ზმნ.* გაწეწვა, გალუმბვა. деилáбáазеит გაიწეწა, გაილუმბა.

áилагара *ზმნ.* არევა, არევ-დარევა. деилагéит აირია, აირ-დაირია.

áилагады *არს.* ჩამშლელი, დამრღვევი. мр. áилагацәа.

áилагзара *ზმნ.* შეთავსება. еилéи-гзоит, еилéиғзеит ათავსებს, შეათავსა.

áилалара *ზმნ.* ერთმანეთის შერთვა. еилáлоит, еилáлеит ერთმანეთს ერთვის, ერთმანეთს შეერთო.

áилажъра *ზმნ.* გროვად დაყრა. еила-йжъит გროვად დაყარა.

áилажәжәра *ზმნ.* გაწეწვა, გაბურბვნა. еилажәжәбит, еилажәжәеит

იწეწება, გაიწეწა იბურბუნება, გაიბურბუნა.

áиларпәтара *ზმნ.* დახლართვა. еилаирпәтáбит, еилаирпәтәеит ხლართავს, დახლართა.

áиларәынтра *ზმნ.* არევა-დარევა. еилаирәынтуеит, еилаирәынтит არევ-დარევს, არივ-დარია.

áилапәса *არს.* ნარევი. ფხვიერი და მარცვლოვანი რამ.

áилапәсара *ზმნ.* ფხვიერი და მარცვლოვანი რამის ერთმანეთში არევა. еилапәсáбит, еилапәсéит ირევა, აირია.

áилапәңра *ზმნ.* ხელით მარგვლა, გამარგვლა. еилéиңпәуеит, еилéиң-пәит ხელით მარგლავს, ხელით გამარგვლა.

áилакъ *არს.* ლიფი, ელეგი.

áилашра *ზმნ.* ჩუხჩუხი, დუღილი. еилашуéит, еилашáит ჩუხჩუხებს, აჩუხჩუხდა, დულს, ადულდა.

áилашәшәра *ზმნ.* შებინდება, დაბინდება, შელამება. еилашәшәáит შებინდდა, დაბინდდა, შელამდა.

áилашәшәыра *არს.* მწუხრი, ბინდი.

áилашәшәымта *არს.* ბინდი, მწუხრი, დაისი. áилашәшәымтáзы შებინდებისას.

áилацәәжәра *ზმნ.* თათბირი. еила-цәáжәеит ითათბირეს.

áилазара *ზმნ.* მორიგება ფასში. еилазáбит, еилазéит ფასში რიგდებიან, ფასში მორიგდნენ.

áилазәара *ზმნ.* სითხეების ერთმანეთში არევა. еилáиңәоит, еилаи-ңәеит სითხეებს ერთმანეთში ურევს, სითხეები ერთმანეთში აურია.

áилахәара *ზმნ.* დახლართვა, აწეწვა, დაწეწვა. еилахәéит დაიხლართა, აიწეწა, დაიწეწა.

- áилахәара ზმნ.** დახლართვა, აწეწვა. еилеихәеит დახლართა, აწეწა.
- áилахәлара ზმნ.** დადამება. еилáхә-лоит, еилáхәлеит ღამდება, და-ღამდა.
- áилахәхаახәытра ზმნ.** გავაჭრება. еилáхәхаახәытeit, еилахәхаახәы-тит ერთმანეთს ევაჭრებიან; ერ-თმანეთს გაევაჭრენ.
- áилахынхәра ზმნ.** გულის რევა. сгәы еилáхынхәуеит, еилáхынхәит გუ-ლი მერევა, მაზიდებს.
- áилаць არს.** ყველშეზელილი ღომი, ელარჯი.
- áилахәáра არს.** ფუთა, ბოხჩა, ნაკრა-ული.
- áилахәара ზმნ.** ტანთ ჩაცმა. деи-лáихәоит, деилáихәеит აცმევს, ჩა-აცვა.
- áилафeилас არს.** არეულობა, შფოთი-ანობა, შფოთი, ამზოხი.
- áилафынтра ზმნ.** არევა. еилафы-нтуеит, еилафынтит ირევიან, აი-რივენ.
- áилафынтра არს.** არეულობა, შფოთი.
- áилгара ზმნ.** გამოდარება. áмш áилгара, áмш еилгéит გამოიდარა.
- áилкаара ზმნ.** გაგება, შეტყობა. еи-лýникаауеит, еилýникааит იგებს, გაიგო, იტყობს, შეიტყო.
- áилкья ზედს.** მკვირცხლი, მარჯვე, გერგილიანი, საზრიანი.
- áилкьяра არს.** სიმკვირცხლე, სიმარ-ჯვე, გერგილიანობა, საზრიანობა.
- áилцара არს.** საზრიანობა.
- áилыргара ზმნ.** გარჩევა, გარკვევა. еилиргóит, еилиргéит არჩევს, გა-არჩია; არკვევს, გაარკვია.
- áилышәшәара ზმნ.** გამოყრა. еилы-шәшәéит გამოაყარა.
- áилыцра ზმნ.** განშორება, გათიშვა. деилытцуеит, деилыцтит ერთმა-
- ნეთს შორდებიან, განშორდენ, ითიშებიან, გაითიშენ.
- áилыхра ზმნ.** 1. ტანთ გახდა. деилыи-хуеит, деилыихыит ტანთ ხდის, ტანთ გახადა.
- áилыхра ზმნ.** 2. განშორება. еилыи-хуеит, еилыихит ერთმანეთს გაა-შორებს, ერთმანეთს გააშორა.
- áилыхра ზმნ.** 3. გასხვლა. еилыиху-еит, еилыихыит სხლავს, გასხლა.
- áилыхра ზმნ.** 4. დახარისხება, გადა-რჩევა, შერჩევა. еилыихуеит, еи-лýихыит ახარისხებს, დაახარის-ხა, არჩევს, გადაარჩია, არჩევს, შეარჩია.
- аимаáзахра ზმნ.** მეწაღეობა, ხარაზო-ბა.
- аимаáзахды არს.** მეწაღე, ხარაზი.
- áимакра ზმნ.** დავა. еимáркуеит, еимаркит დაობენ; ერთმანეთს წა-ედავენენ, ერთმანეთს შეედავენენ.
- áималара ზმნ.** გაბარდვა, მობარდვა. еимáлеит გაიბარდა, მოიბარდა.
- áимарщцра ზმნ.** შეჭმუხვნა, მოჭმუხ-ნა. еимаирщцйт შეჭმუხნა, мо-ჭмухнa.
- áимарщәшәара ზმნ.** მოჭყრა. еимар-щәшәуеит მოჭყირა.
- áимарцахәра ზმნ.** მოღუმვა, შეჭმუხ-ვნა. еимарцáхәит მოღუმა, შე-ჭмухнa.
- áимгәа არს.** მაკე.
- áимдара ზმნ.** 1. ძებნა, ჩხრევა. деим-дóит, деимдéит ეძებს, ეძება; ჩხრევს, გაჩხრიკა.
- áимдара ზმნ.** 2. დავლა. еимýидоит, еимýидеит დაიარება, დაიარა.
- áимдара ზმნ.** 3. გაცვლა. еимýрдоит, еимýрдеит სცვლიან, გასცვალეს.
- áимппра ზმნ.** გაფანტვა. еимппйт გაი-ფანტა.
- áимсара ზმნ.** ცხვირის დაცემინება.

- деимсóит, деимсéит ცხვირს აცემინებს, ცხვირი დააცემინა.
- áимсы́** არს. საცვეთი, მესტი; მრ. аимсқáа.
- áимтэара** ზმნ. აკლება, დარბევა. еимы́тэоит, еимы́тэáит იკლებს, აიკლო; არბევს, დაარბია.
- áимтэады** არს. მტაცებელი, მძარცველი. მრ. áимтэацаа.
- áимџаџа** არს. კაპი.
- áимхэыц** არს. მძივი.
- аимхэá** არს. ხველა.
- áимхэара** ზმნ. ხველება, დახველება. деимхэóит, деимхэéит ახველებს, დაახველა.
- аимхэáршэаа** არს. ყივანახველა.
- áимыжьра** ზმნ. დაშლა. еимы́жьуеит, еимы́жьит შლის, დაშალა.
- áимыжэжэара** ზმნ. გლეჯა, დაგლეჯა, ფლეთა, დაფლეთა, ფხრეწა. еимыжэжэоит, еимыжэжэéит იგლიჯება, დაიგლიჯა, იფლითება, დაიფლითა, იფხრიწება, გაიფხრიწა.
- áимырттаара** ზმნ. ქექვა, გაქექვა, ჩხრეკა, გაჩხრეკა. еимы́рттауéит, еимы́рттаáит ქექს, გაქექს, ჩხრეკს, გაჩხრეკა.
- áимыпра** ზმნ. დაშლა. еимы́пруеит, еимы́прáит იშლებიან, დაიშალნენ.
- áимыхра** ზმნ. დაშლა. еимы́ихуеит, еимы́ихит შლის, დაშალა.
- áимџала** არს. თანამგზავრი.
- áин** არს. პირუტყვის დედა.
- áинаалара** ზმნ. ერთმანეთთან შეწყობა. еинаáлеит ერთმანეთს შეწყვენენ.
- áингалара** ზმნ. დამზადება.
- áиниара** ზმნ. ერთმანეთთან შეხვედრა. еиниéит ერთმანეთს ხვდებიან, ერთმანეთს შეხვდნენ.
- áинраалара** ზმნ. შერიგება. еинираáлеит, еинираáлеит არიგებს, შეარიგა.
- áинкыара** ზმნ. ერთმანეთთან დაჯახება. 1. еинкéит ერთმანეთს დაეჯახნენ.
- áинкыара** ზმნ. 2. ერთმანეთზე დაჯახება. еины́икыоит, еины́икéит ერთმანეთს აჯახებს, ერთმანეთს დააჯახა.
- áинцэыш** არს. ხვლიკი.
- áинтэыш** არს. ხვლიკი (ზზიფი).
- áиныриара** ზმნ. ერთმანეთის შეხვედრება. еины́риóит, еины́риéит ერთმანეთს ახვედრებს, ერთმანეთს შეახვედრა.
- áиныршэара** ზმნ. შერიგება. еины́ршэоит, еины́ршэéит არიგებს, შეარიგა.
- áинышэара** ზმნ. შერიგება. еины́шэéит შერიგდნენ.
- áинжэлантэ** არს. მოგვარე. хáинжэлантэуп მოგვარეები ვართ.
- áинжэылара** ზმნ. ერთმანეთზე იერიშის მიტანა. еинжэýлеит ერთმანეთზე იერიში მიაქვთ, მიიტანეს.
- áирá** ზმნ. დაბადება, შობა. дииуéит, дийт იბადება, დაიბადა.
- áиргы, áиргы хэа** ზედს. ძლივს; სუსტად.
- áиргы-áиргы хэа** ზედს. ძლივძლივობით.
- áирсра** ზმნ. ერთმანეთის წაკიდება, ერთიმეორის წაჩხუბება. еирсáит ერთმანეთს წაჰკიდა, ერთიმეორეს წააჩხუბა.
- áирыц** არს. დოქი. პატარა, თიხის ხელადა, ლიტრა.
- áисара** ზმნ. დანადგევა. еисóит, еисéит ნადგევდებიან, დანადგევდნენ.
- áисиира** ზმნ. დაბუყება. еиси́иуеит, еиси́ит ბუყდება, დაბუყდა.

აისრა *ზმნ.* 1. ჩხუბი, წაჩხუბება. დიეისუეიტ, დიეისიტ ეჩხუბება, წაეჩხუბა.

აისრა *ზმნ.* 2. ჩხუბი. დეისუეიტ, დეისიტ ჩხუბობს, იჩხუბა.

აისყრ *არს.* ისლი.

აიუა *ზედს.* ისეიუოუ ჩემიანი; იხაი-ოუ ჩვენიანი, ჩვენგანი.

აიუაძეახარა *ზმნ.* ერთმანეთის დანათესავება. ეიუაძეახეიტ ერთმანეთს დაუნათესავდნენ.

აიყკა *არს.* ქვედა ტანი, ჩიხორა.

აიყშრა *არს.* მსგავსება. დიეიყშუპ ჰგავს მას.

აიყშყმრა *არს.* განსხვავება, სხვაობა.

აიყხნყრღლარა *ზმნ.* სირბილში ერთმანეთის გაჯიბრება. ეიყხნყრღლოიტ, ეიყხნყრღლეიტ სირბილში ერთმანეთს აჯიბრებს, სირბილში ერთმანეთს გააჯიბრა.

აიყხყჰრა *ზმნ.* სიზმრად ჩვენება. დიეიყხყჰუეიტ, დიეიყხყჰჰიტ სიზმრად ეჩვენება, სიზმრად ეჩვენა.

აიყყლარა *ზმნ.* ერთმანეთის შეხვედრა. ეიყყლლეიტ ერთმანეთს შეხვედნენ.

აიკაა *ზედს.* აყაა ეიკაა *არს.* შავგვრემანი.

აიკაა *არს.* ხიხიტაი აიკაა შარვალი; შაკატაი აიკაა პერანგის ამხანაგი.

აიკაატჰა *ზედს.* შავი.

აიკაატჰარა *არს.* სიშავე.

აიკაატჰახარა *ზმნ.* გაშავება. დეიკაატჰახეიტ გაშავდა.

აიკაყბაარა *ზმნ.* სულ მთლად დალოპობა. ეიკაყბააიტ სულ მთლად დალოპა.

აიკაყკრა *ზმნ.* დაჩუმება, დაწყნარება დეიკაყკუეიტ, დეიკაყკიკიტ აჩუმებს, დააჩუმა, აწყნარებს, დააწყნარა.

აიკაყლარა *ზმნ.* გაღვივება, გაჩაღება. ეიკაყლლეიტ გაღვივდა, გაჩაღდა.

აიკაღლარა *ზმნ.* ერთმანეთზე დაწყობა. ეიკაღლოიტ, ეიკაღლეიტ ერთმანეთზე ეწყობიან, ერთმანეთზე დაეწყვენენ.

აიკაღლაძეა *ზედს.* მრ. ტოლნი, ერთი ხნისანი.

აიკაღმშაარა *ზმნ.* ერთმანეთთან ვერ შეხვედრა. ეიკაღშაომ, ეიკაყმშაეიტ ერთმანეთს ვერ ხვდებიან, ერთმანეთს ვერ შეხვედნენ.

აიკაყყჰრა *ზმნ.* ერთიმეორეზე დაყრა. ეიკაყყჰყუეიტ, ეიკაყყჰჰიტ ერთიმეორეზე ყრის, ერთიმეორეზე დაყარა.

აიკაყრშაარა *ზმნ.* ერთმანეთთან შეხვედრება. ეიკაყრშაოიტ, ეიკაყრშაეიტ ერთმანეთს ახვედრებს, ერთმანეთს შეახვედრა.

აიკაყყრხარა *ზმნ.* გადარჩენა. ეიკაყრხეიტ გადაარჩინა.

აიკაყტაარა *ზმნ.* ერთიმეორეზე შესხდომა. ეიკაყტაეიტ ერთიმეორეს შესახდნენ.

აიკაყშახატხარა *ზმნ.* შეთანხმება, მორიგება. ეიკაყშახატხეიტ შეთანხმდნენ, მორიგდნენ.

აიკაყშაარა *ზმნ.* შეხვედრა, შეყრა. ეიკაყშაეიტ ერთმანეთს შეხვედნენ, ერთმანეთს შეეყარნენ.

აიკაყტარა *ზმნ.* გაჩაღება, გაღვივება, დანთება. ეიკაყტოიტ, ეიკაყტეიტ აჩაღებს, გააჩაღა, აღვივებს, გააღვივა, ანთებს, დაანთო.

აიკაყხარა *ზმნ.* გადარჩენა. დეიკაყხეიტ გადარჩა.

აიკაყხაღლარა *ზმნ.* განასკვა, გამონასკვა, გამოსკვნა. ეიკაყხაღლოიტ, ეიკაყხაღლეიტ სკვნის, განასკვა.

აიყ *არს.* მსხვილი ღერდილი.

აიყარა *ზმნ.* მტრობა.

áíñáçæ არს. მრ. ერთმანეთის მტრები.

áíñრაკრა ზმნ. მუცელში შეკრულობა, ყაბზობა.

áíñყრა ზმნ. უკეთესობა; ჯობნა, უმჯობესობა.

áíñყшьყრა ზმნ. მჯობინება, არჩევა. éíñყშიყშიყრით, éíñყშიყშიყრით ამჯობინებს, ამჯობინა, ურჩევნია, არჩია.

áíყრატყრა ზმნ. გათანაბრება. éიყრატყრით, éიყრატყრით ათანაბრებს, გაათანაბრა.

áიყრáyყრა არს. ერთი ჭკუის ხალხი, ერთი ჯურის ხალხი, ერთი რიგის ხალხი.

áíყრჯყრა ზმნ. გახეთქა. éიყრჯყრით გახეთქა.

áíყრყრყრა ზმნ. დაპობა, გაპობა, გაჩეხა. éიყრყრყრით, éიყრყრყრით აპობს, გააპო, ჩეხს, გაჩეხა.

áíყრყრა ზმნ. გაშველება. éიყრყრით, éიყრყრით აშველებს, გააშველა.

áíყრყრყრყრა ზმნ. ერთმანეთის მიდევნება. éიყრყრყრყრით, éიყრყრყრყრით ერთმანეთს მისდევენ, ერთმანეთს მისდევს.

áíყრყრყრა არს. მძებნი ერთმანეთისათვის.

áíყრყრა არს. ვიწრო, გრძელი და მოკლეფეხებიანი მაგიდა.

áíყრყრყრა არს. პატარა, დაბალი მაგიდა, მთლიანი ხისაგან ამოჭრილი ნახევარი წრის ფორმისა.

áíყრყრყრა ზმნ. ერთმანეთზე წაქეხება. éიყრყრყრით, éიყრყრყრით ერთმანეთზე აქეხებს, ერთმანეთზე წააქეხა.

áíყრყრყრა ზმნ. ერთმანეთის გაარშიყება. éიყრყრყრით, éიყრყრყრით ერთმანეთს ეარშიყებიან, ერთმანეთს გაუარშიყდნენ.

áíყრყრა ზმნ. გამოცვლა, წახდენა. éიყრყრით, éიყრყრით ხასიათი გამოეცვალა, ხასიათი წაუხდა.

áíყრყრყრა არს. მრ. რძლები, ძმების ცოლები ერთმანეთისათვის, შილები.

áíყრყრა ზედს. მრუდე. ითქმის ბრტყელ რამეზე.

áíყრყრყრა ზმნ. ერთად ჩასვლა. éიყრყრყრით ერთად ჩავიდნენ.

áíყრყრყრა ზმნ. ერთად ცეკვა. éიყრყრყრით, éიყრყრყრით ერთად ცეკვავენ, ერთად იცეკვებს.

áíყრყრყრა ზმნ. ერთმანეთის შეჯიბრება. éიყრყრყრით, éიყრყრყრით ერთმანეთს ეჯიბრებიან.

áíყრყრყრა ზმნ. აპილობილება. éიყრყრყრით აპილობილდა.

áíყრყრყრა ზმნ. ერთბაშად ანთება, ერთბაშად გულის მოსვლა. éიყრყრყრით ერთბაშად ანთო, ერთბაშად გული მოუვიდა.

áíყრყრყრა არს. ერთსულოვნება.

áíყრყრა ზმნ. ერთად წასვლა. éიყრყრით ერთად წავიდნენ.

áíყრყრყრა არს. ერთპირობა, ერთსულოვნება.

áíყრყრყრა ზმნ. ერთად სროლა. éიყრყრყრით, éიყრყრყრით ერთად ისვრიან, ერთად ისროლეს.

áíყრყრყრყრა ზმნ. ერთად, ერთმანეთთან წოლა. éიყრყრყრყრით, éიყრყრყრყრით ერთად, ერთმანეთთან დაწვენენ.

áíყრყრა ზედს. უფრო ცუდი, უარესი.

áíყრყრყრა ზმნ. საუბარი, ბაასი, მუსაიფი. éიყრყრყრით, éიყრყრყრით საუბრობენ, ისაუბრეს, ბაასობენ, იბაასეს, მუსაიფობენ, იმუსაიფეს.

áíყრყრყრა ზმნ. გაუარესება. éიყრყრყრით, éიყრყრყრით გაუარესებს, გაუარესა.

- áицəахара ზმნ.** გაუარესება. еицəа-хəит გაუარესდა.
- аицəкысыра ზმნ.** სლოკინი, დასლოკინება. деицəкысыеит, деицəкысыит ასლოკინებს, დაასლოკინა.
- áицəхара ზმნ.** ერთმანეთის ლანძღვა, გალანძღვა. еицəхауəит, еицəхəит ერთმანეთს ლანძღავენ, ერთმანეთი გალანძღეს.
- áицəызра ზმნ.** ერთმანეთის დაკარგვა. еицəызит ერთმანეთს დაეკარგნენ.
- áиэбра ზმნ.** ერთმანეთთან დავა. еиэбуəит, еиэбйт ერთმანეთს ედავებიან, ერთმანეთს შეედავენ.
- аицəра არს.** უმცირესი ნაწილი.
- аицəрак არს.** უმცირესობა (ნ.).
- аицəрафык არს.** უმცირესობა (ადამ.).
- áицарпапара ზმნ.** ჩატენა, გატენა. еицаирпапоит, еицаирпапеит ტენის, ჩატენა, ტენის, გატენა.
- áицарпəхьара ზმნ.** სასმლის, ჩაის: დაყენება. еицаирпəхьəит, еицаирпəхьəит აყენებს, დააყენა.
- áицархара ზმნ.** დაბრკოლება, შეფერხება. еицаирхəит დააბრკოლა, შეაფერხა.
- áицатəра ზმნ.** შემცირება. еицəитəуəит, еицəიტəит ამცირებს, შეამცირა.
- áицəпəхьара ზმნ.** სასმლის, ჩაის დაყენება еицəпəхьит გამოსვლა, გამოვიდა.
- áицəкыара ზმნ.** 1. დაბრკოლება, შეფერხება, ჩაშლა. еицəйкеит დააბრკოლა, შეაფერხა, ჩაშალა.
- áицəкыара ზმნ.** 2. დაბრკოლება, შეფერხება, ჩაშლა. еицəкəიტ დაბრკოლდა, შეფერხდა, ჩაიშალა.
- áицəцара ზმნ.** 1. გატენა. еицəйтцəიტ, еицəიტцəიტ ტენის, გატენა.
- áицəцара ზმნ.** 2. დაწნილება, დამჟავება. еицəйтцəიტ, еицəიტцəიტ აწნილებს, დააწნილა, ამჟავებს, დაამჟავა.
- аицəхара ზმნ.** შემცირება. еицəхəიტ შემცირდა.
- áицəхара ზმნ.** დაბრკოლება, შეფერხება. еицəхеит დაბრკოლდა, შეფერხდა.
- аицбы ზედს.** უმცროსი.
- аицбыра არს.** უმცროსობა.
- аицбыратəи ზედს.** аицбыратəи ашкəლ დაწყებითი სკოლა.
- аицыбшахə არს.** მოძვ. „უმცროსის წილი“ ძმების გაყოფის დროს უმცროსი ძმის წილი.
- аицыбнə ზედს.** ყველაზე უმცროსი.
- аицыра არს.** უმცირესი ნაწილი.
- áицыхра ზმნ.** გამართვა, გაწევა. еицыхуəიტ, еицыхихит მართავს, გამართა, წევს, გასწია.
- áицəхара ზმნ.** მოვლა. еицəхауəიტ, деицəхаит უვლის, მოუარა.
- áицəгылара ზმნ.** ერთმანეთის პირში წადგომა. еицəгылеит ერთმანეთს პირში წაუდგნენ.
- áицəргылара ზმნ.** პირისპირ დაყენება. еицəаиргылоит, еицəаиргылеит პირისპირ დააყენა.
- áицəртəра არს.** ტანადობა, მოყვანილობა; აგებულება, აღნაგობა.
- áицəрпəра ზმნ.** ერთმანეთზე გამოდება. еицəаирпəიტ, еицəаирпəეიტ ერთმანეთს გამოსდებს, ერთმანეთს გამოსდო.
- áицəрпəшра ზმნ.** 1. ერთმანეთისათვის შეხედება, ერთმანეთისათვის ყურებინება. ирпəшуəიტ, ирпəшит ერთმანეთს ახედებს, ერთმანეთს შეახედა, ერთმანეთს აყურებინებს, ერთმანეთს აყურებინა.
- áицəпəра ზმნ.** ერთმანეთის გამოდე-

- ბა. еиѳаѳрит, еиѳаѳэит ერთმანეთს ედებიან, ერთმანეთს გამოედვენ.
- áиѳаѳшра** *ზმნ.* ერთმანეთის ყურება. еиѳаѳшүэит, еиѳаѳшít ერთმანეთს უყურებენ, ერთმანეთს უყურეს.
- áиѳахэйтхэйтра** *ზმნ.* ერთმანეთში ჩურჩული. еиѳáхэйтхэйтүэит, еиѳáхэйтхэйтит ერთმანეთს ეჩურჩულებიან.
- áиѳахысра** *ზმნ.* მიმოსროლა, ერთმანეთის პირისპირ სროლა. еиѳахысүэит, еиѳахысит მიმოისვრიან, მიმოისროლეს, ერთმანეთს პირისპირ ესვრიან, ერთმანეთს პირისპირ ესროლეს.
- áиѳаҳара** *ზმნ.* ერთმანეთის შეფეთება, ერთმანეთის შეჩხვება, შეჯახება. еиѳáҳаит ერთმანეთს შეეფეთენ, ერთმანეთს შეეჩხვნენ, ერთმანეთს შეეჯახნენ.
- áиѳытра** *ზმნ.* გაყოფა. еиѳы́тит გაიყვანენ.
- áиѳыхара** *ზმნ.* დავა, შედავება, ცილობა. еиѳыхоит, еиѳыхеит დაობენ, ერთმანეთს ედავებიან; ერთმანეთს შეედავენენ, ერთმანეთთან ცილობენ, ერთმანეთში ცილობა ჰქონდათ.
- áиѳыхра** *ზმნ.* აქნა. еиѳыхүэит, еиѳыхит ქნის, აქნა.
- аихá** *არს.* 1. რკინა; ნაჯახი, ცული.
- аихá** *არს.* 2. ლაგამი.
- áиҳаазалара** *ზმნ.* ერთმანეთთან შეზრდა. еиҳы́иааза́лоит, еиҳы́иааза́леит ერთმანეთს აზრდის, ერთმანეთს შეაზარდა.
- аихáмѳа** *არს.* რკინიგზა.
- áиҳара** *ზმნ.* გაწევა, წამოწევა. деихóит, деихéит იწევს, იწევა; გაიწია, იწევს, წამოიწია.
- áиҳарѳэѳара** *ზმნ.* ერთმანეთზე დაქერა. еиҳаирѳэѳэ́ит ერთმანეთს დააჭირა.
- аиҳаршы́** *არს.* გავარვარებული, გახურებული რკინა, შანთი.
- аиҳарҳара** *ზმნ.* დამცნობინება. еиҳáирҳаүэит, еиҳáирҳаит ამცნობინებს; ამცნობინა, დაამცნობინა.
- аиҳаѳсы́хэ** *არს.* რკინის მჭრელი სამუშაო იარაღი, მაგალითად, ნაჯახი, ცული, ეწო.
- аиҳáц** *არს.* დუგმა; შდრ. адү́гма.
- аиҳатпэ́ы** *არს.* რკინის შამფური.
- аиҳацáмаца** *არს.* წვრილი გაფუჭებული რკინეულობა.
- аиҳа-хэы** *არს.* ცულის ტარი.
- áиҳаҳа** *არს.* დამცნობილი, ნამყენი.
- áиҳаҳара** *ზმნ.* დამცნა, მცნობა, დამცნობა, მიმცნობა. еиҳáиҳаүэит, еиҳáиҳаит ამცნის, დაამცნო, ამცნობს, დაამცნო, ამცნობს, მიამცნო.
- áиҳгара** *ზმნ.* ашы́ап-еиҳгара ფეხის გადადგმა, ფეხის წადგმა. ишы́апы еиҳы́нгеит ფეხი გადადგა, ფეხი წადგა.
- áиҳнагара** *ზმნ.* ერთმანეთის აცდენა. еиҳнагéит ერთმანეთს ასცდენენ.
- áиҳрацара** *ზმნ.* მზითევის მიცემა. деиҳрáаитцоит, деиҳрáаитцеит მზითევის აძლევს, მზითევი მისცა.
- аиҳы́мца** *არს.* კვესი. аиҳы́мца еиҳишы́ра ტალის დაკვესება.
- аиҳы́мцатра** *არს.* ხილინდარი, საკვესის, ტალისა და აბედის სატარებელი ტყავის პატარა ჩანთა.
- áиҳырѳхьара** *ზმნ.* საქსუალის აწევდაწევა მაქოთი მისაქსუალის გასაყრელად. еиҳы́ирѳхьéит, еиҳы́ирѳхьéит სწევს, ასწია.
- áиҳырхэара** *ზმნ.* თავის დაკვრა. ди́еиҳырхэ́оит, ди́еиҳырхэ́ეит თავს

უკრავს, თავი დაუკრა.
áixyшәашәара *ზმნ.* კოპწიაობით მი-
 დის. деихышәашәо днәиуеит.
áицъра *ზმნ.* მოკუზვა, მოკუნტვა.
 деицъуеит, деицъйт икუზეба, мои-
 куза, икუნტеба, моикунტа.
аихабын *ზედს.* უფროსი.
аихабыра *ზმნ.* უფროსობა.
аихара *ზედს.* მეტი ნაწილი.
аихарак *არს.* მეტი ნაწილი უმრავ-
 ლესობა (ნ.).
аихаразак *არს.* დიდი უმრავლესობა
 (ნ.).
аихарадык *არს.* უმრავლესობა (ადამ.).
áиҳәткәыкәыларა *ზმნ.* ჩაცუცქება.
 деиҳәткәыкәылеит ჩაცуцქა.
áиҳәшыца *არს.* დები ერთმანეთისა-
 თვის.
áиџдыраара *ზმნ.* ერთმანეთისაგან
 გარჩევა. еиџидыраауеит, еиџи-
 дырааит ერთმანეთისაგან არჩევს,
 ერთმანეთისაგან გაარჩია.
áиџкаара *ზმნ.* გადატიხვრა. еиџи-
 каауеит, еиџирикааит ტიხრავს,
 გადატიხრა.
áиџцәара *ზმნ.* ორად გაჭრა. еиџи-
 цәаит, еиџицәаит ორად ჭრის,
 ორად გაჭრა.
áиџызара *ზმნ.* ამხანაგობა.
áиџцәа *არს.* ამხანაგები ერთმანეთი-
 სათვის.
áиџырцара *ზმნ.* გახეთქა. еиџырц-
 ит, еиџырцәит ხეთქს, გახეთქა.
áиџсра *ზმნ.* 1. ერთმანეთისთვის ჩა-
 ვლა, ერთმანეთისთვის გავლა.
 еиџисит ერთმანეთს ჩაუარეს, ერ-
 თმანეთს გაუარეს.
áиџысра *ზმნ.* 2. მიტოლება. еиџи-
 суеит, еиџисит ეტოლება, მიეტო-
 ლა.
áиџыхра *ზმნ.* ერთმანეთზე გაცვლა.
 еиџырхуеит, еиџырхит ერთმანეთ-

ზე ცვლიან, ერთმანეთზე გაცვა-
 ლეს.
ак *რიცხვ.* მრავლისაგან ერთი.
акáка *რიცხვ.* თითო.
акáкала *ზმნზ.* თითო-თითოდ.
ákә *კავშ.* თუ.
ákәын *ზმნ.* ის (ნ.) იყო.
акын *რიცხვ.* ერთი.
акыр *ნაცვ.* რაიმე.
акыраамта *ზმნზ.* დიდხანს, კარგა
 ხანს, ხანგრძლივ.
акырзбахьоу *ზედს.* ბევრის მნახვე-
 ლი, ბევრის მომსწრე, ბევრის შე-
 მსწრე.
акырцара *ზმნზ.* ბევრ ალაგას, ბევრ-
 გან.
акыртә *ზმნზ.* ბევრჯერ.
аламáла *ზმნზ.* ადვილად.
áлпхынрак *ზმნზ.* მთელი ზაფხული,
 მთელი ზაფხულის განმავლობა-
 ში.
áлзынрак *ზმნზ.* მთელი ზამთარი,
 მთელი ზამთრის განმავლობაში.
áлымтала *ზმნზ.* იმ დროს.
ámала *კავშ.* ოღონდ.
ámалахазгы *ნაწ.* არამცდარამც.
ан *არს.* დედა.
aná *ზმნზ.* იქ.
aná-арá *ზმნზ.* აქა-იქ, ეგერ-აგერ.
anáтәи *ზედს.* იქაური.
áназзеи *არს.* ძიძა.
anáхь *ზმნზ.* იქეთ.
anáхьтәи *ზმნზ.* იქეთური.
ánбан *არს.* ასო.
áнду *არს.* დიდედა, ბებია.
áнт *ნაცვ.* ისინი, იგინი მხედველო-
 ბის არეში მყოფნი.
анты́скатәи *ზედს.* იმდენი.
áни *ნაცვ.* ის, იგი მხედველობის არე-
 ში მყოფი.
ániрахь *ზმნზ.* იქეთ, იქეთა მხარეს.
ániрахьтәи *ზედს.* იქეთური;

ánra არს. დედობა.
ანრა-чкэынра არს. დედა-შვილობა.
анс ზედს. ისე; ზმნზ. ისეთი.
анс-áрс ზმნზ. ისე და ასე.
анскатэй ზედს. იმდენი.
ánпса არს. დედინაცვალი.
ánшья არს. ბიძა დედით.
ánшья ипҭхэыс არს. ბიცოლა დედის ძმის ცოლი.
ánшьязара არს. ღვიძლი ბიძა დედის ძმა.
ánшьтра არს. დედით ნათესაობა.
ánхэа არს. დედამთილი, სიდედრი.
ánхэпҭха არს. მული.
анхша-абхшá არს. ერთი დედ-მამის შვილები.
ажэ ზედს. ბებერი, მოხუცებული.
ájэабатэй რიცხვ. მეათე (ნ.).
ажэár არს. წიგნ. ლექსიკონი.
ажэárdэына არს. შოშია.
ájэеизатэй რიცხვ. მეთერთმეტე (ნ.).
ájэмыжэ არს. ძველმანი, ძველ-ძველი.
ájэра არს. მოხუცებულობა, სიბერე.
ájэра ზმნ. დაბერება, მოხუცება.
 дажэйт დაბერდა, მოხუცდა.
ájэпҭа არს. სიბერის დროინდელი უკანასკნელი ვაჟიშვილი, ნაბოლარა, ბოლოლა.
ájэпҭха არს. სიბერის დროინდელი უკანასკნელი ქალიშვილი, ნაბოლარა, ბოლოლა.
ájэымта არს. სიბერე, სიბერის ჟამი.
ájэымташха არს. სიბერის ჟამი, მოხუცებულობის დრო.
ájэынтаеха არს. იხ. áжэымташха.
ájэýтэ ზმნზ. ძველ დროს, ძველად.
ájэýтэан ზმნზ. ძველად, ძველ დროს.
ájэýнтэ-натэ аахыс ზმნზ. ძველთაგან, დიდი ხნიდან, ათადან-ბაბადან, უხსოვარი დროიდან.

ájэýтэра არს. ძველი დრო.
ájэýтэтэй ზედს. ძველი, ძველებური.
ájэýтэпс ზმნზ. ძველებურად.
арá ზმნზ. აქ.
арáнтэй ზმნზ. აქედან.
арáнза ზმნზ. აქამდე.
арáтэй ზედს. აქაური.
арáхь ზმნზ. აქეთ; აქ.
áрба არს. მამალი. კრებითი სახელის მნიშვნელობითაც.
áрбағь არს. მამალი საერთოდ ფრინველებში; მამალი ქათამი.
áрбағьчышь, áрбағь хэýчы არს. ყვინჩილა, მამლაყინწა.
áрдэына არს. შაშვი.
арт ნაცვ. ესენი.
артýскатэй ნაცვ. ამდენი (ადამ.).
арý ნაცვ. ეს.
арýрахь ზმნზ. აქეთა მხარეს.
арýрахьтэй ზედს. აქეთური.
áрма ზედს. მარცხენა.
áрмарахь ზმნზ. მარცხნივ.
áрмарахь ала ზედს. მარცხნიდან.
áрс ზედს. ასე; ასეთი.
арстэй ზედს. აქედან.
арскáамта ზმნზ. ამდენ ხანს.
арскáк ზედს. ამდენი; ამდენ ხანს.
арскатэй ზედს. ამდენი.
аркáоык არს. ამდენი (ადამ.).
áрпҭызна არს. ჭაბუკი, ყმაწვილი კაცი.
áрпҭыс არს. ჭაბუკი, ყმაწვილი კაცი.
 მრ. áрпҭар, áрпҭарцэа, áрпҭаркэа; арпҭáрацэакэак
áрпҭа ზედს. მარჯვენა.
áрпҭарахь ზმნზ. მარჯვნივ.
áрцна არს. დედალი.
áрхына არს. რუხი შაშვი.
арýма ზედს. ცაცია.
áрымзаа ზედს. უამრავი; აუარებელი, აურაცხელი, ბევრი, მრავალი.
ас ზმნზ. ასე.

áca არს. 1. იარაღი, მახვილი.
áca ზედს. 2. *ayaá áca* ჩია და გამხდა-
 რი კაცი.
астэй ზედს. აქედან.
атлаз არს. ქსოვილი ატლასი, სტავ-
 რა.
átлас არს. ატლასი.
áу ზედს. გრძელი.
áура არს. სიგრძე.
аурыла ზმნზ. სიგრძით.
áурыхә არს. პირუტყვი: ხარი, ძროხა,
 აგრეთვე კატა, ძაღლი. სრელა, ვე-
 ფხვის ფერისა, ზოლებგაყოლე-
 ბული.
áуха ზმნზ. იმ ღამეს.
аухантәарак ზმნზ. მთელი იმ ღამის
 განმავლობაში.
апсá არს. *áxә -апса* ფასი; *изыпсá-*
узи? ფასი რაა? რა ღირს? რას ფა-
 სობს?
апснý არს. აფხაზეთი.
апснýtәи არს. აფხაზეთისა.
ápсуа ზმნზ. აფხაზი. მრ. *ápсуаа,*
ápсацәа; ápсакәа.
ápсуа бызшыәа არს. აფხაზური ენა,
 აფხაზური. შდრ. *ápсшәа.*
ápсшәа არს. აფხაზური, აფხაზური
 ენა.
апсýшәала ზმნზ. აფხაზურად.
апшы ზედს. წითელი; მწითური, ჟღა-
 ლი.
ápшыбатәи რიცხვ. მეოთხე (ნ.).
ápшыа ზმნზ. წინ.
ápшыала ზმნზ. წინიდან.
ápшыжәа არს. წიგნ. წინასიტყვაობა.
апýжәацы ზმნზ. გუშინწინის წინა-
 დღე.
ápýжәацтәи ზედს. გუშინწინის წი-
 ნადღისა.
апýптыпхцәа ზმნზ. შარშანწინის წი-
 ნა წელი.
апýптыпхцәатәи ზედს. შარშანწინის

წინა წლისა.
аҧ არს. მსხვილი სეტყვა.
áҧа არს. 1. ფუქსი, საბერველი სა-
 მჭედლოში.
áҧа ზედს. 2. მეჩხერი, თხელი.
áкара ზედს. ოდენა.
áкәа არს. ზვინი.
áкәкәá არს. ზედიზედ გასროლის
 ხმა, ბათქა-ბუთქი.
áкыгә არს. ბრახუნის ხმა; დარტყმის
 ხმა.
áкыгә-кыгә მრავალგზის კაკუნი,
 ბრახუნი.
ашыá არს. ძმა.მრ. *áшыцәа*
áша ზედს. მწარე, ძმაღე.
áшара არს. სიმწარე.
áшахара ზმნ. გამწარება. *ишахóит,*
ишахéит მწარედება, გამწარდა.
ашә არს. ყველი.
áшәа არს. სიმღერა.
áшәаза არს. ჩვილი ყველი.
áшәа-хы არს. სიმღერის დასაწყისი.
áшәахәара ზმნ. გალობა. *ашәа ихәó-*
ит, ашәа ихәéит გალობს, იგალო-
 ბა.
ашәахәады არს. მრ. *áшәахәацәа* მო-
 მღერალი.
áшәеилацәа არს. სულგუნი, გადაზე-
 ლილი ყველი.
áшәрхәа არს. ჩვილი, ახალი სულუ-
 გუნი პიტნით შეკაზმული და ჩა-
 რძევებული.
áшәңыч არს. ყველიპარია.
áшәха არს. ყველის კვერეული.
áшәхааа არს. ხმელი სულუგუნის
 კვერეული.
ашәырхә́н არს. გადაზელილი და და-
 გრეხილი ყველი.
áшәуаа არს. ჩრდილოეთ კავკასიაში
 მოსახლე აბაზები. მრ.; მხ. *áшәуа.*
ашә́н არს. აბაზებით დასახლებული
 მხარე ჩრდილოეთ კავკასიაში.

áча არს. მწყერი.
áчашәара ზმნ. მწყერზე ნადირობა.
 дачáшәоит, дачáшәеит მწყერზე
 ნადირობს, მწყერზე ინადირა.
аеá ნაცვ. სხვა. (ნ.)
аеазный ზმნზ. სხვა დროს.
аеак аеакы́ ნაცვ. სხვა; კიდევ ერთი.
аены́ ზმნზ. იმ დღეს.
аены́нтәарак ზმნზ. მთელი იმ დღის
 განმავლობაში.
áцала არს. შილი, მაზლის ცოლი.
азәáжә ზმნზ. თითო-თითო (ადამ.).
азәáжәала ზმნზ. თითო-თითოდ
 (ადამ.).
азәгы́ ნაცვ. უარყოფით ზმნასთან
 ერთად არც ერთი (ადამ.), არავინ,
 არავის.
áзә-запәык რიცხვ. (ადამ.) მხოლოდ
 ერთი; მარტო ერთი, ერთადერთი.
азәи, азәы́ რიცხვ. ერთი (ადამ.).
áзәи-áзәи ნაცვ. ერთმანეთი.
áзәы́к-аы́цьақ ნაცვ. თითო-ოროლა
 (ადამ.).
азәы́р ნაცვ. ვინმე.
азәы́раы́ ნაცვ. საკმაოდ ბევრი, საკმა-
 ოდ ბევრნი (ადამ.).
аха́ კავშ. მაგრამ.
áхә არს. ღუზა.
áхәбатәи რიცხვ. მეხუთე (ნ.).
áхпәтәи რიცხვ. მესამე (ნ.).
ацьал არს. ბედი, ბედისწერა.
áцьал-хә ბედი, ბედისწერა.
аҳ არს. მთავარი.
áҳамта, áҳамата არს. ძველად საჩუ-
 ქარი უფროსისაგან უმცროსისა-
 დმი; 2. საჩუქარი.
аҳарá ზმნ. სმენა, გაგონება. иаҳауе́ит,
 иаҳáит ესმის, გაიგონა.
аҳáс ზმნზ. მთავრად.
аҳтны́ არს. 1. მთავრის და აგრეთვე
 თავადაზნაურთა სახლკარი; 2. სა-
 სახლე.

аҳтны́уааы არს. შინაყმა, მოჯალაბე.
аҳтны́қалақь არს. დედაქალაქი.
аҳтынра́ არს. მთავრის და აგრეთვე
 თავადაზნაურთა სახლკარი.
аҳты́рпыс არს. მთავრის და აგრეთვე
 თავადაზნაურთა სასახლის მსა-
 ხური ვაჟი.
аҳты́рпхәыс არს. მთავრის და აგრეთ-
 ვე თავადაზნაურთა სასახლის
 მსახური ქალი.
áҳкәажә არს. 1. მთავრის და აგრეთ-
 ვე თავადის ან აზნაურის ცოლი;
 2. ქალბატონი.
áҳра არს. 1. სამთავრო. аҧсны́ аҳра
 ავხაზეთის სამთავრო; 2. მთავრის
 უფლება; 3. გადატ. ბატონობა.
аҳра́тәра არს. ბატონყმობა.
аҳра́с ზმნზ. 1. როგორც მთავარი;
 გადატ. დიდკაცურად.
áҳәа არს. ხმალი.
аҳәшы́á არს. და. მრ. áҳәшы́цаә.
áфбатәи რიცხვ. მეექვსე (ნ.).
афтека არს. აფთიაქი.

Б

а-б არს. ბოტი, ვაცი, მამალი დაუკო-
 დავი თხა.
а-ба́ არს. ფართალი, ფართლეული,
 ფართლეულობა.
а-баá არს. 1. ციხესიმაგრე.
а-баá ზედს. 2. დამპალი, დამყაყებუ-
 ლი, გახრწნილი.
а-баандаәтәра́ ზმნ. დაპატიმრება.
 дбаандааы́итәуе́ит, дбаандааы́и-
 тә́ит აპატიმრებს, დააპატიმრა.
а-баандааы́ არს. პატიმარი.
а-баара́ ზმნ. ღობა, დამყაყება.
 ибаáит დაღპა, დამყაყდა.
а-баáрра არს. ჭაობი, ჭანჭრობი, საფ-
 ლობი.
а-баатә-гәáра არს. ზღუდე, გალავა-
 ნი.

- a-ბააფსრა** არს. ბოროტება.
- a-ბაააფსყ** ზედს. ცუდი, ავი, ბოროტი.
- á-ბააზა** ზედს. სველი.
- áბააზარა** ზმნ. დასველება. იბააჟენტ დასველდა.
- a-ბააჟათყ** არს. 1. გუდა, რომელშიაც გუდის ყველს აკეთებენ; 2. რძე, რძეულობა.
- ბáბა** არს. მამილო, მამიკო.
- a-ბáბა** ზედს. ахახə бáба თავზე თმა-გაბურდული.
- a-ბაგყál** არს. ცხენის ძუისაგან ან თხის ბალნისაგან დაწნული თოკი.
- a-ბაგყыр** არს. ბოგა, ბოგირი.
- a-ბაázár** არს. ბაზარი, ბაზრობა.
- a-ბáტიირტა** არს. საფართლო, ბაზარ-ხანა.
- a-ბáტიიფы** არს. ფართლის ვაჭარი, მეფართლე, ბაზაზი.
- a-ბაიá** არს. ბაია.
- a-ბაირám** არს. ბაირამი.
- a-ბაკალуá** არს. ერთგვარი ნიგვზიანი და შაქრიანი, ცხრაფურცელა ნამცხვარი, ფაჰლავა.
- ბáкəын** ზმნ. бара бáкəын შენ იყავი.
- a-ბáлышь** არს. ბალიში. акəадыр абáлышь უნაგირის ბალიში.
- a-ბáлини́ца** არს. საავადმყოფო.
- a-ბამბá** არს. ბამბა.
- a-ბამბáаzарá** არს. მებამბეობა.
- a-ბამბáарыхəы** არს. მებამბე.
- a-ბამბáлыx** არს. ბამბეული.
- a-ბამბáтəá** არს. პოპოქი.
- a-ბáра** ზედს. მშრალი ადგილი.
- a-ბარá** ზმნ. 1. ნახვა. ибóит, ибéит ხედავს, ნახა.
- a-ბარá** ზმნ. 2. შრობა, გაშრობა. ибóит, ибéит შრება, გაშრა.
- a-ბარбáл** არს. ბორბალი, თვალი მაგურმისა.
- á-ბარбарра** ზმნ. ყბედობა. дбарбá-руеит, дбарбáрит ყბედობს, იყბედდა.
- a-ბáрд** არს. ბარდი.
- a-ბáрдра** არს. ეკლით გადახლართული ბუჩქნარიანი ადგილი, ბარდნარი.
- áбáртá** არს. აივანი.
- a-ბარтқáл** არს. ღვედის მოსაქნელი საკმაოდ მსხვილი, ნახევრად გაპობილი ჯოხი; ჭიმი, ბაჭაჭყი.
- a-ბáт** არს. ზაქი.
- a-ბақьмáз** არს. ბაქმაზი; შდრ. абəқьмэз.
- a-ბაқырəи** არს. ბელურა, ჭივჭავი.
- a-ბაқыáаzа** არს. ნავსადგური, პორტი, ბოლაზი.
- á-ბაқы** არს. ბოტი, ვაცი სანაშენე.
- a-ბақыá** ზედს. სქელი ჩვეულებრივ ითქმის საჭმელზე.
- a-ბáкá** არს. ძეგლი.
- a-ბáкəыл** არს. მორგვი.
- ბáша** ზედს. ამაოდ, ფუჭად, ტყუილად, ტყუილ-უბრალოდ.
- ბáшак** ნაცვ. бáшак иоуп არაფერი შვილია.
- a-ბáша-мáша** ზმნზ. უბრალო.
- a-ბáщə** არს. ზღმარტლი.
- a-ბáщə-тáа** არს. ზღმარტლის ხე.
- a-ბáхта** არს. საპყრობილე, საპატიმრო, სატუსალო.
- á-ბახə** არს. კლდე.
- á-ბახəра** არს. კლდოვანი ადგილი.
- a-ბáщ** არს. ბაჭი, მინდი.
- a-ბáщá** არს. მდოგვი.
- a-ბáха** არს. ნიჩაბი.
- a-ბáхча** არს. ბაღი, ბაღნარი, წალკოტი.
- a-ბáхчáкáтáра** არს. მებაღეობა.
- a-ბáхчáкáтáфы** არს. მებაღე, მეზვრე.
- a-ბáхча-тыты́ндра** არს. ხენდრო, მარწყვი.

- a-ბაა** არს. ძვალი.
- a-ბააღაშა** არს. ძვლის ტვინი.
- ა-ბააღთა** ზედს. ძვლისა.
- ა-ბააღთაჲრა** ზმნ. ორსულობა, ფეხ-მძიმობა. *лынбаа лтәым* ორსულა-დაა, ფეხმძიმედაა.
- a-ბააღაქათრა** არს. სახსარი, სადრეკი.
- ა-ბაა** არს. საერთო სახელია მგლისა, ტურისა, მელასი.
- a-ბაადუ** არს. მგელი.
- a-ბააღაძ** არს. მგელზე პატარაა, ტურაზე დიდი, ცხოველი.
- a-ბაარა** არს. მეწყერი.
- a-ბააღაჲმ** არს. ბზიფ. ციციანათელა, ელვანა.
- a-ბააღაჲცა** არს. ტურა.
- a-ბააღაჲჲ** არს. შინდი.
- a-ბააღაჲჲრა** არს. შინდნარი.
- a-ბააღუტ** არს. ბეზუთი.
- a-ბააღა** ზედს. მდიდარი.
- a-ბააღარა** არს. სიმდიდრე.
- a-ბააღაჲრა** ზმნ. გამდიდრება. *дбәиахет* გამდიდრდა.
- a-ბააღა** არს. ხათაბალი.
- a-ბააღ** არს. ბერი, მონაზონი.
- a-ბააღაღა** არს. ბერდანი, ბერდანის თოფი.
- a-ბააღაჲმ** არს. ბეჲმაზი.
- a-ბა** არს. ენა.
- a-ბაა** ზედს. ცოცხალი.
- a-ბააბააღა** ზედს. კარგად მყოფი, ჯანმრთელი.
- a-ბააღაღა** არს. მეორე გაკრეჲის მატყლი.
- ა-ბააღაჲჲ** არს. სულელი, ბრიყვი.
- აბააღაჲჲრა** არს. სისულელი, სიბრიყვე, სირეგვენე, სიტუტუცე.
- აბააღაჲჲრა** ზმნ. გასულელება. *дыбзамы́кәхет* გასულელდა.
- ბააღაჲჲ** ზმნ. მისდღეში, თავისდღეში, არასოდეს, ვერასოდეს, არასდროს, ვერასდროს.
- a-ბააღა** არს. სიცოცხლე.
- a-ბააღაჲრა** ზმნ. გაცოცხლება. *ибзәи-тәуеит*, *ибзәитәит* აცოცხლებს, გაცოცხლა.
- a-ბააღაჲრა** ზმნ. გაცოცხლება. *дыбзә-хәит* გაცოცხლდა.
- ა-ბააღაჲჲცა** ზედს. ენაჩლექია, ჩლიფინა.
- ა-ბააღაჲჲცაჲრა** ზმნ. ენის ჩლექა. *ინз еилакы́цәуеит* ენა ეჩლიქება.
- a-ბააღა, ბააღა** ზედს. კარგი, კეთილი.
- ბააღა** ზმნ. კარგად.
- a-ბააღაბაა** ზმნ. სიყვარული, შეყვარება. *бзәиа* *дыиббәит*, *бзәиа* *дыиббәит* უყვარს, შეუყვარდა.
- a-ბააღაბააბაა** ზმნ. ერთმანეთის სიყვარული, შეყვარება. *бзәиа* *еибәбәит*, *бзәиа* *еибәбәит* ერთმანეთი უყვართ, ერთმანეთი შეუყვარდათ.
- a-ბააღარა** არს. სიკეთე.
- ბააღაღა!** ზმნ. მშვიდობით! ნახვამდის!
- ბააღა** *უბააიტ!* ზმნ. გაგიმარჯოს!
- ბააღა** *უბәიტ!* ზმნ. გაგიმარჯოს! პასუხი მისალმებაზე.
- ბააღა** *უუიტ!* **ბააღა** *უუააიტ!* ზმნ. გამარჯობა! პასუხი მისალმებაზე.
- a-ბააღაჲრა** ზმნ. კარგად გახდომა. *дыбзәиахет* კარგად გახდა.
- ა-ბააღა** არს. ნაჲი, საკლიტე, სასის ფარდა.
- a-ბააღაჲრა** არს. მრ. *бзыпәаа*, *абзыпәкәа* ბზიფელი.
- a-ბააღაჲრაჲა** არს. ძიძის ძე, ძუძუმტე, ძიძის შვილი ვაჲი.
- a-ბააღაჲრაჲაჲა** არს. ძიძის ასული, ძიძის შვილი ქალი, ძუძუმტე ქალი.
- a-ბააღა** არს. ბია, კომში.
- ა-ბააღაჲრა** *იპაა* არს. ბიძაშვილი, ვაჲი მამის ძმისა.
- აბააღაჲრა** *იპაა* არს. ბიძაშვილი, მა-

- მის ძმის ქალი.
- á-бнашьа ипъхъыс** არს. ბიცოლა, მამის ძმის ცოლი.
- á-бнахъшьа лпъхъá** არს. მამიდაშვილი, ქალი.
- á-бнашьазара** არს. ღვიძლი ბიძა მამის მხრივ.
- á-бнахъшьазара** არს. ღვიძლი მამიდა.
- á-бла** არს. თვალი.
- а-блаám** არს. ნარწყევი, ნაღველი, ბალღამი.
- á-блакъара** ზმნ. თქვლეფა. иблакьбит, иблакэнт თქვლეფს, ათქვლეფა.
- á-бласаркъа** არს. სათვალე.
- а-блатар** ზედს. თვალმარჯვე, თვალგამჭირახი.
- а-блис** არს. ეშმაკი.
- á-бна** არს. ტყე.
- á-бнаазара** არს. მეტყევეობა.
- а-бнаázара** ზმნ. ნადირობა ბეწვეულზე. дыбнаáзоит, дыбнаáзеит ნადირობს ბეწვეულზე, ბეწვეულზე ინადირა.
- а-бнакрá** ზმნ. გაველურება, გაგარეულება. ибнакьбит გაველურდა, გაგარეულდა.
- а-бна́лара** ზმნ. გაპარვა, გაქცევა, ტყედ გაჭრა. дыбна́леит გაიპარა, გაიქცა, ტყედ გაიჭრა.
- á-бнамаѳæахæ** არს. ხე-ტყე, ხე-ტყის მასალა.
- á-бнара** არს. ტყიანი ადგილი.
- а-бнарасá** არს. გარეული თხილი.
- а-бнаршæыра** არს. უღრანი ტყე, ტევრი; უდაბური ტყე.
- а-бнатóура** არს. ტევრი.
- а-бнауаѳы** არს. ტყის კაცი, ქაჯი.
- а-бна́цæ** არს. ხარირემი.
- а-бнатпéá** არს. მაჟალო, პატარა ვაშლი.
- á-бнаѳæ** არს. წვრილიანი ტყე.
- á-бнахъыгæ** არს. ბაღარა.
- а-бнеáцæ** არს. ხარირემი.
- б́оуп** ზმნ. ბარა бо́уп შენ (ქ.)ხარ.
- а-боура** არს. ბოსელი.
- á-бжаандá** არს. ძგიდე, ტიხარი.
- á-бжьагара** ზმნ. დარიგება. иáбжьа-игоит, иáбжьаигеит არიგებს, დაარიგა.
- а-бжьáгьáлдызра** ზმნ. თრევა, კარდაკარ სიარული. дыбжьáгьáлдыз-уеит, дыбжьáгьáлдызит დაეთრევა, ეთრია, კარდაკარ დადის, კარდაკარ იარა.
- á-бжьара** ზმნ. რჩევა. диáбжьёит, диáбжьёеит ურჩევს, ურჩია.
- а-бжьáра** ზმნ. შუა, შორის.
- а-бжьарá** ზმნ. 1. გახედნა. ибжьóбит, ибжьéит ხედნის, გახედნა.
- а-бжьарá** ზმნ. 2. გახედნა. дбжьóбит, дбжьéит იხედნება, გაიხედნა.
- а-бжьáжьра** ზმნ. გამორჩენა. ибжьа́й-жьуеит, ибжьа́йжьыт რჩება, გამო-რჩა.
- а-бжьарзарá** ზმნ. ორ რისამე, ვისიმე შორის ჩატევა. ибжьаирзóбит, иб-жьаирзéит ორს-შუა ატევს, ორს-შუა ჩაატია.
- а-бжьáс** არს. ვეფხვი.
- а-бжьаѳсрá** ზმნ. ორთა, მაგალითად, მოჩხუბართა შორის, ორ საგანს შუა სიკვდილი. дыбжьаѳсýт ორ-თა შუა მოკვდა.
- а-бжьацáлара** ზმნ. რისამე შორის შერევა. ибжьа́ицáлоит, ибжьа́ицá-леит რისამე შორის ერეკება, რისამე შორის შერევა.
- а-бжьаѳарá** ზმნ. ვისიმე ან რისამე შორის დადება. ибжьа́иѳеит შორის დადო.
- а-бжьахарá** ზმნ. ორთა შუა გაჩხერა. ибжьахéит ორთა შუა გაიჩხირა.

бжьба რიცხვ. შვიდი (ნ.).
а-бжьѣи არს. ძმარი.
а-бжьѳубжик არს. ოფოფი.
а-бжьѣварá ზმნ. ორ რამეს შორის გა-
 მალეებით, სწრაფად გავლა. дын-
 жькѣит ორ რამეს შორის სწრაფად
 გაიარა.
а-бжь არს. ხმა.
а-бжьытгарá ზმნ. ხმის ამოღება.
 ибжьы тыигѣит ხმა ამოიღო.
а-бжьынтц არს. იელი.
á-бжьынтпра არს. იელნარი.
а-бжьыс ზედს. წამხდარი, გაფუჭე-
 ბული, ხელიდან წასული.
а-бжьысырта არს. გასასვლელი ად-
 გილი.
бжьѣн რიცხვ. შვიდი (ადამ.).
бжьѣык რიცხვ. შვიდი (ადამ.).
á-бжа რიცხვ. ნახევარი.
бжалá ზმნზ. სანახევროდ.
á-бжарақынза ზმნზ. ნახევრად.
бжацьарá ზმნზ. ნახევარ ადგილას.
а-бжеицьра ზმნზ. ნახევარზე ნა-
 კლები.
бжеиҳán ზმნზ. მეტხანს, მეტწილად.
а-бжеиҳáра ზედს. ნახევარზე მეტი.
абжы არს. ბოსტანა, ჭიფანდურა, ხა-
 რაბუზა, ნეხვის ჭია.
а-бринць არს. ბრინჯი.
á-бры არს. ხრახნი.
а-бты არს. მერქნის ჩვეულებრივი
 ბალღინჯო, კენკრის ბალღინჯო,
 ბალღინჯო მეფარე.
а-бтэрá ზმნ. მაკინტალობა, გამაკინ-
 ტლება. иабтѳеит, иабтѳѣит მაკინ-
 ტლობს, გამაკინტლდა.
а-бтѣн არს. ჯიხვი, ხარ-ჯიხვი.
а-бтѣнць არს. ღორღი.
á-бтѣжѳ არს. ფუფხი.
á-бтѣжара ზმნ. ბანდალი, ბანცალი.
 дынбтѣнѳит, дынбтѣнѳѣит ბანდა-
 ლებს, იბანცალა, ბანცალებს,

იბანცალა.
á-бтѣ-кѳártѳera ზედს. მალი.
а-бтѣжáра არს. წელი.
á-бтѣ-хѳаршы არს. ზურგის ტვინი.
á-бтѣцма არს. შუნი.
á-бтѣцра ზმნ. ბჭვენა, ჩქმეტა.
 дынбтѣцѳѣит იჩქმიტება.
а-бтѣátара ზმნ. ჩიჩქნა, გაჩიჩქნა.
 иá-бтѣатѳит, иá-бтѣатѣит ჩიჩქნის,
 გაჩიჩქნა.
а-бтѣы არს. ფოთოლი.
á-бтѣтѳа არს. საკვლავი, დაკოდირი
 ბოტი.
а-бтѳарах არს. მწყემსების, მონადი-
 რეთა უფროსი.
а-бтѳарá ზმნ. მკა, თავთავების მოჭრა.
 ибтѳѳит, ибтѳѣит მკის, მომკა.
бтѳан ზმნზ. მკის დროს.
а-бтѳы არს. წითელა.
а-бтѳá არს. ქლიავი.
á-бты არს. მტვერი.
а-бтыбкра ზმნ. დამტვერვა. ибтыбкит
 დაიმტვერა.
а-бтыбц არს. ცახე.
а-бтыкатáха არს. ობობა, ბაბაჭუა, ფე-
 იქარა.
а-бтыкатáхара არს. აბლაბუდა, ობო-
 ბას ქსელი.
á-бтышѳа არს. ენა მეტყველების
 მნიშვნელობით.
а-бтыкы არს. ბუკი, საყვირი, ნესტვი.
а-бтыкы-бтѣы არს. ბუკის ხმა.
а-бтылрá არს. 1. ხანძარი.
á-бтылра ზმნ. 2. წვა, დაწვა. ибтылуѣит,
 ибтылит წვავს, დაწვა.
а-бтынкѳты არს. ხოხობი.
а-бтынчá არს. ფურ-ირემი.
á-бтылфѣы არს. ტრუსის სუნი, და-
 მწვრის სუნი.
а-бтымбыл არს. ბუმბლი, ბუმბულით
 გატენილი ლეიბი.
а-бтынхѳá არს. გარეული ღორი, ტახი.

ა-ბырлаш, абырлыш არს. მარგალიტი.

ა-бырчман არს. ეკალა.

ა-бырг ზედს. ხანში შესული კაცი.

ა-быркыыл არს. მოაჯირი.

ა-бырфын არს. აბრეშუმი.

ა-быста არს. ღომი.

быръкапсáн არს. 1. ფოთლების ცვენის დრო; 2. გადატ. შემოდგომა.

ა-быкə არს. 1. კვირტი, კოკორი.

ა-быкə არს. 2. ბოყვი, აფრა. абыны абыкə სახლის ბოყვი, აფრა.

ა-быдырá ზმნ. ბლუილი. иныдырэйт, иныдыйт ბლუის, იბლუვლა.

ა-бдá არს. სპილენძი.

ა-бдаakra ზმნ. მოსინვა. индакүэйт, индакйт ისინება, მოსინა.

ა-бдажьи არს. სპილენძის მჭედელი, თოქმაჩი.

ა-бдааты ზედს. სპილენძისა.

Г

á-га არს. ზღვა.

á-гага არს. აზრდილი, ლანდი.

ა-гандáл არს. გამდელი, გადია.

ганкахы ზმნზ. ერთ მხარეზე.

ა-гарá ზმნ. 1. წაღება, წაყვანა. игéит წაიღო, წაიყვანა.

ა-гарá ზმნ. 2. игroup, игán მიემართება. áмда бнала игоуп გზა ტყე-ტყე მიდის.

ა-гарá ზმნ. 3. სმენა. игóит, игéит ისმის, გაისმა. ала шыдж гоит ძაღლის ყეფა ისმის.

ა-гáра არს. აკვანი.

ა-гаралахá არს. არტახი.

ა-гарантá არს. აკვნის ბავშვი, ქორფა, ჩვილი.

ა-гáра-шə არს. ნანა, ნანინა, იავნანა.

ა-гáрапара ზმნ. აკვანში ჩაწვენა. дгáралцоит, дгáралцеит აკვანში

აწვენს, აკვანში ჩააწვინა.

а-гаратахá არს. ჩვეულებრივ აყიროსაგან გაკეთებული საშარდე, აკვნის ნახვრეტქვემ დაკიდებული.

а-гáрлара ზმნ. აკვანში ჩაწოლა. дгáрлеит აკვანში ჩაწვა.

а-гарзгáн არს. ბოტის ტყავისაგან გაკეთებული ღვედი, ერთ ბოლოზე რკინის რგოლით, რომელსაც ხმარობენ ტვირთის ზურგზე მოსაკიდებლად.

а-гáрпра ზმნ. აკვნიდან ადგომა. дгáрпит აკვნიდან ადგა.

а-гáрхра ზმნ. აკვნიდან ამოყვანა. дыгáрылхыит აკვნიდან ამოიყვანა.

а-гарыгаeара ზმნ. ბარბაცი. дгарыгаe оит, дагарыгаeeит ბარბაცებს, დაბარბაცდა.

а-гатəылан არს. ზღვისპირეთი, საპირისპირო ашьхатəылан.

á-гауады არს. ზღვისპირელი, ზღვისპირეთის მოსახლე.

á-гапша არს. ზღვაური.

а-гачамкра ზმნ. შეკრთომა, დაბნევა. дгачмкит შეკრთა, დაიბნა.

а-газá არს. სულელი ბრიყვი.

а-газарá არს. სიბრიყვე, სისულელი. газатáс ზმნზ. ბრიყვეულად, სულელურად.

а-газахарá ზმნ. გამოსულელება, გასულელება. дгазхéнт გამოსულელდა, გასულელდა.

á-гаға არს. ზღვის ნაპირი, ზღვისპირი.

а-гды ზედს. დოლა, ურქო, ქოლიკი.

á-гмыг ზედს. საზიზღარი, სამაგელი.

а-гмыгра არს. სისამაგლე, საზიზღრობა, სამაგლობა.

а-грá არს. ნაკლი.

а-граммáтика არს. გრამატიკა.

á-гrapара არს. ქაშანი, თოვლზე გატკეპნილი გზა.

á-гхара *ზმნ.* 1. გახდომა. дáгхеит გახდა.

á-гхара *ზმნ.* 2. დაგვიანება. дáгхеит დააგვიანა.

а-гышэыг *არს.* მხეცი.

á-гызмал *არს.* ეშმაკი.

а-гылара *არს.* 1. სიმაღლე, ტანი.

а-гылара *ზმნ.* 2. ადგომა. дгы́леит ადგა.

а-гымты *ზედს.* სუსტი, უღონო.

а-гынфэыс *არს.* ბურვაკი.

á-гыжьра *ზმნ.* დაკლება. и́гижьит დააკლო.

á-гыртэ *არს.* ბნედა.

а-гыртэыла *არს.* სამეგრელო.

á-гырѳа *არს.* მეგრელი. მრ. áгырѳа, áгыркәа.

á-гырпша *არს.* амагыларахьтәи иáсуа апшá „მეგრული ქარი“-სამეგრელოდან მონაბერი ქარი ავხაზეთისათვის, მისი დასავლეთი ნაწილისათვის ეს არის აღმოსავლეთის ქარი.

á-гыршәа *არს.* მეგრული მეტყველება.

á-гырхара *ზმნ.* მოკლება, დაკლება, დანაკლებება. иáгирхеит მოაკლო, დააკლო, დანაკლულა.

гы́цапшь *არს.* ბარაბულკა, ხონთქარა.

Гь

гы́аур *არს.* გიაური.

а-гьáд *არს.* გედი.

á-гьалара *ზმნ.* ქანაობა. дгьалóит, дгьалéит ქანაობს, იქანავა.

а-гьáма *არს.* გემო.

á-гьаж *არს.* ბორბალი.

а-гьаргьалáс *არს.* კავიანი გრძელი ჯოხი, რომელსაც იყენებენ ხარების გასახედნად.

а-гьáйл *არს.* ვარდი.

Гә

а-гәáаибгара *ზმნ.* ერთმანეთის გაჯავრება. ргәáаибгаеит ერთმანეთი გააჯავრეს.

а-гәáара *ზმნ.* 1. გაბრაზება, წყრომა, გაწყრომა. дгәáаит გაბრაზდა; 2. გაწყრა.

а-гәáбалáа *არს.* პატარა გობი, ხელობა, ბარქაში.

а-гәáбáн *არს.* გობანი, ლეიბი.

а-гәáбáнáкь *არს.* გვაბანაკი.

а-гәáбылрá *ზმნ.* გულშემმატკივრობა. игә́и былуéит, игә́и былуáн გული შესტკივა, გული შესტკიოდა.

а-гәáбыцкьá *არს.* გულის ფიცარი, გულის ყაფაზი.

á-гәáга *ზმნ.* ძველად მწყემსად გაცემული ბავშვი.

а-гәáзәарá ეჭვის, გუმანის ქონა. игә́изәоит, игә́изәéит.

а-гәáтара *ზმნ.* შემჩნევა, შენიშვნა. игә́áитеит შეამჩნია, შენიშნა.

á-гәáтеира *ზმნ.* წუხილი, შეწუხება, შფოთვა, შემფოთება. дгәáтәиуеит, дгәáтәéит წუხს, შეწუხდა, შფოთავს, შემფოთდა.

а-гәáкьа *არს.* ღვიძლი.

а-гәáла *არს.* საწყენი, სამდღურავი,

а-гәáларшәара 1. მოგონება, გახსენება. игә́áлаиршәéит მოიგონა, გაიხსენა.

а-гәáлашәара *ზმნ.* მოგონება. игә́áлашәóит, игә́áлашәéит აგონდება, მოაგონდა.

а-гәáлс *ზმნზ.* საწყენი.

а-гәáлсра *ზმნ.* წყენა, გულს დაკლება. игә́и иáлсит ეწყინა, გულს დააკლდა.

а-гәáм *არს.* ნაგავი.

гәáнáла *ზმნზ.* сгәáнáла ჩემი ფიქრით, ჩემი აზრით.

a-gəár არს. ბზიფ. ბაკმი, შარავანდი, შარავანდედი; შდრ. аеы́кəаха.

a-gəara ზმნ. მიწოლა. да́гəоит, дагəоит აწვება, მიაწვა.

a-gəára არს. ღობე.

a-gəáraцара ზმნ. საქონლის ბინაზე, სადგომზე მორეკა. игəáraитцoит საქონელს ბინაზე, სადგომზე ერეკება.

a-gəargəaléи არს. ბავშვების სათამაშო ურემი.

a-gəárлара ზმნ. საქონლის ბინაზე, სადგომზე მოსვლა. игəárлеит საქონელი ბინაზე, სადგომზე მოვიდა.

a-gəárр არს. კარ-მიდამო.

a-gəarцра ზმნ. საქონლის სამოვრად გასვლა. игəárцуеит, игəárцит საქონელი სამოვრად გადის, საქონელი სამოვრად გავიდა.

a-gəárxpa ზმნ. საქონლის სამოვრად გარეკვა. игəáрихуеит, игəáрихит საქონელს სამოვრად მირეკავს, საქონელი სამოვრად გარეკა.

a-gəaпxарá ზმნ. მოწონება. игəaпxó-ит, игəaпxəéит მოსწონს, მოეწონა.

a-gəáкəкpa ზმნ. გულის დადება. игəы́ áкəиკит გული დაუდო.

a-gəáкəпцəара ზმნ. მობეზრება, მოყირჭება. игəы́ áкəпцəеит მობეზრდა, მოყირჭდა.

a-gəáнь არს. კურკა.

a-gəáк ზედს. 1. ტანჯული, დატანჯული, წამებული. ачымазаə гəáк მძიმე ავადმყოფი, მწუხარე ავადმყოფი; 2. გადატ. ღარიბი, ღატაკი.

a-gəáкpa ზმნ. ტანჯვა, დატანჯვა, წამება, წვალება. дгəáкуеит, дгəáкит წვალობს, ეწვალება; ეწვალა. იტანჯება, დაიტანჯა, ეწამება, ეწამა. акы́р сгəáкит ბევრი ვეწვალე, ვიტანჯე.

гəáкрыла ზმნ. ვაივაგლახით.

a-gəáшьа არს. აივნის შუა სვეტი.

a-gəáшə არს. ჭიშკარი, ალაყაფის კარები.

a-gəaццара ზმნ. რაზედმე გულის აცრუება. игəы́ аццəéит გული აუცრუვდა.

a-gəaтцəá არს. ღვიძლი.

a-gəaтцəкыра არს. ფილტვების ანთება.

a-gəaxшəара ზმნ. მოყირჭება, მობეზრება. игəы́ ахшəéит მოყირჭდა, მობეზრდა.

a-gəáа არს. ფუტურო, ფუღურო.

a-gəáаара არს. ჩავარდნილი ადგილი.

a-gəabжыанытə ზედს. შუათანა.

a-gəбжы́нацəа არს. შუა თითი.

a-gəы́бжы́нцкыа ზედს. მთელი.

a-gəы́бжы́н არს. საყვედური.

a-gəбылəы́ არს. გულშემატკივარი.

a-gəгəы́м არს. თულუხი, თუნგი.

a-gəы́ არს. გული.

агəы́дкылара ზმნ. მოხვევა. дгəы́ди-кылоит, дгəы́ди-кылеит ეხვევა, მოხვია.

a-gəы́джы́лара ზმნ. დიდი, მძიმე რამის რამეზე მოგდება. игəы́ди-жы́леит მიაგდო.

a-gəы́дцара ზმნ. სროლა. игəы́ди-тцəеит ესვრის, ესროლა.

a-gəы́дхалара ზმნ. დაჯახება. дигəы́-дхалеит დაეჯახა.

a-gəы́дибакыларა ზმნ. ერთმანეთის გადახვევა. игəы́ди-бакылоит, игəы́ди-бакылеит ერთმანეთს ეხვევიან, ერთმანეთს გადაეხვივნენ.

a-gəы́дырнғəғəалара ზმნ. გულზე მიკვრა. дигəы́ди-рнғəғəалеит გულზე იკრავს, გულზე მიიკრა.

a-gəы́дыпсалара ზმნ. მიყრა. игəы́ди-

- რუსალიტი, იგანდირუსალიტი აყრის, მიაყარა.
- а-гәыдыңғәәлара** *ზმნ.* გულზე მიკრა, გულში ჩაკვრა. დიგანдыңғәәლიტი, დიგანдыңғәәლიტი გულზე ეკვრება, გულზე მიეკრა, გულში ეკვრება, გულში ჩაეკრა.
- а-гәы́изы́нлара** *ზმნ.* ურთიერთ გულის ტკივილი. рыгәы́кәә еизы́нлуеит, рыгәы́кәә еизы́нлуан ურთიერთზე გული შესტკივათ, ურთიერთზე გული შესტკიოდათ.
- а-гә́и́лгара** *ზმნ.* საზრიანობა.
- а-гә́тá** *ზმნზ.* შუა; შუაში; შუაზე.
- а-гә́ы́таны́** *ზმნზ.* შუა, შუაგულში, შუაში.
- а-гә́ы́тáсра** *ზმნ.* ხელის კვრა, ბიძგება, ბიძგის კვრა. დიგә́ы́тáсит ხელი ჰკრა, უბიძგა, ბიძგი ჰკრა.
- а-гә́ы́татә́й** *ზედს.* შუა.
- а-гә́тш́а́ага** *ზედს.* საბრალო, შესაბრალოსი.
- а-гә́ы́ты́ха** *არს.* დარდი, სადარდელი.
- а-гә́и агә́тә́еи** *არს.* გულ-ღვიძლი, ჯიგარი.
- гә́ы́кала** *ზმნზ.* გულწრფელად.
- а-гә́ы́ла** *არს.* მეზობელი.
- а-гә́ы́ლара** *ზმნზ.* მეზობლად.
- а-гә́ы́ლაза́хра** *ზმნ.* ჩაკვრება. იაგә́ы́ლა-изахуеит, იაგә́ы́ლაизахит შიგ აკვრებს, ჩაკვრა.
- а-гә́ы́ლaтa** *არს.* გულის ქინძისთავი.
- гә́ы́лaтaс** *ზმნზ.* მეზობლურად.
- а-гә́ы́ლაҳә́ара** *ზმნ.* გახვევა, შეხვევა. იაგә́ы́ლაихә́იტ, იაგә́ы́ლაихә́ეიტ ახვევს; გახვია, გაახვია, ახვევს; შეხვია, შეახვია.
- а-гә́ы́ლжә́ара** *ზმნ.* ამოხვევა. იაგә́ы́-лыжә́ეიტ ამოხია.
- а-гә́ы́ლқ́кара** *ზმნ.* ამოჭრა. იგә́ыл-қ́ыйкә́იტ, იგә́ылқ́ыйкә́ეიტ ჭრის, ამოჭრა.
- а-гә́ы́лш́шы́п** *არს.* გველეშაპი.
- а-гә́ы́лт́пра** *ზმნ.* კარჭლვა, გაკარჭლვა. იგә́ылт́პუეიტ, იგә́ылт́цит იკარჭლებს, გაიკარჭლა.
- а-гә́ы́лх́ра** *ზმნ.* შიგნიდან გამოღება. იგә́ы́лы́ихუეიტ, იგә́ы́лы́იხიტ შიგნიდან იღებს, შიგნიდან გამოიღო.
- а-гә́ы́лы́ора** *ზმნ.* ამოწერა. იაგә́ы́-лы́იღეიტ ამოწერა.
- а-гә́ы́мáч́хара** *ზმნ.* უქეიფოდ გახდომა, შეუძლოდ გახდომა, ავად გახდომა. იგә́ы́ мáч́хеიტ უქეიფოდ გახდა, შეუძლოდ გახდა, ავად გახდა.
- а-гә́ы́мж́ж́áтә́** *არს.* ღარისებური ეჩო, წვეპარი.
- а-гә́ы́мы́ркаты́л** *არს.* კორკანტელა.
- á-гә́на́ха** *არს.* ცოდვა.
- а-гә́ы́нгáра** *ზმნ.* გულის დაწყდომა. იგә́ы́ны́იგә́იტ, იგә́ы́ны́იგә́ეიტ გული სწყდება, გული დასწყდა.
- а-гә́ы́ნი́барх́ара** *ზმნ.* ერთმანეთისათვის წყენინება. рыгә́ы́кәә нибархеიტ ერთმანეთს აწყენინეს.
- а-гә́ы́нч́чы́х** *ზედს.* გულსაკლავი, გულსატკეპნი.
- а-гә́ы́ны́рхáра** *ზმნ.* წყენინება, გულის დაწყვეტა. იგә́ы́ нирхә́ეიტ აწყენინს, გული დასწყვიტა.
- а-гә́ы́ж** *არს.* ჯორი.
- а-гә́ы́жә́па** *ზედს.* გადატ. გულქვა, უგრძნობელი, სქელკანიანი.
- а-гә́ы́р** *არს.* ნემსი.
- á-гә́ы́ры** *არს.* გურული. მრ. áгә́раа.
- а-гә́ы́რá** *არს.* შინაარსეულობა, შინაგანი სამყარო, შინაგანი თვისება ადამიანისა უმთავრესად.
- а-гә́ы́რაгá** *არს.* სანდო პირი, სანდო პიროვნება.
- а-гә́ы́რაгáра** *ზმნ.* ნდობა. იგә́ы́რა-იგә́იტ, იგә́ы́რა იგә́ეიტ ენდობს, ენდო.

- a-გერამგა** ზედს. დაუნდობელი, გაუტანელი, უპირო.
- a-გეყრარგარა** ზმნ. დარწმუნება. აგეყრა იირგოიტ, აგეყრა იირგეიტ არწმუნებს, დაარწმუნა.
- a-გეყრაყარა** ზმნ. დარწმუნება. აგეყრა იყარაიტოიტ, აგეყრა იყარაიტეიტ არწმუნებს, დაარწმუნა.
- a-გეყრაყარა** ზმნ. დარწმუნება, დაჯერება. აგეყრაყარაიტეიტ დარწმუნდა, დაიჯერა.
- a-გერგეყლ** არს. რგოლი.
- a-გეყრგეყნ** არს. საქორწინო გვირგვინი.
- a-გეყრგეყნ აყარა** ზმნ. გვირგვინის დადგმა, ჯვრის დაწერა. აგეყრგეყნ რყარაიტოიტ, აგეყრგეყნ რყარაიტეიტ; გვირგვინს ადგამს, გვირგვინი დაადგა, ჯვარს სწერს, ჯვარი დასწერა.
- a-გეყრგეყნ აყიყრა** ზმნ. ჯვარის შეცვლა. აგეყრგეყნ რყიყრეუიტ, აგეყრგეყნ რყიყრეიტ ჯვარს უცვლის, ჯვარი შეუცვალა.
- a-გეყრგეყნარა** ზმნ. გამხმევა. იგეყრგეყნარეიტ ამხმევებს, გაამხმევა.
- a-გეყრგეყრა** ზმნ. გახარება. დგერგეყნეიტ, დგერგეყნეიტ ხარობს, გაიხარა.
- a-გეყრგეყრე** ზედს. სასიხარულო.
- a-გერკეყდ** არს. ცერცვი.
- a-გეყრყარა** ზმნ. გამხმევა, თავის თავის გამხმევა. იგეყნ რყარაიტეიტ გაამხმევა; თავის თავი გაიმხმევა.
- a-გეყრყიყრეყ** ზედს. გულისამრევი.
- a-გეყრყიყრა** არს. გვირისტი.
- a-გეყრყიყრა** ზმნ. დაგვირისტება, გვირისტიტ გაკერვა. იგეყრყიყრეიტ, იგეყრყიყრეიტეიტ აგვირისტებს, დააგვირისტა, გვირისტიტ კერავს, გვირისტიტ გაკერა.
- a-გეყრე** არს. დარდი, ჯავრი.
- a-გეყრე** ზმნ. დარდი. დგეყრეიტ, დგეყრეიტ. დარდობს, იდარდა.
- a-გეყრეყარა** ზმნ. 1. გულზე გახეთქა. იგეყნ რეყიყრეიტ გულზე გახეთქა.
- a-გეყრეყარა** ზმნ. 2. გულზე გასკდომს. იგეყნ რეყარეიტ, იგეყნ რეყარეიტ გულზე სკდება, გულზე გასკდა.
- a-გეყრეყრა** ზედს. გულჩვილი.
- a-გეყრეყრაყარა** ზმნ. გულის აჩუყება. იგეყნ რეყრაყარეიტ გული აჩუყდა.
- a-გეყრეყრე** ზედს. მოსაწყენი, გულის გამწყალელებელი, თავის მომბეზრებელი, აბეზარი.
- a-გეყრეყრე** ზმნ. თავის მომბეზრება, გულის გამწყალება. იგეყნ რეყრეიტ თავი მომბეზრა, გული გაუწყალა.
- a-გეყრეყრეყარა** ზმნ. გულზე წვა. იგეყნ იყრეყრეიტ, იგეყნ იყრეყრეიტ გულზე სწვავს, გულზე ამოწვა.
- a-გეყრეყრა** ზმნ. იმედოვნება, იმედის ქონა. დგეყრეყრეიტ, დგეყრეყრეიტ იმედოვნებს, იმედოვნა, იმედი აქვს, იმედი ჰქონდა.
- ა-გეყრეყრა** ზმნ. ბედვა, გაბედვა. იგეყრეყრეიტ გაბედა.
- a-გეყრეყარა** ზმნ. გულის გაკეთება. იგეყნ რეყარეიტ გული გაუკეთა.
- a-გეყრეყრა** ზმნ. წყრომა, გაწყრომა, გაბუტვა. დგეყრეყრეიტ, დგეყრეყრეიტ წყრება, გაწყრა, იბუტება, გაიბუტა.
- a-გეყრეყრე** არს. მკერდი, გულმკერდი.
- a-გეყრეყრა** არს. ცხოველთა გულმკერდი.
- a-გეყრეყრა** არს. გავა.
- a-გეყრეყარა** ზმნ. ფიზილად ყოფნა. იგეყნ იეყარეყრე, იგეყნ იეყარეყრე ფიზილად არის, ფიზილად იყო.
- a-გეყრეყარეყარა** ზმნ. სიფიზილე, სიფრთხილე; ფიზილად ყოფნა. იგეყნ იეყარეყრე! ფიზილად, ფრთხილად იყავი!

a-gəyɨxəj არს. ახლო ნათესავი.
a-gəzə, ašyɨla gəzə არს. გუძა, ლინ-
 გი, წმინდა ფქვილი.
a-gəyɨzra ზმნ. კოცნა. დიგაყუყუეიტ,
 დიგაყუყუეიტ კოცნის, აკოცა.
a-gəyɨfəj არს. მოწყენილობა.
a-gəyɨfəjra ზმნ. მოწყენა. იგაყ
 ფყყუეიტ, იგაყ ფყყუეიტ მოწყენი-
 ლია; მოეწყენა, მოსწყენდა.
a-gəyɨxə არს. ჭამადი, პური, ჭადი,
 ლომი; საპირისპირო აყყა.
a-gəyɨxəjxəra ზმნ. გულის რევა.
 იგაყ ხყხაყუეიტ, იგაყ ხყხაყეიტ
 გული ერევა, გული აერია; სყ
 ხყხაყუეიტ გული მერევა.
a-gəxəjagəra ზმნ. მონატრება.
 იგაყააიგეიტ, იგაყააიგეიტ ენატ-
 რება, მონატრა.
a-gəxəjəj არს. ქალის ბუბუ.
a-gəqəra არს. ეჭვი, გუმანი.

Д

a-də არს. ძარღვი.
á-da ნაწ. უ..., გარდა გარეშე; ყარა уда
 შენ გარდა.
dəara ზმნზ. ძალიან; მეტად.
dəaraza ზმნზ. ძალიან.
a-dəgə ზედს. ყრუ, გამოყრუებული.
a-dəgəra ზმნ. სიყრუე.
a-dəgəxəra ზმნ. დაყრუება. დდაგა-
 ხეიტ დაყრუედა.
dad არს. მრ. დაძრაა. ამ მოფერებითი
 სიტყვით მიმართავენ შვილები
 მამას, შვილიშვილები ბაბუას,
 ძმისშვილები ბიძას, ძმის შვი-
 ლიშვილები ბაბუის ძმას, და ასე
 შემდეგ; აგრეთვე ამავე სიტყვით
 მოხუცი მამაკაცები მიმართავენ
 ბავშვებს, საერთოდ უმცროსებს.
dadəx არს. (აბჟ.) რძალი ამ სიტყვით

მიმართავს მამამთილსა და მის
 უფროს ძმას. (ზზიფ.) რძალი ამ
 სიტყვით მიმართავს მამამთილის
 უფროს ძმას.
dədəra არს. მრ. მზ. დად.: დაძრაა, სყ-
 კაყნაა! მამა, შვილებო!
a-dəlɡə არს. ტალღა, ზვირთი.
a-dəməkə ზმნზ. ბრტყელი.
a-dəmbə არს. ჯებირი.
a-dəmət არს. კონა.
a-dəmrə არს. აკლდამა.
a-dəməj არს. დამლა, დაღი.
a-dəjə არს. გომბეშო, მყვარი.
dəra ზმნ. დაცხრომა. იდეიტ დაცხრა.
dəra ნაცვ. ისინი.
dəra ზმნზ. ძალიან. შდრ. დაარა.
dəraza ზმნზ. ძალიან.
dərbənzəaləx ნაცვ. ვინც არ უნდა
 იყოს, ვინც გინდ იყოს.
a-dərdə არს. კვირისტავი.
a-dərdəj არს. კვირისტავი.
ədəra ზმნ. სუსხვა, დასუსხვა.
 დადარუეიტ, დადარეიტ სუსხავს, და-
 სუსხა.
a-dəjəjəj არს. დევი.
a-dəjəjəjə არს. დევი.
a-dəj, **ədəj** არს. დევი.
a-dəj არს. დოლი, დაფი, დაფდაფი.
a-dəj არს. დაფნა, დაფნის ხე.
a-dəjəjə არს. კიბორჩხალი, კირჩხი-
 ბი.
ədəj არს. ბაყაყი.
a-dəkə არს. გვერდი კედლისა, ფიც-
 რისა, ფურცლისა და მისთ.
a-dəjəmə არს. იატაკი.
a-dəj არს. მყესი.
ədəjəjəjəra ზმნ. სამძიმრის თქმა.
 დიდაშყყლეიტ სამძიმარი უთხრა.
dəjə ზმნზ. სხვა, სხვანაირი; მეორე.
dəjəzəj ზმნზ. სხვა დროს.
dəjəkəla ზმნზ. სხვანაირად.

даеák, даеакы *ნაცვ.* სხვა; კიდევ ერთი (ნ.).

даеаžы́ *ზედს.* სხვა; კიდევ ერთი (ადამ.).

даеáцара *ზმნზ.* სხვაგან, სხვა ადგილას.

а-дáц *არს.* ფესვი.

áдгала *ზმნ.* მომარაგება იდიგალეიტ მოიმარაგა.

а-дгы́ла *არს.* მოკავშირე.

áдгы́лара *ზმნ.* 1. რისამე, ვისიმე გვერდით დგომა. *дýдгы́лоуп, дýдгы́лан* გვერდით დგას, გვერდით იდგა.

á-дгы́лара *ზმნ.* 2. ვისიმე ან რისამე გვერდით დადგომა. *дидгы́лэйт* ვისიმე ან რისამე გვერდით დადგა.

á-дгы́л *არს.* მიწა, მიწა-წყალი.

á-дгы́лбгара *არს.* მეწყერი.

á-дгы́лбжаха *არს.* კუნძული.

á-дгы́лбжында *არს.* ყელი.

á-дгы́лтцы́ра *არს.* მიწისძვრა.

á-дгы́л-пáа *არს.* მიწა-ვაშლა; შდრ. *ачýркæа.*

дгы́лахáан *ზმნზ.* მისდღემში, თავის დღეში, არასდროს.

дека́бр *არს.* დეკემბერი.

а-дéнгь *არს.* атыты́н дéнгь თამბაქოს ნაკრავული.

ди, дýа *არს.* მიმართვისას დედი, დედიკო, დედილო.

дýда შორისდ. დედა! გაკვირვებისა; *дýда, исахауáзи!* დედა, რა მესმის!

а-дикæán *არს.* დიაკვანი, დიაკონი.

а-дикæánра *არს.* დიაკვნობა.

а-дýн *არს.* სარწმუნოება.

á-дкы́лара *ზმნ.* 1. მიღება. იადიკы-ლეიტ მიადო.

á-дкы́ლара *ზმნ.* 2. მიღება. იადიკыლეიტ მიიღო.

а-дны́хæალара *ზმნ.* მილოცვა. იდინი-

хæалоит, იდინი-хæალეიტ ულოცავს, მიულოცა; იдырны-хæალეიტ მიულოცეს.

á-дтæალара *ზმნ.* 1. მიჯდომა. *дýдтæа-лоуп, дýдтæа-лан* უზის, ეჯდა.

áдтæალара *ზმნ.* 2. მიჯდომა, ამოჯდომა, მოჯდომა. *дýдтæა-ლეიტ* მიუჯდა, ამოუჯდა, მოუჯდა.

а-дý *ზედს.* 1. დიდი.

а-дý *არს.* 2. ხუზარა, ჯილეხი.

дук ахмы́рткæа *ზმნზ.* ცოტა ხნის შემდეგ.

дýк мы́ртпы́кæа *ზმნზ.* ცოტა ხნის შემდეგ.

а-дула́п *ზმნ.* საქმლისა და ჭურჭლის კარადა.

а-дунéи *არს.* მსოფლიო, სამყარო, წუთისოფელი, ქვეყნიერება.

дунеихáан *ზმნზ.* მისდღემში, თავის დღეში, არასდროს.

а-дýра *არს.* სიდიდე.

а-дýзза *ზედს.* უდიდესი.

а-дýззаза *ზედს.* უდიდესზე უდიდესი.

а-дýхара *ზმნ.* დიდად გახდომა, დიდად გამოსვლა, გაზრდა. *идýхеит* დიდი გახდა, დიდი გამოვიდა; *гаиზარда.*

а-дýры́жæа *არს.* ერთგვარი ნამცხვარი კვერცხით, თაფლითა და ღუმის ქონით შეზავებული.

á-дшæალара *ზმნ.* დაზომვა. იდიშა-ლეიტ დააზომა, დაიზომა.

á-дчапáალара *ზმნ.* მიჭედვა იადიჩა-პალეიტ მიაჭედა.

áдзахы́ლара *ზმნ.* დაკერება, მოკერება. იადი-за-ხы-ლეიტ დააკერა, მოაკერა; *апы́нба* ადი-за-ხы-ლეიტ ჯიბე დააკერა.

а-дзы́салара *ზმნ.* ვინმესთან, რამესთან ცურვა *дáдзы-са-ლოიტ, дáдзы-са-ლეიტ* ...ცურავს, ...იცურავა.

a-dtá არს. ვალდებულება.
á-dtáალარა ზმნ. 1. მიკითხვა, მონახულება. *დიდტაალებიტ* მიაკითხა, მონახულა.
ádtáალარა ზმნ. 2. მიყინვა. *იádtáალებიტ* მიაყინა.
ádtára ზმნ. 1. მიდება. *იáდიტოიტ, იáდიტეიტ* ადებს, მიადო.
á-dtára ზმნ. 2. მიხურვა. *ýდიტეიტ* მიხურა.
ádtáყუალარა ზმნ. მიტირება. *დйд-ტáყუალოიტ, დйдტáყუალებიტ* მისტირის; მისტირა, მიატირა.
ádtáბლარა ზმნ. მიწებება. *იádtáბლოიტ, იádtáბლებიტ* ეწებება, მიეწება.
á-dtáxáალარა ზმნ. მიბმა. *იádtáxáალოიტ, იádtáxáალებიტ* აბამს, მიაბა.
a-dyd-matáys არს. ელვა-ქუხილი.
á-dydრა არს. დაქუხება, ჭექა, დაჭექება. *იდიდუéიტ, იდიდიტ* ქუხს, დაიქუხა, ჭექს, დაიჭექა.
дызýстзaалакь ნაცვ. ვინც არ უნდა იყოს.
a-dýr არს. ნაცნობი.
a-dýrra არს. ნაჩნევი, გამოსაცნობი ნიშანი.
a-dýrgán არს. ტაფა.
a-dýrgantýxá არს. ბოლოქანქალა, თოხიტარა, მაზზაკუნა.
a-dýrgányrша არს. დანაყილი ნიგვზით ან ყველით გატენილი და დუმის ქონში შემწვარი ნამცხვარი, ერთგვარი ღვეზელი.
a-dýrgáyն არს. ხის ტლანქი ბაკაბუკები, ოჩოფეხები.
дыргáйн არს. ბავშვის საალერსო სახელი.
a-dýrgýlá არს. ქილა, დერგი.
a-dýrdý არს. თითისტარი.
a-dýrpa ზმნ. ცოდნა. *იдырúეიტ, идырит* იცის, იცოდა.
a-dýrpa áтara ზმნ. შეტყობინება,

ცნობინება, უწყება. *адырpa* ითეიტ შეატყობინა, აცნობა, აუწყა.
áдырчaблaра ზმნ. მიწებება, მიკვრა. *иáдирчaблoит, иáдирчaблeит* აწებებს, მიაწება, აკრავს, მიაკრა.
дырáагь, дырáегь ზმნ. კიდეც.
a-dýcsra ზმნ. დაბუჟება. *идысуеит, идесит* ბუჟდება, დაბუჟდა.
á-дыпсалaра ზმნ. მიყრა. *иáдыипсaлeит* მიაყარა.
a-dýkpa ზმნ. მაგრად ცემა, მიბეგვა. *дидýкыит* მიბეგვა.
á-дыxáxáალaра ზმნ. შემოყრა, შემოხვავება. *иáдыиxáxáალოიტ, иáдыиxáxáალებიტ* გარშემო აყრის, შემოაყარა, გარშემო ახვავებს, შემოახვავა.
á-dáალaра ზმნ. შეხმობა, მიხმობა. *иáдáალებიტ* შეახმა, მიახმა.
a-dákárшeра არს. ბარი, ვაკე.

Дә

a-dáza არს. ყამირი, კორდი, უშალი.
a-dákýán არს. დუქანი.
a-dákýánxýча არს. მედუქნი.
a-dákýáшpa არს. ტრიალი მინდორი, გაშლილი მინდორი.
a-dákýáпш არს. მცირე მინდორი; მინდორი ტყეში.
a-dáý არს. მინდორი, ველი.
a-dáýnra არს. მელა.
a-dáýлжьpa ზმნ. შენობიდან გარეთ გამოშვება. *ддáýлижыит ...გამოუშვა*.
a-dáýлпъxяpa ზმნ. გარეთ გამოხმობა, გარეთ გამოძახება. *ддáýлипъxýეიტ* გარეთ გამოიხმო, გარეთ გამოიძახა.
a-dáýлцaра ზმნ. (სულიერი რისამე) შენობიდან გარეთ გაგდება. *ддáýлицeიტ* გააგდო.

а-дәылырҭара *ზმნ.* რაიმე შენობიდან გარეთ გაგდება, გახტუნება. *ддәылырҭеит* გააგდო, გაახტუნა.

а-дәынцара *არს.* განავალი.

а-дәыкәлара *ზმნ.* გამგზავრება, წასვლა, გზას გადგომა. *ддәыкәлеит* გაემგზავრა, წავიდა, გზას გაუდგა.

а-дәыкәпара *ზმნ.* გასტუმრება, ვისიმე ან რისამე გაგზავნა. *идәыкәицеит* გაისტუმრა, გაგზავნა.

а-дәыңба *არს.* მატარებელი.

Е

егьа *ზედს.* რამდენიც.

егьаурым *ზმნ.* არაფერია, არა უშავს რა.

егьхара *ზედს.* უბრალო, უდანაშაულო.

егьхара *ზმნ.* უბრალოდ, უდანაშაულოდ.

егьцәам *ზმნ.* დიდი ხანი არაა. *арй каләижьте егьцәам* დიდი ხანი არაა, რაც ეს მოხდა.

егьырт *ნაცვ.* სხვა, სხვები, დანარჩენნი, დანარჩენები. *ыщя еикәхәит, егьырт тахәит* ორი გადარჩა, სხვები კი დაიღუპნენ.

ә-едыгьа *არს.* ადიღელი; *дедыгьоуп* ადიღელია.

еибгала *ზედს.* უვნებლად.

еита *ზედს.* ისევ, კვლავ, კიდევ.

еитроуп *ზმნ.* ბარი-ბარში არიან, ბარი-ბარსა არიან, ბათილსა არიან.

еилажәжәоу *ზედს.* გაწეწილი, აბურძგნული, გაფოფრილი. *ахахә еилажәжәа* გაწეწილი, აბურძგნული, გაფოფრილი თმა.

еилырганы *ზმნ.* გარკვეულად. *еилырганы* *иды!* გარკვეულად წერე!

еимақыроу *ზედს.* სადაო, საკამათო,

საცილობელი. *еимақыроу азтаатәы* სადავო საკითხი.

әимгәаду *არს.* ორსული, ფეხმძიმე.

әижәлантә *ზედს.* მოგვარები, შდრ. *әижәлантә.*

әижәлоу *ზედს.* ერთგვარი, ერთგვაროვანი, თანაგვარი.

еипшны *ზმნ.* ერთნაირად.

әипшы *ზედს.* ერთმანეთის მსგავსი, ერთნაირი, ერთგვარი; მსგავსი.

әиңны *ზმნ.* უკეთ, უკეთესად, უმჯობესად.

әиңы *ზედს.* უკეთესი, საუკეთესო, უმჯობესი.

еишьей-ехәшьей *არს.* და-ძმა.

әиңбуа *არს.* მოდავენი.

еита *ზედს.* უფრო ცოტა, უფრო ნაკლები.

еиха *ზედს.* მეტი.

әишырҭоу *ზმნ.* შუაზე, ორად გახეთქილი.

енакәзаалакь *ზმნ.* არასდროს, არასოდეს.

еразнак, еразнакы *ზმნ.* უცბად, ერთბაშად, მაშინათვე, დაუყოვნებლივ.

ә-ерхара *ზმნ.* შექცევა. *йеирхеит* შეაქცია.

есааира *ზმნ.* თანდათან, თანდათანობით, რაც დრო გადის.

есаашацҭхьажа *ზმნ.* ყოველ ცისმარე დღეს.

есуаха *ზმნ.* ყოველდამ.

ескьынагь, ескьынгы *ზმნ.* მუდამ, ყოველთვის.

есены *ზმნ.* ყოველდღე.

есымза *ზმნ.* ყოველთვე, ყოველთვიურად.

есымша *ზმნ.* ყოველდღე.

есымеыша *ზმნ.* ყოველ კვირა დღეს.

есымеышатәи *ზედს.* ყოველი კვირა დღის.

есыуаха *ზმნ.* ყოველდამ.

есышыкәса *ზმზ.* ყოველ წელს, ყოველ წლიურად.

есышыкәсатәи *ზედს.* ყოველწლიური.

á-ешъа *არს.* ძმა.

á-ешъара *არს.* ძმობა.

á-ешъаџа *არს.* ძმისწული.

á-ешъазара *არს.* ღვიძლი ძმა.

ешъаџас *ზმზ.* ძმურად.

á-еш *არს.* ციყვი, თრითინა, თრია.

á-епәа *არს.* ვარსკვლავი.

ехá *ზმზ.* უფრო.

á-ехәа *არს.* საწნახელი.

á-ехәшьа *არს.* და.

á-ехәшьара *არს.* დობა.

á-ехәшьаџа *არს.* დისწული.

á-ехәшьаџазара *არს.* ღვიძლი დისწული ვაჟი.

á-ехәшьаџа *არს.* დისწული ქალი.

á-ехәшьаџазара *არს.* ღვიძლი დისწული ქალი.

á-ехәшьазара *არს.* ღვიძლი და.

B

á-вагылара *ზმზ.* 1. გვერდით დადგომა, გვერდით, გვერდში ამოდგომა. **дýвагылент** დადგა, ამოუდგა.

a-ваныза *არს.* ელენტა, ტყირპი.

a-важьра *ზმზ.* რისამე გვერდით: მიგდება, დაგდება. **иавайжьит** მიაგდო, დააგდო.

a-ваџыс *არს.* ნეკნი, გვერდის ძვალი.

á-ваџәира *ზმზ.* გადახვევა, შეხვევა. **дáваџәит** უხვევს, გადაუხვია, უხვევს, შეუხვია.

á-ваџәирџа *არს.* მოსახვევი.

á-вахәара *ზმზ.* გვერდით შებმა. **иá-ваихәоит**, **иá-ваихәеит** გვერდით აბამს, გვერდით შეაბა.

a-внá *არს.* ბრალი, დანაშაული.

á-вбара *ზმზ.* დაბრალება. **иá-вибиоит**, **иá-вибеит** აბრალებს, დააბრალა.

á-всра *ზმზ.* გვერდით ჩავლა. **дá-всит** გვერდით ჩაუარა.

á-вкъара *ზმზ.* დაჩქარებით, გამალე-ბით ფეხით, ცხენით ან სხვა რითიმე ვისიმე, რისამე გვერდით გავლა, ჩაქროლება. **дý-вкәит** გაიარა, ჩაუქროლა.

á-вџаркъаџра *ზმზ.* დაწეწვა, დაძეწვა. **иá-вџаиркъаџит** დაწეწვა, დაძეწვა.

á-вџаџара *ზმზ.* გარკობა. **иá-вџаитџეит** გაირკო.

á-вџахара *ზმზ.* მოყოლება. **иá-вџа-хәит** მოყვა.

á-вџраара *ზმზ.* ოდნავ გამოლება. **иá-вџрааит** ოდნავ გამოიღო.

З

a-з *არს.* ნალველი.

a-з *ზედს.* წაბლის ფერი. იტყვიან მხოლოდ ცხენზე. **аеы-з** წაბლის ფერი ცხენი.

a-з *არს.* ცალი.

заá *ზმზ.* წინასწარ, წინდაწინ, ადრითვე.

a-зáаигәахара *ზმზ.* დაახლოვება. **дá-зáаигәахәит** დაუახლოვდა.

зáанатџ, **заанатџы** *ზმზ.* ადრითვე, წინდაწინ, წინასწარ.

a-заандáкь *არს.* მშვილდი.

a-зáга *არს.* საწყავი.

á-залымдарра *არს.* გაუგებრობა.

залы́мдарыла *ზედს.* გაუგებრობით.

á-замана *ზედს.* კარგი; კეთილი.

замáнак *ზედს.* არც ისე.

a-занаáт *არს.* პროფესია, ხელობა.

a-зáжә *ზედს.* ამპარტავანი, ყოყორა.

a-зáжәра *არს.* ყოყორობა.

a-зарá *ზმზ.* წყვა, აწყვა. **изóит**, **изéит** წყავს, აწყა.

- a-zarákya** არს. მხესუმზირა, მხესუჭვრიტა.
- a-zardágy** ზედს. ზერდაგი, ჩალისფერი, ოქროსფერი.
- a-zaréba** არს. ზიარება.
- a-zarzá** არს. რაზა, კოშკი.
- zaká** ზედს. რამდენი; რამდენიც.
- zakántə?** ზედს. რამდენჯერ?
- zakáraan** ზედს. რამდენჯერ?
- a-zácpapa** ზმნ. ვისთვისმე, რისთვისმე მომატება. *изáцыитѣит* მოუმატა.
- á-zatə** არს. ერთადერთი.
- á-zatəpa** არს. 1. მარტოობა, სიმარტოვე; 2. მარტოხელობა.
- a-zatəxara** ზმნ. მარტოხელად დარჩენა, ხელმარტოდ დარჩენა. *дзатəхѣит* მარტოხელად, ხელმარტოდ დარჩა.
- zactəyk** ზმნზ. მხოლოდ, მარტო, მარტოდენ.
- á-zaxəa** არს. ჯიქი.
- a-zaxəa-ṗša** არს. *амраташəáрахьын-тəи иáсуа аṗшá* „ზახუური ქარი“ – ჯიქეთის ქარი – დასავლეთის ქარი.
- a-zgəáara** ზმნ. ვიზედმე ან რაზედმე გაჯავრება, გაბრაზება, წყრომა. *дазгəáаит* გაუჯავრდა, გაუბრაზდა, გაუწყრა.
- a-zgəámtara** ზმნ. ვერ შემჩნევა. *из-гəáтом, изгəáмтѣит* ვერ ამჩნევს, ვერ შეამჩნია.
- a-zgəákpa** ზმნ. საჭიროება. *дазгəáкит* დასჭირდა.
- zegyń** ნაცვ. ყველა; სულ.
- zegy-zegy** რიცხვ. სულ ყველა.
- zegyńṗara** ზმნზ. ყველგან, ყოველგან.
- zeiṗštám** ზედს. ჩინებული, შესანიშნავი, საუცხოვო.
- zeiṗškamlác** ზმნზ. ჯერ არ ყოფილი, უმაგალითო.
- zeiṗš-dyńkam, zeiṗšyńkam** ზედს. უბადლო, სწორუპოვარი, შეუღარებელი, საუკეთესო.
- zeiṗša-dyńkam, zeiṗšákam** ზედს. იგივეა, რაც *zeiṗšyńkam*, *zeiṗšad-nyńkam*.
- a-zýn** არს. უფლება ნება.
- zýnda** ზმნზ. ნებადაურთველად.
- a-zindara** არს. უუფლებობა.
- a-zýn átura** ზმნ. უფლების მიცემა. *азýн и́итоит, азýн и́итеит* უფლებას აძლევს, უფლება მისცა.
- a-zkýlatəara** ჩასაფრება. *дизкýла-тəит* ჩაუსაფრდა.
- á-zla** ზედს. მეტისმეტად ტკბილი.
- á-zna** ზედს. სავსე.
- á-znašəa** არს. პირველი თოხი.
- zny** ზმნზ. ერთხელ.
- znyzactəyk** ზმნზ. მხოლოდ ერთხელ.
- zny... zny** კავშ. ხან... ხან.
- znyzyńla** ზმნზ. ზოგჯერ, ხანდახან, დროდადრო, დროგამოშვებით.
- znyk** ზმნზ. ერთხელ, ერთჯერ, ერთგზის.
- znykṗarala** ზმნზ. ერთი მოქნევით, ერთი დაკვრით.
- znykṗaa** ზედს. ერთნაყოლი მაგ., ძროხა.
- znykyp** ზმნზ. როდისმე, ოდესმე.
- znykypšyra** ზედს. ერთნახადი.
- znyმzარ-zny** ზმნზ. ერთხელაც.
- a-znykəara** ზმნ. მოპყრობა. *дизны-кəоит, дизныкəеит* ეპყრობა, მოეპყრო.
- a-ztəara** ზმნ. 1. (ითქმის ფასზე) დაჯდომა. *изтəéит* დაუჯდა.
- a-ztəará** ზმნ. 2. დაჯდომა. *изтəóуп* უზის.
- á-zkəa** არს. (მრ.: მხ. არ აქვს) ზურგი. *сызкəа сыхьуеит* ზურგი მტკივა.
- á-zkəyńtara** ზმნ. აკიდება. *иáзкəы-*

ნიტოიტ, იაázкәынитцеит იკიდებს, აიკიდა.

зқы *რიცხვ.* ათასი (არაგონ.)

зқын-зынқла *რიცხვ.* ათასობით (ნ.).

зқыннтә *რიცხვ.* ათასჯერ.

зқынцара *ზმნ.* ათას ადგილას.

а-зцаара *ზმნ.* 1. შეკითხვა.

а-зцаара *ზმნ.* 2. ვისმესთვის კითხვა. დიაзцаауеит, დიაзцааит ჰკითხავს, ჰკითხა.

а-зцаатәы *არს.* საკითხი; შეკითხვა.

а-зцысра *ზმნ.* ატყდომა. изцысит აუტყდა.

а-зфытра *ზმნ.* დამახება. изфытит დაუმახა.

а-зхара *ზედს.* საკმარისი, საყოფი.

а-зхара *ზმნ.* კმარება, მყოფინება. изхәит ეყო.

а-зхарәфара *ზმნ.* გაძლომა. изхара ифәит გაძლა.

а-зхынрхәра *ზმნ.* დაბრუნება. изхынрхәуеит, изхынрхәйт უბრუნებს, დაუბრუნა.

а-зхәыцра *ზმნ.* მოფიქრება, დაფიქრება. дазхәыцуеит, дазхәыцит უფიქრდება, დაუფიქრდა.

а-зхара *ზმნ.* ზრდა. иазхәуеит, иазхәйт იზრდება, გაიზარდა.

а-зхәара *ზმნ.* ქალის, ცოლის გარიგება. дизыхәоит, дизыхәеит ქალს, ცოლს ურიგებს – ქალი, ცოლი გაურიგა.

а-зынзыахара *ზმნ.* მორგება. изынзыахеит მოერგო.

а-зынлыцхара *ზმნ.* წყალობა, შეწყალება. дизынлыцхеит შეიწყალა.

зымәатәирахь *ზმნ.* ერთ მხარეს.

азындәл *არს.* იალქნიანი გემი.

зынзә *ზმნ.* სულ; სრულებით, სრულიად.

зынзәк, зынзәск *ზმნ.* სრულიად, სრულებით.

а-зыразра *ზმნ.* თანხმობა. дазыразуп, дазыразын თანახმაა, თანახმა იყო.

а-зырхара *ზმნ.* 1. კმარება, მყოფინება. изирхәიტ, изирхеит აკმარებს, აკმარა, ამყოფინებს, ამყოფინა.

а-зырхара *ზმნ.* 2. გადიდება. иазирхәуеит, иазирхәйт ადიდება, გაადიდა.

а-зыпшра *ზმნ.* ცდა, მოცდა, ლოდიონი, დალოდება. дизыпшит მოუცადა, დაელოდა.

зықнашықәса *რიცხვ.* ათასი წელი, ათასი წელიწადი.

зықәы *რიცხვ.* ათასი ადამიანი.

зықәык *რიცხვ.* ათასი ადამიანი; зықәык ауаә ათასი კაცი.

зықә-зықәыла *რიცხვ.* ათასობით (ადამ.).

а-зыкәцара *ზმნ.* მომზადება. дазыкәицоит, дазыкәиццеит ამზადებს, მოამზადა.

а-зыццхара *ზმნ.* შეთვლა. изыиццәуеит, изыиццәйт უთვლის, შეუთვალა.

а-зызырәра *ზმნ.* სმენა, მოსმენა. дизызырәуеит, дизызыრәიტ უსმენს, მოუსმინა.

а-зыцкәара *ზმნ.* დაძგერება, მივარდნა. дизыцкәეит დაეძგერა, მიუვარდა.

а-зыңхалалхара *ზმნ.* შერგება. изыңхалалхеит შეერგო.

а-зәә *არს.* ჭირი.

Т

ә-таара *ზმნ.* სთვლა, მოსთვლა. итаәуеит, итаәაит ხილის, ყურძნის კრეფა.

а-тәара *ზმნ.* 1. მოსაკითხითა და მხლებლებით სტუმრობა სათხოვრად, მაგალითად, მიწისა, ცხენისა... дитәაит ესტუმრა.

a-táara *ზმნ.* 2. ბჟუტვა. იტააუენტ ბჟუტავს.

a-taaryx *არს.* ისტორია.

a-taaczá *არს.* ოჯახი; ცოლ-შვილი, ქმარ-შვილი.

a-taaczará *არს.* ოჯახი; ცოლიანობა; ცოლშვილიანობა.

taaczásháala *ზმნზ.* შინაურულად.

a-tabaará *ზმნ.* სკივრში, უჯრაში, რაიმე სიღრმეში ჩაღვობა. იტაბააიტ ...ჩაღვობა.

a-tabará *ზმნ.* ამოშრობა, გამოშრობა, დაშრობა. იტაბაეიტ ამოშრა, გამოშრა, დაშრა.

a-tabgará *ზმნ.* ჩანგრევა, ჩამტვრევა, ჩატყდომა, ჩაქცევა. იტაბგაეიტ ჩანგრე, ჩაიმტვრა, ჩატყდა, ჩაიქცა.

a-tábiia *არს.* სანგარი, თხრილი.

á-tabuura *ზმნ.* მადლობა, მადლობის გადახდა. დტაბუეიტ, დტაბუეიტ მადლობას იხდის, მადლობა გადაიხდა.

tagálan *არს.* შემოდგომა.

tagálantən *ზედს.* შემოდგომისა.

tagálara *ზმნ.* ჭირნახულის აღება, მოსავლის აღების დრო, შემოდგომა.

a-tágalara *ზმნ.* შემოკავებულში, მაგალითად, ეზოში შეტანა. იტაიგალოიტ, იტაიგალოეიტ ...შეაქვს, ...შეიტანა.

a-tázaara: *ზმნ.* утáзаара бzíазааит, умáзара азхáаит! „შენთან ყოფნა კეთილი ყოფილიყოს, შენი ქონება გაიზარდოს!“ ეუბნება სტუმარი მასპინძელს.

a-tatýn *არს.* თამბაქო.

a-tatčará *ზმნ.* ჩასხმა. ატაიტაოიტ, იტაიტაეიტ ასხამს, ჩასხმა.

a-taiará *ზმნ.* ჩაწოლა. იტაიეიტ ჩაწვა.

a-taiará *ზმნ.* შიგ წოლა. დტაიბუპ,

დტაიán შიგ წევს, შიგ იწვა.

a-ták *არს.* პასუხი.

á-takra *ზმნ.* პასუხის მიცემა. იატაიკუეიტ, იატაიკიტ პასუხს აძლევს, უპასუხა.

a-takrá *ზმნ.* დამწყვედევა. იტაიკუეიტ, იტაიკიტ ამწყვედევს, დაამწყვედია.

a-tákəəjə *არს.* დედაბერი, ბებერი, დედაკაცი.

a-tákřxykəra *არს.* პასუხისმგებლობა.

a-tálara *ზმნ.* შემოკავებულში (მაგ., ეზოში). შესვლა, შემოსვლა. დტალეიტ შევიდა, შემოვიდა.

á-talaу *არს.* ხოლერა.

a-talǵn *არს.* ტყავის მოსაქნელი იარაღი.

a-támцара *ზმნ.* პატიება, მიტევება. დატაიმტეიტ აპატია, მიუტევა.

a-támxə *არს.* სამი, თავებით ერთმანეთზე მიბჯენილი კავებიანი დიდი ჯოხი, რომელზედაც ჩამოკიდებენ ნადირთ ხორცს.

a-tanaq̄təy *ზედს.* თუნუქისა.

a-tanaq̄y *არს.* თუნუქი.

a-táǵylara *ზმნ.* ეზოში, ჭიშკარში, საერთოდ შემოკავებულ ადგილში შეშვება. იტაიǵyleიტ შემოლუშვა.

a-táǵra *ზმნ.* დიდი და მძიმე რამის ჩაგდება. იტაიǵიტ ჩააგდო.

a-táǵyčəara *ზმნ.* ჩაფურთხება. დტაǵyčəoიტ, დტაǵyčəeიტ შიგ აფურთხებს, ჩააფურთხა.

a-taǵyčəarta *არს.* საფურთხი.

a-taǵəq̄čəpá *არს.* ფული ან სხვა რაიმე, რასაც აძლევდნენ კაცს დახმარების მიზნით.

á-tara *ზმნ.* მიცემა. ინტეიტ მისცა.

a-tara *ზმნ.* 1. კარადაში, უჯრაში, კოლოფში, ტომარაში, ჯიბეში, და მისთანებში: დება. იტბუპ, იტán დევს, იდო.

- a-tará** *ზმნ.* 2. дитóуп, дитáн, áсac
дыитóуп სტუმარი ჰყავს.
- a-tarбарá** *ზმნ.* ჩაშრობა, ამოშრობა.
იტაирбéнт ჩააშრო, ამოაშრო.
- a-tarбгарá** *ზმნ.* ჩანგრევა, ჩამტვრევა.
იტაирбгéит ჩაანგრო, ჩაამტვრია.
- a-tartтарá** *ზმნ.* ჩახარშვა, ჩამქვლევა.
იტаирттéит ჩახარშა, ჩამქვლევა.
- a-tarṭará** *ზმნ.* წამოგება. იტაирṭéит
წამოაგო.
- a-tarḱьaцрá** *ზმნ.* ჩაჰყლიტა. იტაир-
ḱьацит ჩაჰყლიტა.
- a-tárшəра** *ზმნ.* პატარა ან მსუბუქი
რისამე: ჩაგდება. იტაиршəит ...ჩა-
აგდო.
- a-tarчéи** *არს.* ეთნ. ერთგვარი თამაში
წლისთავზე ქელების დროს. ცხე-
ნოსნები დაედევნებოდნენ ერთ-
ერთ ცხენოსანს, რათა გამოეგლი-
ჯათ ხელიდან ან უნაგირის ქვეშ
უკან ამოდებული წითელი ან
ლურჯი მატერია, ან კიდევ წაერ-
თმიათ მიცვალბულის ახლონა-
თესავი ქალიშვილის მიერ ნაბო-
ძები ქისა, პირსახოცი, ცხვირსა-
ხოცი და მისთანები.
- á-tarчрá** *ზმნ.* გაბერვა. იტаирчүéит,
იტаирчít ბერავს, გაბერა; áхата
аṭсýṭ таирчít გულა ჰაერთი გა-
ბერა.
- a-tareŷла** *ზედს.* შეზნექილი.
- a-tareŷлара** *ზმნ.* ბრტყელი რამის
ჩაზნექა, შეზნექა. იტаиреŷлеит ჩა-
ზნექა, შეზნექა.
- a-tarцəрá** *ზმნ.* დაცლა, დაცარიელე-
ბა. იტаирцəít დაცლა, დააცარიე-
ლა.
- a-tarзарá** *ზმნ.* ჩატევა. იტаирзóит,
იტаирзеит ატევეს, ჩაატია.
- a-tarхарá** *ზმნ.* დაღუპვა. дтаирхéит
დაღუპა.
- a-tárxəлара** *ზმნ.* გრძელი ან მო-
გრძო რამის ჩაზნექა. итáирхəа-
леит ჩაზნექა, ჩალუნა.
- a-tarцьmán** *არს.* თარჯიმანი.
- a-tacбырсá** *არს.* ატლასი, ქსოვილი,
სტავრა.
- a-táсра** *ზმნ.* ჩარტყმა, ჩამვრომა, შე-
ძვრომა. дтáсит ჩაარტყა.
- a-tattтарá** *ზმნ.* ჩახარშვა, ჩამქვლევა.
იტаттéит ჩახარშა, ჩამქვლევა.
- a-tatəárта** *არს.* ჩასაჯდომი.
- á-taуад** *არს.* თავადი.
- тауáди аамыстéи** *არს.* თავადაზნაუ-
რობა.
- тауáдтас** *ზმნზ.* თავადურად, თავა-
დიშვილურად.
- a-taṭалара** *ზმნ.* ჩახტომა. дтáṭалеит
ჩახტა; аṭы дтáṭалеит წყალში ჩა-
ხტა.
- a-taṭсарá** *ზმნ.* 1. ჩაყრა. итаṭсéит ჩა-
ყარა.
- a-taṭсарá** *ზმნ.* 2. ჩაცვენა. итаṭсéит
ჩაცვივდა.
- a-taṭсарá** *ზმნ.* 3. ფხვიერი მარცვლე-
ულის, პატარა საგნების შიგ ყოფ-
ნა, ყრა. итаṭсóуп, итаṭсáн შიგ
ყრია, შიგ ეყარა.
- a-taṭшəрá** *ზმნ.* ჩატყდომა, ჩამტვრევა.
იტаṭшəít ჩატყდა, ჩამტვრა.
- a-taṭцəарá** *ზმნ.* ჩამტვრევა, ჩალეწ-
ვა. итаṭыитцəéит ჩამტვრია, ჩა-
ლეწა.
- a-táṭырра** *ზმნ.* ჩაღრმავებულ რამე-
ში ჩაფრენა. итáṭырит ჩაღრმავე-
ბულ რამეში ჩაფრინდა.
- a-tákaара** *ზმნ.* ჩაძახება. дтáкааит ჩა-
სძახა.
- a-takəтағара** *ზედს.* ღრანტე, ღირღა-
ლი, ოკრობოკრო, ოღრო-ჩოღრო.
- a-takьa-táсра** *არს.* ღრანტე, ოკრო-
ბოკრო, ოღრო-ჩოღრო.
- a-táшшра** *ზმნ.* შემოწვნა. итáишшит
შემოწნა.

- a-ташәарá** *ზმნ.* მცირე ან მსუბუქი რისამე ჩავარდნა. иташәэит ვარდება, ჩავარდა.
- a-тачрá** *ზმნ.* წყლის, კვამლის დაგუბება. итачит წყალი, ჰაერი, კვამლი დაგუბდა.
- a-таеы́лара** *არს.* ჩაზნექილობა.
- a-таеы́лара** *ზმნ.* ბრტყელი რამის ჩაზნექა. итаеы́леит ჩაიზნექა.
- a-та́ца** *არს.* რძალი; 2. პატარძალი.
- a-тацаага́рашәа** *არს.* მყარული.
- a-та́цаагаә** *არს.* მყარი. მრ. атацаагаәцәа.
- a-та́цалара** *ზმნ.* შერეკვა, შელაღვა. ита́ицалеит შერეკვა, შელაღვა.
- a-тацәра́** *ზმნ.* დაცლა, დაცარიელება. итацә́ეит დაიცალა, დაცარიელდა.
- a-тацә́ы** *ზედს.* ცარიელი; თავისუფალი.
- a-тацә́ыха** *არს.* მოცლა.
- a-таза́ра** *ზმნ.* ჩატევა, დატევა. итаза́эит, итаза́эит ეტევა, ჩაეტია, ეტევა, დაეტია.
- a-та́захра** *ზმნ.* ჩაკერვა. ита́изахуеит, ита́изахит შიგ აკერებს, ჩაკერა.
- a-тацара́** *ზმნ.* ჩადება. ита́ицеит ჩადო.
- a-тацáрта** *არს.* ჩასადები ადგილი.
- a-тачкә́ым** *არს.* მუშტი, მჯილი.
- a-тахара́** *ზმნ.* ჩარჩენა. дтахеит ჩარჩა.
- a-тахәáларა** *ზმნ.* მოგრძო ან გრძელი რამის ჩაზნექა, ჩაღუნვა. ита́хәалеит ჩაიზნექა, ჩაიღუნა.
- тахца́с** *ზედს.* მეგობრულად.
- a-тахра́** *ზმნ.* ნდომა. итаху́п, итахы́н უნდა, უნდოდა.
- a-таххарá** *ზმნ.* ნდომა, მონდომება. итаху́п, итаххэ́ит უნდა, მოუნდა.
- a-тахы́** *არს.* მეგობარი.
- a-та́цха** *არს.* ჩაბერებული ქალი, გაუთხოვრად დარჩენილი ქალი.
- a-тахара** *ზმნ.* ჩავარდნა, ჩავარდნილი ადგილი. дта́хаит ჩავარდა.
- á-тахмада** *არს.* მოხუცი, მოხუცებული, ბებერი, ბერი კაცი, ხნიერი.
- á-тахмадажә** *არს.* ბებრუცანა, ბებრუცა.
- á-тахамадара** *არს.* ბებრობა.
- тахма́дацас** *ზედს.* ბებერივით, ბებრულად.
- á-тбаа** *ზედს.* ფართო, განიერი.
- a-тбаа́тышәра** *არს.* ხალვათობა.
- á-тбаара** *არს.* განი, სიგანე.
- á-тбаахара** *ზმნ.* გაგანივრება, გაფართოება. итбаахэ́ит გაგანივრდა, გაფართოვდა.
- a-тбарá** *ზმნ.* შრობა, გამოშრობა. ит-ბéит გამოშრა.
- a-тгара́** *ზმნ.* ამოღება, ამოყვანა. иты́нгеит ამოიღო, ამოიყვანა.
- a-тéл** *არს.* მავთული.
- a-тéнцыр** *არს.* სპილენძის ქვაბი.
- a-терзы́** *არს.* მკერავი, თერძი.
- a-те́рыз** *არს.* თარაზო.
- a-тесты́** *არს.* 1. დასტა.
- a-тесты́** *არს.* 2. სურა.
- a-теспы́хә** *არს.* კრიალოსანი.
- á-тиира** *ზმნ.* 1. გაგზავნა. тииуэ́ит, итиит გზავნის, გაგზავნა.
- á-тиира** *ზმნ.* 2. გაყიდვა. итииуэ́ит, итии́т ყიდის, გაყიდა.
- á-тиитә** *ზედს.* გასაყიდი.
- á-тииоы** *არს.* გამყიდველი.
- a-тны́хра** *ზმნ.* ფასის აღება. иатны́и-хит ფასი აიღო.
- a-тоубá** *არს.* ფიცი.
- a-тоуры́х** *არს.* ისტორია.
- a-тоуры́хтә** *ზედს.* ისტორიული.
- a-тоуры́хцара** *არს.* ისტორიოგრაფია.
- a-трыкәкә́арá** *ზმნ.* ამოწურვა. итиры-кәкә́эит ამოწურა.
- тры́шь-тры́шь** *ზედს.* მოთეთრო.
- a-тсы́с** *არს.* კრავი, ბატკანი დედალი.

- a-ттарá** *ზმნ.* ამოხაპვა. итѣитоит, итѣитеит ხაპავს, ამოხაპა.
- a-ттәрá** *ზმნ.* ნერბვა, დანერბვა. иттәуѣит, иттәйт ინერბება, დაინერბა.
- a-тәán** *არს.* ჭერი.
- a-тәбár** *არს.* ძეხვი, კუპატი.
- a-тәмбél** *ზედს.* ბოთე, რეგვენი, ჩერჩეტი, ტუტუცი, შტერი.
- a-тәпáл** *ზედს.* კოჭლი.
- a-түць** *არს.* თუჯი.
- a-түцьár** *არს.* სოვდაგარი, დიდი ვაჭარი.
- a-түәарá** *ზმნ.* ამოწვდა, შიშვლება, ამოძრობა. итүипүаит ამოიწვდა, იშიშვლა, იძრო.
- a-түәарá** *ზმნ.* 1. ღრძობა, ამოვარდნა. итүѣит ამოვარდა.
- a-түәарá** *ზმნ.* 2. კილოების ამოხვევა. итүипюит, итүипүеит კილოებს ახვევს, კილოები ამოახვია.
- á-түәýрrа** *ზმნ.* ჩაღრმავებული რამიდან ამოფრენა. итүәýრит ჩაღრმავებული რამიდან ამოფრინდა.
- ткы́кzа** *ზედს.* йлақәа ткы́кzа ды́коуп თვალედაჭყეტილია, თვალეგადმოკარკლულია.
- a-ткьарá** *ზმნ.* გავარდნა. მაგალითად, თოფისა. иткьѣит გავარდა.
- a-тшьра** *ზმნ.* ჩაწება. итүишьит ჩააწო; **тшáшa** *ზედს.* ჟუჟუნა.
- a-тшәá** *ზედს.* ვიწრო.
- a-тшәáра** *არს.* ვიწრობი.
- a-тшәáра** *ზმნ.* მსუქანი ან პატარა რისამე; გამოვარდნა. итшәѣит გამოვარდა, ამოვარდა.
- a-тшәахарá** *ზმნ.* დავიწროება. итшәахѣит დავიწროვდა.
- a-тцарá** *ზმნ.* გარიცხვა, გამოგდება, დათხოვნა. итциѣит გარიცხა, გამოავდო, დაითხოვა.
- a-тцý** *არს.* კედელი.
- a-тхацра** *ზმნ.* განცხრომა, დატკობა. дытхáцит დატკობა.
- a-ты́** *არს.* ვერძი.
- a-ты́тын** *არს.* თამბაქო.
- a-ты́тынтра** *არს.* სათუთუნე, თუთუნის კოლოფი.
- a-ты́тынжәга** *არს.* ჩიბუხი, ყალიონი.
- a-ты́тынкaцарa** *არს.* მეთამბაქეობა.
- a-ты́тынкaцaды** *არს.* მეთამბაქე.
- тынч** *ზმნზ.* მშვიდად, წყნარად.
- a-тынч** *ზედს.* მშვიდი, წყნარი, უწყინარი, მშვიდობიანი.
- a-тынчра** *არს.* 1. სიმშვიდე, სიწყნარე; მყუდროება.
- a-тынчхара** *ზმნ.* დამშვიდება, დაწყნარება. дтынчхеит დამშვიდდა, დაწყნარდა.
- a-тынхá** *არს.* ახლო ნათესავი, ჭირისუფალი.
- a-тынхáда** *ზედს.* უპატრონო, უჭირისუფლო.
- a-тынхáдара** *არს.* უპატრონობა, უჭირისუფლობა.
- a-тынхарá** *არს.* 1. ჭირისუფლობა.
- a-тынхарá** *ზმნ.* 2. დარჩენა. дыитынхѣит დარჩა.
- a-ты́жра** *ზმნ.* გამოშვება. итйжуѣит, итйжит უშვებს, გამოუშვა.
- a-ты́жьратә** *ზედს.* საგამომცემლო.
- a-ты́жьырта** *არს.* გამომცემლობა.
- a-ты́жьды** *არს.* გამომცემელი.
- a-ты́рас** *არს.* გვიძრა, შდრ. áрас.
- a-тырпáра** *ზმნ.* ღრძობა. итирпѣит იღრძო.
- á-тыркәа** *არს.* თურქი. მრ. áтыркәәа.
- тыркәтәýла** *არს.* თურქეთი.
- á-тыркәшәа** *არს.* თურქული, თურქული ენა.
- a-тыркьарá** *ზმნ.* სროლა, გასროლა. итиркѣит გაისროლა.
- a-тыршарá** *ზმნ.* 1. გამოვლება, გამოღანღალება. итиршóит, иитиршѣит ავლებს, გამოავლო, აღანღალებს,

გამოაღიანდალა.
ა-ტყრშაშაარა ზმნ. გამობერტყვა. იტყრშაშააიტ გამობერტყა.
ა-ტყსრა ზმნ. ჩაღრმავებულ რამეში გავლა. დტყსიტ გავიდა.
ა-ტყნჲ არს. 1. სივრცე, ადგილი; ალაგი.
ა-ტყნჲ არს. 2. კარავი.
ა-ტყნჲარა ზმნ. ამოხტომა. დტყნჲეიტ ამოხტა.
ა-ტყნჲ აკჿპარა ზმნ. მოგვარება. ატყნჲ იკჿიჷეიტ მოაგვარა.
ა-ტყნჲჩა არს. ქალიშვილი. მრ. ატყნჲჩაჷა გასათხოვარი ქალიშვილი, ქალწული.
ა-ტყნჲჩა-ტჿახჷა არს. ჩაბერებული ქალი, გაუთხოვრად დარჩენილი ქალი, შინაბერა.
ა-ტყნჲ არს. ყოჩი.
ა-ტყნჲნჷაარა ზმნ. ამოფხეკა. იტყნჲნჷნჷააიტ ამოფხიკა.
ა-ტყშაშაარა ზმნ. 1. სიღრმიდან, ღრუიდან, ჭურჭლიდან და მისთანებიდან: სუნის ამოსვლა. იტყშაშაჷოიტ, იტყშაშაჷეიტ სუნი ამოდის, სუნი ამოვიდა.
ა-ტყშაშაარა ზმნ. 2. ბევრი მსუბუქი ან პატარა რისამე: ამოვარდნა, ამოცვენა. იტყშაშაჷოიტ, იტყშაშაჷეიტ ვარდება, ამოვარდა, ამოცვოვდა.
ა-ტყჷტყჲ არს. კარმიდამო.
ა-ტყჷჷჷაარა ზმნ. ამორეცხვა, გამორეცხვა. იტყჷჷჷაააიტ ამორეცხა, გამორეცხა.
ა-ტყჷპრა ზმნ. რაიმე სიღრმიდან ან წყლიდან ამოსვლა, გამოსვლა. დტყჷჷჷიტ ამოვიდა, გამოვიდა.
ა-ტყჷხარა ზმნ. ჩიჩქნა. დტყჷჷოიტ, დტყჷჷეიტ ჩიჩქნის, ჩიჩქნა.
ა-ტყჷხრა ზმნ. ამოღება. იტყჷჷხუეიტ, ატყჷჷხჷიტ შიგნიდან იღებს, ამოიღო.

ა-ტყჷწყჷაარა ზმნ. რისიმე შიგნიდან ელვარება. იტყჷწყჷააუეიტ, იტყჷწყჷააჷაჷეიტ ელვარებს, გაიელვარა.
ა-ტყჷწყჷა არს. ჩაბერებული ქალი, გაუთხოვრად დარჩენილი ქალი.
ა-ტყჷჷრა არს. სორო, ბუნაგი.
ა-ტყჷჷრრა ზმნ. დიდი რისამე გამოვარდნა. იტყჷჷრჷტ გამოვარდა.

ტჿ

ა-ტჿა არს. 1. თივა;
ა-ტჿა არს. 2. ატჿა- ტლა ცაცხვი.
ა-ტჿა არს. 3. ჩირქი, ბალღამი, ბაყლი.
ა-ტჿარა ზმნ. 1. (ცხიმეულის ან ლითონის) დნობა. იტჿოიტ, იტჿეიტ დნება; დადნა.
ა-ტჿარა ზმნ. შეფერება. იატჿოუჷ, იატჿეან შეფერის, შეეფერებოდა.
ა-ტჿარტა არს. სათიბი მდელო.
ა-ტჿარჷრა ზმნ. თიბვა, მოთიბვა, ცელვა, მოცელვა. ატჿა ირჷუეიტ, ატჿა ირჷჷტ თიბავს, მოთიბა, ცელავს, მოცელა.
ა-ტჿარჷნა არს. სათიბი იარაღი.
ატჿარჷნსტა არს. სათიბი ადგილი.
ა-ტჿარჷნჷ არს. მთიბავი, მცელავი.
ა-ტჿაჷსრა დაჩირქება, დაჩირქიანება. იტჿაჷსიტ დაჩირქდა, დაჩირქიანდა.
ა-ტჿაჷკჿა არს. ხორომი, თივის ზვინი.
ა-ტჿაშჷარა ზმნ. კადრება. იატჿაიშოიტ, იატჿაიშეიტ კადრულობს, იკადრა;
ა-ტჿრა ზმნ. გავსება. იტჿუეიტ, იტჿეიტ ივსება, გაივსო.
ა-ტჿჷა არს. შელოცვა.
ა-ტჿჷ ზედს. სავსე.
ა-ტჿჷრჷნჷ არს. ხის ნიჩაბი ნაგვის ასაღები.

И

-ი კავშ. და.

ია *ნაწ.* ან.

ა-ია *არს.* საპალნე, ტვირთი.

იაакәыршаны *ზმნზ.* გარშემო, ირ-
გვლივ.

იაамтам *ზმნ.* ამის, იმის დრო არ
არის.

иааркьафны *ზმნზ.* მოკლედ, შემო-
კლებულად.

иаарласны *ზმნზ.* ნაჩქარევად, თათა-
რიახნად.

иакәын *ზმნ.* იარა იაკәын ის მამაკაცი
იყო.

ია́лху *ზედს.* ამორჩეული, არჩეული.

ианаамта́з *ზმნზ.* თავის დროზე.

ианаамта́мыз *ზედს.* უდროოდ, უდ-
როოდ დროს.

ианаамто́у *ზედს.* თავის დროზე.

иана́р *არს.* იანვარი.

иа́жәу *ზმნზ.* ძველი, დაძველებული,
ბებერი.

иара́ *ნაცვ.* ის (მკ.), რაღაც (ნ.).

иаи́ра *არს.* საპალნე ტვირთი.

иара́знак *ზმნზ.* ერთბაშად, უცებ.

иара́ үс *ზმნზ.* ისევ ისე.

иаи́шаны *ზმნზ.* სწორად.

иацтәи́ *ზედს.* გუშინდელი.

иацү́ха *ზმნზ.* გუშინდამ.

иацы́ *ზმნზ.* გუშინ.

иацы́нтәарак *ზმნზ.* მთელი გუშინ-
დელი დღე.

иаха́ *ზმნზ.* წუხელ, წუხელის.

иаха́нтәарак *ზმნზ.* მთელი წუხანდე-
ლი ღამე.

иахатәи́ *ზედს.* წუხანდელი.

иаха́цәкьа *ზმნზ.* ამაღამვე.

иахьა́ *ზმნზ.* დღეს.

иахьа́кәызаалакь *ზმნ.* სადაც არ უნ-
და იყოს.

иахьа́кә *ზმნზ.* საიდანღაც.

иахьа́нтәарак *ზმნზ.* მთელი დღევან-
დელი დღე.

иахьа́нза *ზმნზ.* დღევანდლამდე.

иахьа́рнахыс *ზმნზ.* დღეიდან.

иахьатәи́ *ზედს.* დღევანდელი.

иахьа́цәкьа *ზმნზ.* დღესვე.

иаха́ *ზმნზ.* უფრო.

иаха́-иаха *ზმნზ.* უფრო და უფრო.

избан? *ზმნზ.* რატომ?

изба́н а́кәзар *ზმნზ.* იმიტომ, რომ.

изба́нзар *კავშ.* იმიტომ, რომ; ვინაი-
დან, რადგან.

изды́руада *ზმნზ.* ვინცილობა, იქნებ.

изды́рхәада *ზმნზ.* ვინ იცის.

итабу́п *არს.* მაღლობა.

а-и́ка *არს.* ბიბილო.

иманшәа́лам *ზედს.* უხერხულია, მო-
უხერხებელია, მოუმარჯვებელია.

и́мариоу *ზედს.* ადვილი.

има́чымкәа *ზედს.* არც თუ ცოტა,
ბევრი.

и́мариазоу *ზედს.* სულ ადვილი.

имшәа́цкәан *ზედს.* უთენია, სისხამ
დილით, უთენებლივ.

и́нагзám *ზედს.* დაუმთავრებელი.

и́нагзоу *ზედს.* დასრულებული.

и́науашьта́хь *ზმნზ.* ზეგისზეგ.

и́назам *ზედს.* არასრული.

и́назаны́ *ზმნზ.* სრულად, მთლია-
ნად, უკლებლივ.

инеи́пънкьы́ланы *ზედს.* ერთი მეო-
რის მიყოლებით, ერთიანად.

инеи́тцыхны *ზმნზ.* ვრცლად, ფარ-
თოდ.

и́жәны *ზმნზ.* и́жәны ды́кан ზარხო-
შად იყო, ნასვამი იყო.

и́реицәа́зоу *ზედს.* უარესი, უცუდე-
სი, უგლახესი, უსამაგლესი.

и́реицәа́зоу *ზედს.* უმცირესი.

и́реиҳа́зоу *ზედს.* უფრო დიდი.

и́рласны *ზმნზ.* მალე.

и́рбуны *ზმნზ.* გრძლად.

иссанý *ზმზ.* წვრილად.
итátаны *ზმზ.* რბილად.
итатазаны *ზმზ.* სულ მთლად რბილად.
иуánашьтахь *ზმზ.* ზეგისზეგ.
иꝑсáхымкæа *ზმზ.* უთუოდ.
икæýршæуу *ზედს.* დაკერებული, დაკოტიტებული.
а-íñ *არს.* მსხვილი ღერდილი.
иꝑწæфаны *ზმზ.* მაგრად, ღონივრად.
икалáp *ზმზ.* შეიძლება, შესაძლებელია, შესაძლოა.
йkáлахьоу *ზედს.* ყოფილი, მომხდარი.
йkáмлаша *ზედს.* შეუძლებელი რამ, რაც არ იქნება, არმოსახდენი.
ишакæхалáкь *ზმზ.* ასე თუ ისე.
йцáгь *ზედს.* კიდევ.

К

-к, -кы *ნაწ.* რიცხვითი სახელის (აკყერთი) შეკვეცილი ფორმა.
á-каамет *არს.* ძვ. მეორედ მოსვლა; საშინელება.
а-кабарцык *არს.* ჭლაკვი ხახვი.
а-кáба *არს.* ახალუხი.
а-кадифá *არს.* ხავერდი.
а-катæарá *ზმზ.* 1. დაღვრა. икатæит დაიღვარა.
а-катæарá *ზმზ.* 2. დაღვრა, დანთხევა. икатæит. ღვრის, დაღვარა, ანთხევს, დაანთხია.
а-казақына *არს.* ხმარებიდან გამოსული ქალის ტანისამოსი გრძელკალთებიანი კოჭებამდე და ფართო სახელოებიანი.
а-казык *არს.* ადამიანის საშვილოსნო, საშო.
á-ката *არს.* ბადე.
а-какáл *არს.* 1. მარცვალი. ачá какал პურის კაკალი.
а-какáл *არს.* 2. საუზმე.

а-какáлкра *ზმზ.* საუზმობა.
а-какáн *არს.* კაკალი.
а-какáра *ზმზ.* კაკანი. икакóит, икакéит კაკანებს, იკაკანა.
á-какач *არს.* ყვაველი.
а-калáт *არს.* კალათი.
á-калакæýt *არს.* კაკუტი: კომბალა ჯოხი, რითაც სიმინდს ფშვნიან.
а-калáм *არს.* 1. ლერწამი.
а-калáм: *არს.* 2. асóф акалáм რიკული, სურაია.
а-калáмхæ *არს.* კალმისტარი.
а-каламырза *არს.* ღორის ქონი, გლეშურძი.
а-калачкæýр *არს.* პატარა კალათი.
а-калéи *არს.* კალა.
а-калéи атыршарá *ზმზ.* კალვა, მოკალვა. акалéи тиршоит, акалéи тиршéит კალავს, მოკალა.
а-кáлт *არს.* კალთა.
а-калмáха *არს.* კალმახი.
а-кáма *არს.* კამა.
а-камбáшь *არს.* კამეჩი.
а-камбáшьтра *არს.* ბოსელი კამეჩისა.
а-камыршáш *არს.* ბზიფ. акамыршшá ლოკოკინა.
а-кáн *არს.* 1. ჭორფლი.
а-кáн *არს.* 2. კანი აბრეშუმის ჭიისა; акáн áццра კანში ამოსვლა.
а-кандéл *არს.* კანდელი.
á-канзара *ზმზ.* ჭკნობა. иканзéит დაჭკნა.
а-кантыцыра *არს.* მეჭეჭი.
а-кáнца *არს.* იალქნიანი გემი.
á-капан *არს.* 1. წონა.
á-капан *არს.* 2. საწყავი, რომელიც იტევდა (900) გრამ მარცვალს.
á-капан *არს.* 3. ოყა.
á-кабанга *არს.* სიმძიმის საზომი, სასწორი.
á-капанра *ზმზ.* აწონა. икапáнуеит, икапáнит წონის, აწონა.

á-капанѡы არს. მწონავი, ამწონი.
а-капы́ста არს. კომბოსტო.
а-ка́жра ზმნ. წაქცევა, დაცემა, дкай́жит წააქცია, დასცა.
а-ка́рахара ზმნ. მოქანცვა. дка́рахеит მოიქანცა.
á-карка́рра ზმნ. კრიახი. икарка́руе-ит, икарка́рит კრიახებს, იკრიახა.
а-ка́рпыжѡ არს. (ბზიფ.) საზამთრო; შდრ. ахабырзакъ.
а-картош არს. კარტოფილი.
а-картта́ра ზმნ. თხელი რისამე მაგ., ფავის; დანთხევა, დაღვრა. икаи́рт-тѡეит დანთხია, დაღვარა.
а-ка́руа́т არს. საწოლი, სარეცელი.
а-ка́рпыса́ра ზმნ. დაყრევინება. ика-и́рпысе́ит დააყრევინა.
а-ка́сныпа́ркѡа არს. ქალის სამკუთხიანი თავსაფარი.
а-касы́ არს. ხილაბანდი, თავსაფარი.
а-ка́с-ѡи́царса არს. ქალის სამკუთხიანი თავსაფარი, ხილაბანდი.
а-ка́тката́ра ზმნ. ფამფალი. ика́тка-тѡи́т, ика́ткатѡეит ფამფალებს. იფამფალა.
а-ка́пѡара ზმნ. დახტომა. дка́пѡи́т, дка́пѡეит ძირს ხტება, დახტა.
а-ка́пѡка́п არს. მთის კაკაბი, შურთხი.
а-ка́пѡса́რა არს. 1. ცვენა, ჩამოცვენა, დაცვენა. ика́пѡсе́ит ჩამოცვივდა, დაცვივდა.
а-ка́пѡса́რა ზმნ. 2. დაყრა. ика́იპѡсе́ит დაყარა.
а-ка́кѡха́რა ზმნ. ზედ გარჩენა. ика́кѡ-хе́ит ზედ გარჩა.
а-ка́შѡა́ ზმნზ. არაფრად.
а-ка́ფѡѡა́რა ზმნ. გადაფურთხება. дка́фѡѡე́იტ გადააფურთხა.
а-ка́შѡა́რა არს. მსუბუქი ან პატარა რამის დავარდნა. ика́შѡბи́т, ика-შѡéи́т ...დავარდა.

а-ка́шѡა́რახ არს. 1. ნაპოვნი, ნაპოვა-რი; 2. მიგდებული ბავშვი.
а-ка́ца́რა ზმნ. რეკა, გარეკა. ика́ицеи́т გარეკა.
а-ка́тѡა́ არს. ბაღლინჯო.
а-ка́тѡახѡ́რ არს. კოწახური.
а-ка́тѡѡ ზედს. ციცაბო.
а-ка́тѡѡრა არს. ციცაბო ადგილი.
а-ка́чбе́и არს. დანაყილი ნიგვზის გუნდა ურწყულის გამოწურვის შემდეგ.
а-ка́чбе́ира არს. სიძუნწე, ძუნწობა.
а-ка́ჯѡა́ არს. ყავა.
а-ка́ჯѡა́ჯѡýрта არს. ყავახანა.
а-ка́ჯѡა́пштѡé ზედს. ყავისფერი.
а-ка́хტýრა ზმნ. სიძვა, მრუშობა.
а-ка́хტý არს. მეძავი, როსკიპი.
а-ки́бе́йа არს. კიბო.
а-ки́йра ზმნ. კნავილი. ики́иуеи́т, ики́и́т კნავის, იკნავლა იჩხავლა.
а-ки́ура ზმნ. ყოფიფი, ხიფხიფი. ики́уеи́т, ики́უи́т ყოფიფებს, იყიფიფა, ხიფხიფებს, იხიფხიფა.
а-кѡѡ ნაცვ. უარყოფით წინადადებაში: არც ერთი, არაფერი; აღარაფერი; არაფრის, არაფრად.
а-ке́иба́жра ზმნ. ერთმანეთის წაქცევა. ике́иба́жуеи́т, ике́иба́жи́т ერთმანეთს აქცევენ, ერთმანეთი წაქციეს.
а-кеи-ке́и ზედს. კამკამა.
á-кеи́ке́ира ზმნ. კამკამი. икеи́ке́иуе-и́т, икеи́ке́и́т კამკამებს, იკამკამა.
а-кка́ра არს. დიდი უმეძვ-ეკლო ტყე.
а-кна́ха́რა ზმნ. ჩამოკიდება. икна́и-хаи́т ჩამოკვიდა.
а-кны́хра ზმნ. ჩამოხსნა. икны́ихыи́т ჩამოხსნა.
а-кра́ ზმნ. 1. ჭერა, დაჭერა. ику́еи́т, ике́ი́т იჭერს, დაიჭირა.
а-кра́ ზმნ. 2. დატევა, ჩატევა. иаку́еи́т, иаки́́т ეტევა, დაეტია, ჩაეტია.

- а-кpá** *ზმნ.* 3. კეტვა, დაკეტვა. иаку-
эит, иакит იკეტება, დაიკეტა.
- а-кpá** *ზმნ.* 4. მოკიდება, ანთება. иае
куэит, иакит ეკიდება, მოეკიდა,
ინთება, აინთო.
- а-кpá** 5. *ზმნ.* ჭერა. икүп, икын უჭი-
რავს, ეჭირა.
- á-кpа** *არს.* 1. კონცხი.
- á-кpа** *არს.* 2. შუქურა.
- кpымфа-кpымжә** *ზედს.* უჭმელ-უს-
მელი.
- кpымфа-кpымжә** *ზედს.* ნაჭამ-ნასვამი.
- а-кpымфара** *ზმნ.* ჭამა. кpымфóит,
кpымфéит ჭამს, ჭამა.
- а-кpымфарта** *არს.* სასადილო.
- и-кpымфаоы** *არს.* მჭამელი. მრ.
акpымфацаа.
- а-кәáха** *არს.* საწებელი. ахәаса кәáха.
ტყემლის საწებელი.
- а-күуа** *არს.* კუ.
- á-кша** *ზედს.* მარქენალი, მრქენელი,
მრჩოლელი.
- á-кшара** *ზმნ.* რჩოლა, რქენა. икшóит
ირჩოლება, ირქინება.
- а-кфьорá** *არს.* სახლის კუთხე, სადაც
აწყობენ ქვეშაგებს.
- а-кфьорáматәа** *არს.* ოჯახის ქვეშაგე-
ბი ერთად.
- а-кыдгылара** *ზმნ.* მიყუდება, მი-
ყრდნობა. дкыдгылеит მიყუდა,
მიყრდნო.
- а-кыдиаалара** *ზმნ.* მიწოლა, მი-
ყრდნობა, მიყუდება. дкыдиалеит
მიწვა, მიყრდნო, მიყუდა.
- а-кыдлара** *ზმნ.* აღმართზე, კედელზე
ასვლა, აყოლა. дкыдлеит ავიდა.
- а-кыджыларა** *ზმნ.* მიჯახება. икыди-
жылеит მიაჯახა.
- а-кыдкьара** *ზმნ.* 1. დახეთქება, დახ-
ლა. икыдикеит დახეთქა, დაახა-
ლა.
- а-кыдцара** *ზმნ.* დაკიდება, ჩამოკი-
დება. икыдцитеит დაკიდა, ჩამო-
ჰკიდა.
- а-кыдыргыларა** *ზმნ.* მიყუდება, მი-
ყრდნობა. икыдыргылеит მიყუ-
და, მიყრდნო.
- а-кыдыргәҗәалара** *ზმნ.* მიჭერა.
дыдыргәҗәáleит, მიაჭირა.
- а-кыдыркьяцыларა** *ზმნ.* მიჰყვება.
дыдыркьяцылеит, მიაჰყვლიტა.
- а-кыдыпсалара** *ზმნ.* რაიმე სიბრტყე-
ზე მიყრა. икыдыпсалеит მიაყრა.
- а-кы́ка** *არს.* ძუძუ.
- а-кы́кахш** *არს.* ძუძუს რძე, ქალისა.
- а-кы́кмацә** *არს.* ძუძუს თავი, ძუძუს
ცერი.
- а-кы́ла** *არს.* კონა.
- а-кы́лаара** *არს.* ჭუჭრუტანა.
- а-кы́лапцәара** *ზმნ.* ხვრელში მო-
მტვრევა, მოტეხა. икы́лапцицеит
მოიმტვრია, მოტეხა.
- а-кы́лашәара** *ზმნ.* პატარა რამის, მა-
გალითად, ფეხის, ჯოხის, თითის,
კენჭის ნახვრეტში, ჭუჭრუტანაში
ჩავარდნა. икы́лашәეит ჩავარდა.
- а-кы́лазpа** *ზმნ.* გაქრობა, დაკავება,
გადაკარგვა. дкы́лазцит გაქრა, დაი-
კარგა, გადაიკარგა.
- а-кы́лапцәа** *არს.* გულა.
- а-кы́лахара** *ზმნ.* გაჩხერა, გახირვა.
и́кы́лахеит გაეჩხირა, გაეხირა.
- а-кы́лдара** *ზმნ.* გაყრა. икы́лидоит,
и́кы́лидеит უყრის, გაუყარა.
- а-кы́лжәара** *ზმნ.* 1. შემტვრევა, გა-
მტვრევა. икы́лижәеит შეამტვრია,
გამმტვრია.
- а-кы́лжәара** *ზმნ.* 2. გახევა, გაგლეჯა.
и́кы́лжәеит გაიხა, გაიგლეჯა.
- а-кы́лрыхәхәара** *ზმნ.* გამოყოფა.
и́кы́лирыхәхәеит გამოყო.
- а-кы́лсpа** *ზმნ.* გაძვრომა, შეძვრომა.
ды́кы́лсцит გაძვრა, შეძვრა.
- а-кы́лцара** *ზმნ.* ფანჯრიდან, ხვრე-

- ლიდან, ნახვრეტიდან გადმო-
ბტომბ. *დкы́лп̄шеит* გადმობტა.
a-кы́лп̄шра *ზმნ.* შეჭვრეტა. *дкы́лп̄-*
шуеит, *дкы́лп̄шит* იჭვრიტება, შე-
იჭვრიტა.
a-кы́лшәара *ზმნ.* პატარა ან მსუბუქი
რამის ნახვრეტიდან გადმოვარდ-
ნა. *икы́лшәеит* გადმოვარდა.
a-кы́лп̄әара *ზმნ.* ხვრეტა, გახვრეტა,
ბურღვა, გაბურღვა. *икы́лыитцәеит*
გახვრიტა, გაბურღა.
a-кы́лхара *ზმნ.* ჩიჩქნა. *дкы́лхоит*,
дкы́лхеит ჩიჩქნის, ჩიჩქნა.
a-кы́лхра *ზმნ.* რაიმე ნახვრეტიდან.
ამოღება, გამოძრობა. *икы́лихит*
ამოიღო, გამოაძრო.
a-кы́лырхәәара *ზმნ.* გამოყოფა.
икы́лырхәхеит გამოყო.
акы́п̄ *არს.* კვნიტი, კვნიწი.
a-кы́ңәра *არს.* თარო, რაფა სახლის
კუთხეში ჭურჭლისათვის.
a-кы́рґәтара *ზმნ.* ჭმევა, კვება. *акы-*
риґәйтцит, *акыриґәйтцеит* აჭმევს,
აჭამა, კვებავს, კვება.
a-кы́ц *არს.* კრამიტი.
a-кы́цзырта *არს.* თუნი.
a-кы́чр́ა *ზმნ.* დანაოჭება. *икы́чит* და-
ნაოჭდა.
a-кы́чыра *არს.* ნაოჭი.

Кә

- á-кәа** *არს.* უბე.
á-кәабара *ზმნ.* ბანაობა. *икәаб́ит*,
икәаб́еит აბანავებს, დაბანა.
a-кәа́гьта *არს.* რაიმე ნაგებობის შიგ-
ნითა კუთხე.
a-кәა́д́ა *ზედს.* 1. მოშვებული, მოდუ-
ნებული; სუსტი.
a-кәა́д́ა *ზედს.* 2. მაგარი ძნელად გა-
სარჩევი. *ар́а* კәადა მაგარი, ძნე-
ლად გასარჩევი კაკალი.

- a-кәа́дахар́а** *ზმნ.* მოშვება. *икәа́дх́еит*
მოეშვა.
a-кәа́дыр *არს.* უნაგირი.
a-кәа́дыр а́кә́тара *ზმნ.* უნაგირის და-
დგმა, შეკაზმვა. *акәа́дыр а́кә́и-*
тцит, *акәа́дыр а́кә́იტцеит* უნაგირს
ადგამს, უნაგირი დაადგა, კაზ-
მავს, შეკაზმა.
a-кәа́дыр-баа *არს.* კეხი, ანჩახი; შდრ.
акы́ахь.
a-кәа́дырра *ზმნ.* ცხენის შეკაზმვა,
უნაგირის დადგმა. *икәа́дырґеит*,
икәа́дырґит ცხენს კაზმავს, ცხენი
შეკაზმა, უნაგირს ადგამს, უნაგი-
რი დაადგა.
a-кәа́дыр́кәа́цааы *არს.* მეუნაგირე, მე-
კეხე, სარაჯი.
a-кәа́за *ზედს.* დოვლათიანი, მდი-
დარი.
a-кәа́кә́არ *არს.* მოხარშული კვერი.
a-кәа́кә́шь *არს.* ინდაური.
a-кәа́кы́, акәа́кы́та *არს.* რაიმე შენობის
შიგნით კუთხე.
a-кәа́л́а́п̄ *არს.* კოლოფი.
á-кәа́лкә́алара *ზმნ.* პატარა რისამე
ქანაობა.
a-кәа́лз, акә́алзы́ *ჯავშანი, აბჯარი,*
ჯაჭვი.
a-кәа́лы́кәა́цьра *ზმნ.* კამკამი. *икәа́лы́-*
кәა́цьеит, *икәа́лы́кәა́цьеит* კამკა-
მებს, იკამკამა.
a-кәа́мп̄а *ზედს.* მკვახე, უმწიფარი.
a-кәа́нч *არს.* კოჭი.
a-кәа́н-чыба *არს.* უბის ჯიბე.
á-кәа́нызанра *ზმნ.* მერყეობა. *дкәа́-*
ны́зануеит მერყეობს.
a-кәა́п̄еи *არს.* კოპე, კოკოში.
a-кәა́р *არს.* იორღა, თოხარიკი ცხენი.
a-кәა́ра *არს.* ღელე.
a-кәა́რ́ა *ზმნ.* მოპირვა, გამოკვერვა.
икә́а́ит, *икә́ა́ეит* პირავს, მოპირა,
კვერავს, გამოკვერა.

a-kəárma არს. წვეთი, ხვარი.
a-kəáskya არს. ოდა.
a-kəastǵá არს. მუგუზალი.
a-kəáǵ არს. წერტილი.
a-kəatála არს. ქულა (ზავშვების თა-
 მაშში).
a-kəatán არს. გუთანნი.
a-kəáǵ არს. ხორცი.
a-kəáǵ-ǵəy, iǵəyú akyáǵ არს. მო-
 ხარშული ხორცი, ხაშლამა.
a-kəáǵ-ǵy, iǵyú akəáǵ არს. შემწვარი
 ხორცი.
a-kəáxcha არს. ბეწვიანი მოუქნელი
 ტყავი ქვეშაგებად ხმარებული,
 ქეხხო.
á-kəaxara ზმნ. ზელა, მოზელა. *იკაა-*
xaýeít, iкəaxáit ზელს, მოზილა.
a-kəaqábn არს. ჭრაქი.
a-kəásh არს. მაგარი და ხმელი მერქა-
 ნი.
á-kəashara ზმნ. ცეკვა. *dkyašóit,*
dkyašéit ცეკვავს, იცეკვა.
á-kəeiceira ზმნ. ციმციმი. *იკაეიციე-*
ueít, iкəeiceít ციმციმებს, იციმ-
 ციმა.
a-kəkəýia არს. მრგვლად დახვეული
 ძაფი, მორგვი ძაფისა.
a-kəkəýmdra არს. პატარა ბუჩქი.
a-kəmaán არს. სურა.
a-kəmjəý არს. ჩოხა.
a-kəmqəá არს. მაუდი ხელთნაქსოვი,
 შინ ნაქსოვი.
á-kəmpyl არს. მრგვალი რამ.
á-kəna არს. ფაცერი, გოდორა.
a-kərbán არს. მსხვერპლი, შესაწირა-
 ვი, ზვარაკი.
a-kərbánhara ზმნ. მსხვერპლად შე-
 წირვა. *dkərbanxeít* მსხვერ-
 პლად შესწირა.
a-kərkou არს. ჩაქუჩი, კვერი.
a-kərmá არს. ყაურმა.
a-kərra ზმნ. გორაობა პატარა რამი-

სა. *იკაჟუეიტ, იკაჟიტ* გორავს, გო-
 რაობს; იგორავა.
a-kətársha არს. ვარია, წრიაპი.
a-kətáǵ არს. კვერცი.
a-kətáǵ-ǵy არს. ერბოკვერცი, ტა-
 ფამწვარი.
a-kətrýbga არს. მელა.
a-kətrýxhsh არს. ქორი.
a-kətpára არს. საქათმე.
a-kətpáрта არს. საბუდარი ქათმისა.
a-kəty არს. ქათამი.
a-kətyǵh არს. ქათმის ხორცი.
a-kəčýsh არს. წიწილა.
á-kəshamýkəsha ზმნ. გარშემო, ირ-
 გვლივ.
á-kəshara ზმნ. 1. შემოვლა. *dáкəsheít*
 შემოლარა.
a-kəshnda არს. კუბო.
a-kəshndakapady არს. მეკუბოვე.
a-kəshnrý არს. კოლო.
a-kəshkə არს. 1. გუგული.
a-kəshkə არს. 2. მაჩიტა, მაჩიტელა.
a-kəshkəbaá არს. სოკო.
a-kəshprt არს. ქვირითი.
á-kəshpshara ზმნ. გარს შემოვლება.
iaкəshpshéit შემოავლო.
a-kəshxh არს. ისვრიმი.

Кь

á-kya არს. შევარდენი.
a-kyátara ზმნ. ქრობა, გაქრობა, შრე-
 ტა, დაშრეტა, დავსება. *იკყატიტ*
 გაქრა, დაიშრიტა, დაივსო.
a-kyátara ზმნ. გაბედნიერება. *dkýá-*
teít გაბედნიერდა.
a-kyákya ზედს. მაგარი.
a-kyalantár არს. მაღლა ამართული
 გრძელი სანთელი წლისთავზე,
 კელაპტარი.
a-kyamashéshə არს. ცხვრის ღუმის

ბოლო, პოჩი.
á-кьан არს. წლისთავზე, ქელებზე ამართული გრძელი ლატანი, ზემოთ მორთული სხვადასხვა ხელსაქმარებით, რომლებსაც სროლით ჩამოაგდებდნენ.
а-кьáнч არს. კენჭი, წილი.
а-кьанчаá ზედს. პაწაწა, პაწაწკინტელა, ერთი ბეწო.
а-кьанца არს. ტიკინა, დედოფალა, თოჯინა.
а-кьáрдá არს. მძიმე, სასვენი ნიშანი.
á-кьарáхэ არს. ფისტო, ფიშტო, დამჩაბა.
а-кьáса არს. ნაგვიანევი. акьáса лае пара ნაგვიანევი ნათესი, გვიან დათესილი.
а-кьáт ზედს. კეტი, აზარმაცი.
а-кьатáгэá ზედს. зыхэá кьатáгэá: კუდა, უკუდო; კუდმოკრეჭილი.
а-кьатéи არს. ნაწლავი.
а-кьáпгá არს. სუთი, დუმა.
а-кьáпгáбрýу არს. თოფის დუმა, კონდახის ბოლო.
а-кьáпгáтрá არს. სარტყელს მიკერებული ლითონის პატარა კოლოფი, იარაღის წასასმელი ქონის ან ხურდა ფულის ჩასადები.
а-кьáф ზედს. 1. მოკლე.
а-кьáф არს. 2. ბლუზა, ხალათი.
а-кьáфá არს. სიმოკლე.
а-кьáфáзá არს. უმოკლესი.
а-кьáфáхá ზმნ. კლება, შედგომა. икьáфáхéит დამოკლდა, შედგა.
а-кьáхь არს. კეხი, ანჩახი.
а-кьжýн, акьжýн-хэá ზმნზ. акьжýн-хэá дтэáуеит გულამოსკვნით, გულამოჯდომით, სლუკუნით ტირის.
а-кьýнá არს. მთლიანი ხისაგან გაკეთებული საფეხურებიანი კიბე.
а-кьýнтыжэ არს. კონკი, მონძი, ჭინჭი, ჩვარი; შდრ. акáсыж.

а-кьýнтыр არს. კიტრი.
а-кьýр არს. კირი.
á-кьýркьýрá ზმნ. ხვიხვინი. икьýркьýруеит, икьýркьýрит ხვიხვინებს, იხვიხვინა.
кьýс ზედს. **кьýс змáм** ხელუხლებელი.
а-кьýсá ზმნ. შეხება, მიკარება. дакьýсит შეეხო, მიეკარა.
а-кьýпгьхь არს. ბეჭდვითი სიტყვა, პრესა.
а-кьýпгьхьá ზმნ. ბეჭდვა, დაბეჭდვა. икьýпгьхит დაბეჭდა.

Л

а-л არს. მურყანი, თხმელა.
á-ла არს. თვალი.
а-лá არს. ძალი.
а-лáბá არს. ხვადი ძალი.
á-лабá არს. ჯოხი.
а-лабкьá არს. სოფლის უბანი.
а-лабкьáфý არს. სოფლის უბნის უფროსი.
á-лабжýш არს. ცრემლი.
лабфáбá ზმნზ. ცხადად, ნამდვილად.
а-лабфáс არს. თოფის სადგარი.
а-лабýнтэ არს. ჩხირი.
á-лагáлá ზმნ. 1. რამეში, მაგალითად, ტყეში, ყანაში: შეყვანა, შეტანა дýлаигалеит შეიტანა, შეიყვანა.
á-лагáлá ზმნ. 2. შეტანა. иáлаигалеит შეიტანა.
á-лагá ზმნ. 1. დაწყება, შედგომა. далагеит დაიწყო, შეუდგა.
á-лагá ზმნ. 2. ფქვა, დაფქვა. илагéит დაფქვა;
á-лагáртá არს. დასაწყისი.
а-лагá-áгá ზმნ. დატარება, წყვან-წამოყვანა. илаига-ááигоит, илаига-ááигеит ატარებს, დაატა-

- რებს, დაატარა, დაჰყავს, წაიყვან-
წამოიყვანა.
- á-ლაგә** არს. თვალის კაკალი.
- á-ლაგәიმхуц** არს. გუგა, თვალის გუ-
გა, ბაია, თვალის ჩინი.
- á-ლაგежра** ზმნ. დარევა. дрýлагежит
დაერია.
- á-лада** ზმნზ. ბზიფ. áлда საპირისპი-
როა áდაა; მიწის დაქანებულო-
ბის მიხედვით ქვემოთ.
- á-ладара** არს. დაღმართი.
- а-ладахьы́** ზმნზ. ქვემოთ.
- а-лаз** არს. ლაზი, ჭანი.
- а-лаз бызшәа** არს. ლაზური, ჭანური.
- а-латра́** არს. ძაღლის ხუზულა.
- á-ლაიара** ზმნ. ქვეშაგებში, ბალახში,
ნაცარში, ქვიშაში, ტყეში ჩაწოლა.
дылаиеит ჩაწვა.
- á-лаи́таҳара** ზმნ. ჩარგვა. иáлаи́та-
ихауеит, иáлаи́таихаит შიგ რგავს,
ჩარგო.
- á-лака́ция** არს. აკაცია.
- á-лакра** ზმნ. 1. რამეთი ჭერა. иáла-
куеит, иáлаикыит რამეთი იჭერს,
რამეთი დაიჭირა.
- á-лакра** ზმნ. 2. სხვისი რისამე მი-
თვისების მიზნით, შიგ გარევა
(მაგალითად, ცხენის თავის ჯოგ-
ში) иáლაიкуეит, иáლაიკыит ურევს,
გაურია.
- а-ла́кә** არს. ზღაპარი; საოცრება.
- а-лакә́ымха** არს. ხეჭრელი, (გურუ-
ლი) ლეკუხო, ლუკუფუხა.
- ла́кәын** ზმნ. ღარა ла́кәын ის (ქ.) იყო.
- á-лакшара** ზმნ. მოქნევით განგმირ-
ვა, ჩხვლეტა. и́ლაიკшеит უჩხვლი-
ტა, განგმირა.
- а-лакы́тца** არს. თვალის უპე.
- á-лакь** ზედს. მოკაკული.
- á-лакьакьара** ზმნ. შესობა. и́лакьакеит
შესო.
- а-лала́** არს. ირაო საქონელი.
- á-лалара** ზმნ. 1. შესობა, შერჭობა.
иáлалеит შესო, შერჭო.
- а-ла́мтц** არს. ძაღლის მწერი.
- á-ламысда** ზედს. უნამუსო, უპატი-
ოსნო, არაკეთილსინდისიერი.
- á-ламысдара** არს. უნამუსობა.
- а-лапкья** არს. ჭოლოკი, სატყორცნი
ჯობი.
- á-лажьра** ზმნ. დიდი, მძიმე ვისიმე
ან რისამე ტალახში, ტყეში: ჩა-
გდება. да́лаижьыт ჩააგდო.
- а-лажьы́** არს. ძაღლის ხორცი.
- а-ларта́** არს. ფალიის ბუდე, ფოსო.
- а-ларта** არს. 1. ფიჭის უჯრედი.
- а-ларта** არს. 2. ფოსო ღერძისა.
- а-ларта́шьа** არს. სამუხველი, სამუ-
ლოვე, ტარაბუა, ჯარა.
- á-ларкьякьара** ზმნ. ჩხვლეტა, შე-
ჩხვლეტა. и́ლაиркьякеит ჩხვლიტა,
შეჩხვლიტა.
- á-ларпъшара** ზმნ. 1. არჩევინება, ამო-
რჩევინება. да́ლაирпъшуеит, да́ლა-
ирпъшит არჩევინებს, ამოარჩევინა.
- á-ларкәра** ზმნ. დაშვება, დაწევა, მო-
ხრა, დახრა. иáლაиркәи́т დაუშვა,
დაუწია, მოხარა, დახარა.
- á-ларшьшьра** ზმნ. ჩასობა, შესობა,
ჩარჭობა, შერჭობა. и́ლაირшьшьыт
ასობს, ჩაასო, ასობს, შესო, არ-
ჭობს, ჩაარჭო, არჭობს, შეარჭო.
- á-ларшәра** ზმნ. პატარა რისამე ტყე-
ში, ბუჩქებში, კარში ყანაში, ბა-
ლახში შეგდება. и́ლაირшәи́т შეაგ-
დო.
- á-лас** ზედს. მსუბუქი, მჩატე.
- á-ласа** არს. ბზიფ. áლას მატყელი.
- а-ласбá** არს. ბზიფ. аласбýн ლეკვი.
- á-ласкәандра** ზედს. ძალიან მსუბუ-
ქი, ძალიან მჩატე.
- á-ласкәандраза** ზმნ. უმსუბუქესი,
უმჩატესი.
- а-ласкәы́гә** არს. საჩეჩელი.

ა-ლასრა ზედს. 1. დარევა. *д́ласит* დაერია.
ა́-ლასრა ზმნ. 2. სიმჩატე, სიმსუბუქე.
ა́-ლასრა არს. 3. სიჩქარე, სისწრაფე.
ლასყ́, лассы́ ზმნზ. ჩქარა, მალე.
ლასყ́-ლასყ, лассы́-лассы ზმნზ. ჩქარ-
 ჩქარა მალ-მალე.
ა́-ლასხარა ზმნ. გამსუბუქება. *илас-*
х́еит გამსუბუქდა.
ა́-ლაყშ არს. თვალი.
ა́-ლაყშკრა ზმნზ. გათვალვა. *а́ლაყშ*
икы́ит გაითვალა.
ა-ლაყშრა ზმნ. არჩევა. *длаყш́уе́т,*
длаყш́и́т არჩევს, არჩია.
ა́-ლაყშпашәара ზმნ. მოფეთება, მო-
 ლანდება. *й́ლაყშ й́пашәеит* მოფე-
 თეთა, მოელანდა.
ა-ლაყшы́რა არს. არჩევანი.
ა́-ლაყხьაზара ზმნ. ჩარიცხვა, ჩა-
 თვლა. *дры́лаи́ყхьа́зоит,* *дры́ла-*
и́ყхьა́зеит რიცხავს, ჩარიცხა, ათ-
 ვლის, ჩათვალა.
ა-ლაყы́кәшәа არს. თვალის თამაში.
ა-ლაყы́მ არს. ლაღუმი.
ა́-ლაყყრჴ არს. ცრემლი.
ა́-ლაყყა ზმნზ. დაღმა.
ა́-ლაყყარა არს. დაღმართი, თავდაღ-
 მართი, დამრეცი.
ა́-ლაკәრა ზმნ. 1. დაშვება, დაწევა,
 დახრა. *илакә́и́т* დაეშვა, დაიწია,
 დაიხარა.
ა́-ლაკәრა არს. 2. დაბლობი.
ა́-ლაკәჯა ზედს. უმდაბლესი.
ა́-ლაკәხარა ზმნ. დადაბლება. *илакә-*
х́оит, *илакәх́еит* დაბლდება, და-
 დაბლდა.
ა́-ლასყшы́რა ზმნ. 1. ტყეში, ბალახში,
 ყანაში შესვლა. *ды́ლასყшы́и́т* შევი-
 და.
ა́-ლასყшы́რა ზმნ. 2. სულ მთლად შე-
 სობა, შერჭობა. *и́ლასყшы́и́т* ესო-
 ბა, შეესო, შეერჭო.

ა́-ლასყყა არს. ბნელი.
ა́-ლასყყარა არს. 1. სიბნელე, წყვდი-
 ადი.
ა-ლასყყარა ზმნ. 2. ილასყყეიტ დაბნე-
 ლება.
ა́-ლასყყახარა ზმნ. დაბნელება. *ила-*
шы́ყახ́еит დაბნელდა.
ა́-ლასყა არს. 1. ლაფშა.
ა́-ლასყა ზედს. 2. ნათელი.
ა́-ლასყარა ზმნ. ნათება. განათება,
 ბრწყინვა. *илаш́оит,* *илаш́еит* ანა-
 თებს, ანათა, ბრწყინავს, გაიბ-
 რყვინა.
ა́-ლასყრა ზმნ. ჩალობვა. *и́ლაиш́и́т*
 ჩალობა.
ა́-ლასყა ზედს. ბრმა, უსინათლო.
ა́-ლასყარა არს. სიბრმავე.
ა-ლასყარა ზმნ. დაბრმავეება. *дла-*
ш́әх́еит. დაბრმავედა.
ა́-ლასყალარა ზმნ. შერეკვა. *и́ლაи́цалеит*
 შერეკა.
ა-ლასყყა́გა არს. საპენტელი.
ა́-ლასყა არს. ქუთუთო, თვალის კილო.
ა́-ლასყაჟәარა ზმნ. გამოლაპარაკება.
д́ლასყაჟә́еит გამოელაპარაკა.
ა́-ლასყაჟә́ბ არს. წირვლი.
ა́-ლასყაჟәრა ზმნ. თვალის ხამხამი,
 დახამხამება. *длаყაჟә́еит,* *длаყა-*
ჟә́и́т თვალს ახამხამებს, თვალი
 დაახამხამა.
ა́-ლასყაჟәყსრა ზმნ. 1. ხამხამი, დახამ-
 ხამება თვალისა. *длаყაჟә́ყსуеит,*
длаყაჟә́ყსи́т თვალს ახამხამებს,
 თვალი დაახამხამა.
ა́-ლასყაჟәყსრა ზმნ. 2. თვალის ჩაკვრა,
 თვალით ნიშნება. *длаყაჟә́ყსуеит,*
длаყაჟә́ყსи́т თვალს უკრავს, თვა-
 ლი ჩაუკრა, თვალით ანიშნებს,
 თვალით ანიშნა.
ა́-ლასყარა ზმნ. 1. ამტანობა, გამძლეო-
 ბა. *и́ლასყოит,* *и́ლასყეит* იტანს, აიტა-
 ნა, ძლებს, გაძლო.

- á-лазара ზმნ.** 2. ჯერება, დაჯერება. *дáлазоит, дáлазеит სჯერდება, დასჯერდა.*
- á-лазара ზმნ.** 3. მორიგება. *дйлазеит მოურიგდა.*
- а-латá áлапара ზმნ.** ყვავილის აცრა. *алатá йлатеит ყვავილი აუცრა.*
- латáн ზმნზ.** თესვის დროს.
- á-латара ზმნ.** 1. ჩარჭობა, შერჭობა. *иáлаитеит ჩაარჭო, შეარჭო.*
- á-латара ზმნ.** 2. თესვა, დათესვა. *илаитóит, илаитéит თესავს, და-თესა.*
- а-лáтгара არს.** ძალღებით ნადირობა.
- а-лахэ́йла არს.** მოზიარე.
- á-лахэц არს.** წამწამი.
- á-лахэ́ыха ზედს.** მკვირცხლი.
- á-лахэ́ыхара ზმნ.** სიმკვირცხლე.
- á-лахы́ არს.** თავკომბალა, თავბერა, კიდურა.
- á-лахь არს.** შუბლი.
- á-лахь ейкəтара არს.** ნაღვლიანობა, დანაღვლიანება.
- á-лахь áтара ზმნ.** საყვედურის გამოცხადება. *лахь йитеит საყვედური გამოუცხადა.*
- а-лáхьча არს.** მეძალლე.
- а-лахь-цьымшьзátəра ზმნ.** პირჯვრის გადაწერა. *йлахь-йцьымшь изáтəуеит, йлахь-йцьымшь изáтəит პირჯვარს იწერს, პირჯვარი გადაიწერა.*
- а-лахьынтá არს.** იღბალი, ბედი, ბედისწერა.
- а-лахьынтáцəгьа ზედს.** ცუდი ბედისწერის ადამიანი, უბედური.
- á-лахьшəшə ზედს.** ბედშავი.
- а-лáх арს.** ალაჰი. *алах идырп алаჰმა უწყის.*
- а-лахá არს.** ლელვი.
- а-лахарəá არს.** ლელვის ტკბილისკვერი.
- á-лахəа არს.** ყორანი.
- á-лахəара ზმნ.** 1. გახვევა, შეხვევა, შებურვა. *илаихəеит გახვია, შეხვია, შებურა.*
- á-лахəара ზმნ.** 2. ლეწვა, გალეწვა, ცეხვა, გაცეხვა. *илахəбит, илахəеит ლეწავს, გალეწა, ცეხავს, გაცეხავს.*
- á-лахəара ზმნ.** 3. გამოცხადება. *иры́лаихəоит, иры́лаихəеит აცხადებს, გამოაცხადა.*
- а-лахəара არს.** საცეხველი, ჩამური.
- а-лахəарá-тыс არს.** ჩამურის ჩიტი, ბელურა, ჭიკჭავი.
- а-лáф არს.** სახუმარო, სასაცილო ამბავი.
- á-лаəра ზმნ.** 1. ადამიანთა შორის რაიმე ამბის, ცნობის, ხმის გავრცელება, მოდება. *иры́лаəит ...გავრცელდა, ...მოედო.*
- á-лаəра ზმნ.** 2. რამეთი, რაღაცათი წერა. *дáлаəуеит, дáлаəит რამეთი წერს, რამეთი დაწერა.*
- á-лбаагара ზმნ.** ჩამოლება, ჩამოტანა, ჩამოყვანა. *дылáиҭеит ჩამოიღო; ჩამოიტანა, ჩამოიყვანა.*
- á-лбаадара ზმნ.** ყლაპვა, ჩაყლაპვა, გადაყლაპვა. *илбаáиҭеит ჩაყლაპა, გადაყლაპა.*
- á-лбаара ზმნ.** ჩამოსვლა, ჩამოშვება, დაშვება. *дылбаáит ჩამოვიდა, ჩამოეშვა, დაეშვა.*
- á-лбаапара ზმნ.** ჩამოხტომა. *дылбаáпҭеит ჩამოხტა.*
- á-лбаапырра ზმნ.** ზევიდან ქვევით ჩამოფრენა. *илбаапырпít ზევიდან ქვევით ჩამოფრინდა.*
- á-лбаакəра ზმნ.** დაშვება, დაწევა. *длбаакəеит დაეშვა, დაიწია.*
- á-лбаашьтра ზმნ.** 1. ჩამოგდება, გადმოგდება. *илбаайшьтит ჩამოაგდო, გადმოაგდო.*

á-ლბააцара ზმნ. ჩამორეკვა. илбааи-
цеит ჩამორეკვა.

á-лбаахәазара ზმნ. ჩამოხობება, ჩა-
მოჩოჩება. дылбаахәазэит ჩამო-
ხობდა, ჩამოჩოჩდა.

á-лбаахәара ზმნ. 1. ჩამოთრევა. дыл-
бааихәеит ძირს, ქვევით ჩამოათ-
რია.

á-лбаацара ზმნ. გადმოხტომა, ჩამო-
ხტომა. дылбаацэит გადმოხტა,
ჩამოხტა.

á-лбаарта არს. ჩასასვლელი, ჩამო-
სასვლელი.

á-лгара ზმნ. 1. გათავება, მოთავება.
дálгеит გაათავა, მოათავა.

á-лгара ზმნ. 2. ყანიდან, სათიბიდან,
დასახლებული პუნქტიდან გამო-
ყვანა. иáлигеит გამოიყვანა.

á-лгара ზმნ. 3. ტყიდან, ტალახიდან
გამოყვანა, გამოტანა. и́лигоит,
и́лигеит გამოიყვანა, გამოიტანა.

á-лдара ზმნ. გავლება, გაყოლება.
иáлидеит გაავლო, გაყოლა.

á-леизкәфәра ზმნ. ჩაკეცვა. длеизкәфэит
ჩაკეცვა.

á-леитаҳара ზმნ. ჩარგვა. иáлеитаи-
хауеит, иáлеитаихаит შიგ რგავს,
შიგ ჩარგო.

лбуп ზმნ. лара лбуп ის (ქ.) არის.

á-лпра არს. მურყნარი, თხმელნარი.

á-лсра ზმნ. 1. ხალხში, ტყეში, ტა-
ლახში გავლა. дылсит გაიარა.

á-лсра ზმნ. 2. ყანაში, სათიბში, და-
სახლებულ პუნქტში გავლა. дáл-
сит გაიარა.

á-лтарра არს. ახალი მურყნის, თხმე-
ლის ტყე; ნოღნარი.

á-лтәжәаа არს. ლავიწი.

á-лу არს. წისქვილის ქვა, დოლაზი.

а-лүга ზედს. სულელი, გამოჩერჩე-
ტებული.

а-лукъантá არს. ხელსაფეკვავი წის-

ქვილის ზედა დოლაზის საბრუ-
ნებელი ტარი.

а-лучá არს. მრგვალი პური.

á-лпъкаара ზმნ. გამოჭრა. иалпъи-
кааит გამოჭრა.

á-лпъшаара ზმნ. ამორჩევა, გამორჩე-
ვა. далпъшаауеит, дáлпъшааит არ-
ჩევს, გამოარჩია.

á-лпъшра ზმნ. ნახვა. дáлпъшит ნახავს.
ихы далпъшра ды́коуп ის ნახავს
თავის სეირს.

á-лкәшәара ზმნ. ამოკრეფა. иáли-
кәшәааит ამოკრეფა.

á-лкъара ზმნ. 1. შედარებით დიდი
სიმალიდან: ჩამოვარდნა, გად-
მოვარდნა. дáлккეит ჩამოვარდა,
გადმოვარდა.

á-лкъара ზმნ. 2. რაიმე გარემოცვი-
დან, წრიდან გავარდნა. дры́лккეит
გავარდა.

á-лкъара ზმნ. 3. გატანება. иáлккეит
გაატანა.

а-лшáра ზმნ. შეიდლება. илшоит,
илшеит შეუძლია, შეძლო.

á-лашәара ზმნ. პატარა რისამე ქვე-
ვით ჩამოვარდნა. дáлшәეит ჩამო-
ვარდა.

á-лщара ზმნ. გამორეკვა. иáлицеит
გამორეკვა.

á-лщәцаара ზმნ. გამოწყუნა, გამო-
სრუტვა, ამოწოვა. иáлицәцаааит
გამოწყუნა, გამოსრუტა, ამოწოვა.

á-лзаара ზმნ. გამოლევა. и́лзааит
გამოელა.

á-лцра ზმნ. 1. გამოსვლა, გახდომა.
иáлццит გამოვიდა, გახდა.

á-лцра ზმნ. 2. ტყიდან, ტალახიდან
გამოსვლა. и́лццит გამოვიდა.

á-лфыс არს. ნოღა, ახალი მურყნის,
თხმელის ხე. მრ. áлфар, алфарақәа.

á-лхра ზმნ. 1. გამოძრობა, ამოღება.
иáлыныхыит გამოაძრო, ამოიღო.

ა-ლჰრა *ზმნ.* 2. გაყვანა, გაჭრა. *íлы-ихыит* გაიყვანა, გაჭრა.
ა-ლჰრა *ზმნ.* 3. გამოყვანა. *иáлыихыит* გამოიყვანა.
ა-ლჰრა *ზმნ.* 4. ამორჩევა. *дáлыихыит* ამორჩია.
ა-ლჰრატә *ზედს.* საარჩევნო.
á-ლჰფы *არს.* ამომრჩეველი.
á-ლჰәара *ზმნ.* განგმირვა. *íлыихәеит* განგმირა.
ა-лыг *ზედს.* სულელი, გამოჩერჩეტე-ბული.
ა-лыгажә *არს.* ბებერი, მოხუცი კაცი, ბებერი კაცი.
ა-лыкә *არს.* ურდული, სანძალი.
а-лы́кь *არს.* ლამი, შლამი.
а-лым *არს.* ლომი.
á-лым-агъс *არს.* ძუ ლომი.
а-лы́мт *არს.* ჭუჭყი.
а-лы́мха *არს.* ყური.
а-лымхарәә *არს.* საყურე.
а-лымхататә *არს.* ყურბალიში.
а-лы́мхарт *არს.* ლაყუჩი.
а-лы́мхартакәтә *არს.* ლაყუჩი.
а-лы́мхартәхәтә *არს.* ლაყუჩი.
а-лы́რა *არს.* ღერიძი.
á-лыргара *ზმნ.* 1. გათავებინება. *дá-лыригеит* გაათავებინა.
а-лыргара *ზმნ.* 2. განკურნება, მორჩენა. *дáлиргеит* განკურნა, მორჩინა.
á-лырпъшра *ზმნ.* ყურება. *дáлирпъшит* აყურებინა.
á-лырпъха *არს.* წყალობა.
а-лырпәра *არს.* სხვენი.
á-лышәшәара *ზმნ.* გამოყრა. *íлышә-шәеит* გამოაყარა.
а-лы́х *არს.* ნაკეთობა, ნახელავი.
а-лы́хәтә *არს.* საცერი.
á-ლაә *არს.* კვამლი, ბოლი.
á-ლაәк *არს.* ჭვარტლი, მური.
á-ლაәтә *არს.* ოხშივარი.

á-лаы́рра *ზმნ.* გადმოვარდნა ჩამოვარდნა. *дáлаы́рит* გადმოვარდა, ჩამოვარდა.

М

ма კავშ. ან.
á-маа *არს.* სახელური.
а-маáт *არს.* მანეთი.
а-маатбжá *არს.* ათშაურიანი.
а-маатпъсá *ზედს.* მანეთის ღირებუ-ლი.
а-маанá *არს.* ხერხი, ფანდი.
а-маахыр *არს.* მაყვალი.
а-магáна *არს.* ნამგალი.
амáгә *არს.* ჩექმა, წაღა.
а-мáгәкәтәфы *არს.* მეწაღე, მეჩექმე.
а-мáгәзахра *არს.* მეჩექმეობა, მეწაღე-ობა, ხარაზობა.
а-мáгәзахфы *არს.* მეჩექმე, მეწაღე, ხა-რაზი.
а-мадén *არს.* მადანი.
á-маза(а)ра *ზმნ.* ქონა, ქონება. *íмоуп, íман* აქვს, ჰქონდა.
а-мáзара *არს.* ქონება, სიმდიდრე, დოვლათი, ავლადიდება.
á-мат *არს.* გველი.
á-матә *არს.* 1. სახელური, კოტა, ტა-რი, ხელტარი ხმლისა, ხანჯლისა.
á-матә *არს.* 2. სვრელი, ნაპირი; *матáк нáзгеит* მარგვლაში ნაპირი ავიტანე, სვრელი ავიტანე.
а-матáра *არს.* დასაკეცი ტყავის ჭიქა.
á-матпъсыз *არს.* გველთევზა.
á-матәә *არს.* 1. ტანისამოსი, ფეხსა-მოსი, ავეჯეულობა, ჭურჭლეუ-ლობა.
а-матәáр *არს.* ბეწვიანი გულა ზურგ-ზე მოსაკიდებელი, რითაც მწყემ-სები საგზალს ატარებდნენ.
á-матәәжәшәара *ზმნ.* სარეცხის რე-ცხვა. *áматәә ижәшәеит, áматәә*

иџџџџит სარეცხს რეცხავს, სარეცხი გარეცხა.
á-матџџџ არს. მასალა.
á-матџџџџџџџџ არს. ბარგი-ბარხანა.
á-макრა ზმნ. შეცილება, შედავება. и́маикуеит, и́маикуит ეცილება, შეეცილა, ედავება, შეედავა.
а-макџџџ არს. (ქსოვილის) პარკი, ტომსიკა, პატარა ტომრა, თოფრა.
á-макџџ არს. მოდავე, მოკამათე, მოცილე.
макџџџџ ზმნზ. ჯერ, ჯერ კიდევ.
макџџџџџџџ ზმნზ. ჯერჯერობით.
а-мáл არს. სიმდიდრე, დოვლათი, ავლა-დიდება.
а-мáлá ზმნზ. 1. მუქთად, უფასოდ, უსასყიდლოდ; амáла иси́тџџџит უფასოდ მომცა.
á-мáла ზმნზ. 2. მარტო, მარტოკა.
мáлакрџџџџ ზედს. მუქთახორა, მუქთამჭამელი.
а-мáлаџџџџ არს. მოლალური.
а-мáлџџ არს. მალამო.
а-мáлыр არს. ნაკლი, ზადი.
мамзáр, мáмзар კავშ. თორემ.
мамзáрџџџ კავშ. თუ არა და, ან და.
мамоу ნაწ. არა, არ.
а-мамýрџџџџ არს. ძერა, ყურბი.
а-мамыршџџџ არს. საფრთხობელა.
á-маншџџџџ ზედს. მოხერხებული.
а-манýџџ არს. მუზარადი, ჩაფხუტი.
мап ნაწ. არა, არ.
мáпкრა ზმნ. უარყოფა, უარის თქმა, უარზე დგომა. мáп икýџџџџит, мáп икýџџџџит უარყოფს, უარყო, უარს ამბობს, უარი თქვა, უარზე დგას, უარზე დადგა.
á-маџџџ არს. ცომი.
á-марда არს. ფერდობი.
а-мардџџџ არს. კიბე.
á-мáриá ზედს. იოლი, ადვილი.
а-мáриáл არს. მორიელი.

мáриáла ზმნზ. იაფად.
á-мáриáра არს. სიადვილე.
á-мáриáџџ ზედს. სულ ადვილი.
á-мáриáхáра ზმნ. გაადვილება. имар-иáхџџџит გაადვილდა.
а-мáркáл არს. ნადირის გამომრეკავი ნადირობის დროს.
а-мáркáн არს. ნარმა.
а-мáркáтýл არს. მავრატელი.
а-мáрмáл, амáрмáлтáшџ არს. მარმარილო.
а-мáруýџџ არს. იარაღი.
а-мáрџџџџ ზედს. ცალთვალთეთრი, მარღი.
а-мáрџџáл არს. მისხალი.
а-мáрџџáџџ არს. ორი წლის კვიცი.
а-мáсáр არს. სარი განაპობი.
а-мáсáрџџџ არს. (ზზიფ.), ამáсáр-გáра მესერი.
а-мáти არს. ჭეო.
а-мáтрá არს. ძაბრი.
á-мақáрра ზმნ. დამუქრება, დაქადება. дмақáруџџџит, дмақáрит იმუქრება, დაიმუქრა, იქადის, დაიქადა.
а-мáқџџ არს. მაქური, პატარა სალესი ქვა.
а-маџџá არს. სახელო.
а-макá არს. ქამარი, სარტყელი.
á-мака ზედს. ხნიერი საქონელი, იშვიათად, დაცინვით ადამიანი.
á-мак(á)-џџý არს. ხნიერი, საქონლის ხორცი.
а-макахарá ზმნ. საქონლის ხანში შესვლა. имакахџџџит ხანში შევიდა.
а-мақџџáхáра არს. წელი.
а-мáшýџџ არს. მამა ნაკვერცხლის ასაღები.
áмáшýџџџџ ზმნ. მოშინაურება. имáшýџџџџит მოშინაურდა.
а-мáшýџџáýлџ არს. იდაყვი, ნიდაყვი.
á-мáшџџýр არს. მარცხი.
мáшџџýрнý ზმნზ. მარცხად.

- máčxəma** ზედს. ბლომად, ბლომადაა.
a-maeáxəa არს. მინქაფა, მჭადაქვა, თირი.
a-máca არს. ბანქო, კარტი.
á-macəra ზმნზ. მარტო.
a-macəcra ზმნ. ბანქოს თამაში. ámacə dácuéit, amáca dasit ბანქოს თამაშობს, ბანქო ითამაშა.
a-mácaṣəṣy არს. ყომარბაზი, ბანქოს მოთამაშე.
a-macəqará არს. მასხარა, არასერიოზული ადამიანი.
á-macəqəṣəra ზმნ. ბანქოთი მკითხაობა. amáca ықәиṣəoit, amáca ықәиṣəeit ბანქოთი მკითხაობს, ბანქოთი იმკითხავა.
a-macəáz არს. ბეჭედი სამკაული.
a-macəáznaṣəa არს. არათითი.
á-macəṣy არს. ელვა.
á-maṣa არს. საიდუმლო.
maṣalá ზმნზ. საიდუმლოდ, მალვით, მალულად, ფარულად.
á-maṣara ზმნ. (ბზიფ.) ხურობა.
a-maṣarəx არს. ნაქურდალი, ნაპარავი.
á-maṣəṣy არს. (ბზიფ.) ხურო.
a-máca არს. (ბზიფ.) amáca კალია.
a-macəár არს. მწევარი.
a-macəpúrá ზმნ. 1. სამსახური. ímacətiúéit, ímacətiúit ემსახურება, ემსახურა.
a-macəpúrá არს. 2. სამსახური. ámacətiúéit, ámacətiúit მსახურობს, იმსახურა.
a-macəpúrta არს. სამზარეულო სახლი.
a-macəpúṣy არს. მსახური.
á-macə არს. ხის ნორჩი და პატარა შტო, ნეკერი.
a-mác ზედს. ცოტა.
a-macəár არს. მაჭარი.
macəq ზედს. ცოტა, ცოტადა.
macəcáq ზედს. პატარა. mác cáq ýcy
- цъымшьааит. პატარა უბრალო საქმე არ გეგონოს.
a-macəkáp ზედს. ბაჭაჭყანა, ბაჯაჯლანა, ბასარხლები.
a-macəá ზედს. ხელის გულის სიფართე.
á-maṣa არს. 1. ტახტა, კოტა.
á-maṣa არს. 2. ბარკალი.
á-maṣa-ṣəṣəṣa არს. კიდურები.
á-maṣə, ámaṣəṣta არს. ტოტი, რტო, შტო.
a-maṣəaləḥə ზედს. ფიცხი, ფხუკიანი.
a-maṣəár არს. მკლავი.
a-máṣe არს. აქლემი.
a-maḥṣy არს. დეზი.
a-maḥə არს. სიძე.
á-maḥəra არს. სიძეობა; სასიძოდ.
a-maḥəṣy არს. ქვისლი.
á-maḥəra ზმნ. შეხმობა, მიხმობა. ímacəḥeit შეახმა, მიახმა.
á-mḥa არს. ბერა, ბურთის თამაშის დროს სპეციალურად აგებული ბოძი ან მის მაგივრად სხვა რომელიმე მონიშნული საგანი (ქვა, ხე...).
á-mḥə არს. მუცელი.
a-mḥəáḍyra ზმნ. ორსულობა, ფეხმძიმობა.
a-mḥəáḍyḥara ზმნ. დაორსულება. dymḥəa-duxéit დაორსულდა.
a-mḥəartá არს. მუცლის ღრუ.
a-mḥəarḥá არს. მოსართავი.
á-mḥəa-ḥaṣə არს. საქონლის ნაწლავებისა და კუჭისაგან გაკეთებული კერძი ნაწლავებსა და გრძლად დაჭრილ კუჭს დაწნავენ და მოხარმავენ, შემდეგ დაჭრიან და ნიგვზის წვენით შეკაზმავენ.
mḥəacəakýlyṣyṣy ზედს. დიდმუცელა, ღიპიანი.
a-mḥəaxáṣra ზედს. მუცელა, მუცელ-

კეთილა.
a-мгáл არს. მჭადი.
á-мдыр ზმნზ. უმეცარი.
á-мдырра არს. უმეცრება, უვიცობა, უცოდინარობა.
á-мз არს. თვე.
á-мза არს. მთვარე.
a-мзá არს. ფიჭვი.
a-мза-тáя არს. ბადრი მთვარე, სავსე მთვარე, მონავანი, შუქმონავანი მთვარე.
á-мза-тáымта არს. ბადრი მთვარე, სავსე მთვარე, მონავანი, შუქ-მონავანი, მთვარის მოვანება.
á-мза тахáмта არს. მცხრალი მთვარე.
á-мзара არს. ფიჭვნარი.
a-мзарчá არს. კვარი.
á-мзатэ არს. თვითური, რიგი.
á-мзаѳа არს. ახალი მთვარე, მთვარის დაბადება.
a-мзыз არს. მიზეზი.
a-мзыркýл არს. ჯალღუზა.
a-мта არს. 1. საჩუქარი.
á-мта არს. 2. სახელური, კოტა. ტარი, ხელტარი ხმლისა, ხანჯლისა.
a-милáт არს. ერი.
a-мирáн არს. მირონი.
a-мкəндыр არს. ჭინჭრის მხალი.
á-мла არს. შიმშილი.
á-мла акрá ზმნ. 1. მოშივება. áмла дакуéит, áмла дакýит შია, მოშივდა.
á-мла аркрá ზმნ. დამშევა. áмла даиркýит დაამშია.
a-млаѳýр არს. მოლაღური.
á-млашь ზედს. მშიერი. საპირისპირო атáы.
á-млашьра არს. შიმშილობა; შიმშილი.
a-мóта არს. შვილიშვილი.
a-мпáхьшьы́н არს. ხელსახოცი.
á-мпыл არს. ბურთი.

a-мпýтжəарá ზმნ. ხელიდან გამოგლეჯა. импýтжижəеит ხელიდან გამოგლიჯა.
a-мпýтѳаарá ზმნ. ხელიდან გამოტაცება. импýтѳааит ხელიდან გამოსტაცა.
a-мпýтшəарá ზმნ. პატარა ან მსუბუქი რისამე ხელიდან გავარდნა. импýтшəеит ხელიდან გაუვარდა.
a-мпýтыжьра ზმნ. ხელიდან გაშვება. импýтыжьит ხელიდან გაუშვა.
a-мпýтѳырра ზმნ. მძიმე რისამე ხელიდან გავარდნა. импýтѳырит ხელიდან გაუვარდა.
á-мжыжкრა ზმნ. გამიზეზება, გაღიზიანება. имжыжкыит გამიზეზდა, გაღიზიანდა.
a-мжəá, амжəá-тлá არს. თუთა, ბჟოლა, თუთის ხე, ბჟოლის ხე.
a-мжəá-какал არს. (მარცვალი) თუთა, ბჟოლა.
á-мжəарá ზმნ. 1. აგლეჯა, მოგლეჯა. иáмыижəеит აგლიჯა, მოგლიჯა.
a-мжəá-тлá არს. თუთის ხე, ბჟოლის ხე.
a-мра არს. მზე.
á-мра агýларá ზმნ. მზის ამოსვლა. áмра гýлеит მზე ამოვიდა.
a-мрагýларá არს. აღმოსავლეთი.
a-мрагýлартá არს. აღმოსავლეთი.
á-мраташəáртá არს. დასავლეთი.
a-мраташəáра არს. დასავლეთი.
á-мса არს. 1. კორძი, კოჭრი, კოჭიჭი.
a-мстхəáг არს. ღომის ჩასახელი მოკლე და მომსხო ჯოხი.
á-мучá ზედს. მუქთახორა, მუქთამჭამელი.
a-мпýхьхəшəарá ზმნ. ხელში ჩავარდნა. импýхьхəшəеит ხელში ჩაუვარდა.
á-мф არს. ეკალი.

á-მფაჲარა *ზმნ.* წელზე შემორტყმა.
 íმფაიტეიტ წელზე შემორტყა,
 წელზე გაიკეთა.

á-მფრა *არს.* ეკალნარი.

á-მფყიშ *არს.* ეკალლიქა.

á-მფყიშ *არს.* ერთი ეკალი.

á-მფყიტრა *ზმნ.* ხელიდან, თითიდან.
 მოძვრობა, წადრობა. íმფყიტრ წა-
 სძვრა.

ა-მფყიტრაჲარა *ზმნ.* გარჭობა. იმფყიტ-
 რაიტეიტ გაირჭო.

á-მფყიხრა *ზმნ.* წელიდან შემოხსნა,
 შეხსნა. íმფყიხრეიტ შემოიხსნა, შე-
 იხსნა.

ა-მკაყინა *არს.* (ზზიფ.) ამკაყინ აყი-
 რო, ყელიანი გოგრა.

ა-მკაყინყრ *არს.* (ზზიფ.) ნესვი.

ა-მკაყინქყარა *ზმნ.* ხელიდან გავარ-
 დნა. ამკაყინქკეიტ ხელიდან გაუ-
 ვარდა.

ა-მკაყინყყიშყარა *ზმნ.* ხელიდან გა-
 მოცლა. ამკაყინყყიშყეიტ ხელიდან
 გამოეცალა.

á-მყიშყა *ზედს.* უმწიფარი, მოუმწი-
 ფებელი, უნდილი, მკვახე.

ა-მყიშყამბა *არს.* მუშამბა.

á-მყიშყა *არს.* ფეხი; íმყიშყა ბზიოუპ
 კარგი ფეხისაა; íმყიშყა ცაგბოუპ
 ცუდი ფეხისაა.

ა-მყიშყაყიშყა *არს.* იდაყვი, ნიდაყვი.

á-მყიშ *არს.* დღე.

á-მყიშაჲ *არს.* აღდგომა.

მყიშაჲყარა *არს.* დიდმარხვა.

á-მყიშ აშყარა *ზმნ.* áმყიშ იშყბიტ, áმყიშ
 იშყბეიტ აკრძალული დღის დაცვა.
 აკრძალულ დღეს იცავს, აკრძა-
 ლული დღე დაიცვა.

მყიშაყენი *ზმნზ.* იმ დღეს. მყიშაყენი
 ძყიშკაზ, ძყიშკოუპ ისევე არის, რო-
 გორც მაშინ, იმ დღეს იყო.

მყიშბზია! *არს.* გამარჯობა!

á-მყიშყარა *არს.* უსაქმურობა. ამყიშ

იგიტ, áმყიშ იგეიტ უსაქმურობს,
 დროს უსაქმოდ ატარებს.

მყიშყიშ ზნი *ზმნზ.* ოდესმე, როდისმე.

მყიშლა *ზმნზ.* დღიურად.

á-მყიშ ალაგარა *ზმნ.* ნამუსის ახდა. ამყიშ
 ლყლაიგეიტ ნამუსი ახდა.

á-მყიშნიშყა *არს.* დღესასწაული.

á-მყიშნიშყარც *არს.* აკრძალული დღე.

ა-მყიშნიშყარა *არს.* (ეთნ.) აკრძალული
 დღე (ასეთ დღეს არ მუშაობ-
 დნენ).

á-მყიშცაგყა *არს.* უამინდობა, ავდარი,
 ავდრიანი დღე, ცუდი დღე.

ა-მყიშნი *არს.* ზღვა.

ა-მყიშნი-ყიშ *არს.* გედი.

ა-მყიშნი-ყა *არს.* ზღვის ღორი.

ა-მყიშნიშყაჲა *არს.* ორმოცი დღე.
 აჲყიშნიშყაჲა იშყნიშყაჲეიტ
 მიცვალებულს ორმოცი გადაუხა-
 დეს.

á-მყიშა *არს.* დათვი.

á-მყიშაჲარა *არს.* უშიშრობა; შეუპოვ-
 რობა.

á-მყიშა-აჲყ *არს.* ძუ დათვი.

ა-მყიშაყაინ *არს.* არტახი.

á-მყიშ *არს.* ძალა, ღონე.

á-მყიშ ილჯაარა *ზმნ.* ღონის მიხდა, ძა-
 ლის გამოღევა. íმყიშ ილჯააიტ ძალა
 გამოელა.

ა-მყიშარბა *არს.* ქოთაო, სირაჯა, კა-
 ტუჯარი (ცხენის სენი).

á-მყიშნიშ *არს.* კვირა (შვიდი დღე).

á-მყიშყარა *არს.* უღონობა, უძლურე-
 ბა.

ა-მყიშყარა *ზმნ.* დაუძლურება. იმ-
 ყიშდაიტაეიტ, იმყიშდაიტაეიტ აუძ-
 ლურებს, დააუძლურა.

ა-მყიშყარა *ზმნ.* დაუძლურება.
 იმყიშდაეიტ დაუძლურდა.

მყიშლა *ზმნზ.* ძალად, ძალით, იძუ-
 ლებით, ძალდატანებით.

ა-მყიშა *არს.* კვირა დღე.

- á-мц** არს. ტყუილი, სიცრუე.
- á-мца** არს. ცეცხლი.
- á-мцабз** არს. ალი.
- áмца-шоура** არს. სიცხე.
- á-мцкьара** არს. უწმინდურობა, უსუფ-თაობა, სიბინძურე, ჭუჭყიანობა.
- á-мцхә** ზედს. მეტი, ზედმეტი, ჭარბი.
- а-мцхәра́** ზედს. მაგიერი, სამაგიერო, სანაცვლო.
- á-мцхәара** ზმნ. ტყუილის თქმა. áмц ихәóит, áмц ихәéит ტყუილს ამბობს, ტყუილი თქვა.
- á-мцхәады** ზედს. ცრუ, მატყუარა, ცრუპენტელა.
- á-мцәара** არს. უძილობა.
- á-мц** არს. ბუზი.
- á-мца** ზმნზ. 1. მაგ., ხის ძირას. áтцла-мца дтәóуп ხის ძირას, ძირში ზის. 2. წინ. аны амца дгы́лоуп სახლის წინ დგას.
- á-мцажра** ზმნ. წინ დაგდება. íм-цаижит წინ დაუდგო.
- á-мцарсра** ზმნ. მოტაცება. дымцайр-сит მოიტაცა.
- á-мцасра** ზმნ. ხელის ტაცება, ხელის წავლება. дамцасит ხელი სტაცა, ხელი წაავლო.
- á-мцра** ზმნ. აძრობა. иáмцит ასძვრა.
- а-мцырбъира́** არს. ანწლნარი, ანწლიანი.
- а-мцәы́жәа** არს. ფრთა.
- а-мцәы́шә** არს. გიდელი.
- а-мѣлы́х** არს. ხის ნაწარმი.
- а-мѣтәы́** ზედს. ხისა.
- а-мѣы́** არს. შეშა.
- а-мѣы́ткьара́** ზმნ. შეშის ჭრა. амѣы́ ткьы́коит, амѣы́ ткьы́кеит შეშას ჭრის, შეშა დაჭრა.
- á-мханыхра** ზმნ. შემოხარჯვა. иáмханыхы́ит შემოეხარჯა.
- á-мхаҭсра** ზმნ. შემოკვდომა. диáм-хаҭсит შემოაკვდა.
- á-мхашьра** ზმნ. შემოკვდომა. диáм-хашьит შემოაკვდა.
- á-мхафара** ზმნ. შემოჭმევა. иáмха-феит შემოეჭამა.
- а-мхны́за** არს. ყანაში მომუშავე. мр. амхны́зца.
- á-мхра** ზმნ. წართმევა, გამოართმევა. íмихы́ит წართვევა; გამოართვა.
- а-мхәы́ста** ზედს. საყანე.
- á-мхшатә** ზედს. არგასაჩენი, არდასა-ბადებელი.
- а-мхы́** არს. ყანა.
- а-мхылды́з** არს. ანდამატი, მაგნიტი.
- а-мхылды́зкра** ზმნ. დამაგნიტება. имхылды́зикуеит, имхылды́зики́ит ამაგნიტებს, დაამაგნიტა.
- а-мхы́хьча** არს. მეველე.
- а-мхáбыста** არს. ლაფერა, ჩოგანი.
- а-мхара́** არს. პატარმალ-სიძის სა-ცხოვრებელი სახლი, სამთიობო.
- а-мхáтә** არს. კოვზი.
- а-мхáцыр** არს. მუჭაჯირი.
- а-мхáцы́рра** არს. მუჭაჯირობა.
- а-мхәы́р** არს. ბეჭედი.
- á-мфадара** არს. უჭმელობა.
- а-мы́даҭьцәа** არს. ნიყარა.
- а-мызгýт** არს. ანძა.
- мызлá** ზმნზ. თვიურად.
- á-мыкәкәара** ზმნ. გამოლევა. иáмы-кәкәеит გამოელია.
- а-мы́м** არს. ბუა.
- á-мыжда** ზედს. უბედური.
- а-мы́ргә** არს. მორგვი.
- мы́рза** არს. ქათმის ერთგვარი სენი.
- а-мыркы́лд** არს. სადაფი, მარგალი-ტი.
- á-мыршьшьяра** ზმნ. ჩამოპობა, მოჩე-ხა. иáмыршьшьеит ჩამოაპო, მო-ჩეხა.
- а-мырчҭара** ზმნ. წვრილად მოტეხა, შემოტეხა. иáмырчҭеит წვრი-

ლად შემოატეხა.
a-мырхы არს. ფერისმჭამელა.
a-мыскъ сапын არს. ხელის საპონი.
a-мыткума არს. მოთქმა.
á-мыръѣяра ზმნ. მოფხეკა. иáмы-
 иңьѣит მოფხიკა.
á-мышышьяра ზმნ. მოპობა, ჩამოპო-
 ბა. иáмышышьѣит ჩამოეპო.
á-мышшара ზმნ. ихшы́ѣ и́мышшаѣит
 и́мышшеит: გამოტვინდა.
á-мыччара ზმნ. წვრილად მოტყედო-
 ძა. иáмычѣит წვრილად მოსტყე-
 და.
á-мѣа არს. გზა.
a-мѣабжарá არს. შუაგზა, ნახევარი
 გზა.
á-мѣадара არს. უგზოობა.
a-мѣа-дý არს. შარა.
a-мѣаныза არს. თანამგზავრი.
a-мѣаныфа არს. (ზზიფ.) ამѣаныф სა-
 გზალი.
á-мѣасѣы არს. გამვლელი.
á-мѣа-хара არს. შორი გზა.
a-мѣахѣáста არს. ბილიკი, საცალო
 გზა.
á-мѣырра ზმნ. მძიმე რამის რამის-
 გან: მოვარდნა, მოგლეჯა, მოძრო-
 ბა. иáмѣырит მოვარდა, მოგლეჯა,
 მოსძვრა.

Н

ан არს. დედა
á-наа ზედს. გადახრილი.
a-наáлара ზმნ. 1. შერიგება. динаáлеит
 შეურიგდა.
a-наáлара ზმნ. 2. შეშვენება, დაშვენე-
 ბა. инаáлоит, инаáлеит შვენის, შე-
 შვენდა, შვენის, დაშვენდა.
á-наара არს. 1. ფერდობი, გვერდობი.
á-наара ზმნ. 2. გადახრა. инаáит
 გადაიხარა; áцла наауѣит ხე იხრე-
 ბა.

наанытѣ ზმნზ. დასაბამიდან, მამა-
 პაპიდან, ათადან-ბაბადან, უხსო-
 ვარი დროიდან.
a-набыт არს. მზითვევი.
a-нагара ზმნ. მიტანა. инеигѣит მიი-
 ტანა.
á-нагзара ზმნ. დაბოლოება, დასრუ-
 ლება. инеигзѣит დაბოლოვა, და-
 ასრულა.
надаадá ზმნზ. გარდი-გარდმო, განივ.
a-на́тра ზმნ. ნათლვა, მონათლვა.
 дина́тит მონათლა.
a-на́тра-хъз არს. ნათლობის სახელი.
a-на́дгылара ზმნ. მიდგომა. дна́дгы-
 леит მიადგა.
a-надѣл არს. მამული.
á-нади არს. (ცხენი) ლოხი; аѣы́ нади
 ლოხი ცხენი.
a-на́тра არს. ნათლობა.
a-на́мзт არს. მზითვევი.
á-намыс არს. სინდისი, ნამუსი.
á-намысда ზედს. უპატიოსნო, უნა-
 მუსო, უსინდისო.
á-намысдара არს. უნამუსობა.
á-намысдахара ზმნ. ნამუსის დაკარ-
 გვა. днамы́сдахеит ნამუსი დაკარ-
 გა, უნამუსო გახდა.
a-на́намга ზედს. ხელმოკლე, ღარი-
 ბი.
нанý არს. ბებია.
a-наны́ра არს. ფარდული, საბძელი.
нанхѣа არს. მარიამობა.
нанхѣа-мза არს. მარიამობის თვე.
a-напынцá ზედს. ნაღდი.
a-напанцара ზმნ. 1. დაბარება. инапы́
 иანი́цеит დააბარა.
a-напанцарá არს. 2. ხელის მოწერა.
 инапы́ иანი́цеит ხელი მოაწერა.
a-напанцаѣы არს. ხელის მომწერი.
a-напаркρά ზმნ. ხელის მიყოფა, ხე-
 ლის მოკიდება, შედგომა. инапы́
 аиркы́т ხელი მიჰყო, ხელი მო-

- ჰკიდა, შეუდგა.
- ა-нап афѣ аагара** *ზმნ.* დაყოლიება. *инап афѣ дааигеит დაიყოლია.*
- ა-напѣбаркра** *ზმნ.* ხელიხელ ჩაკიდება.
- ა-напѣимыхра** *არს.* დანაძლევებისას ხელის გაჭრა. *рнапкѣа еимыхыит ხელი გაჭრა.*
- ა-напѣинкѣара** *არს.* ტაშის დაკვრა. *инапѣ еинныхеит ტაში დაუკრა.*
- ა-наптарѣა** *არს.* თათმანი, ხელთათმანი.
- ა-напкылх** *არს.* მრგვალი ფორმის ნამცხვარი, დუმის ქონით შემწვარი.
- ა-напсыргѣыта** *არს.* ხელისგული, ნები.
- ა-напкѣаза** *არს.* ხელოსანი.
- ა-напкѣазара** *არს.* ხელოსნობა.
- ა-напхѣз** *არს.* 1. სამაჯური, სამკლავე, ხელსაბამი.
- ა-напхгарѣ** *არს.* ხელმძღვანელობა, ხელმძღვანელობის გაწევა.
- ა-напхгаѣы** *არს.* ხელმძღვანელი.
- ა-напхы** *არს.* ხელწამკვრელობა.
- ა-напхыц** *არს.* ფრჩხილი.
- ა-напы** *არს.* ხელი.
- ა-напыла-лыу** *არს.* ხელით საფეკვავი დოლაბი, ხელსაფეკვავი წისქვილი.
- ა-напымхра** *ზმნ.* ხელის ჩამორთმევა. *инапы ѣмихыит ხელი ჩამოართვა.*
- напышашѣала** *ზმნზ.* ხელდახელ, ხელჩართულად; *напышашѣала еикѣпѣიტ, ебакыит ხელჩართულად შეებრძოლნენ ერთმანეთს, ხელდახელ შეიბნენ.*
- ა-напыра** *არს.* ხელნაწერი.
- ა-нажра** *ზმნ.* პატიება, მიტევება, შენდობა. *ианаижит აპატიа, მიუტევა, შეუნდო.*
- ა-наргѣыц, анаргѣыта** *არს.* ხელისგული.
- ა-наршѣ** *არს.* ხელით გასროლა.
- ა-нарцѣ, нарцѣы** *არს.* საიქიო.
- ა-нархѣ-აархѣра** *ზმნ.* მიმობრუნება. *инархѣ-აаирхѣუეит, ианрхѣ-აаирхѣიტ მიმობრუნებს, მიმობრუნა.*
- ა-нархѣра** *ზმნ.* მიბრუნება. *инаирхѣუეიტ, инаирхѣიტ იქით აბრუნებს, მიბრუნა.*
- нас** *ზმნზ.* მერე, შემდეგ.
- нас енѣა?** *ზედს.* როდის-ლა?
- настѣა** *ზმნზ.* მოშორებით.
- ა-настѣა-აастѣара** *ზმნ.* მოწევა, წაწევა. *днастѣიტ მოიწია, წაიწია.*
- ა-настѣა-აастѣара** *ზმნ.* მიწევ-მოწევა. *инастѣა-აастѣეიტ მიიწ-მოიწიეს.*
- наскѣა** *ზმნზ.* მოშორებით.
- ა-наскѣა-აаскѣара** *ზმნ.* მიწევ-მოწევა. *инаскѣა-აаскѣეიტ მიიწ-მოიწიეს, გაიწ-გამოიწიეს.*
- ა-наскѣагара** *ზმნ.* მიწევა. *инаскѣეიტ მისწია; инаскѣаг! მისწიე!*
- ა-наскѣагаѣы** *არს.* გამცილებელი.
- ა-наскѣара** *ზმნ.* გაწევა, მიწევა, წაწევა. *инаскѣეიტ გაიწია, მიიწია, წაიწია.*
- ა-наскѣაпѣхѣара** *ზმნ.* გახმობა. *днаскѣეипѣხეიტ გახმა.*
- ა-насып** *არს.* ბედნიერება, სვე, ბედი.
- ა-насып змѣу** *ზედს.* ბედნიერი, ბედსვიანი.
- ა-насыпда** *ზმნზ.* უბედო, ავბედი.
- ა-насыпдара** *არს.* უბედობა, ბედშავობა, ბედუკუღმართობა.
- ა-насыпѣეიკѣათѣა** *ზედს.* ბედშავი.
- ა-насыпѣაгѣა** *ზედს.* ბედკრული.
- ა-наур** *არს.* მოჩვენება.
- ა-напѣანაга** *არს.* 1. მარცვლოვანთა მოსავალი; 2. მარცვლოვანთა ღვთაება.
- ა-напѣшаапѣшра** *ზმნ.* იქით-აქეთ ყურება. *днапѣшаапѣшуეიტ, днапѣшаапѣшит იქით-აქეთ იყურება, იქით-აქეთ მიიხედ-მოიხედა.*

á-нап̄шды არს. მაცურებელი.
á-нап̄хара არს. ბეზღება, დაბეზღება.
 днап̄хэит დააბეზღა.
á-нап̄хады ზმზ. მაბეზღარი.
á-нак̄ ზედს. დაბალი.
á-нак̄ә არს. ნისლი, ბურუსი, ჯანი.
á-нак̄әоу არს. მყინვარი.
а-наша არს. (ბზიფ.) კიტრი; შდრ. акынтыр.
а-нашп̄á ზმზზ. ჯიშნარევი. инашп̄оп̄ ჯიშნარევი.
а-наехәарá ზმზ. წატრაბახება. днае хәэит წაიტრაბახა.
ана́цара ზმზ. მორეკვა. ине́ицеит მორეკვა.
а-на́цхара ზმზ. წახემსება, წასაუზმება. дна́цхაит წაიხემსა, წაისაუზმა.
á-на́цхара ზმზ. შეთვლა. ина́йцхაит შეუთვალა.
а-на́цәá არს. თითი.
а-на́цәáз არს. 1. ბეჭედი, 2. სათითე, სათითური.
а-на́цәáз-на́цәá არს. არათითი.
а-на́цәк̄ьыс არს. ნეკი მრ. ана́цәк̄ьа-рак̄әა.
а-на́цә-к̄áгәá არს. ცერი.
а-на́цәхк̄әршá არს. დუდკო, გარცმულა, საწერელი.
а-на́цәхьы́н არს. ცერი.
á-на́зара ზმზ. მიწვდომა. дна́з̄оит, дна́з̄эит წვდება, მიწვდა.
на́зáзá ზმზზ. მარად, სამარადისოდ.
а-на́хаáха ზმზ. მიწევ-მოწევა. дна́ха-áхეит მისწი-მოსწია.
á-на́хара ზმზ. შერჩენა. иáнахеит შერჩა.
а-на́хара ზმზ. გაწევა, გადაწევა. дна́хеит გასწია, მისწია, გადასწია.
а-на́хәарá ზმზ. მოსმა. дна́хәэит მოსვა; ады́ уна́ухәá! ღვინო მოსვი!
áна́ззәи არს. ძიძა, დედამძუძე, გამზრდელი.

а-на́хәაп̄шра ზმზ. შეხედვა, დახედვა. дна́ихәაп̄шит შეხედა, დახედა.
а-на́хәтá არს. ავშარა, ქორაკი.
на́хьхьы́ ზმზზ. იქ (შორს).
на́хьхьы́нзá ზმზზ. იქამდის (შორს).
на́цнáтә ზმზზ. დასაბამიდან, მამა-პაპიდან, ათადან-ბაბადან, უხსოვარი დროიდან.
á-на́хәра ზმზ. მიბრუნება, მიტრიალება. дна́хәит მიბრუნდა, მიტრიალდა.
а-на́әра ზმზ. ხმის მიღწევა. ина́әიტ მიაღწია; и́нжьы́ хара́ ина́әуеит მისი ხმა შორს აღწევს.
а-ндара́ ზმზ. დანიავება. и́ნიдоит, и́ნიდეит უნიავებს, დაუნიავა.
а-не́и არს. მომსვლელი.
анду არს. დიდედა, ბებია.
á-неи-аáира ზმზ. წინ და უკან სიარული დნეи-აáიუეიტ, დნეи-აáიტ წინ და უკან დადის, წინ და უკან იარა.
á-неимдáаимдара ზმზ. ხელიდან ხელში გადაცემა. и́неимдáаимы́р-деит ხელიდან ხელში გადასცეს.
а-не́ира ზმზ. მისვლა. дне́იტ მივიდა.
а-ниара́ ზმზ. შესწრება. дანიéიტ შესწრო; áизара саниéიტ კრებას შევესწარი.
а-ни́бархара ზმზ. ერთმანეთის დატრეხა. и́нибархеит ერთმანეთი დაატრეხეს.
а-нкы́лара ზმზ. შეკავება. и́ნიкы́леит შეაკავა.
á-нкы́á ზმზზ. ოდესღაც, უწინ, წინათ.
á-нкы́азны ზმზზ. ოდესღაც.
á-нкы́апыш́та არს. შარდის ბუშტი, ქანთილი.
á-на́шьаи́п̄гá არს. ბიძაშვილი ვაჟი (დედის ძმისა).
á-нла́шьаи́п̄гá არს. ბიძაშვილი ქალი (დედის ძმისა).

а-нлахэшьаҭа არს. დეიდაშვილი ვა-
ჟი.

á-нлахэшьаҭуха არს. დეიდაშვილი
ქალი.

á-нлахэшьаҭазара არს. ღვიძლი დეიდა.

а-нраáлара ზმნ. შერიგება. анираá-
лоит, анираáлеит ურიგდება, შეუ-
რიგდა.

а-нҭарá ზმნ. ასხლეტა. ианҭóит,
ианҭéит ასხლტება, ასხლტა.

а-нкьарá ზმნ. 1. მიჯახება, დაჯახება,
დატაკება. данíкьеит მიაჯახა, და-
აჯახა, დაატაკა.

а-нкьарá ზმნ. 2. მიჯახება, დაჯახება,
დატაკება. данíкეит მიეჯახა, დაე-
ჯახა, დაეტაკა.

аншьа არს. ბიძა (დედით)

аншьа иҭҭхэыс არს. ბიცოლა (დედის
ძმის ცოლი)

á-ншьан არს. ხალი.

аншьазара არს. ღვიძლი ბიძა (დედის
ძმა)

а-нцá არს. ღმერთი.

а-нцáа-иньс შორისდ. ღმერთმანი.

а-нзáлара ზმნ. ბრტყელსა და ოდნავ
ამოღრმავებულ რამეზე: დატევა.
ианзáлеит დაეტია.

а-нцарá ზმნ. ბრტყელსა და უფეხო,
აგრეთვე ოდნავ ამოღრმავებულ
რამეზე დადება. иანიцéит დადო.

а-нцыра ზმნ. გაძლება. ницит გაძლო.

а-нцáарá ზმნ. გამოლევა, გათავება.
инцáеит გამოილია, თავდება, გა-
თავდა.

á-нча არს. ნეკერჩხალი.

а-нхáра არს. მეურნობა.

а-нхарá ზმნ. 1. დასახლება. дынхóит,
дынхéит სახლობს, დასახლდა.

а-нхарá ზმნ. 2. დარჩენა. дынхéит და-
რჩა; уá акыраамта ханхéит იქ
დიდხანს დავრჩით.

а-нхáрта არს. დასასახლებელი, სა-

ცხოვრებელი ადგილი.

нхаѿпáс ზედს. გლუხურად.

а-нхаоы არს. გლუხი, გლუხვაცი.

нхыц არს. იმიერ, გადაღმა.

анхэа არს. დედამთილი.

á-нхьахь არს. პატარძლის მისალოცი
ქმრის ახლო ნათესავებისაგან.

а-ны́га არს. საწველი, დურკი.

а-ны́дгылара ზმნ. გზად გავლა, გზად
შევლა. дны́дгылеит გზად გაუარა,
გზად შეუარა.

а-ны́лара ზმნ. 1. ჩაწერა. даны́леит
ჩაეწერა.

а-ны́лара ზმნ. 2. გზის გადგომა.
даны́леит გაუდგა.

а-ны́жра ზმნ. დატოვება, მიტოვება.
инíжит დატოვა, მიატოვა.

а-ныриарá ზმნ. შემთხვევა. данири-
éит შეამთხვია; ари сызнуриази?
ამას რას შემამთხვიე?

а-ныршáлара ზმნ. მოვლება. ианир-
шáлеит მოავლო.

а-нырцáара ზმნ. განადგურება.
инирцáеит გაანადგურა, გაჟლიტა.

а-нырхага-цэы არს. მუშა ხარი.

а-нырхарá ზმნ. 1. დასახლება. дынир-
хеит დასახლა.

а-нырхарá ზმნ. 2. დარჩენა. дынир-
хéит დაარჩინა.

а-ны́ңара ზმნ. ჩამობტომა, გადმო-
ბტომა. даны́ңеит ჩამობტა, გად-
მობტა.

а-ны́ңшра ზმნ. დატყობა. ины́ңши́т
დაეტყო.

а-ны́кэиара ზმნ. მიწოლა. дны́кэиეит
მიწვა.

а-ны́кэра ზმნ. დაფიცება. дины́кэит
დაიფიცა.

а-ны́кэრҭалара ზმნ. შეხტუნება.
ины́кэирҭалеит შეახტუნა.

а-ны́кэҭалара ზმნ. შეხტომა. дны́-
кэҭалеит შეახტა.

а-нѣкѣтѣара *ზმნ.* ჩამოჯდომა, წამო-
ჯდომა. днѣкѣтѣеит ჩამოჯდა,
წამოჯდა.

а-нѣкѣашѣá *არს.* სიარული; სვლა.

анѣса *არს.* დედინაცვალი

а-нѣкѣгара *ზმნ.* რჩენა, საზრდოობა,
შენახვა. инѣкѣгоит, инѣкѣгеит
არჩენს, არჩინა. ასაზრდოებს,
ასაზრდოვა, ინახავს, შეინახა.

а-нѣкѣгатѣ *არს.* სარჩენი; კმაყოფაზე
მყოფი.

а-нѣкѣгаѣ *არს.* მარჩენალი.

а-нѣкѣаѣды *არს.* მგზავრი, მოგზაური.

а-нѣкѣибагара *ზმნ.* ერთმანეთის
რჩენა. инѣкѣибагоит, инѣкѣиба-
геит ერთმანეთს არჩენენ, ერთმა-
ნეთი არჩინეს.

а-нѣшь *არს.* ნავი იხ. афліка.

а-нѣшьхъча *არს.* მენავე.

а-нѣшѣ *არს.* მიწა.

а-нѣшѣара *ზმნ.* შერიგება. динѣшѣ-
еит შეურიგდა.

а-нѣшѣаѣшь *არს.* თიხა.

а-нѣшѣаѣшьра *არს.* თიხნარი.

а-нѣшѣахѣ *ზედს.* (წყველა) სამიწე.

а-нѣшѣгѣáл *არს.* ბელტი, გოროხი.

á-нѣшѣгѣáлра *არს.* ბელტნარი.

а-нѣшѣ-цѣы *არს.* (ბზიფ.). მუშა ხარი.

а-нѣшѣынтра *არს.* საფლავი, სამარე.

а-нѣщѣ *არს.* კანავი.

а-нѣщра *ზმნ.* 1. ამოწერა. данѣщит
ამოწერა; ашѣкѣы санѣщит წიგნი-
დან ამოვეწერე.

а-нѣщра *ზმნ.* 2. გადმოსვლა. данѣ-
щит გადმოვიდა.

а-нѣх *არს.* გასავალი, ხარჯი.

а-нѣха *არს.* ხატი.

а-нѣхра *ზმნ.* 1. ბრტყელი რაიმედან
აღება. инѣхыит აიღო.

а-нѣхра *ზმნ.* 2. ხარჯვა. инѣхыит და-
ხარჯა; аѣáра нѣхыит ფული და-
ხარჯა.

а-нѣхра *ზმნ.* 3. წაშლა. ианѣхыит წა-
შალა, ამოშალა.

а-нѣхра *ზმნ.* 4. გადაშენება. ианѣхы-
ит გადააშენა.

а-нѣхра *ზმნ.* 5. გაღება, გამოშვება.
ианѣхеит გამოიღო, გამოუშვა.

а-нѣхѣагатѣ *არს.* სალოცავი.

а-нѣхѣара *ზმნ.* 1. ლოცვა, დალოცვა.
динѣхѣოит, динѣхѣეит ლოცავს,
დალოცავ; и́мѣа инѣхѣეит გზა და-
ულოცა.

а-нѣхѣара *ზმნ.* 2. ლოცვა. днѣхѣოит,
днѣхѣეит ლოცულობს, ილოცავ;
днѣхѣалон ლოცულობდა.

а-нѣхѣაѣа *არს.* სადღეგრძელო.

О

а-океáн *არს.* ოკეანე.

а-óлагѣýр *არს.* ორაგული.

П

а-пá *ზედს.* წვრილი.

а-пап *არს.* მღვდელი, ხუცესი.

а-папѣх *არს.* უსაქუსრო წალა.

á-патара *ზმნ.* ბოდვა. дпатóит, дпа-
тѣит ბოდავს, იბოდა.

а-пáтла *არს.* ვადა, ყავლი.

á-патуқѣтара *ზმნ.* პატივისცემა.
пату́ и́кѣищоит, пату́ и́кѣищეит პა-
ტივს სცემს, პატივი სცა.

á-паткалеира *ზმნ.* ტიტინი. дпатка-
лиѣиуеит, дпаткалѣит ტიტინებს,
იტიტინა.

а-патырѣáн *არს.* ბადრიჯანი.

á-патыу *არს.* პატივი.

а-пáш *ზედს.* მოტვლეპილი; ихѣ
пáшуп თავი მოტვლეპილი აქვს.
მელოტია.

а-пашра *არს.* მოტვლეპილობა, სიმე-
ლოტე.

а-пáшхара *ზმნ.* გამელოტება, გაქაჩ-

ლება, მოტვლეპა. ипáшхеит გამელოტდა, გაქაჩლდა, მოიტვლიპა.

a-пáшә ზედს. ჩათეთრებული.

a-пáф ზედს. პატარა.

a-пафа არს. ტკიპა, ჯღიბა.

á-пеипеира ზმნ. გაპიპინება. ипеипé-иуеит, ипеипéиуа йкан გაპიპინებულია, გაპიპინებული იყო.

á-пka არს. წერო, ფარანდა.

á-пkара ზმნ. გალახვა, ცემა. дипкéит გალახა; სცემა.

a-пkáш არს. კობრი.

a-пылхáт არს. წუმპე, ტლაპო.

a-пырпыл არს. წიწაკა, პილპილი.

a-пырпылщыка არს. დანაყილი წიწაკა მარილით, ნივრითა და სხვადასხვა სანელებლებით შეზავებული.

a-пыхә არს. კურტუმო.

Жь

a-жь არს. ყურძენი.

a-жьá არს. კურდღელი.

a-жьáбaфь არს. მამალი კურდღელი.

a-жьарá ზმნ. მოტყუება, მოღორება, თვალის ახვევა. дижьéит მოატყუა, მოაღორა, თვალი აუხვია.

a-жьaфьáрkья არს. ბაჭია (მოზრდილი).

a-жьáпс არს. დედალი კურდღელი.

a-жьaкца არს. ჟანგი.

a-жьáкцара ზმნ. ჟანგვა, დაჟანგვა. ижьáкцеит დაიჟანგა.

á-жьaфь არს. ჭაჭა.

a-жьaфьырaгa არს. ჭაჭის გასაწერი.

a-жьáхә არს. ურო, სანგი.

a-жьбаá არს. ლეში, მძოვრი.

á-жьтаара არს. ყურძნის კრეფა, სთველი, რთველი; áжь итаауéит, áжь итаáит ყურძენს კრეფს, ყურძენი მოკრიფა; áжьтаара ááит

სთველი, რველი დადგა.

á-жьтаааы არს. ყურძნის მკრეფავი.

a-жьíи არს. მჭედელი.

a-жьíира არს. 1. სამჭედლო, სამჭედური; ажьíиракны дýкоуп სამჭედლოშია.

a-жьíира არს. 2. მჭედლის ხელობა, მჭედლობა; ажьíирагыы йлоуп მჭედლობაც იცის.

a-жьíира ზმნ. 3. მჭედლობა, ჭედვა. джьíиуеит, джьíит მჭედლობს, ჭედა, ჭედავს, ჭედა; ажьíи джьíиуеит მჭედელი ჭედავს, მჭედლობს.

á-жькәатa არს. ვენახი, ზვარი.

a-жьцәá არს. ფურთხი, ნახველი.

a-жьцаá არს. შაშხი, ლორი, აპოხტი.

a-жьымдыр არს. ხორცმეტი, კორძი.

a-жьымжәá არს. ყურძნის მტევანი.

a-жьынтәры არს. სელშავი, მოცვი.

á-жьыргәýц არს. ყურძნის მარცვალი.

a-жьырзýн არს. წყალ-მაჭარა.

a-жьýшара ზმნ. ხორცის მოწყურება.

a-жьыхтәýн არს. ქვაბიდან მოხარშული ხორცის ამოსაღები ორი ან სამკავიანი რკინის შამფური.

Ж

á-жа არს. იფანი, კოპიტი.

a-жáкья არს. წვერი, ажáкья ифачýн წვერგაბარდული, გაბურძგნული.

á-жара არს. იფნარი, კოპიტნარი.

á-жахәара ზმნ. ცოხნა. ижахәáит, ижахәáит იცოხნის, იცოხნა.

a-жрá ზმნ. 1. თხრა, გათხრა. ижуéит, ижит თხრის, გათხარა.

a-жатә ზედს. იფნისა, კოპიტისა.

a-жýгa არს. ბარი.

a-жыцә ზედს. მოზარდი, შეღერებული.

Жә

жә- *რიცხვ.* რიცხვითი სახელი жәна-ს შეკვეცილი ფორმა; жә-тәак ცხრა ვაშლი.

а-жә *არს.* ძროხა.

жәа- *რიცხვ.* რიცხვითი სახელის (жәаbá ცხრა) შეკვეცილი ფორმა; жәа-тәák, ათი ვაშლი.

á-жәа *არს.* სიტყვა.

жәá *რიცხვ.* თვრამეტი (ნ.).

жәáаады *რიცხვ.* თვრამეტი (აღამ.).

жәáаадык *რიცხვ.* თვრამეტი (აღამ.).

жабá *რიცხვ.* ათი (ნ.).

жәааба-жәаbá *რიცხვ.* ათ-ათი (ნ.).

жәаба-жәаbала *რიცხვ.* ათ-ათად (ნ.).

жәабаká *რიცხვ.* ათიოდე (ნ.).

ажә *ზედს.* ბებერი.

á-жәабж *არს.* ამზავი.

á-жәагәара *ზმნ.* ჩურთვა, დაჩურთვა, გმანვა, დაგმანვა. ижәагәаит, ижәагәаит ჩურთავს, დაჩურთავს, დაგმანვს, დაგმანვს.

жәантә *რიცხვ.* ათჯერ.

а-жәарá *ზმნ.* ძეძვა, დაძეძნვა, ბეგვა, დაბეგვა. ижәаит, ижәаит ძეძნს, დაძეძნს, ბეგვავს, დაბეგვავს.

жәáха *რიცხვ.* ცამეტი (ნ.).

жәахá *ზმნზ.* ამას წინათ.

жәахауахык *ზმნზ.* რამდენიმე დღის წინ ღამეს, ღამით.

жәахаенáк *ზმნზ.* რამდენიმე დღის წინ.

жәáхаады *რიცხვ.* ცამეტი (აღამ.).

жәáхаадык *რიცხვ.* ცამეტი (აღამ.).

жәáцьара *ზმნზ.* ათ ადგილას.

жәаф *რიცხვ.* თექვსმეტი (ნ.).

жәáфды *რიცხვ.* თექვსმეტი (აღამ.).

жәáфдык *რიცხვ.* თექვსმეტი (აღამ.).

жәáаа *რიცხვ.* თორმეტი (ნ.).

жәáааады *რიცხვ.* თორმეტი (აღამ.).

жәáааадык *რიცხვ.* თორმეტი (აღამ.).

жәады *რიცხვ.* ათი (აღამ.); жәаа-хацаа ათი მამაკაცი; жәады-хәса ათი ქალი.

жәадык *რიცხვ.* ათი (აღამ.).

жәадык-жәадык *რიცხვ.* ათ-ათი (აღამ.).

жәадыкка *რიცხვ.* ათიოდე (აღამ.).

жәадык-жәадыла *რიცხვ.* ათ-ათი (აღამ.).

жәба *რიცხვ.* ცხრა (ნ.).

жәба-жәbá *რიცხვ.* ცრა-ცხრა (ნ.).

жәба-жәbала *რიცხვ.* ცხრა-ცხრად (ნ.).

жәбаká *რიცხვ.* ცხრაოდე (ნ.).

á-жәга *არს.* 1. სასმისი.

á-жәга *არს.* 2. რითაც ხარშავენ; შდრ. ажәыга.

á-жәгәара *არს.* ძროხის ბავი.

жәéиза *არს.* თერთმეტი (ნ.).

жәéизаады *რიცხვ.* თერთმეტი (აღამ.).

жәéизаадык *რიცხვ.* თერთმეტი (აღამ.).

á-жәеилатá *არს.* კომპოზიტი, რთული სიტყვა.

á-жәеинраала *არს.* ლექსი.

а-жәéиҥшыаа *არს.* ნადირობის ღვთაება, ნადირთ ღვთაება.

жәецтәй *ზედს.* გუშინწინდელი.

жәецәхнатәи *ზმნზ.* გუშინწინდამინდელი.

жәецәы́ха *ზმნზ.* გუშინწინდამ.

жәецы́ *ზმნზ.* გუშინწინ.

á-жәзәа *არს.* ჯილეხი, ხუზარა.

а-жәтра *არს.* ბოსელი.

жәибжь *რიცხვ.* ჩვიდმეტი (ნ.).

жәйжьды *რიცხვ.* ჩვიდმეტი (აღამ.).

жәйбжьдык *რიცხვ.* ჩვიდმეტი (აღამ.).

жәиҥшь *რიცხვ.* თოთხმეტი (ნ.).

жәйҥшьды *რიცხვ.* თოთხმეტი (აღამ.).

жәйҥшьдык *რიცხვ.* თოთხმეტი (აღამ.).

á-жәкамбашь *არს.* ფურკამეჩი.

á-жәла *არს.* თესლი.

á-жәлантә *არს.* მოგვარე.

á-жәлар არს. ხალხი, ერი.
á-жәмыжә არს. ძველმანი, ჯღანმანი, ძველ-ძვეული.
жәбхә რიცხვ. თხუთმეტი (ნ.).
жәбхәды რიცხვ. თხუთმეტი (ადამ.).
жәбхәдык რიცხვ. თხუთმეტი (ადამ.).
á-жәпа ზედს. 1. სქელი.
á-жәпа ზედს. 2. დიდძალი, მრავალ-რიცხოვანი; ბევრი.
á-жәпара არს. სისქე.
á-жәпахара ზმნ. გასქელება. ижәпа-хәит გასქელდა.
á-жәра ზმნ. სმა, დაღევა. ижәуәйт, ижәит სვამს, შესვა, დალია.
а-жәра́ ზმნ. მოხარშვა. ижәуәйт, ижәит იხარშება, მოიხარშა.
а-жәрытә არს. ურდული, საკვალთი, საკეტი.
а-жәркьы́ არს. ნეხვი, ფუნა.
á-жәшә́кьа არს. ბეჭი.
á-жәцәеимаа არს. ქალამანი, ტყავუჭი.
а-жәзы́ არს. დორბლი.
á-жәцара ზმნ. გადაჭირება. ижәи-цеит გადაუჭირა.
а-жәц, **áжәтыс** არს. მერცხალი.
á-жәхьа არს. მეწველი ძროხა, საწვე-ლი ფური.
á-жәхьча არს. ძროხის მწყემსი, მე-ძროხე.
жәцьарá ზმნზ. ცხრა ადგილას.
а-жәы́га არს. სახარშავი ჭურჭელი.
а-жәы́лара ზმნ. იერიშის მიტანა, შე-ტევა, მივარდნა, ძგერება, მიწყლო-მა. дйжәлеит იერიში მიიტანა შე-უტია, მივარდა, ეძგერა, მიაწყდა.
а-жәы́нтхь არს. ზუთხი.
жәы́нтәы́ რიცხვ. ცხრაჯერ.
а-жәы́рт არს. შამბი, შამბნარი, ჟალ-ტამი.
а-жәы́рзы́ არს. ღვია.
жәы́у ზედს. უსმელი. фо сымамызт,

жәы́у сымамызт უჭმელ-უსმელი ვიყავი.
а-жәы́дшә́кьа არს. ბეჭი.
á-жәәа არს. 1. მხარი.
á-жәәа არს. 2. ნიჩაბი, ხოფი.
á-жәәан არს. ცა, ზეცა.
а-жәәахы́р არს. მხარი.
а-жәәахы́ркьа́кьа ზედს. მხარბეჭია-ნი, მხარბეჭიგანიერი.
Р
а-р არს. ჯარი, ლაშქარი, სპა.
а-ра́ არს. 1. კაკალი (ხე).
а-ра́ არს. 2. წყრთა ზომა; რაკ ერთი წყრთა; რჯ-რაკ შვიდი წყრთა.
á-рааигәара ზმნ. დაახლოვება. ира-агәeit დაახლოვა.
а-ра́ара ზმნ. 1. გაჩეხა. ира́аит გაჩეხა.
а-ра́ара ზმნ. 2. თხოვება. ира́аит ათხოვა.
á-рааҭсара ზმნ. დაღლა, დაქანცვა. дйрааҭсeit დაღალა, დაქანცა.
а-ра́бара ზმნ. ბეგვა, მიბეგვა. дира́-ბeit მიბეგვა.
а-ра́гд არს. წყრთა დამუშტული თი-თებით.
á-разны არს. ვერცხლი.
а-разкы́ არს. ბედი, იღბალი.
á-разкы́да ზედს. უიღბლო, უბედო.
а-разкы́цәгьа ზედს. ბედშავი, უბე-დური.
а-ра́кәа არს. მხვიარა.
ра́кәын ზმნ. დარა რაკәын ისინი იყ-ვნენ.
ра́мпьхьаза ზმნზ. პირველად, თავ-დაპირველად, უწინარეს ყოვლი-სა.
а-ра́пара ზმნ. ტკეპნა, დატკეპნა, ბეკ-ნა, დაბეკნა. ира́поит, ира́пеит ტკეპნის, დატკეპნა, ბეკნის, და-ბეკნა.
а-ра́жәра ზმნ. დაბერება, მოხუცება.

дирáжәит დააბერა, მოახუცა.
a-pacá არს. თხილი.
a-pacátrá არს. თხილნარი (კულტურული).
a-pacará არს. თხილნარი (ტყიური).
a-pacáц არს. ერთი ცალი თხილი, თხილის ცალი.
á-pacpa არს. გვიმრიანი ადგილი; შდრ. атырасра.
a-pátta არს. საფადართო, სასაქმებელი.
a-páttra ზმნ. ფადართი, მუცელში გახსნა. дарáтуеит, дарáтит აფადართებს, აფადართა, მუცელში ხსნის, მუცელში გახსნა.
a-páп არს. ზანგი, ნეგრი.
a-páпa არს. წენგი.
a-páпapa ზმნ. გამეჩხერება. ирáпәит, ирáпәит ამეჩხერებს, გაამეჩხერა.
a-páш არს. რაში, მერანი.
á-pаш არს. თელა.
a-pаш არს. ურწყული, ნიგვზის ზეთი.
a-pашыx არს. (ბზიფ.) ურწყული, ნიგვზის ზეთი. арашыx сазнал ურწყულიანი საწებელი.
á-pашәara ზმნ. მარგველა. драшәәит, драшәәит მარგლავს; მარგლა, გამარგლა.
á-paцәa რიცხვ. ბევრი, მრავალი.
a-páцәa არს. ნახშირი.
a-pazáга არს. საწური, ავრეზი.
á-pazara ზმნ. 1. დროება, დაცლა. иаиразәит ადროვს; დააცალა.
á-pazara ზმნ. 2. წურვა, გაწურვა. иразәит გაწურა.
a-páцәara ზმნ. დამჯიღვა. ирáцәәит დამჯიღა.
a-páч ზედს. რაჭველი. მრ. арáчкәa.
á-paxә არს. საქონელი, პირუტყვი.
a-paxәazara არს. მეცხოველეობა.
a-paxәыц არს. ძაფი, მკედი.

a-paxәыцтә ზედს. ძაფისა.
a-paxәána ზედს. რეკანი.
a-paxәara ზმნ. მაღლა აწევა. ирáхаит მაღლა სწევს, მაღლა ასწია.
a-pbaарá ზმნ. ღობა, დაღობა. ирbаәит დააღპო.
á-pbaazara ზმნ. დასველება. ирbаазәит დაასველა.
a-pбарá ზმნ. 1. ჩვენება, დანახვება. иирbәит აჩვენა, დაანახვა.
a-pбарá ზმნ. 2. შრობა, გაშრობა. ирbәит გააშრო.
a-pbәиara ზმნ. გამდიდრება. дирbәиәит გაამდიდრა.
a-pbзарá ზმნ. ლოკვა, გალოკვა. ирbзәит გალოკა.
á-pbжкpa ზმნ. გახელება, გაღიზიანება. дирbжкыит გაახელა, გააღიზიანა.
a-pbыцpá ზმნ. დანამცეცება, ფშვნა, დაფშვნა. ирbыцүәит, ирbыцит ანამცეცებს, დაანამცეცა, ფშვნის, დაფშვნა.
á-pгapa ზმნ. გაღმა გაყვანა, გადაყვანა. дыригәит წყალზე, ხიდზე გაყვანა, გადაიყვანა.
a-pгәáara ზმნ. გაჯავრება, გაგულისება, გაბრაზება. диргәәәит გააჯავრა, გააგულისა, გააბრაზა.
a-pгәámцpa ზმნ. შეწუხება. иргәámцүәит, иргәámцит აწუხებს, შეაწუხა.
a-pгәáкpa ზმნ. 1. შეწუხება. диргәáкүәит, диргәáкит აწუხებს, შეაწუხა.
á-pгәbзыңpa ზმნ. მიაღერება. диргәbзыңүәит, диргәbзыңыит ეაღერება, მიაღერსა.
a-pгәырңьara ზმნ. გახარება. диргәырңьыит გაახარა.
a-pгәыңpa ზმნ. დაიმედეება. диргәыңүәит, диргәыңыит აიმედეებს, დააიმედა.

a-რგýლარა ზმნ. 1. აყენებს. დირგýლენტ აყენა.

a-რგýლარა ზმნ. 2. აშენება. ირგýლოიტ, ირგýლენტ აშენებს, ააშენა.

a-რგýლადყ არს. მშენებელი.

á-რგýალარა ზმნ. ქანაობა. ირგýალოიტ, ირგýალენტ აქანავებს, აქანავა.

á-რგეჯყრა ზმნ. ტრიალი, ბრუნვა. ირგეჯყუენტ, ირგეჯყიტ ატრიალებს, ატრიალა, აბრუნებს, აბრუნა.

a-რდარá ზმნ. დაცხრობა. იარდრიტ, იარდéიტ აცხრობს, დააცხრო.

a-რდýრა ზმნ. გადიდება. ირდýიტ გაა-დიდა.

a-რდýრრა ზმნ. 1. ცნობა. იირდýრიტ აცნობა.

a-რიარá ზმნ. დაწვენა. დირიéიტ დააწვინა.

a-რიáшარა ზმნ. გამართვა, გასწორება. ირიáშეიტ გამართა, გაასწორა.

á-რიეტყარა ზმნ. გამწვანება. ირიეტყéიტ გაამწვანა.

a-რიირá ზმნ. შობა, დაბადება. დылриéიტ შვა, დაბადა.

á-რიკყაეტყარა ზმნ. გაშავება. ირიკყაეტყéიტ გააშავა.

a-რკáრარა ზმნ. მოქანცვა, დაქანცვა. დირკáროიტ, დირკáრეიტ მოქანცა, დაქანცა.

a-რკრá ზმნ. 1. დაკეტვა. იაირკýიტ დაკეტა.

a-რკრá ზმნ. 2. მოკიდება, ანთება. იაირკýიტ მოკვიდა, აანთო.

a-რკრá ზმნ. 3. დაჭერინება, დაკვე-ბინება. იაირკýიტ დააჭერინა, დაკვებინა.

a-რკრá ზმნ. 4. ჩატევა, დატევა. იაირკýიტ ჩაატა, დაატა.

a-რკყადარá ზმნ. მოშვება. ირკყადéიტ მოშვა.

a-რკყკყარá ზმნ. დაწთობა. ირკყკყéიტ

დააწთო.

a-რკყáყრა ზმნ. შემოკლება, დამოკლება. ირკყáყეიტ შეამოკლა, დაამოკლა.

a-რკყáტარა ზმნ. 1. ქრობა, ჩაქრობა, შრეტა, დაშრეტა, დავსება. ირკყáტეიტ ჩააქრო, დაშრიტა, დაავსო.

a-რკყáტარა ზმნ. 2. გაბედნიერება. დირკყáტეიტ გააბედნიერა.

á-რლასრა ზმნ. 1. დაჩქარება. ირლასიტ დააჩქარა.

á-რლაშყცარა ზმნ. დაბნელება. ირლაშყცეიტ დააბნელა.

á-რლაშარა ზმნ. განათება, გაშუქება, გაბრწყინება. ირლაშეიტ განათა, გააშუქა, გააბრწყინა.

á-რლაშყრა ზმნ. დაბრმავება. დირლაშყეიტ დააბრმავა.

á-რმანშყალარა ზმნ. ხელის შეწყობა. დირმანშყალეიტ ხელი შეუწყო.

á-რმარიარა ზმნ. გააადვილება, გაიოლება. ირმარიეიტ გაადვილა, გააიოლა.

á-რმაშყცაკრა ზმნ. მოშინაურება, შეჩვევა, ხელზე მიჩვევა. ირმაშყცაკუეიტ, ირმაშყცაკყეიტ აშინაურებს, მოაშინაურა, იჩვევს, შეიჩვია, ხელზე იჩვევს, ხელზე მიიჩვია.

a-რმáყრა ზმნ. შემცირება. ირმáყეიტ შეამცირა.

á-რმჯყყყყკრა ზმნ. გაარჯლება, გალიზიანება, გამიზეზება ჭრილობისა. ირყმჯყყყყკუეიტ, ირყმჯყყყყკყეიტ აარჯლებს, გააარჯლა, ამიზეზებს, გაამიზეზა.

á-რნაარა ზმნ. გადახრა. ირნაეიტ გადახარა.

a-რნყყყარა ზმნ. გასეირნება. დირნყყყéოიტ, დირნყყყყეიტ ასეირნებს, გაასეირნა.

a-რყურა ზმნ. 1. დაგრძელება, წაგრძე-

- ლება. ирѡуит დააგრძელა, წააგრძელა.
- á-ржѡра ზმნ.** სმევა, დალევინება. ии́ржѡит ასმევს, ასვა, დაალევინა.
- á-рра ზმნ.** წყალზე გასვლა, წყალს გაღმა გასვლა. дѡи́рит წყალზე გავიდა, წყალს გაღმა გავიდა.
- á-р ры́мѡа არს.** შარაგზა.
- á-рсара ზმნ.** მონელება. иа́рсеит მოინელა.
- á-рсра ზმნ.** დარჭობა, დასობა. иаи́რсеит დაარჭო, დაასო.
- а-ртáтара ზმნ.** დარბილება. артáтеит დაარბილა.
- á-ртлара ზმნ.** დარღვევა. и́ртлеит დაარღვია.
- а-рты́тра ზმნ.** ჩიჩქნა. ирты́тит ჩიჩქნა, მოჩიჩქნა.
- а-ртѡará ზმნ.** დასმა. диртѡéит დასვა.
- á-ртмак არს.** აბგა.
- á-ртра ზმნ.** დამკვიჭება. иартíт დამკვიჭდა.
- а-ртшѡará ზმნ.** დავიწროება. иртшѡéит დაავიწროვა.
- а-рты́нчра ზმნ.** დამშვიდება. дирты́нчит დაამშვიდა.
- а-ртѡará ზმნ.** დნობა, დადნობა. иртѡéит დაადნო.
- а-ртѡrá ზმნ.** ავსება, გავსება. иртѡéит გაავსო, აავსო.
- а-рѣá არს.** ქერი.
- а-рѣсаара ზმნ.** ლობობა, დალბობა. и́рѣсааит დაალბო.
- á-рѣсахра ზმნ.** სესხება. и́рѣсахыит ასესხა.
- á-рѣсахѡара ზმნ.** ლტობა, დალტობა. и́რѣсахѡéит დაალტო.
- а-рѣсrá ზმნ.** (ზზიფ.) ქრობა, ჩაქრობა, შრეტა, დაშრეტა. ирѣсíт ჩააქრო, დაშრიტა.
- а-рѣсы́лара ზმნ.** სუქება, გასუქება. ирѣсы́леит გაასუქა.
- арѣыс არს.** ჭაბუკი, ყმაწვილი.
- а-рѣшрá ზმნ.** ყურებინება. ирѣшит აყურებინა.
- а-рѣшшарá ზმნ.** გამოშრობა. ирѣшшóит, ирѣшшéит აშრობს, გამოაშრო.
- á-рѣшшзара ზმნ.** გალამაზება. дѡи́рѣшшѡит, дѡи́რѣшшѡéит ალამაზებს, გაალამაზა.
- а-рѣшхарá ზმნ.** გათბობა. ирѣшхóит, ирѣшхéит ათბობს, გაათბო.
- á-рѣшхашьара ზმნ.** შერცხვენა. дѡи́რѣшхашьéит შერცხვინა.
- á-рқѡра ზმნ.** ფიცის დადებინება. дѡи́рқѡéит ფიცი დაადებინა, აფიცა.
- á-рқъанцыцра ზმნ.** განაზება, გააზიზება, გასათუთება. дѡи́рқъанцыцит გაანაზა, გაააზიზა, გაასათუთა.
- а-рқíара ზმნ.** გამართლება. дирқíéит გაამართლა.
- á-рқаз არს.** ხაზი.
- а-рқáңáра ზმნ.** ფეხების ჩაჩხვა, გაჩაჩხვა. ирқáңééит გაჩაჩხა.
- á-рқызра ზმნ.** ბანის თქმა. и́рқызит ბანი თქვა.
- á-рқаңшыра ზმნ.** გაწითლება. и́рқаңшыуéит, и́рқаңшыит აწითლებს, გააწითლა.
- á-рқацара ზმნ.** გაკეთებინება. и́и́рқацеит გააკეთებინა.
- а-рқáндара ზმნ.** სითხის, ჰაერის გათბობა. ирқáándóит, ирқáándéит ათბობს, გაათბო.
- а-рқáатарá ზმნ.** მოქნა. ирқáатéит მოქნა.
- а-рқáыдрá ზმნ.** კრეჭა, გაკრეჭა. ирқáыдыт გაკრიჭა.
- а-рқáдтѡы́ არს.** ფაფარშეკრეჭილი ერთი წლის კვიცი.
- а-рқáычрá ზმნ.** ჭმუჭნა. ирқáычыт დაჭმუჭნა.
- а-рқáантазра ზმნ.** გამოიშვლება, გა-

- ტიტვლება. дѣркъантазит გააშიშვლა, გაატიტვლა.
- a-pk̄yatə́y** არს. ყოლინჯი.
- a-pk̄yṣra** ზმნ. გაბრტყელება. иркъа-ṣит გააბრტყელა.
- a-pk̄yṣrā** ზმნ. ჭყლეტა, გაჭყლეტა. иркъы́цит გაჭყლიტა.
- ршьа** ზმნ. დაპობა. амѣы ршьа დაპობილი შემა.
- á-ршьамхнышлара** ზმნ. მუხლის მოდრეკინება, დაჩოქება, მუხლის მოყრევენება. дѣршьамхнышлеит მუხლი მოადრეკინა, დააჩოქა, მუხლი მოაყრევენა.
- a-ршьарá** ზმნ. პობა, გაპობა. иршѣит, иршѣит აპობს, გააპო.
- a-ршьрá** ზმნ. მოკვლევენება. дииршит მოაკვლევენა.
- a-ршьра** ზმნ. გამოთრობა, დათრობა. даиршѣит გამოათრო, დაათრო.
- a-ршьшьарá** ზმნ. ხდა, დახდა. иршьшьѣит, иршьшьѣит ხდის, დახდა.
- a-ршьшьрá** ზმნ. ლესა, ამოლესა, გალესა. иршьшьѣит, иршьшьѣит ლესავს, ამოლესა, ლესს, გალესა.
- á-ршьыцылара** ზმნ. შეჩვევა, მიჩვევა, დაჩვევა. иаѣршьыцылеит შეაჩვია, მიაჩვია, დააჩვია.
- á-ршара** ზმნ. გრება, დაგრება. ѣршоит, ѣршеит გრებს, დაგრება.
- a-ршарá** ზმნ. გათენება. иршѣит გაათენა.
- á-ршкәакәара** ზმნ. გათეთრება. ѣршкәакәѣит, ѣршкәакәѣит ათეთრებს, გაათეთრა.
- á-ршра** არს. მუცლის ტიფი.
- a-ршрá** ზმნ. 1. ადუღება. иршуѣит, иршѣит ადუღებს, აადუღა; აჯე иршуѣит წყალს ადუღებს.
- a-ршрá** ზმნ. 2. ყევა. иршуѣит, иршѣит აყეფებს, აყეფა.
- á-ршәаа** არს. სივილი.
- a-ршәарá** ზმნ. 1. შემინება, დაშინება. диршәѣит შეაშინა, დააშინა.
- a-ршәарá** ზმნ. 2. გადახდევინება. ииршәѣит გადახდევინა.
- a-ршәрá** ზმნ. დაჩირქება, დაშწიფება. иршәѣит დააჩირქა; დააშწიფა.
- a-ршәшәара** ზმნ. ბერტყვა, დაბერტყვა. иршәшәѣит, иршәшәѣит ბერტყავს, დაბერტყა.
- á-рччара** ზმნ. გაცინება. дѣрччоит, дѣрччеит აცინებს, გააცინა.
- á-рчыхәчыхәра** ზმნ. ხიჩინი, ლიტინი. дѣрчыхәчыхуѣит, дѣрчыхәчыхәѣит უხიჩინებს, უხიჩინა, ულიტინებს, ულიტინა.
- a-реѣира** ზმნ. 1. გამოსწორება. иреѣиѣит, иреѣит ასწორებს, გამოასწორა.
- a-рерá** ზმნ. დაკეცვა. иреѣит დაკეცა.
- a-рехәарá** ზმნ. ქება, შექება. дирехәѣит, дирехәѣит აქებს, აქო.
- á-реуаṣхьыз** არს. ქება, ქება-დიდება.
- á-рцагәара** ზმნ. დაბლაგვება, დაჩლუნგება. ѣрцагәѣит, ѣрцагәѣит აბლაგვებს, აჩლუნგებს.
- a-рцарá** ზმნ. გაცხელება. ирцѣიტ, ирцѣიტ აცხელებს, გააცხელა.
- á-рццакра** ზმნ. აჩქარება, დაჩქარება. ѣрццакыит დააჩქარა.
- á-рцәаakra** ზმნ. ნამვა, დანამვა. ѣрцәаакыит დანამა.
- á-рцәага** არს. დასადინებელი.
- a-рцәáжәара** ზმნ. ალაპარაკება. дирцәáжәѣит ალაპარაკა.
- á-рцәара** ზმნ. 1. დამინება. дѣრцәѣит დაამინა.
- á-рцәара** ზმნ. 2. ჩაქრობა, გაქრობა, დაშრება, დავსება. ирцәѣит ჩააქრო, გააქრო, დაშრიტა, დავსო.
- a-рцәарá** ზმნ. აწოვებს. иаирцәѣит აწოვებინა.

- хәеит ღუნავს, მოღუნა, ზნექს, მოზნიქა, დრეკს, მოდრიკა.
- á-рхәара** *ზმნ.* 2. მოსახვევი. áмәә áрхәара გზის მოსახვევი.
- á-рхәашьра** *ზმნ.* მღვრევა. írхәашьу-ეит, ирхәашьит ამღვრევს, ამღვრია.
- а-рхәычрá** *ზმნ.* დაპატარავება. ирхәы-чәйт, ирхәчит აპარატავებს, და-პატარავა.
- а-рххарá** *ზმნ.* 1. მოჭიმვა, მოჭერა. ирххóит, ирххéит ჭიმავს, მოჭიმა, უჭერს, მოუჭირა.
- á-рхьпхьпыра** *ზმნ.* გაჯაგჯავება. ír-хьпхьпыуеит, írхьпхьпыит აჯაგ-ჯავებს, გააჯაგჯავა.
- á-рхьантара** *ზმნ.* დამძიმება. ír-хьантоит, írхьантеит ამძიმებს, დაამძიმა.
- á-рхьархьарра** *ზმნ.* ჟღარუნნი, აჟღარუნება. írхьархьаруеит, írхьар-хьарит აჟღარუნებს, ააჟღარუნა.
- а-рхьра** *ზმნ.* ტკენა. иírхьит ატკინა.
- á-рхьшәашәара** *ზმნ.* გაცივება. írхь-шәашәоит, ирхьшәашәეит აცი-ვებს, გააცივა.
- а-рцарá** *ზმნ.* ძრახვა, დაძრახვა. дир-цóит, дирцéит ძრახავს, დაძრახა.
- а-рхарá** *ზმნ.* 1. დაფრთხობა. ирха-уéит, ирхáит ფრთხეობა, დაფრთხობა.
- а-рхарá** *ზმნ.* 2. შრომით, მუშაობით, ვაჭრობით და მისთ.: შეძენა, შოვნა, ирхәуéит, ирхáит იძენს, შოუ-ლობს; შეიძინა, იშოვა.
- а-рхәазарá** *ზმნ.* თრევა. ирхәазéит ათრია.
- а-рхәарá** *ზმნ.* თქმევენება. иирхәéит ათქმევენა.
- а-рхәарáх** *არს.* ჯიგარი; ფილტვ-გულ-ღვიძლი.
- а-рхәрá** *ზმნ.* მოვება. ирхәуéит, ир-хәит ამოვებს, ამოვა.
- а-рхәрá** *ზმნ.* მარცვა, გამარცვა. дир-хәуéит, дирхәит მარცვავს, გამარ-ცვა.
- а-рхәарá** *ზმნ.* ძახვა, დაძახვა, მოძახ-ვა ирхәуéит, ирхәйт ძახავს, დაძა-ხა, ძახავს, მოძახა.
- а-рхәәи** *არს.* მმარცველი, ავაზაკი.
- а-рытәа** *არს.* მარწუხი, გაზი.
- а-рымз** *არს.* (ზზოფ.) სკამლოგინი.
- а-рыжәтә** *ზმნ.* სასმელი.
- а-рырхара** *ზმნ.* დაფრთხობა. ирыр-хәуеит, ирырхәит აფრთხობს, და-აფრთხო.
- а-рурá** *ზმნ.* გაკეთებინება. иируйт გა-აკეთებინა.
- а-рыпкьа** *არს.* ირეჭი (მახეა ერთგვა-რი). арыпкьа иакыит მახეში გაე-ბა.
- а-рыпцәа** *არს.* რიკი, ტიზი, ჭურ-ჭელთ საცობი ჩხირი.
- а-рыпхра** *ზმნ.* ასხმა, აცმა. арып-хьит ასხმა, ააცვა.
- а-рыпкьхь, арыпкьа** *არს.* ხალა, ჭოკი გრძელი ჯოხი, რითაც ჩვეულებ-რივ ბერტყავენ კაკალს.
- а-рыпкьá** *არს.* ფილტვი.
- а-рыпкьарахь** *ზმნზ.* მარჯვენა, მარ-ჯვენა მხრით, მარჯვენა მხარეს.
- а-рыпц** *არს.* მარცვალი, კაკალი.
- а-рыпцкьара** *ზმნ.* წმენდა, გაწმენდა, გასუფთავება. ирыпцкьоит, ирып-цкьეит წმენდს, გაწმინდა, ასუფ-თავებს, გაასუფთავა.
- а-рыпцха** *ზედს.* უბედური, საწყალი, საბრალო, საცოდავი.
- а-рыпцхара** *არს.* საცოდაობა, უბედუ-რება.
- рыпцхарыла** *ზმნზ.* 1. საცოდავად.
- а-рыпцхатәра** *არს.* გაუბედურება. ирыпцхәитәит გააუბედურა.
- а-рыпцхашьара** *ზმნ.* შეზრალეობა. ирып-цхәишьоит, ирыпцхәишьеит იზრა-

ლებს, შეიბრაღა.
рыцхашьарáда *ზმზ.* უღმობღად,
 უწყალოდ, უღმწყალოდ.
а-рыцхашьатә *ზედს.* შესაბრაღისი,
 საბრაღო, საცოდავი, საწყალი.
а-рыцхэхәхара *ზმ.* გასაცოდავება.
 дрыцхэхәхәит გასაცოდავდა.
а-рыхьтшыра *ზედს.* дарыхьтшит ციე-
 ბა.
а-рәá *ზედს.* გამხდარი. ашәыр-рәá
 ჩირი, ხმელი ხიღი.
а-рәара *ზმ.* ხმობა, გახმობა. ирәбит,
 ирәбит ახმობს, გაახმო.
á-рәаш *არს.* ნაკადული.
а-рәэжьра *ზმ.* გაყვითლება. ирәэ-
 жьит გაყვითლა.
а-рәрá *ზმ.* დაწერინება. ийрәуеит,
 ийрәит აწერინებს, დააწერინა.
á-рәра *ზმ.* გაჭენება. ирәует, ирәит
 აჭენებს, გააჭენა.

C

а-сá *არს.* ნაჭერი.
а-саáт *არს.* საათი.
а-саáт-бжа *არს.* ნახევარი საათი.
а-саáткәцәды *არს.* მესაათე.
а-саáн *არს.* საინი, თეფში.
а-саáра *არს.* გობი.
а-сáба *არს.* მტვერი.
а-сабáт *არს.* მადღი.
á-саби *არს.* ბავშვი, ბაღღი, ყმაწვიღი.
а-сабрáд, асабырáд *არს.* ნიღაბი.
а-сáбша *არს.* შაბათი.
а-сагәрәи *არს.* პატრუქი.
а-садакы *ზედს.* სამოწყალო, ნაწყა-
 ლობვეი.
á-сазан *არს.* ტრიაღი მიხდღორი.
á-сакаса *არს.* საკაცე.
сáкәын *ზმ.* сара сакәын მე ვიყავი.
а-сакәмáл *არს.* საკმევეღი.
а-сáл *არს.* სოღი.
á-салам *არს.* საღამი, მოკითხვა.

á-салам-шәкәы *არს.* წერიღი, ბარა-
 თი.
а-салкым *არს.* ფინდიხი, მსხვიღი
 საფანტი.
á-самаркәыл *არს.* სახუმარო, სასაცი-
 ლო ამბავი.
а-самтәáл *არს.* ჩახმახი.
а-сапын *არს.* (ზოიგ.) асапán საპონი.
а-сапынтра *არს.* სასაპნე.
а-сапынóшра *ზმ.* საპნის ხარშვა, სა-
 პნის კეთება.
а-сáр *არს.* მრ. მხ. асыс; асар рымáа
 ცის იკანკლეღი, ირმის ნახტომი,
 ხარის ნავაღი, დათვისფება.
сарá *ნაცვ.* მე.
а-сарá *ზმ.* 1. პარსვა, გაპარსვა. исәит
 გაპარსა.
а-сарá *ზმ.* 2. ბურღუღის, ღერღი-
 ლის ხარშვა, მოხარშვა. исәит мо-
 იხარშა.
а-сарáкәа *არს.* დოღბანდი, ჩაღმა,
 ყაუხი.
а-сарáнц, а-сарáць *არს.* ფიტი, ფიჭა,
 ხვეზა თაფღისა.
а-сарыңа-хәша *არს.* კარაქი.
а-сáркәа *არს.* მიწა.
а-саркәáл *არს.* დიდი ზარი, სარეკე-
 ლი. асаркәáл იასუეит ზარს რე-
 კენ.
á-сас *არს.* სტუმარი
а-сáса *არს.* პირი, ხახა პირუტყვთა.
а-сасаáирта *არს.* სასტუმრო.
а-сасгәáшә *არს.* სტუმრის შემოსას-
 ვღეღი აღაყაფის კარეღი.
á-сасра *ზმ.* სტუმრობა. дсасуеит,
 дсасит სტუმრობს.
асасхә *არს.* სტუმრის მიერ დატოვე-
 ბული კერძის ნაწიღი.
á-сапъыць *არს.* კონკიღა.
а-сáкә *არს.* პუღრი, დენდრა, ხრი-
 ლი.
а-сакәá *არს.* კუნძი.

a-cáз არს. ჯიქი.
a-caзbál არს. საწებელი, წვენი.
a-caхтán არს. ტარსიკონი, სახტიანი, სნატი, მოქნილი ტყავი.
a-caхтaneуáпa არს. თოქალთო.
a-caхәрén არს. ჩული, ყაჯარი, ასალი, საძაგრავი.
a-cáxьa არს. სახე, პირი, პირისახე.
a-cáxьaтyчpa ზმნ. სურათის გადაღება. исáxьa тйхьит სურათი გადაულღო.
a-cáxьaтyчoы არს. მხატვარი.
a-caцán არს. საყენი.
a-caцáқ არს. სამფეხი; ზედადგარი.
a-ceигəыдтпa არს. თოვლაობა.
a-ceигəыдтпapa ზმნ. თოვლაობა. асы еигəыдырцoит, асы еигəыдырцeит თოვლაობენ, ითოვლავენს.
coуп ზმნ. მე ვარ.
a-coф არს. აივანი.
a-cpá ზმნ. 1. ქსოვა, მოქსოვა. исуéит, исыит ქსოვს, მოქსოვა.
a-cpá ზმნ. 2. ქროლა. исуéит, исыит ქრის, ქროდა; იქროლა.
á-cpa ზმნ. ცემა. дйсит სცემა.
a-cpáпa არს. თოვლის გუნდა.
á-cca ზედს. წვრილი.
a-cca-мыcca არს. წვრილმანი, ხურდა-მურდა.
á-ccaзa ზედს. უწვრილესი.
a-ccaзaxapa ზმნ. ძალზე, ძალიან დაწვრილება. иссазaxейт ძალზე, ძალიან დაწვრილდა.
á-ccaхapa ზმნ. დაწვრილება. иссахейт დაწვრილდა.
á-ccип არს. სეირი. áccип cыmнди! სეირს არ შევესწარი!
a-clпáл არს. თოვლის ფიფქი, ფარტენა.
a-ckьalá არს. ნავმისადგომი.
ckьa-ckьá! შორისდ. ქსი! სი! ეცი!
a-сы არს. თოვლი.

a-сыбгáра არს. ზვავი.
a-сытəхəa არს. ქარბუქი, ბუქი.
сымхəеи! ზმნ. მეთქი! успырт, cыmхəеи! გამეცალე-მეთქი!
a-сындыкəpa ზმნ. პატარა ჯამი.
a-сырз არს. გამდნარი თოვლი.
a-сырхəы არს. ხორხომელა თოვლი.
a-сыс არს. კრავი, ბატკანი. мр. асар, асapaқəa.
a-сыпса არს. თოვლიყინული.
a-сыпсақəá არს. ბუქი, ქარბუქი.

T

a-тамá არს. ატამი.
a-тapa ზმნ. ხაპვა, სითხის ამოღება. итéит ამოხაპა, სითხე ამოიღო.
a-тapaн არს. ტარანი.
á-тappa ზმნ. მოქნილობა, ღვენთვა. итappуéит, итappйт იღვენთება, მოიღვენთა.
a-тáтa ზედს. რბილი, თონთლო.
a-тáтapa არს. რბილობი, რბილეული; რბილი ადგილი; რბილი ნაწილი.
a-тáтaxapa ზმნ. დარბილება. итáтa-xoит, итáтaxейт რბილდება, დარბილდა.
a-ткьáц არს. ტყეჩი.
á-тлapa ზმნ. გარღვევა. итлéит გაიღვა.
á-тpa ზმნ. გაფადარათება. дáтуейт, дaтйт აფადარათებს, გააფადართა.
a-тсá არს. ტყვია, ბრპენი.
a-ттapa ზმნ. გაფხრეწა. иттéит გაიფხრეწა.
a-ты არს. ბუ, ბუკიოტი.
a-тыкpa ზმნ. მიბეგვა. дитыкyейт მიბეგვა.
a-тыкə არს. ყუა, გნდე.
a-тышa არს. უფსკრული.

a-ты́шаха́ра *ზმნ.* გათრევა. итышаи-
ха́еит გაათრევეს.
a-ты́хра *ზმნ.* აოშვა. иты́хыит აოშა.
a-ты́аарда́р *არს.* ჭოტი.

Тә

a-тәа́амаара *ზმნ.* აჯა-ბაჯად სიარუ-
ლი. дтәа́амаауеит აჯა-ბაჯად და-
დის.
a-тәа́мба́ра *ზმნ.* აბუჩად აგდება.
датәа́имбеит აბუჩად აიგდო.
a-тәа́н *არს.* ნახარში, წვენი.
атә́ара *ზმნ.* 1. ჯდომა. дтә́оуп, дтә́ან.
ზის, იჯდა.
a-тәра́ *ზმნ.* 2. ჯდომა. дтә́еит. და-
ჯდა.
a-тәа́рта *არს.* დასაჯდომი ადგილი.
a-тәра́ *არს.* მონობა.
a-тә́ *არს.* მონა.
a-тә́ыла *არს.* ქვეყანა.
a-тә́ым *ზედს.* უცხო, გარეშე.
a-тә́ымца́ра *არს.* უცხო ადგილი.
a-тә́ыда *არს.* რქა.
a-тә́ыдаза́тә *არს.* ცალრქა.
ა́-тә́ა *არს.* ჩახმახი.
a-тә́а́сра *ზმნ.* ბუსკნაობა. итә́а́су-
еит, итә́а́сит ბუსკნაობს, იბუს-
კნავა.

У

á-уа *არს.* ნათესავი.
a-уа́ *არს.* მრ. (მხ.ауаа́ы) ხალხი,
ადამიანები.
a-уаара́ *ზედს.* ნათხოვარი, სანა-
თხოვრო.
a-уаара́ атара *ზმნ.* თხოვება, მინა-
თხოვრება. ауаара́ и́итеит ათხოვა,
მიანათხოვრა.
a-уаа́рсы́ра *არს.* ადამიანთა სული.
a-у́бжа́рз *არს.* ფერდი, საზარდული.

a-уа́да *არს.* ოთახი.
á-уада́, áуада́а *ზედს.* ძნელი.
a-уа́з *არს.* ქადაგება.
a-уа́тáх *არს.* ოთახი.
a-уа́тәа *არს.* ბარძაყი.
á-уаешы́ара, áуаишы́ара *არს.* სახლი-
კაცობა.
уа́кәын *ზმნ.* ყара уа́кәын შენ (მკ.)
იყავი.
a-уа́л *არს.* 1. ვალი.
уа́лла *ზმნზ.* ნისიად.
a-уала́гә́ыр *არს.* ორაგული.
a-уала́фахә́ *არს.* ჯამაგირი.
уа́лтáмыжь *ზედს.* ვალის არშემრჩე-
ნელი.
уа́лмшә́ა *ზედს.* ვალის არგადამხდე-
ლი.
a-уа́лшә́ады *ზედს.* ვალის გადამხდე-
ლი.
a-уа́ლхә́ады *ზედს.* მევალე.
a-уа́лы́р *არს.* ვასრი.
a-уа́лы́რқа́тара *არს.* მეკასრეობა.
a-уа́лы́рқа́тарта *არს.* საკასრო (სახე-
ლოსნო).
a-уа́лы́рқа́тады *არს.* მეკასრე.
a-уа́нтá *არს.* უთო.
á-уа́нтара *ზმნ.* დაუთოება. дуа́нтóит,
дуа́нтéит აუთოებს, დააუთოვა.
a-уа́па *არს.* ნაბადი.
a-уа́псә́ы *არს.* პეშვი, მუჭა, ბლუჯი.
a-уа́пцә́ *არს.* ქეჩა, თექა.
уа́жә-аакы́ньскы́а *ზმნზ.* ახლახან, დი-
დი ხანი არაა.
уа́жә-азы́ *ზმნზ.* ამჟამად.
уа́жәгы́ *ზმნზ.* ახლაც.
уа́жәна́тә *ზმნზ.* ამთავითვე, აქედან-
ვე.
уа́жәтә́и *ზედს.* ამდროინდელი, ახ-
ლანდელი, აწინდელი.
уа́жәшы́ტá *ზმნზ.* აწ, უკვე.
уа́жәшы́ტáрнахы́с *ზმნზ.* ამიერიდან.
уа́жә́ *ზმნზ.* ახლა; ამჟამად.

уажэыраанза *ზმზ.* აქამდე.
уажэ-уажэы *ზმზ.* ხშირ-ხშირად,
 ძლიერ ხშირად, წამდაუწყმდ.
уажэытэ́кьа *ზმზ.* ახლავე, ხელად.
á-уара *არს.* ნათესაობა.
уара *ნაცვ.* შენ (კ.).
а-уара́ш *არს.* ლუდი.
а-уа́рба *არს.* არწივი, ორბი.
а-уа́рбажэ *არს.* ძერა.
а-уа́ргьала *არს.* საქანელა.
а-уарды́н *არს.* ურემი.
а-уарды́нхьча *არს.* მეურმე.
а-уартáл *არს.* ქცევა.
á-уарчан *ზედს.* გულარდო, ოჩანი.
á-уарчанра *ზმზ.* ოჩნობა. იუარчáнуе-
 ит, იუარчáნит ოჩნობს, ოჩნა, გუ-
 ლარდობა, გულარდობს.
а-уархáу *არს.* ნობი, ხალიჩა.
а-уасá *არს.* ცხვარი.
á-уаса-гэ́арта *არს.* არვე, ფარა (ცხვრი-
 სა).
á-уасары́мџа *არს.* ირმის ნახტომი,
 ცის იკანკლელი, ხარის ნავალი,
 დათვისფეხა; შდრ. аса́ррымџа.
а-уасáхьча *არს.* მეცხვარე.
а-уастá *არს.* ხურო.
а-уастара *ზმზ.* ოსტატობა. дуастóит,
 дуастéнт ოსტატობს, ოსტატა.
уасей-цмéи *არს.* ცხვარი და თხა.
а-уасиáт *არს.* ანდერძი.
а-уасцэá *არს.* ცხვრის ტყავი.
а-уасхь́р *არს.* საძირკველი.
а-уатáла *არს.* ჯირკვავი.
уашьтáн *ზმზ.* მერე, შემდეგ.
уашьтáнгьы *ზმზ.* მერეც, შემდეგაც.
уапэ́уха *ზმზ.* ხვალ ღამეს.
уапэтáи *ზედს.* ხვალინდელი.
уáпэ́кьа *ზმზ.* იქვე.
уапэ́ы *ზმზ.* ხვალ.
уапэ́ынза *ზმზ.* ხვალამდე.
уахá *ზმზ.* ამაღამ.
уахатáи *ზედს.* ამაღამდელი.

á-уахара *ზმზ.* დანათესავება, დამოყ-
 ვრება. дн́уахеит დაუნათესავდა,
 დაუმოყვრდა.
уахáрнaхьыс *ზმზ.* ამ ღამიდან.
а-уахэáма *არს.* ტაძარი.
а-уаххьá *არს.* ვახშამი.
уахьей-е́ней *არს.* დღე და ღამე.
уахь́к *ზმზ.* ერთ ღამეს.
уахь́к ала *ზმზ.* ერთს ღამეში, ერთი
 ღამის განმავლობაში.
уахь́нгьы-е́ынгьы *ზმზ.* დღედაღამ.
уахь́нла *ზმზ.* ღამით, ღამღამობით.
уáхь *ზმზ.* იქ; იქით.
а-уахьáд *არს.* ჯოგი, რემა (ცხენისა).
уáхьынтэ *ზმზ.* იქიდან.
а-уацáк *არს.* ბუხარი.
а-уáцьáккaтaцaы *არს.* მელუმელე.
уаха *ნაცვ.* მეტი, სხვა.
а-уаџ-áса *ზედს.* ტანდაბალი, ტან-
 მომცრო, ჩია კაცი.
á-уаџб́жара *არს.* შუა ხნის კაცობა.
а-уаџд́у *არს.* დიდკაცი.
а-уаџд́ура *არს.* დიდკაცობა.
уаџ-и́мбaц *ზედს.* არნახული.
уаџ-и́махáц *ზედს.* გაუგონარი.
а-уаџкь́ *ზედს.* ხელმოჭერილი, ძუნ-
 წი, წუწურაქი, პურადმერი.
а-уаџжь́нфара *არს.* კაციჭამიობა.
а-уаџжь́нфааы *არს.* კაციჭამია.
á-уаџрá *არს.* ადამიანობა.
á-уаџтэ́ра *ზმზ.* კაცად ქცევა, კაცად
 გახდენა. дуаџи́тэит კაცად აქცია,
 კაცად გახადა.
а-уаџтэ́сь *არს.* კაცი, ადამიანისშვი-
 ლი.
а-уаџтэ́сьжь́нфа *არს.* კაციჭამია.
уаџтáс *ზედს.* ადამიანურად, კაცუ-
 რად.
á-уаџхара *ზმზ.* კაცად გახდომა.
 дуаџхéит კაცად გახდა.
а-уаџхжэ́á *ზედს.* უკმეხი ადამიანი.
а-уаџы́ *არს.* ადამიანი, კაცი. მრ. ауаá.

a-yaǎ́tǎyǎca არს. საერთოდ ადამიანი, კაცი. მრ. *ayaǎ́tǎyǎca*.
yǎ́c ზედს. ისე.
yǎ́cǎn ზმნზ. მაშინ.
yǎ́cǎntǎi ზედს. მაშინდელი, იმდროინდელი.
yǎ́cǎntǎkǎ ზმნზ. მაშინვე, მაშინათვე.
yǎ́ri-ǎ́kǎra ზედს. იმდენი, იმოდენი.
yǎ́ri ǎ́kǎnǎtǎ ზმნზ. იმიტომ, იმის გამო.
yǎ́nǎc ზედს. ისე.
yǎ́nǎcǎntǎkǎ ზმნზ. მაშინვე, მაშინათვე.
yǎ́nǎcǎkǎ ზმნზ. სწორედ ისე.
yǎ́zǎnǎ ზმნზ. მაინც.
yǎ́zǎnǎ-yǎ́zǎnǎ ზმნზ. მაინცდამაინც.
a-ǎ́tra არს. ბოსტანი.
a-ǎ́trǎtǎnǎ არს. ბოსტნეული.
a-ǎ́trǎkǎcǎra არს. მებოსტნეობა.
a-ǎ́trǎkǎcǎnǎ არს. მებოსტნე.
yǎ́nǎshǎtǎhǎ ზმნზ. მაზეგ.
yǎ́ntǎ! შორისდ. ხაზარდა! გადატ. დაიკარგე! გაეთრიე! შეაყოლე!
a-yǎ́dǎnǎ არს. კასრის სალტე, გვერგვი.
a-yǎ́rǎhǎl არს. ნოხი, ხალიჩა.
yǎ́rǎp ზმნ. შენ (მკ.) ხარ.
yǎ́pǎzǎnǎ ზმნზ. ხვალისათვის, სახვალიოდ.
yǎ́pǎzǎnǎshǎtǎhǎ ზმნზ. ხვალზევით, ზეგ.
yǎ́pǎzǎnǎshǎtǎhǎntǎi ზედს. ზეგინდელი.
yǎ́pǎnǎnǎzǎ ზმნზ. ხვალამდე.
yǎ́pǎcǎ ზმნზ. ადამიანურად.
ǎ́-yǎ́p ზმნ. ის (ნ.) არის.
a-ǎ́jǎrǎ არს. ყამირი.
ǎ́-yǎ́ra ზმნ. მიღება, შოვნა. იბუიტ მიოდო; იშოვა.
a-ǎ́yǎra ზედს. 1. ურა. *ae-ǎ́yǎra* ურა ცხენი.
a-ǎ́yǎra არს. 2. ურო.

a-yǎ́rǎ არს. 1. მოსავალი, ჭირნახული.
a-yǎ́rǎ ზმნ. 2. ქმნა. იუიტ ქმნა.
a-yǎ́rǎtǎgǎlǎra არს. მოსავლის აღების დრო.
yǎ́rt ნაცვ. ისინი.
a-ǎ́yǎrt არს. ბუქი, ქარბუქი.
a-ǎ́yǎc არს. საქმე.
yǎ́c ǎ́nǎkǎkǎ ნაწ. მამ, მამასადამე.
a-ǎ́yǎcǎrtǎ არს. დაწესებულება.
yǎ́cǎnǎ ზმნზ. მაინც.
a-ǎ́yǎcǎrǎ არს. უსაქმურობა.
yǎ́c ზმნზ. ისე.
a-ǎ́yǎcǎzǎnǎ არს. მუშაკი.
yǎ́cǎnǎshǎ! ზმნ. ხმა ჩაიკმიდე! გაჩუმდი!
a-ǎ́yǎcǎra არს. 1. მუშაობა; სამუშაო.
a-ǎ́yǎcǎra ზმნ. 2. მუშაობა. *ǎ́yǎc იუენტ, ǎ́yǎc იუიტ* მუშაობს, იმუშავა.
a-ǎ́yǎcǎrǎtǎ არს. სამუშაო.
a-ǎ́yǎcǎrtǎ არს. სამუშაო ადგილი.
yǎ́c-ǎ́yǎc ზმნზ. თანდათან.
a-ǎ́yǎcǎtǎ ზმნზ. სამუშაო.
a-ǎ́yǎcǎnǎ არს. მრ. მუშები. მხ. *ǎ́yǎcǎnǎ*.
a-ǎ́yǎcǎnǎ არს. მუშა. მრ. *ǎ́yǎcǎnǎ*.
a-ǎ́yǎcǎkǎ არს. ბრძანებულება.
yǎ́cǎkǎ ზმნზ. იმდენად.
yǎ́cǎn ზმნზ. მაშინ; შდრ. *yǎ́cǎn*.
yǎ́cǎntǎkǎ ზმნზ. მაშინათვე, მაშინვე.
a-yǎ́y არს. ალიაქოთი, აურზაური.
a-ǎ́yǎra ზმნ. ძაღლის, მგლის ღმუილი, დაღმუვლება. *იუუენტ, იუუიტ* ღმუის, დაიღმუვლა.
a-ǎ́yǎnǎ არს. უღელი.
yǎ́nǎlǎ ზმნზ. უღლად; წყვილად.
yǎ́nǎ-yǎ́nǎlǎ ზმნზ. ხარები, ხარ-კამეჩები, ჩურჩხელები... წყვილად, წყვილწყვილად, ორ-ორად, უღლად.
yǎ́nǎshǎn ზმნზ. მერე, შემდეგ.
yǎ́nǎshǎnshǎ ზმნზ. ცოტა ხნის შემდეგ.
ǎ́-yǎ́nǎshǎtra ზმნ. გაშვება. *დბუიშტიტ* გაუშვა.

a-ყჿ არს. უკანალი.
ухәан-схәән არს. ჭორი, მითქმა-მო-
 თქმა.
ухәлá ზმნზ. უკანით.
ухә-шьтахькá ზმნზ. უკან.

Ҳ

á-ჲა არს. ბზე, პურის ჩალა.
a-ჲá არს. ვაჟი, ვაჟიშვილი, ძე. მრ.
 аҲащә.
a-ჲააимбáр არს. წინასწარმეტყველი.
a-ჲáგьá ზედს. ამაყი, ქედმაღალი,
 ყოყოჩა.
a-ჲáგьáра არს. ამაცობა, ყოყლოჩინო-
 ბა, ყოყოჩობა, ამპარტავნობა.
a-ჲáგьáхара ზმნ. გაამაყება, გაამპარ-
 ტავნება, გაყოყოჩება. дҲáгьáхеит
 გაამაყდა, გაამპარტავნდა, გაყო-
 ყოჩდა.
a-ჲáзaцә არს. დედისერთა ვაჟი.
a-ჲáтхь არს. ყანწი (ზზიფ.).
a-ჲáкәá არს. ობი.
a-ჲáкәáхара ზმნ. დაობება. иҲáкәá-
 хеит დაობდა.
a-ჲáкьáл არს. ბადექონი.
Ҳáлá-Ҳáлá ზმნზ. ბარდნა ფანტელ-
 ფანტელ. асыҲáлá-Ҳáлá хәá
 иауét ბარდნის.
a-ჲáн არს. ფონი.
a-ჲáრá ზმნ. წვნა, დაწვნა. иҲáрит,
 иҲéит წვნავს, დაწვნა.
a-ჲáра ზმნ. ხტომა, ხტუნვა. дыҲéит
 იხტუნავა, იხტუნა.
a-ჲáра არს. ფული.
a-ჲáрадара არს. უფულობა.
a-ჲáратра არს. საფულე.
a-ჲáрдá არს. ფარდა.
a-ჲáртá არს. 1. მომყოლი, ბუდე.
a-ჲáртá არს. 2. ქვირითი.
á-ჲáртхалеира ზმნ. ფართხალი.
 дҲáртхалéнуеит, дҲáрхалéнт
 ფართხალებს, იფართხალა.

a-ჲáрҲáлык არს. პეპელა.
Ҳáса ზმნზ. უწინ; წინათ.
a-ჲáса ზედს. ადრეული, ნაადრევი.
Ҳáсатәй ზედს. წინანდელი, უწინდე-
 ლი.
a-ჲáсра ზმნ. გასწრება, გადასწრება.
 диаҲысит გაუსწრო, გადაუსწრო.
a-ჲáҲсá არს. გერი (ვაჟი).
a-ჲáкьҲáкьра ზმნ. ფორთხვა. иҲá-
 кьҲáкьуеит, иҲáкьҲáкит ფორ-
 თხავს, იფორთხა.
á-ჲáшьá არს. ფაშა.
a-ჲáшә არს. ფესვი, ძირი.
a-ჲáчá არს. მხეცთ წინამძღოლი.
a-ჲáзара არს. ღვიძლი შვილი (ვაჟი).
a-ჲáцá არს. ულვაში.
a-ჲáтсаарá ზმნ. პირის გაპარსვა.
 иҲáтá исéит პირი გაიპარსა.
Ҳáтáгәмжатә ზედს. თხაწვერა.
a-ჲáтсаáртá არს. სადალაქო, საპა-
 რიკმახერო.
a-ჲáтсасаады არს. დალაქი, პარიკმახე-
 რი.
Ҳáтáкьáла ზედს. თხაწვერა.
a-ჲáхьá ზედს. მოქსოვილი.
аҲáá ზედს. მაღალი, ციცაბო ნაპირი.
a-ჲáдán არს. რკინის ბორკილი.
a-ჲéиҲá არს. შვილიშვილი (ვაჟი ვა-
 ჟიშვილისა).
a-ჲéиҲáчá არს. შვილიშვილი (ქალი
 ვაჟიშვილისა).
a-ჲéлуан არს. ფალავანი, მოჭიდავე.
a-ჲéнцьеыр არს. სარკმელი, ფანჯა-
 რა.
a-ჲéңш არს. ბედი, ბედისწერა, სვე.
a-ჲéхамбáр არს. წინასწარმეტყველი.
á-ჲта არს. ღრუბელი.
á-ჲтәá არს. ცხვრის პირველი გაპარ-
 სვის მატყელი.
Ҳáя ზმნზ. პირდაპირ, მიუხვევ-მო-
 უხვეველად; Ҳáя ушá! პირდაპირ
 წადი.

а-пълакь *ზმზ.* მჭადის, ხაჭაპურის გამოსაცხობი ქვის კეცი.

а-пъжәарá *ზმზ.* 1. ხევა, გახევა. ипъжә-
эит გაიხა, გაიფხრიწა.

а-пъжәарá *ზმზ.* ипъ́жәэит ხევა, დახე-
ვა.

á-пъра *არს.* აფრა, იალქანი.

á-пъса *არს.* 1. შუბი, ლახვარი.

á-пъса *არს.* 2. სოჭი.

а-пъса́ *არს.* ფასი; изапъсáузи? ფასი
რაა? áху апъса́ რამდენი დირს?

а-пъсаá *არს.* ფრინველი.

а-пъс-аагарá *ზმზ.* მოსულიერება.
ипъсы́ ааигеит მოსულიერა.

á-пъсаара *ზმზ.* ლბობა, დალბობა.
ипъсаáит დალბა.

а-пъсаáтә *არს.* ფრინველი.

а-пъсаáтәаазара *არს.* მეფრინველეო-
ბა.

а-пъсабáра *არს.* ბუნება.

а-пъса́дгыл *არს.* სამშობლო.

а-пъса́тá *არს.* სასუფეველი.

пъса́тáбн́я *არს.* ცხონებული; განსვე-
ნებული; შდრ. пъса́тáшкәакәა.

а-пъса́татә *არს.* მკვდრის სახელზე
საკლავი.

пъса́тáшкәакәа *არს.* ცხონებული, გან-
სვენებული; შდრ. пъсатáбн́я.

а-пъса́рд *არს.* დუქარდი.

а-пъса́са *არს.* წვრილფეხა საქონელი.

а-пъса́пә *არს.* მადლი; пъса́пәоуп მად-
ლია.

а-пъса́кьара *ზმზ.* დანიავება, განიავე-
ბა. ипъса́кьóит, ипъса́кьéит ანია-
ვებს, დაანიავა, ანიავებს, გაანია-
ვა.

а-пъса́-пла *არს.* სოჭი.

а-пъсахарá *ზმზ.* ღირებულება. ари
зыкька маáт иапъсахóит ეს ათასი
მანეთი ეღირება.

á-пъсахга *არს.* საცვლები, საცვალი.

а-пъсахты́нпара *ზმზ.* სიცოცხლის შე-

წირვა. ипъсы́ахтны́тпоит, ипъсы́а-
хтны́тпéит სიცოცხლეს სწირავს,
სიცოცხლე შესწირა.

á-пъсахра *ზმზ.* 1. გამოცვლა. ипъса́-
хыит გამოცვალა.

а-пъсахара *ზმზ.* 2. სესხება. ипъса́хыит
ისესხა.

á-пъсахырта *არს.* სასესხებელი. апъ́ара
áпъсахырта смóуит ფული სასეს-
ხებლად ვერ ვიშოვე.

á-пъсахы *ზედს.* მოღალატე, მუხთა-
ლი, მუხანათი.

а-пъсахәарá *ზმზ.* ლტობა, დალტობა
ипъсахәэит დალტა.

á-пъсéи᠒гара *ზმზ.* სულის მოთქმა.
ипъсы́ еи᠒ы́игеит სული მოითქვა.

á-пъста *არს.* ტყვია, ბრპენი.

а-пъста́ *არს.* ხეობა.

а-пъста́заара *ზმზ.* სიცოცხლე, ცხოვ-
რება.

а-пъста́лара *ზმზ.* მოსულიერება. ипъсы́
тáлеит მოსულიერდა.

а-пъста́пáра *ზმზ.* სულის ჩადგმა.
ипъсы́ тáитпéит სული ჩაუდგა.

á-пъстхәа *არს.* ღრუბელი.

á-пъстыр *არს.* ჯარი, ლაშქარი; ар,
áпъстыр ლაშქარი.

а-пъსláхә *არს.* ნეზვი, დედალი არ-
ჩვი.

а-пъслы́ *არს.* წავი.

á-пъслымз *არს.* ქვიშა. áпъслымз кәáз.

á-пъслымзра *არს.* ქვიშრობი, ქვიშია-
ნი ადგილი.

á-пъслыш *არს.* ტირიფი.

апъсны *არს.* აფხაზეთი.

апъсуа *არს.* აფხაზი.

а-пъсра́ *ზმზ.* 1. სიკვდილი, გარდა-
ცვალება. дыпъсит მოკვდა.

а-пъсра́ *ზმზ.* 2. (ბზიფ.) ქრობა, გაქრო-
ბა, შრეტა, დაშრეტა, დავსება.
ипъсы́т გაქრა, დაიშრიტა, დაივსო.

а-пъсразы́ *ზმზზ.* სასიკვდილოდ.

тсрá-енынза *ზმზ.* სამარის კარამდე, კუბოს ფიცრამდე.
á-тссара *ზმზ.* გვა, დაგვა. итссóит, итссéит გვის, დაგავა.
á-тссады *არს.* დამგველი.
а-тстэы *არს.* ცხოველი.
а-тскы *არს.* საჭე.
а-тсшьáра *ზმზ.* დასვენება.
а-тсы́ *ацара* *ზმზ.* სულწასულობა, სულის წასვლა. итсы́ цóит, итсы́ цéит სული მისდის, სული წაუვიდა.
а-тсцáа́ха *არს.* სიკვდილის ღვთაება.
а-тсзará *ზმზ.* სულის განაბვა. итсы́ изóит, итсы́ изéит სულს ნაბავს, სული განაბვა.
а-тсхапсра *ზმზ.* უდანოდ, უიარალოდ მოკვდომა, ჩაღრძობა. итсхапсы́т უდანოდ, უიარალოდ მოკვდა, ჩაიღრძო (არაგონ.).
а-тсхапс-жы́ *არს.* უდანოდ, უიარალოდ ჩაღრძობილის ხორცი.
а-тсхапсы́ *არს.* უდანოდ, უიარალოდ, – სისხლგამოუშვებლად, – მკვდარი ჩამღრძვალის საქონელი, ფრინველი.
а-тсхэы́ *არს.* იხ. атсхэра́.
а-тсхэра́ *არს.* ქელები.
а-тсхá *არს.* ავხაზეთის მთავარი, მფლობელი.
á-тсхэы́стра *არს.* სირსველი.
а-тсы́ *არს.* 1. სული.
а-тсы́ *არს.* 2. მკვდარი, მიცვალებული. მრ. атсца́á.
тсык *ზმზზ.* კინაღამ. тсы́к и́гхеит дкáхарц კინაღამ დაეცა.
а-тсы́ла *ზედს.* მსუქანი, ქონიანი.
а-тсы́лахара *ზმზ.* გასუქება. итсы́ла-хеит გასუქდა.
а-тсы́лышэ́шэ́ра *ზმზ.* გულის შეწუხება, გულისწუხილი, გულის წასვლა. итсы́ и́лышэ́шэ́ит გული

შეუწუხდა, გული წაუვიდა.
а-тсы́ма *არს.* მკვდრის, მიცვალებულის ტანსაცმელი, სამოსი.
а-тсы́матэа *არს.* მკვდრის, მიცვალებულის ტანსაცმელი, სამოსი.
а-тсы́мра *არს.* მზე ჩასვლისას, ჩამავალი მზე, მკვდარი მზე.
тсы́мшьа *ზედს.* მოუსვენარი, დაუდეგარი.
а-тсы́нгыры́ *არს.* გრდემლი.
а-тсы́нкэá *არს.* კელა.
а-тсы́нтыр-кы́áф *ზედს.* დღემოკლე, უხანო.
а-тсы́нтыры́ *არს.* დღეგრძელობა, ხანგრძლივობა. атсы́нтыры́ у́оуа-аит! იდღეგრძელე!
а-тсы́жра *ზმზ.* დაკრძალვა, დასაფლავება. атсы́жра анды́ку? დასაფლავება როდისაა?
а-тсы́жырта *არს.* სასაფლაო.
а-тсы́жы́ *არს.* მესაფლავე. მრ. атсы́жцáа.
а-тсы́рта *არს.* გარდაცვალების, სიკვდილის ადგილი. итсы́рта уады́ изды́рам სად მოკვდა, არავინ იცის.
а-тсы́пкá *ზედს.* მომაკვდავი.
а-тсы́цкы́а *ზედს.* წმინდა სული, წმინდა სულიერი. атсы́цкы́а их-уп წმინდა სულის პატრონია, კეთილშობილი კაცია.
а-тсы́цэгы́а *ზედს.* ხარბი, გაუმადლარი.
а-тсы́цэгы́ара *არს.* გაუმადლობა, მსუნაგობა, სიხარბე.
а-тсы́з *არს.* თევზი.
тсы́за *არს.* ციდა.
а-тсы́зкра *ზმზ.* თევზის ჭერა, თევზაობა. атсы́з икуéит, атсы́з икы́йт თევზს იჭერს, თევზი დაიჭირა, თევზაობს, ითევზავა.
а-тсы́зкды́ *არს.* მეთევზე; მეზადღური, თევზის მონადირე.

რყსыхәа არს. საშველი.

ა-რყтәрә ზმნ. კერშილობა, დაკერშილება ია_რყтәуэит, ია_რყтәйт კერშილობს, დაკერშილდა.

ა-რყт არს. ფუთი.

რყт-რყтла ზმნზ. ფუთობით.

ა-რყкәра არს. 1. წესი.

ა-რყкарә ზმნ. 1. ჭრა, დაჭრა. ი_რყნი-_კოит, ი_რყნი_კეит ჭრის, დაჭრა, გაჭრა.

რყшьәла ზმნზ. ნელა.

ა-რყшьарә ზმნ. კურთხევა. ი_რყшьბიტ, ი_რყшьéიტ აკურთხებს, აკურთხა.

ა-რყшьәш არს. (ზზიფ.), ა_რყшьәша ხუთშაბათი.

რყшьნა რიცხ. ოთხი (ნ.).

რყшьნა-რყшьნә რიცხვ. ოთხ-ოთხი (ნ.).

რყшьნა-რყшьნәла ზმნზ. ოთხ-ოთხად (ნ.).

რყшьნაқә რიცხვ. ოთხიოდე (ნ.).

ა-რყшьгара ზმნ. შემოღება. ია_რყшьы-_იგეიტ შემოიღო.

ა-რყшьра არს. სატკბური, საყმაწვილო.

ა-რყшьрахәышә шкәәкәა არს. ასისთავა.

ა_რყшьхара ზმნ. გაქერავება, გაქარცევა. და_რყшьхéიტ გაქერავდა, გაქარცედა.

რყшьына_рқха ზმნ. ოთხით სიარული. რყшьына_рқха аны_кәара.

რყшьынтә რიცხვ. ოთხჯერ.

რყшьыნәәжәа რიცხვ. ოთხმოცი (ნ.).

რყшьыნәәжәады რიცხვ. ოთხმოცი (ადამ.).

რყшьыნәәжәеи жәаба რიცხვ. ოთხმოცდაათი (ნ.).

რყшьыნәәжәеи жәады რიცხვ. ოთხმოცდაათი (ადამ.).

ა-რყшьырқә არს. სარქვანი; მთლიანი ხისაგან გამოთლილი ცილინ-

დრისებური ჭურჭელი.

რყшьышә რიცხვ. ოთხასი (ნ.).

რყшьышәды რიცხვ. ოთხასი (ადამ.).

რყшьыцьара ზმნზ. ოთხ ადგილას.

რყшьды რიცხვ. ოთხი (ადამ.).

რყшьдык რიცხვ. ოთხი (ადამ.);

რყшьдык ахәцәа ოთხი მამაკაცი.

რყшьдыккә რიცხვ. ოთხიოდე (ადამ.).

რყшьды-რყшьдыла რიცხვ. ოთხ-ოთხი, ოთხ-ოთხად (ადამ.).

ა-რყш არს. ოხ. ა_რყшькәреи, ачыкәреи.

ა-რყшә არს. ქარი.

ა-რყшаара ზმნ. 1. ძებნა. დ_რყшаауэит, დ_რყшаа_იიტ ეძებს, ეძება.

ა-რყшаара ზმნ. 2. მოძებნა. ი_რყшаა_იიტ მოძებნა.

ა-რყшаады არს. მძებნელი. მრ. ა_რყша-_აцәа.

ა-რყшандәга არს. მარაო.

ა-რყшәршәаа არს. ქარის სივილი.

ა-რყшәтлакә არს. გრიგალი, ქარიშხალი.

ა-რყшаза არს. ჭყინტი სიმიინდი.

ა-რყшәхь არს. ცივი ქარი.

ა-რყшахьарсра არს. გასეირნება.

ა-რყштәы არს. ფერი; შდრ. ა_რყштәы_н, ა_რყშшәы_н.

ა-რყшлапкә არს. სიმიინდის ტარო, კოტა; ოხ. ა_რყшькәреи-_ლапкә.

ა-რყшрә ზმნ. 1. ცქერა, მზერა, ყურება. დ_რყшуéიტ, დ_რყшит იცქირება, იცქირა, იმზირება, იმზირა, იყურება, იყურა.

ა-რყшрә არს. 2. შესახედაობა, გარეგნობა, იერი. ი_რყшрә нз_иоуп საღი, კარგი შესახედაობა, გარეგნობა, იერი აქვს; კარგი შესახედაობისაა.

ა-რყшрә ზმნ. 3. გადარჩევა, დარჩევა. ი_რყшуéიტ, ი_რყში_т არჩევს, გადარჩია, არჩევს, დაარჩია.

ა-რყшрә ზმნ. 4. მკითხაობა, მარჩიელობა. და_რყшуéიტ, და_რყში_т მკი-

- თხაობს, იმკითხავა, მარჩიელობს, იმარჩიელა.
- ა-ნჷშთჷნ** არს. ფერი.
- ა-ნჷშჷნთჷ** არს. ნაქურჩი.
- ა-ნჷშჷარა** ზმნ. გამოშრობა. ინჷშ-
შოიტ, ინჷშჷნეიტ შრება, გამოშრა.
- ა-ნჷშჷა** არს. თრია, თრითინა, ციყვი.
- ა-ნჷშჷა** ზედს. ლამაზი, ტურფა.
- ნჷშჷაღა** დალოცვის ფორმულა
ნჷშჷაღა იურჷააიტ! მშვიდობაში!
ბედნიერებაში!
- ა-ნჷშჷარა** არს. სილამაზე, სიტურფე,
მშვენიერება.
- ა-ნჷშჷაღა** ზედს. ულამაზესი.
- ა-ნჷშჷრტა** არს. სიმინდის ყანა.
- ა-ნჷშჷნა** არს. ლაფათინი, სავარცხე-
ლი საფეიქრო.
- ა-ნჷშჷხჷრა** ზმნ. ზვერვა, დაზვერვა.
დჷნჷშჷხჷნეიტ, დჷნჷშჷხჷნეიტ ზვე-
რავს, დაზვერა.
- ა-ნჷშჷხჷდე** არს. მზვერავი.
- ა-ნჷშჷნ** არს. მკითხავი, მარჩიელი.
- ა-ნჷშჷმა** არს. მასპინძელი; პატრონი
(მხოლოდ; ოჯახის უფროსის მი-
მართ).
- ა-ნჷშჷმარა** ზმნ. მასპინძლობა.
- ა-ნჷშჷნმარა** ზმნ. სტუმრად.
- ა-ნჷჩაღლა** არს. სიმინდის საცხველი
ოთხფეხზე დაყენებული ძარა.
- ა-ნჷჩარა** ზმნ. მწყემსების, მონადი-
რეთა უფროსი.
- ა-ნჷჩჷნე** არს. მარცვლეულის საწყავი
ხისა.
- ა-ნჷერა** ზმნ. ტეხა, გატეხა. ინჷნეიტ
გატეხა.
- ა-ნჷერა** ზმნ. ტყდომა. ინჷნეიტ ტყდება,
გატყდა.
- ა-ნჷეჩა** არს. ნატეხი, ნამსხვრევი.
- ა-ნჷეჩარა** ზმნ. დაწესება.
- ა-ნჷეჩჷ** არს. უღვაში (ბზიფ.); შდრ.
აღვაძა.
- ა-ნჷეჩარა** ზმნ. 1. გაწყვეტა. ინჷნეიტე-
- ეიტ გაწყვეტა.
- ა-ნჷეჩარა** ზმნ. 2. გაწყდომა. ინჷნეიტ
გაწყდა; აშაჷა ნჷნეიტ თოკი გა-
წყდა.
- ა-ნჷეჩაჷ** არს. ნაგლეჯი, ნაწყვეტი.
- ა-ნჷეჩაღარ** არს. ქოჩორი.
- ა-ნჷეჩა** ზედს. თბილი.
- ა-ნჷეჩაშჷა** ზედს. უსირხვილო, ურ-
ცხვი.
- ა-ნჷეჩარა** არს. სითბო.
- ა-ნჷეჩარა** ზმნ. თბობა, გათბობა.
ინჷნეიტ, ინჷნეიტ თბება, გათბა.
- ა-ნჷეჩარაჷრა** ზმნ. დათბობა. ინჷეჩა-
რეიტ დათბა.
- ა-ნჷეჩარა** არს. სითბო.
- ა-ნჷეჩარაჷრა** ზმნ. დათბობა. ინჷეჩა-
რეიტ დათბა.
- ა-ნჷეჩაღა** არს. ზიანი.
- ა-ნჷეჩაღარა** ზმნ. წახდენა, გაფუჭე-
ბა. ინჷეჩაღარეიტ წახდენა, გაა-
ფუჭა.
- ა-ნჷეჩაღარა** ზმნ. გაფუჭება, წახდე-
ნა, დაზიანება. ინჷეჩაღარეიტ გა-
ფუჭდა, წახდა, დაზიანდა.
- ა-ნჷეჩაშჷრა** ზმნ. რცხვენა, შერცხვე-
ნა. დჷნჷეჩაშჷრეიტ, დჷნჷეჩაშჷრეიტ რცხვე-
ნია, შერცხვა.
- ა-ნჷეჩაშჷრაჷრა** არს. სიძის მიერ თავი-
სი მშობლების და ნათესავების
გამასპინძლება და დასაჩუქრება.
- ა-ნჷეჩაშჷრაჷრაშჷრა, ანჷეჩაშჷრაჷრაშჷრა**
არს. იხ. ანჷეჩაშჷრაშჷრა.
- ა-ნჷეჩაშჷრაშჷრა** არს. მამამთილის საჩუ-
ქარი რძალს მასთან პირველად
გამოლაპარაკების გამო.
- ა-ნჷეჩაშჷრაშჷრა** ზედს. მორცხვი, მორი-
დებული, მოკრძალებული.
- ა-ნჷეჩაღარა** ზმნ. უკუქცევა, გაქცევა,
გამევება, გარეკვა, გაგდება. ინჷეჩა-
რეიტ უკუქცევა, გაქცევა, გაამევება,
გარეკა, გააგდო.
- ა-ნჷეჩა, ანჷეჩა** ზედს. მღიერიანი, ქე-

- ციანი, მუნიანი.
- ა-пѣтра** არს. ქეცი, მუნი, მღიერი.
- ა-пѣтра** ზმნ. გაქეციანება, გამუნია-
ნება. дпѣтит გაქეციანდა, გამუნი-
ანდა.
- ა-пѣхнѣга** არს. მუშტის ოდენა მო-
მრგვალო ქვა, რომლითაც სპეცია-
ლური დანიშნულების ბრტყელ
ქვაზე ахáкѣა-ზე ნაყვენ მარილს,
წიწკას, ნიგოზს და სხვა.
- á-пѣхныдлара** ზმნ. ვინმესთან სირ-
ბილში შეჯიბრება, გაჯიბრება,
ვინმესთან ერთად გასწრებაზე გა-
რბენა, გაქეცვა. диáпѣхныдлеит
სირბილში გაეჯიბრა, ვიდაცასთან
ერთად გასწრებაზე გაიქცა.
- ა-пѣхзáша** არს. შრომაში გამონადენი
ოფლი.
- пѣхзáшала** ზმნზ. ოფლით.
- ა-пѣхзѣ** არს. ოფლი.
- á-пѣхын** არს. ზაფხული.
- á-пѣхынра** არს. ზაფხული.
- á-пѣхынраха** ზმნ. ზაფხულის და-
დგომა. ипѣхынрахéит ზაფხული
დადგა.
- ა-пѣхзѣ** არს. სიზმარი.
- пѣхзѣрыла** ზმნზ. სიზმარში; სიზმარ-
ში ნახა.
- ა-пѣхзѣნбара** ზმნ. დასიზმრება. апѣхзѣ
ინéит დაესიზმრა.
- ა-пѣхáра** ზმნ. კითხვა, წაკითხვა.
дáпѣხოит, дáпѣხეит კითხულობს,
წაკითხა.
- ა-пѣхáра** ზმნ. ღამის გათევა. дпѣхéит
ღამე გაათია.
- á-пѣхáртa** არს. სამკითხველო. áпѣ-
хáртa азáла სამკითხველო დარ-
ბაზი.
- ა-пѣхáртa** არს. ღამის სათევი ადგი-
ლი.
- ა-пѣхáრшэра** ზმნ. შეკეცვა, აკეცვა.
ипѣхáиршэит შეკეცა, აკეცა.
- ა-пѣхáрцá** არს. ჭიანურის მსგავსი
ორსიმიანი საკრავი (სიმები ძუი-
საა).
- á-пѣхáрылара** ზმნ. ფრინველის და-
ჯდომა ღამის გასათევად, დაბუ-
დება. ипѣхáрылeит დაბუდდა.
- ა-пѣхáрылартa** არს. ფრინველის და-
მის გასათევი დასაჯდომი ადგი-
ლი, ფრინველთ საბუდარი.
- пѣхáкá!** ზმნზ. წინ! шæиxá пѣхáкá!
გასწიეთ წინ!
- á-пѣхáзара** ზმნ. 1. თვლა, დათვლა.
ипѣхáзóит, ипѣхáзéит თვლის,
დათვალა.
- á-пѣхáзара** ზმნ. 2. მიჩნევა, ჩათვლა.
ипѣхáзóит, ипѣхáзéит მიაჩნია,
მიიჩნია, თვლის, ჩათვალა.
- ა-пѣхáынзарáх** არს. ფაშვი.
- ა-пѣхá** არს. ასული, ქალიშვილი. მრ.
áпѣхáцæa.
- ა-пѣхáзатæ** არს. დედისერთა ქალიშ-
ვილი.
- ა-пѣхáл** არს. კოკა.
- ა-пѣхáлпѣ** არს. შვილიშვილი (ვაჟი
ქალიშვილის მხრივ).
- ა-пѣхáлпѣхá** არს. შვილიშვილი (ქალი
ქალიშვილის მხრივ).
- ა-пѣхáпѣсá** არს. გერი (ქალი).
- ა-пѣхáзара** არს. ღვიძლი ქალიშვილი.
- á-пѣхæ** არს. ჩალა.
- á-пѣхæáкæa** არს. ჩალის ზვინი.
- ა-пѣхæýзна** არს. ქალიშვილი, გასა-
თხოვარი ქალი.
- ა-пѣхæýс** არს. ქალი, დედაკაცი, დია-
ცი.
- ა-пѣхæýсaагара** ზმნ. დაქორწინება,
ცოლის შერთვა, ცოლის თხოვა.
пѣхæýс дааигéит დაქორწინდა, ცო-
ლი შეერთო, ცოლი ითხოვა.
- ა-пѣхæýс азхæará** ზმნ. ცოლის შე-
რთვა, დაქორწინება, ქალის გარი-
გება. пѣхæýс диэи́хæeит ცოლი შე-

- როთ, დააქორწინა, ქალი გაური-
გა.
რუაჟსპაც *ზმზ.* დიაცურად, ქალუ-
რად.
ა-რუაჟსჟა *ზმზ.* ცოლის თხოვა,
შერთვა. რუაჟს დიხაჟიტ ცოლი შე-
ერთო.
ა-რუჟა *არს.* ბელადი.
ა-რუჟარა *ზმზ.* წინამძღოლობა.
დირუჟაჟიტ უწინამძღოლა.
ა-რუჟაჟ *არს.* ბელადი; შდრ. არუჟა.
რუჟტკ *რიცხვ.* ცოტა, ცოტაოდენი.
რუჟტრაჟტაკ *ზმზ.* ცოტა ხანს.
რუჟტრაკ *ზმზ.* ცოტა ხანს; რუჟტრაკ
უარუჟსჟ! ცოტა ხანს მოიცადე!
ა-რუჟტკჟჟრ *არს.* კვირტი, კოკორი.
რუჟტ-ჩჟტკ *რიცხვ.* ცოტა რამ.
რუჟტჟჟკ *ზედს.* ცოტანი.
ა-რუჟლარა *ზმზ.* შეხვედრა, შემო-
ხვდომა, შეყრა. დირუჟლეიტ შეხვდა,
შემოხვდა, შეეყარა, შემოეყარა.
ა-რუჟლგუდჟ *არს.* მენჯი, პოჟოჟიკი.
ა-რუჟმატჟ *არს.* ბარკლის წინა ნაწი-
ლი.
ა-რუჟნტა *არს.* ცხვირი.
ა-რუჟნტაჟსსარა *ზმზ.* ცხვირის მო-
ხოცვა. ირუჟნტა ირუჟსჟეიტ ცხვირი
მოხოცა.
ა-რუჟნტაკჟ *არს.* წვინტლი, ჟდვინტი.
ა-რუჟნტეიხაჩრა *არს.* სურდო.
ა-რუჟჟჟარა *არს.* უპირატესობა.
ა-რუჟრაკნაჟარა *ზმზ.* წინ ჩამოფარება.
იარუჟრაკნაიხაჟიტ წინ ჩამოაფარა.
ა-რუჟრაჟჟა *არს.* წინსაფარი.
ა-რუჟრგა *არს.* წვრილი ფული.
ა-რუჟრგარა *ზმზ.* 1. მოცილება, მოშო-
რება. ირუჟრუჟგეიტ მოცილა, მოი-
შორა.
ა-რუჟრგარა *ზმზ.* 2. დახურდავება.
ირუჟრგეიტ დაახურდავა; არჟარა
ჟირგეიტ ფული დაახურდავა.
ა-რუჟრრა *ზმზ.* ფრენა, გაფრენა. ირუჟრ
გაფრინდა.
ა-რუჟრტლარა *ზმზ.* შეხსნა. ირუჟრტლეიტ
შეხსნა; იმარაკა რუჟრტლეიტ ქამარი
შეიხსნა.
ა-რუჟრრჟ *არს.* ნაღვერდალი, ნაკვერ-
ჩხალი.
ა-რუჟრრჟჟჟა *არს.* ფაფარი, ჟგაგარი.
ა-რუჟრრჟრა *ზმზ.* ჩამოშორება, ჩამოცი-
ლება, ჩამოცლა, გაცლა. დირუჟრ-
რჟიტ ჩამოშორდა, ჩამოსცილდა,
გაეცალა.
ა-რუჟრრჟარა *არს.* მავნე, მავნებელი, სა-
ზიანო.
ა-რუჟრრჟარაჟარა *ზმზ.* ხელის შეშლა.
დირუჟრრჟარაჟეიტ ხელი შეუშალა.
ა-რუჟრრჟრა *ზმზ.* თავიდან მოშორება,
თავიდან მოცილება. დირუჟრრ-
იხჟიტ თავიდან მოიშორა, თავი-
დან მოცილა.
ა-რუჟრრჟჟ *ზედს.* მფრინავი.
ა-რუჟრსრა *ზმზ.* წასწრება, გასწრება,
გადასწრება, დასწრება. დირუჟრსჟიტ
წაუსწრო, გაასწრო, გადაუსწრო,
დაასწრო.
ა-რუჟრტლარა *ზმზ.* შეხსნა. ირუჟრტლეიტ შე-
ეხსნა; იმარაკა რუჟრტლეიტ სარტყელი
შეეხსნა.
ა-რუჟრშჟარა *ზმზ.* ცდა, გამოცდა.
ირუჟრშჟეიტ სცადა, გამოსცადა.
ა-რუჟრშჟტრჟჟკ *არს.* რძით გაკეთებუ-
ლი თხელი ფაფა წვრილად და-
ფქვილი ფეტვის ფქვილისაგან.
ა-რუჟრშჟჟრჟარა *ზმზ.* ჩაღიმება. დრუჟრ-
შჟჟრჟეიტ ჩაღიმა.
ა-რუჟრჟჟარა *ზმზ.* 1. დამსხვრევა, და-
ლეწვა. ირუჟრჟჟაჟიტ დაამსხვრია,
დალეწა.
ა-რუჟრჟჟარა *ზმზ.* 2. დამსხვრევა, ლეწ-
ვა, დალეწვა. ირუჟრჟჟაჟიტ დაიმ-
სხვრა, დაილეწა.
რუჟრჟჟა *ზმზ.* პირველად.
ა-რუჟრჟჟ *არს.* ბალთა, აზინდა.

K

- a-ka-da** არს. დოინჯი.
á-ka-da axý akrá ზმნ. დოინჯის შემო-
 ყრა. akáda axý ikýit დოინჯი
 შემოიყარა.
á-ka-da-qa ზმნ. ორატორობა. dka-dá-
 kbyeit, dka-dákít ორატორობს,
 ორატორა.
á-ka-da-kye არს. ორატორი, ქადაგი.
á-ka-la-ky არს. ქალაქი.
á-ka-la-ky-ha ზმნ. გაქალაქება, ქალა-
 ქად ქცევა. ikalákyheit გაქალაქ-
 და, ქალაქად იქცა.
á-ka-m-sa, ზედს. (ბზიფ.) akám-s ბან-
 ჯგვლიანი, ბალნიანი, ბეწვიანი.
á-ka-m-sa-ra ზმნ. ბანჯგვლიანი, უშნო
 დიდი რამის ან ვინმეს ბაჯბაჯი.
 dka-m-sóit, dka-m-séit ბაჯბაჯებს,
 იბაჯბაჯა.
a-ka-m-s-hay ზედს. (საალერსო) ბან-
 ჯგვლიანი.
á-ka-m-s-y-s ზედს. ბანჯგვლიანი, ბალ-
 ნიანი, ბეწვიანი; ხშირბეწვა.
á-ka-m-s-ya არს. ბანჯგვლიანობა,
 ფაჩვნიერობა.
a-ka-r-by არს. კიპრუჭი.
a-ka-rya არს. ქარვა.
a-ka-t არს. 1. ხის ტყავქვეშა კანი;
 2. ნაქაფი; ქაფი.
a-ka-sh არს. ფაფა.
á-ka-sh-ka-sh-ya ზმნ. ბიბინი. iká-
 sh-ka-sh-éit, ikash-ka-sh-éit ბიბი-
 ნებს, იბიბინა.
á-ka-cha არს. ქაჯი.
a-ka-dy არს. მორი, დირე, ჯირკვი.
a-ka-dy-je ზედს. უვარგისი მორი, დი-
 რე.
a-ka-lam-y-sh არს. ფელამუში, თათარა.
a-ka-la-tyad არს. წინდა.
a-ka-á არს. წვიმა.
a-ka-tya-n-ha-sh-ya არს. სოფლის მეურ-
 ნეობა.

a-ka-tya-ya-sh არს. სოფელი, სოფ-
 ლის მცხოვრები.

a-ka-ya-sa-ba-ya არს. თოვლ-ქყაპი.

Kə

- a-ka-á** არს. წვიმა.
a-ka-áb არს. ქვაბი სპილენძისა.
a-ka-ya-á ზედს. გაწუწული. akəya-á
 ихьыкəкəá დაáит გაწუწული მო-
 ვიდა.
a-ka-ya-ka-tya-sh არს. მექვაბე.
a-ka-áb-sh-tya არს. (ბზიფ.) akəáb-sh-tya
 კარდალი, პატარა ქვაბი სპილენ-
 ძისა.
a-ka-á-da-ra არს. უწვიმობა.
a-ka-ya-má-sh არს. ფარჩა, სტავრა.
a-ka-ya-ry-s-á არს. იხ. akəya-ry-satá.
a-ka-ya-sh-ye, **akəya-ry-sh-ye** არს. (ბზიფ.)
 თავსხმა, კოკისპირული წვიმა,
 ღვართქაფი, თქეში.
a-ka-ya-s-áb არს. არჩვი.
á-ka-ya-s-ka-ya-s-ya ზმნ. ძუნძული. dka-
 ya-s-ka-ya-s-éit, dka-ya-s-ka-ya-s-ít ძუნძუ-
 ლებს, იძუნძულა.
a-ka-ya-t-á ზმნ. სელის ქსოვილი.
a-ka-ya-ry-satá არს. თქოში, თქორი.
a-ka-á-ka-ya არს. საპნის ბუშტი.
a-ka-á-cha არს. იხვი.
a-ka-á-ya არს. მრგვლად ამოყვანილი
 წნულკედლებიანი ქოხი კონუსი-
 სებრი სახურავით.
a-ka-á-tya არს. 1. მაღლარი (აბჟ.);
 2. მოვლილი გაშენებული პატარა
 ტყე.
a-ka-á-tya-ra არს. 1. მაღლარიანი ადგი-
 ლი (აბჟ.) 2. ადგილი, სადაც არის
 პატარა მოვლილი გაშენებული
 ტყე.
á-ka-ya-ty-má-tya-ya ზმნ. თავმომწონედ,
 დარბაისლურად სიარული. dka-
 ya-ty-má-tya-yeit, dka-ya-ty-má-tya-ít თავმომ-
 წონედ, დარბაისლურად დადის.

á-კაყბლარა ზმნ. გადაწვა, გადაბუგვა. *í*კაყბლაიტ გადასწვა, გადაბუგა.

á-კაყბლარა ზმნ. გადაწვა. *í*კაყბლიტ გადაიწვა.

á-კაყგაყრა ზმნ. ვინმეზე, რამეზე იმედის დამყარება. *dí*კაყგაყრეიტ, *dí*კაყგაყრიტ ვინმეზე, რამეზე იმედს ამყარებს.

á-კაყგყლარა ზმნ. 1. რამეზე დადგომა. *dí*კაყგყლეიტ რამეზე დადგა.

á-კაყზარა ზმნ. *adunéi ikau zeghý* ყველა ვინც, რაც მსოფლიოში არის. *dí*კაყპ, *dí*კაყინ არის, იყო.

á-კაყტარა ზმნ. ზედ დასხმა, ზედ გადასხმა. *í*კაყტეიტ ზედ დასხა, ზედ გადაასხა.

ა-კაყრა ზმნ. აწეულზე, ამაღლებულზე, დაფენილზე დაწოლა. *dykaiéit ...*დაწვა.

á-კაყტრა ზმნ. რამეზე უფლების ქონა.

á-კაყტტარა ზმნ. ნების დართვა, ნების მიცემა. *dá*კაყტტეიტ ნება დართო, ნება მისცა.

á-კაყრა ზმნ. 1. მიშვერა, მითითება. *í*კაყკყიტ მიუშვირა, მიუთითა.

á-კაყრა ზმნ. 2. წასწრება. *dá*კაყკყიტ წაასწრო.

á-კაყლა ზმნ. ტოლი, ერთი ხნისა.

á-კაყლარა არს. ტოლობა, თანამოასაკეობა.

á-კაყლარა ზმნ. 1. აცოცება. *dí*კაყლეიტ აცოცდა.

ა-კაყლარა ზმნ. 2. თავდასხმა, თავს დაცემა, შესევა, თარეში. *dí*კაყლეიტ თავს დაესხა, თავს დაეცა, შეესია, ითარეშა.

ა-კაყლადაყ ზმნ. თავდამსხმელი.

á-კაყმაყარრა არს. დამუქრება. *dí*კაყმაყარეიტ, *dí*კაყმაყარიტ ემუქრება, დაემუქრა.

ა-კაყნაგაა არს. სარგო, მისაგებელი.

კაყნაგაა ზმნ. როიანად, წესიერად, ჯეროვანად, სათანადოდ.

á-კაყნაგარა ზმნ. რგება. *í*კაყნაგოიტ, *í*კაყნაგეიტ ერგება, ერგო.

á-კაყნტაარა ზმნ. ამოწყდომა. *í*კაყნტაეიტ ამოწყდნენ.

ა-კაყნყ არს. სელი.

á-კაყჯყრა ზმნ. ზედ შეგდება, ზედ დაგდება. *í*კაყჯყრეიტ ზედ დააგდო, შეაგდო.

á-კაყჯაარა ზმნ. მოთხრა, გადათხრა. *í*კაყჯააიტ მოთხარა, გადათხარა.

ა-კაყრა ზმნ. დაფიცება, ფიცის მიცემა, ფიცის დადება. *dkai*ტ დაიფიცა, ფიცი მისცა, ფიცი დადო.

á-კაყრა არს. ასაკი, ხნოვანება, წლოვანება.

á-კაყრამაყრა არს. მცირეწლოვნება.

á-კაყრანამყარა არს. ასაკუსრულობა, არასრულწლოვნობა.

á-კაყრგაყრა ზმნ. დაპირება. *dá*კაყრგაყრეიტ, *dá*კაყრგაყრეიტ ჰპირდება, დაჰპირდა.

á-კაყრგყლარა ზმნ. *í*კაყრგყლეიტ აწეულ, ამაღლებულ რამეზე დადგმა.

á-კაყრგეყრა ზმნ. რამეზე დატრიალება. *í*კაყრგეყრეიტ დაატრიალა.

á-კაყრპყარა ზმნ. უხვად მოპკურება, მოშხეფება, მოსხურება. *í*აკაყრპყეიტ უხვად მოაპკურა, მოაშხეფა, მოასხურა.

á-კაყრტაარა ზმნ. ასმა, შესმა. *dá*კაყრტაეიტ ასვა; შესვა.

á-კაყრტაყარა ზმნ. დაჭერა. *í*აკაყრტაყაეიტ დააჭირა.

ა-კაყრყყა არს. კოჭი.

á-კაყრშაყატრა ზმნ. დათანხმება. *dá*კაყრშაყატრეიტ თანახმა გახადა.

ა-კაყრშა არს. 1. გადასაფარებელი.

ა-კაყრშა არს. 2. საკერებელი, სა-

- დგმელი, ბეზკი.
- ა-კაჲრშაჲრა** *ზმნ.* მოხვედრა, მო-
რტყმა. იაკაჲრშაჲეიტ მოახვედრა,
მონარტყა.
- ა-კაჲრშაჲრა** *ზმნ.* 1. წამოხურვა, გა-
დაფარება. იაკაჲრშაჲეიტ წამოახუ-
რა, გადაფარა.
- ა-კაჲრშაჲრა** *ზმნ.* 2. შეგდება. იკაჲრ-
შაჲეიტ შეაგდო.
- ა-კაჲრშაჲ-ტარშაჲრა** *ზმნ.* მიკერ-მოკე-
რება.
- ა-კაჲრჩაბრა** *ზმნ.* დაწებება, დაკვრა.
იაკაჲრჩაბიტ დააწება, დააკრა.
- ა-კაჲრხაჲრა** *ზმნ.* ფხვიერი რამის
მოყრა, წაყრა. იაკაჲრხაჲეიტ მო-
ყარა, წაყარა.
- ა-კაჲსრა** *ზმნ.* ხიდზე, მინდორზე,
ეზოზე გადავლა. დიკაჲსიტ გადა-
ვიდა.
- ა-კაჲყარა** *ზმნ.* 1. ჭიდაობა. დიკაჲყ-
არიტ, დიკაჲყარეიტ ჭიდაობს, იჭი-
დავა.
- ა-კაჲყარა** *ზმნ.* 2. ჭიდაობა. დიაკაჲყ-
არეიტ ეჭიდავა.
- ა-კაჲყარაფა** *არს.* მოჭიდავე.
- ა-კაჲყარა** *ზმნ.* 1. დაყრა. იაკაჲყარ-
ეიტ დააყარა.
- ა-კაჲყარა** *ზმნ.* 2. გამოყრა. იკაჲყარა-
ფეიტ გამოაყარა.
- ა-კაჲყარაყარა** *ზმნ.* ამოხვრა, ამო-
ხვნემა. დიკაჲყარაყარეიტ ამოიხვრა,
ამოიხვნემა.
- ა-კაჲყარა** *ზმნ.* მოზარდი.
- ა-კაჲყარაყარა** *არს.* ზედაპირი.
- ა-კაჲყარაყარა** *ზმნ.* გამოტყება. იკაჲყ-
არაყარეიტ გამოტყება.
- ა-კაჲყარაყარა** *ზმნ.* დაჭერა. დიაკაჲყარა-
ყარეიტ დააჭირა.
- ა-კაჲყარაყარა** *ზმნ.* მოფხეკა, გადა-
ფხეკა, აფხეკა. იკაჲყარაყარეიტ მო-
ფხეკა, გადაფხეკა, აფხეკა.
- ა-კაჲყარაყარა** *ზმნ.* დაყვირება, შეყვი-
რება. დიკაჲყარაყარეიტ დაყვირა, შე-
ყვირა.
- ა-კაჲყარაყარა** *ზმნ.* 1. ფეხებმოსხლე-
ტით დაცემა, წაქცევა. დიკაჲყარაყარეიტ
...დაეცა, წაიქცა.
- ა-კაჲყარაყარა** *ზმნ.* 2. ფეხებმოსხლე-
ტით: წაქცევა, დაცემა. დიკაჲყარაყარეიტ
წააქცია, დასცა.
- ა-კაჲყარაყარა** *ზმნ.* (ბზიფ.) შალაშინი,
ქუსტარი; შდრ. ашьалашьын.
- ა-კაჲყარაყარა** *ზმნ.* გადასმა, მოსმა.
იკაჲყარაყარეიტ გადაუსვა, მოუსვა.
- ა-კაჲყარაყარა** *არს.* თანხმობა.
- ა-კაჲყარაყარაყარა** *ზმნ.* 1. დათანხმება.
დიკაჲყარაყარაყარეიტ დათანხმდა.
- ა-კაჲყარაყარაყარა** *ზმნ.* 2. დათანხმება.
დიკაჲყარაყარაყარეიტ ეთანხმება.
- ა-კაჲყარაყარა** *ზმნ.* მოხვდომა. იაკაჲ-
ყარაყარეიტ მოხვდა.
- ა-კაჲყარაყარა** *არს.* ჯაგო.
- ა-კაჲყარაყარა** *ზმნ.* (ადამიანის, ცხო-
ველის) შეგდება. იკაჲყარაყარეიტ შე-
აგდო.
- ა-კაჲყარაყარა** *ზმნ.* საიდანმე გაგდება.
იკაჲყარაყარეიტ გააგდო.
- ა-კაჲყარაყარა** *არს.* ჯაგნარი.
- ა-კაჲყარაყარაყარა** *ზმნ.* 1. გადაბუგვა.
იკაჲყარაყარაყარეიტ გადაბუგა.
- ა-კაჲყარაყარაყარა** *ზმნ.* 2. გადაბუგვა.
იკაჲყარაყარაყარეიტ გადაიბუგა.
- ა-კაჲყარაყარა** *არს.* (ბზიფ.) მწვერვალი;
კენწერო, წვერო ხისა; შდრ. ацакә.
- ა-კაჲყარაყარაყარა** *ზმნ.* ზევიდან ათლა.
იკაჲყარაყარაყარეიტ ზევიდან ათალა.
- ა-კაჲყარაყარა** *ზმნ.* ამოწყდომა, გადაშე-
ნება. დიკაჲყარაყარაყარეიტ ამოწყდა, გადა-
შენდა.
- ა-კაჲყარაყარაყარა** *ზმნ.* დაკერება. იაკაჲყარა-
ყარაყარეიტ დააკერა.
- ა-კაჲყარაყარა** *არს.* სხვის გამო დაღუპვა.
დიკაჲყარაყარაყარეიტ სხვის გამო დაიღუპა.
- ა-კაჲყარაყარაყარა** *არს.* ზეთგამოწურული და-

ნაცილი ნიგვზის გუნდა.
á-კჷპარა ზმნ. ზედ დადება. *იკჷციეიტ ზედ დადო.*
ა-კჷპარá ზმნ. ქარგვა. *დუკჷციóიტ, დუკჷციéიტ ქარგავს, ქარგა.*
ა-კჷყტარა ზმნ. ქარგვა, მოქარგვა. *იკჷციტóიტ, იკჷციტéიტ ქარგავს, მოქარგა.*
ა-კჷყტატჷმá არს. წამოსასხამი, წამოსახურავი რამ.
á-კჷყტპრა ზმნ. 1. გადმოსვლა, ჩამოსვლა. *დაკჷყტიტ გადმოვიდა, ჩამოვიდა.*
ა-კჷყტჷრარა ზმნ. სრიალი, გასრიალეზა. *დუკჷყტჷრარაიტ გასრიალდა.*
á-კჷყტჷყრრა ზმნ. ფეხის დაცურება, ფეხის გასხლტომა. *დუკჷყტჷყრრიტ ფეხი დაუცურდა, ფეხი გაუსხლტა.*
á-კჷყტაბრა ზმნ. დაწებება. *იაკჷყტაბრიტ დაეწება.*
á-კჷყფყტრა ზმნ. მიძახება. *იკჷყფყტრიტ მიძახა.*
á-კჷყჷხარა ზმნ. დარჩენა. *დუკჷყჷხარაიტ დარჩა.*
ა-კჷყჷხარá ზმნ. ზედ გარჩენა. *იკჷყჷხარაიტ ზედ გარჩა.*
á-კჷჷჷრა ზმნ. 1. ამალღებუი ზედაპირიდან აღება. *იკჷჷჷხყტიტ; იაკჷჷჷხყტიტ აიღო.*
á-კჷჷჷჷჷლარა ზმნ. შემოღამება. *იკჷჷჷჷჷლარაიტ შემოღამდა.*
á-კჷჷჷჷჷარა ზმნ. მძიმე ვისიმე, რისამე ვინმეზე, რამეზე დავარდნა, დაცემა. *დიკჷჷჷჷჷარაიტ; დაკჷჷჷჷჷარაიტ დავარდა, დაცეა.*
á-კჷჷჷჷჷარა ზმნ. გადაგლეჯა. *იკჷჷჷჷჷარაიტ გადაგლეჯა.*
á-კჷჷჷჷჷაჷჷარა ზმნ. ტუქსვა, დატუქსვა, გაკიცხვა, ჯორვა, გაჯორვა. *იკჷჷჷჷჷაჷჷარაიტ დატუქსა, გაკიცხა, გაჯორა.*
ა-კჷჷჷჷჷჷჷარა ზმნ. შეყვირება, და-

ყვირება. *დიკჷჷჷჷჷჷჷარაიტ შეყვირა, დაუყვირა.*
ა-კჷჷჷჷჷჷჷარა არს. მგელი.
á-კჷჷჷჷჷჷჷარა გახმობა, მოხმობა. *იკჷჷჷჷჷჷჷარაიტ გახმა, მოხმა.*
á-კჷჷჷჷჷარა წაწერა. *იაკჷჷჷჷჷარაიტ წააწერა.*
ა-კჷჷჷჷჷარა არს. სოფელი.
ა-კჷჷჷჷჷარა-მჷა არს. სასოფლო გზა.
ა-კჷჷჷჷჷარა-მჷა არს. ქართული ენა.
კჷჷჷჷჷჷჷარა არს. საქართველო.
ა-კჷჷჷჷჷარა არს. ქართველი. მრ. *აკჷჷჷჷჷარა, აკჷჷჷჷჷარა.*
á-კჷჷჷჷჷარა ზმნ. ცახცახი, აცახცახება. *დუკჷჷჷჷჷარაიტ, დუკჷჷჷჷჷარაიტ ცახცახებს, აცახცახდა.*

ყ

ა-ყააად არს. ქალაღი.
ა-ყაáლა არს. (ზზიღ.) *აკჷáლ კარავი.*
á-ყაალაკჷ არს. ქალაქი.
ა-ყამტá არს. პარტახი, ნასახლარი.
ა-ყამსá არს. (ადამიანისა და ოთხფეხის) კუჭი, სტომაქი.
ა-ყáპ არს. მოგება, ხერი.
á-ყარანც არს. მოჯამაგირე.
á-ყარნცჷრა ზმნ. მოჯამაგირეობა. *დუკჷარანცჷრეიტ, დუკჷარანცჷრეიტ მოჯამაგირეობს, იმოჯამაგირა.*
ა-ყარმყტ არს. აგური.
ა-ყარმყტყჷრტა არს. აგურსაწვავი ღუმელი, აგურხანა.
ა-ყარსტá არს. ძელი.
ა-ყასá არს. ქისა.
ა-ყაჷსყსყ არს. ზუმბა.
ა-ყáკჷა არს. ულაყი, ვაყა, აჯიღლა.
ა-ყაჷჷარია არს. მაჷჷანკალი.
á-ყაჩაკჷ არს. ლაზღანდარა.
á-ყაჩაკჷრა ზმნ. ლაზღანდარობა. *დუკჷაჩაკჷრეიტ, დუკჷაჩაკჷრეიტ ლაზღანდარობს, ილაღანდარა.*
ა-ყáფ არს. 1. გუნება, ქეიფი.
ა-ყáფ ზედს. 2. *იკჷáფ, იკჷáფკჷა*

- капанъ дыкоуп ზარხოშად, ქეი-ფიანად არის. მრ. акъафкәа.
- а-къафура** *ზმზ.* განცხრომა, ნეტარება. къаф იუეიტ, къаф иуйт განცხრომაშია, განცხრომაში გაატარადრო, ნეტარებაშია, ნეტარება ნახა, სიტკბოება ნახა.
- а-къафына** *არს.* ყალამქარი.
- а-қишьмыр** *არს.* ქიშმირი.
- á-қи́а** *ზედს.* პატიოსანი.
- а-қи́ара** *არს.* პატიოსნება.
- а-қр́а** *ზმზ.* კვნესა, ოხვრა. дыкьу́еит, дқит კვნესის, იკვნესა, ოხრავს, იოხრა.
- а-қьыбжьы** *არს.* კვნესა, ოხვრა, კვნესის ხმა, ოხვრის ხმა; ხვნეშა, ხვნეშის ხმა.
- á-қьызққызыра** *ზმზ.* ქვითინი. дқьызққызыуеит, дқьызққызыт ქვითინებს, იქვითინა.
- а-қьынтыз** *არს.* ღვინის დასალევი ხის სასმისი, რომელიც ირეცხებოდა მხოლოდ ღვინით.
- а-қьыра** *არს.* ქირა.
- қьы́рала** *ზმზზ.* ქირით, დაქირავებით.
- қьы́рала акр́а** *ზმზ.* დაქირავება, ქირაობა, ქირით დაჭერა.
- а-қьырмыт** *არს.* აგური.
- қьы́рса** *არს.* შობა.
- а-қьырси́ан** *ზედს.* ქრისტიანი.
- а-қьырси́анра** *არს.* ქრისტიანობა.
- а-қьышьм́еи** *არს.* ყალყი.
- а-қьышьмы́шь** *არს.* ქიშმიში, ჩამიჩი.
- а-қьы́шә** *არს.* ბაგე, ტუჩი; ლაში.
- а-қьы́шәеицақьа** *ზედს.* პირმოღრეცილი.
- Б**
- а-б́а** *არს.* მტერი, დუშმანი.
- а-б́ар** *ზედს.* ღარიბი.
- а-б́арá** *ზმზ.* მტრობა, გადამტერება.
- диаб́оит, диаб́еит მტრობს, გადამტერა.
- а-б́арра** *არს.* სიღარიბე, სილატაკე.
- а-б́архара** *ზმზ.* გაღარიბება, დაღარიბება. дб́архоит გაღარიბდა, დაღარიბდა.
- а-б́ахарá** *ზმზ.* 1. მტრად ქცევა, მტრად გახდომა. дб́архоит მტრად იქცა, მტრად გახდა.
- а-б́ахарá** *ზმზ.* 2. გამეჩხრება. иаб́ахеит გამეჩხრდა.
- а-б́ача** *ზედს.* ჯუჯა, ჩია.
- á-б́ба** *არს.* გემი, ხომალდი.
- а-б́лам** *არს.* ღლავი, ლოქო.
- á-б́ра** *არს.* ჭრელი, ფერად-ფერადი.
- а-б́рálара** *ზმზ.* მუცელში, ტანში: შეძვრომა. диб́რáleит შეუძვრა.
- á-б́рара** *არს.* სიჭრელი.
- а-б́б́ара** *არს.* სითხელე, მარჩხობა წყლისა.
- а-б́б́ра** *ზმზ.* ღრენა. иб́б́уеит, иб́б́ит იღრინება, იღრინა.
- а-б́бырá** *ზმზ.* ხვნეშა, ოხვრა. дбызу́еит, дбызы́т ხვნეშის, დაიხვნეშა, ოხრავს, იოხრა.
- á-б́ырлара** *ზმზ.* ყურძნის შეთვალვა. иб́ырлеит შეითვალა.
- а-б́ы́тысра** *ზმზ.* გამოზამთრება. дбы́тысыт გამოზამთრა.
- Бә**
- а-б́әаќи́а** *არს.* аб́әаќи́а ка́ма ერთგვარი ხანჯალი, სატევარი.
- а-б́әáқьамы́са** *არს.* ერთგვარი ხანჯალი, სატევარი, ყამა.
- а-б́әáб́ә** *არს.* აპვი.
- á-б́әа́хара** *ზმზ.* ბოყინი, დაბოყინება. дб́әа́хауеит, дб́әа́ха́ит აბოყინებს, დააბოყინა.
- а-б́әы́** *არს.* ფიცარი.
- а-б́әы́ртыкь** *არს.* ჭიყყელა.
- а-б́әы́რб́жы** *არს.* ღორის დრუხუნი.

ахәа нәы́рджыы.

á-ნჳრა არს. აღვირი.

а-нәы́рра ზმნ. კრუტუნე, დაკრუტუნება. инәы́руеит, инәы́рит კრუტუნებს, დაიკრუტუნა.

á-ნჳნჳა ზედს. ღონიერი.

а-нәы́щәмакыа არს. პატარა ფიცარი.

а-нәы́ххы́га არს. სახერხი ხე-ტყისა.

ნ

á-ნჳრა არს. ნახნავი, ხნული.

а-нჳра́ ზმნ. მოშუშება, მორჩენა, პირის შეკვრა (იარისა, წყლულისა). инჳ́იტ მოშუშდა, მორჩა, პირი შეიკრა.

а-нჳра́тама არს. ტაბიკი.

а-нჳра́нжа ზმნზ. მოჭირებული წითელი. икапъшьы́ нჳра́нжоуп მოჭირებული წითელია.

á-ნჳნჳრა ზმნ. გაფხეკა. инჳ́ნჳ́იტ გაფხეკა.

а-нჳны́ч არს. ქურდი, მპარავი.

а-нჳны́чара́х ზედს. ნაქურდალი, ნაპარევი.

а-нჳны́чра ზმნ. პარვა, მოპარვა, ქურდობა. днჳны́чуеит, днჳны́чит იპარავს, მოიპარა, ქურდობს, იქურდა.

а-нჳны́ ზედს. ჭირვეული, ანჩხლი, ქაფარი.

კ

а-каабжыы არს. ყვირილის ხმა; ყვირილი.

á-каара ზმნ. ყვირილი, დაყვირება. дкаау́еит, дкаа́ит ყვირის, დაიყვირა.

а-ка́н არს. გოგრა, კვახი.

а-ка́за არს. ოსტატი.

а-ка́зара არს. ოსტატობა, დახელოვნებულობა.

á-казаара ზმნ. ყოფნა. ды́коуп, ды́кан

არის, იყო.

á-казшыа ზმნ. ხასიათი.

á-катәара არს. დანავსვა. дикатә́еит დანავსა.

á-каимат არს. მშვენიერი.

а-каитán არს. ყაითანი.

а-ка́ла არს. ციხე, ციხესიმაგრე.

á-калара ზმნ. მოხდენა. დინამიკ. икалéит მოხდა რაღაცად იქცა, დამწიფდა, ახდა, ასრულდა; სტატ. и́коуп, и́кан არის, იყო.

а-ка́ма არს. ხანჯალი, სატევარი, ყამა.

а-камчы́ არს. მათრახი; შოლტი.

а-ка́нц არს. ყანწი.

а-ка́нч არს. აბრეშუმის ჭია.

а-ка́нчаазара არს. მეაბრეშუმეობა.

а-ка́нчаазаады არს. მეაბრეშუმე.

á-кажара ზმნ. დაშომშინება. дыи́кажéит დააშომშინა.

а-ка́рма არს. სვია, ფშალა.

а-карма́тыс არს. ბულბული.

а-кармы́гә არს. ტლანქი ბაკაბუკები, ორჩოფეხები.

а-каса́бырта არს. საყასბო; ხორცის სავაჭრო.

а-кауа́р არს. (ბზიგ.) акау́р ყავარი.

а-капъка́п არს. ოჩოფეხი, ბაკაბუკი.

а-капъшь ზედს. წითელი.

á-капъшыра არს. სიწითლე.

á-какара ზმნ. ღეჭვა, დაღეჭვა. икакóит, икакéит ღეჭს, დაღეჭა.

а-кашә́ არს. ალაფი.

á-кацара ზმნ. კეთება, გაკეთება, ქმნა. икаитцóит, икаитцéит აკეთებს, გააკეთა, შვრება, ქნა.

á-кацатә ზმნზ. გასაკეთებელი.

á-клан ზედს. მიუვალი, მაგარი ღობე-ყორე.

а-кны́ თანდ. 1. -თან; сара скны́ ჩემთან. 2. -ში; ашкóл акны́ სკოლაში.

а-кра́ ზმნ. ამოტეხა, ამოჭრა (სატეხით). икы́ит ამოტეხა, ამოჭრა.

a-kǝŋa არს. სატეხი, საჭრეთელი.
a-kǝz არს. ბატი.
a-kǝztra არს. საბატე.
a-kǝzǝxǝ არს. მებატე.
a-kǝzǝra ზმნ. ჟღურტული, დაჟღურ-
 ტულება. *იკǝჯუეიტ, იკǝჯიტ*
 ჟღურტულებს, დაიჟღურტულა.
a-kǝra ზმნ. კვეთი, ნაჭერი, კალაპო-
 ტი საპონი; *сапын кырак* ერთი კვე-
 თი, ნაჭერი, კალაპოტი საპონი.
a-kǝrra ზმნ. დაჩხავლება. *იკǝრუეიტ,*
იკǝრიტ ჩხავის, დაიჩხავლა.
a-kǝrkǝmǝz არს. ხვანჩი.
a-kǝrkǝzǝda არს. ხორხი, სასულე.
a-kǝrkǝ არს. ყანყრატო, ყელი, ხორ-
 ხი, საყლაპავი.
кыт! არს. ხმა! სიტყვა! კრინტი!
a-kǝyt-bǝzǝ არს. კრინტი.
á-kǝyǝtǝyǝura ზმნ. წუწუნი. *დკყუ-*
ტǝყუეიტ, დკყუტǝყუეიტ წუწუ-
 ნებს, იწუწუნა.
a-kǝyǝra ზმნ. მოჯერება. *იკǝყიტ* მო-
 ჯერა; *игǝყ* *იკǝყიტ* გული მოიჯე-
 რა.

Кә

a-kǝáz ზედს. მსხვილი.
a-kǝalǝmǝta არს. პიტნა.
a-kǝánda ზედს. თბილი, ნელ-თბილი
 (სითხე, ჰაერი).
a-kǝándara ზმნ. (ჰაერის, სითხის)
 თბობა, გათბობა. *იკǝანდეიტ* გა-
 თბა.
a-kǝandashǝyǝyǝra ზედს. სითხე, ჰაე-
 რი, ქარი ძალიან თბილი.
a-kǝándaxara ზმნ. სითხის, ჰაერის,
 ქარის თბობა, გათბობა. *იკǝანდა-*
ხეიტ გათბა.
a-kǝará არს. რიყე.
a-kǝaraán არს. ყვავი.
a-kǝará-mǝy არს. წყალში ნაყარი შე-
 შა.

a-kǝaracá არს. გვრიტი.
a-kǝaraǝ არს. ქამანდი, საგდებელი.
a-kǝará-kǝanea არს. აწონ-დაწონა.
a-kǝarash არს. თეთრი ქვებით მოფე-
 ნილი რიყე.
a-kǝárdǝ არს. დაბალი და შედარე-
 ბით პატარა, მოგრძო სკამი.
a-kǝárt არს. კრუხი.
a-kǝártǝra არს. სახსარი, სადრეკი.
á-kǝarǝarra ზმნ. დაძველებული მო-
 რყეული ურმის, სკამის, მაგიდის
 და მისთ. ჯახაჯუხი. *იკǝარე*
áრუეტ, იკǝარეáრიტ ჯახაჯუხი გა-
 აქვს, ჯახაჯუხი გაჰქონდა.
a-kǝarǝl არს. ყვერული.
a-kǝatá არს. მოქნილი, რბილი ტყავი.
a-kǝatará არს. ტყავეულობის მოქნი-
 ლობა, სირბილე.
a-kǝataxará ზმნ. ტყავეულობის და-
 რბილება, მოქნა. *იკǝათახეიტ* და-
 რბილდა, მოიქნა.
a-kǝáxǝ! არს. დარტყმის ხმა; თოფის
 ხმა.
a-kǝákǝa არს. ზურგი.
a-kǝápra ზმნ. თავის განებება, მოშო-
 რება. *дыикǝáпцит* თავი გაანება,
 მოშორდა.
a-kǝbár არს. ყვიბარი, პატარა ჭური,
 ქოცო.
a-kǝbǝra ზმნ. ნაყოფის, ხილეუ-
 ლის: დაბერტყვა. *იკǝბინეიტ* და-
 ბერტყა.
a-kǝbǝblaará ზმნ. არიდება, აშორება.
იკǝბინблаაიტ აარიდა, ააშორა.
a-kǝyǝd არს. ლობიო.
a-kǝyǝd kalǝna არს. პარკი ლობიო.
a-kǝyǝdra არს. ადგილი, სადაც ლო-
 ბიოა დათესილი; შდრ. *аКǝყдыр-*
та.
a-kǝyǝd-xarcalei არს. კირკაჟი ლო-
 ბიო.
a-kǝყдырта არს. ადგილი, სადაც

ლობიოა დათესილი; შდრ. ака́ндра.

a-kańdyrpaacy არს. ლობიოთი მკითხავი.

a-kańdyrshyń არს. შელესილი ლობიო.

a-kańdyrshəshə არს. ხორციტ გაკეთებული ლობიო.

a-kańykrá ზმნ. აშმორება. ика́ыкыит აშმორდა; ашы́ла ка́ыкыит ფქვილი აშმორდა.

a-kańykyń ზედს. შმორიანი, აშმორებული.

a-kańmshəńshə ზედს. ფაფუკი, ფუნჩულა.

á-kańyndkańyndra ზმნ. დუდუნნი, დუდუნნი. дка́ындка́ындуеит, дка́ындка́ындит დუდუნებს, იდუდუნა, დუდუნებს, იდუდუნა.

a-kańynch არს. ჩალის ღერო, ჩალის ნამწვერალი.

á-kańyrkańyrra ზმნ. 1. ლულუნი, დალულუნება. ика́ырка́ыруеит, ика́ырка́ырит ლულუნებს, დაილულუნა.

á-kańyrkańyrra ზმნ. 2. ჭუყჭუყი, დაჭუყჭუყება. ика́ырка́ыруеит, ика́ырка́ырит ჭუყჭუყებს, დაიჭუყჭუყა.

a-kańyryńsh არს. შაური, შაურიანი.

a-kańyryńsh-ńsa ზედს. შაურიანი, შაურის ღირებული.

a-kańysra ზმნ. ხამხამი, დახამხამება. ика́ысуеит ახამხამებს.

á-kańyskańysra ზმნ. ხამხამი, დახამხამება. ика́ыска́ысуеит ახამხამებს.

a-kańykańyá არს. 1. უღელი, მხეთქელ საქორნელზე დადებული.

a-kańykańyá არს. 2. ქედი მთებისა.

a-kańysh ზედს. ჭკვიანი, გონიერი.

a-kańyshá არს. განყოფილება.

a-kańyshra არს. ჭკუა, ჭკვიანობა.

kańyshryla ზედს. ჭკვიანად, ჭკვიანუ-

რად, ჭკუით.

a-kańyshhara ზმნ. დაჭკვიანება. дка́ышхоит, дка́ышхеит ჭკვიანდება, დაჭკვიანდა.

á-kańyshəara ზმნ. აკრეფა. ика́ышəаит, ика́ышəаеит კრეფს, აკრეფა.

a-kańyńpra ზმნ. შეწყვეტა, თავის დაწებება, მიტოვება, ხელის აღება. дака́ыцит შეწყვიტა, თავი დაანება, მიატოვა, ხელი აიღო.

a-kańyńpəa არს. (მდინარის) ტოტი.

a-kańyńpčá ზმნ. ჭმუჭნა, დაჭმუჭნა. ика́ычы́т დაიჭმუჭნა.

a-kańyńpra ზმნ. მიტოვებინება, დაგდებინება. дака́ыитчы́ит миа́тоვეбинна, დააგდებინა.

a-kańyńga არს. სატეხი, საჭრეთელი.

a-kańyńz არს. ბატი.

Кь

a-kańyála ზედს. გზადაბნეული.

a-kańyálara ზმნ. გზის დაბნევა. дка́ылеит გზა დაეკარგა.

a-kańyamčár არს. ნავავი.

a-kańyčará ზმნ. ქნევა. ика́ыаит, ика́ыаеит აქნევს, აქნია.

a-kańyatá ზედს. თხელი, დლლუ.

a-kańyatarmágə ზედს. ძალზე თხელი, დლლუ.

a-kańyńčs ზედს. ბრტყელი.

á-kańyáš ზედს. დასვრილი, ჭუჭყიანი.

á-kańyášra ზმნ. დასვრა, გაჭუჭყიანება. ика́ыашы́т დაისვარა, გაჭუჭყიანდა.

á-kańyášra ზმნ. დასვრა, გაჭუჭყიანება. ика́ыашы́т დასვარა, გააჭუჭყიანა.

a-kańyáš ზედს. გადატიტვლებული, გახრეკილი, ტიტველი.

Шь

a-шьá არს. სისხლი.
a-шьáбыста არს. შველი.
á-шьата არს. 1. ძირი.
á-шьата არს. 2. საფუძველი.
шьатанкыла ზმნზ. ძირფესვიანად.
a-шьакатэарá ზმნ. სისხლის ღვრა.
 ашьá кáнтэоит, ашьá кáнтэеит
 სისხლს ღვრის, სისხლი დაღვარა.
a-шьакытáхьа არს. შაკივი.
a-шьáл არს. შალი.
a-шьалашьын არს. შალაშინი.
a-шьамакá არს. მსხვილფეხა საქონელი.
a-шьамашэыга არს. ჭიაფერა; შდრ. აჯამფაზ.
a-шьамáчра არს. სისხლანკლებობა.
a-шьамтлáхэ არს. ბორკილი; ხუნდი.
a-шьамхдырдхá არს. კვირისთავი.
a-шьамхтарпá არს. სამუხლე, საბარკული, საწვივე.
a-шьамхнышлара ზმნ. დაჩოქება, მუხლის მოდრეკა. дшьамхнышлеит დაიჩოქა, მუხლი მოიდრიკა.
a-шьамхы არს. მუხლი.
a-шьáна არს. შანი.
a-шьаңзáф არს. ფურჩალი.
a-шьáнтá არს. ტალი, კაჟი.
a-шьап-éикэышэра ზმნ. ფეხის ფეხზე გადადება. ишьапын еикэýршэит ფეხი ფეხზე გადაიდო.
a-шьап-éихгара ზმნ. ფეხის გადადგმა ишьапын еихынгееит ფეხი გადადგა.
á-шьапкრა ზმნ. ვედრება, ხვეწნა, диáшьапкит ევედრა, ეხვეწა.
a-шьапыргэынта არს. ფეხისგული.
a-шьапéáршэ არს. კვანტი, სარმა, მოკვერდი.
a-шьапхыц არს. ფეხის ფრჩხილი.
a-шьапын არს. ფეხი.
a-шьапын акрá ზმნ. საფუძვლის ჩაყრა.

ашьапын икынит საფუძველი ჩაყარა.

a-шьапынзатэ არს. სავათი.
шьапыла ზმნზ. ქვეითად, ფეხით.
a-шьапынматэа არს. ფეხსამოსი.
a-шьапынпыл არს. ფეხბურთი.
a-шьапынпыласэы არს. ფეხბურთელი. მრ. ашьапынпыласэца.
a-шьапықтá არს. აკვანში ჩაწვენილი ბავშვის მუხლებზე დასადები პატარა ბალიში.
a-шьáжэды ზედს. სისხლისმსმელი.
a-шьарá ზმნ. 1. დაპობა, დაჩეხა, გაპობა. ишьáнит, ишьéнит იპობა, დაიპობ, იჩეხება, დაიჩეხა, იპობა, გაიპობ.
a-шьарá ზმნ. 2. ишьáнит, ишьéнит ეთნოგრ. ადამიანის ან ცხოველის სახელის ტაბუ, ნამდვილი სახელის მაგივრად სხვა სახელის შერქმევა.
a-шьаргэáцэ არს. წვივი, კანჭი.
a-шьаргэынта არს. (ზზიფ.) აшьаргэынт; შდრ. ашьапысыргэынта.
шьáрда რიცხვ. ბევრი.
шьáрдахааит: ზმნ. ýсалам шьáрдахааит! მრავალჯამიერ იყოს შენი სალამი! ეტყვიან სალამის გადმომცემს.
шьáрдáцъара ზმნზ. ბევრგან; გადატ. ბევრჯერ.
a-шьаршьáл არს. ლოლუა.
a-шьаршьáф არს. ზეწარი.
a-шьáуардын არს. შევარდენი.
a-шьаурá ზმნ. სისხლის აღება, შურისძიება, შურისგება. ашьá иуит სისხლი აიღო, შური იძია.
a-шьауc არს. სისხლის სამართლის საქმე.
a-шьауэын არს. შურისმაძიებელი, სისხლის ამღები.
a-шьауcá არს. სისხლის ფასი.

а-шыақар არს. შაქარი.
а-шыақартра არს. საშაქრე.
á-шыақаргылара ზმნ. დადგენილება.
 ишыақаргылеит დაადგინა.
á-шыақа არს. ბოძი.
á-шыақаады არს. ქვეითი; áшыақа уаа ქვეითნი.
а-шыақкяр არს. ყლორტი.
а-шыашәй არს. შედედებული, დალე-კერტებული სისხლი, ლეკვერტი.
а-шыәц არს. მოლი.
а-шыацарá ზმნ. სისხლის დენა, ტა-ბასტა.
а-шыацмá არს. საფანტი.
а-шыацра არს. მოლიანი ადგილი.
а-шыацхәá არს. ხაფანგი.
а-шыацәá არს. ფეხის თითი.
а-шыацәкыыс არს. ფეხის ნეკი.
а-шыацәкы́арақәа არს. მრ. მხ. ашыа-цәá ფეხის თითები.
а-шыацәхны́слара ზმნ. წაბორძიკება, ფეხის წაკვრა, წაფორბილება.
 ишыацәхны́слейт წაიბოძიკა, ფეხი წაიკრა, წაიფორბილა.
а-шыацәхы́н არს. ფეხის ცერი.
а-шыацá არს. ფეხსაცმელი.
á-шыацара ზმნ. წელს ქვევით ფეხებ-ზე ჩაცმა. ишыацәйлеит ჩაიცვა.
а-шыацатә́й არს. ფეხსაცმელი.
а-шыацкы́á არს. ერთი წყვილი ლანჩა, ძირი ფეხსაცმლისა.
а-шыацхәá არს. ქალამნის თასმა.
а-шыақá არს. ნაბიჯი, ბიჯი.
а-шыахара ზმნ. 1. სისხლად ქცევა.
 ишыахәйлеит სისხლად იქცა.
ашыахарá ზმნ. 2. ფეხზე ჩამოწდომა.
 дшыахәйлеит ფეხზე ჩამოწდა.
а-шыáхә ზედს. რიგიანი, დიდებუ-ლი, წესიერი.
а-шыаэхәá არს. ძელის ტვინი.
а-шыахы́шәáра ზედს. (საზომი) ერ-თი წვივის ოდენა, ერთი კანჭის

ოდენა.
á-шыахага არს. ბორკილი.
á-шыахара ზმნ. შებორკვა, დაბორკვა (ცხენისა, საქონლისა). ишыахәйлеит შებორკა, დაბორკა.
а-шыахариá არს. ვერმიშელი.
а-шыахә́йрқыу არს. ხომი, კომახი.
а-шыақарá ზმნ. გოჭების დაყრა. ишы-ақәйлеит, ишыақәйлеит გოჭებს ყრის, გოჭები დაყარა.
á-шыыж არს. დილა.
шыежы́лá ზმნზ. დილაობით.
шыежы́нáтә ზმნზ. დილიდანვე.
шыежы́нáты́ ზმნზ. დილაადრიან.
шыыжхы́á არს. საუზმე.
шыежы́ымтáн ზმნზ. დილით.
шы́та ზმნზ. აწ; шы́та уаала!. აწ წავი-დეთ!
á-шы́та არს. კვალი; ნაკვალევი.
á-шы́табжы́ არს. ფეხის ხმა.
á-шы́тазаара ზმნ. დადევნება, მიდევ-ნა дшы́тоуп, дшы́тан. მისდევს, დასდევდა, მისდევს, მისდევდა.
а-шы́тáзаара ზმნ. დება. ишы́тоуп, ишы́тáн დევს, იდო.
á-шы́тазааады არს. მრ. áшы́тазааацәá მდევნელი, მდევარი.
á-шы́такра ზმნ. ძირს, დაბლა მიჭერა.
 ишы́тáнкы́леит მიაჭირა.
á-шы́талара ზმნ. 1. დადევნება, გამო-დევნება, გამოდგომა, გამოკიდე-ბა. дшы́талеит დაედევნა, გამოე-დევნა, გამოუდგა, გამოეკიდა.
á-шы́талара ზმნ. 2. დაწოლა. дыш́тá-леит დაწვა.
á-шы́тамта არს. ნაკვალევი; კვალი.
á-шы́та-мышы́та არს. ნაკვალევი; კვა-ლი.
á-шы́тәнеира ზმნ. უკან მიდევნება.
 дшы́тәнейлеит, дшы́танейлеит უკან მისდევს, უკან მისდია.
á-шы́таны́кәара ზმნ. უკან მიდევნე-

- ბა, უკან მიყოლა. дииштаны́куеит უკან მისდია, უკან მიჰყვა.
- á-шьта́шра** *ზმნ.* თვალთვალი. ди́шьташшеит, ди́шьташшит უთვალთვალეებს, უთვალთვალა.
- а-шьта́шча** *ზედს.* ჩასკვნილი, ჯმუხი.
- а-шьта́шытра** *ზმნ.* ადნობა. иштáшытит ადნა.
- á-шьта́тара** *ზმნ.* 1. დაბლა, ძირს დადება. иштáитцеит ...დადო.
- á-шьта́тара** *ზმნ.* 2. ადევნება, დადევნება, გამოდევნება. ди́шьтаицеит დაადევნა, გამოადევნა.
- á-шьта́хь** *ზმნზ.* შემდეგ, მერე.
- á-шьта́хь** *ზმნზ.* 2. უკან.
- шьта́хьлá** *ზმნზ.* шьта́хьла днаскьóит უკან-უკან მიიწევს.
- á-шьта́хька** *ზმნზ.* უკან.
- а-шьта́хьы** *ზმნზ.* შემდეგ, შემდეგში, მერე.
- á-шьтра** *არს.* 1. შთამომავლობა.
- á-шьтра** *ზმნ.* 2. გაგზავნა. ишьтíт გაგზავნა.
- шьтра́лá** *ზმნ.* მემკვიდრეობით.
- á-шьт́раара** *ზმნზ.* აფრენა. ишьт́раа́ит აფრინდა.
- á-шьт́рыра** *ზმნ.* აფრენა. ишьт́рырíт აფრინდა.
- á-шьты́рцкьяара** *ზმნ.* აწმენდა. ишьты́рцкьяа́ит აწმინდა.
- а-шьты́рара** *ზმნ.* ახტომა. дышты́реит ახტა.
- á-шьты́хра** *ზმნ.* აღება, აწევა. ишьты́ихыит აიღო, ასწია.
- а-шькы́л** *არს.* პაჭანაგი, საკოჭური.
- шьоу́кы** *ნაცვ.* ვილაცები.
- шьоу́кы-шьоу́кы** *ნაცვ.* ზოგიერთი; ზოგიერთნი.
- а-шьрá** *ზმნ.* მოკვლა. дишьы́т მოკლა.
- а-шьтáá** *არს.* საკლავი დაკოდელი მამალი თხა.
- а-шьтáé** *ზედს.* მოსაკლავი.
- а-шьу́шья** *არს.* ჭიჭლა, ბუმტულა.
- á-шькы́рра** *ზმნ.* შრიალი. ишькы́ры́еит, ишькы́ры́т შრიალებს, იშრიალა.
- а-шьшь ашьшьы́хэа** *ზმნზ.* ნელ-ნელა; წყნარ-წყნარად.
- а-шьшьрá** *ზმნ.* ხელის გადასმა. ишьу́еит, ишьшьы́т ხელს უსვამს, ხელი გადაუსვა.
- а-шьшьы́нга** *არს.* ლასტებისაგან გაკეთებული დაუხურავი სადგომი თიკნებისა, ბატკნებისა და ცხვრისათვის.
- а-шьшьы́хэа** *ზმნზ.* ნელა, წყნარად.
- а-шьчóтка** *არს.* ჯაგრისი.
- а-шьцы́лара** *არს.* ჩვეულება.
- á-шьцы́лара** *ზმნ.* მიჩვევა, დაჩვევა. дáшьцы́леит მიჩვია, დაეჩვია.
- á-шьха** *არს.* 1. მთა.
- á-шьха** *არს.* 2. ფუტკარი.
- а-шьхагáра** *არს.* საფუტკრე.
- а-шьхáлбаан** *ზმნზ.* მთებიდან, იალაღებიდან, ბარში საქონლის ჩამორეკვის დრო.
- шьха-ны́хэа** *არს.* ფუტკრის სალოცავი.
- а-шьхáр** *არს.* მუშა ფუტკარი.
- á-шьхара** *არს.* მთიანი ადგილი.
- а-шьхарáн** *არს.* დედაფუტკარი.
- á-шьхарахьтэ** *რეშა* *არს.* მთის ქარი.
- а-шьхарáц** *არს.* ჟოლო.
- а-шьхарты́, ашьхарты́ра** *არს.* მთების წყებათა წინ მდებარე ადგილი.
- á-шьхаруа** *არს.* მთიელი. 1. მრ. áшьхараацэа; 2. მრ. áшьхаруаа აშხარელი, ჩრდილოეთ კავკასიაში მოსახლე აფხაზების, აბაზების ერთ-ერთი განშტოება.
- а-шьхатáýла** *არს.* მთიანეთი, საპირისპირო აგათáýლა.

á-шьхауаады არს. მთიელი.
á-шьхашьапы არს. მთის ძირი.
шьхáцан ზმნზ. მთაში, იალაღებში საქონლის გარეკვის დრო.
а-шьхáцә არს. გუნდი ფუტკრისა.
а-шьхәа არს. ქუსლი.
á-шьххәара ზმნ. ტლანქად, უხეშად, მოურიდებლად: წელქვეშ გახდა. *ишьхьихәеит* გაიხადა, გახადა.
а-шьхьмза არს. სკა.
á-шьхьц არს. ერთი ფუტკარი.
á-шььбжь არს. შუადღე.
шььбжьбн არს. შუადღე.
á-шььбжьбн ზმნზ. შუადღეს, შუადღისას.
шььбжьбнла ზმნზ. შუადღეობით.
а-шььбжьхьá არს. სადილი.
а-шььбжьхьáфара ზმნ. სადილობა. *шььбжьхьá* იფრით, *шььбжьхьá* იფენტ სადილობს, ისადილა.
шььбжььшьтахь ზმნზ. ნაშუადღევ; ნაშუადღევს.
á-шььбжььшьтахь ზმნზ. ნაშუადღევი; ნაშუადღევს.
а-шььбгахәшә არს. საწამლავი, სამსალა, შხამი.
шььжы бзйá! დილა მშვიდობისა!
шььри ნაწ. ნეტავ, ნეტა.
á-шььшь არს. გოჭი.
á-шььшьжьи არს. გოჭის ხორცი.
а-шььңар არს. ლერწამი.
а-шььңра ზმნ. შეშურება. *дшььңуеит*, *дшььңцит* შურს, შეშურს; შეშურდა.
а-шььңады ზედს. შურიანი, ხარბი.
а-шььңхра ზმნ. მობათქაშება. *ишььңхьит* მობათქაშა.
а-шььңхә არს. (ზოიფ.) პიტნა.

Ш

а-ш არს. ტილო, ქათანი, მიზდურა.

á-ша არს. მწარე.
а-шá არს. თოკი, ბაწარი, საბელი.
шáанза ზმნზ. უთენებლივ, უთენია.
а-шанхарá ზმნ. გარინდება, გაშეშება. *дшанхәит* გარინდება, გაშეშდა.
а-шáра ზმნ. გათენება.
ашарá ზმნ. თენება, გათენება. *ишейт* გათენდა.
а-шарá ზმნ. 1. შექმნა. *ишейт* შექმნა.
а-шарá ზმნ. 2. გაყოფა, განაწილება. *ишейт* გაყო, განაწილა.
а-шарңаззá ზმნზ. დილაადრიან, განთიადზე.
шарңыетәа არს. ხარიპარია დილას, ცისკრის ვარსკვლავი.
á-шарылара ზმნ. (ძროხის) გაშრობა. *ишарылеит* შრება, გაშრა.
шакá ზედს. რამდენი (ნ.).
шакá хәа ზედს. რამდენად, რა ფასად? *шакá хәа иаáухәеи?* რამდენად, რა ფასად იყიდე?
шакáады ზედს. რამდენი (ადამ.).
á-шакәа ზედს. ლაყე.
á-шакәара ზმნ. გალაყება. *ишакәеит* გალაყდა.
á-шакь-шакьара ზმნ. 1. წანწალი. *дшакь-шакьбнит*, *дшакь-шакәеит* წანწალებს, იწანწალა.
а-шацәá არს. მრ. (მხოლოდითი არა აქვს) გამჩენი, შემომქმედი, შემქმნელი.
а-шáха არს. თოკი, საბელი, ბაწარი; შდრ. *ашá*.
áшaxара ზმნ. გამწარება. *иашахәит* გამწარდა.
á-шaxат არს. მოწმე.
á-шaxатра ზმნ. მოწმედ დადგომა, მოწმეობის გაწევა.
á-шеишеира ზმნ. ელვარება. *ишеишеиуеит*, *ишеишеит* ელვარებს, იელვარა.
шеишыкәсá ზმნზ. მთელ წელიწადს.

ა-штѳ არს. კვარტი ჭურჭელი.
ა-штрá არს. ფეტვის ბეღელი.
á-шкәакәа ზედს. თეთრი.
á-шкәакәара არს. სითეთრე.
á-шкәакәახара ზმნ. გათეთრება.
 дшкәákәахейт გათეთრდა.
á-шла ზედს. ჭადარა.
á-шлара ზმნ. გაჭადარავება. длышлэ-
 ит გაჭადარავდა.
а-шларкәында არს. ურწყულიანი
 ღომი.
а-шоуара არს. სიცხე, პაპანება, პაპა-
 ნაქება.
а-шрá ზმნ. 1. ყეფა. ишуéит, ишит,
 ყეფს, დაიყეფა.
а-шрá ზმნ. 2. დუღილი. ишуéит,
 ишит დუღს, ადუღდა.
а-штәрá ზმნ. მძუვნება, ამძუვნება.
 иаштәйт ამძუვნდა.
а-шпырхá არს. სამკერდული, სა-
 მკერდე ცხენისა.
á-шш არს. წნელღობე, წნული ღობე,
 ტრუმული.
а-шшá არს. ცხიმი, ქონი, საპოხი.
á-шшаңыч არს. წიწკანა.
á-шшра ზმნ. 1. ჩივილი. дашши́т
 იჩივლა.
á-шшра ზმნ. 2. წნელით ღობვა.
 ишшы́ит დაღობა.
á-шшыңжь არს. ყეფა, ყეფის ხმა.
á-шшыңхыч არს. საჩივარი.
á-шшды არს. 1. მწვნელი, მღობავი;
 акалат áшшды კალათის მწვნელი.
á-шшды არს. 2. მომჩივანი, მოჩივა-
 რი.
á-шхәа არს. მთლიანი ხისაგან გაკე-
 თებული საკმაოდ დიდი მრავალ-
 ნიჩბიანი ნავი.
á-шхәараады არს. მეკობრე. მრ. áш-
 хәарааца.
а-шхырцаңь არს. კრაზანა, ბზიკი.
á-шхам არს. შხამი, გესლი, სამსალა.

а-шын არს. ფეტვი, ჭადის-მჭადა.
а-шынла არს. ფქვილი.
а-шынми არს. მწყერფეხა, მწყერისფე-
 ხა.
а-шымха არს. წყავი.
а-шымхазы არს. სასმელი, წყავზე
 დაყენებული, წყავის ბურახი.
а-шыртá არს. საფეტვე, ფეტვის ყანა.
а-шыслампыр არს. თხუნელა.
á-шыкәс არს. წელიწადი, წელი.
á-шыкәспьхьазара არს. წელთაღრი-
 ცხვა.
шыкәысы-бжьáх шыкәсык ზმნზ.
 წელ-გამოშვებით.
шыкәысыктәи ზედს. წლიური.
а-шышкамса არს. ჭიანჭველა.
а-шыщ არს. ბზა.
а-шыщра არს. ბზიანი ადგილი.
а-шыщламшә არს. ხავსი.
а-шыщ არს. ციება, ციებ-ცხელება.

Шә

á-шә არს. 1. წიფელა.
а-шә არს. 2. კარი.
шәа ნაცვ. თქვენ. шәара-ს შეკვეცილი
 ფორმა.
а-шәáга არს. სიგრძის საზომი.
á-шәáгаа არს. სიმაღლე, ტანი ადამი-
 ანისა.
а-шәákәа არს. ბრკე ღვინისა.
шәákәын ზმნ. шәара шәákәын თქვენ
 იყავით.
шәаны არს. სვანეთი.
á-шәаныа არს. სვანი. მრ. áшәан,
 áшәанца, áшәанкәа.
á-шәара ზმნ. მარგვლა. 1. дашә́ит,
 дашә́ит მარგლავს, მარგლა.
á-шәара ზმნ. მარგვლა, გამარგვლა.
 иашә́ит, иашә́ит მარგლავს, გა-
 მარგლა.
а-шәáра არს. საშიშროება, საფრთხე,
 ხიფათი, შიში, განსაცდელი.

აშეარა *ნაცვ.* თქვენ; შდრ. *აშეარტ*, *აშეა*.
ა-აშეარა *ზმნ.* 1. ზომვა, გაზომვა.
 იშეარით, იშეაეიტ ზომავს, გაზომა.
ა-აშეარა *არს.* 2. შიში.
ა-აშეარა *ზმნ.* 3. გადახდა. იშეარით იხ-
 დის, გადაიხდა.
ა-აშეარა *ზმნ.* 4. დაშლა, აშლა.
 იშეარით, იშეაეიტ შლის, დაშალა,
 შლის, აშალა.
ა-აშეარა *ზმნ.* 5. რეცხვა, წარეცხვა.
 იაშეაეიტ გარეცხა, წარეცხა.
ა-აშეარაყარა *ზმნ.* ნადირობა. *აშეარ-*
აყოიტ, *აშეარაყეიტ* ნადირობს,
 ინადირა.
ა-აშეარაყაფი *არს.* მონადირე.
ა-აშეარაყ *არს.* ნადირი.
ა-აშეარაყ-ჯი *არს.* ნადირის ხორცი.
ა-აშეარგეინდა *ზედს.* მშიშარა, მხდა-
 ლი, ლაზარი, ჯაბანი, ქალაჩუნა.
ა-აშეარტა *ზედს.* სახიფათო, სა-
 ფრთხილო, საშიში, საშიშარი.
ა-აშეარტაყარა *ზმნ.* საშიშად გახდო-
 მა. *აშეარტაყეიტ* საშიში გახდა.
ა-აშეარტლეი *არს.* სახვევი, გრაგნილი
 წვივისა, შარვალზე, წვივსაკრავი.
ა-აშეარტყი *არს.* დაფიონი.
ა-აშეარტყაყ *არს.* მცენარეულობა.
ა-აშეარტყი *არს.* თოფი.
აშეარტყ ამყი *არს.* თოფის ხე.
აშეარტყ-აშეარტყ *არს.* თოფის კონდახი.
ა-აშეარტყ-აშეარტყ *არს.* თოფის წამალი,
 დენთი.
ა-აშეარტყ *არს.* წიწიბო.
ა-აშეარტყ *არს.* ქაფი, პერი, პერეული.
ა-აშეარტყ *არს.* გადასახადი; ხარკი.
ა-აშეარტყსტა *არს.* ნაიარევი, ნაჭრი-
 ლობევი.
ა-აშეარტყა *არს.* ორშაბათი.
ა-აშეარტყარა *ზმნ.* ამოქოლვა, ამოყო-
 რვა, ამოშენება. იშეარტყაეიტ ამოქოლა,
 ამოყორა, ამოაშენა.
ა-აშეარტყა *არს.* თხილამური, ზანკალი.

ა-აშეარტყ *არს.* 1. გადამხდელი.
ა-აშეარტყ *არს.* უკანა ტანი, სახსენე.
აშეარტყ *ზმნ.* ბარი-ბარში ხართ. ბა-
 რი-ბარსა ხართ, ბათილსა ხართ.
ა-აშეარტყ *არს.* კარის ჩარჩო, ბაზო.
ა-აშეარტყ *არს.* ყვავილი.
ა-აშეარტყ *არს.* ყვავილნარი.
ა-აშეარტყ *ზმნ.* აყვავება. იშეარტყეიტ,
 იშეარტყეიტ ყვავის, აყვავდა.
ა-აშეარტყაყარა *არს.* თაიგული, კონა
 ყვავილებისა.
ა-აშეარტყ *არს.* ერთი ყვავილი.
აშეარტყ აკყ *რიცხვ.* ას ერთი (ნ.).
ა-აშეარტყ *არს.* ქამბალა, ხვია, ტაბაკა
 თევზი.
აშეარტყ აკყ *რიცხვ.* ას ერთი (ადამ.).
ა-აშეარტყ *ზედს.* წყეული, შეჩვენებუ-
 ლი, დაწყევილი.
ა-აშეარტყ *ზმნ.* 1. წყევლა, დაწყევლა.
აშეარტყეიტ დასწყევლა.
ა-აშეარტყ *ზმნ.* 2. წყევლა, დაწყევლა.
აშეარტყეიტ, *აშეარტყ* იწყევლება,
 დაიწყევლა.
აშეარტყ ხე *ზედს.* წყეული, შეჩვენე-
 ბული, დაწყევილი, დაკრულ-
 ვილი.
ა-აშეარტყ *არს.* მაწყევარი, მკრულა-
 ვი, შემჩვენებელი.
ა-აშეარტყ-აშეარტყ *არს.* (ბზიფ.) იხ. *აკა-*
აკაყიშე, *აგაგაყიშე*, *ინდაური*.
აშეარტყ *რიცხვ.* ასი (ნ.).
აშეარტყ-აშეარტყ *რიცხვ.* ას-ასი (ნ.).
აშეარტყ-აშეარტყ *რიცხვ.* ასობით (ნ.).
აშეარტყ *ზმნ.* *აშეარტყ*, *აშეარტყ*
 თქვენ ხართ.
ა-აშეარტყ *ზედს.* მსხვილი.
ა-აშეარტყ *არს.* სიმსხო.
ა-აშეარტყარა *ზმნ.* დამსხვილება. იშე-
არტყაეიტ, *აშეარტყეიტ* მსხვილდება,
 დამსხვილდა.

á-шәра არს. წიფლნარი.
a-шәра́ ზმნ. 1. ღებვა, შეღებვა. იშაჲთ შეღება.
a-шәра́ ზმნ. 2. მომწიფება, დამწიფება. იშაჲთ მომწიფდა, დამწიფდა.
á-шәра́ ზმნ. 3. დაჩირქება, დამწიფება.
á-шәра́ არს. 4. მუწუკი. აშәра йлцит მუწუკი გაუჩნდა.
a-шәра́ ზმნ. 5. გაყინვა. იშაჲთ გაიყინა.
á-шәуагга არს. ჯილდაო.
a-шәкәы არს. წიგნი, წერილი.
a-шәкәынҕың არს. ფურცელი წიგნისა.
a-шәкәынҕы არს. მწერალი. მრ. ашәкәынҕыа.
á-шәч არს. სურო.
a-шәшыра არს. ჩრდილი, ჩერო.
a-шәцара́ ზმნ. 1. საერთოდ ჩაცმა. იშაჲითეიტ ჩაიცვა.
a-шәцара́ ზმნ. 2. წელს ზევით ტანსაცმლის ჩაცმევა. იშაჲითეიტ ჩაიცვა.
a-шәцатәы არს. ტანსაცმელი, ტანი-სამოსი, სამოსი.
á-шәхарҕара ზმნ. წამოსხმა. იშәха-ирҕәит წამოსხმა.
a-шәхахарá ზმნ. ტანზე შემოცვეთა, ტანზე შემოგლეჯა. იშәхахәит ტანზე შემოაცვთა, ტანზე შემოეგლეჯა.
a-шәхымса არს. (ზზიფ.) აшәхымс კარის ზღურბლი.
шәды-шәды რიცხვ. ას-ასი (ადამ.).
á-шәуа არს. ჩრდილოეთ კავკასიაში მოსახლე აფხაზი. მრ. áшәуаа.
a-шәыгга არს. საღებავი.
a-шәы არს. 1. ძაძა, შავები.
a-шәы არს. 2. ჩრდილოეთ კავკასიაში აფხაზი ტომებით დასახლებული მხარე.

a-шәымгәар არს. ღრუბელი (ზღვისა).
a-шәындыкәра არს. ზანდუკი, სკივრი.
a-шәыра არს. ხოკერი, ბოყვი.
a-шәыраазара არს. მეხილეობა.
a-шәырбахча არს. ხილნარი.
a-шәынтә რიცხვ. ასჯერ.
á-шәырҭата არს. ჩვილი ყველი.
a-шәырҭиы არს. მეხილე, ბაყალი.
a-шәыршәыр არს. სასტვენი.
á-шәыр-шәырга არს. სასტვენი.
a-шәыр-шәырга ზმნ. 1. სტვენა. дшәыр-шәыруеит, дшәыр-шәырит სტვენს, დაისტვინა.
a-шәыр-шәырга ზმნ. 2. ფრიალი. ишәыршәыруеит, ишәыршәырит ფრიალებს, აფრიალდა; абирак шәыршәыруеит დროშა ფრიალებს.
a-шәырхы არს. დაგრეხილი ყველი და გადაზელილი.
a-шәынта არს. დალილავებული, გალურჯებული ადგილი სხეულზე, ლები, ლიბრი.
a-шәышәра ზმნ. 1. სტვენა. дшәышәуеит, дшәышәйт სტვენს, დაისტვინა.
a-шәышәра ზმნ. 2. მურვა, გამურვა. ишәышәуеит; ишәышәыит მურავს, გამურა.
a-шәыхра ზმნ. წელს ზევით ტანისამოსის გახდა. იშәыихыит გაიხადა, გახადა.
шәыңгара ზმნ. ას ადგილას, ასგან.
шәды რიცხვ. ასი (ადამ.).
шәдык რიცხვ. ასი (ადამ.).

ყ

a-ч არს. ფერდის ქარი, ფერდელა.
a-чá არს. პური.
á-ча არს. მწყერი.

- a-чавра** არს. ცხვირსახოცი.
a-чáz არს. ბზე.
a-чái არს. ჩაი.
a-чái-жэырта არს. საჩაიე.
a-чákəaxa არს. პურის ფქვილის ცომი.
á-чалаа არს. ქალვი.
a-чáлт არს. ჩელტი, ლასტი.
a-чáлтды არს. მფარცხავი.
a-чамгəыр არს. ჩონგური.
a-чамскəыш არს. ჩამჩა, ციცხვი.
á-чамыкəа არს. ყველითა და რძით გაკეთებული ღომი.
a-чанáбá არს. ჩვენება.
a-чанáх არს. 1. თევში.
a-чанáх არს. 2. მინანქარი.
a-чанáх-гəаа არს. მათლაფა.
a-чанáх атшыра ზმნ. მომინანქრება.
 ачанáх тьишыит моаминанქра.
a-чанáх-кьапс არს. ფრიალო თევში.
a-чáра არს. პურობა, ლხინი, ნადიმი.
a-чарá ზმნ. ჭამა. дчóит, дчéит ჭამს, ჭამა.
a-чáраз არს. ხორბალი, პური მარცვლად.
a-чáрт არს. ურმის ხელნა. уардын ачáрт.
a-чартá არს. პურის ყანა.
a-чáргə არს. მწყემსების სამგზავრო, უფეხებო პატარა და მოგრძო ფიცარ-მაგიდა, ჩვეულებრივ შუაში ამოთლილი, ამოღრმავებული; შდრ. аеáргə.
a-чáрзра არს. 1. ფურნე, თორნე, სახაბაზო; შდრ. афрýна.
a-чáрзра არს. 2. პურის ცხობა, ხაბაზობა.
a-чáрзды არს. ხაბაზი, პურის მცხობელი, მეპურე, მეფურნე, მეთორნე.
a-чáрхь არს. სალესავი ჩარხი.
a-чархəы არს. ბლითი; შდრ. абаблика.
á-чапəра ზმნ. 1. ჭედვა, დაჭედვა. ичапəрит, ичапəéит ჭედს, დაჭედა.
á-чапəра ზმნ. 2. ичапəрит, ичапəéит საჭმლის შენელება. ანელებს, შეაწელებს.
a-чапəра არს. ლასტი, გაკეთებული ჩვეულებრივ სიმინდის ღეროებისაგან აბრეშუმის ჭიების დასასხამად.
á-чапəшья არს. მოყვანილობა, ტანადლობა.
a-чапəрáз არს. ლითონის საკინძე, შესაკრავი.
a-чáпшь არს. ხორბალი.
a-чакы არს. (ზზიფ.) კალმის დანა, ჯიბის დანა, ჯაყვა.
a-чáңьá არს. ხემსი.
a-чакəá არს. ხის მოზრდილი ხელიანი ტოლჩა.
a-чáкəа არს. გროვა, ხვავი.
a-чашыла არს. პურის ფქვილი.
a-чашə არს. ხაჭაპური.
a-чачмá არს. საპირფარეშო.
a-чáзырта არს. სახაბაზო, პურის საცხობი.
a-чáх ზედს. ჭმეული, გასუქებული; ауаса-чáх ჭმეული, გასუქებული ცხვარი.
a-чáхаа არს. ნაზუქი.
a-чáхра ზმნ. გასუქება. ичахуеит, ичáхыит ასუქებს, გაასუქა.
a-чaxəáтка არს. ჭლექი.
a-чáць არს. 1. ყველით გატენილი თაფლიანი ღვეზელა პური, დუმის ქონში შემწვარი.
a-чaxáржə არს. ხინკალი.
a-чаөыр არს. გუდის ყველი.
a-чáра არს. მარხვა.
a-чгарá არს. მარხულობა дьчгóит, дьчгéит მარხულობს, იმარხულებს.
a-чгахьá ზედს. სამარხვი.
á-чгады არს. მემარხულე.
ачéи-цыка არს. პურ-მარილი.

á-чта არს. 1. დაკლული თხის, ძროხის, ფურკამეჩის და მისთანების ცური.

á-чта არს. 2. ანჯამა, რკინის კილო.

a-чхамжәы́р არს. წირპლი.

á-чма არს. სიძის საჩუქარი სიმამრ-სიდედრისადმი საცოლის მიზნად; ურვათი.

á-чныр არს. რამდენიმე წლით (ჩვეულებრივ ხუთი წლით) მწყემსად წასული კაცი.

чоу შორისდ. აჩუ! შეძახილი ცხენის გასარეკად.

a-чрá ზმნ. გასივება, დასივება. дчйт სივდება, გასივდა, დასივდა.

a-чуáн არს. ქვაბი.

a-чпýнхәшәтpа არს. საპირისწამლე.

á-ччара ზმნ. სიცილი. дччóбит, дчч-чéит იცინის, გაიცინა.

á-ччархәы́ ზედს. სასაცილო, საცინელი, საცინარი; дччархәзи!

á-ччархәы́ра არს. სიგლახაკე.

ччáрхәы́с ზმნზ. სასაცილოდ, მასხრად.

a-ччархәы́тpа ზმნზ. დაგლახაკება. дччáрхәы́ттáит დააგლახაკა.

á-ччархәхара ზმნ. დაგლახაკება. дччáрхәы́хéит დააგლახაკდა.

a-ччýа ზედს. გლახაკი.

a-чхәы́ არს. ქერტილი, თებო.

a-чхәы́рá ზმნ. შარდზე გასვლა. дччхәы́ит შარდზე გავიდა.

a-чхýнч არს. ქვაბის ჩამოსაკიდებელი, ცეცხლის პირას აღმაცერად დასობილი ჭდეებიანი ჯოხი.

á-чҳара ზმნ. 1. თმენა, მოთმენა. ич-чáуéит, иччáит ითმენს, მოითმენა.

a-чýнá არს. უხაო თექისაგან შეკერილი, ხალათის მაგვარი სამოსელი, რომელსაც მწყემსები იცვამდნენ.

a-чýнáзapа არს. ავადმყოფობა, სენი, სნეულება; ачýнáзapа ფкы გადა-

მდები ავადმყოფობა.

a-чýнáзapа ზმნ. ავად გახდომა, დაავადება. дччнáзapахéит ავად გახდა, დაავადდა.

a-чýнáзapы არს. ავადმყოფი, სნეული, დაავადებული.

á-чырғәы არს. ცური, ჯიქანი.

a-чýрчара ზმნ. ვინმეზე წაქეზება, გადაკიდება. дччýрчéит ვიღაცაზე წააქეზა, გადაჰკიდა.

a-чýсмáтәа არს. ჭურჭელი, ჭურჭლეულობა სუფრისა.

a-чýскáтpады არს. მზარეული.

a-чýқтýн-касы არს. მარმამის ხილბანდი, თავსაფარი.

a-чýқтýн არს. მარმამი.

a-чýкәрәи არს. სიმინდი (ბზიფ.); შდრ. áчýкәрәи.

a-чýк არს. ბუჩქი, ჩირგვი.

a-чýкýмáцáá არს. კოლოფი, ზარდახშა.

a-чýкýра არს. ბუჩქნარი, ჩირგვნარი.

a-чýкә არს. ჩინჩახვი.

a-чýчхá არს. ხოხოზიკი; შდრ. ачýнчхá.

a-чýхә არს. ფოჩი; ачтырпә чýхә ყáბალახის ფოჩი.

a-чýхәчá არს. ხინდა, ხორი, ახორი, ბაგა.

a-чýнцýхá არს. ხოხოზიკი; შდრ. ачýнчхá.

ე

a-eá არს. ფურირემი.

еáаný ზმნზ. გაისად.

a-eáбá არს. მამალი ცხენი, ახტა, ვაყა (საპირისპირო a-eáн).

a-eáбáа, аеáбáажә არს. ჯაგლაგი, ჯახრაკი ცხენი.

a-eáга არს. (ბზიფ.) аеáг თოხი.

a-eáгáтáркáнт არს. თოხწერაქვა.

a-eагýлáра არს. საირმე. ის ადგილი,

- სადაც ირემი ცხოვრობს.
a-eadá არს. ვირი, საერთოდ.
a-eadábaḡ არს. ვირი, სახედარი.
a-eadáḡc არს. ჭაკი ვირი, ფაშატი ვირი, ხრდალი.
a-eáđшыла ზმნ. თავის შეკვლა. иеáдыишылеит თავი შეაკლა.
a-eađxыc არს. ჩოჩორი, მუტრუკი.
a-eávaxра ზმნ. ამოფარება. иеáвaxит ამოფარა.
a-eazkrá ზმნ. მონდომება, დაპირება. иеазыкыит მონდომა, დაპირა.
a-eazykaxpa ზმნ. მომზადება, გამზადება. иеазыkaxит მოემზადა, გაემზადა.
a-eán არს. ფაშატი, ჭაკი (ცხენი, ვირი და მისთ.).
a-eанышәара ზმნ. ცდა. иеанышәаит ეცადა.
a-eарá ზმნ. ბარვა, დაბარვა, თოხნა, დათოხნა. иеáит დაბარა, დათოხნა.
a-eаргарá ზმნ. (иеаиргэит: ааы иеаиргэит) ღვინოში ჩაიხრჩო; ღვინოთ გაილეშა.
a-eáḡ არს. მოგრძო ფიცარი, რომელიც მაგიდის მაგივრობას უწყევდა მწყემსებს.
a-eáцә არს. ხარირემი.
a-eaцәыxьчара ზმნ. გაფრთხილება. иеацәыxьчәаит, иеацәыxьчәаит უფრთხილდება, გაუფრთხილდა.
a-eaxәпәы არს. ცხენით მკერდაობა.
a-eaxәыc არს. ირმის შვილი, ირმის ხბო, ბიჭიკი.
a-eaәрá არს. მოსავალი; аәрá бзыа-хәит მოსავალი კარგი გამოვიდა.
a-eaәрáдаḡ არს. მოსავლის ზაყაყი, ვასაკა.
a-eaәратагáла არს. შემოდგომა. аәратагáлаroup შემოდგომაა.
eaәратагáлан ზმნ. შემოდგომაზე.
eaәратагáлантәи ზედს. საშემოდგომო; შემოდგომისა.
a-eaәратагáларатәи ზედს. საშემოდგომო; შემოდგომისა.
a-eбыḡа არს. ცელი.
a-eеи არს. კეთილი, სიკეთე.
a-eéилахәара ზმნ. ჩაცმა. иеéилаи-хәаит, иеéилаиxәаит იცვამს, ჩაიცვა.
a-eéилыхра ზმნ. ტანთ გახდა. иеéилыхуәаит, иеéилыхыит ტანთ იხდის, ტანთ გაიხდა.
a-eéимаа არს. (ცხენის) ნალი, ლუმბა, საჭედარი.
a-eéикәá არს. შავი ცხენი, შავრა.
a-eéикәкpa ზმნ. დამშვიდება, დაწყნარება. иеéикәкыит დამშვიდება, დაწყნარდა.
a-eéиҗрапара ზმნ. გატყვერომა. иеéиҗраит გატყვერა.
a-eéишара ზმნ. ორად გაყოფა. аеéишәаит, аеéишәаит ორად იყოფა, ორად გაიყო.
a-eвакы არს. მარქაფა ცხენი.
a-eтpá არს. საჯინიბო, თავლა.
a-екна́хара ზმნ. თავის ჩამოკიდება. иекна́хәаит თავი ჩამოკიდა.
a-екәá არს. იორლა, თოხარიკი ცხენი.
a-eларц არს. თეთრა (ცხენი).
a-eлымсырпы́ра არს. თხუნელა, მულღო. иб. ацәыслымпы́р.
a-енáк ზმნ. ერთ დღეს, ერთხელ.
a-еры́цкәара ზმნ. თავის გასუფთავება. иеýры́цкәаит თავი გასუფთავა.
a-eýра არს. ურა ცხენი.
a-eпḡны́хәа არს. საყვედური, ყვედრება.
a-eпḡныхәара ზმნ. საყვედურის თქმა, დაყვედრება, დამადლება. иаепḡныхәаит უსაყვედურა, დააყ-

- ვედრა, დაამადლა.
- a-ep̄yрxы́** არს. სამკერდული, სამკერდე, ჯირიმი.
- a-ep̄ньч** არს. ცხენის ქურდი, ცხენიპარია.
- a-ep̄ньчpa** ზმნ. ცხენის ქურდობა, ცხენიპარობა.
- a-ekьы́** არს. ჩონჩროვი.
- a-eshьpá** ზმნ. თავის მოკვლა, თვითმკვლელობა. иеыишьыт თავი მოკლა.
- a-ep̄cá** არს. მრ. (მხ. аеыуады) ცხენოსნები, მხედრები.
- a-ep̄apaкэa** არს. მრ. (მხ. аецыс).
- a-ep̄цыс** არს. კვიცი.
- a-ep̄xápzала** ზედს. ყოყოჩი, მზვაობარი, ზვიადი, ქედმაღალი, დიდგული, ამპარტავანი.
- a-ep̄xápzალapa** ზმნ. ქედმაღლობა. ие хáирззалейт იქედმაღლა.
- a-ep̄xáпpáртa** არს. ცხენების მისაბმელი ტოტებიანი ზოძი.
- a-ep̄xэa** ზედს. მკვეხარა, ტრახახა, ბაქია. акэцáл ep̄xэa მკვეხარა ქოთანი.
- a-ep̄xэapa** ზმნ. თავის ქება. дыep̄xэóит, дыep̄xэéит თავს იქებს, თავი იქო.
- á-ep̄xэaды** არს. მკვეხარა, ტრახახა, ბაქია.
- á-ep̄xэa** არს. ცეცხლის პირი.
- á-ep̄xэaгы́лapa** ზმნ. 1. ცეცხლისპირას დადგომა. иеxэaгы́лейт ცეცხლისპირას დადგა. 2. ცეცხლისპირას დგომა. иеxэaгы́лоуп, иеxэaгы́лан ცეცხლისპირას დგას, ცეცხლისპირას დადგა.
- a-ep̄xэapгы́лapa** ზმნ. ცეცხლის პირას მიდგმა, დადგმა. иеxэaиргы́лейт ცეცხლის პირას დადგა.
- a-ep̄xэатэapá** ზმნ. 1. ცეცხლის პირას ჯდომა. дыep̄xэатэéит ცეცხლის პირას დაჯდა.
- a-ep̄xэатэapa** ზმნ. 2. ცეცხლის პირას ჯდომა. дыep̄xэатэóуп, дыep̄xэатэáн ცეცხლის პირას ზის, ცეცხლის პირას იჯდა.
- a-ep̄ы́** არს. ცხენი.
- a-ep̄ы́нцáкэa** არს. მოჯირითე.
- a-ep̄ы́гэapa** არს. ბორცვაკი.
- a-ep̄ы́дapa** არს. უცხენობა, ცხენის უყოლობა.
- aep̄ыз** არს. ქურანი, რასხი, შვინდა, წაბლისფერი ცხენი.
- a-ep̄ы́т** ზედს. (ერთი) ბეწო, ცოტა პატარა.
- ep̄ыт-ep̄ы́тла** ზმნზ. ნაწილ-ნაწილ.
- a-ep̄ы́кэaбapa** ზმნ. ბანაობა. иеыи-кэaбейт იბანავა.
- a-ep̄ы́кэaбapтa** არს. საბანაო, საბანებელი (ადგილი).
- a-ep̄ы́кэaбaды** არს. მობანავე.
- a-ep̄ы́кэaхa** არს. ბაკმი, ბაკი, შარავანდი, შარავანდედი.
- a-ep̄ы́кэбáл** არს. უბელო, შეუკაზმავი ცხენი.
- a-ep̄ы́ლაхэapa** ზმნ. თავის გახვევა. ие ы́лаихейт თავი გაიხვია.
- a-ep̄ы́матэa** არს. აკაზმულობა ცხენისა.
- ep̄ы́нла** ზმნზ. დღისით.
- a-ep̄ы́жэლapa** ზმნ. ცხენზე შეჯდომა. деы́жэлейт ცხენზე შეჯდა
- a-ep̄ы́жэпapa** ზმნ. ცხენიდან ჩამოხტომა. деы́жэпейт ცხენიდან ჩამოხტა.
- a-ep̄ы́жэпapa** ზმნ. ცხენზე შესმა. де ы́жэпейт ცხენზე შესვა.
- a-ep̄ы́жэпpа** ზმნ. ცხენიდან ჩამოხტომა. деы́жэптейт ცხენიდან ჩამოხტა.
- a-ep̄ы́жэxpа** ზმნ. ცხენიდან გადმოსმა, ცხენიდან ჩამოსმა. деы́жэыхыит ცხენიდან გადმოსვა, ცხენიდან ჩამოსვა.
- a-ep̄ы́pаap̄сapa** ზმნ. თავის დაღლა. ие ы́pаap̄сейт თავი დაიღალა.

- а-еырбáбара** *ზმნ.* გაბღინძვა. ие ирбáбеит გაიბღინძა.
- á-еырбара** *ზმნ.* 1. არშიეობა, გაარშიეება. длеиеырбеит, длеиеырбеит ეარშიეება, გაეარშიეა.
- аеырбара** *ზმნ.* 2. კობტაობა. деырбó-ит, деырбéит კობტაობს, იკობტა-ვა.
- а-еырбара** *ზმნ.* შემორობა, შემომორობა. иеирбóит; иеирбéит იშრობს, შე-იშრო, იშრობს, შემოიშრო.
- а-еырда́гәара** *ზმნ.* წაყრუება, ყურის მოყრუება. иеирда́гәеит წაიყრუა, ყური მოიყრუა.
- а-еырду́ра** *ზმნ.* თავის გადიდვაცება. иеирду́ит თავი გაიდიდვაცა.
- а-еырза́жәра** *ზმნ.* გაამპარტავნება, გაყოყოჩება. иеирза́жәит გაამპარ-ტავნდა, გაყოყოჩდა.
- а-еырты́нчра** *ზმნ.* თავის დამშვიდე-ბა, თავის დაწყნარება. иеирты́н-чит თავი დაიმშვიდა, თავი დაი-წყნარა.
- а-еырпы́сра** *ზმნ.* თავის მომკვდარუ-ნება. иеирпы́сит თავი მოიმკვდა-რუნა.
- еырпы́сы** *ზედს.* თავმომკვდარუნე-ბული. еырпы́сы áкацара თავის მომკვდარუნება.
- а-еы́ркьантазра** *ზმნ.* თავის გატიტ-ვლება, თავის გაშიშვლება. ие и́ркьантазит თავი გატიტვლა, თავი გაიშიშვლა.
- а-еырчра́** *ზმნ.* ბღინძვა, გაბღინძვა, ჭაჭვა, გაჭაჭვა. иеирчуéит, ие ирчы́т იბღინძება, გაიბღინძა, იჭა-ჭება, გაიჭაჭა.
- еы́рцәа** *ზმნ.* еы́рцәа áкацара თავის მომძინარება.
- а-еы́рхәмарра** *ზმნ.* ჯირითობა. аеы́ и́рхәмаруеит, аеы́ и́рхәмарит ჯი-როთობს, იჯირითა.
- а-еы́рәра** *ზმნ.* ცხენის ჭენება. аеы́ и́рәуеит, аеы́ иრәит ცხენს აჭე-ნებს, ცხენი აჭენა; დოდი, მარუ-ლა.
- а-еы́уардын** *არს.* ეტლი.
- а-еы́уардынхьча** *არს.* მეეტლე.
- а-еы́уаә** *არს.* მხედარი, ცხენოსანი. მრ. аещәá, ещәакәáк.
- а-еы́псахга** *არს.* საცვალი.
- а-еы́псахра** *ზმნ.* ტანისამოსის გამო-ცვლა. иеы́псахыит ტანისამოსი გამოიცვალა.
- а-еы́қәтәара** *არს.* ცხენოსნობა, ჯირი-თობა.
- а-еы́штыбж** *არს.* თქარათქური.
- а-еы́шькы́л** *არს.* უზანგი, ავჟანდა.
- а-еы́шкылқәы** *არს.* ჯილავედარი.
- а-еы́шәара** *ზმნ.* ცდა. иеы́шәеит ეცა-და.
- а-еы́згá** *არს.* მიზეზი.
- а-еы́згара** *ზმნ.* მომიზეზება. иаеы́зи-гоит, иаеы́зигеит იმიზეზებს, მო-იმიზეზა.
- а-еы́тгá** *არს.* საბაბი.
- а-еы́тәахра** *ზმნ.* თავის დამალვა. ие ы́иттәахыит დაიმალა.
- а-еы́хәа** *ზედს.* სისვი, ნისლა, ტრე-დანა ცხენი; ლურჯა.
- а-еы́хәаиатәა** *ზედს.* აბრაში.
- а-еы́хәшәтәра** *ზმნ.* წამლობა. иеы́и-хәшәтәуеит, иеы́и-хәшәтәит წა-მლობს, იწამლა, თავის მკურნა-ლობა.
- а-еы́хәы́ча** *არს.* ახორი, ბაგა.
- а-еы́хьча** *არს.* მეჯინიბე; ცხენის მწყემსი.
- а-еы́хәхәáга** *არს.* სამურველი, გაბრა.
- а-еы́ә** *არს.* დოდის ცხენი.
- а-еы́әразы́** *არს.* თხელი ფაფა ფეტვის ფევილისა.

Ц

а-ц არს. ნისკარტი.
а-ц არს. სიმინდის ერთი მარცვალი.
á-ца არს. კუჭი.
á-ца არს. ბალი, კახაბალი.
а-ца́ არს. 1. სასიმინდე; ნალია.
а-ца́ ზედს. 2. ცხელი; აჟ ცა́ ცხელი წყალი.
а-ца́ ზედს. 3. მწარე, ცხარე.
а-цагə ზედს. ჩლუნგი, ზლაგვი.
а-ца́гəхара ზმნ. დაჩლუნგება, დაბლაგვება. иагəхəит დაჩლუნგდა, დაბლაგვდა.
а-ца́ла́кьа არს. სასიმინდის, ნალიის კარის წინ გადებული ძელი ან ფიცარი.
á-цаp არს. დვრიტა, მაჭიკი, კვეთი.
аца́ла არს. შილი (მაზლის ცოლი)
а-цара́ ზმნ. წასვლა. дцəит წავიდა.
цас, цáс-хəа ზმნზ. განზრახ, ჯიბრზე, ჯიბრით, განგებ, ყასიდად.
а-цап̄хá არს. გასაღები.
а-цап̄ьра́ ზმნ. გამზრდელების მიერ გაზრდილის მშობლებისათვის წარდგენა.
á-цакьа არს. 1. სიპი ქვა.
á-цакьа არს. 2. ეჩო.
á-цаша არს. ბალამწარა.
а-цахарá ზმნ. გაცხელება. иахəит გაცხელდა.
цáхə არს. გაისის მეორე წელი.
а-цəы არს. კატა.
а-цəáбəфь არს. ხვადი კატა.
а-цəáп̄с არს. კატა (ძუ).
а-цəы́п̄шкa არს. კნუტი, ცინდალი.
а-цтəá არს. ამბავი; ицтəá здьруада? მისი ამბავი ვინ იცის! ицтəá кам მისი ამბავი არ ისმის.
á-цтəалара ზმნ. დამატებით დასხმა, სითხის ჩამატება, დამატება. иáцыилтəалəит დამატებით დაასხა, ჩააამატა, დაამატა.

а-цигáр არს. ацигáр киаад პაპიროსის ქაღალდი.
а-цй́л არს. ცილა.
а-цй́нк არს. თუთია.
а-цирк არს. ცირკი
а-цкь́ არს. სამაგიერო. ацкь́ и́тəит სამაგიერო მისცა.
á-цлабpа ზმნ. შეჯიბრება. диáцлабит შეეჯიბრა.
а-цламхá არს. ნიკაპი.
á-цлара ზმნ. 1. მომატება, მატება, ადიდება. и́цлəит მოემატა, იმატა, ადიდდა.
á-цлара ზმნ. 2. შეერთება. дийцлəит შეუერთდა.
а-цлымхá არს. 1. ნიკაპი; 2. ყბა; иц-лымхá цииршаáит სილა გააწნა.
á-цныкəара ზმნ. ვინმესთან რამესთან ხლება. дй́цныкəəит მასთან აიარა.
а-црá არს. მარცვალი.
а-црáлара ზმნ. მოკიდება. иацрáлəит მოეკიდა.
а-црап̄арá ზმნ. ცეცხლის მოკიდება, ცეცხლის წაკიდება. ицрáтцəит ცეცხლი მოუკიდა, ცეცხლი წაუკიდა.
а-црахəара ზმნ. უკან მიბმა. иацрái-хəəит უკან მიაბა.
а-цры́тpа ზმნ. მოშორება, ჩამოშორება. дицры́тцит მოშორდა, ჩამოშორდა.
а-цры́хра ზმნ. მოშორება. иацры́ихы-ит მოაშორა.
á-цубжара არს. სასოფლო გზა.
á-цуфара არს. გამოცანა.
á-цкьа ზედს. 1. სუფთა, წმინდა.
á-цкьа არს. 2. წმინდანი.
á-цкьара არს. სისუფთავე, სიწმინდე. ацкьара бн́а ибóит სისუფთავე უყვარს.
á-цкьахара ზმნ. წმენდა, გაწმენდა,

- გასუფთავება. ицкьахэит გაიწმინდა, გასუფთავდა.
- á-цкьара ზმნ.** 1. გაპენტვა. ицкэит გაპენტა. атамá ицкьоит ბამბას პენტავს. 2. გაფანტვა (გაფანტა).
- á-цшьра ზმნ.** წაკვლა. иáцишьит წაკვლა.
- á-цц არს.** ქინქლა.
- á-ццакра ზმნ.** სიჩქარე. дцакьуэит, дцакьыит ეჩქარება, ჩქარობს, იჩქარის, მოეშურება; იჩქარა.
- á-ццакьრა ზედს.** სასწრაფო, საჩქარო, საშური.
- á-ццара ზმნ.** გაყოლა, წაყოლა. дйццеит გაჰყვა, წაჰყვა.
- а-ццахá არს.** პატარა ნაჭერი (ქსოვილისა).
- á-ццышә არს.** ფერფლი.
- á-ццышәтра არს.** საფერფლე.
- á-ццышәтәра ზმნ.** დაფერფლვა. иццышәиттәит დაფერფლვა.
- á-ццышәхара ზმნ.** ფერფლად ქცევა. иццышәхеит ფერფლად იქცა.
- á-ццара ზმნ.** 1. მიმატება, დამატება, მომატება. иáцыиштеит მიუმატა, დაამატა, მოუმატა.
- á-ццара ზმნ.** 2. გაყოლება. дйццыштеит გაყოლა.
- á-цца არს.** თაფლი.
- á-ццабжон არს.** შუღამე.
- á-цхамажәа არს.** პურის ფქვილის, ან ქერის ფქვილის ცომი თაფლით შეზავებული.
- á-цхамгьал არს.** თაფლიანი მჭადი.
- а-цхарпá არს.** უცეცხლო თაფლი.
- а-цхарзы́ არს.** თაფლაწყალი, შარბათი.
- а-цхаршәы́, ацхаршәы́ра არს.** თაფლით მოდუღებული სიმინდის ან ფეტვის ფქვილის ტკბილკვერი.
- á-цхажәа არს.** თაფლწყალი (რომლითაც წყურვილს იკლავენ).
- á-цхраара ზმნ.** შველა. дйцхрауэит, дйцхраит შველის, უშველა.
- а-цхьраара ზმნ.** დახმარება.
- á-цхьсра ზმნ.** ვინმესთან ერთად სროლა, გასროლა. дйцхьсит ვინმესთან ერთად გაისროლა.
- á-цхь არს.** კატის სენი. áцхь уагáаит! კატის ჭირმა წაგიღოს!
- á-цха არს.** ხიდი.
- á-цхара ზმნ.** 1. კბენა. ицхауэит იკბინება.
- á-цхара ზმნ.** 2. კბენა, დაკბენა. ицхаит უკბინა, დაკბინა.
- á-цхара ზმნ.** 3. შეთვლა. ицхáит შეუთვალა.
- а-цхарáжәхәады არს.** მოციქული.
- а-цхатәры́ არს.** წანწალა, კოჭის ხიდი.
- цыгәпáс ზმნზ.** კატასავით.
- а-цынаха არს.** 1. თავად-აზნაურთა სასახლეებში მსახური ქალი, რომლის მოვალეობას შეადგენდა საჭმელ-სასმლის შენახვა და ულუფის, კერძის დარიგება; 2. ლხინში, ჭირში ულუფის, კერძის დარიგებელი.
- а-цынахара ზმნ.** 1. თავად-აზნაურთა სასახლეებში მსახური ქალის მოვალეობა, რომელიც გამოიხატებოდა სურსათ-სანოვავის შენახვასა და ულუფა, კერძის დარიგებაში; 2. ლხინში, ჭირში ულუფის, კერძის დარიგება.
- а-цынхәра́ ზედს.** სამაგიერო, მაგიერი.
- а-цынхәра́с ზმნზ.** მაგივრად.
- а-цыжәжәáх არს.** ნაგლეჯი, ნაფლეთი, ნარჩენი (ქალაღდისა, ქსოვილისა).
- а-цы́жәха არს.** ნაკუწი. ნაჭერი, ნაფლეთი, ნაგლეჯი ბებკი.
- á-цыр არს.** კვეთი.
- а-цы́ра არს.** ცალი.
- а-цыркь ზედს.** კოჭლი, მკელობელი.

á-цыркъра *ზმნ.* კოჭლობა. дцыркьуэ-
ит, дцыркьит კოჭლობს, იკოჭლა.
á-цыркътәра *ზმნ.* დაკოჭლება. дцыр-
къьитәит დააკოჭლა.
á-цыркъхара *ზმნ.* დაკოჭლება. дцыр-
къхәит დაკოჭლდა.
á-цырғызра *ზმნ.* ბანის მიცემა. иацыирғызует, иацыирғызит
ბანს აძლევს, ბანი მისცა.
а-цырцырра *ზმნ.* ბრწყინვა. ицырцыр-
рует, ицырцырит ბრწყინავს, გა-
ბრწყინდა.
á-цырзы *არს.* დვრიტის წყალმარი-
ლი.
á-цырзәзәах *არს.* ნარეცხი, ნაბანი
(წყალი).
а-цырзәзәаха *არს.* საპნიანი წყალი,
ნარეცხი, ნაბანი წყალი.
а-цырҗәахá *არს.* ნახევი, ნაგლეჯი,
ნაფლეთი, ნაფხრეწი.
а-цырҗәахá *არს.* ნატეხი.
а-цырҗá *არს.* გასაღები.
а-цырҗь *არს.* შხეფი.
а-цың *არს.* კვერნა.
а-цыңхара *ზმნ.* კვერნაზე ნადირობა.
á-цышьтáлара *ზმნ.* ვინმესთან დაწო-
ლა. дйцышьтáлеит ვინმესთან და-
წვა.
а-цыңа *არს.* ზამთრის ბოლოკი.
а-цыңа *არს.* თაღგამი.
á-цыхтә́н *არს.* ნაოხარი, უპატრონოდ
დარჩენილი ქონება.
а-цыңфа *არს.* შეჭამადი.
а-цыңфаха *არს.* ნასუფრალი, ნახორხა-
ლი.

Цә

а-цә *არს.* ხარი.
а-цәá *არს.* 1. ტყავი.
а-цәá *არს.* 2. ცვილი, თაფლის სანთე-
ლი.

á-цәа *არს.* ძილი.
á-цәаак *ზედს.* ნესტიანი ტენიანი;
სველი.
á-цәаакра *ზმნ.* დანესტიანება, დატე-
ნიანება. ицәаакыит დანესტიანდა,
დატენიანდა.
á-цәаакыра *არს.* ტენიანობა, სისვე-
ლე.
а-цәáбáжә *არს.* ფიჭა, ფიჭი, ხვეზა.
а-цәатцарá *ზმნ.* გადატ. ტყავის ძრო-
ბა. ицәá дтýицеит ტყავი გააძრო.
а-цәатýпра *ზმნ.* გადატ. ტყავში გა-
ძრომა. ицәá дтýицит ტყავში გა-
ძვრა.
а-цәáлашәара *ზმნ.* 1. წინათგრძნობა;
ицәá иáлашәит ტანმა უგრძნო.
а-цәáлашәара *ზმნ.* 2. დაორსულება.
лцәá иáлашәеит დაორსულდა.
а-цәáлахá *ზმნზ.* მძინარა; ძილის გუ-
და.
á-цәама *არს.* მუცლის ჭია.
á-цәáматәа *არს.* ტანისამოსი, ტანსაც-
მელი.
á-цәамт *არს.* уцәамт хаахáаит! ტკბი-
ლი ძილი.
а-цәáмыжыма *არს.* მერქნის ცილა,
ნაქურთენი.
á-цәáжәара *ზმნ.* გამოლაპარაკება, გა-
ბაასება. диáцәáжәоит, диáцәá-
жәеит ელაპარაკება, გამოელაპა-
რაკა, ებაასება, გაებაასა.
а-цәáжәара *ზმნ.* ლაპარაკი. дцәá-
жәоит, дцәáжәеит ლაპარაკობს,
ილაპარაკა.
а-цәáжәады *არს.* მოლაპარაკე.
á-цәара *ზმნ.* 1. დაძინება. дýцәеит
დაიძინა.
á-цәара *ზმნ.* 2. ჩაქრობა, გაქრობა,
დავსება, დაშრეტა. и́цәеит ჩაქრა,
გაქრა, დაივსო, დაიშრეტა.
а-цәара *ზმნ.* წოვა, მოწოვა. иáцәóит,
иáцәóит (არაგონ.) წოვს, მოწოვს.

á-цэарта არს. საძინებელი ადგილი.
а-цэартá არს. ლოგინი, ქვეშაგები.
а-цэардағәы არს. ტახტი (გაფიცრული საწოლი კედლის სიგრძეზე).
á-цэарталáршә არს. ზეწარი.
á-цэарсыс არს. თვლემა.
á-цэағәара ზმნ. 1. ხვნა. дцәағәа́ит, дцәағәа́ит ხნავს, ხნავდა.
á-цэағәара ზმნ. 2. ხვნა, მოხვნა, ხვნა, დახვნა. ицәағәа́ит მოხნა, დახნა.
а-цэағәáрста არს. ნახნავი, ხნული, თერძული.
á-цэағәаста არს. კვალი.
á-цэағәады არს. მხენელი, გუთნის დედა.
а-цэағә არს. კურო, ბუღა.
а-цэа́кәа არს. ცისარტყელა.
á-цэашьáршь არს. ცვილულა.
а-цэашьы́н არს. თაფლის სანთელი, წმინდა სანთელი.
а-цэашә́патә არს. ტანსაცმელი, ტანისამოსი.
а-цэашә́патәы́ არს. ტანსაცმელი, ტანისამოსი.
á-цэазы́н არს. ცვილის მოხდის შემდეგ დარჩენილი წყალი.
á-цэахы́хра ზმნ. 1. გატყავება, ტყავის გაძრობა. ацә́а хы́ихы́ит გაატყავა, ტყავი გააძრო.
á-цә́а ахы́шрá ზმნ. გასანთვლა. ацә́а ахы́ишы́уеит, ацә́а ахы́ишы́еит სანთლავს, გასანთლა.
á-цә́ахә́á არს. ზოლი.
á-цә́былды́з ზედს. აყლაყუდა, ალაწოდა.
á-цә́гарá ზმნ. ჩამორთმევა, წართმევა. ицә́ы́игеит ჩამოართვა, წაართვა.
á-цә́гәы́шрá ზმნ. მდღურვა, წყრომა, გაბუტვა. дицә́гәы́шы́еит, дицә́гәы́шы́ит ემდურის, ემდუროდა, ებუტება, გაებუტა.
á-цә́гә არს. ცული, ავი.

цә́гә́бнә́зäры́ла ზმნზ. ვაი-ვაგლახით.
цә́гә́áшäкә́ ზმნზ. ცული განზრახვით.
цә́гә́зä ზმნზ. მეტისმეტად, ძალიან.
а-цә́еилагара ზმნ. შეშლა. ицә́еи-лагеит შეეშალა.
а-цә́еижы́н არს. სხეული.
а-цә́еиқә́á ზედს. მოშავგვრემანო.
а-цә́еиқә́ára არს. მოშავგვრემანობა.
а-цә́еиха არს. სახნისი.
á-цә́иигк ზედს. ცელქი, ანცი.
á-цә́иигкრა ზმნ. ცელქობა, ანცობა. дцә́иигкы́ит იცელქა, იანცა.
а-цә́йқә́атәá ზედს. მოშავო.
а-цә́қә́тәára ზმნ. დაღვრა. ицә́қә́тә́еит დაეღვარა.
а-цә́қә́шәára ზმნ. მსუბუქი ან პატარა რამის დავარდნა. ицә́қә́шә́еит დაუვარდა.
á-цә́қә́мбашь არს. ხარკამეჩი.
а-цә́қә́хара ზმნ. მძიმე ან დიდი რამის დავარდნა. ицә́қә́хаит დაუვარდა.
а-цә́қә́мжы́ár არს. (ბზიფ.) წირპლი.
á-цә́лаа არს. ძმერხლი.
á-цә́маа არს. მანჭო, ხელა.
á-цә́маақә́ды არს. გუთნის დედა.
á-цә́მა́тәá არს. კავი, აჩაჩა, ოქოქა, ერქვანი.
а-цә́ны́рхара ზმნ. გადარჩენა. дацә́ы-нирх́еит გადაარჩინა.
а-цә́рá ზმნ. თლა, გათლა, თრაშვა, გათრაშვა. ицә́у́еит, ицә́йт თლის, გათალა, თრაშავს, გათრაშა.
á-цә́рашәá არს. ხვნის სიმღერა.
а-цә́тә́rá ზმნ. ქუქუნება. ицә́тә́йт იქუქუნა.
а-цә́ңы́за არს. საკვეთი გუთნისა.
á-цә́қә́ы არს. (ბზიფ.) მწვერვალი.
а-цә́қә́ыурңá არს. ზვირთი, ტალღა.
а-цә́қә́ырңара ზმნ. ბობოქრობა. ицә́қә́ырң́еит, ицә́қә́ырң́еит ბობოქრობს, იბობოქრა.

a-цәкәы́нда ზედს. ნელთბილი.

a-цәкәы́ндара ზმნ. (ჰაერზე, სითხეზე) განელთბილება. ицәкәы́ндеит განელთბილდა.

a-цәкь́а არს. მახე.

a-цәкь́ара არს. სამიზნე, მიზანი, ნიშანი.

a-цәкь́арá ზმნ. 1. გადატყავება. ицә́йкеит გადაატყავა.

a-цәшэхá არს. სახვნელი კბილი.

a-цәшәарá ზმნ. ვისიმე ან რისიმე შიში. дицәшә́იტ, дицәшә́ეიტ მისი ეშინია, მისი შეეშინდა.

a-цәцарá ზმნ. გაქცევა. дицә́ეიტ გაექცა.

á-цәцә არს. ბურბუმელა, ნარანდი.

á-цәцә́ара ზმნ. წუწნა. ицә́ეიტ, ицә́ეიტ წუწნის, წუწნა.

a-цә́царá ზმნ. მზეზე, წვიმაში, საერთოდ გარეთ: გაშლა, გაფენა. ицә́йцеит გაშალა, გაფინა.

ацә́тыс არს. მოზვერი. (ბზიფ.) მრ. ацә́паракә́ა.

a-цә́хәы́цхарá ზმნ. პატარად მოსვლა, არ მორგება. ицә́хәы́цхეიტ პატარა მოუვიდა.

á-цә́хьа არს. 1. ყანწი. а́ахь зла́ржә́уа ღვინის დალევა; შდრ. а́ахьáтхь.

a-цә́хьа არს. 2. ფოსოებიანი, ბრტყელი და მრგვალი კოლოფი ტყვიების ჩასაწყობად.

a-цә́хár არს. ხის (მაგ. თუთის ხის) წვრილად გახდილი კანი, ლაფანი, ხრალი.

á-цә́хара ზმნ. 1. გინება, შეგინება, ლანძვლა, გალანძვლა диáцә́хაуეიტ, диáцә́хáiт აგინებს, აგინა, ლანძვავს, გალანძვდა.

á-цә́хара ზმნ. 2. გინება, შეგინება. дицә́хაуეიტ, дицә́хáiт იგინება, შეიგინა.

á-цә́хაады არს. მაგინებელი, მლან-

ძღველი, მთათხველი.

a-цә́ы́нбы́лрá ზმნ. შემოწვა. ицә́ინбы́лыит შემოწვა.

a-цә́ы́нбы́лхь არს. ნამწვი.

a-цә́ы́ნзá არს. (аха́ца) მკ. საყვარელი, კურო, (а́ахә́йс) ქ. ხასა, ხარჭა.

a-цә́ы́ნларá ზმნ. გამოკოპიტება. ицә́ინбы́лыит გამოაკოპიტა.

a-цә́ы́ნლა́кхь არს. მაჯლაჯუნა.

a-цә́ы́ნжьа́хара ზმნ. გამორჩენა, გამოტოვება. ицә́ინжьа́хეიტ გამორჩა, გამოტოვა.

a-цә́ы́გьхь́фа არს. არამზადა.

a-цә́ы́кә́ბár არს. წვეთი, ცვარი, ღვეთი.

a-цә́ы́ლара ზმნ. მინდორში, მზეზე, წვიმაში: გამოსვლა, გამოფენა. дицә́йлеит გამოვიდა, გამოფინა.

a-цә́ы́ლашь́цара ზმნ. ჩამობნელება, დაბინდება. ицә́йлашь́цеит ჩამობნელდა, დაბინდდა.

a-цә́ы́ლашამ́та არს. ცისკარი, რიჟრაჟი, გარიჟრაჟი, ალიონი, განთიადი, აისი.

a-цә́ы́ლашამ́тазы ზმნზ. განთიადზე, გარიჟრაჟზე, ალიონზე, ცისკარზე.

a-цә́ы́ლашара არს. 1. განთიადი, რიჟრაჟი, გარიჟრაჟი, აისი, ალიონი.

a-цә́ы́ლашара ზმნ. 2. რიჟრაჟი, გარიჟრაჟება. ицә́йлаში́იტ, ицә́йлаში́ეიტ რიჟრაჟდება, გარიჟრაჟდა.

a-цә́ы́ლсра ზმნ. გამოჟონვა, გამოტანება. ицә́йлáсит გამოჟონა, გამოატანა.

a-цә́ы́მза არს. სანთელი.

a-цә́ы́მзкრá ზმნ. ბუზნაკბენობა, ბუზნაკბენის წამოხტომა და მოკურცხვლა. ицә́ымзкь́ы́т წამოხტა და მოკურცხლა.

a-цә́ы́მзы́მкрá ზმნ. უძილობა. дицә́ымзы́мкь́უეიტ უძილობა სჭირს.

- a-цəымсá** არს. აბედი.
- a-цəымґра** არს. სიძულვილი, ძაგება. ицəымґыуп, ицəымґын სძულს, სძულდა, სძაგს, სძაგდა.
- a-цəымґхара** ზმნ. შეძულება, შეჯავრება. дицəымґхейт შესძულდა, შეჯავრდა.
- á-цəымтц** არს. ბუზანკალი.
- á-цəымҳа** არს. საწოვარა.
- a-цəынхара** ზმნ. 1. გადარჩენა. да-цəынхейт გადარჩა.
- a-цəынхарá** ზმნ. 2. დარჩენა. ицəын-хейт დარჩა მას.
- a-цəырґара** ზმნ. 1. გამოტანა, გამოყვანა, გამოჩენა. ицəынхейт გამო-იტანა, გამოიყვანა, გამოაჩინა.
- a-цəырсыс** არს. თვლემა.
- a-цəырґшзá** არს. ყვავილი, (ავად-მყოფობა).
- a-цəырґшзатыґ** ზედს. ნაყვავილარი, ჩოფურა, დაკენკილი.
- a-цəыркəándара** ზმნ. (სითხის) გა-ნელთბილება, მოთბობა. ицəир-кəáндеит გაანელთბილა, მოათბო.
- a-цəырцəмá** არს. თაფლით და ქონით შეზავებული ღომი.
- a-цəыршəáга** ზედს. საძაგელი, მახინჯი, გონჯი, პირნასი, მაიმახი, ართვალი.
- a-цəыршəáгара** არს. საძაგლობა, სი-საძაგლე.
- a-цəыршəáгахара** ზმნ. გასაძაგლება. дцəыршəáгахейт გასაძაგლდა.
- a-цəырзра** ზმნ. სხვისი რამის დაკარგვა. ицəырзрит დაუკარგა.
- a-цəырцра** ზმნ. გამოჩენა, გამოსვლა. дцəырцит გამოჩნდა, გამოვიდა.
- a-цəрхərá** ზმნ. ბდღვნა, გაბდღვნა, პუტვა, გაპუტვა. ицəирхəйт გა-ბდღვნა, გაპუტა.
- a-цəыслампыр** არს. თხუნელა, მუდო.
- a-цəыґссарá** ზმნ. თლა, გათლა, ფცქვნა, გაფცქვნა. ицəынґыссоит, ицəынґыссеит თლის, გათალა, ფცქვნის, გაფცქვნა.
- a-цəыґґрá** ზმნ. 1. ფხაჭნა, დაფხაჭნა. ицəынґыґит დაფხაჭნა, ბლაჯნა, დაბლაჯნა.
- a-цəыґґрá** ზმნ. 2. ფხაჭნა, დაფხაჭნა. ицəыґыґит დაიფხაჭნა.
- ацəышлара** ზმნ. (ქლიავის, ვაშლის) დამწიფება. ицəышлейт დამწიფ-და.
- a-цəышхара** ზმნ. გაფითრება, გაფერ-მკრთალება. дцəышхейт გაფით-რდა, გაფერმკრთალდა.
- a-цəыцəрá** ზმნ. გალალება. ицəыцə-ыґит გალალდა.
- ацəыз** არს. დანაკარგი.
- a-цəызра** ზმნ. დაკარგვა. ицəызит და-ეკარგა.
- a-цəыґпáжра** ზმნ. ჩაფვლა, დაფლა. ицəыґпáиґжит ჩაფლა, დაფლა.
- a-цəыґпáбаара** ზმნ. რისამე ქვეშ და-ლპობა. ицəыґпáбааит (რისამე ქვეშ დალპა).
- a-цəыґпáгалара** ზმნ. გამოქვამულში, მიყრუებულ-ჩაბნელებულ კუნ-ჭულში შეტანა, შეყვანა. дцəыґпá-иґгаleit შეიტანა, შეიყვანა.
- a-цəыґпáлара** ზმნ. გამოქვამულში, მიყრუებულ-ჩაბნელებულ ადგი-ლას, კუნჭულში შეძვრომა. дцəыґпáлеит შეძვრა.
- a-цəыґпáра** არს. მიყრუებულ-ჩაბნე-ლებული ადგილი ტყეში, ყანაში.
- a-цəыґтыччара** ზმნ. ხითხითი. дцəыґтыччоит იხითხითა.
- a-цəыґхара** არს. 1. ქეცი, მუნი, მღიე-რი. ацəыґхара зыхьуа მუნიანი, ქე-ციანი.
- a-цəыґхара** ზმნ. 2. ქავილი. дцəыґხოит, дцəыґхейт ექავება, აქავდა.
- a-цəыґхəа** ზედს. მონაცრისფრო, მო-

რუხო, მოყომრალი, მოლეგაო.
a-цə́ххəашь ზედს. მომღვრიო.
a-цə́ххəашьრა ზმნ. შემღვრევა. ицə́х-
 хəашьит შეიმღვრა.
a-цə́хəყსарá ზმნ. რანდვა, გარან-
 დვა. ицə́ххəიყსóит, ицə́ххəიყ-
 сə́ит რანდავს, გარანდა.
a-цə́ххəшəашəара ზმნ. 1. გაგრილება,
 გაცივება ицə́ххəшəашəეит გაუგ-
 რილდა, გაუცივდა.
a-цə́ххəшəашəара ზმნ. 2. გადატ.
 ვინმეზე რამეზე გაგულგრილება.
 ацə́ххəшəашəეит გაგულგრილდა.
a-цə́əáжə ზედს. გაშვლეპილი, გაქუ-
 ცული.
a-цə́əéжь ზედს. მოყვითალო.
a-цə́əéжьრა არს. მოყვითალობა.
á-цə́əყча არს. ტანისამოსი.

3

a-з არს. რწყილი.
a-за არს. მტკაველი.
á-за ზედს. ნედლი.
a-зáაკრა ზმნ. წყალში ან საერთოდ
 სითხეში ჭერა, დაკავება. изáаи-
 кыит დაიჭირა, დაიკავა.
a-зáаргылара ზმნ. ჩაყენება. зáаргы-
 леит წყალში ან საერთოდ სითხე-
 ში ჩააყენა.
a-зáартəалара ზმნ. ჩასმა. изáаир-
 тəалеит წყალში ან საერთოდ სი-
 თხეში ჩასვა.
a-зáаркəрлара ზმნ. ჩადირვა. изааир-
 кəýрлеит ჩადირა.
a-зáапсалара ზმნ. ჩაცვენა. изáапс-
 алеит სითხეში ჩაცვივდა.
a-зáакəрлара ზმნ. ჩადირვა. изаақəý-
 рлеит ჩადირა.
a-зáацара ზმნ. ჩადება. изáаицэит
 წყალში ან საერთოდ სითხეში ჩა-
 დო.
a-зáахра ზმნ. ნათლვა, მონათლვა,

ნათლობა. дзáахыит მონათლა.
a-зáахымта არს. ნათლული.
a-зáага არს. მუჯა.
a-зáагаа არს. ლოყა, ყბა, ღაწვი, ყვრი-
 მალი.
á-зара ზმნ. 1. რგება, შეხვედრა, წი-
 ლად ხვდომა. иазеит ერგო, შე-
 ხვდა.
á-зара არს. 2. დრო, ვადა.
a-зáра არს. წელი.
a-зарá ზმნ. მოპარვა. изə́ит მოიპარა.
a-заратáршə არს. უკალთო ჩოხა, წე-
 ლამდე ჩოხა.
a-зáрцəи არს. ღველერჭი.
a-зáтə არს. ზვარავი.
a-зáңьа ზედს. 1. მძაღ. акакán зáңьа
 მძაღე ნიგოზი.
a-зáңьа არს. 2. ბებერა, ბურცი.
a-зáңьахара ზმნ. დამძაღება. изáңь-
 ахоит, изáңьахеит მძაღდება, და-
 მძაღდა.
a-зацəá არს. ხის ქერქი.
a-зáза არს. სადგისი.
a-зáза არს. ცვარი, ნამი.
á-зах არს. ნაკერი.
á-захра ზმნ. კერვა, შეკერვა. изах-
 үеит, изахы́ит კერავს, შეკერა.
á-захтə, áзахтəы ზედს. შესაკერავი,
 შესაკერი.
a-захəა არს. ვაზი.
á-захырста არს. ნაკერი.
á-захəы არს. მკერავი, თერძი.
a-зəá არს. წყურვილი.
a-зəа-крá ზმნ. წყურვილი, მოწყურე-
 ბა. азəá дакуéит, азəá дакы́ит წყა-
 ლი სწყურია, მოსწყურდა.
á-зəахə არს. ამბავი.
á-зəыəы არს. მოსამართლე.
a-зтáс არს. ჭარლი, ალკუნნი, ზამ-
 თარმჩევი, წყალჩიტა.
a-зтачы́ არს. ტბა.
á-зтра არს. სარწყილე.

- a-зрѣ** *ზმზ.* დნობა, დადნობა, ლღობა, გაღღობა. *изтует, изтѣт* დნება, დადნა, ლღვება, გაღღვა.
- a-зид** *არს.* ტბა.
- a-зидкѣ** *არს.* შარვალი.
- a-злагѣра** *არს.* წისქვილი.
- a-злагѣраxъчѣ** *არს.* მეწისქვილე.
- a-злачѣრѣ** *ზმზ.* გაჯირჯვება. *излачит* გაჯირჯვდა.
- a-зидѣ** *არს.* ჭაობი, ჭანჭრობი.
- a-зидѣра** *არს.* ჭაობიანი ადგილი.
- a-зидѣжѣ** *არს.* პატარა ტბა.
- a-зидѣრѣ** *ზმზ.* წყლის გაღმა.
- ა-зрѣ** *ზმზ.* დაკარგვა. *дызит* დაიკარგა.
- a-зрѣ** *ზმზ.* ცხოზა, გამოცხოზა. *изует, изѣт* ცხვება, გამოცხვვა.
- a-зрѣжѣра** *ზმზ.* წრთობა, გაწრთობა. *изирѣжѣует, изирѣжѣит* აწრთობს, გამოაწრთო.
- ა-зсѣра** *ზმზ.* ცურვა. *дысѣит, дысѣит* ცურავს, ცურაობს, იცურავა.
- ა-зсѣды** *არს.* მცურავი, მოცურავე.
- ა-зсѣд** *არს.* გოგო, გოგონა.
- a-зсѣ** *არს.* ლოყა, ღაწვი.
- a-зсѣ** *არს.* ჩქარმავალი მდინარე.
- ა-зкѣ** *არს.* ჩვილი, ქორფა, თოთო ბავშვი, ძუძუმწოვარა ბავშვი.
- a-зсѣ** *არს.* მიძა.
- a-зсѣтѣ** *არს.* მჟავე წყალი (მინერალური).
- a-зкѣ** *არს.* წყლის მიდამო.
- a-зкѣра** *არს.* წყალდიდობა.
- a-зѣ** *არს.* წყალი.
- a-зкѣ** *არს.* მატყლის გრეხილი ძაფი.
- a-зкѣмацѣ** *არს.* სათითე, სათითური.
- a-зкѣ** *არს.* მდინარე; შდრ. *а-зкѣ*.
- a-зкѣтѣ** *არს.* გარეული იხვი.
- a-зкѣма** *არს.* შენაკადი.
- a-зкѣтѣ** *არს.* ღარი; შდრ. *а-зкѣтѣ*.
- a-зкѣ** *არს.* მდინარე; შდრ. *а-зкѣ*.
- a-зкѣ** *არს.* ზამთარი.
- ა-зкѣ** *არს.* ზამთარი. *зкѣ* ზამთარია.
- ა-зкѣра** *ზმზ.* დაზამთრება. *изкѣ* რახეიტ დაზამთრდა.
- a-зкѣ** *არს.* ციციანთელა.
- a-зкѣ** *არს.* ძლოკვი, ანკარა, გველბოკვერა.
- a-зкѣ** *ზმზ.* (ბზიფ.) წრთობა, გამოწრთობა. *изкѣ* რჯაუეიტ, *изкѣ* რჯაეიტ აწრთობს, გამოაწრთო.
- a-зкѣ** *არს.* სასმელი წყალი.
- a-зкѣ** *არს.* სამკურნალო თბილი წყალი (მაგ., წყალტუბო).
- a-зкѣ** *არს.* თბილი წყალი.
- a-зкѣ** *არს.* მანონნარევი წყალი, რომელსაც სვამენ წყურვილის მოსაკლავად.
- a-зкѣ** *არს.* მდულარე წყალი.
- a-зкѣ** *არს.* გაცხელებული წყალი.
- ა-зкѣ** *არს.* ნაკადული.
- a-зкѣ** *ზმზ.* სმენა, მოსმენა. *дыкѣ* რეიტ, *дыкѣ* რეიტ უსმენს, მოუსმინა.
- a-зкѣ** *არს.* თიკანი, ციკანი.
- a-зкѣ** *არს.* გაზაფხულ-ზაფხულში წვიმიანობა.
- a-зкѣ** *არს.* გუბე.
- a-зкѣ** *არს.* მდინარის კალაპოტი.
- a-зкѣ** *არს.* წყალჩასაშვები წისქვილის.
- a-зкѣ** *არს.* ძერა. *дыкѣ* რა дышლეიტ ძერ-ქორივით გაჭადარავდა.
- a-зкѣ** *არს.* წყურვილი.
- a-зкѣ** *ზმზ.* წყურვილი *дыкѣ* რეიტ, *дыкѣ* რეიტ სწყურია, მოსწყურდა.
- a-зкѣ** *არს.* ყანჩა.
- a-зкѣ** *ზმზ.* ძრწოლა, შეძრწოლება, შეკრთომა. *дыкѣ* რეიტ, *дыкѣ* რეიტ ძრწის, შეძრწოლდა, კრთის, შეკრთა.
- a-зкѣ** *არს.* ალი, ფერია.

а-зычча არს. პატარა, თხელი წყალი, მდინარე.

азыхь არს. წყარო, азыхь-зы წყაროს წყალი.

азы хьшәашә არს. ცივი წყალი.

á-зәара ზმნ. შეზავება. изәойт, изә-ит აზავებს, შეზავა.

Зә

а-зәарá ზმნ. პირის ღებინება. дзәойт, дзәეит აღებინებს, აღებინა.

á-зәзәара ზმნ. ბანა, დაბანა. изәзәойт, изәзәéит ბანს, დაბანა.

а-зәзәатә არს. სარეცხი.

Ц

а-ца არს. 1. ფსკერი; амшын áца ზღვის ფსკერი.

а-ца არს. 2. ყუნწი (ნემსისა); агәыр áца ნემსის ყუნწი.

а-ца არს. ტილი, მკბენარი.

а-цаá არს. 1. ყინული.

а-цаá ზედს. მწუთხე, მარილიანი, მლაშე.

á-цаара ზმნ. დამარილება. ицаауéит, ицаáит ამარილებს, დაამარილა.

а-цаáара ზმნ. ყინვა. ицаáауéит, ицаáаит ყინავს, ყინვა იყო.

а-цаáара არს. მარილ-წიწაკით შეკაზმული ცხარე შეჭამადი (ლობიო, მხალი და მისთანანი).

а-цаарá ზმნ. კითხვა. дцаауéит, дцаáит კითხულობს, იკითხა.

а-цаáаршәыра არს. ყინული.

а-цаатәы არს. მარილ-წიწაკიანი საჭმელი.

а-цаáацла არს. არყი, არყის ხე.

а-цаады არს. მკითხავი.

á-цабаара ზმნ. რისამე ქვეშ დაღობა. ицаабааит რისამე ქვეშ დაღობა.

á-цабгара ზმნ. ჩანგრევა. ицабгеит ჩაინგრა.

а-ца́быргазы ზმნზ. მართლა.

а-ца́бырг არს. სიმართლე.

а-ца́быргтәкьа არს. ნამდვილი სიმართლე, ხალასი სიმართლე.

а-цабыргхара ზმნ. გამართლება. ицабыргхéит გამართლდა.

á-цагылара ზმნ. ვისიმე, რისამე ქვეშ დადგომა. да́цагылеит დადგა.

á-цаиара ზმნ. რისამე ქვეშ წოლა, დაწოლა. да́цаиэит დაწვა.

а-пакра́ ზმნ. 1. შებმა. ицаикы́ит შება.

а-пакра́ ზმნ. 2. გატილიანება, ტილის, მკბენარის დახვევა. дцакы́ит გატილიანდა, ტილი დაეხვია.

á-пакра ზმნ. 1. რისამე ქვეშ შემწყვდევა. ицакы́ит შემწყვდია.

á-пакра ზმნ. 2. ქვეშ შესმა. иáцаикы́ит ქვეშ შეუსვა.

á-палара ზმნ. რისამე ქვეშ შესვლა. ды́цалеит შევიდა.

á-пан არს. ზღაპრული ჯუჯა ხალხი, ქონდრის ხალხი.

а-панахәалара ზმნ. სახლის ქვეშ, აივანზე, გამოქვაბულში და მისთანებში: შემობუქვა, შემოყრა. и́пан-ахәалеит შემობუქა, შემოაყრა.

á-пар ზედს. 1. მახვილი, მჭრელი, მკვეთრი, ბასრი.

á-пар ზედს. 2. წვრიალა; ахжы́-пар წვრიალა ხმა.

а-парá ზმნ. 1. სწავლა. итáóит, итéит სწავლობს, ისწავლა.

а-парá ზმნ. 2. კვერცხის დება. иатáóит, иатéит: акәтáғы атáóит, акәтáғы атéит ქათამი კვერცხს დებს, ქათამმა კვერცხი დადო.

а-паргәá არს. ბიჯგი, საბრჯენი, ბრჯენი.

ა-პარგәара *ზმნ.* ბრჯენის შედგმა. ициргәбит, ициргәбит ბრჯენს უდგამს, ბრჯენი შეუდგა.
ა-პаргылара *ზმნ.* შედგმა, შეყენება. иащаиргылеит შეუდგა, შეუყენა.
а-парты́ша *არს.* ქრთამი.
а-парты́шагааы *არს.* მექრთამე, ქრთამის ამღები.
а-паркánt *არს.* წერაქვი, წალკატი.
а-парма́къ *არს.* დარიშხანა, თავვის შაქარი, თავვის წამალი.
ა-парра *არს.* მჭრელობა, სიმკვეთრე, სიმახვილე, სიბასრე.
а-парра *ზმნ.* წვნავილი. ицаруеит, ицарит წვნავის, იწვნავლა.
а-парпә́лара *ზმნ.* წათელვა. ицаир-пә́леит წათელა.
а-паршы́ь *არს.* ლანჩა, ძირი.
ა-паршә́ра *ზმნ.* მსუბუქი ან პატარა რისამე ქვეშ შეგდება. ищაиршә́ит ქვეშ შეაგდო.
а-паре́ылара *ზმნ.* შიგ შეკვეცვა. ицаи-ре́ылеит შიგ შეკვეცა.
ა-пархара *ზმნ.* 1. წაგებინება, მოგება, დამარცხება. дащაирхеит წააგებინა, მოუგო, დაამარცხა.
ა-пархара *ზმნ.* 2. ქვეშ მოყოლება. иащაирхеит ქვეშ მოყოლა.
а-пархә́ра *ზმნ.* ბღვერა, დაბღვერა. и́лақәа щაирхә́йт დაიბღვირა.
а-пары́ *ზედს.* ცქვიტი, მარდი.
пары́хә *ზედს.* წკრიალა. а́бжы́ь пары́хә კრიალა, წკრიალა, წკარუნა ხმა.
а-пáс *არს.* წესი, ჩვეულება, ადათი.
ა-пасра *ზმნ.* ჩარტყმა. ды́щасит ჩაარტყა.
ა-патә́ара *ზმნ.* რისამე ქვეშ ჯდომა, დაჯდომა. ды́щатә́ეит დაჯდა.
а-патә́ь *არს.* შესასწავლი, გაკვეთილი.
а-пау́ლара *არს.* სიღრმე.
ა-папә́сара *ზმნ.* 1. ქვეშ შეყრა. ица-

и́пәсеит შეყარა.
ა-папә́сара *ზმნ.* 2. მოკვეცვა, მორთხმა. а́щаи́пәсеит მოკვეცა, მოირთხა.
ა-папә́қара *ზმნ.* ძირში მოჭრა. ица-пә́қиეит ძირში მოჭრა.
ა-папә́ера *ზმნ.* ვისიმე ან რისამე ქვეშ ჩატყდომა, ჩამტვრევა. и́щапә́еит ჩაუტყდა, ჩამტვრდა.
ა-папә́пә́ара *ზმნ.* ვისიმე ან რისამე ქვეშ ჩატყდომა, ჩამტვრევა. и́щапә́пә́ეит ჩაუტყდა, ჩამტვრდა.
ა-пақә́ра *ზმნ.* ტვირთქვეშ: ხვნეშა, ამოხვნეშა. да́щакә́уеит, да́щакит ხვნეშის, ამოხვნეშა.
а-пағá *ზედს.* თხელი, სიფრიფანა.
а-пағáпә́с *ზედს.* ძალზე თხელი, სიფრიფანა.
ა-паға́хара *ზმნ.* გათხელება. и́щაға-хә́ეит გათხელდა.
ა-пака *ზმნ.* ქვეშ.
пака́ла *ზმნ.* ქვევიდან, ქვეშიდან, ქვემოდან, ძირიდან.
пака́тә́й *ზედს.* ქვედა, ქვემო.
пака́тә́й а́иқәа *არს.* პერანგის ამხანაგი, ნიფხავი.
ა-пашы́щра *არს.* შურიანობა, სიხარბე. ды́щашы́щит შეშურდა, შეეხარბა.
ა-пашы́щә́ы *ზედს.* შურიანი, ხარბი.
ა-пача́ғара *ზმნ.* ქვევიდან მიჭედება. иа́щаи́чаи́пә́еит. ქვევიდან მიაჭედა.
ა-пацалара *ზმნ.* 1. რისამე ქვეშ შერევა. и́щეи́цалеит შერევა.
ა-пацалара *ზმნ.* 2. ღრმად ჩასობა, ღრმად ჩარჭობა. и́щეи́цалеит ღრმად ჩაასო, ღრმად ჩაარჭო.
ა-паза́хра *ზმნ.* ამოკერება, ქვევიდან, ქვეშ გამოკერება. иа́щаи́захы́ит ამოაკერა, გამოაკერა.
ა-паца́ра *ზმნ.* ქვეშ ამოდება. иа́щаи́т-ეит ქვეშ ამოსდო.

- ა-патѣхы́** არს. საფენი საგები (საქონლისა).
- ა́-паѣахѣара** ზმნ. აკვრა, აბმა. ია́-па-ѣаихѣаით ააკრა, ააბა.
- ა́-пахара** ზმნ. ქვეშ მოყოლა. და́-па-ხეით ქვეშ მოჰყვა.
- ა́-пахѣара** ზმნ. გაბმა, შებმა. ი-па-ი-хѣით გააბა, გაუბა, შეაბა, შეუბა.
- ა́-пахѣхѣара** ზმნ. შეყვირება. და́-пах-хѣით შეუყვირა.
- ა-паѣы́** არს. მოსწავლე, მოწაფე.
- ა́-пеибаѣара** ზმნ. ერთმანეთის ჩაფვლა. ი́-пеибаѣეით ერთმანეთი ჩაფლეს.
- ა-пи́аа** არს. მცენარე.
- ა-пи́ар** არს. მწევარი.
- пис** არს. ფისო, ფისუნია.
- ა-пкы́** არს. კაბა.
- ა-пла** არს. ხე.
- ა́-пла** არს. შირა.
- ა́-плара** ზმნ. შირათი დაწებება. ი-плѣ-ით, ი-плѣ-ით შირათი აწებებს, შირათი დააწება.
- ა-пларкѣы́кѣ** არს. კოდალა, ხეკოდალა, ხეკაკუნა.
- ა́-плаш** არს. ჭადარი, ჭადრის ხე.
- ა-пмы́хѣхѣარ** არს. ნადირალა, ქურდბაცაცა.
- ა́-пжаара** ზმნ. ძირის გამოთხრა, ქვეშიდან გამოთხრა. ი́-п-ჯა-ა-ით ძირი გამოლუთხარა, ქვეშიდან გამოლუთხარა.
- ა́-пжара** ზმნ. ამოგლეჯა, ამოდრობა, ამოთხრა. ი́-п-ჯ-ე-ით ამოგლეჯა, ამოაძრო, ამოთხარა.
- ა-прá** ზმნ. დროის გასვლა. ი-п-რ-ე-ით, ი-п-რ-ე-ით დრო გასულია, დრო გავიდა.
- ა-псаарá** ზმნ. ამოპარსვა. ი-п-ს-ა-რ-ე-ით ამოპარსა.
- ა́-псра** ზმნ. ვისიმე, რისამე ქვეშ გასვლა. და́-п-ს-რ-ე-ით გავიდა.
- ა́-пѣრაара** ზმნ. ნელ-ნელა აფრენა. ი́-п-რ-ე-ა-რ-ე-ით აფრინდა.
- ა́-пѣы́რა** არს. აფრენა. ი́-п-რ-ე-ი-რ-ე-ით აფრინდა.
- ა-пѣѣа** არს. ქეჩა, ჩული.
- пкаркѣтхы́а** არს. ნათლისღება, წყალკურთხევა.
- ა́-пкы́а** არს. სარჩული, ქვესადები.
- ა́-пкы́ара** ზმნ. ავარდნა, წამოჭრა, წამოვარდნა, წამოხტომა. და́-п-კ-ე-ით ავარდა, წამოიჭრა, წამოვარდა, წამოხტა.
- ა-пшьра** ზმნ. 1. გამოსმა, ქვევიდან გასმა; გამოსმა. ია́-п-ш-ი-შ-ე-ით გამოუსვა; ქვევიდან გამოუსვა.
- ა́-пшьра** ზმნ. 2. მორევა. ია́-п-ш-ი-შ-ე-ით მოლურია; ამ-х-ა-ტ-ა-ღ-ა ია́-п-ш-ი-შ-ე-ით კოვზით ურევნ.
- ა́-пшѣара** ზმნ. პატარა რისამე ამოვარდნა. ი́-п-შ-ე-ით ამოვარდა.
- ა́-ппра** ზმნ. 1. რისამე ქვეშიდან, ქვემოდან გამოსვლა. და́-п-პ-რ-ე-ით გავიდა, გამოვიდა.
- ა́-ппра** ზმნ. 2. ამოსვლა. ი́-п-პ-რ-ე-ით ამოვიდა. ა-з-ы́-х-ь ი́-п-პ-რ-ე-ით წყარო ამოდის.
- ა́-пх** არს. ღამე.
- ა-пхаáра** არს. ნახრახნი.
- ა́-пхабжон** არს. შუაღამე.
- ა́-пхара** ზმნ. 1. და́-п-ხ-ე-ით: ა-ш-ა-á-к-ь ა-ш-я-п-ы́ და́-п-ხ-ე-ით თოფს დააცემინა.
- ა́-пхара** ზმნ. 2. (ცეცხლის) შეკეთება. და́-п-ხ-ე-ით შეუკეთა.
- ა́-пхра** ზმნ. 1. ამოთხრა, ამოგდება. ი́-п-х-რ-ე-ით ამოთხარა, ამოაგდო.
- ა́-пхра** ზმნ. 2. ქვეშიდან გამოღება. ია́-п-х-რ-ე-ით 1. ქვეშიდან გამოიღო; ა-х-á-х-ე ია́-п-х-რ-ე-ით ქვის ქვეშიდან ამოიღო; 2. გამომჟღავნება, გამოამკარავება, მხილება.
- ა-пчы́бра** არს. ქონდარი.
- ა-пчы́гъра** ზმნ. წიხლვა, წიხლისკვრა,

წიხლის სროლა. итцыгъуеит, итцыгит იწიხლება, წიხლი ისროლა, წიხლს იკვრევიანება, წიხლს ისვრის.

a-пырбэл არს. წურბელა.

a-пыркәákәара ზმნ. აკარწახება, დაკარწახება, აკაპიწება, დაკაპიწება, დაკოტავება. итциркәákәеит დაიკარწახა, დაიკაპიწა, დაიკოტავა.

á-пыркыакыара ზმნ. წვეტიანი რისამე მსუბუქად დარჭობა, დასობა. итциркыакеит დაარჭო, დაასო.

a-пыркыákыара ზმნ. ფეხების თითებზე, ცერებზე დადგომა. итциркыákыоит, итциркыákыеит ფეხების თითებზე, ცერებზე დგება.

a-пыркыыңара ზმნ. ასკინკილაობა. дтциркыыңоит, дтциркыыңеит ასკინკილაობს, იასკინკილავა.

a-пыртларá ზმნ. შებმულის, მაგალითად ხარის, ცხენის: გამოშვება, გამოხსნა. итциртлэит გამოუშვა, გამოხსნა.

a-пыруа არს. სვრელი.

a-пыркәыдаарá ზმნ. შეკრეჭა, შემოკრეჭა. итциркәыдааит შეკრიჭა, შემოკრიჭა.

á-пыршара ზმნ. გავლება, გამოვლება. иáпциршеит გაავლო, გამოავლო.

á-пыртырра ზმნ. წრიპინი, წრუწუნნი. итциртыруеит, итциртырит წრიპინებს, იწრუწუნებს, იწრუწუნა.

a-пыс არს. ჩიტო.

a-пыс тра არს. ჩიტის ბუდე.

a-пыстыара არს. ჩიტის ბუდე.

a-пысрá ზმნ. რყევა, შერყევა, რხევა, შერხევა, ქანაობა. итцысуеит, итцысит ირყევა, შერყავს, ირხევა, შერხება, ქანაობს, იქანავს.

a-пысзахәа არს. კრიკინა, უსურვაზი.

a-пысха არს. მუწუკი.

пынх ზმნზ. შარშან.

пынхтәи ზედს. შარშანდელი.

пынхцәá ზმნზ. შარშანწინ.

пынхцәатәи ზედს. შარშანწინდელი.

a-пыз არს. წილი.

a-пызәәарá ზმნ. გამოზანა. итцизәәаит გამოზანა.

a-пыхәа არს. კუდი.

a-пыхәаны ზმნზ. ბოლოს.

a-пыхәаршәшәарá ზმნ. კუდის ქნევა.

итцихәаршәшәоит, итцихәаршәшәеит კუდს აქნევს, კუდი აქნია.

a-пыхәаңцәара ზმნ. ბოლოს მოღება.

атцыхәаңцәоит, атцыхәаңцәеит ბოლოს უღებს, ბოლო მოუღო.

a-пыхәытәантәи ზედს. უკანასკნელი.

a-пыхәытәанзá ზმნზ. სულ ბოლოს.

a-пыхәытәаны ზმნზ. ბოლოს, დასასრულს.

a-пыхәытáд არს. სამუე, ბალდუმი.

á-пәа არს. ქვედა დოლაბი (საპირისპირო ахәá).

пәа-змám რიცხვ. აუარებელი; ურიცხვი.

Цә

a-пәá არს. ვაშლი.

á-пәаа-нжы არს. კივილის, წივილის ხმა; კივილი, წივილ-კივილი.

á-пәаара ზმნ. წივილი, დაწივლება, კივილი, დაკივლება. дпәаауеит, дпәаáаит წივის, დაიწივლა, კივის, დაიკივლა.

a-пәáтама არს. გარგარი.

a-пәáңшь არს. ფერუმარილი, საცხი ტუჩებისა, ლოყებისა.

á-пәაңәара ზმნ. ხაზვა, დახაზვა. ипәაңәоит, ипәაңәеит ხაზავს, დახაზა.

á-пәაңәаста არს. ნახაზი.

ა-ძაფაფა არს. მხაზველი, მხაზავი.
ა-ძაქა არს. ნაფოტი; შდრ. აქაქ.
ა-ძაქა არს. მაქალი; შდრ. აქაქა
ა-ძაქა-ქა არს. ვაშლის ხე.
ა-ძაქა არს. პროტი.
ა-ძაქა ზმნ. შენახვა. იძაქაეიტ, იძაქაეიტ ინახავს, შეინახა.
ა-ძაქათა, ა-ძაქათა ზედს. შესანახი.
ძაქა ზედს. შენახული. ძაქა ბნამაზარ? თუ შენახული რაიმე გვაქვს?
ა-ძაქა არს. კავი, კაუჭი, ლაკარტი.
ა-ძაქა არს. ანკესი.
ა-ძაქა ზმნ. დაწნილება, დამქავება. იძაქაეიტ დაწნილდა, დამქავდა.
ა-ძაქა ზედს. 1. ბერძი.
ა-ძაქა ზედს. 2. გრძელი.
ა-ძაქაქა ზმნ. წვერის წათლა, წაწვეტება. იძაქაქაეიტ წვერი წათლა, წაწვეტა.
ა-ძაქა არს. 1. ჭიქა.
ა-ძაქა არს. 2. ბროლი.
ძაქაუპ ზმნ. აჯაფან ძაქაუპ ცა მოწმენდილია, გადაწმენდილია.
ა-ძაქაქა არს. ზარი.
ა-ძაქაქა-სრა ზმნ. ზარის რეკა. აძაქაქა დასუეიტ, აძაქაქა დასიტ რეკს, და რეკა.
ა-ძაქა არს. ჩხირი, წკირი.
ა-ძაქაქა არს. პეპელა (პირუტყვის ავადმყოფობა, სენი).
აძაქაქაქა არს. მიწაზე დასასობი კავიანი მოკლე პალო.
ა-ძაქაქა ზედს. უშნო გრძელი, აყლაყუდა.
ა-ძაქაქა არს. ლურსმანი.
ა-ძაქაქა არს. სატეხი, საჭრეთელი.
ა-ძაქაქაქა არს. ფრინველთ კუჭი.
ა-ძაქაქა არს. გაფუებული ცომი.
ა-ძაქაქაქაქა ზმნ. დაწნილება. იძაქაქაქაეიტ, იძაქაქაქაეიტ აწნილებს, დააწნილა.

ა-ძაქაქა ზმნ. 1. ტირილი. ძაქაქაეიტ, ძაქაქაეიტ ტირის, იტირა.
ა-ძაქაქა ზმნ. 2. დატირება. ძაქაქაეიტ, ძაქაქაეიტ დასტირის, დაიტირა.
ა-ძაქაქა ზედს. სატირალი.
ა-ძაქაქა არს. მოტირალი, დამტირებელი. მრ. აძაქაქაქაქა.
ა-ძაქაქაქა ზმნ. ამოსვლა, აღმოცენება. იძაქაქაქაეიტ ამოვიდა, აღმოცენდა.
ა-ძაქაქაქა ზმნ. დამქავება, დამძარება. იძაქაქაქაეიტ დამქავდა, დამძარდა.
ა-ძაქაქაქა ზედს. მქავე. აძაქაქაქა მქავე, ამქავებული ღვინო.
ა-ძაქაქაქაქა ზედს. მქავე.
ა-ძაქაქა არს. წუმწემა, ასანთი.
ა-ძაქაქა არს. სარი, მარგილი.

ყ

ა-ყაქა ზმნ. დაწებება იყაქაეიტ, იყაქაეიტ წებდება, დაწებდა.
ა-ყაქაქა არს. ხეხი.
ა-ყაქა, აყაქაქა არს. ყურძნის ჯიშია ერთგვარი.
ა-ყაქა არს. უმემკვიდრეოდ დარჩენილი ქონება.
ა-ყაქაქა არს. ჭადარი.
ა-ყაქაქაქა ზმნ. ქონების, მამულის, ოჯახის უმემკვიდრეოდ დარჩენა, პარტახად ქცევა. იყაქაქაეიტ დარჩა; პარტახად იქცა.
ა-ყაქაქა არს. ჭიპი.
ა-ყაქაქაქა არს. ხეხი.
ა-ყარა ზმნ. დახდა. იყაქაეიტ, იყაქაეიტ იხდა, დახდა.
ა-ყარაქა არს. ჭერამი.
ა-ყარაქა არს. ჭარხალი.
ა-ყარაქა არს. 2. (ბზიფ.) ფხალი: ნიგვზით გაკეთებული კომბოსტო-ფხალი.

á-чӓпшыӓра *ზმნ.* 1. ავადმყოფის-თვის, მიცვალებულისთვის ღამის თევა, ტეხა. дичӓпшыӓбит, дичӓпшыӓбит ავადმყოფს, მიცვალებულს ღამეს უთევს; ავადმყოფს, მიცვალებულს ღამე გაუთია.

a-чӓ́ча *არს.* თირკმელი, ჭაჭა.

á-чныш *არს.* თევზიყლაპია, მეთოვლია, ჭარო, ფოცხვი, დედამთერალა.

a-чкӓын *არს.* (ბზიფ.) ახალგაზრდა, ყმაწვილი.

á-чкӓын *არს.* ვაჟი, ვაჟიშვილი.

a-чкӓынра *არს.* ახალგაზრდობა, სიყმაწვილე.

a-чкӓын ӓшра *არს.* ახალგაზრდული შესახედაობა, გარეგნობა.

á-чкӓынахара *ზმნ.* გაყმაწვილება. дычкӓынахоит, дычкӓынахеит ყმაწვილდება, გაყმაწვილდა.

a-чы *არს.* აქარელი. მრ. ачӓкӓа.

a-чӓрапӓ́т *არს.* ორთითი, ორკაპი; შდრ. ачӓрапӓ́т.

a-чӓондӓ́р *არს.* ეპისკოპოსი.

a-чӓӓртӓ́т *არს.* ონჯა.

чы́дала *ზმნზ.* განსაკუთრებით.

a-чы́к *ზმნზ.* კინლამ, ცოტა გაწყდა.

a-чы́кӓ *არს.* ვარცლი.

a-чы́нча *არს.* პატარა ჩიტი, რომელიც ღობეებში ძვრება.

a-чы́ркӓа *არს.* მიწავაშლა.

á-чырчы́рра *ზმნ.* ჭიკჭიკი. ичырчы́რ-ეит, ичырчы́рит ჭიკჭიკებს, იჭიკჭიკა.

a-чы́кӓ *არს.* ნარმა.

á-чыңчыңы́ңра *ზმნ.* ფინია ძაღლის ყეფა. ичыңчыңы́ңеит, ичыңчыңы́ңит ყეფს, იყეფა.

a-чы́шыӓ *არს.* მისაქსელი, საზედაო, სარბიცი.

a-чы́шӓра *ზმნ.* გამურვა. ичы́шӓеит,

ичы́шӓит მურავს, გამურა.

a-чы́ყრა *ზმნ.* ხალვა, მოხალვა. ичы́ყრეит, ичы́ყრит ხალავს, მოხალა.

a-чы́ყы́нга *არს.* ჩიხრიხი.

ფ

á-фа *არს.* თასი.

a-фа́ *ზედს.* ახალგაზრდა; ახალი, ნორჩი.

a-фа́гаӓбзы́ңра *ზმნ.* პირფერობა. дифа́гаӓбзы́ңеит, дифа́гаӓбзы́ңеит პირში ეფერება, პირში მოეფერა.

a-фа́гы́лара *ზმნ.* აღმართზე დადგომა. дафа́гы́леит აღმართზე დგება, აღმართზე დადგა.

a-фа́ны́ц *ზედს.* მჭევრმეტყველი.

a-фата́ра *ზმნ.* ალთქმის მიცემა. ифа́и-теит ალთქმა მისცა.

a-фата́хӓ́ *ზმნ.* ალთქმა.

a-фа́კრა *ზმნ.* პირში დაჭერა. ифа́и-кыит პირში დაიჭირა.

a-фа́жы́ца́ра *ზმნ.* პირში შეფურთხება. дифа́жы́ца́еит პირში შეფურთხა.

a-фа́лара *ზმნ.* გამოსხმა, გამოხმა. иафа́леит გამოისხა, გამოესხა, გამოიხა, გამოეხა.

á-фа́мкӓ́ара *ზმნ.* უშნო ჭამა, ღეჭვა. дфа́мкӓ́ბит, дфа́мкӓ́ეит უშნოდ ჭამს, ღეჭავს.

a-фа́мӓа *არს.* ყლაპი, ყლუპი.

a-фа́нӓшы́лара *არს.* გამომეტყველება (სახისა) შესახედაობა.

a-фа́р *არს.* ახალგაზრდობა, ახალგაზრდები, ყმაწვილკაცობა, ყმაწვილკაცები.

a-фа́ра *არს.* ახალგაზრდობა, სიყმაწვილე.

a-фа́რა *ზმნ.* წნელის მოჭრა. ифа́ეит მოჭრა.

a-фа́рпӓ́н, афа́рпы́н *არს.* სალამური.

- a-ფარტრა ზმნ.** მარხვისაგან პირის გასსნა, გახსნილება.
- a-ფარტარა ზმნ.** გამოდება, მოდება, წამოდება. იაფაირტრეიტ გამოსდო, მოსდო, წამოსდო.
- a-ფარტურა ზმნ.** შედარება. იაფაირტურეიტ, იაფაირტურეიტ ადარებს, შეადარა.
- a-ფარშარა ზმნ.** გამოდება, მოდება, წამოდება. იაფაირშარეიტ გამოსდო, მოსდო, წამოსდო.
- a-ფარხხარა ზმნ.** მოჭიმვა. იაფაირხხეიტ მოუჭიმა.
- a-ფარხურა ზმნ.** პირში მიხლა. იაფაირხურეიტ პირში მიახლა.
- a-ფასახა არს.** სახე, პირისახე.
- a-ფასრა ზმნ.** სახეში გარტყმა, სახეში ჩარტყმა. დეფასრეიტ სახეში გაარტყა, ჩაარტყა.
- a-ფაქრა არს.** ალიკაპი, აკაპი (ქეჩისა ადამიანისთვის, ხისა თიკნისთვის).
- a-ფაქარა ზმნ.** გამოდება, მოდება, წამოდება. დეფაქარეიტ გამოედო, მოედო, წამოედო.
- a-ფაქურა ზმნ.** პირისახეში ცქერა, შეხედვა, ყურება. დეფაქურეიტ, დეფაქურეიტ პირისახეში უცქერის, პირისახეში უცქირა, უყურებს; შეხედა, უყურა.
- a-ფაქურა ზმნ.** რისამე წინ.
- a-ფაქურეიტ ზმნ.** გამოტება. დეფაქურეიტ გამოტება.
- a-ფაქურეიტარა ზმნ.** პირში შეფურთხება. დეფაქურეიტარეიტ პირში შეფურთხა.
- a-ფაქარა არს.** ჭდე, ნაჭდევი.
- a-ფაქარა ზმნ.** დაჭდევა. აფაქარეიტ, აფაქარეიტ აჭდევს, დააჭდევა.
- a-ფაქარა არს.** ჭდე, ნაჭდევი.
- a-ფაქარა ზედს.** ციცაბო ფერდი, ციცაბო ფერდობი, ციცაბო გვერდობი.
- a-ფაქარა არს.** ციცაბო ფერდობი, ციცაბო გვერდობი, ციცაბო ფერდობი, ციცაბო ფერდობი.
- ფაშა ზმნ.** ფაშა უმბააიტ! (წყევლაა) პირში არაფერი ჩაგვლოდეს!
- a-ფაშარა ზმნ.** 1. მოდება, წამოდება. იაფაშარეიტ მოედო, წამოედო.
- a-ფაშარა ზმნ.** 2. პირში მოხვედრა, ჩასვლა. იაფაშარეიტ პირში ჩაუვიდა.
- a-ფაქა არს.** (ყაბალახის, შარვის, ცხვირსახოცის და მისთანების) ბოლო.
- a-ფაქა არს.** ნერწყვი.
- a-ფაქა არს.** ლუკმა.
- a-ფაქარა ზმნ.** 1. ჭმევა, წოვება, მოწოვება. იაქარეიტ, იაქარეიტ აჭმევს, აჭამა; აწოვებს, მოაწოვა.
- a-ფაქარა ზმნ.** 2. დაგირავება, დაწინდება. იაქარეიტ დააგირავა, დაწინდა.
- a-ფაქარა ზმნ.** 3. დაკვეთა, შეკვეთა. იაქარეიტ დაუკვეთა, შეუკვეთა.
- a-ფაქარა ზმნ.** გაყმაწვილება. დეფაქარეიტ გაყმაწვილდა.
- a-ფაქარა ზედს.** ფაქარა აბისტა ერთი ამოგება ლომი.
- a-ფაქარა ზმნ.** ძირში მიჭრა. იაქარეიტ ძირში მიაჭრა.
- a-ფაქარა არს.** პირსახოცი.
- a-ფაქარა ზედს.** მუნჯი.
- a-ფაქარა-დაგარა ზედს.** ყრუ-მუნჯი.
- a-ფაქარა-დაგარა არს.** ყრუმუნჯობა.
- a-ფაქარა ზმნ.** სიმუნჯე, მუნჯობა.
- a-ფაქარა ზმნ.** შეფეთება, შეჩეხება. დეფაქარეიტ შეეფეთა, შეეჩეხა.
- a-ფაქარა ზედს.** ბლუ, ენაჩლოუნგი, ენაბორძივი.
- a-ფაქარა ზმნ.** დამუნჯება. დეფაქარეიტ

хѣит დამუნჯდა.
a-ḡaxəarā *ზმნ.* შეკვრა. იḡáxəeit შეკრა; ḡáixəeit ბარგი შეკრა.
á-ḡaxəatə *ზედს.* შესაკრავი.
a-ḡafákx *არს.* კულული, ზილფი, კავი.
a-ḡáá *არს.* სილის გარტყმის, აგრეთვე ჯოხის, ტოტის, ხის და მისთანების გადატყდომის ხმა.
a-ḡáaa *არს.* მთიანი ადგილი.
a-ḡáaara *არს.* მთიანეთი.
a-ḡáaḡḡša *არს.* ჩრდილოეთის ქარი.
ḡaa-ḡáá *არს.* ღრაჭა-ღრუჭი (მაკრატლისა).
a-ḡbaarā *ზმნ.* მარხვა.
a-ḡeixyxpra *ზმნ.* პირის დაღება. იḡéixyxhit პირი დააღო.
a-ḡtybžxj *არს.* ძახილის ხმა, ძახილი.
a-ḡkx *ზედს.* გადამდები.
a-ḡnáxpḡa *ზმნ.* ამორწყევა, პირის ღებინება, პირიდან საქმება. იḡnáxhit ამოარწყევინა, პირიდან აღებინა, პირიდან ასაქმა.
a-ḡžaarā *ზმნ.* მოგლეჯა. იაḡénižəeit მოგლიჯა.
a-ḡrāxḡa *ზედს.* პირღია, დოყლაპია, შტერი, ყეყეჩი, ჩერჩეტი.
a-ḡḡšymlara *არს.* შესახედაობა, გარეგნობა, იერი.
a-ḡkxarā *ზმნ.* 1. სარის, პალოსა და მისთანების წაწვეტება, წაწვრილება. იḡénikeit წაწვეტა, წაწვრილა.
a-ḡkxarā *ზმნ.* 2. ციცაბო კლდიდან გადმოვარდნა. დაḡkəit გადმოვარდა.
a-ḡšā *არს.* ფური.
a-ḡšəarā *ზმნ.* პატარა მსუბუქი რისამე მოწყდომა, მოვარდნა. იაḡšəəit მოწყდა, მოვარდა.
a-ḡxəarā *არს.* ვადა.

a-ḡéx *არს.* პირი.
ḡéx *თანდ.* თან; cara ḡéx ჩემთან.
a-ḡybnḡarā *ზმნ.* ჩამოქცევა, ჩამოშლა. იḡybnḡəit ჩამოიქცა, ჩამოიშალა.
a-ḡytrā *ზმნ.* დაძახება. იḡyitit დაიძახა.
ḡémt *ზედს.* ჩუმი.
ḡémtkəa *ზმნ.ზ.* უჩუმრად, ჩუმად, დუმილით, უსიტყვოდ, მდუმარედ, ხმამოუღებლივ.
a-ḡémxžəəa *ზედს.* პირდაუბანელი.
a-ḡéxnaxara *ზმნ.* რომელიმე მიმართულებით წასვლა. იḡéynaxəit გაემართა.
a-ḡyḡpnj *არს.* წვრილი ფული.
a-ḡyḡkxāra *არს.* პირის ნახევი.
aḡyḡžəəaḡa *არს.* პირსაბანი.
a-ḡyḡxác *არს.* მთქნარება.
a-ḡyḡxácsra *ზმნ.* მთქნარება, დამთქნარება, დḡyḡxácsəeit, დḡyḡxácsit ამთქნარებს, დაამთქნარა.
ḡéymtyñ! *ზმნ.* ხმა, კრინტი!
a-ḡyqə *არს.* 1. ნაპირი. აḡyn aḡyqəxj წყლის (მდინარის) ნაპირი.
a-ḡyqə *არს.* 2. სარეკელი.
a-ḡyšpa *ზმნ.* თავის ბანა, თავის დაბანა. იḡyšpəeit, იḡyšhit თავს ბანს, თავი დაბანა, თავს იბანს, თავი დაიბანა.
a-ḡyš *ზედს.* ახალი. ášyqəxj ḡyš ახალი წელი.
ḡyš *ზმნ.ზ.* ხელახლა, თავიდან.
a-ḡéšnxaxay *ზედს.* ახალმოსახლე, ახალბინადარი.
a-ḡyšca *ზედს.* უახლესი, ახალთახალი.
ḡéšxḡa *ზმნ.ზ.* პირქვე.
a-ḡéšyxxara *ზედს.* ახალთახალი.
a-ḡéšžəəaara *ზმნ.* მობანა, მორეცხვა. იḡénižəəəit მობანა, მორეცხა.
a-ḡéšžəəara *ზმნ.* პირის დაბანა. იḡéšžəəit, იḡénižəəəit პირს იბანს,

პირი დაიბანა.
a-ფწყაგვარა *ზმნ.* პირში დატევა. იფწყაიგვართ პირში დაიტია.
a-ფწყაკრა *ზმნ.* პირში ჩადება. იფწყაიკრით პირში ჩაუდო.
a-ფწყახა *არს.* თურქული (საქონლის ავადმყოფობა).
a-ფწყაყვარა *ზმნ.* წამოცდენა. იფწყაყვართ წამოსცდა.
a-ფწყაშაგვარა *ზმნ.* 1. მსუბუქი და პატარა რისამე პირიდან გავარდნა, პირიდან გამოვარდნა. იფწყაშაგვართ პირიდან გაუვარდა, პირიდან გამოუვარდა.
a-ფწყაყრა *ზმნ.* პირიდან გამოღება. იფწყაყრით პირიდან ამოუღო.
a-ფწყაყვარა *ზმნ.* სილის გაწვნა, თხლეშა. იფწყაყვართ სილა გააწვნა, თხლიშა.
a-ფწყაშაშაგვარა *ზმნ.* სუნის ამოსვლა. იფწყაშაშაგვართ, იფწყაშაშაგვართ სუნი ამოსდის, სუნი ამოუვიდა.
a-ფწყაყვარა *ზმნ.* დიდი და მძიმე რისამე პირიდან გამოვარდნა. იფწყაყვართ პირიდან გამოუვარდა.
a-ფწყახარა *ზმნ.* გაღვიძება, გამოღვიძება. დფწყაგვართ გაიღვიძა, გამოიღვიძა.
a-ფწყახრა *ზმნ.* 1. მოწყვეტა. იფწყაყრით მოწყვიტა.
a-ფწყახრა *ზმნ.* 2. მოხსნა, ჩამოხსნა. იფწყაყრით მოხსნა, ჩამოხსნა.
a-ფწყახრა *ზმნ.* 3. დახსნა, გამოხსნა. დფწყაყრით დაიხსნა, გამოიხსნა.
a-ფწყახრა *ზმნ.* 4. ჩამორთმევა. იფწყაყრით ჩამორთვა.
a-ფწყახრა *ზმნ.* 5. ამონთხევა, ამორწყევვა. იფწყაყრით ამონთხია, ამორწყევია.
a-ფწყაგვარა *ზმნ.* მოსმა, პირის გასვე-

ლება, გემება, გემოს ნახვა. დაფწყაგვართ მოსვა, პირი გაისველა, იგემა, გემო ნახა.

X

x- *რიცხვ.* რიცხვითი სახელის (xჟა სამი) შეკვეცილი ფორმა. x-ჟაჟ სამი ვაშლი.
a-x *არს.* თხლე.
á-xa *არს.* 1. ტოტებშემოკვეცილი ბოძი; 2. ტოტებშეკვეცილი ჭიგო; 3. ტოტებშეკვეცილი ბარჯი კიბედ სახმარი.
á-xaa *ზედს.* ტკბილი, გემრიელი.
xaála *ზმნზ.* თავაზიანად.
á-xaa-myxaa *არს.* ტკბილეულობა.
a-xaán *ზმნზ.* თავის დღეში, (უარყოფით ფრაზაში) არასდროს, არასოდეს.
á-xaara *არს.* სიტკბო.
á-xaatəqə *არს.* ტკბილეულობა.
a-xaatəń *ზედს.* სახსნილო (საპირის-პირო აყაყა)
a-xaatá *არს.* დედა (მაწვნისა); (რძის შესადედებელი მასალა ყველისთვის).
á-xaaxara *ზმნ.* გატკბილება, დატკბილება. იxaaxართ გატკბილდა, დატკბილდა.
a-xabáp *არს.* ამბავი.
a-xábž *ზედს.* ფუთხიანი. თავფუთხიანი.
a-xábžyra *არს.* თავფუთხიანობა.
a-xábžyaxara *ზმნ.* ფუთხიერობა, გაფუთხიერება. დxábžyართ გაფუთხიერდა.
a-xága *ზედს.* გიჟი, გაგიჟებული, გადარეული.
a-xágalara *ზმნ.* ამოტანა. იxáგალართ ამოიტანა.

a-xáğara არს. სიგიჟე, შეშლილობა, გადარეულობა.
a-xáğaxara ზმნ. გაგიჟება, ჭკუაზე შეშლა. dxáğaxeit გაგიჟდა, ჭკუაზე შეიშალა.
xağəyxá ზმნზ. შვეულად, ჩამოსწვრივ, ჩამოსწორ.
a-xağýlara ზმნ. თავზე დადგომა. dixagýleit თავს დაადგა.
a-xğýlara ზმნ. თავზე დგომა. dixagýloup თავზე ადგას, თავზე ადგა.
a-xağežyra ზმნ. რამეზე: ტრიალი. iaxağežyueit, iaxağežyit ტრიალებს, იტრიალა.
a-xazmám ზედს. მოუცვლელი.
haz-xazý ზმნზ. ცალ-ცალკე.
hazý ზმნზ. ცალკე. hazý synxóit განცალკევებულად ვცხოვრობ.
á-xazyна არს. 1. ხაზინა.
á-xazyна ზედს. 2. მშვენიერი, ტურვია, ნატოფი.
hazynxağý არს. ერთპიროვნული მეურნე.
a-xata ნაცვ. თვით, თვითონ.
xatála ზმნზ. პირადად.
xata-xatála ზმნზ. ცალ-ცალკე, სათითაოდ.
a-xatáŕsata ზედს. პირწავარდნილი, ნამდვილი.
a-xatýŕyafra არს. მოადგილეობა.
a-xatýŕyafy არს. მოადგილე.
a-xála ზმნზ. თავისით.
a-xálara ზმნ. ასვლა dxáleit. ავიდა.
a-xálarŕa არს. ასასვლელი.
a-xálağy არს. მისანი.
x-ámamkəa ზმნზ. xýxə-ámamkəa უთავბოლოდ, გაუგებრად.
a-xámuxəy ზედს. პატარა.
a-xamý არს. ქურქი.
a-xan არს. სასახლე.
a-xánra არს. 1. სახანო.
á-xantəafra არს. თავმჯდომარეობა.

a-xantəafy არს. თავმჯდომარე.
a-xaný ზმნზ. თავში.
a-xanýnza ზმნზ. თავამდე, პირამდე.
a-xanýtə ზმნზ. პირველადვე, იმთავითვე, თავიდანვე.
a-xapá ზმნზ. სიმღერის დასაწყისი.
a-xáğýlara ზმნ. აშვება, ამოშვება. dxaiğýleit ამოუშვა.
á-xara ზმნ. წევა. dáxoit, dáxeit სწევს, ეწევა; მოსწია.
xará ზმნზ. შორს, შორი, შორეული.
a-xára არს. ბრალი, დანაშაული.
a-xará ზმნ. გაცვეთა. ixéit გაცვითა.
xár ámam ზედს. გვარიანია, რიგაანია, არა უშავს რა.
xarántə ზმნზ. შორიდან, შორი მხრიდან.
á-xarara არს. სიმორე.
xarátə ზმნზ. შორიდან, შორი მხრიდან.
á-xaratəi ზედს. შორი, შორეული.
a-xaratəra ზმნ. ბრალის დადება, დანაშაულის დაწამება, დაბრალება. ixáraitənt ბრალი დასდო, დანაშაული დასწამა, დააბრალა.
xarazá ზმნზ. ძალიან შორს.
xara-xará ზმნზ. შორი-შორს.
a-xarğýlara ზმნ. ზედ დადგმა, დაშენება. ixaairğýleit ზედ დაადგა, ზედ დააშენა.
a-xartəaara ზმნ. შევსება. ixáirtəa-ayueit, ixáirtəaaait ავსებს, შეავსო.
a-xarkrá ზმნ. დაწყება, შედგომა. axý airkýt დაიწყო, შეუდგა.
a-xárŕy არს. პერანგი.
a-xarŕyá არს. ზეწარი ურმისა.
a-xarŕará ზმნ. ჩამოცმა. ixaairŕéit ზედ ჩამოაცვა.
á-xarŕəğəará ზმნ. ზედ დამაგრება. ixaairŕəğəait ზედ დაამაგრა.
a-xarkəýsra ზმნ. თვლემა, ჩათვლე-

- მა. *дхаркə́нсуеит, дхаркə́нсит* თვლემს, ჩასთვლიმა.
- a-xápштра** *ზმნ.* დავიწყებინება. *иха́-иршит* დაავიწყებინა.
- a-xápшə** *არს.* პატარძლის მისალოცი საჩუქარი, პირის სანახავი.
- a-xápшəра** *ზმნ.* წამოცმა, გადაცმევა. *иаха́йршəуеит, иаха́йршəит* აცმევს, წამოაცვავ, აცმევს, გადააცვავ.
- a-xápəра** *არს.* ლანდი (ძაფისა).
- a-xarpалáнь** *არს.* მძევალი კვერცხი.
- a-xarpapá** *ზმნ.* დაჯერება, დარწმუნება. *ихаирпə́ит* დააჯერა, დაარწმუნა.
- a-xarpəзырз** *არს.* მარილ-წიწაკით, მწვანილით შეზავებული მაწვნის წვენი.
- a-xarpə́н** *არს.* მაწონი.
- a-xapxá** *არს.* ტახტის ზემოთ ჰორი-ზონტალურად მთელი სიგრძე-სიგანით გაჭიმული საფარი. ტახტზე დაწყობილი ქვეშაგებლის ფერფლისა და ჭვარტლისაგან დასაცავად.
- a-xápхəара** *ზმნ.* მოხმარება. *ихы́ иа́йрхуеит* მოიხმარა.
- a-xáсра** *არს.* მორაული სენი.
- a-xatəapá** *ზმნ.* 1. ზედ, მაგ., მაგიდასთან ჯდომა. *дахатə́ит* მაგიდასთან დაჯდა.
- a-xapсapá** *ზმნ.* ზედ დაყრა. *иаха́ипсə́ит* ზედ დაყარა.
- xapсýра** *არს.* ვაგლახი, ვაი-ვაგლახი, ვაი-უბედურება, გაჭირვება.
- a-xápхьара** *ზმნ.* წესის აგება, ანდერძის აგება. *дыха́пхьеит* წესი აუგო, ანდერძი აუგო.
- a-xapн́за** *ზედს.* განებივრებული, თავგასული, თავაშვებული, თავაწყვეტილი, აღვირახსნილი.
- a-xapн́зара** *ზმნ.* თავგასულობა, თავაშვებულობა, აღვირახსნილობა.
- a-xápьыра** *ზმნ.* ვისიმე, რისამე თავზე ფრენა. *дыха́пьыруеит, дыха́пьырит* ვისიმე, რისამე თავზე ფრენს.
- a-xapы́ц** *არს.* კბილი.
- a-xakəитра** *არს.* თავისუფლება.
- a-xákəпара** *ზმნ.* თავის დადება. *აკə́ицеит* თავი დადო.
- a-xаша** *არს.* (ზოიფ.) *аха́ш* ოთხშაბათი.
- a-xáштpa** *ზმნ.* დავიწყება. *иха́штит* დაავიწყდა.
- a-xáшшаара** *ზმნ.* ჩივილი, შეჩივლება. *дахáшшаауеит, дахáшшааит* ჩივის, უჩივის; შესჩივლა.
- a-xáшəалара** *ზმნ.* 1. მორჩენა. *дахáшəалеит* მორჩა.
- a-xашəалара** *ზმნ.* 2. გამორჩენა, მოგება. *ихáшəалеит* გამორჩა, მოიგო.
- a-xашəалахə́н** *არს.* შემოსავალი.
- a-xашəapá** *ზმნ.* ჩამოაცვა. *иахашə́ит* მსუბუქი რისამე ზედ ჩამოცმევა.
- a-xaцəгарá** *ზმნ.* თავის დაღწევა. *ихы́ацə́нгеит* თავი დააღწია.
- a-xáца** *არს.* 1. კაცი, მამაკაცი: ვაჟკაცი; 2. ქმარი. მრ. *ахацə; хáцəақəак.*
- xáца áтиира** *ზმნ.* გათხოვება. *хáца дити́нуеит, хáца дити́йт* ათხოვებს, გაათხოვავ.
- a-xaцapá** *ზმნ.* 1. დაცმა, ჩამოცმევა. *иаха́ицеит* დააცვავ, ჩამოაცვავ.
- a-xaцapá** *ზმნ.* 2. დახურვა. *ихáицеит* დაიხურა.
- a-xaцapá** *ზმნ.* 3. გაბმა სიმისა. *иаха́ицеит* სიმი გააბა.
- a-xaцapá** *ზმნ.* 4. დაჯერება, რწმენა. *ихáицеит, иаха́ицеит* სჯერა, დაიჯერა, სწამს, იწამა.
- xáцацара** *ზმნ.* გათხოვება. *хáца дц́еит* გათხოვდა.
- xáпaпac** *ზმნ.* ვაჟკაცურად, მხნედ, მამაცურად, გულადად.
- a-xáпaхара** *ზმნ.* დავაჟკაცება, *дхáпa-*

хеит დავაჟკაცდა.
хапей-п̄хэ́йси არს. ცოლ-ქმარი.
хапей-п̄хэ́йсрей არს. ცოლქმრობა.
а-хацэ́йуара ზმნ. ზედ დატირება.
 дыихацэ́йуеит, дыихацэ́йит ზედ
 დასტირის, ზედ დაატირა.
а-хачапы́р არს. ხაჭაპური; შდრ.
 ача́шә.
а-хаґса́хья არს. პირისახე.
а-хаґы́ არს. სახე, პირისახე.
а-ха́хара ზმნ. რთვა, მორთვა. иха́-
 хойт, иха́хеит, რთავს, მორთო.
а-хахарá ზმნ. დარჩენა. дахахэ́ит და-
 რჩა; акла́сс дахахэ́ит კლასში და-
 რჩა.
а-хац̄ыгә́ არს. საცობი, ცობოლა.
а-хац̄ыгә́рá ზმნ. თავის დაცობა. иа-
 хá-иц̄ыгуеит თავი დაუცო.
а-ха́хара ზმნ. წამოგება, წამოცმევა.
 иахáхаит წამოეგო, წამოეცვა.
а-хахарá ზმნ. შერგება. ихахáит შერ-
 გო.
а-ха́хә არს. ქვა; акара́ хахә რიყის ქვა.
а-хахә-гә́ál არს. ლოდი.
а-ха́хәра არს. ქვანარი, ქვადოჯი; და-
 და-ლუდა.
а-ха́хәраца არს. ქვანახშირი.
а-ха́хәтә ზედს. ქვისა, ქვითკირისა.
а-ха́хәтәра ზმნ. გაქვავება. дхахэ́йи-
 туеит, дхахэ́йитәнит აქვავებს, გა-
 აქვავა.
а-хахәтә́ахә არს. ნივნივი, ჩალანგა-
 რი.
а-ха́хәхара ზმნ. გაქვავება. дхахә́ეит
 გაქვავდა.
á-хәы́ არს. მწვეელი თამბაქოსი.
а-ха́аа ზედს. უშნო მაღალი.
а-ха́аа არს. ტვინი.
а-ха́аа არს. ნამწვი.
а-хы́кыра́ ზმნ. შენობის, ერთიმეო-
 რეზე დაწყობილი რამის გვერდ-
 ზე დახრა, გადახრა. ихны́кыт

გადაიხარა.
а-хы́аа არს. ტვინი.
а-хгара́ ზმნ. 1. გადატანა, რამეზე გა-
 დატანა. иахы́нгейт გადაიტანა.
а-хэ́илагара ზმნ. შეშლა, გაგიჟება,
 გადარევა. ихы́ еилагэ́ит შეიშალა,
 გაგიჟდა, გადაირია.
á-хемта ზედს. 1. მძიმე; 2. ორსული,
 ფეხმძიმე.
а-хемта არს. 2. ჰარამხანის ქალი.
á-хента ზედს. 1. მძიმე; áидара хента
 მძიმე ტვირთი; 2. ორსული, ფეხ-
 მძიმე.
á-хента არს. 2. ჰარამხანის ქალი.
а-хежәкә́йжә ზედს. დაფლეთილი,
 დაკონკილი.
á-хе́рарч არს. ზღარბი.
хечхә́ама არს. ახალი წლის დღესას-
 წაული.
а-хы́на არს. ქინაქინი.
а-хтакра́ ზმნ. აკვიატება, აჩემება, და-
 ჟინება. ихта́йкыит აიკვიატა, აიჩე-
 მა, დაიჟინა.
а-хта́ааа არს. თოფის გასატენი
 მოკლე ზუმბა (ჩვეულებრივ ხმა-
 რობდნენ სამს ერთად).
а-хтра́ არს. ხის ბრტყელი და მრგვა-
 ლი, ბუდეებიანი კოლოფი ტყვიე-
 ბისათვის.
а-хт́кя́ ზედს. თავკარიანი.
а-хтынпа́ра ზმნ. საფასურის მიცემა.
а-хтырпа́ არს. ყაბალახი, ჩაბალახი,
 ბამლაყი.
а-хты́с არს. თავგადასავალი.
а-хты́п არს. ნატყვიარი.
а-хты́пшы́а ზედს. თავცარიელი,
 ჩერჩეტი.
а-хиара́ ზმნ. აწყობა, მომართვა. их-
 ие́ит აეწყო, მოიმართა.
хаир შორისდ. ხეირი! სიცოცხლე!
 хаир, абзы́ара уánaхә́აаит ხეირი!
 სიცოცხლე!

- a-xkaápa** არს. შემოღობილი ადგილი, რომელიც ეზოს აკრავს.
- a-xkaará** ზმნ. შემოღობვა. ихыйкааит შემოღობა.
- a-xkəará** ზმნ. (წვიმის, თოვლის) გადაღება. ихкəэит გადაიღო; ақəá хкəэит წვიმამ გადაიღო.
- a-xкы** არს. ჭაშნიკი.
- á-хла** არს. ცოლ-ქმრის დედები ერთმანეთისათვის, მძახალი.
- a-xмачыр** არს. მაგარი ჯიშის ხის კორძისაგან გაკეთებული სახე-ლურთან პატარა ტოლჩა.
- a-xмырхəыга** არს. საშალი, სახრახნისი.
- a-xныкəтара** ზმნ. თავის მიღება, მიწოლა. ихы ныкəтэит თავი მიღო, მიწვა.
- a-xныкəгара** ზმნ. თავის რჩენა, თავის შენახვა. ихы ныкəэигоит, ихы ныкəэигэит თავს ირჩენს, თავი ირჩინა, თავს ინახავს, თავი შეინახა.
- a-xнышьяхага** არს. დუშაყი, ფალმანდი, პალვანდი.
- a-xпáш** ზედს. მელოტი, თავმოტვლეპილი.
- a-xпáшра** ზედს. მელოტი, სიმელოტი.
- a-xпáф** არს. პატარა კუნძი.
- a-xжəылаара** ზმნ. დაყოლება. иахыи-жəылаауэит, иахыижəылааит აყოლებს, დააყოლა.
- á-xpa** არს. ციცაბო კლდე.
- a-xpá** ზმნ. 1. ტივტივი. ихыуп, ихын ტივტივებს, ტივტივებდა.
- a-xpá** ზმნ. 2. ლესვა, გალესვა. ихуэит, ихыит ლესავს, გალესა.
- a-xpá** ზმნ. 3. ხერხვა, დახერხვა, ხერხვა, გახერხვა. ихуэит, ихыит ხერხავს, დახერხა, ხერხავს, გახერხა.
- a-xpá** ზმნ. 4. ხეხვით ნაყვა, დანაყვა. ихуэит, ихыит ხეხვით ნაყავს, ხეხვით დანაყა. ацыыка ихуэит მარილს ნაყავს.
- á-xpata** არს. სასუფეველი.
- a-xpazága** არს. საწური (რძისა).
- a-xpáфa** არს. ხის თასი, ფახრაჯა.
- a-xpыкəшара** ზმნ. თავის მომრგვალება. ихыиркəшоит, ихыиркəшеит თავს უმრგვალებს, თავი მოუმრგვალა.
- xpыжь-xpыжь** ზმნზ. სვენებ-სვენებით, დინჯად, ხამუშ-ხამუშად, ნაწყვეტ-ნაწყვეტად.
- a-xсаáла** არს. თარგი.
- a-xсарá** ზმნ. მოკვეთა. ихыисэит ჰკვეთს, მოჰკვეთა.
- a-xтpá** ზმნ. თავის მოხდა, ახდა. ихыитит თავი მოხდა, ახდა.
- a-xтəáлара** ზმნ. ბუდეში, წყალზე დაჯდომა. ихтəáлэит დაჯდა.
- xпa** რიცხვ. სამი (ნ.).
- á-xпара** ზედს. მეტიჩარა, მატრაკვეცა.
- xпакá** რიცხვ. სამიოდე (ნ.).
- xпa-xпá** რიცხვ. სამ-სამი (ნ.).
- xпa-xпáла** რიცხვ. სამ-სამი, სამ-სამად (ნ.).
- a-xпараарá** ზმნ. საბუდარიდან გაფრენა, გადმოფრენა. ихпараáит გაფრინდა, გადმოფრინდა.
- a-xкьá** არს. პირი (ბალიშისა, ლეიბისა, მუთაქისა), შალითა.
- a-xкьарá** ზმნ. 1. დაფარვა, მოფენა. ихкэит დაიფარა, მოიფინა.
- a-xкьарá** ზმნ. 2. გადაკვრა, პირის გადაცმა. ихыикеит გადააკრა; პირი, საპირე გადააცვა.
- a-xкьарá** ზმნ. 3. გადავარდნა. ихкэит გადაუვარდა.
- a-xкьара** ზმნ. გადაკვრა, გადაჭირება. ихыикеит გადაჰკრა, გადაუჭირა.
- xшьапык** ზედს. სამფეხა.
- a-xшьрá** ზმნ. გადმოფენა, გადაკიდე-

- ბა. ихъишьит გადმოფინა, გადა-
კიდა.
- a-xш** არს. რძე.
- a-xшáра** არს. 1. შვილი (ადამიანისა).
- a-xшáра** ზმნ. 2. შობა, დაბადება.
длыхшéит შობა, დაბადა, ахъычн
длыхшéит ბავშვი დაბადა, შობა.
- a-xшáраура** არს. მშობიარობა.
- a-xшáрадара** არს. უშვილობა, უძეობა.
- a-xшцá** არს. გახურებული ქვით გა-
ცხელებული ახლად მოწველილი
რძე.
- á-xшцэгъа** არს. აშრატებული რძე.
- a-xшнбады** არს. ტვინი.
- a-xшнб** არს. ჭკუა. ихшнб цеит გა-
მოსულელდა, გამოყეყეჩდა, გამო-
ტვინდა.
- a-xшнбда** ზედს. უტვინო.
- a-xшнбдара** არს. უჭკუობა.
- a-xшнбкъаф** ზედს. ჭკუამოკლე.
- a-xшэарá** ზმნ. 1. რამეში მიცემა,
გადახდა ფულისა. иахъишэааит
რადაცაში ფული მისცა გადაიხა-
და.
- a-xшэарá** ზმნ. 2. სხვის მაგიერ გა-
დახდა. ихъишэааит სხვის მაგიერ
გადაიხდა.
- a-xшэарá** ზმნ. 3. წაყინვა, მოყინვა,
დაზრობა. ихшэаауéит, ихшэаáит
ოყინება, წაყინა, იყინება, მოიყი-
ნა.
- a-xшэáлара** ზმნ. პატარა, მსუბუქი
რამის სითხეში, თვალში ჩავარდ-
ნა. ихшэáлеит ჩავარდა.
- a-xшэарá** ზმნ. 1. არღვევა, გადაძრო-
ბა. ихъишэéит აარღვია; გადააძ-
რო.
- a-xшэарá** ზმნ. 2. გადავარდნა. ихшэé-
ит გადაუვარდა.
- a-xчкэртъыл** არს. ქოჩორი (ფრინვე-
ლებისა).
- a-xчн** არს. ბალიში.
- á-xчылара** ზმნ. ჩამოწოლა. ихчнлеит
ჩამოაწვა.
- a-xчыхъкъá** არს. ბალიშისპირი.
- a-xцара** ზმნ. მაღლობზე გადარეკვა,
მაღლობზე გადატარება. дахъице-
ит გადარეკა, მაღლობზე გადაა-
ტარა.
- a-xцэы** არს. ნაწნავი.
- a-xцн** არს. 1. ფარფლი.
- a-xцн** არს. 2. ცილა.
- a-xцнзаара** ზმნ. ვინმეზე, რამეზე:
კანკალი. дахцнзаауéит დაჰკანკა-
ლებს.
- a-xцарá** ზმნ. 1. წოდება. иахъицеит
უწოდა.
- a-xцарá** ზმნ. 2. გემის, ნავის წყალში
ჩაშვება. ихъицеит ...ჩაუშვა; áнба
амшн ихырцеит გემი ზღვაში ჩა-
უშვეს.
- a-xцарá** ზმნ. 3. გადასახლება. дхн-
поит, дхнцеит ასახლებს, გადაა-
სახლა.
- a-xцарá** არს. (ბზიფ.) ахцáр სერი (ნი-
შანი); áжэ сыхцáра аныуп ძროხას
ჩემი სერი აქვს.
- ахцарá** არს. (თოფის) საცობი ტიზი.
- a-xцыста** არს. ალაგე (ღობეზე გადა-
სასვლელი ადგილი, გადასაბი-
ჯი).
- a-xцэарá** ზმნ. 1. გადაჭრა. ихъицэéит
გადაჭრა.
- a-xцэарá** ზმნ. 2. საცხოვრებელი ად-
გილიდან აყრა. дыхцэéит აიყარა.
- a-xцэахá** არს. მონაჭერი, მონაკვეთი.
- a-xцэахн** არს. მონაჭერი, მონაკვეთი.
- á-xцэыр** არს. (ბზიფ.) რქა (ვაზისა).
- a-xчáт** არს. ნაღებო.
- a-xчá** არს. ისარი ლითონის თავიანი,
ბოძალი; შდრ. ахэымпáл.
- a-xчэатрá** არს. კაპარჭი.
- a-xчэарá** ზმნ. ახოს გატეხა. ихъицэéит
ახო გატეხა.

- a-xeáppa** არს. ახო განაკავი.
- a-xцaцá** არს. ხსენი.
- a-xццц** არს. ძირკვი.
- a-xxá** არს. სავარცხელი.
- a-xxáарá** ზმნ. ვინმეზე ან რამეზე რისამე თქმა. иахыхааит თქვა.
- a-xxáарá** ზმნ. წვერის, კატრის ამოღება. иххáеит წვერი, კატარი ამოიღო.
- a-xxááтe** არს. საგველა.
- a-xh** არს. თავი.
- a-xhн** არს. სახურავი.
- a-xhнaа** არს. ქალა (თავისა).
- a-xhнра** ზმნ. ხურვა, დახურვა. ихынит დახურა.
- a-xhнлаарá** ზმნ. 1. თავის შემოწვა. ихынблааит თავი შემოწვა.
- a-xhнжа** არს. თავის ნახევარი (საპატივცემულო კერძი).
- a-xhнгежъаара** არს. თავმომრგვალებულობა, დამრგვალებულობა, მომრგვალებულობა.
- xhнда** ზმნ. უთაოდ, უთავბოლოდ.
- á-xhыз** არს. შრავი, სველი, წაქა.
- a-xhыза** არს. საბანი.
- a-xhызаткъа** არს. საბნის ზეწარი.
- a-xhызатe** არს. ტყვია, ცალტყვია (საფანტის საპირისპირო).
- a-xhыткъá** ზედს. თავქარიანი, ქარაფშუტა.
- a-xhыи атцхæи** არს. თავი და ბოლო; თავი და თავი.
- a-xhыибахра** ზმნ. ერთმანეთის გადაბირება. ихынбахыит ერთმანეთი გადაიბირეს.
- a-xhыкәшара** ზმნ. შემოვლა. дахыкәшеит შემოუარა.
- хылантцы** ზმნ. თავქვე, თავდაყირა, კორწი-კორწით.
- a-xhыларá** ზმნ. 1. მოდება. ихылеит. მოედო.
- a-xhыларá** ზმნ. 2. აცურება, ატივტივება. дхылеит აცურდა; ატივტივდა.
- a-xhыларá** ზმნ. 3. ოჯახში დაბრუნება. дахылеит ოჯახს დაუბრუნდა.
- a-xhылархара** ზმნ. დაპირქვაება, გადმოპირქვაება. ихылаирхеит დააპირქვა, გადმოაპირქვა.
- a-xhылапшaы** არს. მეთვალყურე, ზედამხედველი, თავმდეგი. მრ. ахылапшaа.
- a-xhылапъара** არს. თავდაღმართი; დაღმართი.
- a-xhылпá** არს. ქული.
- a-xhылпáрч** არს. ფაფახი, ბოხოხი.
- a-xhылпáзaxaы** არს. მექუდე, ჭონი.
- a-xhыла-пъсыла** არს. ორთქლი.
- a-xhылаа** არს. 1. ხის ოჩოფეხებზე, ბაკაბუკებზე გადაჭიმული ტყავი, მატერია.
- a-xhылаа** არს. 2. ერთგვარი არფა.
- хыма-пъсыма** ზმნ. ჰაი-ჰარად, ფაცაფუციტ, თათარიანხნად.
- a-xhымбабыл** არს. ქოჩორი (ფრინველისა).
- хымпáда** ზმნ. აუცილებლად, უთუოდ.
- a-xhымца** არს. საქონლის დასაცავად საძოვრებზე მწყემსების მიერ გაჩადებული კოცონი.
- a-xhымхæа** ზედს. უმწეო.
- a-xhымхæара** არს. უმწეობა.
- хымха-цымшъа** ზმნ. უსარგებლო-უმაღურად.
- a-xhымaас** არს. როყიო ტყვია.
- a-xhынаара** ზმნ. გადახრა. дхынаауеит, дхынааит იხრება, გადაიხრა.
- xhынтe** რიცხვ. სამჯერ.
- a-xhыншъáларá** ზმნ. დამგვანება, ნაცნობად მოჩვენება. дихныншъалеит დაამგვანა, ნაცნობად მოეჩვენა.
- a-xhынхæрá** ზმნ. დაბრუნება. ихынхæйт დაბრუნდა.
- a-xhынырхæрá** ზმნ. დაბრუნება.

ихынирхәйт დააბრუნა.
хынѡажѡ *რიცხვ.* სამოცი (წ.).
хынѡажѡаѡы *რიცხვ.* სამოცი (ადამ.).
хынѡажѡаѡык *რიცხვ.* სამოცი (ადამ.).
хынѡажѡеи жѡаба *რიცხვ.* სამოცდაათი (წ.).
хынѡажѡеи жѡааы *რიცხვ.* სამოცდაათი (ადამ.).
а-хырґгаларá *ზმნ.* დარღვევა, დაზღერვა, დაქცევა. ихыирґгаләит დაარღვია, დაანგრია, დააქცია.
а-хырґәыдрá *ზმნ.* ხვრა, მოხვრა. ихирґәыдыт მოხრა.
а-хырґаґа *არს.* ღველერჟისაგან ან ეკალიჟისაგან გაკეთებული რგოლი, რომელშიაც დგამენ თუჯის ქვაბს ღომის დაზელის დროს; მეგრ. ჩართი.
а-хырґтәарá *ზმნ.* შევსება. ихирґтәаит შეავსო.
а-хырґтыгаарá *ზმნ.* გადაქექვა. ихыирґтыгааит გადაქექა.
а-хырґყара *ზმნ.* თავის გამართლება. ихы иркәеит თავი გაიმართლა.
а-хырґ *არს.* ღერდილი, ნაღერდი.
а-хырґкәысра *ზმნ.* თვლემა, ჩათვლემმა. дхырґкәысуеит, дхырґкәысыт თვლემს, ჩათვლიმა.
а-хырґкәыґера *ზმნ.* მოხრა. ихирґкәыґейт მოხარა.
а-хырґшәтра *ზმნ.* 1. პირქვე დამბობა, გადაბრუნება. ихырґшәтит პირქვე დაამბო, გადააბრუნა.
а-хырґехәарá *ზმნ.* თავის ქება, კვებნა. ихы ирехәсит, ихы ирехәеит თავს იქებს, თავი იქო, შეიქო, იკვებნის, დაიკვება.
а-хырґехәааы *არს.* თავის მაქებარი, მკვებარა, ზაქია, ტრაზახა.
а-хырґчара *ზმნ.* ნაწიბურის ამოხვევა, შემოტეხვა. ихирґчәеит ნაწიბური ამოუხვია, შემოტეხა.

а-хырґхárта *არს.* მიმართულება.
а-хырґхә *არს.* ქატო.
а-хырґхәара *ზმნ.* თავის დაკვრა. дхырґхәоит, дхырґхәеит თავს ხრის სალმის მისაცემად, თავი დახარა სალმის მიცემის ნიშნად.
á-хырґхырра *ზმნ.* ხვრინვა.
á-хырґхыр хәа *ზმნზ.* ხვრინვით.
а-хырґцьацьара *ზმნ.* კბილების კრეჭა. ахаґцьацкәа рхырґцьацьара.
а-хырґхáга *ზმნზ.* хырґхáгас иубуааит! სასიკეთოდ დაგირჩეს! გაამოს! შეგერგოს!
а-хыс-нацәа *არს.* სალოკი თითი, საჩვენებელი თითი.
а-хысра *ზმნ.* 1. სროლა, გასროლა. дхысит გაისროლა.
а-хысра *ზმნ.* 2. გავლა. дахысуеит, дахысит გადის, გაიარა.
а-хыссарá *ზმნ.* 1. ჭრა, მოჭრა. ихыиссоит, ихыиссеит ჭრის, მოჭრა.
а-хысыбжь *არს.* სროლის ხმა, სროლა.
а-хысәы *არს.* მსროლელი.
а-хыґყара *ზმნ.* 1. გადახტომა. дахыґყოит, дахыґყოеит ზედ ხტება, გადახტა.
а-хыґყара *ზმნ.* 2. გადაცილება. иахыґყოеит გადაცილდა.
а-хыґყсаарá *ზმნ.* 1. გამოფხიზლება. ихыґყсааит გამოფხიზლდა.
а-хыґყсáлара *ზმნ.* 1. სითხეში, თვალში: ცვენა, ჩაცვენა. ихыґყсáлеит ჩაცვივდა.
а-хыґყсáлара *ზმნ.* 2. სითხეში, თვალში შეყრა. ихыґყсáлеит ...შეაყარა.
а-хыґყшá *არს.* 1. მძოვრის სუნი.
а-хыґყшá *არს.* 2. ჰაერის ტალღა.
а-хыґყшылара *ზმნ.* სითხის ზედაპირზე, თვალში ყურება. дхыґყшылоит, дхыґყшылеит უყურებს, უყურა.
а-хыґყеыґа *არს.* თავსამტვრევი.
а-хыґყхыґრა *ზმნ.* ჩაქჩაქი, ჩორთით

- სიარული. იხыпхыпьеит, იхып-хыптит ჩაქჩაქებს, იჩაქჩაქა, ჩორ-თით მიდის.
- а-хыпхыазалара ზმნ.** მითვლა, მირიცხვა. иахыпхыазаляит მიათვალა, მიაირიცხა.
- а-хыпхыаза́ра არს.** რაოდენობა, ოდენობა, სათვალავი.
- а-хықә** არს. წყლის (მდინარის, ზღვის, ტბის), თხრილის ნაპირი.
- а-хықәыгылара ზმნ.** რისამე ნაპირზე დადგომა. дхықәыгыляит დადგა.
- а-хықәыгылара ზმნ.** რისამე ნაპირზე დგომა. дхықәыгылоуп, дхықәыгылан დგას, იდგა.
- а-хыңәыра́** არს. მოფიცრული, ფიცარნაგი.
- а-хышьтә** არს. მოსართავი სამკერდული, შუა მოსართავი.
- а-хышә** არს. 1. სახლის წინაკარი.
- а-хышә** არს. 2. სარკმელი (უფანჯრო სახლში პატარა ოთხკუთხი ნახვრეტი კედელში სინათლისათვის).
- а-хышә** რიცხვ. სამასი (ნ.).
- а-хышәтра ზმნ.** პირქვე დამხოვა. дхышәтит 1. პირქვე დაემხო, 2. გადაბრუნდა.
- хышәды** რიცხვ. სამასი (ადამ.).
- хышәдык** რიცხვ. სამასი (ადამ.).
- а-хыччара ზმნ.** დაცინვა. дихыччоит, дихыччеит დასცინის, დასცინა.
- а-хыччаады** ზედს. დამცინავი, მასხრად ამგდები, მქირდავი.
- а-хыцә** არს. ბალახეულის წვრილი ღერო.
- а-хыцәкәкәын** არს. საქოჩრე, კორტოხი. კინკრიხო.
- а-хыцәғыцәра ზმნ.** გამოკოპიტება. ихыцәғыицәит გამოაკოპიტა.
- а-хыпцакырта** არს. თავშესაფარი.
- а-хыпра ზმნ.** 1. ძროხა, გამძროხა, გადამძროხა. ихыптит გასძვრა, გადასძვრა.
- დასძვრა.
- а-хыпра ზმნ.** 2. შესრულება. ихыптит შეუსრულდა.
- а-хыпърта** არს. გადასავალი, გადასასვლელი მაგ., ლობეზე.
- а-хыхра ზმნ.** 1. გამძროხა. иахыихыит გაამძრო; ацәа ахыихыит ტყავი გაამძრო.
- а-хыхәара ზმნ.** თავის შველა. ихы дәхәოит, ихы дәхәეит თავს შველის, თავს უშველა.
- а-хыхәәара ზმნ.** სითხით ძალზე გავსება, გაპიპინება. ихыхәхәоит, ихыхәхәеит გაპიპინებულა, გაპიპინდა.
- а-хыхшь** არს. მიწაში ჩასობილი და თავებით ერთმანეთზე მიბჯენილი კარგა მოზრდილი ჯოხები, რომლებზედაც ჰკიდებენ ქვაბს ან სხვა რამეს.
- а-хыхтәлара ზმნ.** რამეზე კვერცხის დება, დადება. ихыхтәлоит, ихыхтәляит რამეზე კვერცხს დებს.
- а-хыххыла** არს. მწვანილი, რომელსაც ზედ აჭრიან საჭმელს შეკმაზვის დროს.
- а-хыххыლара ზმნ.** დაჭრა. ихыиххылоит, ихыиххыляит აჭრის, დააჭრა.
- а-хыхды** არს. მაცდური.
- а-хыхь** არს. თავის ტკივილი.
- хыхь ზმნზ.** ზევით, ზევითკენ.
- хыхьтәй** ზედს. ზედა.
- а-хыхьчара ზმნ.** თავდაცვა, თავის დაცვა. ихы ихьчәит, ихы ихьчәит. თავს იცავს, თავი დაიცვა.
- хыхынтә ზმნზ.** ზევიდან, ზემოდან.
- хыцъара ზმნზ.** სამ ადგილას.
- а-хыцъгәгәын** არს. მორგვი ძაფისა.
- а-хәа** არს. 1. სარკმელი, თავსახური, ხუფი (ჭურჭლის) სახურავი.
- а-хәа** არს. 2. ზედა დოლაზი; (საპირისპირო а́тәა).

a-xáapá *ზმნ.* დახურვა, დაფარება.
ихъиѣиѣит დახურა, დააფარა.

xაყ *რიცხვ.* სამი (ადამ.).

xაყык *რიცხვ.* სამი (ადამ.).

xაყыкка *რიცხვ.* სამიოდე (ადამ.).

a-xაყлаара *ზმნ.* გადაწერა. ихъиѣиѣы-
лааит გადაწერა.

xаык-xаык *რიცხვ.* სამ-სამი (ადამ.).

xаы-xаыла *რიცხვ.* სამ-სამი (ადამ.).

Хә

хә-хәыба *რიცხვ.* ხუთი რიცხვითი
სახელის შეკვეცილი ფორმა.

á-xә *არს.* 1. ფასი.

á-xә *ზედს.* 2. დაჭრილი, დაკოდი-
ლი. მრ. áхәцә; ахәцакәák.

á-xәа *არს.* 1. ნაცარი.

á-xәа *ზედს.* 2. акәмжәы́-хәა ლეგა
ჩოხა.

á-xәа *ზედს.* 3. მრუდი; ала́á-xәа
მრუდი ჯოხი.

á-xәа *არს.* 4. ხორცის მატლი.

a-xәаара *ზმნ.* ბღავილი, ღრიალი,
дхәаауеит, дхәаáит ბღავის, იბღავ-
ლა, ღრიალებს, იღრიალა.

á-xәаахәытра *ზმნ.* ვაჭრობა. дхәаá-
хәтуеит, дхәаáхәытит ვაჭრობს,
ივაჭრა.

á-xәаахәытѣы *არს.* ვაჭარი. მრ. áхәа-
ахәытѣа; хәаáхәытѣақәак.

a-xәáмц *არს.* ტანი (წელს ზევით).

á-xәажә *არს.* შქერი.

á-xәажәа *არს.* კონუსისებრი კვერი,
რომელსაც სპეციალურად მსხვერპ-
ლის შეწირვის დროს, ანდა ყვე-
ლიერის თავზე აკეთებდნენ.

a-xәажәкыра *არს.* ყველიერი.

á-xәажәра *არს.* შქერნარი.

á-xәара *ზმნ.* დახმარება, შველა, ხე-
ლის შეწყობა. дхәаит, дхәаит
ეხმარება, დაეხმარა, შველის, უშ-
ველა, ხელს უწყობს, ხელი შეუწყო.

a-xәарá *ზმნ.* 1. წურვა, დაწურვა, წნე-
ხა, დაწნეხა. ихә́ит, ихә́ит წუ-
რავს, დაწურა, წნეხს, დაწნიხა.

a-xәарá *ზმნ.* 2. ზელა, დაზელა. ихә́-
ит, ихә́ит ზელს, დაზილა.

a-xәарá *ზმნ.* 3. ლამბვა, დალამბვა, შე-
ბლანდვა. ихә́ит, ихә́იტ ლამბავს,
დალამბა, ბლანდავს, შებლანდა.

a-xәарá *ზმნ.* 4. მოზნეკა, მოღუნვა.
ихә́იტ, ихә́იტ იზნიქება, მოიზ-
ნიქა, იღუნება, მოიღუნა.

a-xәарá *ზმნ.* 5. მოსმა. дахә́ит, да-
хә́იტ მოსვამს, მოსვა; а́ы дахә́იტ
ღვინო მოსვა.

хәартá *არს.* 1. საშველი. хәарта
имóуит საშველი არ მიეცა, ვერა-
ფერმა უშველა.

a-xәартá *არს.* 2. ჩამოსაკიდებელი ხე-
ლიანი ხელკალათა (მეგრ. კარა-
ჩხა), რომელშიც საჭმელს (ღომს,
ყველს...) ინახავდნენ.

á-xәартахара *ზმნ.* მოხდომა; რგება,
შველა. дхә́артахәит არგო, უშვე-
ლა.

a-xәáртахара *ზმნ.* ვარგისობა, გამო-
დგომა. ихә́артахәит ივარგა, გამო-
დგა.

á-xәарра *ზმნ.* ხელით, ბაწრით და
მისთანებით: დახრჩობა, ჩამო-
ხრჩობა. дихә́арит დაახრჩო, ჩამო-
ახრჩო.

a-xәáрш, ахәаршы́ *არს.* ბობოლი (ხის
დიდი მატლი).

a-xәáрхь *არს.* ხერხი.

a-xәáрхьра *არს.* ხერხვა, დახერხვა.
ихә́архьуеит, ихә́архит ხერხავს,
დახერხა.

a-xәаңá *არს.* (ბზიფ.) ობი, ფორი.

á-xәаңса *ზედს.* ჭიანი, დაჭიანებუ-
ლი, დამატლული.

á-xәаңсахара *ზმნ.* დაჭიანება. их-
әаңсахәит დაჭიანდა.

á-хәаҭшра *ზმნ.* ცქერა, ყურება.
дйхәаҭшит უცქირა, უყურა.
á-хәаҭштәала *ზედს.* ნაცრისფერი,
ლეგა, რუხი.
á-хәашь *ზედს.* მღვრიე, ამღვრეული.
á-хәашьра *ზმნ.* მღვრევა. ихәашьйт
აიმღვრა.
á-хәаша *არს.* პარასკევი.
á-хәашабга *ზედს.* საწყალი, საბრა-
ლო, საცოდავი, ბეჩავი.
а-хәáша *არს.* ნამცეცი. ნაფხვენი, ნა-
ფშვენი.
а-хәачарá *არს.* შამბი, შამბნარი, ჟალ-
ტამი.
а-хәача-хәачá *არს.* შხაპუნი.
á-хәаера *ზმნ.* ცხვირში ხელის მოჭე-
რით ან კვამლით, გაზებით აი-
რით, წყალში: ხრჩობა, დახრჩობა.
дйхәаейт დაიხრჩო.
á-хәац *არს.* ჭია.
á-хәац *არს.* ჭინჭარი.
á-хәაцра *არს.* ჭინჭარი.
а-хәача-мáча *არს.* 1. ჭია-ღუა. 2. მწე-
რი.
а-хәахәа *ზედს.* მრუდე.
á-хәахәара *არს.* სიმრუდე.
а-хәáхәара *ზმნ.* ბეგვა. дирхәáхәеит
მიბეგვა.
а-хәáчъа *არს.* მოლა.
хәы́нá *რიცხვ.* ხუთი (ნ.).
хәбака *რიცხვ.* ხუთიოდე (ნ.).
хәба-хәбá *რიცხვ.* ხუთ-ხუთი (ნ.).
хәба-хәбáла *რიცხვ.* ხუთ-ხუთად (ნ.).
á-хәбжа *არს.* ნახევარფასი.
á-хәда *არს.* კისერი.
хәы́нда *ზმნზ.* უფასოდ, უსასყიდ-
ლოდ.
а-хәдатагы́ла *არს.* ხუნაგი, ყალათმა.
а-хәдапáра *არს.* ქეჩო (ადამიანისა).
а-хәдарчы́ *არს.* ყბაყურა.
хәдарцәы́ *ზმნზ.* хәдарцәы́нжа сызфа-
рá-коуп ყელამდე მამდარი ვარ.

хәы́нда-ҭсáда *ზმნზ.* უფასოდ, უსას-
ყიდლოდ.
á-хәдаҭыҭраа *არს.* ყელჭრელა.
а-хәдаҭы́л *არს.* კეფა, კინწი.
а-хәды́ра *არს.* ხრტილი, კაკნატელა.
á-хәдыкәҭа *არს.* თავდები.
á-хәдыкәҭара *არს.* თავდებობა.
хәдыкәҭас *ზმნზ.* თავდებად.
а-хәтá *არს.* წილი, ხვედრი.
хәтхәы́тла *ზმნზ.* ჩურჩულით.
á-хәтхәы́тра *ზმნ.* 1. ჩურჩული.
дхәтхәы́туеит, дхәтхәы́тит ჩურ-
ჩულეებს, იჩურჩულა.
á-хәиҭәири *ზმნ.* ზმორება, გაზმო-
რება. дхәиҭәириუеит, дхәиҭәири
იზმორება, გაიზმორა.
а-хәы́л *არს.* ხეიტი, კეჟურა.
а-хәы́ლა *არს.* ხვიმირი, ძაბრი (წის-
ქვილისა).
а-хәламшәы́ *არს.* სასუნთქი მილი.
á-хәлара *ზმნ.* დადამება. ихәләит და-
დამდა.
á-хәлбыхәа *არს.* საღამო.
хәлбыхәáла *ზმნზ.* საღამოობით.
á-хәлҭазтәи *ზედს.* საღამოსი, მწუხ-
რისა.
á-хәлҭазы *ზმნზ.* საღამოს.
хәлҭазы́ла *ზმნზ.* საღამოობით.
а-хәы́лҭы́с *არს.* ღამურა, მღამიობი.
хәлҭы́ეტәა *არს.* ხარიპარია, მწუხრის
ვარსკვლავი.
а-хәы́лхра *ზმნ.* ბდღვნა, გაბდღვნა,
პუტვა, გაპუტვა. ихәы́лыихуеит,
ихәы́лыихыит ბდღვნის, გა-
ბდღვნა, პუტავს, გაპუტა.
á-хәы́марга *არს.* სათამაშო.
á-хәмарра *ზმნ.* თამაში.
á-хәмарра *ზმნ.* თამაში. дыхәмаруеит,
дыхәмарит თამაშობს, ითამაშა.
á-хәмары́ტა *არს.* სათამაშო ადგილი.
á-хәмары́ *არს.* მოთამაშე.
á-хәмга *ზედს.* საძაგელი, საზიზღარი.

á-хәмгара არს. სისამაგლე, საზი-
ზღრობა.

a-хәмпáл არს. ისარი; ахыщи ахәмпáли
მშვილდისარი; შდრ. ахѣá.

a-хәмшра არს. ხუთდღიური.

a-хәмцьár არს. ხვანჯარი.

á-хәнара ზმნ. ასვლა. дыхәнэит ავი-
და.

хәынтә რიცხვ. ხუთჯერ.

a-хәжәará ზმნ. წელში გაწყდომა, წე-
ლის მოწყვეტა. дыхәжәэит წელში
გაწყდა, წელი მოსწყდა.

á-хәра არს. ფასი, ღირებულება. íхә-
ра цәгьбуп ძვირად აფასებს, მე-
ძვირეა.

á-хәра არს. 1. ჭრილობა, იარა, წყლუ-
ლი. íхәра мжы́ньжы́кыит ჭრილობა
გაუმიზეზდა.

á-хәра ზმნ. 2. დაჭრა, დაკოდვა.
дыхә́йт დაჭრა, დაკოდა.

a-хәrá ზმნ. ცრა, გაცრა. ихә́эит,
ихә́ыит ცრის, გაცრა.

a-хә́рма არს. ხურმა.

a-хә́рцьын არს. ხურჯინი, აბგა.

a-хә́йс, хә́йс-хә́йс არს. ხზო (ბავშვის
ენაზე, აგრეთვე საალერსო).

á-хә́йсхәá არს. ქინძი.

á-хә́йпъха არს. 1. გაზრდილი. íра-
а́заяз; 2. ნათლია ა́зáахәы.

á-хә́йпъхара არს. ნათლიობა.

a-хә́йпъхь არს. დაფხვნილი მარილი.
а́щы́ка хә́йпъхь.

á-хә́шәá არს. ერბო; კარაქი.

a-хә́штаará არს. კერა. а́жы́ра-
хә́штаará ქურა.

a-хә́шთарахы́ არს. კერის ამალღებუ-
ლი თავი.

a-хә́шлапъса́ არს. თეთრწინწკლებია-
ნი (ცხენი).

a-хә́шпырңы́ არს. ლადარი.

a-хә́шы́рб არს. (ბზიფ.) მტვერი; შდრ.
аса́ба.

a-хә́шыкәсатәи ზედს. ხუთწლიანი.

á-хә́шә არს. წამალი.

a-хә́шышә რიცხვ. მეხუთასე (ნ.).

хә́шә რიცხვ. ხუთასი (ნ.).

a-хә́шәтәrá ზმნ. წამლობა, მკურნა-
ლობა. дихә́шәтә́эит, дихә́шәтә́йт
წამლობს, უწამლა, მკურნალობს,
უმკურნალა.

a-хә́шәтә́рта არს. სამკურნალო (და-
წესებულება).

a-хә́шәтә́ды́ არს. მკურნალი.

хә́шәды́, хә́шышәды́к რიცხვ. ხუთასი
(ადამ.).

a-хә́ეტаará არს. (ბზიფ.) ажы́рата
სამჭედლო ქურა, ბრძმედი.

a-хә́йц არს. (ერთი), თმა, ბეწვი.

a-хә́йщá არს. ნასუფრალი, ნახორხა-
ლი.

á-хә́йц არს. ღომი (მარცვალი).

a-хә́цархá არს. აპეური.

a-хә́цә́ны́ არს. ყუნწი.

a-хә́ч́и́нцхара ზედს. პაწაწა, პაწაწკინ-
ტელა, ერთი ბეწო.

a-хә́чкә́რшá არს. არტახი.

a-хә́ყ არს. 1. ულუფა, კერძი.

a-хә́ყ არს. 2. ნაწილი, წილი.

a-хә́ყ არს. 3. გორაკი, ბორცვი, ბექო-
ბი.

a-хә́ყ არს. 4. ტარი, სახელური, ხელ-
ტარი (დანისა, თოხისა, ნაჯახისა,
ხმლისა და მისთ.).

a-хә́ყ არს. 5. თმა.

a-хә́ყ არს. 6. ბუმბული, გერმა.

a-хә́ყ არს. 7. ყელი; а́мáгә ахә́ყ ჩექ-
მის ყელი.

хә́ყнда-пъса́да ზმნზ. უფასოდ, უსას-
ყიდლოდ.

a-хә́ყრა́ არს. ბავშვობა, ბაღლობა.

a-хә́ყყзá არს. სულ ბავშვი, სულ პა-
ტარა.

хә́ყყзáк ზმნზ. ძალიან ცოტა, ერთი
ბეწო, სულ ცოტა.

а-хәычқазá *ზმნზ.* ყველაზე პატარა.
хәычқас *ზმნზ.* ბალღურად, ბავშვურად.

а-хәычхарá *ზმნ.* დაპატარავება.
ихәычхәит დაპატარავდა.

хәыч-хәычн *ზმნზ.* ცოტ-ცოტა.

а-хәычн *ზედს.* პატარა, მცირე, მომცრო.

а-хәычмыч *არს.* წვრილმანი რამ.

а-хәычмычттииы *არს.* მეწვრილმანე.

хәычн-хәычла *ზმნზ.* ცოტ-ცოტა.

а-хәхарá *ზმნ.* ვისიმე ან რისამე კერძად, წილად გახდომა. дахәыхәит წილი გახდა.

а-хәыхәа *ზედს.* გრძელი.

хәыңьара *ზმნზ.* ხუთ ადგილას.

á-хәыңаахәытра *ზმნ.* ვაჭრობა. дхәыңаахәытуеит, дхәыңаахәытит ვაჭრობს, ივაჭრა.

á-хәыңаахәытды *არს.* ვაჭარი. მრ. áхәыңаахәытцәа.

хәды *რიცხვ.* ხუთი (ადამ.).

хәдык *რიცხვ.* ხუთი (ადამ.).

хәдыкка *რიცხვ.* ხუთიოდე (ადამ.).

хәдык-хәдык *რიცხვ.* ხუთ-ხუთი (ადამ.).

хәды-хәдык *რიცხვ.* ხუთ-ხუთი (ადამ.).

Хь

á-хьа *არს.* წაბლი.

а-хьáа *არს.* ტკივილი, სატკივარი.

а-хьатрá *არს.* ხალთა, გუდა.

á-хьамта *ზედს.* მძიმე.

á-хьамтара *არს.* სიმძიმე.

а-хьáмуамра *ზმნ.* (ზზიგ.) მეწველი საქონლის ურჩობა წველაში. ихьáмуамруеит, ихьáмуамрит ურჩობს, იურჩა.

а-хьамтáм *არს.* ბერწი (ძროხა, ცხვარი და მისთ.).

á-хьанта *ზედს.* მძიმე.

á-хьантара *არს.* 1. სიმძიმე.

á-хьантахара *ზმნ.* 1. დამძიმება.

дхьантахәит დამძიმდა.

á-хьаж *არს.* ჩხიკვი, ჯაფარა.

а-хьарá *ზმნ.* 1. ხბოს მოგება. ихьáнит, ихьәит ხბოს იგებს, ხბო მოიგო.

а-хьарá *ზმნ.* 2. წველა, მოწველა. ихьáнит, ихәит წველის, მოწველა.

á-хьара *არს.* წაბლნარი.

а-хьáрахә *არს.* მეწველი საქონელი.

а-хьáржәтә *არს.* რძეულობა.

а-хьáрәра *ზმნ.* გადაკეცვა, გადმოკეცვა. ихьáირәит გადაკეცა, გადმოკეცა.

á-хьархьнарра *ზმნ.* ჟღარუნი. ихьархьáруеит, ихьархьáрит ჟღარუნებს, იჟღარუნა.

а-хьархьáркәа *არს.* ჩხარუნები, ჟღარუნები, ეჟვნები.

а-хьáса *ზედს.* аһыста хьáса დაუშუშებელი ღომი.

а-хьáсахара *ზმნ.* დაუშუშებლად დარჩენა. ихьáсахеит დაუშუშებელი დარჩა.

á-хьатә *ზედს.* წაბლისა.

á-хьаңарч *არს.* ზღარბი.

а-хьаңштәáла *ზედს.* წაბლისფერი, შავწითელია.

а-хьаңшра *ზმნ.* უკან მოხედვა. дхьáңшит უკან მოიხედა.

á-хьаца *არს.* რცხილა.

á-хьта *არს.* სცივე.

á-хьтахара *ზმნ.* აცივება. ихьатахәит აცივდა, სცივე დაიჭირა.

а-хьнырхáлара *ზმნ.* ვინმეზე, რამეზე ჩამოკიდება, მობმა, მიბმა. ихьын-ирхәлеит ჩამოკვიდა, მოაბა, მიაბა.

á-хьра *ზმნ.* 1. ტკივილი. ихьуеит, ихит სტკივა, ეტკინა.

á-хьтәы *ზედს.* ოქროსი; ахьтәы саат ოქროს საათი.

á-хьшь არს. ქორი.
a-хьурзъ არს. ღომის წყალი.
a-хьшьрá ზმნ. 1. წაცხება, წასმა.
 иахьыишьит წაუცხო; წაუსვა.
a-хьшьцбá არს. მიძინო.
á-хьшəашəа ზედს. ცივი, გრილი.
á-хьшəашəара არს. სიგრილე.
a-хьшəáшəара ზმნ. გაცივება. ихьшə-
 áшəeit გაცივდა.
a-хьшəáшəахара ზმნ. გაცივება. ихь-
 шəáшəахеит გაცივდა.
á-хьшəашəарахара ზმნ. აგრილება.
 ихьшəáшəарахеит აგრილდა.
áхьча არს. მწყემსი.
á-хьчара ზმნ. 1. მწყემსობა. ихьчóит,
 ихьчéит მწყემსობს, მწყემსი იყო.
a-хьчара ზმნ. 2. მწყემსვა. ихьчóит,
 ихьчéит მწყევსავს, მწყემსა.
a-хьз არს. სახელი.
a-хьзарá ზმნ. დაწევა, მიწევა, მოწევა.
 диҳьзéит დაეწია, მიეწია, მოეწია.
á-хьз-аҭшá არს. დიდება, სახელი.
á-хьзпара ზმნ. სახელის დარქმევა.
 ихьзитцеит სახელი დაარქვა.
a-хьзыркрá ზმნ. მოვარაყება. ихьзир-
 куéит, ихьзыиркыит ავარაყებს,
 მოავარაყა.
a-хьцəыуара ზმნ. წატირება. диҳь-
 цəыуóит, диҳьцəыуеит მისტირის,
 წასტირა.
a-хьхьá არს. ჩუხჩუხი, რაკრავი.
a-хьхəырá ზმნ. დანანება. дахь-
 хəыуеит, дахьхəуит ნანობს, ინანა.
a-хьхəазарá ზმნ. ჩამოცურვა. дахьхə-
 азóит, дахьхəазéит ქვევით ცურ-
 დება, ჩამოცურდა.
a-хьы არს. ოქრო.
a-хьыи არს. ოქრომჭედელი.
a-хьыира ზმნ. ოქრომჭედლობა. дхь-
 ыиуеит, дхьыит.
á-хьымзъ არს. აუგი, სირცხვილი.
á-хьымзъ агарá ზმნ. სირცხვილის ჭა-

მა. áхьымзъ игéит სირცხვილი ჭა-
 მა.
a-хьынҭашáлара ზმნ. წაპოტინება,
 დაბლაუჭება. дахьынҭашáлеит წა-
 ეპოტინა, დაებლაუჭა.
a-хьынхáлара ზმნ. მობლაუჭება.
 дахьынхáлеит მოებლაუჭა.
a-хьыжəкəыңжə ზედს. დაფლეთილი,
 დამონძილი.
a-хьырҭყარ არს. ბრწყინვალე ახალ-
 გაზრდობა.
a-хьыршарá ზმნ. გადავლება. иахьыр-
 шóит, иахьыршéит ავლებს, გადა-
 ავლო.
a-хьыршəы არს. ოქროს ზოდი.
a-хьырхəრá ზმნ. დანანება. дахьыр-
 хəуит ანანა, სანანებლად გაუხა-
 და.
a-хьышьаш არს. კავშა, კოჭბროლი.
a-хьышьтра ზმნ. ნაჩვევ ადგილას.
 áжə ахьышьтрака ицéит ძროხა ნა-
 ჩვევ ადგილას (იქ, სადაც გა-
 ზრდილი იყო) წავიდა.
a-хьызыңынхəрá არს. ნაცვალსახელი.
хьызхəáла ზმნ. სახელდობრ.
áхьы́хамплац არს. ოქროს ზოდი.

Ць

a-ць არს. მუხა.
ацаамаá არს. მეჩეთი, მიზგითი, ჯა-
 მე.
a-цабáа არს. ჯაფა.
a-цабарá ზმნ. გლოვა. дцабóит,
 дцабéит გლოვობს, იგლოვა.
a-цабаацáс ზმნ. მგლოვიარესა-
 ვით.
a-цабаацы არს. მგლოვიარე. მრ.
 ацабаацаá.
цабрán არს. თხის ქალღმერთი.
a-цааз არს. თითბერი.
a-цакыал არს. დეკეული, უშობელი.

ა-ცა́ამ არს. 1. სპარსი, ირანელი.
ა-ცა́ამ არს. 2. ჯამი.
ა-ცა́ამჩა́з არს. ჭიაფერა.
ა-ცა́ამშ არს. შრომადღე.
ა-ცა́ანატ არს. სამოთხე; სასუფეველი.
 ცა́ანატ гылартáс иу́уааит! დმერთ-
 მა სასუფეველი დაგიმკვიდროს!
ა-ცა́ანцы́хәа არს. ჩურჩხელა, ჯან-
 ჯუხა.
ა-ცა́არ არს. 1. შეკრებილი ხალხი;
 ацáар (ду) еизы́ит დიდძალი ხალ-
 ხი შეგროვდა.
ა-ცა́არ არს. 2. ჯვარი.
ცა́არá ზმნზ. ერთ ადგილას.
ცა́არáкыр ზმნზ. სადმე.
ცა́არáмзар-цáара ზმნზ. სადმე.
ცა́არá-цáара ზმნზ. ადგილ-ადგილ;
 ალაგ-ალაგ, ზოგგან, აქა-იქ.
ა-ცა́არгәáл არს. ძელური; ацáаргәáл-
 ғны ძელური სახლი.
цáаргь́ ზმნზ. (უარყოფით წინადა-
 დებაში) არსად, ვერსად.
ა-ცა́არмы́кыа არს. ბაზარი.
ა-ცა́არса́хыа არს. ჯვარის სახე.
ა-ცა́აңса́ არს. ხელფასი, ქირა, გასამ-
 რჯელო.
ა-ცა́აңхана́ არს. ტყვია და წამალი.
 (ахы́и áхәшәи)
á-цáаңь არს. 1. რკო.
á-цáаңь არს. 2. (ბზიფ.) ჭაჭა; შდრ.
 áжьяңь.
ა-ცა́აკәá არს. 1. ჯაყვა, ჯიბის დანა,
 კალმის დანა; შდრ. ача́кы.
ა-ცა́აკәá არს. 2. ხარისძირა.
ა-ცა́აшы́არá ზმნ. გაკვირვება, გან-
 ცვიფრება, გაოცება. ицáаишоит,
 ицáаишеит უკვირს, გაუკვირდა,
 განცვიფრებაშია, განცვიფრდა,
 გაოცებაშია, გაოცდა.
ა-ცა́აшы́атә́ ზედს. საოცარი, გასაო-
 ცარი, საკვირველი, განსაცვიფრე-
 ბელი.

ა-цáа́цыа ზედს. მსხვილი; ხამი.
цáа́ханы́м არს. ჯოჯოხეთი; ჯანდაბა.
á-цáбара ზედს. მაგარი; аты́тын
 цáбара მაგარი თამბაქო.
ა-цáгәáра́ ზმნ. დაჩურთვა, გამოჩურ-
 თვა, გამოტენა. ицáгәáоит, ицáгәáит
 ჩურთავს, დაჩურთა, ჩურთავს,
 გამოჩურთა, ტენის, გამოტენა.
цáйт არს. დახუჭობანა, დამალობანა.
á-цáма არს. თხა.
á-цáматра არს. სათხებო.
á-цáмажы́ არს. თხის ხორცი.
ა-цáмаңа́цá არს. თხაწვერა.
ა-цáмакы́ არს. დენგრა. კურკელი.
ა-цáмацәáз არს. რკოს ბუდე.
á-цáмахьча არს. თხის მწყემსი.
á-цáны́ш არს. სატანა, ეშმაკი.
цáоу́кы-цáоу́кы ნაცვ. ზოგიერთი.
á-цáра არს. მუხნარი.
ა-цáრá ზმნ. ხრაკვა, მოხრაკვა. ицáу-
 éит, ицáйт ხრაკავს, მოხრაკა.
á-цáры́ц არს. რკო.
ა-цáуá არს. ვერცხლის წყალი.
ა-цáуатә́ არს. ვერცხლის წყლისა.
ა-цáуңә არს. რკოს ბუდე.
ა-цáшы́ара ზმნ. 1. მადლობა. ицá-
 ы́ишы́оит, ицáы́ишы́еит უმადლის,
 დაუმადლა.
ა-цáшы́არá ზმნ. 2. წყალობა. ицáшы́аруп,
 ицáшы́áн წყალობაა, წყალობა იყო.
ა-цáшы́არá ზმნ. გონება. цы́ишоит,
 цы́ишеит ჰგონია, ეგონა.
á-цáшы́атә́ ზედს. გასაოცარი, საკვირ-
 ველი, საოცარი, განსაცვიფრებელი.
ა-цáшы́ахә́ ზედს. საკვირველება, გა-
 საკვირი, გასაოცარი, საოცარი, სა-
 ოცრება.
ა-цáы́нба არს. ჯიბე.
ა-цáы́нка არს. მარილი.
ა-цáы́нкатра არს. სამარილე.
ა-цáы́нкац არს. კვნიწი მარილი.

а-цыказырз არს. მარილწყალი, წა-თხი.

а-цыхахыш არს. სუფრის მარილი.

а-цыхлытра არს. მხიარულობა, ლხენა.

á-цымшь არს. წარბი.

а-цымшьхá არს. ერთი თავი ხახვი.

а-цымшьы́ არს. ხახვი.

а-цынцътәыла არს. მამული, სამშობლო; შდრ. аҧса́дгыл.

а-цынцътәылатәи ზედს. სამამულო. ацынцътәылатәи áибашьра სამამულო ომი.

á-цыссара არს. ნორჩი მუხის ტყე.

а-цыхкәреи არს. სიმინდი.

а-цыхкәреи-лапкья არს. სიმინდის ტარო; შდრ. áҧш-лапкья.

а-цыхкә ზედს. კუზიანი áнҧацыхкә.

а-цыхкәра არს. კუზი; კუზიანობა.

Ц

а-ц არს. კანის ჭუჭყი.

а-цáдра ზედს. алымха цáдра დიდყურიანი, ფართო ყურიანი, დიდყურა.

á-царцарра ზმნ. (ицарцáруеит, ицарцáрит) სიმინდი გახარებულია.

цацá არს. ნაყოფიერების, მოსავლიანობის ღმერთქალი, რომელიც, თუ თავი არ შეაწყალებს, ზიანს აყენებს ნათესს და ხელს უშლის ყანაში მუშაობას.

а-цыр არს. ფოლადი.

а-цырлых ზედს. ფოლადისაგან გაკეთებული.

а-цыртә ზედს. ფოლადისა.

а-цыш არს. ნიორი.

а-цыш არს. წყალმანკი.

а-цых ზედს. ჯმუხი.

Х

х- харá ნაცვალსახელის შეკვეცილი ფორმა; х-ан ჩვენი დედა.

ха ნაცვ. харá ჩვენ ნაცვალსახელის შეკვეცილი ფორმა.

а-х არს. მთავარი.

а-хá არს. 1. მსხალი.

а-хá არს. 2. ქსელი, საქსუალი.

а-хабырзакь არს. საზამთრო.

хазтóу ზედს. საყოვლადწმინდო.

а-хазыр არს. ჩოხის მასრა.

а-хазыртра არს. ჩოხის მასრის ჩასაგები, ჯიბეები.

á-хата არს. (аә-азы, ღვინისა): ტიკი, სატკბილე.

а-хатархәыхә არს. გუდაფშუტა (სოკო).

а-хатгәын არს. მატური.

а-хатхәыжә არს. ხალთა, გუდა.

á-хатыр არს. პატივი.

á-хатыркәпара ზმნ. პატივის ცემა. ахатыр йкәицойт, áхатыр йкәицеит პატივს სცემს, პატივი სცა.

хайтóуп ზმნ. ბარი-ბარში ვართ, ბარი-ბარსა ვართ, ბათილსა ვართ.

а-хайр არს. ჰაერი.

á-хаиуан არს. პირუტყვი, საქონელი.

хáкәын ზმნ. (хара хáкәын) ჩვენ ვიყავით.

а-халал ზედს. კეთილი, გულკეთილი.

á-халалпра არს. გულკეთილობა.

á-халалхара ზმნ. სასმელის, საჭმელის საამოდ გახდომა, შერგება. ихалалхеит საამო გახდა, სასარგებლო გახდა.

а-халуá არს. 1. თავლ და დუმის ქონგარეული სიმინდის ან ფეტვის ფქვილის ტკბილიკვერი.

а-халуá არს. 2. ხალვა, ალვა, ალვახაზი.

a-xalká არს. ანჯამა, რკინის კილო.
a-xamám არს. მიწურიატაკიანი სა-
 ხლის უკანა კუთხეში, სოხანეში
 ამოღრმავებული და ქვადაყრილი
 ადგილი, სადაც ჭურჭელს, სა-
 რეცხს რეცხავენ და ტანსაც იბანენ.
xámтак, хамтакý ზმზ. ცოტა ხანს.
 хámтак уаапышы! ცოტა ხანს მოი-
 ცადე, დაიცადე!
хамтакý ზმზ. ცოტა ხანს, ერთ ხანს.
харá ნაცვ. ჩვენ.
a-xará ზმზ. საქსუალის გაბმა. иха-
 уéит, ихáит საქსუალს აბამს, სა-
 ქსუალი გააბა.
á-xарак ზედს. მაღალი (ყველაფერი
 გარდა ადამიანისა).
á-xаракра ზმზ. აწევა, მაღლა აწევა,
 ამალღება. ихарáикыйт ასწია, მაღ-
 ლა ასწია, აამალღა.
á-xаракза ზედს. უმდალესი.
á-xаракы ზედს. მაღალი.
á-xаракыра არს. მაღლობი.
хара хтэý ნაცვ. ჩვენი.
a-xáргь არს. ქოლგა.
a-xáрьц არს. მაქმანი.
a-xасá არს. სილა, რომელიც ამღვრე-
 ულ მდინარეს მოაქვს.
a-xаскýн არს. ბალახი.
a-xаскýнра არს. ბალახიანი ადგი-
 ლი.
a-xауá არს. ჰავა, კლიმატი.
хáуп ზმზ. (хара хáуп) ჩვენ ვართ.
a-xапышьá არს. ქვევრი, ჭური.
a-xапышьáрзра არს. სამეურნეო სახე-
 ლოსნო.
a-xапышьáкaтaды არს. მეთუნე.
a-xапышьáжэжэага არს. სარცხი, ორ-
 ჩხუმში.
a-xапын არს. გამოქვაბული, მღვიმე.
хaпынхьa ზმზ. მერმისი, გაისი, მო-
 მავალი წელი; გაისად, მომავალ
 წელს.

a-xák არს. ამაგი.
a-xақкýм არს. ექიმი.
a-xákыa არს. შუაში ამოღრმავებული,
 საკმაოდ სქელი ბრტყელი ქვა,
 რომელსაც ხმარობენ მარილის
 წიწაკის, ნიგვზისა და სხვათა და-
 სანაყად.
a-xáша, a-xашá არს. 1. თეთრი თიხა.
a-xáша არს. 2. წვრილი და თეთრი
 ჯიშის მსხალი.
a-xашхатэрá ზმზ. საქსუალის დამზა-
 დება, გაბმა ქსოვილისათვის. ихаш-
 хáнтáит საქსუალი გააბა ქსოვისა-
 თვის.
á-xашхатэý არს. საქსუალად გამოყე-
 ნებული ძაფი; სასაქსუალო ძაფი.
a-xақáшь არს. (ძველად) სტუმრის
 მისაღები სახლი სოფლად.
a-xақуá არს. გარეული მსხალი, პატა-
 რა მსხალი.
á-xақара ზმზ. ხარბად ჭამა. ихаха-
 уéит, ихахáит ხარბად ჭამს, ხარ-
 ბად ჭამა.
á-xақады არს. მყვლეფელი.

Хә

a-xәá არს. ღორი.
a-xәáá არს. საზღვარი, მიჯნა, ზღვა-
 რი.
a-xәaанхýт არს. საზღვარგარეთი. уý
 хәaанхýтýуп ის საზღვარგარე-
 თია.
a-xәaанхýттәи ზედს. საზღვარგარე-
 თელი, საზღვარგარეთული, სა-
 ზღვარგარეთის.
a-xәáазара არს. მელორეობა.
a-xәáхьчады არს. მენაპირე, მესა-
 ზღვრე ჯარისკაცი.
a-xәaгәýж არს. ჯაჭვი.
a-xәазá-мазара ზედს. ლასლასი,
 ლასლასით სიარული.
a-xәазарá ზმზ. ცოცვა, ხობვა. дхәa-

- збит, дхәазэит ცოცავს, იცოცა, ხო-
ხავს, იხოხა.
- a-хәатра** არს. საღორე.
- a-хәажьы** არს. ღორის ხორცი.
- a-хәарá** ზმნ. 1. თქმა. იхә́бит, იхә́ეит
ამბობს, თქვა.
- a-хәарá** ზმნ. 2. თხრობა, მოთხრობა,
მოყოლა. иа́ихә́ეит უთხრა, მოუ-
თხრო, მოუყვა.
- a-хәарá** ზმნ. 3. а́пхә́ы́схә́ара ცოლის
თხოვა, ცოლის შერთვა. пхә́ы́с
дихә́ეит ცოლი ითხოვა, ცოლი შე-
ერთო.
- a-хәарá** ზმნ. 4. ვარცხნა, დავარცხნა.
ахә́бит, ихә́еит ვარცხნის, დავარ-
ცხნა.
- a-хәарá** ზმნ. 5. აჯáжа ахә́арá ნამვა,
დანამვა. а́ჯáжа хә́бит, а́ჯáжа хә́еит
ნამავს, დანამა.
- á-хә́ара** ზმნ. 1. მათხოვრობა. да́хә́ო-
ит, да́хә́еит მათხოვრობს, იმა-
თხოვრა.
- á-хә́ара** ზმნ. 2. თხოვნა. да́хә́оит,
да́хә́еит ითხოვს, ითხოვა.
- á-хә́ара** ზმნ. 3. თხოვნა, ხვეწნა.
ди́хә́оит, ди́и́хә́еит თხოვს, თხოვა,
ეხვეწება, შეეხვეწა.
- хә́ара-тахúма** ნაწ. რასაკვირველია, რა
თქმა უნდა, დიად, ოღონდაც,
უეჭველად, ცხადია.
- хә́арáс иа́тахúзи** ნაწ. რა თქმა უნდა.
- a-хә́артра** არს. სახბორე; შდრ. ахә́ы́-
стра.
- a-хә́арсхә́ársра** ზმნ. მსუქანი რამის
ან ვინმეს სიარული: გვანგვალი.
дхә́арсхә́ársеит, дхә́арсхә́ársит
დაგვანგვალეებს, იგვანგვალა.
- a-хә́áсаг** არს. ხვედა.
- a-хә́ათә́ы́** ზედს. სათქმელი; хә́ათә́
сы́мам არაფერი მაქვს სათქმელი.
- a-хә́áпжа** არს. ტახი, ქოსმენი.
- a-хә́áпжафь** არს. კერატი.
- a-хә́áшьха** არს. მური; შდრ. ахә́ры́-
шьха.
- a-хә́шьхá** არს. ძირდიდა, ძირმაგარა,
ბმო; შდრ. апы́сха.
- a-хә́атпы́с** არს. (ზზიფ.) გოჭი.
- a-хә́áхьча** არს. მეღორე, ღორის
მწყემსი.
- a-хә́ады́** არს. მათხოვარი, გლახა,
გლახაკი.
- a-хә́йира** არს. შამბი, შამბნარი.
- a-хә́ра** ზმნ. 1. ცარვა, დაცარვა, ძახვა,
დახვევა. ихә́у́еит, ихә́йт იცარვე-
ბა, დაიცარა, იძახება, შეიძახა.
- a-хә́ра** ზმნ. 2. ძოვა იхә́у́ეит, ихә́йт
ძოვს, მოძოვა.
- a-хә́ры́шьха** არს. მური; შდრ. ахә́á-
шьха.
- á-хә́са** არს. ქალები.
- á-хә́сахә́цқә́а** არს. მრ. (მზ. а́пхә́ы́снә́а)
ქალიშვილები, ქალწულები, გასა-
თხოვარი ქალები.
- a-хә́шьады́** არს. მამიდა.
- a-хә́тцә́ы́** არს. (საქონლის, მაგ., ცხე-
ნის) მკერდი, გულმკერდი.
- á-хә́хә́абжь** არს. ყვირილის ხმა, ყვი-
რილი.
- a-хә́хә́áга** არს. ფოცხი.
- a-хә́хә́ара** ზმნ. ყვირილი, დაყვირება.
ды́хә́хә́ბит, ды́хә́хә́еит ყვირის,
დაიყვირა.
- a-хә́ы́гә́ра** არს. ბორცვაკი.
- a-хә́ы́зба** არს. დანა.
- á-хә́ы́зба́тра** არს. დანის ქარქაში.
- á-хә́и́хә́ы́кრა** ზმნ. დაკუტება. дхә́ы́-
хә́ы́кы́ит დაკუტდა.
- a-хә́ы́мца** არს. კოცონი სამოვრებზე,
მწყემსების მიერ გაჩაღებული.
- a-хә́ы́напъ** არს. თავგი.
- a-хә́ы́напъду** არს. ვირთაგვა, ვირთხა.
- a-хә́ы́напъкы́га** არს. სათაგური.
- a-хә́ы́нткáр** არს. მეფე, ხონთქარი,

ხელმწიფე.

- а-хынткárра** *ზმნ.* 1. მეფობა.
а-хынткárра *არს.* 2. სახელმწიფო, სამეფო, საბრძანებელი.
а-хэынцэá *არს.* ტალახი, ლაფი, ტლაპო.
а-хэынцэарá *არს.* ტალახიანი ადგილი.
а-хэынцэрá *არს.* ღილი.
а-хэынцэрáпъшь *არს.* გულწითელა.
а-хэынцэрkáпъшь *არს.* (ზზიფ.) იხ. ахэнтэрáкáпъшь გულწითელა.
а-хэýртá *არს.* სამოვარი, საბალახო.
а-хэýс *არს.* ხზო.
а-хэýстра *არს.* სახბორე.
а-хэýс-хьчá *არს.* მეხბორე.
а-хэýшэ *არს.* ოთხ ბომზე მოწყობილი სადარაჯო ყანაში.
а-хэýшэт *არს.* ოთხ ხის ბომზე აღმართული სადარაჯო; ჩვეულებრივ მას აწყობდნენ ყანაში.
а-хэýхэ *არს.* მტრედი.
а-хэýхэпъштэáла *ზედს.* მტრედის ფერი, ცისფერი, ღია ლურჯი.

Ф

- ф-** *რიცხვ.* რიცხვითი სახელის (ფნა ექვსი) შეკვეცილი ფორმა.
а-фáра *ზმნ.* 1. ჭამა.
а-фáра *არს.* 2. მჭამელი. ачýмáзáра ავადმყოფობა.
а-фáртýн *არს.* ქარიშხალი, ქარტეხილი, გრიგალი.
а-фáрхь *არს.* ფიხი.
а-фáсрá *ზმნ.* მეხის დაცემა. афýнсыит მეხი დაეცა.
á-фáтэ *არს.* საჭმელი, საკვები.
á-фáтэ áжэтэ *არს.* საჭმელ-სასმელი, სურსათ-სანოვაგე.
á-фáтэkáтáцáы *არს.* მზარეული.
а-фáкь *არს.* ორთქლი.
фнá *რიცხვ.* ექვსი (ნ.).

- фнáкá** *რიცხვ.* ექვსიოდე (ნ.).
фнá-фнá *რიცხვ.* ექვსი-ექვსი (ნ.).
фнá-фнáлá *რიცხვ.* ექვსი-ექვსად (ნ.).
á-фéргь, афéргь хэá *ზმნზ.* ძლივძლივობით, რის ვაინაჩრობით.
феврáль *არს.* თებერვალი.
á-феида *არს.* მოგება.
а-фэрым! *შორისდ.* ბარაქალა! ყოჩად! აფერუმ! афэрым, áрпýс, афэрым! აფერუმ, ბიჭო, ეფერუმ!
а-фэскá *არს.* ფესი.
фи! *შორისდ.* ფუ! ფუი! ფიე!
а-финáр *არს.* ფანარი; შდრ. афонáр.
а-флýкá *არს.* ნუშა (მცირე ნავი); შდრ. анышь.
а-фликахьчá *არს.* მენავე.
фо *ზედს.* უჭმელი. фо-сымáмызт, жэýу сýмáмызт უჭმელუსმელი ვიყავი; იხ. жэýу.
а-фýн *არს.* 1. ჭექა-ქუხილის ღმერთი.
а-фýн *არს.* 2. მეხი.
фýнмзтэи *ზედს.* ექვსთვიანი.
фýнштэи *ზედს.* ექვსდღიანი.
фýнтэ *რიცხვ.* ექვსჯერ.
а-фýртым *არს.* ქარიშხალი, ქარტეხილი, გრიგალი; შდრ. афáртýн.
а-фýнрmáхьц *არს.* (ზზიფ.) წნელი; შდრ. ачýн.
а-фýрхáтá *ზედს.* ყოჩალი, ვაჟკაცი, მამაცი.
а-фýрхáтáрá *არს.* ვაჟკაცობა, სიმამაცე.
а-фýрхáтáпáс *ზმნზ.* ყოჩადად, მამაცურად, ვაჟკაცურად.
а-фýрхáтáхáрá *ზმნ.* дфýрхáтáхéит ვაჟკაცობის, მამაცობის გამოჩენა.
а-фýрцýán *არს.* სირჩა.
á-фýрхэá *ზმნზ.* მყის, სასწრაფოდ, წამსვე.
фýшэ *რიცხვ.* ექვსასი (ნ.).
фýшэáы *რიცხვ.* ექვსასი (ადამ.).
фýцýáрá *ზმნზ.* ექვს ადგილას.

a-φapά ზმნ. ყნოსვა, დაყნოსვა, სუნ-
ვა, დასუნვა. დაφουεит, დაφαιт ყნო-
სავს, დაყნოსა, სუნავს, დასუნა.
φды რიცხვ. ექვსი (ადამ.).
a-φды არს. სუნი.
φдык რიცხვ. ექვსი (ადამ.).
a-φдыкpά ზმნ. სუნის აღება. აფды
акуеит, აφды акыит სუნს იღებს,
სუნი აიღო.
φдыккa რიცხვ. ექვსიოდე (ადამ.).
φдык-φдык რიცხვ. ექვს-ექვსი (ადამ.).
φды-φдыла რიცხვ. ექვს-ექვსი (ადამ.).

ღ

ღ- რიცხვ. რიცხვითი სახელის (ღნა
ორი) შეკვეცილი ფორმა.
ღ-ღ არს. ჩრჩილი.
a-ღá ზედს. ხმელი.
a-ღáгapа ზმნ. ამოყვანა.
ღ-ღагылаpа ზმნ. წამოდგომა. дѠа-
гылеит წამოდგა.
ღ-ღада ზმნზ. (მიწის დაქანებულო-
ბის მიხედვით) ზემოთ (საპირის-
პიროა ჰლადა).
a-ღадapа არს. აღმართი.
a-ღадахы́н ზმნზ. ზემოთ.
a-ღáза არს. 1. ქანჩი.
a-ღаза არს. 2. ლაქა სახეზე.
a-ღáза ზედს. 3. ნახმარი, გაცვეთი-
ლი, მოძველებული (მაგ., ტანისა-
მოსი).
a-ღáзахаpа ზმნ. მოძველება. иѠáза-
хеит მოძველდა. (ჩვეულებრივ
ტანისამოსზე იტყვიან).
a-ღáзахахapа ზმნ. მოძველება. иѠáза-
хахеит მოძველდა. (ჩვეულებრივ
იტყვიან ტანისამოსზე).
ღажá რიცხვ. ოცი (ნ.).
ღажәады რიცხვ. ოცი (ადამ.).
a-ღáр არს. ღვარი, ნიაღვარი, ნაღვა-
რევი.

ღ-ღapа არს. ბუნაგი, სორო, ჩიბე.
a-ღapά ზმნ. ხმოზა. иѠоит, иѠеит
ხმეზა, გახმა.
a-ღáршытpа არს. ღვარის, ნიაღვრის
კალაპოტი.
a-ღын аршыpá ზმნ. (ღვინით) თროზა,
დათროზა. ады даиpшыт დაათრო.
a-ღáпpа ზმნ. ახტომა. дѠáпeит ახტა.
a-ღын ашыpá ზმნ. ღვინით თროზა. ады
дашыт ღვინით დათვრა.
a-ღáша არს. (ზზიფ.) აღáш სამშაბათი.
a-ღáткьapа ზმნ. წამოხტომა. дѠá-
ткьоит, дѠáткeит წამოხტეზა, წა-
მოხტა.
ღ-ღаѠ-ღаѠpа ზმნ. (ზაყაყზე) ყიყინი.
иѠаѠ-ღаѠуеит, иѠаѠѠѠeит ყიყინებს,
იყიყინა.
ღна რიცხვ. ორი (ნ.).
ღнанын რიცხვ. ორად.
ღнакá რიცხვ. ორიოდე (ნ.).
ღна-ღнá რიცხვ. ორ-ორი(ნ.).
ღна-ღнáла რიცხვ. ორ-ორად, წყვილ-
წყვილად (ნ.).
a-ღеж ზედს. ყვითელი.
a-ღежьpа არს. სიყვითლე.
a-ღежьхаpа ზმნ. გაყვითლება.
иѠежьхеит გაყვითლდა.
ღепьхá ზმნზ. ისევ, კვლავ, კვალად,
კიდევ.
a-ღнагáлаpа ზმნ. შენობაში, ოთახში
შეყვანა. иѠнаигалеит შეიყვანა.
a-ღнáлаpа ზმნ. შენობაში, ოთახში:
შესვლა, შემოსვლა. дыѠнáлеит შე-
ვიდა, შემოვიდა.
a-ღнáларта არს. შესასვლელი.
a-ღнáжьлаpа ზმნ. შენობაში, ოთახში:
შეშვება, შემოშვება. иѠнаижьлеит
შეუშვა, შემოუშვა.
a-ღнáжьpа ზმნ. დიდი, მძიმე რისამე
შენობაში შეგდება. иѠнаижьыт შე-
აგლო.
a-ღнартá არს. ოჯახი.

- ა-ანარჟხარა ზმნ.** შენობაში, ოთახში შენათება. ионаирჟხეიტ შეანათა.
- ა-ანარშერა ზმნ.** მსუბუქი რისამე შენობაში, ოთახში შეგდება. ионаиршэიტ შეაგდო.
- ა-ანარჩრა ზმნ.** კვამლის, ორთქლის და მათ მსგავსთა შენობაში, ოთახში დაგუბება. ионаирჩიტ დააგუბა.
- ა-ანარხაზარა ზმნ.** (შენობაში, ოთახში) შეთრევა. ионаирхэазэიტ შეათრია.
- ა-ანაჟყირა ზმნ.** (სახლში, ოთახში) შეფრენა. ионаჟყირიტ შეფრინდა.
- ა-ანაჟაზარა ზმნ.** შენობაში შეცოცება, შეძვრომა, შეხობება. ионаჟაზэიტ შეცოცდა, შეძვრა, შეხობდა.
- ა-ანარა ზმნ.** გამორეკვა, გამოგდება, გარეკვა. ианыицеит გამორეკვა, გამოაგდო, გარეკა.
- ა-ანის არს.** სახლი.
- ა-ანისმათა არს.** ავეჯი, ავეჯეულობა, დგამი.
- ა-ანისჟკალა ზმნ.** შიგნიდან.
- ა-ანისჟყირა ზმნ.** რაიმე შენობიდან, ოთახიდან გამოფრენა. ианыჟყირიტ გამოფრინდა.
- ა-ანისჟკა ზმნ.** შინ; ааныჟკა დცэიტ შინ წავიდა.
- ა-ანისჟაშარა ზმნ.** შენობიდან, სულის დენა. ианыშაშэიტ; ианыშაშээიტ სუნი გამოდის, სუნი გამოვიდა.
- ა-ანისჟრა ზმნ.** გამოსვლა, გასვლა. дыаныჟრიტ გამოვიდა, გავიდა.
- ა-ანრა ზმნ.** 1. დღეება, გადღეება თქვევა, ათქვევა, გათქვევა, გაქნა. иауэიტ, ианыიტ დღეებს, გადღეობა, თქვეფს, ათქვიფა, თქვეფს, გათქვიფა, ქნის, გაქნა.
- ა-ანრა ზმნ.** 2. წერა. иауэიტ, ианыიტ წერს, დაწერა.
- ა-ანრა-ჟხარა ამდყრა არს.** უწიგნურობა, წერა-კითხვის უცოდინარობა.
- ა-ანრა-ჟხარა ззымдыруа ზედს.** უწიგნური.
- ა-ანის არს.** ღვინო.
- ა-ანისა არს.** 1. სადღეები იარაღი.
- ა-ანისა არს.** 2. საწერი იარაღი.
- ა-ანის არს.** ტკბილი ღვინისა, ამბოხი.
- ა-ანისა არს.** ამხანაგი. მრ. аанызцаа.
- ანისაჟაჟ ზმნ.** ამხანაგურად.
- ა-ანისჟ ზედს.** უშნოდ გრძელი.
- ა-ანისმაა არს.** ერთგვარი არფა.
- ა-ანისმაგ არს.** ცოცხი.
- ა-ანისნაშა არს.** მეორე თოხი, მეორეჯერ გამარგვლა.
- ა-ანისნაჟა არს.** ღვინის მწდე, მერიქი ფი.
- ანისთა რიცხვ.** ორჯერ, ორგზის.
- ანისთაჟრისრა ზედს.** ორნახადი. аныстэჟრისრა уатка ორნახადი არაყი.
- ა-ანისნაჟაჟა არს.** ანაოშვი.
- ა-ანისნაჟაჟარა არს.** აოშვა.
- ანისნაჟაჟა რიცხვ.** ორმოცი (5.).
- ანისნაჟაჟეი ჟაბა რიცხვ.** ორმოცდაათი (5.).
- ანისნაჟაჟეი ჟაბის რიცხვ.** ორმოცდაათი (აღამ.).
- ა-ანისრა არს.** დამწერლობა.
- ა-ანისსტაა არს.** ეშმაკი.
- ა-ანისსტაარა ზმნ.** ეშმაკობა, ქაჯობა.
- ა-ანისკაჟარა არს.** მეღვინეობა.
- ა-ანისკაჟაის არს.** მეღვინე.
- ანისთა რიცხვ.** ორასი (5.).
- ანისთაის რიცხვ.** ორასი (აღამ.).
- ა-ანისჩარა ზმნ.** შემკობა, მორთვა. ианычэიტ, ианыჩეიტ ამკობს, შეამკო, რთავს, მორთო.
- ა-ანისჩარა არს.** მარანი.
- ა-ანისჩა არს.** ილლია.
- ა-ანისჩრა არს.** ილლია.

ა-იწყრაკრა ზმნ. ამოღლიავება, იღლიაში ამოღება, იღლიაში ამოჩრა. ииწყრაикыит ამოიღლიავეა, იღლიაში ამოიღო, იღლიაში ამოიჩარა.

ა-იწყრაყრა ზმნ. ამოიღლიავება, იღლიაში ამოღება, იღლიაში ამოჩრა. ииწყраყреит ამოიღლიავეა, იღლიაში ამოიღო, იღლიაში ამოიჩარა.

ა-იწყრაყრა ზმნ. ამოღლიავება, იღლიაში ამოღება, იღლიაში ამო-

ჩრა. ииწყრაиршит ამოიღლიავეა, იღლიაში ამოიღო, იღლიაში ამოიჩარა.

იწყრა რიცხვ. ორი (ადამ.), ორნი.

ა-იწყრაгы რიცხვ. ორივე კაცი, ადამიანი.

იწყრა ზმნზ. ორ ადგილას.

იწყრაка რიცხვ. ორიოდე (ადამ.).

იწყრა-იწყრა რიცხვ. ორ-ორი (ადამ.).

იწყრა-იწყრაღა რიცხვ. ორ-ორი, ორ-ორად (ადამ.).

შემოკლებათა განმარტება

- აბჟ. – აბჟუური
 ადამ. – ადამიანი
 არაგონ. – არაგონიერი
 არს. – არსებითი სახელი
 ბზიფ. – ბზიფური
 გადატ. – გადატანითი მნიშვნელობით
 დინამიკ. – დინამიკური ზმნა
 ეთნ. – ეთნოგრაფიული
 ზედს. – ზედსართავი სახელი
 ზმნ. – ზმნა
 ზმნზ. – ზმნიზედა, ზმნისართი
 თანდ. – თანდებული
 კავშ. – კავშირი
 მკ. – მამაკაცის კლ.
 მრ. – მრავლობითი რიცხვი
 მხ. – მხოლობითი რიცხვი
 მოძვ. – მოძველებული
 ნ. – ნივთის კლ.
 ნაცვ. – ნაცვალსახელი
 ნაწ. – ნაწილაკი
 რიცხვ. – რიცხვითი სახელი
 სტატ. – სტატიკური ზმნა
 ქ. – ქალის კლ.
 შორისდ. – შორისდებული
 წიგნ. – წიგნის ენით

ინდექსი

ა

აბაზებით დასახლებული მხარე
ჩრდილოეთ კავკასიაში აშაქ

აბანო абана

აბგა á-ртмак

აბგა а-хәырцъын

აბედი а-цәымсá

აბეზარი а-гәһпцәáга

აბზინდა á-гънц

აბლაბუდა а-бызката́хара

აბრაში а-еһхәаиацәа

აბრეშუმი а-бырцъын

აბრეშუმის ჭია а-кánч

აბუჩად აგდება а-тәámбара

აბჯარი а-кәáлз, акәалзһ

აგლეჯა á-мжәара

აგრილება á-хьшәашәарахара

აგური а-кьармыт

აგური а-кьырмыт

აგურსაწვავი ღუმელი а-кьармыт-
зырта

აგურხანა а-кьармытзырта

ადათი а-цáс

ადამიანთა სული а-уаапсýра

ადამიანი а-уаáһ

ადამიანის საშვილოსნო а-казык

ადამიანისშვილი а-уаапсý

ადამიანობა á-уаáра

ადამიანურად уаáцáс

ადგილ-ადგილ ცყარá-цყара

ადგილი, სადაც არის პატარა მოვ-
ლილი გაშენებული ტყე а-кәá-
цара

ადგილი, სადაც ლობიოა დათესილი
а-кә́һдра

ადგილი, სადაც ლობიოა დათესილი
а-кә́һдырта

ადგომა а-гн́лара

ადვენება á-шьтатара

ადვილად аламáла

ადვილი ймариоу

ადილელი á-едыгъа

ადნობა а-шьтáзүтра

ადრეული а-гъáса

ადრითვე зáанат, заанатц

ადუღება а-ршра́

ავად გახდომა а-чымазаахарá

ავადმყოფი а-чн́мазаады

ავადმყოფისთვის, მიცვალებულის-
თვის ღამის თევა á-чагъшьара

ავადმყოფობა а-чн́мазара

ავარდნა á-цкьара

ავეჯი а-әһн́მაтәа

ავი а-бааапсý

ავი á-цәгъа

ავჟანდა а-еышькы́л

ავრეზი а-разáга

ავსება а-ртәра́

ავშარა а-һáхәта

ავარმაცი а-кьáт

ავნაური áამыста

ავნაურობა áამыстара

ათ ადგილას жәáцყара

ათ-ათად жәაба-жәაბáла

ათ-ათი жәაба-жәაბá

ათ-ათი жәაәһк-жәაәык

ათ-ათი жәაәһк-жәაәһла

ათას ადგილას зкьн́цყара

ათასი (ადამ.) зыкьәһ

ათასი (ადამ.) зыкьәһк

ათასი (ბ.) зкьы

ათასი წელი зыкьн́აшыкәса

ათასობით зкьн́-зн́кьла

ათასობით зыкьә-зыкьәһла

ათასჯერ	зкъынтә	ალაწოდა	á-цәбылднз
ათი (ბ.)	жәбá	ალაპი	а-лáх
ათი (ადამ.)	жәады́	ალვახაზი	а-халуá
ათი (ადამ.)	жәады́к	ალი	á-мцабз
ათიოდე	жәабака́	ალი	а-зынълан
ათიოდე	жәады́кка	ალიაქოთი	а-уу́
ათშაურიანი	а-маатбжá	ალიკაპი	а-ყáңа
ათჯერ	жәантә	ალიონი	а-цәб́лашамта
აი	áа	ალკუნი	а-зтáс
აი	абáр	ამ დამიდან	уахáрнахыс
აივანი	ábáртца	ამაგი	а-хáқ
აივანი	а-соф	ამოდ	бáша
აივნის შუა სვეტი	а-гәáшьа	ამას იქით	абр́йнахыс
აისი	а-цәб́лашамта	ამას წინაზე	жәахá
აკაზმულობა ცხენისა	а-е́ыматәа	ამას წინათ	аакы́йска
აკაპი	а-ყáңа	ამატირებელი	а-რцә́буага
აკარწახეზა	а-цыркәáкәара	ამლამ	уахá
აკაცია	á-лакация	ამლამდელი	уахатә́й
აკვანი	а-гáра	ამლამვე	иахáцә́кя
აკვანში ჩაწვენა	а-гáратцара	ამლღებულ რამეზე დადგმა	á-кәыргы́лара
აკვანში ჩაწვენილი ბავშვის მუხ-			
ლებზე დასადები პატარა ბა-			
ლიში	а-шьапы́кәцá	ამაყი	а-ңáгъа
აკვანში ჩაწოლა	а-гáрлара	ამაყოზა	а-ңáгъара
აკვიატება	а-хтакра́	ამზავი	á-жәабж
აკვნიდან ადგომა	а-гáртцра	ამზავი	а-цтәá
აკვნიდან ამოყვანა	а-гáрхра	ამზავი	á-збахә
აკვნის ბავშვი	а-гаранцá	ამზავი	а-хабáр
აკვრა	á-цақахәара	ამგვარად	абáсала
აკიდება	á-зқәынцара	ამდენ ხანს	арскáамта
აკლდამა	а-дамра́	ამდენ ხანს	арскáк
აკლება	áимтәара	ამდენი	абарскатә́й
აკრეფა	á-кәышәара	ამდენი	абаскáк
აკრძალული დღე	á-мшььарс	ამდენი	абаскаа́ык
აკრძალული დღე	а-мшььара	ამდენი	арты́скаთәй
აკრძალული დღის დაცვა	á-мш	ამდენი	арскáк
აშყარა	ашьарá	ამდენი	арскатә́й
ალაგე	а-хты́ста	ამდენი	аркаа́ык
ალაპარაკება	а-рцәáжәара	ამდროინდელი	уажәтә́й
ალაფი	а-кашьра́	ამთავითვე	уажәна́тә
		ამიერ	аахы́тц

ამიერიდან уажəшьтáрнахыс
 ამიერ-კავკასია аахыт-кавказ
 ამის, იმის დრო არ არის иáамтам
 ამისთანა абриѐиџш
 ამოგლეჯა á-тжəара
 ამოდენა, ამდენი абриáкара
 ამოვარდნა а-тџарá
 ამოთხრა á-тхра
 ამოიღლიავება а-ѳытратара
 ამოკერება á-цазахра
 ამოკრეფა á-лкəшəара
 ამომრჩეველი á-лхѳы
 ამონთხევა а-ѳыхра
 ამოოხვრა á-кəыџсычхара
 ამოპარსვა а-тсаарá
 ამორეცხვა а-тыџəჟəара
 ამორჩევა á-лџшаара
 ამორჩევა а-лхра
 ამორჩეული иáлху
 ამორწყევა а-ѳнахра
 ამოსვლა á-тцра
 ამოსვლა а-тəыџьара
 ამოტანა а-хагалара
 ამოტება а-кრა
 ამოფარება а-ѳáватəахра
 ამოფხევა а-тыџььаарá
 ამოქოლვა á-шəахара
 ამოღება а-тгарá
 ამოღება а-тхრა
 ამოღლიავება а-ѳыттракра
 ამოღლიავება ə-ѳытцраршра
 ამოყვანა а-тгарá
 ამოყვანა а-ѳáგара
 ამოყორვა á-шəахара
 ამოშენება á-шəахара
 ამოშრობა а-табарá
 ამოძრობა а-тџаарá
 ამოწერა а-гəылыѳра
 ამოწერა а-ныџра
 ამოწვდა а-тџаарá

ამოწურვა а-трыкəкəарá
 ამოწყდომა á-кəынтəара
 ამოწყდომა á-кəჟაара
 ამოჭრა а-гəылџкара
 ამოჭრეთა а-кრა
 ამოხაპვა а-ттарá
 ამოხევა а-гəылжəара
 ამოხტომა а-тыџара
 ამპარტავანი а-ѳхарззала
 ამპარტავანი, ყოყონა а-зáжə
 ამჟამად уажə-азы
 ამტანობა á-лазара
 ამხანაგები ერთმანეთისათვის
 ииѳцəа
 ამხანაგი а-ѳыза
 ამხანაგობა ииѳызара
 ამხანაგურად ѳызатцас
 ან иá
 ან ма
 ანაოში ა-ѳынцəəჟə
 ანდამატი а-мхылдыз
 ანდერძი а-уасиáт
 ანთება а-кრა
 ანკარა а-ჟырлашə
 ანკესი а-тəგəыრ
 ანჩახი а-кəადыр-ბაə
 ანჩახი а-кьáхь
 ანჩხლი а-џьѳы
 ანცობა á-цəიიგкра
 ანძა а-мызგəыт
 ანწონარი а-მтырბьირá
 ანჯამა á-чта
 ანჯამა а-халкá
 აოშვა а-тыхრა
 აოშვა а-ѳынцəəჟəара
 აპეური а-хəтარхá
 აპილპილება иицралара
 აპკი а-ჟəáჟə
 აპოხტი а-жьтáá
 არა мап

არა უშავს რა егъаурым	არც ისე замáнак
არა, არ мамоу	არწივი а-уáрба
არავინ ავэгьы	ას ადგილას шэы́цъара
არავის ავэгьы	ას ერთი (ბ.) шэй акы́
არათითი а-мацэáзнацэа	ას ერთი (ადამ.) шэй ავэ́ны
არათითი а-нацэáзнацэа	ასაკი á-кэра
არამზადა а-цэыгьхы́цфа	ასაკულსრულობა á-кэыранамзара
არამცდარამც áмалахагы	ასალი а-сахэре́и
არასდროს дгы́лаха́ан	ასანთი а-цэы́ц
არასდროს енакэзаалакь	ასასვლელი а-хáларта
არასრული йназам	ას-ასი (ბ.) шэкы́-шэкы
არაფერი а-кгы́	ას-ასი (ადამ.) шэды-шэды́
არაფერი შვილია бáшак	ასე абáнс
არაფერია агъаурым	ასე абас
არაფერია егъаурым	ასე áрс
არაფრად а-кашэ́а	ასე ас
არგასაჩენი á-мхшатэ	ასე თუ ისე ишакэхалáкь
არევა áилагара	ასეთი áрс
არევა áилады́нтра	ასვლა а-хáлара
არევა-დარევა áидарды́нтра	ასვლა á-хэнара
არეულობა áиладеи́лас	ასი (ბ.) шэкы́
არვე á-уасагáртá	ასი (ადამ.) шэды
ართვალი а-цэыршэ́ага	ასი (ადამ.) шэдык
არიდება а-кэы́ბлаарá	ასისთავა á-пъшьрахэышэ шкэ́აკэа
არნახული уаф-йимбац	ასკინკილა а-цыркы́нпъара
არსად цъаргы́	ასმა á-кэыртэара
არტახი а-гаралахэ́ა	ასო áнбан
არტახი а-мшэкэ́ან	ასობით шэкы-шэкы́ла
არტახი а-хэчкэы́ურшá	ასული а-пъхá
არფა а-хы́маа	ასხლეტა а-нпъарá
არღვევა а-хшэარá	ასხმა а-რы́нпъхра
არყი а-цáацла	ასჯერ а-шэын́тэ
არყის ხე а-цáацла	ატამი а-тамá
არშიყოზა, გაარშიყევა á-еырбара	ატირება а-რцэ́ныуара
არჩევა а-лапъшра	ატლასი áтлас
არჩევანი а-ლაпъшы́რა	ატლასი ქსოვილი, სტავრა а-тасбыр- сá
არჩევინება á-ларпъшара	ატყდობა а-зцысрá
არჩვი а-кэасáბ	აუარებელი цфá-зმáм
არც ერთი а-кгы́	აუგი á-хы́ымзჲ
არც თუ ცოტა имáчы́мкэа	

აურზაური a-yú
აუცილებლად хымпдада
აფერუმ! a-ферѳм!
აფთიაქი афѳека
აფრა a-ბნჩა
აფრა á-ბრა
აფრენა á-шьтѳრაара
აფრენა á-шьтѳыრა
აფრენა á-тѳыრა
აფხაზეთი Афснѳ
აფხაზეთის მთავარი a-ბსჩა
აფხაზეთისა аѳснѳтѳи
აფხაზი áѳсуа
აფხაზურად аѳснѳшѳала
აფხაზური áѳсшѳა
აფხაზური ენა áѳсуа бѳызшѳа
აქ арá
აქა-იქ анá-арá
აქამდე арánѳა
აქამდე уажѳнѳраанѳა
აქაური абрátѳи
აქაური арátѳи
აქედან арánтѳи
აქედან арстѳи
აქედან астѳи
აქეთ абрáха
აქეთ арáхь
აქეთა მხარეს арѳрахь
აქეთური арѳрахьтѳи
აქლემი a-მáხѳ
აქნა áиѳыхра
აღდგომა á-მшаѳ
აღება á-шьтыхра
აღება ამაღლებული ზედაპირიდან
 á-кѳхра
აღვირი á-ბჟა
აღთქმა a-ѳатахьá
აღთქმის მიცემა a-ѳатарá
აღმართზე დადგომა a-ѳაгыларა

აღმართზე, კედელზე ასვლა a-кнѳд-
 лара
აღმართი a-ადара
აღმოსავლეთი a-мрагыларა
აღმოსავლეთი a-мрагыларта
აღმოცენება a-цѳнѳყара
აღნაგობა áиѳартѳа
აყენებს a-ргыларა
აყვავება á-шѳтра
აყირო a-мкѳнѳბа
აყლაყყდა á-цѳбылднѳз
აყლაყყდა a-цѳызнѳ
აშენება a-ргыларა
აშვება a-хáжьларა
აშშორება a-кѳнѳკრა
აშრატებული რძე á-хшцѳгѳа
აშხარელი á-шьхаруа
აჩაჩა á-цѳმატѳа
აჩრდილი á-гага
აჩუ! чóу
აჩქარება á-рщакра
აცივება á-хьтахара
აციცება á-кѳლара
აციურება a-цнѳларა
ადრობა á-мцра
აწ уажѳшьтá
აწ шьта
აწევა á-шьтыхра
აწევა á-харакра
**აწეულზე, ამაღლებულზე, დაფე-
 ნილზე დაწოლა** a-кѳыиара
აწმენდა á-шьтырцкѳაара
აწონა á-капанра
აწონ-დაწონა a-кѳарá-кѳანѳа
აწყობა áибытара
აწყობა a-хьарá
აჭარელი a-чóу
ახალგაზრდა a-чкѳын
ახალგაზრდა a-ѳá
ახალგაზრდობა a-чкѳынра

ახალგაზრდობა а-ყარ
ახალგაზრდობა а-ყარა
ახალგაზრდული შესახედაობა
 а-чкəын ҭшра
ახალთახალი а-ყыщыххара
ახალი а-ყыщ
ახალი მთვარე á-мзаყа
ახალი მურყნის, თხმელის ტყე
 á-лтарра
ახალი წელი áшыкəыс ყыщ
ახალი წლის დღესასწაული
 хечхəама
ახალმოსახლე а-ყыщнхады
ახალუხი а-каба
ახლა абрыжəын
ახლა уажəын
ახლავე уажəынтəкьа
ახლაც уажəгьын
ახლაზან уажə-аакьыскьа
ახლო ნათესავი а-гəыщхəын
ახლო ნათესავი, ჭირისუფალი а-
 тынхá
ახლო, ახლოს, მახლობლად ааигəá
ახლოს მოწვევა áаскьагара
ახო а-хəყарра
ახორი а-ყыщхəыча
ახოს გატეხა а-хəყარá
ახტომა а-шьтыҭшара
ახტომა а-əаҭшара
აჯა-ბაჯად სიარული
 а-тəаáмаара
აჯილღა а-кьáкəа

ბ

ბასი áищəажəара
ბაბაჭუა а-бызкатаҭах
ბაბუა áбду
ბაგა а-ყыщхəыча
ბაგე а-кьыщшə

ბადე á-каҭа
ბადეკონი а-ҭякьáл
ბადრი მთვარე а-мза-тəын
ბადრი მთვარე á-мза-тəымта
ბადრიჯანი а-патырцəын
ბავშვების სათამაშო ურემი а-гəаргə-
 алəи
ბავშვი á-саби
ბავშვის საალერსო სახელი дыргəын
ბავშვობა а-хəычрá
ბაზაზი а-баҭииəы
ბაზარი а-базáр
ბაზარი а-цəармыкьа
ბაზარხანა а-баҭиирта
ბაზო а-шəвáз
ბაზრობა а-базáр
ბაია а-байа
ბაია á-лагəeimхəц
ბაირამი а-баирáм
ბაკი а-ყыщкəаха
ბაკმი а-гəáр
ბაკმი а-ყыщкəаха
ბალამწარა á-цаша
ბალახეულის წვრილი ღერო а-хыщə
ბალახი а-хаскьын
ბალახიანი ადგილი а-хаскьынра
ბალდუმი а-тыщхəытáд
ბალთა á-ҭыщ
ბალი á-ца
ბალიში а-балышь
ბალიში а-хчы
ბალიშისპირი а-хчыхькьа
ბალღამი а-блаáм
ბალღი á-саби
ბალღურად хəычцáс
ბამბა а-бамбá
ბამბეული а-бамбалых
ბანა, დაბანა á-жəжəара
ბანაობა а-ყыщкəაბара
ბანდალი á-бнəҭара

ბანება á-кәабара	ბალი a-ბაჩხა
ბანის თქმა á-რწყызра	ბალღინჯო a-ბტყ
ბანის მიცემა á-цырწყызра	ბალღინჯო a-капá
ბანქო a-маца	ბალღარი a-ბაჩხა
ბანქოთი მკითხაობა á-мацакәпсара	ბაყალი a-შაბერთიფი
ბანქოს თამაში a-мацасра	ბაყაყი á-დაფხ
ბანცალი á-ბწყაყრა	ბაშლიყი a-хтырпá
ბანჯგვლიანი á-қамса	ბაწარი a-ша
ბანჯგვლიანი á-қамсыс	ბაწარი a-шаха
ბანჯგვლიანი a-қамсхә́ньц	ბაჭაჭყანა a-мачкár
ბანჯგვლიანობა á-қамсысра	ბაჭაჭყი a-барцкáл
ბაჟი a-ბაყ	ბაჭია მოზრდილი a-жыапáркьа
ბარათი á-салам-шәкәы	ბაჯბაჯი á-қамсара
ბარაქალა! a-фер́ым!	ბღღვნა a-цәрхәрá
ბარბაცი a-гары́ гаеара	ბღღვნა a-хә́ьлхра
ბარგი-ბარხანა á-ма́тә́адытәа	ბებერა a-ჟაფხა
ბარდი a-ბარდ	ბებერი აჯә
ბარდნა палá-палá	ბებერი á-тахмада
ბარდნარი a-ბარдра	ბებერი иáжәу
ბარვა a-еарá	ბებერი a-лыгажә
ბარი a-дәкárшәра	ბებერი აჯә
ბარი a-жы́га	ბებერივით тахмадацас
ბარი-ბარში არიან еитóуп	ბებია áнду
ბარი-ბარში ვართ хайтóуп	ბებია нануу
ბარი-ბარში ხართ шәеитóуп	ბებკი a-кә́ьршә
ბარკალი á-маха	ბებრობა á-тахмадара
ბარკლის წინა ნაწილი a-пъ́ьматә	ბებრუცანა á-тахмадажә
ბარქაში a-გაბალაá	ბებუთი a-бәбу́т
ბარში საქონლის ჩამორეკის დრო a-шьхáлбаан	ბეგვა a-жәарá
ბარძაყი a-уáтәа	ბეგვა a-ра́бара
ბასრი á-цар	ბეგვა a-хәáхәара
ბატი a-кы́з	ბეღვა á-გәყირა
ბატკანი a-сы́с	ბედი ацъал
ბატონობა áхра	ბედი áцъал-хә
ბატონყობა ахрáтәра	ბედი a-разкы
ბაქია a-ехәа	ბედი a-пә́пш
ბაქია a-хырехәაფы	ბედისწერა ацъал
ბაქმაზი a-бақы́маз	ბედისწერა áцъал-хә
ბაღარა á-бнаҳәыгә	ბედისწერა a-пә́пш
	ბედკრული á-насы́пцәгьа

ბედნიერება	á-насып	ბეჭი	á-жәшәә́кьа
ბედნიერი	á-насып змóу	ბეჭი	а-жәышәә́кьа
ბედშავი	á-лахьышәшә	ბზა	а-шынц
ბედშავი	á-насыпъеиқәатәа	ბზე	á-пъа
ბედშავი	а-разкыцәгьа	ბზე	а-чáz
ბევრ ალაგას	акырцъара	ბზიანი ადგილი	а-шынцра
ბევრგან	шьáрдáцъара	ბზიკი	а-шхы́рцәаңь
ბევრი	á-рацәа	ბზიფელი	а-бзы́пъуа
ბევრი	шьáрда	ბია	а-бйá
ბევრის მნახველი	акырзбахиóу	ბიბილო	а-й́ка
ბევრჯერ	акырнтә	ბიბინი	á-кашәкашәара
ბეზღება	á-напъхара	ბილიკი	а-моахәáста
ბელადი	а-пънза	ბინდი	áилашәшәымта
ბელადი	а-пънзаә	ბიჟიკი	а-еахәыс
ბელტი	а-нышәгәáл	ბიცოლა	ánшьа ипъхәыс
ბელტნარი	á-нышәгәáлра	ბიცოლა	á-биашья ипъхә́ыс
ბერა	á-мба	ბიცოლა	аншьа ипъхә́ыс
ბერდანი	а-бердána	ბიძა	аншьа
ბერი	а-ბér	ბიძაშვილი ვაჟი	á-биашья ипъ́а
ბერი კაცი	á-тахмада	ბიძაშვილი ვაჟი	á-нашьаипъа
ბერტყვა	а-ршәшәара	ბიძაშვილი ქალი	áбиашья ипъ́а
ბერწი	а-цәрýн	ბიძაშვილი ქალი	á-нлашьаипъ́а
ბერწი	а-хьамәám	ბიძგება	а-гәытáсра
ბექმაზი	а-бекъмáz	ბიჯგი	а-царгәá
ბექობი	а-хә	ბლაგვი	а-цагә
ბელურა	а-баңрéи	ბლითი	а-чархә́н
ბელურა	а-лахәარá-цыс	ბლომად	мáчхәма
ბერავი	á-хәаша	ბლუ	а-әахаәáс
ბერარა	á-хәаша	ბლუზა	а-кьáф
ბეწვი	а-хә́нц	ბნედა	á-гыртә
ბეწვიანი გულა ზურგზე მოსაკიდებელი,		ბნელი	á-лашьаца
რითაც მწყემსები საგ-		ბობოლი	а-хәáрш, ахәаршы́
ზალს ატარებდნენ	а-матәár	ბობოქრობა	а-цәкәырпъара
ბეწვიანი მოუქნელი ტყავი ქვეშაგე-		ბოგა	а-багь́нр
ზად ხმარებული	а-кәáхьча	ბოგირი	а-багь́нр
ბეჭდვა	а-кьы́пъхьра	ბოდვა	á-патара
ბეჭდვითი სიტყვა	а-кьы́пъхь	ბოთე	а-тәмбéл
ბეჭედი	а-мацәáз	ბოლი	á-ләа
ბეჭედი	а-мхә́нр	ბოლო	а-әáцә
ბეჭედი	а-нацәáз	ბოლოს	а-цыхәаны

ბოლოს	а-тыхэытэаны́	ბრიყვი	á-бзамыкə
ბოლოს მოღება	а-цыхэапытəара	ბრიყვი	а-газá
ბოლოქანქალა	а-дырганцыхəа	ბრიყვეულად	газатáс
ბორბალი	а-барбáл	ბრკე ღვინისა	а-шəákəа
ბორბალი	á-гəаж	ბრმა	á-лашə
ბორკილი	а-шьамтлáхə	ბროლი	а-тəцá
ბორკილი	á-шьахага	ბრპენი	а-тсá
ბოროტება	а-баапысрá	ბრპენი	á-пыста
ბოროტი	а-баапысý	ბრტყელი	а-дамáкьа
ბორცვაკი	а-еыгəара	ბრტყელი	а-кьáпыс
ბორცვაკი	а-хəыгəра	ბრტყელი რამის ჩაზნექა	а-тареы́лара
ბორცვი	а-хə	ბრტყელი რამის ჩაზნექა	а-таеы́лара
ბოსელი	а-доура	ბრტყელი რამისაგან აღება	а-ны́хра
ბოსელი	а-камбáшьтра	ბრტყელი ქვა	а-хáкьа
ბოსელი	а-жəтра	ბრტყელსა და ოდნავ ამოღრმავე-	
ბოსტანა	абжы́	ბულ რამეზე დატევა	а-нзáлара
ბოსტანი	а-ýтра	ბრტყელსა და უფეხო, აგრეთვე	
ბოსტნეული	а-утраты́х	ოდნავ ამოღრმავებულ რამეზე	
ბოტი	а-б	დადება	а-нцарá
ბოტი	á-ბაფь	ბრუნვა	á-гежра
ბოტი, ვაცი	аб	ბრძანებულება	а-ýспыка
ბოღაზი	а-ბაფəáза	ბრძმედი	а-хəетаарá
ბოყვი	а-ბы́кə	ბრწყენა	á-ბწყра
ბოყვი	а-шəы́ра	ბრწყინვა	а-цырцы́рра
ბოყინი	á-წყəахара	ბრწყინვალე ახალგაზრდობა	а-хьы́р-
ბოძალი	а-хə́á	ყარ	
ბოძი	á-шьа́ка	ბრჯენის შედგმა	а-царгəара
ბოხობი	а-хы́лпырч	ბუ	а-ты́
ბოხჩა	аилахə́ара	ბუა	а-мы́м
ბჟოლა	а-мжə́á	ბუდეში, წყალზე, საერთოდ	
ბჟოლა	а-мжə́á-какал	სითხეზე დაჯდომა	а-хтə́áლара
ბჟოლის ხე	амжə́á-цла	ბუზანკალი	á-цəымц
ბჟუტვა	а-ტáара	ბუზი	á-мц
ბრალი	а-вбá	ბუზნაკბენობა	а-цəымзкрá
ბრალი	а-хáра	ბუთბუზა	áазахьа
ბრალი, დანაშაული	áара	ბუკი	а-ბы́кь
ბრალის დადება	а-хáратəра	ბუკიოტი	а-ты́
ბრახუნის ხმა	áкыгə	ბუკის ხმა	а-бы́кь-бжы́
ბრინჯი	а-бры́нць	ბულბული	а-карматы́с
ბრიყვი	áга	ბუმბლი	а-бы́мбыл

ბუმბული a-xə
 ბუნაგი a-тнѠრა
 ბუნაგი á-Ѡара
 ბუნება a-тсабáра
 ბურბუშელა á-цѠѠ
 ბურვაკი a-гнчѠс
 ბურთი á-мпыл
 ბურღვა a-кылтѠара
 ბურღულის, ღერღილის ხარშვა
 a-сарá
 ბუსკნაობა a-тѠáсра
 ბუქი a-снѠсакаá
 ბუქი a-ýрт
 ბუღა a-цѠაѠь
 ბუმტულა a-шьúшьа
 ბურქი a-чнѠк
 ბურქენარი a-чнѠкьра
 ბუხარი a-уацаáк
 ბლავილი a-хѠაара
 ბღვერა a-цархѠარá
 ბღინძვა a-Ѡырчра
 ბღულილი a-нѠѠѠра
 ბღუჯი a-уапсѠѠы

ბ

გაადვილება á-мариахара
 გაადვილება á-рмариара
 გაამაყება a-тáгьяхара
 გაამპარტავნება a-ѠырзáжѠра
 გაარჯლება á-рмжьыжькრა
 გაახალგაზრდავება a-რѠара
 გაზარდა áიმალара
 გაზედნიერება a-кьáтара
 გაზერვა á-тарчра
 გაზმა á-цахѠара
 გაზმა სიმისა a-хатцарá
 გაზრა a-ѠыхѠѠáга
 გაზრაზება a-гѠáара
 გაზრაზება a-згѠáара

გაბრტყელება a-ркъѠсра
 გაბურძენა áილაжѠѠара
 გაბუტვა a-гѠышრა
 გაბუტვა á-цѠгѠышра
 გაბღინძვა a-Ѡырбáбара
 გაგანივრება á-тбаахара
 გაგება áილკაара
 გაგზავნა á-тиира
 გაგზავნა á-шьтра
 გაგიმარჯოს! бзйа убáаит!
 გაგიმარჯოს! პასუხი მისალმებაზე
 бзйа убѠeit!
 გაგიჟება a-хáгахара
 გაგრილება a-цѠнѠхьшѠააშѠара
 გადობრუნება a-хнѠრшѠтра
 გადაბუგვა á-кѠыщѠышѠაара
 გადაგლეჯა á-кѠѠѠара
 გადავარდნა a-хкьарá
 გადავარდნა a-хшѠარá
 გადავლა ხიდზე á-кѠысра
 გადავლება a-хьыршарá
 გადაკეცვა a-хиáрера
 გადაკვრა a-хкьарá
 გადამდები a-ѠкнѠ
 გადამხდელი a-шѠაѠнѠ
 გადარჩევა a-тшра
 გადარჩენა áიკѠрхара
 გადარჩენა áიკѠѠара
 გადარჩენა a-цѠнѠрхарá
 გადარჩენა a-цѠынхара
 გადასავალი a-хнѠтырта
 გადასაფარებელი a-кѠнѠршѠ
 გადასახადი a-шѠáхтѠ
 გადასახლება a-хцарá
 გადასვლა áიასრა
 გადასმა á-кѠышьრა
 გადატანა áიტагара
 გადატანა, რამეზე გადატანა
 a-хгарá
 გადატიტვლებული a-кьáш

გადატიხვრა áиѠкаара
 გადატყავება a-цѠкъара
 გადაფურთხება a-кѠѣყაара
 გადაქექვა a-хыртытаара
 გადაღება (წვიმის, თოვლის) a-хкѠa-
 რა
 გადაშენება a-нѠхრა
 გადაცილება a-хѠпъара
 გადაწერა a-хѠѣლაара
 გადაწვა á-кѠყბლაара
 გადაწვა á-кѠყბლა
 გადაჭირება á-жѠцара
 გადაჭრა a-хѠцѠარა
 გადახდა a-შѠარა
 გადახდევინება a-რშѠარა
 გადახვევა á-ваѠѠაირა
 გადახრა á-ნაара
 გადახრა á-რნაара
 გადახრა a-хѠნაара
 გადახრილი á-ნაა
 გადახტომა a-хыпъара
 გადია a-гандѠл
 გადიდება a-зырхарა
 გადიდება a-рдýра
 გადმოვარდნა, ჩამოვარდნა á-лѠыр-
 რა
 გადმოსვლა a-нѠпъара
 გადმოსვლა á-кѠყბцара
 გადმოფენა a-хшьრა
 გადმოღმა aахѠтц
 გადმოხტომა á-лбаაпъара
 გავა a-гѠѠáма
 გავარდნა მაგალითად, თოფისა
 a-ტქარა
 გავარვარებული, გახურებული
 რკინა aихаршѠ
 გავაჭრება áилахѠхаахѠтра
 გაველურება a-ბნაқრა
 გავლა a-хѠსრა
 გავლება á-ლდара

გავლება á-тыршара
 გავსება a-тѠრა
 გაზაფხულ-ზაფხულში წვიმიანობა
 a-зысаамта
 გაზაფხული áапъын
 გაზაფხული áапъынრა
 გაზრდილი áазамта
 გაზრდილი á-хѠყпъа
 გათავება a-лгара
 გათავებინება á-лыргара
 გათანაბრება áиқаратѠра
 გათბობა a-рпъхарა
 გათეთრება á-ршкѠაკѠара
 გათეთრება á-шкѠაკѠахара
 გათენება a-რშარა
 გათენება a-შáра
 გათვალვა á-лапъшқრა
 გათრევა a-тѠшшахѠара
 გათხელება a-რѠაѠარა
 გათხელება á-ѠაѠахара
 გათხოვება хѠца áტიირა
 გათხოვება хѠѠацара
 გათხოვილი ქალიშვილის დაბრუ-
 ნება დედ-მამის სახლში aбрых-
 ра
 გაისად ѠаанѠ
 გაისი хაпънѠхѠ
 გაისის მეორე წელი цáхѠ
 გაკეთებინება á-рқаѠара
 გაკეთებინება a-რурá
 გაკვეთილი a-ѠатѠнѠ
 გაკვირვება a-Ѡыашъара
 გალავანი a-ბაათѠ-გѠára
 გალამაზება á-რпъшѠара
 გალადება a-цѠыѠѠარა
 გალაცება á-шақѠара
 გალახვა á-пқара
 გალობა áшѠахѠара
 გამალებით გავლა áнақъара
 გამართვა a-რიáшара

გამართვა ა-ყ̄нахара
 გამართვა, გაწევა აიტыхра
 გამართლება ა-რқіара
 გამართლება ა-цабыргхара
 გამარჯვება аиааира
 გამარჯობა! мшбзйа!
 გამარჯობა! პასუხი მისალმებაზე
 бзйа ууйт! бзйа ууаит!
 გამგზავრება ა-дэқкәлара
 გამდელი ა-гандál
 გამდიდრება ა-бéнахара
 გამდიდრება ა-рбéнара
 გამდნარი თოვლი ა-сýрз
 გამელოტება ა-пáшхара
 გამეჩხერება ა-рáңара
 გამეჩხრება ა-ңахарá
 გამვლელი á-м@ас@ы
 გამზრდელების მიერ გაზრდილის
 მშობლებისათვის წარდგენა
 ა-цаңьра
 გამიზეზება á-мжыжкრა
 გამოამკარავება áарпшра
 გამოზანა ა-цызэжаарá
 გამოზერტყვა ა-тыршәшәарá
 გამოგდება ა-тцарá
 გამოგზავნა áшьтра
 გამოდარება áилгара
 გამოდება ა-қарпжарá
 გამოდება ა-қаршәრá
 გამოდება ა-қаржарá
 გამოვლება ა-тыршарá
 გამოზამთრება ა-ңытысра
 გამოთრობა ა-ршьра
 გამოკოპიტება ა-цэынларá
 გამოკოპიტება ა-хыцәқынцәра
 გამოლაპარაკება, გაბასება á-цә-
 жәара
 გამოლაპარაკება á-лацәажәара
 გამოლევა á-мыкәкәара
 გამოლევა ა-нтцәარá

გამომეტყველება ა-ყ̄анп̄шыслара
 გამომჟღავნება á-ржара
 გამომცემელი ა-т̄ы̄ж̄ы̄ды
 გამომცემლობა ა-т̄ы̄ж̄ы̄рта
 გამოყონვა ა-цэылсра
 გამორეკა á-лцара
 გამორეკვა ა-өнцарá
 გამორჩენა ა-бжы́жьра
 გამორჩენა ა-цэыбжы́ახара
 გამორჩენა ა-хашәалара
 გამოსვლა á-лтцра
 გამოსვლა ა-өныцра
 გამოსვლა მინდორში ა-цэыლара
 გამოსმა ა-тшьра
 გამოსულელება ა-газахарá
 გამოსწორება ა-реéира
 გამოსხმა ა-қáლара
 გამოტანა ა-цэыргара
 გამოტება á-қэып̄ы̄ერá
 გამოტება ა-қарп̄ы̄ერá
 გამოტვინება á-мышшара
 გამოფენა მინდორში ა-цэыლара
 გამოფხიზლება ა-хып̄саарá
 გამოქვაბული ა-қарп̄ы̄
 გამოღმა აარцә
 გამოყვანა ა-лхრა
 გამოყოფა ა-кы́лрыхәхәара
 გამოყოფა ა-кы́лырхәхәара
 გამოყრა áи́лышәшәара
 გამოყრა á-лышәшәара
 გამოყრა á-қэып̄сара
 გამოყრუებული ა-дáгә
 გამოშვება ა-т̄ы̄жრა
 გამოშრობა ა-რп̄шшарá
 გამოშრობა ა-п̄шшარá
 გამორჩენა ა-цэы́ртцра
 გამოცანა á-цуфара
 გამოცვლა á-п̄сахრა
 გამოცვლა, წახდენა áи́цакრა
 გამოცხადება á-лахәара

გამოძრობა á-лхра
 გამოწუნა á-лцәәара
 გამოჭრა á-лҭқаара
 გამსუბუქება á-ласхара
 გამურვა а-цышәра
 გამყიდველი á-тннџы
 გამჩენი а-шацәá
 გამცილებელი á-наскыагаџ
 გამწარება áшахара
 გამწვანება á-риетәара
 გამხდარი áбаа
 გამხნეება а-гәырҭәҭәарá
 გამხნეება а-гәырхáшара
 განადგურება а-нырҭәара
 განავალი а-дәынцáра
 განაზება á-ркыанцыцра
 განათება á-рлашара
 განაკაფი а-хәáрра
 განასკვა áикәхәалара
 განახლება а-рҭыцра
 განგმირვა á-лхәара
 განებივრებული а-хаҭыза
 განელთბილება а-цәкәыánара
 განელთბილება а-цәыркәándара
 განზრახ цас, цás-хәа
 განთიადზე а-шарҭәазá
 განთიადზე а-цәылашамтазы
 განთიადი а-цәылашамта
 განთიადი а-цәылашара
 განი á-тбаара
 განიერი á-тбаа
 განკურნება а-лыргара
 განრისხებულად áизытқьара
 განსაკუთრებით чыдала
 განსვენებული ҭсатáбзйá
 განსვენებული ҭсатáшкәакәа
 განსხვავება áиҭышымра
 განყოფილება а-кәышá
 განშორება áильтра
 განშორება áильтра

განცხრომა а-кыáфура
 განცხრომა, დატკობმა а-тхацра
 გაპარვა а-бнáлара
 გაპენტვა á-цкьара
 გაპიპინება á-пеипеира
 გაპობილი ჯოხი а-барҭкáл
 გარგარი а-тәáтама
 გარდაცვალების ადგილი а-ҭысырта
 გარდი-გარდმო надаадá
 გარეგნობა а-ҭышра
 გარეგნობა а-ҭышымлара
 გარედან адәахáла
 გარეთ адәахы́н
 გარეთ გამოხმობა а-дәылҭыხьара
 გარეული თბილი а-бнарасá
 გარეული იხვი а-зыкәты
 გარეული მსხალი а-хаҭчá
 გარეული ღორი а-бынхәá
 გარეცხვინება á-рзәәара
 გარინდება а-шанхарá
 გარიჟრაჟი а-цәылашамта
 გარიცხვა а-тцарá
 გარკვეულად еилырганýн
 გარს შემოვლება á-кәыршара
 გარღვევა á-тლара
 გარშემო иаáкәршаны
 გარშემო, ირგვლივ á-кәшамыкәша
 გარჩევა áильтгара
 გარცმულა а-нацәхкәшá
 გარჯობა á-вҭацара
 გარჯობა а-мҭыҭрацара
 გასავალი а-ны́х
 გასათხოვარი ქალი а-ҭыхәызба
 გასაკეთებელი á-кәцатә
 გასამრჯელო а-цаაҭсá
 გასანთვლა á-цәá ахышьра
 გასაოცარი á-цышьатә
 გასასვლელი ადგილი а-бжы́сырта
 გასაღები а-цыҭхá
 გასაყიდი á-тннтә

გასაცოდავება а-ры́щхә́хә́ыхара
 გასაძაგლება а-цә́ыршә́ага́хара
 გასეირნება а-рны́кә́ара
 გასეირნება а-пша́хә́арсра
 გასივება а-чра́
 გასტუმრება а-дә́ы́кә́цара
 გასულელება а́бзә́мы́кә́хара
 გასუქება а-псы́лахара
 გასუქება а-чә́хრა
 გასქელება а́-жә́пахара
 გასწრება а-пә́სრა
 გასხვლა а́илых́რა
 გატანება а́-лкы́ара
 გატენა а́ицарпа́პара
 გატენა а́ицә́цара
 გატილიანება а-цә́კრა
 გატკბილება а́-ха́ახара
 გატოლება а́იკანრა
 გატყავება а́-цә́ახы́хრა
 გატყვრომა а-е́е́и́ფრა́цара
 გაუარესება а́იцә́ათә́რა
 გაუარესება а́იцә́ახара
 გაუბედურება а-ры́щхә́ათә́რა
 გაუგებრობა а́-зә́лымда́рრა
 გაუგებრობით зә́лымда́рыла
 გაუგონარი уә́-и́მაха́ц
 გაუმადლარი а-псы́щә́гә́ა
 გაუმადლობა а-псы́щә́гә́რა
 გაფანტვა а́имппра
 გაფართოება а́-тба́ახара
 გაფაღარათება а́-тра
 გაფენა а-цә́ცარა
 გაფითრება а-цә́ы́шხара
 გაფრთხილება а-еә́აцә́ы́ხичара
 გაფუებული ცომი а-цә́ы́რса
 გაფუჭება а-пхә́სთә́თრა
 გაფუჭება а-пхә́სთә́ხара
 გაფუჭებული а-ბжы́ы́с
 გაფხევა а́-ფხы́ბარა
 გაფხრეწა а-ტტარა

გაქალაქება а́-қалақы́хара
 გაქარცება а́пшы́ხара
 გაქერავება а́пшы́ხара
 გაქეციანება а-пх́ტრა
 გაქვავება а-хә́хә́თә́რა
 გაქვავება а-хә́хә́ხარა
 გაქრობა а-кы́лазра
 გაქცევა а-ბნә́ლარა
 გაქცევა а-цә́ცარა
 გაღარიბება а-ჯә́რხარა
 გაღება а́ართრა
 გაღება а́атრა
 გაღება а-ны́хრა
 გაღვივება а́იკә́ცარა
 გაღვივება, გაჩაღება а́იқы́ы́ლარა
 გაღვიძება а-რფы́ხარა
 გაღვიძება а-ფы́ხარა
 გაყვანა а-ლხრა
 გაყვანა а́-ргარა
 გაყვითლება а-რდә́жы́რა
 გაყვითლება а-დә́жы́ხარა
 გაყიდვა а́-ტიირა
 გაყინვა а-შә́რა
 გაყმაწვილება а́-чкы́ы́нахара
 გაყმაწვილება а-ფә́ხარა
 გაყოლა, წაყოლა а́-ცარა
 გაყოლება а́-ცარა
 გაყოფა а́იფы́ტრა
 გაყოფა а-შარა
 გაყოყორება а-еы́რзә́жә́რა
 გაყრა а-кы́лдარა
 გაშავება а́იკә́აцә́ახარა
 გაშავება а́-რიқә́ათә́რა
 გაშვება а́-ушы́ტრა
 გაშველება а́იკә́ხრა
 გაშვლეპილი а-ცә́დә́жә́
 გაშიშვლება а-რкы́ანтазრა
 გაშლა а-ცә́ცარა
 გაშრობა (ძროხის) а́-шары́ლარა
 გაჩაღება а́იკә́ცარა

გაჩერება	áангылара	გახდომა	á-гхара
გაჩერება	áанкылара	გახედნა	а-джьарá
გაჩენა	áикәырҭара	გახევა	а-кылжәара
გაჩენა	а-раара	გახეთქა	áиикәжәара
გაჩიქნა	а-нҭьáтара	გახეთქა	áиыырҭара
გაჩხერა	а-кылахара	გახელემა	á-рбжқра
გაცვეთა	а-рхарá	გახვევა	а-гәы́лахәара
გაცვეთა	а-зарá	გახვევა	á-лахәара
გაცვლა	áимдара	გახმომა	á-наскьяҭҭхьара
გაცივება	á-рхышәашәара	გახმომა	á-кәы́аара
გაცივება	а-хьшәáшәара	გახრწნილი	а-ბáá
გაცივება	а-хьшәáшәахара	გახსენება	а-гәáларшәара
გაცივნება	á-рччара	გახსნილება	а-ҿартрá
გაცოფება	áапкра	გახტომა	áиҭаҭҭара
გაცოცხლება	а-бзатәра	გახურებული ქვით გაცხელებული	
გაცოცხლება	а-бзахарá	ახლად მოწველილი რძე	
გაცხელება	а-рцарá	а-хшцá	
გაცხელება	а-ахарá	გაჯაგჯაგება	á-рхыҭҭхыҭҭара
გაცხელებული წყალი	а-зырцá	გაჯავრება	а-згәáара
გაძვრომა	а-кылсра	გაჯავრება	а-ргәáара
გაძლება	а-нцыра	გაჯიოჯვება	а-злачра
გაძრომა	а-хы́хра	გედი	а-гьáд
გაძლომა	а-зхарáфара	გედი	а-мшы́н-кыз
გაწევა	áихара	გემი	á-ҭбá
გაწევა	á-наскьяра	გემის, ნავის წყალში ჩაშვება	а-хцарá
გაწევა	а-на́хара	გემო	а-гьáма
გაწეწა	áилажәжәара	გემრიელი	á-хаá
გაწეწილი	éилажәжәоу	გერგილიანი	áилкья
გაწითლება	á-ркаҭҭшьра	გერი (ვაჟი)	а-ҭаҭҭсá
გაწუწვა	áилабаазара	გერი (ქალი)	а-ҭҭхаҭҭсá
გაწუწვა	а-кәáбáá	გერმა	а-хә
გაწყდომა	а-ҭҭәარá	გესლი	á-шхáм
გაწყვეტა	а-ҭҭәара	გვა	á-ҭҭссара
გაწყრომა	а-гәы́шра	გვაბანაკი	а-гәáбáнáкь
გაჭადარავება	á-шლара	გვარიანია	хáр áмам
გაჭაჭვა	а-еырчра	გველუმპი	а-гәы́лшьáп
გაჭენება	á-рәара	გველთევზა	á-мáҭҭҭҭсҭҭ
გახარება	а-гәы́რҭҭყара	გველი	á-мáҭ
გახარება	а-ргәы́რҭҭყара	გველხოკერა	а-зырлашә
გახდომა	áбаахара	გვერგვი	а-уоды́хә

გვერდი კედლისა	a-dáķya	გოჭი	á-шыыш
გვერდით დადგომა	á-вагылара	გოჭი	a-xəatɥɨc
გვერდით შებმა	á-вахəара	გოჭის ხორცი	á-шыышьжыы
გვერდით ჩავლა	á-всра	გრამატიკა	a-граммáтика
გვიძრა	a-тýрас	გრდემლი	a-гýсынгыры
გვიძრიანი ადგილი	á-расра	გრება	á-ршара
გვირგვინის დადგმა	a-гəыргыын аха- царá	გრიგალი	a-гýшáтлакə
გვირისტი	a-гəнршытá	გროვა	a-чáкəа
გვირტი	a-кəарасá	გროვად დაყრა	áилажыра
გზა	á-мəа	გრძელი	áу
გზად გავლა	a-нýдгылара	გრძელი	a-цəры
გზადაბნეული	a-кыáла	გრძელი	a-хəыхəа
გზის გადგომა	a-нýлара	გრძელი ან მოგრძო რამის ჩაზნექა	a-тáрхəалара
გზის დაბნევა	a-кыáлара	გრძლად	ирóуны
გიაური	гýаур	გუბე	a-зýткəа
გიდეელი	a-мтəхýшə	გუგა	á-лагəeimхəц
გინება	á-цəхара	გუგული	a-кəхýкə
გიჟი	a-xáга	გუდა	a-óаазатəхý
გლახაკი	a-ччýа	გუდა	a-хьатрá
გლემურძი	a-каламýрза	გუდა	a-хатхəхýжə
გლები	a-нхəóхý	გუდაფშუტა	a-хатархəхý
გლებურად	нхəóцáс	გუდის ყველი	a-чаóхýр
გლეჯა	áимыжыра	გუთანი	a-кəатáн
გლოვა	a-цьабарá	გუთნის დედა	á-цəəғəаəды
გმანვა	á-жəағəара	გუთნის დედა	á-цəмаакəды
გნდე	a-тýткə	გულა	a-кы́лацəа
გობანი	a-гəабáн	გულამოსკვნით ტირილი	a-кыжýн, акыжýн-хəа
გობი	a-саáра	გულარღო, ოჩანი	á-уарчан
გოგო	á-зҗəб	გულზე გასკდომა	a-гəнрҗəарá
გოგრა	a-кáб	გულზე გახეთქა	a-гəнрҗəарá
გოდორა	á-кəна	გულზე მიკვრა	a-гəндырҗəəалара
გომბეშო	a-дажə	გულზე მიკვრა	a-гəндырҗəəалара
გონება	a-цышьарá	გულზე წვა	a-гəнқəбылара
გონიერი	a-кəыш	გული	a-гəы
გონჯი	a-цəыршəáга	გულის აჩუყება	a-гəпшқахара
გორაკი	a-хə	გულის გაკეთება	a-гəықатара
გორაობა პატარა რამისა	a-кəрра	გულის დადება	a-гəáқəкრა
გორობი	a-нышəгəáл	გულის დაწყდომა	a-гəынгарá
გოჭების დაყრა	a-шыəəрá		

გულის რევა áилахынхәра
 გულის რევა а-гәыхынхәра
 გულის ფიცარი а-гәабыцкьá
 გულის ქინძისთავი а-гә́нлаца
 გულის ყაფაზი а-гәабыцкьá
 გულის შეწუხება а-п̄с̄ылышәшәара
 გულისამრევი а-гә́рхынхәыга
 გულკეთილობა á-халалра
 გულმკერდი а-гәшп̄н̄
 გულსაკლავი а-гәынч̄х̄
 გულქვა а-гә́нжәпа
 გულ-ღვიძლი а-гәи агәацә́и
 გულშემატკივარი а-гәбылә́н̄
 გულშემატკივრობა а-гәაбылრა
 გულრვილი а-гәып̄шқа
 გულწითელა а-хәынцә́რ̄აп̄шь
 გულწითელა а-хәынцә́რ̄к̄აп̄шь
 გულწრფელად гәыкала
 გუმანი а-гәáра
 გუმანის ქონა а-гәაза́ра
 გუნდი ფუტკრისა а-шьх́ацә
 გუნება а-кьáф
 გურული á-гәыры
 გუშინ иац̄н̄
 გუშინდელი иацтә́и
 გუშინდამ иац̄уха
 გუშინწინ жәец̄н̄
 გუშინწინდელი жәецтә́и
 გუშინწინის წინადღე ап̄н̄жәацы
 გუშინწინის წინადღინდელი
     áп̄н̄жәхатәи
 გუშინწინდამ жәецә́иха
 გუშინწინდამინდელი жәецә́натәи
 გუძა а-гәз́á აшы́ლა

დ

და ахәшьá
 და á-еҳәшьá
 დაახლოვება а-з́áаигәахара

დაახლოვება á-рааигәара
 დაბადება аирá
 დაბადება а-хшарá
 დაბალი á-накә
 დაბარება а-напанцара
 დაბერება áжәра
 დაბერება а-рáжәра
 დაბერტყვა а-кә́н̄ბара
 დაბინდება а-цә́н̄лашьцара
 დაბლაგვება á-რцагәара
 დაბლობი á-лакәра
 დაბნევა а-гачамკრა
 დაბნელება а-лашьцара
 დაბნელება á-лашьцахара
 დაბნელება á-рлашьцара
 დაბოლოება á-нагзара
 დაბრალება á-вбара
 დაბრკოლება áიტაқьара
 დაბრკოლება, შეფერხება áიტархара
 დაბრმავება а-лашәхара
 დაბრმავება á-рлашәра
 დაბრუნება а-зхын̄ырхәра
 დაბრუნება а-хынхәра
 დაბრუნება а-хын̄ырхәра
 დაბუჟება áისიირა
 დაბუჟება а-д̄ысра
 დაგვიანება á-гхара
 დაგვირისტება а-гә́н̄რшьтара
 დაგირავება а-қатарá
 დაგლახაკავება á-ччархәхара
 დაგლახაკება а-ччархәытәра
 დაგრებილი ყველი а-шәырх̄н̄
 დაგრძელება а-рбура
 დადაბლება á-лакәхара
 დადგენილება á-шьақәргыლара
 დადგომა áангыლара
 დადება á-шьтатцара
 დადევნება á-шьтазаара
 დადევნება á-шьталара
 დავა áимаკრა

დავა აиҧыхара
 დავაჟკაცება a-хაҧахара
 დავიწროება a-тшәахарá
 დავიწროება a-ртшәарá
 დავიწყება a-хაштრა
 დავიწყებინება a-хárштრა
 დაველა áимдара
 დაზამთრება á-зынрахара
 დაზომვა á-дшәалара
 დათანხმება á-кә́ыршахатრა
 დათანხმება á-кә́ышахатхара
 დათობა a-пҧхáрахара
 დათობა a-пҧхáррахара
 დათვი á-мшә
 დათვისფება a-сáр
 დათვისფება á-уасарымᄁა
 დათხოვნა a-тцарá
 დაიმედება a-ргә́нҧრა
 დაისი áилашәшәымᄁა
 დაკავვა a-кы́лазრა
 დაკარგვა á-рзრა
 დაკარგვა a-цә́нзრა
 დაკარგვა á-зრა
 დაკენკილი a-цә́ырпҧшзатынҧ
 დაკერება á-кә́ыჯахრა
 დაკერება, მოკერება áдзыхыლара
 დაკერებული икә́ыршә́ыу
 დაკერშილება a-пҧтә́რá
 დაკეტვა a-ркრá
 დაკეცვა a-рерá
 დაკვეთა a-ҧацарá
 დაკიდება a-кы́дцара
 დაკლება á-гыжьრა
 დაკოკლება á-цыркьтәრა
 დაკოკლება á-цыркьхара
 დაკრძალვა a-пҧсы́ჯრა
 დაკუტება á-хә́ихә́ынкრა
 დალაქი a-пҧаҧсасаᄁн
 დალილაგებული a-шә́ыᄁа
 დალოცვა a-ны́хә́რა

დამაგნიტება a-мхылды́зკრა
 დამარილება á-цаара
 დამარცხება á-цархара
 დამატებით დასხმა á-цтә́ალара
 დამაშვრალი áапҧса
 დამგვანება a-хыншьáლара
 დამგველი á-пҧссаᄁы
 დამზადება áингалара
 დამკვიჭება á-рტრა
 დამოყვრება á-уахара
 დამპალი a-ბაá
 დამყავება a-тпә́ыцтә́რá
 დამსხვილება á-шә́пахара
 დამსხვრევა a-пҧы́ххара
 დამტვერვა a-ბы́нкრა
 დამუნჯება a-ҧахахарá
 დამუქრება á-мақарра
 დამუქრება á-қә́ымақарра
 დამლა a-дамы́п
 დამყაყებული a-ბაá
 დამყნა áихахара
 დამყნობილი, ნამყენი áихаха
 დამყნობინება аихархара
 დამშევა á-мла аркრá
 დამშვიდება a-ты́нчхара
 დამშვიდება a-рты́нчრა
 დამშვიდება a-еéиқкრა
 დამჩაბა á-кьарахә
 დამცინავი a-хы́ччаᄁы
 დამძაღება a-ჯáңьахара
 დამძიმება á-рхьантара
 დამძიმება á-хьантахара
 დამწერლობა a-ᄁы́რა
 დამწიფება ацә́ншლара
 დამწყდევა a-такрá
 დამჯიღვა a-ра́тцә́რა
 დანა a-хә́ызბა
 დანავსვა á-ка₧ә́რა
 დანათესავება á-уахара
 დანაკარგი ацә́нз

დანამცეცება a-рныцра
 დანანება a-хьхәыра
 დანოჭება a-кычра
 დანაყილი ნიგვზის გუნდა a-качбѣи
 დანაყილი წიწაკა a-пырпылцьыка
 დანაძლევა аисара
 დანაძლევისას ხელის გაჭრა
     a-напѣимыхра
 დანესტიანება á-цәаакра
 დანთება áикәцара
 დანიავება a-ндара
 დანიავება a-псакьара
 დანის ქარქაში á-хәызбатра
 დაობება a-пъкәахара
 დაობლება áიბახара
 დაობლება áитымтра
 დაობლება áитымхара
 დაორსულება a-мгәадұхара
 დაორსულება a-цәәлашәара
 დაპატარაება a-рхәычра
 დაპატარაება a-хәычхარა
 დაპატიმრება a-баандаәтәра
 დაპირება á-қәргәңра
 დაპირება a-әазкра
 დაპირქვაება a-хьлархара
 დაპობა áикәырцара
 დაპობა a-шьара
 დარბევა áიმцәара
 დარბილება a-ртáтара
 დარბილება a-тáтахара
 დარგვა áитахара
 დარდი a-гәытýха
 დარდი a-гәырәá
 დარდი a-гәырәარა
 დარევა á-лагежра
 დარევა a-ласра
 დარიგება á-бжьагара
 დარიშხანა a-цармакь
 დარტყმის ხმა áкыгә
 დარტყმის ხმა a-кәýак!

დარღვევა á-ртлара
 დარღვევა a-хырбгалара
 დარჩენა áангылара
 დარჩენა a-тынхарა
 დარჩენა a-нхарა
 დარჩენა a-нырхарა
 დარჩენა á-қәыхара
 დარჩენა a-цәынхарა
 დარჩენა a-хахара
 დარწმუნება a-гәыраргарა
 დარწმუნება a-гәырахарцара
 დარჭობა á-рсра
 დასაზამიდან наанýтә
 დასაზამიდან нацнáтә
 დასავლეთი á-мраташәарта
 დასავლეთი a-мраташәара
 დასასახლებელი a-нхáрта
 დასასრულს a-цыхәытәаны
 დასაფლავება a-псýнжра
 დასაძინებელი á-рцәага
 დასაწყისი á-лагарта
 დასაჭურისება a-рхәარა
 დასახლება a-нхарა
 დასახლება a-нырхарა
 დასაჯდომი ადგილი a-тәáрта
 დასველება áбаазара
 დასველება á-рбаазара
 დასვენება a-псшьáра
 დასვრა á-кьашьра
 დასვრილი á-кьашь
 დასიზმრება a-пұхýнзбара
 დასმა a-ртәარა
 დასრულებული ýнагзоу
 დასტა a-тестý
 დატაკება a-нкьარა
 დატარება a-лага-әáгара
 დატევა a-кრა
 დატირება a-цәýуара
 დატკობა á-рхаара
 დატოვება, მიტოვება a-нýнжра

დატყობა	а-нѣпѣшра	დაყვირება	á-кѣыѣкаара
დაუდეგარი	пѣсымѣша	დაყოლება	а-хжѣылаара
დაუთობა	á-уантара	დაყოლიება	а-нап аѣы аагара
დაუმთავრებელი	инагѣам	დაყრა	а-каѣсара
დაუნდობელი	а-гѣрамга	დაყრა	á-кѣыпѣсара
დაუშუშებელი	ლომი а-хѣáса	დაყრევიება	а-карпѣсара
დაუშუშებლად	დარჩენა а-хѣáсахара	დაყრუება	а-дáгѣахара
დაუძლურება	а-мчѣдатѣრა	დაშვება	á-ларкѣრა
დაუძლურება	а-мчѣдахара	დაშვება	á-лакѣრა
დაფარვა	а-хѣყარá	დაშვება	á-лбаакѣრა
დაფდაფი	а-дау́л	დაშლა	áимыжѣრა
დაფერფლვა	á-цышѣтѣრა	დაშლა	áимытѣრა
დაფი	а-дау́л	დაშლა	áимыхѣრა
დაფიონი	а-шѣáпѣшь	დაშლა	а-шѣარá
დაფიცება	а-нѣкѣრა	დაშორება	á-рхарара
დაფიცება	а-кѣყარá	დაშოშმინება	á-кажара
დაფლეთილი	а-хежѣкѣыжѣ	დაჩირქება	а-тѣáсра
დაფლეთილი	а-хыжѣкѣыжѣ	დაჩირქება	а-ршѣრá
დაფნა	а-дáпѣ	დაჩირქება	á-шѣრá
დაფნის ხე	а-дáпѣ	დაჩლუნგება	а-цáгѣхара
დაფრთხობა	а-рхарá	დაჩოქება	а-шьамхнышлара
დაფრთხობა	а-рѣрхарара	დაჩუმება, დაწყნარება	áикѣყკრა
დაფშვნა	а-рѣыцѣრá	დაჩურთვა	а-цыгѣარá
დაფხვნილი მარილი	а-хѣыпѣхѣ	დაჩქარება	á-рласრა
დაქანცული	áაпѣса	დაჩქარებით გვერდით გავლა	
დაქირავება	кѣыралა акрá		áвкѣარა
დაქორწინება	а-пѣхѣáсааგარა	დაჩხავლება	а-кѣыრა
დაქუხება	á-дыдра	დაცემა	а-хატარá
დაღამება	áилахѣლара	დაცემა	ფეხებ მოსხლეტით
დაღამება	á-хѣლара		á-кѣы- кѣარა
დაღვრა	а-катѣარá	დაცინვა	а-хыччარა
დაღვრა	а-цѣкатѣარá	დაცლა	а-тарцѣრá
დაღი	а-дамѣыѣ	დაცხრობა	а-რდარá
დაღლა	áაпѣსარა	დაცხრომა	дарá
დაღლა	á-რააпѣსარა	დამახება	а-зѣყыტრá
დაღლილი	áაпѣса	დამახება	а-ყѣыტრá
დაღმა	á-ლაყბა	დამგერება	а-зыцѣкѣარა
დაღმართი	á-ლადარა	დამველებული	иáжѣუ
დაღმართი	á-ლაყბარა	დამინება	á-რцѣარა
დაღუპვა	а-тархарá	დამინება	á-цѣარა

და-ძმა еишьеи-еҳәшьеи
 დაძმარება а-цәыцәра
 დაწებება á-кәырчабра
 დაწებება áкәчабра
 დაწებება а-чәбра
 დაწევა а-хьзәра
 დაწერინება а-рәра
 დაწესება а-пьцәра
 დაწესებულება а-уьсбарта
 დაწეწკა á-вцаркьацра
 დაწვენა а-риарá
 დაწვრილება á-ссахара
 დაწთობა а-ркәкәарá
 დაწინდება а-қатарá
 დაწნილება áицатцара
 დაწნილება а-цәра
 დაწნილება а-цәырынцарá
 დაწწული თოკი а-багьáл
 დაწოლა аиарá
 დაწოლა á-шьталара
 დაწყება á-лагара
 დაწყება а-харкрá
 დაწყებითი სკოლა аицбьратәи ашкол
 დაწყევლილი á-шәиигк
 დაჭდევა а-қәкәарá
 დაჭერა á-кәырңәңәара
 დაჭერინება а-ркрá
 დაჭექება á-дыдра
 დაჭიანება á-хәაпьсахара
 დაჭკვიანება а-кәишьхара
 დაჭრა á-хәра
 დაჭრა а-хыххьларა
 დაჭრილი, დაკოდილი á-хә
 დახარისხება áилыхра
 დახდა а-рчарá
 დახდა а-чарá
 დახეთქება а-кьдкәра
 დახელოვნებულობა а-кáзара
 დახლართვა áиларпьатара
 დახლართვა áилахәара

დახმარება а-цхьраара
 დახმარება á-хәара
 დახსნა а-қьхра
 დახტობა а-кáпәра
 დახურდავება а-пьыргარá
 დახურვა а-хатцарá
 დახურვა а-хáәარá
 დაჯახება а-гәиьдхалара
 დაჯდობა а-зтәара
 დაჯერება а-хартцарá
 დება а-шьтáзаара
 დები ერთმანეთისათვის áиҳәшьцәа
 დედა аи
 დედა (მაწვნისა) а-хаатá
 დედა! дйда!
 დედაბერი а-тáкәажә
 დედაკაცი а-пьхәиьс
 დედალი árцына
 დედალი არჩვი а-пьслáхә
 დედალი კურდღელი а-жьáпьс
 დედა-მთვრალა á-чныш
 დედამთილი áнхәа
 დედაფუტკარი а-шьхарáн
 დედაქალაქი ахтнькалақь
 დედა-შვილობა аи-рчкәиьнра
 დედი ди, дйа
 დედით ნათესაობა áншьтра
 დედინაცვალი áнпьса
 დედისერთა ვაჟი абипьáзатә
 დედისერთა ვაჟი а-пьáзатә
 დედისერთა ქალიშვილი а-пьхáзатә
 დედობა áи-რა
 დედოფალა а-кьанца
 დევი а-дауáпьшь
 დევი а-даумыжха
 დევი а-дауь, адауьи
 დეზი а-маҳмыз
 დეიდაშვილი ვაჟი а-нлахәшьაпьá
 დეიდაშვილი ქალი á-нлахәшьაпьха
 დეკემბერი декáбр

დეკეული ა-цѣкъал
 დენგრა ა-цѣмакъын
 დენდრა ა-сáкә
 დენთი ა-шәáкь-хәшә
 დერგი ა-дыргьлá
 დვრიტა á-цар
 დვრიტის წყალმარილი á-цырჳნ
 დიაკვანი ა-дикәán
 დიაკვნობა ა-дикәánრა
 დიაცი ა-п̄хә́йс
 დიაცურად, ქალურად п̄хә́йсцас
 დიახ áаи
 დიდად გახდომა ა-дúхара
 დიდგული ა-еҳáრззалара
 დიდება á-хьჳ-აп̄шá
 დიდება áнду
 დიდი და მძიმე რამის ჩაგდება
 ა-тáжра
 დიდი და მძიმე რისამე პირიდან
 გამოვარდნა ა-ყ̄ы́тѳырра
 დიდი ვაჭარი ა-туц̄я́р
 დიდი ზარი ა-сарк̄я́л
 დიდი რისამე გამოვარდნა ა-тѳыррá
 დიდი უმრავლესობა аихáразак
 დიდი უძებ-ეკლო ტყე ა-ккáра
 დიდი ხანი არაა егьтә́ám
 დიდი, მძიმე ვისიმე ან რისამე ტა-
 ლახში, ტყეში ჩაგდება á-лажьра
 დიდი, მძიმე რამის რამეზე მოგდება
 ა-гә́нджьыларა
 დიდი, მძიმე რისამე შენობაში
 შეგდება ა-ә́нáжьра
 დიდკაცი ა-уаәдý
 დიდკაცობა ა-уаәдýრა
 დიდმარხვა мшап̄чгáра
 დიდმუცელა мгә́აцә́акылышышь
 დიდყურიანი ა-цáдра
 დიდძალი á-жә́па
 დიდხანს ак̄ы́раамта
 დილა á-шы́ж

დილა მშვიდობისა! шы́жы бзйá!
 დილაადრიან шы́ежьнáтш̄н
 დილაადრიან ა-шарп̄აჳჳá
 დილაობით шы́ежьлá
 დილიდანვე шы́ежьнáтә
 დილით шы́ეжьымтáн
 დირე ა-кды
 დისწული á-еҳә́шыაп̄ა
 დისწული ქალი á-еҳә́шыაп̄ა
 დნობა ა-тә́ара
 დნობა ა-ртә́არá
 დნობა ა-ჳტრá
 დობა á-еҳә́шы́ара
 დოვლათიანი ა-кә́áჳა
 დოინჯი ა-кáდა
 დოინჯის შემოყრა á-када ахы́ акрá
 დოლა ა-гды
 დოლაბი á-лу
 დოლაბი ა-сарáкья
 დოლი ა-даýლ
 დორბლი ა-жә́ჳნ
 დოქი პატარა áირჳჳ
 დოდის ცხენი ა-е́ы́ნә
 დოყლაპია ა-ყ̄рáха
 დრო áამта
 დრო á-ჳარა
 დროგამოშვებით зн̄ы́зынла
 დროდადრო зн̄ы́зынла
 დროება á-разара
 დროის გასვლა ა-тц́რá
 დროს áან
 დუგმა аихáц
 დუდკო ა-нацә́хкә́რшá
 დუდუნი á-кә́ы́ндкә́ндра
 დუქანი ა-дә́кьán
 დუქარდი ა-п̄სáрд
 დუღილი ა-шрá
 დუშაყი ა-хн̄ы́шы́ахага
 დუშმანი ა-ჳá
 დღე á-мш

დღე და ღამე уахьи-еңи
 დღეგრძელობა а-п̄сынтыры
 დღედაღამ уахынғын-еынғы
 დღევანდელი иахьатәи
 დღევანდლამდე иахьанза
 დღეიდან иахьарнахыс
 დღემოკლე а-п̄сынтыр-кьაფ
 დღეს иахьа
 დღესასწაული á-мшныхәа
 დღესვე иахьацәкьа
 დღვება а-әра
 დღისით еынла
 დღიურად мшлá
 დღლუ а-кьатá

ე

ეგერ абán
 ეზოში შეტანა а-тагалара
 ეკალა а-бырцман
 ეკალი á-м̄ფ
 ეკალნარი á-მ̄ფრა
 ეკალლიჭა á-მ̄ფыш
 ეკლით გადახლართული ბუჩქნა-
 რიანი ადგილი а-ბარдра
 ელარჯი аилаць
 ელეგი аилакь
 ელენტა а-ваныза
 ელვა á-мацәыс
 ელვანა а-бгарымз
 ელვარება á-шеишеира
 ელვა-ქუხილი а-дыд-мацәыс
 ენა а-бз
 ენა მეტყველების მნიშვნელობით
 á-бызшәа
 ენაბორძიკი а-әахаәác
 ენაჩლექია á-ბзеилакьыцә
 ენაჩლუნგი а-әахаәác
 ენის ჩლექა á-ბзеилакьыцәра
 ეპისკოპოსი а-чкондáр

ერბო á-хәшәа
 ერბოვერცხი а-кәтáფь-цьы
 ერთ ადგილას цьарá
 ერთ ადგილას, ერთი ადგილისაკენ
 მორეკვა аизцара
 ერთ დღეს а-еңák
 ერთ მხარეზე ганкахьн
 ერთ მხარეს зымәатәирахь
 ერთ ღამეს уахьк
 ერთად სროლა аицхысра
 ერთად ჩასვლა аицталара
 ერთად ცეკვა аицкәашара
 ერთად წასვლა аищара
 ერთად წოლა аицышьталара
 ერთადერთი á-зацә
 ერთბაშად иарáзнак
 ერთბაშად ანთება аищрашәара
 ერთგვარი еижәлоу
 ერთგვარი არფა а-әымаа
 ერთგვარი თამაში а-тарчәи
 ერთი (ბ.) акь
 ერთი (ადამ.) азән
 ერთი ამოგება ღომი а-әахрá
 ერთი ბეწო, ცოტა პატარა а-еыт
 ერთი დედ-მამის შვილები анхша-
 абхшá
 ერთი ეკალი á-მ̄ფыц
 ერთი თავი ხახვი а-цьымшьхá
 ერთი მეორის მიყოლებით
 инеип̄ынкьланы
 ერთი ფუტკარი á-шьхыц
 ერთი ყვავილი á-шәтыц
 ერთი ცალი თხილი а-расáц
 ერთი წყვილი ლანჩა а-шьაцкьá
 ერთი ჭკუის ხალხი аикарауаа
 ერთიმეორეზე დაყრა аиқәжьра
 ერთიმეორეზე მიდებით დაჭერა
 аидкылара
 ერთიმეორეზე შესხდომა аикәтәара
 ერთიმეორის გვერდით დამარხვა
 аидыжлара

ერთის მოქნევით зныкьарала
 ერთმანეთზე გამოდება áиѳарѳара
 ერთმანეთზე გაცვლა áиѳыхра
 ერთმანეთზე დაწყოლა áиқәлара
 ერთმანეთზე დაჭერა áихарѳәѳара
 ერთმანეთზე დაჯახება áинкьара
 ერთმანეთზე იერიშის მიტანა
 áижәыларა
 ერთმანეთზე შეწებება áидчаблара
 ერთმანეთზე შეწებება áидырчаблара
 ერთმანეთზე წაქეზება áичырчара
 ერთმანეთთან დავა áиѳრა
 ერთმანეთთან დაჯახება áинкьара
 ერთმანეთთან შეზრდა áихаазалара
 ერთმანეთთან შეწყობა áинаалара
 ერთმანეთი áჴәი-áჴәი
 ერთმანეთის აცდენა áихнагара
 ერთმანეთის გაარშიყება áиѳырбара
 ერთმანეთის გადაბირება
 а-хыибахра
 ერთმანეთის გადახვევა
 а-гәыдибакыларა
 ერთმანეთის გამოდება áиѳაѳара
 ერთმანეთის გაცნობა áибадырра
 ერთმანეთის გაცნობა áибардырра
 ერთმანეთის გაჯავრება а-гәáиаиба-
 гара
 ერთმანეთის გვერდით დადგომა
 áидгыларა
 ერთმანეთის გვერდით დაყენება
 áидыргыларა
 ერთმანეთის გზაში აცდენა
 áивнагара
 ერთმანეთის დაახლოება
 áизааигәахара
 ერთმანეთის დაკარგვა áицәыѳრა
 ერთმანეთის დაკბენა áибаѳара
 ერთმანეთის დანათესავება
 áиуацәахара
 ერთმანეთის დარჩენა а-ни́бархара

ერთმანეთის ვერ შეხვედრა
 áиқәмшәара
 ერთმანეთის ვოცნა áибагәჴრა
 ერთმანეთის ლანძღვა áицәхара
 ერთმანეთის მიდევნება áишьтәнеира
 ერთმანეთის მოტყუება áибажьара
 ერთმანეთის მსგავსი éиѳшу
 ერთმანეთის მტრები áиѳацәა
 ერთმანეთის ნახვა áибабара
 ერთმანეთის პირში წადგომა
 áиѳагыларა
 ერთმანეთის რჩენა а-ны́кәибагара
 ერთმანეთის სიყვარული а-ბзы́аиба-
 бара
 ერთმანეთის ყურება áиѳаѳшра
 ერთმანეთის შერთვა áილალარა
 ერთმანეთის შერჩენა áიзынхара
 ერთმანეთის შეტაკება áидыслара
 ერთმანეთის შეფეთება áиѳахара
 ერთმანეთის შეცვლა áибаѳсахра
 ერთმანეთის შეწყობა áიзыбзиахара
 ერთმანეთის შეხება áидкьыслара
 ერთმანეთის შეხვედრა áиѳыларა
 ერთმანეთის შეხვედრება áინыриара
 ერთმანეთის შეხვედრება
 áиқәршәара
 ერთმანეთის შეჯიბრება áицлабра
 ერთმანეთის ჩაფლვა á-пעיбацара
 ერთმანეთის წაკიდება áირсра
 ერთმანეთის წაქცევა а-кәибажრა
 ერთმანეთის ხელის კვრა áигәтасра
 ერთმანეთის ჯიკაობა აიგәара
 ერთმანეთისაგან გარჩევა áиѳдыраара
 ერთმანეთისათვის შეხედება áиѳარ-
 ѳшра
 ერთმანეთისათვის წყენინება а-гәы-
 ни́бархара
 ერთმანეთის მიკერება áидѳахыларა
 ერთმანეთის შეხვედრა áინиара
 ერთმანეთში მიმოსვლა áიტәне-
 иааира

ერთმანეთში ჩურჩული	áíḡaxəy-txətra	ემშაკი	á-ḡystaa
ერთმანეთის გვერდით დაბმა	áivaxəara	ემშაკობა	á-ḡystaara
ერთნაირად	eipʃshnʃ	ერო	á-ḡaxʃa
ერთნაყოლი	znʃkxʃaa	ექვი	a-gəḡara
ერთნახადი	znʃkyrʃʃra	ექვის, გუმანის ქონა	a-gəazəara
ერთპირობა	áicʃykra		
ერთპიროვნული მეურნე	hazynxahʃ	ვ	
ერთ ლამეში	uaxʃk ala	ვაგლაზი	haxʃsʃra
ერთსულოვნება	áicʃysykra	ვადა	a-pátla
ერთხელ	znʃ	ვადა	á-ʃara
ერთხელ	znʃk	ვადა	a-ḡxəara
ერთხელაც	znʃmzar-znʃ	ვაზი	a-ʃaxəa
ერი	a-milát	ვაივაგლაზით	gəákyra
ერი	á-ʃəlar	ვაივაგლაზით	ḡəʃabzázaryla
ერქვანი	á-ḡəmatəa	ვაკე	a-dəkárʃəra
ეს	əbrʃ	ვალდებულება	a-dtá
ეს არი	əbrʃ	ვალი	a-uál
ესენი	əbárʃ	ვალის არგადამხდელი	uálmʃəa
ესენი	ərt	ვალის არ შემრჩენელი	uáltamyʃ
ეტლი	a-əbʃuarden	ვალის გადამხდელი	a-uálmʃəaḡy
ექვს ადგილას	ḡyḡyara	ვაჟი	á-ḡkəyn
ექვსასი	ḡyʃə	ვაჟი, ვაჟიშვილი, ძე	a-ḡá
ექვსასი	ḡyʃəḡy	ვაჟკაცობა	a-ḡyrxatpara
ექვსდღიანი	ḡyḡmʃtəi	ვაჟკაცობის, მამაცობის გამოჩენა	a-ḡyrxatpaxara
ექვს-ექვსი	ḡyḡk-ḡyḡk	ვაჟკაცურად	haxʃatpax
ექვს-ექვსი	ḡyḡ-ḡyḡla	ვარგისობა	a-xəártaxara
ექვსთვიანი	ḡyḡmʃtəi	ვარდი	a-ḡyʃl
ექვსი (ნ.)	ḡna	ვარია	a-kətárʃax
ექვსი (ადამ.)	ḡyḡ	ვარსკვლავი	áiaḡəa
ექვსი (ადამ.)	ḡyḡk	ვარსკვლავი	á-əḡəa
ექვსი-ექვსად	ḡna-ḡnála	ვარცლი	a-ḡyḡkə
ექვსი-ექვსი	ḡna-ḡna	ვარცხნა	a-xəara
ექვსიოდე	ḡnaaká	ვასაკა	a-əəḡráḡy
ექვსიოდე	ḡyḡkka	ვაყა	a-kyákəa
ექვსჯერ	ḡyḡntə	ვაშლი	a-ḡəá
ექიმო	a-xakʃym	ვაშლის ხე	a-ḡəá-tla
ემშაკი	a-ḡlʃc	ვაცი	a-ḡ
ემშაკი	á-ḡyzmal	ვაჭარი	á-xəaxəytḡy

ვაჭარი á-хәы́хаахәы́тәы
 ვაჭრობა á-хәаахәы́тра
 ვაჭრობა á-хәы́хаахәы́тра
 ვახშამი а-уаххьá
 ვედრება á-шьапка
 ვენახი á-жькәатца
 ვერ შემჩნევა а-згәámтара
 ვერმიშელი а-шьахариа
 ვერცხლი á-разны
 ვერცხლის წყალი а-цьюá
 ვერცხლის წყლისა а-цьюатәы́
 ვერძი а-ты́
 ვეფხვი (ლიტერატურაში) а-бжáс
 ვინ იცის издýрхәада
 ვინაიდან избáнзар
 ვინიცობაá издýруада
 ვინმე азәы́р
 ვინმეზე ან რამეზე რისამე თქმა
 а-ххәаарá
 ვინმეზე რამეზე გაგულგრილება
 а-цәы́хшәაашәара
 ვინმეზე წაქეზება а-чы́рчара
 ვინმეზე, რამეზე იმედის დამყარება
 á-кәы́гәңра
 ვინმეზე, რამეზე ჩამოკიდება
 а-хьнырхáлара
 ვინმესთან დაწოლა á-цы́тталара
 ვინმესთან ერთად სროლა á-цхысра
 ვინმესთან რამესთან ხლება á-цны-
 кәара
 ვინმესთან სირბილში შეჯიბრება á-
 пхны́длара
 ვინმესთან, რამესთან ცურვა а-дзы-
 салара
 ვინც არ უნდა იყოს дáрбанзаалакь
 ვინც არ უნდა იყოს дызýстзаалакь
 ვირთაგვა а-хәы́напъду
 ვირთხა а-хәы́напъду
 ვირი а-еадá
 ვირი а-еадáбаңь

ვისთვისმე, რისთვისმე მომატება
 а-зáцтара
 ვისიმე ან რისამე გვერდით დადგომა
 á-дгыларა
 ვისიმე ან რისამე კერძად, წილად
 გახდომა а-хәхарá
 ვისიმე ან რისამე ქვეშ ჩატყდომა
 á-цапъера
 ვისიმე ან რისამე ქვეშ ჩატყდომა
 á-цапъәара
 ვისიმე ან რისამე შორის დადება а-
 бжатцарá
 ვისიმე ან რისიმე შიში а-цәшәарá
 ვისიმე, რისამე თავზე ფრენა а-хá-
 пьыრა
 ვისიმე, რისამე ქვეშ გასვლა á-тсра
 ვისიმე, რისამე ქვეშ დადგომა á-ца-
 гыларა
 ვისმესთვის კითხვა а-зцаарá
 ვიღაცები шыоукы́
 ვიწრო а-тшәá
 ვიწრო, გრძელი და მოკლე
 ფეხებიანი მაგიდა áишәа
 ვიწრობი а-тшәáра
 ვრცლად инейтцхны́

ზ

ზადი а-малы́р
 ზამთარი а-зын
 ზამთარი á-зынრა
 ზამთარმჩევი а-зтáс
 ზამთრის ბოლოვი а-щы́ща
 ზანგი, ნეგრი а-рапъ
 ზანდუკი а-шәынды́кәра
 ზანზალა а-щхатәры́
 ზანკალი á-шәәдә
 ზარდახში а-чы́кьмáá
 ზარი а-тәщәá
 ზარის რევა а-тәщәá-сра

ზარმაცი áашья
 ზარხოშად а-кьáф
 ზარხოშად ижэны
 ზაფხული á-п̄хын
 ზაფხული á-п̄хынრა
 ზაფხულის დადგომა á-п̄хынрахара
 ზაქი а-бáт
 ზახუური ქარი а-захэа-п̄ша
 ზეგ уоцэáшьтахь
 ზეგინდელი уоцэáшьтахьтэи
 ზეგისზეგ йнауашьтахь
 ზეგისზეგ иуáнашьтахь
 ზედ გარჩენა а-какэхарá
 ზედ გარჩენა а-кэыхарá
 ზედ დადგმა а-харгьлара
 ზედ დადება á-кэцара
 ზედ დამაგრება á-харъъэარá
 ზედ დასხმა á-кэытэара
 ზედ დატირება а-хацэ́уара
 ზედ დაყრა а-хаъсарá
 ზედ შეგდება á-кэыжьრა
 ზედა хыхьтэй
 ზედა დოლაზი а-хóá
 ზედამხედველი а-хь́лап̄шóы
 ზედაპირი а-кэ́п̄шынлара
 ზედიზედ გასროლის ხმა аkə́kə́á
 ზევიდან хь́хьынтэ
 ზევიდან ათლა á-кэыцэაара
 ზევიდან ქვევით ჩამოფრენა á-лба-
 аъыრა
 ზევით, ზევითკენ хыхь
 ზეთგამოწურული დანაყილი
 ნიგვზის გუნდა а-кэыца
 ზელა á-кəáхара
 ზელა а-хəარá
 ზემოთ á-óада
 ზემოთ а-óадахь́
 ზერდაგი а-зардáгь
 ზეცა á-жəóан
 ზეწარი а-шьаршьáф

ზეწარი á-цəарталáршə
 ზეწარი а-харъá
 ზვავი а-сыбгáра
 ზვარაკი а-кəრбáн
 ზვარაკი а-зáтə
 ზვარი á-жькəаца
 ზვერვა а-п̄шынхəრა
 ზვიადი а-ехáрззала
 ზვინი ákəá
 ზვირთი а-далгá
 ზვირთი а-цəыуръá
 ზიანი а-п̄хастá
 ზიარება а-зарéба
 ზილფი а-ъафáкь
 ზმორება á-хეიტэ́იირა
 ზოგვა, დაზოგვა áнгзара
 ზოგიერთი шьóукь́-шьóуки
 ზოგიერთი цьóуки-цьóуки
 ზოგჯერ зн́́́зынла
 ზოლი á-цəахəá
 ზომვა а-шəარá
 ზრდა áаzара
 ზრდა а-зхарá
 ზუთხი а-жə́́́нтхь
 ზუმბა а-кьაъс́́́кь
 ზურგი á-зкəá
 ზურგი а-kəá́kəá
 ზურგის ტვინი á-ბჟა-хəარшь́
 ზღაპარი а-лáкə
 ზღაპრული ჯუჯა ხალხი á-цан
 ზღარბი áхəъარч, á-хьაъარч
 ზღვა á-га
 ზღვა а-мш́́́н
 ზღვარი а-хаá
 ზღვაური á-гап̄ша
 ზღვის ღორი а-мшын-хəა
 ზღვისპირეთი а-гатə́́́лан
 ზღვისპირელი á-гауаóы
 ზღმარტლი а-ბáхə

ზღმარტლის ხე a-ბაцә-цла
ზღუდე a-баатә-гәара

თ

თაგვი a-хәынапъ
თაგვის შაქარი a-цармакъ
თაგვის წამალი a-цармакъ
თავადაზნაურობა тауади аамыстѣи
თავადი а-тауад
თავადის ან აზნაურის ცოლი
 ахкәажә
თავადურად, თავადიშვილურად
 тауадцас
თავაზიანად хаа́ла
თავამდე a-ханы́нжа
თავბერა а-лахы́
თავგადასავალი a-хты́с
თავგასულობა a-хапъызара
თავდამსხმელი a-қәылафы
თავდასხმა a-қәылара
თავდაღმართი a-хы́лафъара
თავდაცვა a-хы́хьчара
თავდებად хәды́кәцәс
თავდები а-хәды́кәцә
თავდებობა а-хәды́кәцәра
თავზე დადგომა a-хагы́лара
თავზე დგომა a-хгы́лара
თავზე თმაგაბურღული a-ბა́ბა
თავი a-хы́
თავი და ბოლო a-хыи аты́хәеи
თავიდან მოშორება a-пъ́нрхра
თავის ბანა a-ფышра
თავის გადიდვაცემა a-еырды́რა
თავის გამართლება a-хырқы́ара
თავის განებება a-кәа́цра
თავის გასუფთავება a-еры́щқы́ара
თავის გატიტვლება a-еы́ркъантазра
თავის გაშიშვლება a-еы́ркъантазра
თავის გახვევა a-еы́ლაхәара

თავის დადება a-ха́кәцәра
თავის დაკვრა а́ихырхәара
თავის დაკვრა a-хы́რхәара
თავის დამალვა a-еы́цәахра
თავის დამშვიდება a-еырты́нчრა
თავის დაღლა a-еы́რაапъсара
თავის დაღწევა a-хацә́გარა
თავის დაცობა a-хацъ́გәარა
თავის დროზე ианаамт́аз
თავის დროზე ианаамт́оу
თავის დღეში дгы́лаха́ан
თავის დღეში a-ха́ан
თავის მაქებარი a-хыре́хәაფы
თავის მიღება a-хны́кәцәра
თავის მობეზრება a-гәы́пъцәარა
თავის მოკვლა a-ешы́რა
თავის მომკვდარუნება a-еырпъ́სრა
თავის მომკვდარუნება еырпъ́сы
თავის მომრგვალება a-хры́кәшара
თავის მომძინარება еы́рцәა
თავის მოხდა a-хт́რა
თავის ნახევარი a-хы́бжа
თავის რჩენა a-хны́кә́გара
თავის ტკივილი a-хы́хь
თავის ქება a-е́хәара
თავის ქება a-хыре́хәარა
თავის შეკვლა a-еа́дыლара
თავის შემოწვა a-хы́ნლაარა
თავის შველა a-хы́ხәара
თავის ჩამოკიდება a-екна́хара
თავისით a-ха́ლა
თავისუფალი a-тацә́н
თავისუფლება a-ха́кәитра
თავკომბალა а-лахы́
თავლა a-ет́რა
თავმდეგი a-хы́ლაпъшфы
თავმომრგვალებულობა a-хы́გежъаа-
 ра
თავმჯდომარე a-хантәა́ფы
თავმჯდომარეობა а-хантәა́ფრა

თავსაფარი a-касы
 თავსაფარი a-чыкты́-касы
 თავსახური a-хაá
 თავსხმა a-кәаршыды, ақәаршыды
 თავფუთხიანობა a-ха́бжьра
 თავქარიანი a-хткьá
 თავქარიანი a-хыткьá
 თავქვე хыланты́
 თავშესაფარი a-хы́тцакырта
 თავში a-ханы́
 თავის დაღწევა a-хацәгара
 თავცარიელი a-хты́пшыша
 თათარა a-қламьшы
 თათბირი áилацәажәара
 თათმანი a-наптарпá
 თაიგული á-шәтәахәара
 თალგამი a-цы́ха
 თამბაქოს ნაკრავლი a-дәнгь
 თამაში á-хәмарра
 თამბაქო a-та́тын
 თან a-кны́
 თან ფы́
 თანამგზავრი áимдала
 თანამგზავრი a-мәаны́за
 თანამოსაკეობა á-кәлара
 თანდათან есаáира
 თანდათან ус-ýс
 თანხმობა a-зы́разрда
 თანხმობა á-қәышахатра
 თარაზო a-теры́з
 თარგი a-хсаáла
 თარგმანი áитага
 თარო a-кы́ңәра
 თარჯიმანი a-тарцьма́н
 თასი á-әა
 თავლაწყალი, შარბათი a-цхарჟყნ
 თავლი á-цха
 თავლიანი მჭადი á-цхамგьал
 თავლით და ქონით შეზავებული
 ღობი a-цәырцәმა́

თავლის სანთელი a-цаá
 თავლის სანთელი a-цаაшы́ნ
 თავლწყალი á-цхаჟәა
 თბილი á-п́ха
 თბილი a-кәáнда
 თბილი წყალი a-ჟыркәáнда
 თბობა a-п́харá
 თბობა a-кәáндара
 თბობა a-кәáндахара
 თებერვალი февр́ალი
 თევზაობა a-п́სы́ჟკრა
 თევზი a-п́სы́ჟ
 თევზის ჭერა a-п́სы́ჟკრა
 თევზიყლაპია á-чны́ш
 თეთრა a-еларц
 თეთრი á-шкәაკәა
 თეთრი თიხა a-хáша, a-хашá
 თეთრი ქვებით მოფენილი რიყე
 a-кәარаш
 თეთრწინწკლებიანი (ცხენი) a-хә-
 шлап́са
 თელა á-რаш
 თენება шарá
 თერთმეტი (ბ.) жәéиза
 თერთმეტი (ადამ.) жәéизады
 თერთმეტი (ადამ.) жәéизадык
 თერძი a-терзы́
 თერძი á-ჟახды
 თერძული a-ცәაფәáრста
 თესვა á-латара
 თესვის დროს латáн
 თესლი á-жәла
 თეფში a-чанáх
 თექა a-уапцәá
 თექვსმეტი (ბ.) жәაф
 თექვსმეტი (ადამ.) жәაфды
 თექვსმეტი (ადამ.) жәაфдык
 თვალგამჭრიანი a-блациар
 თვალეზდაჭყეტილი ткы́кжа
 თვალთვალი á-шьтап́шра

თვალი ა-бла
 თვალი ა-ла
 თვალი ა-лаფш
 თვალის გუგა ა-лагәeimхәыц
 თვალის თამაში ა-лапҭыкәшәа
 თვალის კაკალი ა-лагә
 თვალის უბე ა-лакҭыца
 თვალის ჩაკვრა ა-лацәкәсра
 თვალის ჩინი ა-лагәeimхәц
 თვალის ხამხამი ა-лацәкәра
 თვალმარჯვე ა-блაცар
 თვალხუჭუნა цыт
 თვე ა-мз
 თვით, თვითონ ა-хата
 თვიურად мызла
 თვიური ა-мзатә
 თვლა ა-пҭхьазара
 თვლემა ა-цәарсыс
 თვლემა ა-цәырсыс
 თვლემა ა-харкәысра
 თვლემა ა-хыркысра
 თვრამეტი (ბ.) жәаа
 თვრამეტი (ადამ.) жәаады
 თვრამეტი (ადამ.) жәаадык
 თიბვა а-тәархра
 თივა а-тәа
 თივის ზვინი а-тәაқәа
 თითბერი а-цъаз
 თითი а-нацәа
 თითისტარი а-дырды
 თითო акака
 თითო-თითო ажәაჯәа
 თითო-თითოდ акакала
 თითო-თითოდ ажәაჯәала
 თითო-ოროლა ა-жәык-ыңыцак
 თიკანი а-зыс
 თირი а-маеахәა
 თირკმელი а-чәача
 თიხა а-нышәапҭшь
 თიხის ხელადა аирыз

თიხნარი а-нышәапҭшьра
 თლა а-цәра
 თლა а-цәыпҭссара
 თმა а-хә
 თმა а-хәың
 თმენა ა-чхара
 თოვლაობა а-сәиგәыдтпа
 თოვლაობა а-сәиგәыдтара
 თოვლი а-сы
 თოვლის გუნდა а-срапа
 თოვლის ფიფქი а-სҭაҭ
 თოვლყინული а-сыпҭса
 თოვლ-ჭყავი а-қәабә-сабәа
 თოთო ზავში ა-ჟы
 თოთხმეტი (ბ.) жәიпҭшь
 თოთხმეტი (ადამ.) жәიпҭшьды
 თოთხმეტი (ადამ.) жәипҭшьдык
 თოკი а-ша
 თოკი а-шаха
 თორემ мамзар, мамзар
 თორმეტი (ადამ.) жәაады
 თორმეტი (ადამ.) жәაадык
 თორნე а-чәрჟრა
 თოფი а-шәაқь
 თოფის გასატენი მოკლე ზუმბა
 а-хтацәлага
 თოფის დუმა а-кьапҭабрҭы
 თოფის კონდახი ашәაқь-шәха
 თოფის სადგარი а-лабчәс
 თოფის წამალი а-шәაқь-хәшә
 თოფის ხე ашәაқь ამფы
 თოფის დაცემინება ა-пхара
 თოქალთო а-сахтәнеуапа
 თოქმაჩი а-ბәажыңи
 თოხარიკი ცხენი а-екәარ
 თოხი а-еага
 თოხიტარა а-дыргантҭыхәა
 თოხნა а-еара
 თოხწერაქვა а-еагатакант
 თოჯინა а-кьанца

თრაზეა a-царá
 თრევა a-бжьагьалдызра
 თრევა a-рхəазарá
 თრია á-еш
 თრია a-пшзá
 თრითინა á-еш
 თრითინა a-пшзá
 თრობა a-ын аршьра
 თუ áкə
 თუ არა და мамзáргьы
 თუთა a-мжəá, амжəá-цла
 თუთა a-мжəá-какал
 თუთია a-цйнк
 თუთის ხე a-мжəá, амжəá-цла
 თუთის ხე a-мжəá-цла
 თულუხი a-гəгым
 თუნგი a-гəгым
 თუნი a-кыцзырта
 თუნუქი a-танақыń
 თუნუქისა a-танақытəń
 თურქეთი тыркəтəńла
 თურქი á-тыркəа
 თურქული a-ყызахьа
 თურქული ენა á-тыркəшəа
 თუჯი a-тўць
 თქარათქური a-ყыштыдж
 თქვენ შəарá
 თქვენ იყავით шəáкəн
 თქვენ ხართ шəóуп
 თქვლეფა á-блакьара
 თქმა a-хəарá
 თქმევენება a-рхəарá
 თქოში a-кəაყсатá
 თხა á-цьма
 თხაწვერა пьатáгəმжატə
 თხაწვერა пьатакьáла
 თხაწვერა a-цьмапьатá
 თხელი áჟა
 თხელი a-кьатá
 თხელი a-цаჟá

თხელი რისამე დანთხევა a-карттарá
 თხელი ფაფა a-ყыფაყын
 თხილამური á-шəааа
 თხილი a-расá
 თხილნარი კულტურული a-расáტრა
 თხილნარი ტყიური a-расарá
 თხის მწყემისი á-цьмахьча
 თხის ქალღემერთი цьабрán
 თხის ხორცი á-цьмажьы
 თხლე a-х
 თხმელა a-л
 თხმელნარი á-лრა
 თხოვება a-раара
 თხოვება a-уаарá атара
 თხოვნა á-хəара
 თხოვნა á-хəара
 თხრა a-жра
 თხრობა a-хəарá
 თხუთმეტი (ბ.) жəóхə
 თხუთმეტი (ადამ.) жəóхəды
 თხუთმეტი (ადამ.) жəóхəдык
 თხუნელა a-шыслампыр
 თხუნელა a-цəыслампыр

ო

იავნანა a-გáра-шəа
 იალქანი á-პრა
 იალქნიანი გემი азындáл
 იალქნიანი გემი a-кánца
 იანვარი ианáр
 იარალი áბцьар
 იარალი áბцьарматəа
 იარალი a-маруыга
 იარალი მახვილი áса
 იატაკი a-дашьмá
 იაფად მარიáლა
 იგოფა, რაც зейньа-ды́кам,
 зейньáкам
 იდაყვი a-машьхə́йлц

იდაყვი	а-мшьхэьлтц	ისარი	а-хəмпáл
იელი	а-бжынтц	ისარი	ლითონის თავიანი
იელნარი	á-бжынтцра	ისე	абáнс
იერი	а-п̄шрá	ისე	анс
იერი	а-ყ̄шыларá	ისე	убáс
იერიშის მიტანა	а-жəьларá	ისე	убьс
იმ დროს	áлымтáла	ისე	ус
იმ დღეს	аеньí	ისე	ус
იმ დღეს	мшаены	ისე და ასე	анс-áрс
იმ ღამეს	áухá	ისევე	ейтá
იმდენად	ускáк	ისევე	өейхьá
იმდენი	антыскатəи	ისევე ისე	иарá
იმდენი	анскатəй	ისეთი	анс
იმდენი	убри-áкара	ისვრიმი	а-кəьхь
იმედოვნება	а-гəьцрá	ისინი	абáнт
იმიერ	нхытц	ისინი	áнт
იმიტომ	убри акньтə	ისინი	дарá
იმიტომ, რომ	избáн áкəзар	ისინი	урт
იმიტომ, რომ	избáнзар	ისინი	იყვენენ
ინდაური	а-кəáкəшь	ისლი	áისыр
ინდაური	а-шəии-ший	ისტორია	а-таарьх
იოლი, ადვილი	á-мáриá	ისტორია	а-тоурьх
იონჯა	а-чкəартáт	ისტორიოგრაფია	а-тоурьхтáра
იორლა	а-кəáр	ისტორიული	а-тоурьхтə
იორლა	а-екəáр	იფანი	á-жá
ირანელი	а-цьáм	იფნარი	á-жáра
ირაო, საქონელი	а-лáлá	იფნისა	а-жáтə
ირგვლივ	иááкəршаны	იქ	áná
ირეჭი, მახეა ერთგვარი	а-р̄п̄ჭкьá	იქ, იქით	уáхь
ირმის ნახტომი	а-сáр	იქ, შორს	нахьхьí
ირმის ნახტომი	á-уасарьмѿá	იქამდის, შორს	нахьхьíн̄ჯá
ირმის შვილი	а-əáхəыс	იქაური	ánáтəи
ირმის ხბო	а-əáхəыс	იქეთ	ánáхь
ის	áньí	იქეთ	áníрáхь
ის (ბ.) არის	á-уп	იქეთური	ánáхьтəи
ის (ქ.) არის	лóуп	იქეთური	áníрáхьтəи
ის (ბ.) იყო	áкəьн	იქვე	уáтцəкьá
ის (მკ.) მამაკაცი	иарá	იქიდან	уáхьынтə
ის (მკ.) იყო	иáкəьн	იქით-აქეთ ყურება	á-нап̄ш-аап̄шрá
ის (ქ.) იყო	лáкəьн	იღბალი	а-лахьынтá

ილლია ა-ღწცა

იხვი ა-კაჩა

კ

კაბა ა-цкы

კადრება ა-тэашыара

კაგებიანი დიდი ჯოხი ა-тáмхა

კავი ა-цəматəа

კავი ა-цəхə

კავი ა-ყაфáкь

კავიანი გრძელი ჯოხი ა-гьаргьалáс

კავშა ა-хьышьаш

კაკალი ა-какáн

კაკალი ა-рá

კაკანი ა-какара

კაკნატელა ა-хəдьíра

კაკუტი ა-калакə́ыт

კალა ა-калéи

კალათი ა-калáт

კალვა ა-калéи атыршарá

კალთა ა-кáлт

კალია ა-мáცა

კალმახი ა-калмáха

კალმის დანა ა-чакь

კალმისტარი ა-калáмхə

კამა ა-кáма

კამეჩი ა-камбáшь

კამკამა ა-кеи-кéи

კამკამი ა-кеიққира

კამკამი ა-кəалы́кəацьра

კანაფი ა-ныцə

კანდელი ა-кандéл

კანი აბრეშუმის ჭიისა ა-кáн

კანის ჭუჭყი ა-ц

კანკალი ა-хьы́ჯаара

კანჭი ა-шьаргə́áцə

კაპარჭი ა-хəтрá

კაპი აимфəпə

კაჟი ა-шьáнтца

კარადაში, უჯრაში დება ა-тара

კარავი ა-ты́п

კარავი ა-кьáла

კარაქი ა-сары́ңа-хəша

კარაქი ა-хəшəа

კარგად ბზია

კარგად გახდომა ა-ბзíахара

კარგი ა-ბзíа, ბзíа

კარგი ა-замана

კარდალი ა-кəáбшьта

კარი ა-шə

კარის ზღურბლი ა-шəхь́мса

კარის ჩარჩო ა-шəვáз

კარმიდამო ა-ты́ჯты́п

კარ-მიდამო ა-гəáრп

კარტი ა-мáца

კარტოფილი ა-картош

კარჭლვა ა-гə́ылтра

კასრი ა-уалы́р

კასრის სალტე ა-уоды́хə

კატა ა-цгəы

კატა (ძუ) ა-цгə́ыпс

კატასავით ცყგə́აძ

კატის სენი ა-цхь

კაუჭი ა-цəхə

კაცად გახდომა ა-уəფəхара

კაცად ქცევა ა-уəფтəра

კაცი ა-уəფьс́ы

კაცი ა-уəფы́

კაცი ა-хáца

კაციჭამია ა-уəფжы́фəფы

კაციჭამია ა-уəფьсжы́фə

კაციჭამიობა ა-уəფжы́фəრა

კაცურად уəფáс

კახაბალი ა-ца

კბენა ა-цхауə

კბენა ა-цхара

კბილების კრეჭა ა-хырцьáцьара

კბილი ა-хапь́ыц

კედელი ა-тჯы́

კეთება á-кәцара	კვერცხის დება a-царá
კეთილი a-бэйа, бэйа	კვესი айхымца
კეთილი á-замана	კვეხნა a-хыреҳәарá
კეთილი a-еи	კვირა დღე a-мчы́ша
კეთილი, გულკეთილი a-халал	კვირა შვიდი დღე á-мчыбж
კელა a-псынкәá	კვირისთავი a-шьамхдырдхá
კელაპტარი a-кьалантáр	კვირისტავი a-дардха
კენწერო á-кәыцә	კვირისტავი a-дарды́
კენჭი a-кьánч	კვირტი a-бы́кә
კეჟერა a-хә́ыл	კვირტი a-пъыткә́ыр
კერა a-хәыштарá	კვიცი a-е́цыс
კერატი a-хәáпәფь	კვლავ еитá
კერვა á-зәхрá	კვენესა a-кьрá
კერის ამაღლებული თავი	კვენესა a-кьыбжы́н
a-хәштарáхын	კვნიტი акы́пъ
კერშილობა a-пътәრá	კვნიწი მარილი a-цы́кәц
კერძი á-мгәა-чапә	კი áаи
კერძი a-хә	კიბე a-мардәán
კეტვა a-крá	კიბო a-кибейá
კეტი a-кьáт	კიბორჩხალი a-დაფачйá
კეფა a-хәдацьáл	კიდევ адырәáгы́х
კეხი a-кәადыр-ბაә	კიდევ дырәáгь, дырәөгь
კეხი a-кьáхь	კიდევ еитá
კვალი á-шьтá	კიდევ й́тцагь
კვალი á-цәაფәастá	კიდევ ერთი аеак аеакы́
კვამლი á-ლә	კიდურა á-лахын
კვამლის, ორთქლის და მათ	კიდურები á-маха-шьаха
მსგავსთა შენობაში, ოთახში	კივილი á-цәაара
დაგულება a-әнарчрá	კივილის, წივილის ხმა á-цәაа-бжы́
კვანტი a-шьапә́ршә	კითხვა a-пъхьáра
კვარი a-мзарчá	კითხვა a-цаарá
კვარტი ჭურჭელი a-швóф	კილოების ამოხვევა a-тпәრá
კვახი a-кáб	კინალამ пъсык
კვეთი a-кьýра	კინალამ a-чы́к
კვეთი á-цар	კინკრიხო a-хыцәкәкә́ын
კვეთი á-цыр	კინწი a-хәдацьáл
კვერი a-кәркоу	კიპრუჭი a-қарды́ч
კვერნა a-чы́ნ	კირი a-кьýр
კვერნაზე ნადირობა a-чы́ნхара	კირკაჟი ლობიო a-кә́йд-харкалеи
კვერცხი a-кәтáფь	კირჩხიბი a-დაფачйá

კისერი á-хәда
 კიტრი а-кынтýр
 კიტრი а-наша
 კლდე á-бахә
 კლდოვანი ადგილი á-бахәра
 კლება á-гхара
 კლება а-кыафхара
 კლიმატი а-хауа
 კმარება а-зырхарá
 კნავილი а-кýира
 კნუტი а-цгәнпшқа
 კობრი а-пкáш
 კოდალა а-цларкәхýкә
 კოვზი а-мхáтә
 კოკა а-пшáл
 კოკორი а-быкә
 კოკოში а-кәапéи
 კოლინჯი а-ркьатән
 კოლოფი а-кәалáп
 კოლოფი а-чыкьмá
 კოლოფი ტყვიებისათვის а-хтрá
 კომახი а-шьяхәнрзыз
 კომბოსტო а-капýста
 კომპოზიტი á-жәеилатá
 კომში а-бýа
 კონა а-дамáт
 კონა а-кыла
 კონკი а-кынтýнжә
 კონკილა асасхә
 კონუსისებრი კვერი á-хәажәа
 კონცხი á-кра
 კოპე а-кәапéи
 კოპიტი á-жа
 კოპიტისა а-жатә
 კოპიტნარი á-жара
 კოპწიაობით áихышәашәара
 კორდი а-дәáзá
 კორკანტელა а-гәымыркатыл
 კორტოხი а-хыцәкәкән
 კორძი á-мса

კორძი а-жы́мдыр
 კოტა á-мта
 კოტა á-пшлапкыа
 კოლო а-кәбрн
 კოშკი а-зарзá
 კოცნა а-гәызრა
 კოცონი სამოვრებზე а-хә́мца
 კოწახური а-кацхәхә́р
 კოჭბროლი а-хы́ншьаш
 კოჭი а-кәáнч
 კოჭი а-кәркыá
 კოჭის ხიდი а-цхатә́რн
 კოჭლი а-тә́пáл
 კოჭლი, მკელობელი а-цырк
 კოჭლობა á-цыркыра
 კობტაობა аеырбара
 კრავი а-тсы́с
 კრავი а-сы́с
 კრანანა а-шхýрцәаф
 კრამიტი а-кы́ц
 კრებული áизга
 კრეკა а-ркәдрá
 კრიალოსანი а-теспýхә
 კრიახი á-каркарра
 კრიკინა а-цысзახәа
 კრინტი а-кы́т-бжы
 კრინტი! кыт!
 კრინტი! фýмтын!
 კრუტუნნი а-фә́нрра
 კრუხი а-кәáрт
 კუ а-кýуа
 კუბო а-кýба
 კუდა а-кьатáгәа
 კუდი а-тыхәа
 კუდის ქნევა а-тыхәარшәшәарá
 კუხი а-цы́нкәра
 კუზიანი а-цы́нкә
 კუზიანობა а-цы́нкәра
 კუთხე а-кәáкь, акәáкьта
 კულული а-фә́фáкь

კუნძი a-sakəá
 კუნძული á-дгылбжаха
 კუპატი a-тəბáр
 კურდღელი a-жьá
 კურთხევა a-п̄шьарá
 კურკა a-гəáფ̄ხ
 კურკელი a-ц̄мак̄ьн̄
 კურო a-цəაფ̄ხ
 კურო a-цəყბзá
 კურტუმო a-пыхə
 კუჭი a-к̄ьамсá
 კუჭი á-ца

ლ

ლაგამი аихá
 ლავიწი á-лтəжəа
 ლაზი a-лáз
 ლაზური a-лáз бызшəа
 ლაზღანდარა á-к̄ьачак̄ь
 ლაზღანდარობა á-к̄ьачак̄ьრა
 ლაკარტი a-тəхə
 ლამაზი á-п̄шзə
 ლანდი á-гага
 ლანდი a-хáрera
 ლანჩა a-царшьн̄
 ლანძღვა á-цəхara
 ლაპარაკი a-цəáжəара
 ლასლასი a-хəазá-мазара
 ლასტი a-чáлт
 ლასტი a-чап̄áра
 ლატანი á-к̄ьан
 ლაფათინი a-п̄шьн̄ца
 ლაფანი a-цəхáр
 ლაფერა a-мхáбыста
 ლაფშა á-лаша
 ლაქა სახეზე a-ааза
 ლაღუმე a-лаф̄ьым̄
 ლაყე á-шақəа
 ლაყუჩი a-л̄ым̄харт

ლაყუჩი a-л̄ым̄хартақата
 ლაყუჩი a-л̄ым̄хартахата
 ლაში a-к̄ьн̄шə
 ლაშქარი a-р
 ლაშქარი á-п̄стыр
 ლაზარი a-шəარгəынდა
 ლახვარი á-п̄са
 ლბობა a-рп̄саара
 ლბობა á-п̄саара
 ლეგა á-хəაп̄штəала
 ლეგა ჩობა á-хəა
 ლეიბი a-гəабáн
 ლეკერტი a-шьашəн̄
 ლეკვი a-ласбá
 ლეკუხო a-лакəн̄м̄ха
 ლერწამი a-калám
 ლერწამი a-шьн̄цар
 ლესა a-ршьшьрá
 ლესვა á-рцарра
 ლესვა a-хрá
 ლექსი á-жəеинраала
 ლექსიკონი ажəáр
 ლელვი a-лахá
 ლელვის ტკბილისკვერი a-лахарəá
 ლემი a-жьბəáá
 ლეწვა á-лахəара
 ლითონის პატარა კოლოფი
 a-к̄ьап̄атрá
 ლითონის საკინძე a-чап̄რáз
 ლინგი a-гəзá ашьла
 ლიტრა áირყ
 ლიფი áილაқ̄ь
 ლობიო a-к̄əн̄д
 ლობიოთი მკითხავი
 a-к̄əн̄дырп̄яады
 ლოგინი აიარტა
 ლოგინი a-цəартá
 ლოდი a-хахə-гəáл
 ლოდინი a-зып̄шрá
 ლოკვა a-рбзарá

ლოლუა а-шьаршьа́л

ლომი а-лым

ლორი а-жьца́а

ლოქო а-џла́м

ლოყა а-џа́мџа

ლოყა а-џყ́ნ

ლოცვა а-нџх́აара

ლპობა а-ბარა́

ლპობა а-რბაара́

ლტობა а-რџсах́აара

ლტობა а-რџсах́აара

ლუდი а-уара́ш

ლუკმა а-џა́ტა

ლუკუფხა а-лакә́ымха

ლუმბა а-е́еимаа

ლურსმანი а-цә́ымџ

ლურჯა а-е́ыхәа

ლღობა а-ჟტრა́

ლხენა а-цьы́лыტრა

ლხინი а-ჩა́რა

მ

მაბეზღარი ა-ნაჟხაფი

მაბზაკუნა ა-დყრგანტყხა

მაგარი а-кьа́кьа

მაგარი ა-ცებრა

მაგარი და ხმელი მერქანი

а-кә́აшьа

მაგარი ძნელად გასარჩევი а-кә́აда

მაგიდასთან ჯდომა а-хатәара́

მაგიერი а-мџх́არა

მაგივრად а-цынх́არас

მაგინებელი ა-ცәხაფი

მაგრად იწჳწანნი

მაგრად ცემა а-дьќრა

მაგრამ ах́ა

მადანი а-мадә́н

მადლი а-саба́ლჟ

მადლი а-რџса́რჟა

მადლობა а-табуура

მადლობა итабу́п

მადლობა а-цьшьара

მავთული а-тә́л

მავნე а-რџырх́ага

მაზეგ уна́шьтахь

მაზლის ცოლი აცალა

მათლაფა а-чана́х-гәაџа

მათრახი а-кә́мчын

მათხოვარი а-хәაფი

მათხოვრობა ა-ხәარა

მაიმახი а-цә́ыршәაга

მაინც уезѓын

მაინც ყсѓы

მაინცდამაინც уезѓын-уезѓы

მაკე аимгә́а

მაკინტალობა а-ბтәра́

მაკრატელი а-маркаты́л

მალამო а-малх́ამ

მალე и́рласны

მალი ა-ბჟა-кә́ართәრა

მამა аბ

მამა, შვილებო! да́драа!

მამალი არბა

მამალი არბაჟ

მამალი დაუკოდავი თხა а-ბ

მამალი კურდღელი а-жьა́ბაჟ

მამალი ცხენი а-е́აბა

მამამთილი აბხა

მამამთილის საჩუქარი а-რџхашьехьа

მამასავით, მამობრივად აბცა

მამა-შვილი აბი-რჟეი

მამიდა а-хә́шьადუ

მამიდაშვილი ქალი ა-ბიაхә́шьა

лрџх́ა

მამიკო ბაბა

მამილო ბაბა

მამინაცვალი აბრჟა

მამის ნათესაობა აბშტრა

მამლაყინწა არბაჟწყხა, არბაჟ ხაყი

მამული	а-надѣл	მარცვლოვანთა მოსავალი	а-наѣана-
მამული	а-цѣынцѣтѣыла	га	
მანეთი	а-мааѣт	მარცვლოვანთა ღვთაება	а-наѣанага
მანეთის ღირებული	а-маатѣса	მარცხად	машѣѣрны
მანჭო	а-цѣмаа	მარცხენა	а-рма
მაჟალო	а-бнатѣа	მარცხი	а-машѣѣр
მაჟალო	а-тѣაша	მარცხნიდან	а-рмарахѣ ала
მარად	назѣѣа	მარცხნივ	а-рмарахѣ
მარანი	а-ѣыцара	მარწუხი	а-рѣѣтѣа
მარაო	а-ѣшандѣага	მარწყვი	а-ბѣახча-ѣѣѣндрѣа
მარგალიტი	а-ბѣѣрлаш, абырлыш	მარხვა	а-чѣга
მარგალიტი	а-мыркѣлд	მარხვა	а-ѣბაარѣ
მარგვლა	а-рашѣара	მარხვისაგან პირის გახსნა	а-ѣартѣრა
მარგვლა	а-შѣара	მარხულობა	а-чѣგара
მარგილი	а-тѣѣან	მარჯვე	а-იბაга
მარდი	а-ѣარѣн	მარჯვე	а-ილѣкѣა
მართლა	а-иѣнѣтѣкѣა	მარჯვენა	а-რѣѣა
მართლა	а-ѣაბѣრгазы	მარჯვნივ	а-რѣѣარახѣ
მარიამობა	наѣнѣჰѣა	მარჯვნივ	а-რѣѣარახѣ
მარიამობის თვე	наѣнѣჰѣა-мза	მასალა	а-მატѣაჰѣ
მარილი	а-цѣѣыка	მასპინძელი	а-ѣშѣმა
მარილიანი	а-ѣაა	მასპინძლობა	а-ѣშѣმარა
მარილ-წიწაკიანი საჭმელი	а-ѣაათѣѣ	მასწავლებელი	а-რѣაѣѣ
მარილწყალი	а-цѣыкаѣѣრѣ	მასწავლებლობა	а-რѣაѣარѣ
მარმარილო	а-мармаѣл, амармаѣლѣაშѣ	მასხარა	а-მაѣყარѣ
მარმაში	а-чыкѣтѣн	მასხრად	чѣარѣხѣсы
მარმაშის ხილაბანდი	а-чыкѣтѣн-касы	მატარებელი	а-დѣнѣბѣა
მარტო	а-мала	მატარაკვეცა	а-хѣარა
მარტო	а-მაѣარა	მატური	а-хѣატგѣн
მარტობა	а-заѣარა	მატყელი	а-ლასა
მარტოხელად დარჩენა	а-заѣარა	მატყელის გრეხილი ძაფი	а-ჰѣნგა
მარქაფა ცხენი	а-ѣвакѣн	მაუდი ხელთნაქსოვი	а-კѣმзѣა
მარქენალი	а-кша	მაქმანი	а-ხარѣѣ
მარდი	а-марѣѣ	მაქური	а-მაკѣა
მარჩენალი	а-нѣкѣгаѣ	მაღალი	а-რѣა
მარჩიელობა	а-ѣშრა	მაღალი	а-ხარაკ
მარცვალი	а-рѣѣ	მაღალი	а-ხარაკѣ
მარცვალი	а-ѣრა	მაღლა ამართული გრძელი სანთელი	
მარცვლეულის საწყავი ხისა	а-ѣчынѣჰѣ	წლისთავზე	а-кѣლანტარ
		მაღლა აწევა	а-რაхარა

მალლარი a-кә́аца	მდინარე a-ჟნიას
მალლარიანი ადგილი a-кә́აцара	მდინარე a-ჟნიმდას
მალლობზე გადარეკვა, მალლობზე გადატარება a-хцара	მდინარის კალაპოტი a-ჟნшьтра
მალლობი á-харакыра	მდინარის ტოტი a-кә́аца
მაყარი a-та́цаага	მდოგვი a-ба́а
მაყვალი a-маахы	მდურვა á-ца́გәышра
მაყრული a-та́цаагара́шә	მდულარე წყალი a-ჟыршы
მაყურებელი á-на́пшәы	მე сара
მაშ ус а́на́кәха	მე ვარ соуп
მაშა a-ма́шьа	მე ვიყავი сáкә́ын
მაშასადამე ус а́на́кәха	მეაბრეშუმე a-кáнчаа́ჟაды
მაშინ у́бáскан	მეაბრეშუმეობა a-кáнчаა́ჟара
მაშინ ýскан	მეათე áжә́абатәи
მაშინათვე ýскантә́кә	მებადური a-пү́сынкды
მაშინდელი у́бáскантә́и	მებამზე a-бамбáарыхы
მაშინვე у́бáскантә́кә	მებამზეობა a-бамбáა́ჟара
მაშინვე у́бýскантә́кә	მებატე a-кы́зхьча
მაჩვი áашы́ышь	მებაღე a-ბáхча́кацады
მაჩიტელა a-кә́ыкә	მებაღეობა a-ბáхча́кацара
მაცდური a-хы́хды	მეზოსტნე a-у́трака́цады
მაწენის წვენი a-хартә́ჟырз	მეზოსტნეობა a-утрака́цара
მაწონნარევი წყალი a-ჟыршла	მეგობარი a-та́хын
მაწონი a-хартә́ი	მეგობრულად та́хтáс
მაწყვარი á-шә́იიды	მეგრელი á-гы́руа
მაჭანკალი a-кә́аңьа́риа	მეგრული მეტყველება á-гы́რшә
მაჭარი a-ма́ча́р	მეგრული ქარი á-гы́რпша
მაჭიკი á-ца́რ	მეეტლე a-е́нгуарды́нхьча
მახე a-цә́кә́	მეექვსე áф́ბატәи
მახვილი á-ца́რ	მევაღე a-уáлхә́ადы
მახინჯი a-цә́ыршә́ага	მეველე a-мхы́хьча
მაჯლაჯუნა a-ца́ыбла́кын	მეზვრე a-ბáхча́кацады
მგელი a-бга́дý	მეზობელი a-гә́ыла
მგელი a-кә́ы́цма	მეზობლად a-гә́ынлара
მგზავრი a-ны́кәაды	მეზობლობა áигә́ლара
მგლოვიარე a-ца́აბაბын	მეზობლურად гә́ынла́тáс
მგლოვიარესავით a-ца́აბაბтáс	მეთამბაქოე a-ты́тын́кацады
მდევნელი á-шы́ბта́აადы	მეთამბაქოობა a-ты́тын́კაцара
მდიდარი a-ბé́ია	მეთევზე a-пү́сынкды
მდიდარი a-кә́áза	მეთერთმეტე áжә́ეизატәи
	მეთვალყურე a-хы́ლაпшә́ды

მეთოვლია ა-чныш
 მეთუნე ა-хаҭшьа́кҭацады
 მეთქი! сымхәеи!
 მეკასრე ა-уалырҭკацады
 მეკასრეობა ა-уалырҭკацара
 მეკეზე ა-кәадырҭკацады
 მეკობრე ა-шхәараады
 მეკუზოვე ა-күбакацады
 მელა а-дәы́бга
 მელა а-кәтры́бга
 მელოტი а-хпáш
 მელოტი а-хпáшра
 მემარხულე ა-чгады
 მემკვიდრეობით шытралá
 მენავე а-ны́шхьча
 მენავე а-фликахьча
 მენაპირე а-хәа́хьчады
 მენჯი а-ҭы́лгыды
 მეოთხე аҭшььбатәи
 მეომარი айбашьды
 მეორე გაკრეჰის მატყლი а-бзáласа
 მეორე დღეს адырәаены
 მეორე თოხი а-әы́нашә
 მეორე მხარეს агырахь
 მეორე ღამეს адырәауха
 მეორედ მოსვლა ა-каамет
 მერანი а-ра́шь
 მერე нас
 მერე уашьтáн
 მერე ушьтáн
 მერე ა-шьтахь
 მერეც уашьтáнгы
 მერიქიფე а-әы́наха
 მერმის ჰაҭы́ხьა
 მერქნის ცილა а-цәáмыжыма
 მერყეობა ა-кәанызаңრა
 მერცხალი а-жәтц, áжәтыс
 მესაათე а-саátҭკაцады
 მესაზღვრე ჯარისკაცი
 а-хәა́хьчады

მესამე ахҭҭатәи
 მესაფლავე а-ҭсы́жды
 მესერი а-масáргәар
 მესტი аймсы́
 მეტი еиха
 მეტი ა-мщә
 მეტი, ნაწილი аихáра
 მეტი, ნაწილი, უმრავლესობა аихá-
 рак
 მეტი, სხვა кәаха
 მეტისმეტად цәҭәა́жá
 მეტისმეტად ტკბილი ა-зла
 მეტიჩარა ა-хҭҭара
 მეტყვეობა ა-ბнаазара
 მეტწილად бжеихáн
 მეტხანს бжеихáн
 მეუნაგირე а-кәადырҭკაцады
 მეურმე а-уарды́нхьча
 მეურნეობა а-нхáра
 მეფართლე а-ბáттии
 მეფე а-хәы́нткáრ
 მეფობა а-хәы́нткáрра
 მეფრინველეობა а-ҭсаátәაазара
 მექვაბე а-кәаბ́კაцады
 მექრთამე а-царты́шагады
 მექუდე, ჭონი а-хылҭәазахды
 მეღვინე а-әы́кაцады
 მეღვინეობა а-әы́კაцара
 მეღორე а-хәáхьча
 მეღორეობა а-хәáაазара
 მეღუმელე а-уáцьáкҭაцады
 მეჩეთი ацааамá
 მეჩექმე а-мáგәкაцады
 მეჩექმე а-мáგәҭახды
 მეჩექმეობა а-мáგәҭахра
 მეჩხერი áჟа
 მეცხვარე а-уасáхьча
 მეცხოველეობა а-рахәაазара
 მეძავი а-кахҭы́
 მეძალე а-ლáхьча

მეწაღე a-máǵəkaṭaṭaḡy
 მეწაღე aimaázaḡaḡy
 მეწაღეობა aimaázaḡara
 მეწველი საქონელი a-xháraḡə
 მეწველი საქონლის ურჩობა წველაში
 a-xhámuamra
 მეწველი ძროხა á-ǵəḡə
 მეწვრილმანე a-xəyṭymyṭiiḡy
 მეწისქვილე a-ǵlaǵaraḡə
 მეწყერი a-ḡára
 მეწყერი á-ḡǵylḡara
 მეჭეჭი a-kanṭyṭyra
 მეხბორე a-xəyṭ-xəḡə
 მეხი a-ḡyṭ
 მეხილე a-šəyṭriiḡy
 მეხილეობა a-šəyṭraaǵara
 მეხის დაცემა a-ḡáṭra
 მეხუთასე a-xəyṭə
 მეხუთე áḡəḡatəi
 მეჯინიბე a-əyḡyḡə
 მზარეული a-ḡyṭskataḡy
 მზარეული á-ḡatəkaṭaḡy
 მზე a-mra
 მზე ჩასვლისას a-ṭyṭymra
 მზერა a-ṭyṭra
 მზესუმზირა a-ǵaraḡy
 მზვობარი a-əḡarṭzala
 მზვერავი a-ṭyṭyḡəḡy
 მზითევი a-naḡyṭ
 მზითევი a-namṭyṭ
 მზითევის მიცემა áixraṭara
 მზის ამოსვლა á-mra aǵylara
 მთა á-šyḡə
 მთავარი a-x
 მთავრად aḡáṭ
 მთავრის და აგრეთვე თავადაზნა-
 ურთა სახლკარი aḡtyṭra
 მთავრის უფლება áḡra
 მთაში, იალაღებში საქონლის
 გარეკვის დრო šyḡáṭan

მთების წყებათა წინ მდებარე
 ადგილი a-šyḡarṭy,
 ašyḡarṭyra
 მთელ წელიწადს шеишыкəṭá
 მთელი áibḡa
 მთელი a-ǵəyḡyḡyṭḡy
 მთელი გუშინდელი დღე
 iašyṭtəarak
 მთელი დღევანდელი დღე
 iaḡyṭtəarak
 მთელი ზამთარი áḡyṭnarak
 მთელი ზაფხული áḡyḡynarak
 მთელი იმ დღის განმავლობაში
 aənyṭtəarak
 მთელი იმ ღამის განმავლობაში
 aḡyḡantəarak
 მთელი წუხანდელი ღამე iaḡyṭtəa-
 rak
 მთვარე á-mza
 მთვარის დაბადება á-mzaḡə
 მთიანეთი a-šyḡatəyḡla
 მთიანეთი a-ḡáṭara
 მთიანი ადგილი á-šyḡara
 მთიანი ადგილი a-ḡáṭa
 მთიბავი a-təarḡyṭ
 მთიელი á-šyḡaryu
 მთიელი á-šyḡayḡy
 მთის კაკაბი a-kaṭyḡáṭy
 მთის ქარი á-šyḡaraḡyṭə ṭyṭa
 მთის ძირი á-šyḡašyṭyṭ
 მთქნარება a-ḡyṭḡáṭ
 მთქნარება a-ḡyṭḡáṭra
 მიაღერებება á-ṭǵəḡyṭyṭra
 მიბეგვა a-ḡyṭkra
 მიბეგვა a-ṭyṭkra
 მიბმა á-ḡəḡəḡalara
 მიბრუნება á-narḡəra
 მიბრუნება á-naḡəra
 მიგდებული ზავში a-kašəaráḡ
 მიდგომა a-naḡylara

მიღება ა-დкыლара	მიყინვა ადтцаалара
მიღება ადтцара	მიყრა ა-гәндырҭсалара
მიემართება ა-гарá	მიყრა ა-дырҭсалара
მივარდნა ა-зыҭкьара	მიყრუებულ-ჩაზნელებული ადგილი
მიზგითი აцааамá	ტყეში, ყანაში ა-цәыҭцара
მიზღურა ა-ш	მიყუდება ა-кыдгылара
მიზეზი ა-мзыз	მიყუდება ა-кыдыргылара
მიზეზი ა-еызгá	მიშვერა ა-кәкრა
მითვლა ა-хыҭхьаызალара	მიჩვევა ა-шыцылара
მითითება ა-кәкრა	მიჩნევა ა-рҭхьაызара
მითქმა-მოთქმა ухәан-схәан	მიცემა ა-тара
მიკერ-მოკერება ა-кәыршә-тáршәრა	მიცვალელებული ა-рҭсы
მიკითხვა ა-дтцаалара	მიძახება ა-кәыҭყტრა
მილოცვა ა-дныхәалара	მიწა ა-дгыл
მიმართულება ა-хырхáрта	მიწა ა-нышә
მიმატება ა-ццара	მიწავაშლა ა-чыркәა
მიმინო ა-хышыцá	მიწა-ვაშლა ა-дгыл-тәა
მიმოზრუნება ა-нархә-áархәრა	მიწაში ჩასობილი და თავებით ერთ-
მიმოსროლა აიҭахысра	მანეთზე მიბჯენილი კარგა
მინა ა-сáркья	მოზრდილი ჯოხები, რომლებ-
მინანქარი ა-чанáხ	ზედაც ჰკიდებენ ქვაბს ან სხვა
მინდი ა-ბáць	რამეს ა-хыҭхыш
მინდორი, ველი ა-дәы	მიწა-წყალი ა-дгыლ
მინქაფა ა-маәáхәა	მიწებება ადчаблара
მირონი ა-мирáн	მიწებება აдырчабლара
მისანი ა-хáლაფы	მიწევა ა-наскьягара
მისაქსელი ა-чышья	მიწევ-მოწევა ა-настха-аастхара
მისდღემში დгыლაхáан	მიწევ-მოწევა ა-наскья-ааскьяრა
მისდღემში дунеихáан	მიწევ-მოწევა ა-нахаáრა
მისდღეში бзантчык	მიწვდომა ა-назара
მისვლა ა-нәира	მიწის დაქანებულობის მიხედვით
მისხალი ა-марцхáл	ქვემოთ ა-лада
მიტანა ა-нáგара	მიწისძვრა ა-дгылтцысра
მიტეება ა-тáмцара	მიწოლა ა-გәара
მიტირება აдтәыуалара	მიწოლა ა-кыдиалара
მიტოვებინება ა-кәыцра	მიწოლა ა-ныкәиара
მიტოლება აиҭысра	მიჭედვა ა-дчаҭალара
მიუვალი ა-клан	მიჭერა ა-кыдырҭәәәалара
მიღება ა-дкыლара	მიჭერა ა-шытáკრა
მიღება ა-ურა	მიჭყლეტა ა-кыдырҭкьяцыლара

მიხურვა ა-дцара
 მიჯახება ა-кыджылыра
 მიჯახება ა-нкъара
 მიჯდომა ა-дтәалара
 მიჯნა ა-хаа
 მკა ა-бцара
 მკა ა-рхრა
 მკერავი ა-терзы
 მკერავი ა-ჯახაды
 მკერდი ა-гәшпын
 მკვახე ა-кәампыа
 მკვდარი ა-пын
 მკვდრის სახელზე საკლავი ა-пысá-
 татә
 მკვდრის, მიცვალებულის ტანსაც-
 მელი ა-пысýматәა
 მკვეთრი ა-цар
 მკვებარა ა-ехәа
 მკვებარა ა-ехәады
 მკვებარა ა-хыреҳәады
 მკვირცხლი აйлкья
 მკვირცხლი ა-лахфыха
 მკითხავი ა-пышды
 მკითხავი ა-цаады
 მკითხაობა ა-пыშრა
 მკის დროს ბцан
 მკლავი ა-махәა́р
 მკურნალი ა-хәшәтәды
 მლაშე ა-цаა
 მოადგილე ა-хаты́пыады
 მოადგილეობა ა-хаты́пыაора
 მოარული სენი ა-хáсра
 მოაჯირი ა-быркы́л
 მობათქაშება ა-шы́нзრა
 მობანა ა-ფынჯәაара
 მობანავე ა-е́ынкәабады
 მობეზრება ა-гәáкәпцәара
 მობეზრება ა-гәახшәара
 მობრუნება áархәра
 მობრუნება áახәра

მოზლაუჭება ა-хьынхáлара
 მოგება ა-кьáр
 მოგება ა-цархара
 მოგება ა-феида
 მოგვარე ა-жәлантә
 მოგვარება ა-тýнпү áкәцара
 მოგვარეები აიჯәлантә
 მოგვარეები éიჯәлантәу
 მოგვერდი ა-шьапфáршә
 მოგზაური ა-нынкәады
 მოგლეჯა ა-ფჯәარá
 მოგონება ა-гәáларшәара
 მოგონება ა-гәáлашәара
 მოგრება ა-рцәиირა
 მოგრძო ან გრძელი რამის ჩაზნექა,
 ჩალუნვა ა-таҳәáлара
 მოგრძო ფიცარი ა-еáრფә
 მოდავე ა-макды
 მოდავენი éიჯбуа
 მოდგომა აádгыლара
 მოდება ა-ფაშәარá
 მოდება ა-хýнлара
 მოდენა áაцара
 მოვარაყება ა-хьзыркrá
 მოვლა აიჩахара
 მოვლება ა-ныншáлара
 მოვლილი გაშენებული პატარა ტყე
 ა-кәáца
 მოზარდი ა-кә́нпүш
 მოზვერი აцәщыс
 მოზიარე ა-лахә́нლა
 მოზნექა ა-хәარá
 მოთამაშე ა-хәмарды
 მოთეთრო тры́шь-тры́шь
 მოთქმა ა-мы́ткәыма
 მოთხრა ა-кә́ыжаара
 მოკავშირე ა-дгы́ლა
 მოკაკული ა-лакь
 მოკეცვა ა-ца́пысара
 მოკვეთა ა-хсарá

მოკვლა a-шьрá	მონაჭერი a-хцəахн
მოკვლევინება a-ршьрá	მონდომება a-əазкрá
მოკიდება a-крá	მონელება á-рсара
მოკიდება a-ркрá	მონობა a-тəрá
მოკიდება a-црáлара	მოპარვა a-ჯარá
მოკლე a-кьáყ	მოპირვა a-кəарá
მოკლება á-гырхара	მოპობა á-мышьшььара
მოკლედ иааркьáყენი	მოპყრობა a-знькəара
მოკრძალებული áпхашьады	მორგება a-зыбзйахара
მოკუზვა áицьра	მორგვი a-бакəыл
მოლა a-хəáцьа	მორგვი a-мы́ргə
მოლაპარაკე a-цəáжəады	მორგვი ძაფისა a-хыцьгəгəын
მოლალური a-мала҃ѳə́р	მორევა á-тшьра
მოლალური a-мла҃ѳə́р	მორეკვა ანáцара
მოლეგაო a-цə́хəа	მორთვა a-рхиарá
მოლი a-шьáц	მორი a-кды́
მოლიანი ადგილი a-шьəцра	მორიგება á-лаჯара
მომავალი წელი хა҃пьхьа	მორიგება ფასში áиლაჯара
მომაკვდავი a-пьсы҃пска́	მორიდებული áпхашьады
მომარაგება áдгалара	მორიელი a-мариáл
მომართვა a-рхиарá	მორუხო a-цə́хəа
მომატება á-цлара	მორჩომა a-хáшəалара
მომზადება a-знькəацара	მორცხვი áпхашьады
მომზადება a-рхиარá	მოსავალი a-ურá
მომზადება a-əазнькəატара	მოსავალი a-əəაფრá
მომიზეზევა a-ə́згара	მოსავლის აღების დრო a-ურатагáლა- ра
მომინანქრება a-чанáх атшьрá	მოსავლის ბაყაყი a-əəაფრáდა҃ყ
მომსვლელი a-нəи	მოსაკითხითა და მხლებლებით სტუმრება სათხოვრად a-тáара
მომღერალი აშəაхəады	მოსაკლავი a-шьтə́н
მომღვრიო a-цə́хəაшь	მოსამართლე á-ჟбыды
მომყოლი a-пəртá	მოსართავი a-мгəархá
მომჩივანი á-шшды	მოსართავი სამკერდული a-хышьтə
მომწიფება a-шəრá	მოსაწყენი a-გə́нпүтəáга
მონა a-тə́н	მოსახვევი á-вацəირტა
მონადირე a-шəарацады	მოსახვევი á-рхəара
მონავანი a-мза-тə́н	მოსვლა ააира
მონაზონი a-ბə́р	მოსვლა აარá
მონატრება a-гəхьáагара	მოსინვა a-ბəაკრა
მონაცრისფრო a-цə́хəа	
მონაჭერი a-хцəахá	

მოსმა a-нахәарá	მოშვება a-кәадахарá
მოსმა a-ფჩхәара	მოშვება a-ркәадарá
მოსმა a-хәარá	მოშვებული, მოდუნებული a-кәадá
მოსულიერება a-пс-аагарá	მოშივება á-мла акрá
მოსულიერება a-пста́лара	მოშინაურება áмашьцара
მოსწავლე a-цаფჩ	მოშინაურება á-рмашьцакра
მოტანა аáгара	მოშორება a-црýchтра
მოტაცება á-мцарсра	მოშორება a-црýchра
მოტვლებილი a-пáш	მოშორებით настхá
მოტვლებილობა a-пашра	მოშორებით наскьá
მოტირალი a-тә́нгуады	მოშუშება a-ნьარá
მოტყუება a-жьარá	მოჩვენება á-наур
მოუსვენარი пс́ымшьа	მოცვი a-жынтцары
მოუცლელი a-хазма́м	მოცილება a-пь́ргара
მოფეთება á-лапш́тпашәара	მოციქული a-цхарáжәхәады
მოფერებითი სიტყვა დაд	მოცლა a-тац́нха
მოფიქრება a-зхә́нцра	მოცურავე á-უსაды
მოფიცრული a-хыңьыრá	მოძებნა á-пшаара
მოფხეკა á-мыңьньара	მოძველება a-ᄁáзaxара
მოფხეკა á-кәыңьньара	მოძველება a-ᄁáзaxахара
მოქანცვა a-ка́рахара	მოწევა аáхара
მოქანცვა a-ркáрара	მოწევა á-настха-аастхара
მოქნა a-ркәатарá	მოწვდომა áа́зара
მოქნა a-რტәара	მოწმე á-шахат
მოქნევით ჩხვლეტა á-лакшара	მოწმედ დადგომა á-шахатра
მოქნილი, რბილი ტყავი a-кәатá	მოწოვება a-ფაцарá
მოქნილობა á-тарра	მოწონება a-გәაпхарá
მოქსოვილი a-пяхьá	მოწყენა a-гәы́ფыңьრა
მოლალატე á-псахды	მოწყენილობა a-гәы́ფыңь
მოლუშვა áимарцахәара	მოწყვეტა a-ფჩхრა
მოყვანილობა á-чапашья	მოჭერა áимарңәәара
მოყვითალო a-цәᄁéжь	მოჭიდავე a-пелуан
მოყვითალობა a-цәᄁéжьრა	მოჭიდავე á-кәып҃ады
მოყირჭება a-гәáкәпцәара	მოჭიმვა a-рххарá
მოყირჭება a-гәახшәара	მოჭიმვა a-ფარххарá
მოყოლება á-вцaxара	მოჭირებული წითელი a-ნьáңьა
მოყომრალი a-цә́нхәა	მოხარშვა a-жәრá
მოშავგვრემანო a-цәეიკәá	მოხარშული კვერი a-кәაკәár
მოშავგვრემანობა a-цәეიკәáრა	მოხარშული ხორცი a-кәáц-жәы,
მოშავო a-цәйкәатцә	ижә́нгу акәáц

მოხდენა á-калара
 მოხდომა á-хэартахара
 მოხედვა áაფшра
 მოხერხებული á-маншәала
 მოხვდომა á-қәышәара
 მოხვედრა áахара
 მოხვედრა а-қәыршәара
 მოხვევა агә́ндкыларა
 მოხმარება а-хәрхәара
 მოხმომა áафшхара
 მოხრა а-хырқәыуәра
 მოხსნა а-фь́хра
 მოხუცება áжәра
 მოხუცებული ажә
 მოხუცებული á-тахмада
 მოხუცებულობა áжәра
 მოხუცი á-тахмада
 მოჯალაზე ахтны́уады
 მოჯამაგირე á-қьаранц
 მოჯამაგირეობა á-қьарнцъра
 მოჯერება а-кы́чра
 მოჯირითე а-фь́хҗақаха
 მჟავე а-რцә́ы
 მჟავე а-тәы́тә́ы
 მჟავე а-тәы́тә́ыра
 მჟავე წყალი а-җтәы́тә́ы
 მრავალგზის კაკუნი áкыгә-кы́гә
 მრავალნიჩბიანი ნავი á-шхәა
 მრავალჯამიერ იყოს შენი სალამი!
 шы́ардахаант
 მრავლისაგან ერთი ак
 მრგვლად ამოყვანილი წნულკედ-
 ლებიანი ქობი а-қә́ацә
 მრგვალი პური а-луча́
 მრგვალი რამ á-кә́мпыл
 მრგვალი ფორმის ნამცხვარი а-нап-
 кы́лх
 მრგვლად დახვეული ძაფი
 а-кә́кә́ыиа
 მრუდე а-хәахәა

მრუდე, ითქმის ბრტყელ რამეზე
 áица́кыа
 მრუდი á-хәა
 მრუშობა а-кахтҗра́
 მრჩოლელი á-кша
 მსახური а-машу́ды
 მსახური ვაჟი ахтны́рҗыс
 მსახური ქალი ахтны́рҗыс
 მსახური ქალი а-цы́наха
 მსახური ქალის მოვალეობა
 а-цы́нахара
 მსგავსება áიფшра
 მსოფლიო а-дунéи
 მსროლელი а-хы́сды
 მსუბუქი á-лас
 მსუბუქი ან პატარა რამის დავარდნა
 а-кашәара́
 მსუბუქი ან პატარა რამის დავარდნა
 а-цә́кашәара́
 მსუბუქი ან პატარა რისამე: ქვეშ
 შეგდება á-паршәра
 მსუბუქი და პატარა რისამე პირიდან
 გავარდნა, პირიდან გამოვარდნა
 а-фь́нцшәара
 მსუბუქი რისამე ზედ ჩამოცმევა а-
 хашәара́
 მსუბუქი რისამე შენობაში, ოთახში
 შეგდება а-ә́наршәра
 მსუნაგობა а-җсы́шәҗара
 მსუქანი а-җсы́ла
 მსუქანი ან პატარა რისამე:
 გამოვარდნა а-тшәара́
 მსუქანი რამის ან ვინმეს სიარული:
 გვანგვალი а-хәარсхә́არсра
 მსხალი а-ха́
 მსხვერპლად შეწირვა а-кә́ырб́анхара
 მსხვერპლი а-кә́ырб́ან
 მსხვილი а-кә́ა́з
 მსხვილი á-шә́па
 მსხვილი а-цы́а́ца

მსხვილი საფანტი a-салкѣм
 მსხვილი სეტყვა აფ
 მსხვილი ღერღილი აიფ
 მსხვილი ღერღილი ა-იფ
 მსხვილფეხა საქონელი a-шьамака
 მტაცებელი აимтѣады
 მტერი ა-ფა
 მტვერი ა-ნყბ
 მტვერი ა-საბა
 მტვერი ა-хашырб
 მტკაველი ა-ჟა
 მტრად ქცევა ა-џахарá
 მტრედი ა-хაყხა
 მტრედის ფერი ა-хაყხაფუштაáла
 მტრობა აიყარა
 მტრობა ა-ყარá
 მუგუზალი ა-кѣастყá
 მუდამ ескиынагигь, есқынгы
 მუდო ა-цѣыслампыр
 მუზარადი ა-маныза
 მული ანхაფუხა
 მუნე ა-цაყხარა
 მუნეანი ა-ფუხт, აფუხты
 მუნჯი ა-ყაха
 მურვა ა-შაყნაშარა
 მური ა-ლდაк
 მური ა-ხაყნაშუხა
 მურყანი ა-ლ
 მურყნარი ა-ლრა
 მუსაიფი აიцѣажѣара
 მუქთად ა-малá
 მუქთახორა малакрыфа
 მუქთახორა ა-муча
 მუშა ა-ყსუფы
 მუშა ფუტკარი ა-შუხარ
 მუშა ხარი ა-нырхага-цѣы
 მუშა ხარი ა-нынაშა-цѣы
 მუშაკი ა-ყსუფы
 მუშამბა ა-мшыамба
 მუშაობა ა-ყსურა

მუშაობა ა-ყსურა
 მუშები ა-ყსუცა
 მუშტი ა-тачкым
 მუშტის ოდენა მომრგვალო ქვა
 ა-ფუხныга
 მუცელა ა-мгѣахасრა
 მუცელი ა-მგა
 მუცელში შეკრულობა აიყრაკრა
 მუცელში, ტანში შეძვრომა ა-ყრაáლара
 მუცლის ტიფი ა-რყრა
 მუცლის ღრუ ა-მგაერთá
 მუცლის ჭია ა-ცაама
 მუწუკი ა-შაყრა
 მუწუკი ა-ყნყსხა
 მუჭა ა-уапсѣы
 მუხა ა-ყ
 მუხანათი ა-ყსახფы
 მუხთალი ა-ყსახფы
 მუხლი ა-შუამხყ
 მუხლის მოდრეკინება ა-რшыамх-
 нышларა
 მუხნარი ა-ყრა
 მუჯა ა-ჟაга
 მუჰაჯირი ა-мхацыр
 მუჰაჯირობა ა-мхацырრა
 მფარცხავი ა-ყალტფы
 მფრინავი ა-ყყრფы
 მღამიობი ა-ხაყლყყყს
 მღვდელი ა-пап
 მღვიმე ა-хаყნყ
 მღვრევა ა-რხააშყრა
 მღვრევა ა-ხააშყრა
 მღვრიე ა-ხააშყ
 მღიერი ა-ცაყხარა
 მღიერიანი ა-ფუხт, აფუხты
 მყესი ა-დაშ
 მყვარი ა-დაჟ
 მყვლეფელი ა-хахаფы
 მყიდველი, მუშტარი ააყააფ
 მყინვარი ა-накѣоу

მყის ა-фырхәа	მძინარა ა-цәалахә
მშენებელი ა-ргы́лады	მძოვრი ა-жьбәа
მშვენიერი ა-каимат	მძოვრის სუნი ა-хыпша́
მშვენიერი ა-казына	მძუენება ა-штәра́
მშვიდად тынч	მწარე ა́ша
მშვიდი ა-тынч	მწარე ა-ца́
მშვიდობით! бэйала!	მწევარი ა-мәтә́ар
მშვილდი ა-заанда́кь	მწევარი ა-циа́რ
მშიერი ა-млашь	მწვეელი ა-хәды
მშიშარა ა-шәаргәында	მწერალი ა-шәкә́ინды
მშობიარობა ა-хшәраура	მწერი ა-хәა́ча-мә́ча
მშრალი ადგილი ა-ბәра	მწვანე ა́იათәა
მცენარე ა-циа́а	მწვანილი ა-хы́ххы́ლა
მცენარეულობა ა-шәа́гы́цагы	მწვერვალი ა-қәы́цә
მცირე ან მსუბუქი რისამე ჩავარდნა	მწვერვალი ა-цәқә́ы
ა-ташәარა́	მწვნელი ა-шшы́
მცირე მინდორი ა-дәхә́инпш	მწითური ა́гышь
მცირეწლოვნობა ა-қәы́рама́чра	მწონავი ა-капа́нды
მცხრალი მთვარე ა-мза тахә́ამта	მწუთხე ა-ца́ა
მძარცველი ა́იმтәა́ды	მწუხრი ა́ილაშә́шәымта
მძარცველი ა-рхә́ინ	მწუხრი, ბინდი ა́ილაშә́шәыра
მძაღე ა́ша	მწყემსად წასული კაცი ა-чны́р
მძაღე ა-зә́ңьа	მწყემსების საზამთრო სადგომი
მძახალი ა-хла	ადგილი ბარში აა́гыტრა́
მძებნელი ა-пша́აады	მწყემსების სამეზავრო ა-чә́რფә
მძევალი კვერცი ა-харта́ლაңь	მწყემსების, მონადირეთა უფროსი
მძივი ა́იმхә́ыц	ა-ბчара́х
მძიმე ა-хьამта	მწყემსების, მონადირეთა უფროსი
მძიმე ა-хьანта	ა-пчара́х
მძიმე ა-хемта	მწყემსვა ა-хь́чара
მძიმე ა-хента	მწყემსი ა́хьча
მძიმე ან დიდი რამის დავარდნა	მწყემსობა ა-хь́чара
ა-цәкә́ахара	მწყერზე ნადირობა ა́ჩашә́ара
მძიმე ვისიმე, რისამე ვინმეზე,	მწყერი ა-ча
რამეზე დავარდნა ა-қәы́хара	მწყერგება ა-шы́ми
მძიმე რამის რამისგან: მოვარდნა,	მჭადაქვა ა-мае́ახәა
მოგლეჯა, მოძრობა ა-мөы́რა	მჭადი ა-мгя́ალ
მძიმე, რისამე ხელიდან გავარდნა	მჭამელი ა-кры́фады
ა-мпы́зөы́რა	მჭედელი ა-жы́йи
მძიმე, სასვენი ნიშანი ა-кя́რда	მჭედლის ხელობა ა-жь́йира

მკედლობა а-жьи́ра
მკვერმეტყველი а-ყапы́ц
მჭრელი а-цар
მჭრელობა а-царра
მხაზველი а-цааҭаады
მხარბეჭიანი а-жааахыркьакьа
მხარი а-жааа
მხარი а-жааахы́р
მხატვარი а-са́хьатыхды
მხდალი а-шааргәында
მხედარი, ცხენოსანი а-еы́уаа
მხედრები а-еца́
მხეცთ წინამძღოლი а-пъача́
მხეცი а-гыгшәы́г
მხვიარა а-ра́кәа
მხვნელი а-цааҭаады
მხიარულობა а-цылы́ттра
მხოლოდ зацәы́к
მხოლოდ ერთი а́ჟә-зацәы́к
მხოლოდ ერთხელ зны́затәы́к
მჯილი а-тачкәы́მ
მჯობინება аи́ңышьара

ნ

ნაბადი а-уа́па
ნაბიჯი а-шьа́ҭა
ნაბოლარა а́жаә́па
ნაგავი а-гәа́м
ნაგავი а-кьамса́р
ნაგვიანევი а-кьа́са
ნაგლეჯი а-пъщаа́х
ნაგლეჯი а-цыжә́жәа́х
ნადიმი а-ча́ра
ნადირი а-шаара́х
ნადირის გამომრეკავი ნადირობის
     დროს а-марка́л
ნადირის ხორცი а-шаара́х-жы
ნადირობა а-шаара́цара
ნადირობა ბეწვეულზე а-бна́зара

ნადირობის ღვთაება а-жа́еи́пъшьаа
ნავი а-ны́шь
ნავსადგური а-баҭәа́за
ნაზუქი а-ча́хаа
ნათება а-лашара
ნათელი а-лаша
ნათესავი а-уа
ნათესაობა а-уара
ნათლვა а-на́тра
ნათლვა а-ჟა́ახრა
ნათლია а-ხә́იპъ́ხა
ნათლიობა а-хәы́пъ́хара
ნათლისღება цка́ркәт́хиа
ნათლობა а-на́тра
ნათლობა а-ჟა́ახრა
ნათლობის სახელი а-на́тра-хьჟ
ნათლული а-ჟა́ахымტა
ნათქვამის გადაცემა аи́თахәара
ნათხოვარი а-უაარა́
ნაიარევი а-шаа́хыста
ნაკადული а-რაаш
ნაკადული азы́რәаш
ნაკეთობა а-лы́х
ნაკელი а-რთәы́რა
ნაკერი а-ჯაх
ნაკერი а-ჯахы́რста
ნაკვალევი а-шьта́მტა
ნაკვალევი а-шьта-мышьта
ნაკვერჩხალი а-пъырҭы́
ნაკლი а-გრა
ნაკლი а-малы́р
ნაკრაული аилахә́ара
ნაკუწი а-цы́жәа
ნალი а-е́еимаа
ნალია а-ца́
ნამგალი а-магана́
ნამდვილი სიმართლე а-ца́быргтә́кьა
ნამვა а-რцаа́აკრა
ნამვა а-хәარა́
ნამი а-ჟა́ჟა

ნამსხვრევი	ა-ᄡᆞᄃᆞ	ნალვერდალი	ა-ᄡᆞᄢᄢᆞ
ნამუსის ახდა	ámш áлагара	ნალვლიანობა	á-лахь ейқәтара
ნამუსის დაკარგვა	á-ламысдахара	ნაყვავილარი	ა-цәырᄡᆞშзатᄡᆞ
ნამცევი	ა-хәáша	ნაყოფიერების, მოსავლიანობის	ქალღმერთი
ნამცხვარი	ა-დᄡᆞᄢᆞ	ჯა	цацá
ნამწვი	ა-цәыᄢᄡᆞᄡᆞ	ნაშუადღევი	á-шыыᄢᆞжыышытыахь
ნამწვი	ა-хблаахы	ნაშუადღევი	шыыᄢᆞжыышытыахь
ნანა	ა-гáра-шәа	ნაჩნევი	ა-дыᄢᆞგა
ნანიანა	ა-гáра-шәа	ნაჩქარევად	иаáᄢᆞᄡᆞსны
ნაოჭი	ა-кычыᄢᆞრა	ნაცარი	á-хәа
ნაობარი	á-цыхтәыᄢ	ნაცვალსახელი	ა-хыыᄡᆞцынхәᄢá
ნაპირი	ა-ყықә	ნაცვალსახელ	хара-ს შეკვეცილი
ნაპოვნი	ა-кашәᄢᆞრáх	ფორმა	ჯა
ნარანდი	á-цәцә	ნაცნობი	ა-дыᄢᆞ
ნარევი ფხვიერი და მარცვლოვანი	რამ	ნაცრისფერი	á-хәაᄡᆞშтәала
	áиლაᄡᆞსა	ნაძირალი	ა-цᄡᆞᄡᆞхәхәáᄢ
ნარეცხი	á-цыᄢᆞᄡᆞᄡᆞ	ნაწიბურის ამოხვევა	ა-хыᄢᆞჩара
ნარმა	ა-маркáн	ნაწილი	ა-хә
ნარმა	ა-чықә	ნაწილ-ნაწილად	ытыᄡᆞᄡᆞᄡᆞ
ნარწყევი	ა-блаáм	ნაწლავი	ა-кыатéи
ნასახლარი	ა-кыамтá	ნაწნავი	ა-хцәыᄢ
ნასუფრალი	ა-цыᄢᆞფаха	ნაჭამ-ნასვამი	кᄢᆞᄡᆞა-кᄢᆞᄡᆞ
ნასუფრალი	ა-хәыцхá	ნაჭერი	ა-сá
ნატეხი	ა-ᄡᆞᄃᆞ	ნაჭრილობევი	ა-шәáхыста
ნატეხი	ა-цыᄢᆞᄡᆞ	ნახაზი	á-ᄡᆞაᄡᆞაста
ნატიფი	á-хазына	ნახარში	ა-тәán
ნატყვიარი	ა-хтᄡᆞᄡᆞ	ნახევარ ადგილას	ბჯაцыᄢᆞრა
ნაფოტი	ა-ᄡᆞáкыа	ნახევარზე მეტი	ა-ბჯეიხáრა
ნაფშვენი	ა-хәáша	ნახევარზე ნაკლები	ა-ბჯეიцыᄢᆞრა
ნაფხვენი	ა-хәáша	ნახევარი	á-ბჯა
ნაქაფი; ქაფი	ა-кáт	ნახევარი საათი	ა-саáт-ბჯა
ნაქი	á-бзчыда	ნახევარფასი	á-хәბჯა
ნაქურდალი	ა-мазარáх	ნახევი	ა-цыᄢᆞჯәахá
ნაქურდალი	ა-ᄡᆞычыᄢᆞრáх	ნახევრად	á-ბჯარакынзა
ნაქურთენი	ა-цәáмыжыыма	ნახვა	ა-барá
ნაქურჩი	á-ᄡᆞშᄡᆞᄡᆞ	ნახვა	á-ᄡᆞშრა
ნალდი	ა-напыᄢᆞცá	ნახვამდის!	бзйáლა!
ნალეხი	ა-хчáт	ნახმარი	ა-ᄡᆞáза
ნალველი	ა-блаáм	ნახნავი	á-ᄡᆞყара
ნალველი	ა-з	ნახნავი	ა-цәაᄡᆞáᄢᆞста

ნახორხალი a-цыфаха
 ნახრახნი a-цаа́რა
 ნახშირი a-ра́ცა
 ნდობა a-га́ырага́რა
 ნდომა a-та́хრა
 ნდომა a-та́ххарა
 ნებადაურთველად зы́нда
 ნების დართვა, ნების მიცემა
 ა-кэйттэ́რა
 ნედლი ა-за
 ნეზვი a-пы́сла́ხა
 ნეკერჩხალი ა-нча
 ნეკი a-на́цкы́нс
 ნეკნი a-ва́цынс
 ნელა пы́шьა́ლა
 ნელა a-шы́шьы́ხა
 ნელთბილი a-цэ́кы́ანდა
 ნელ-ნელა a-шы́шь ашы́шьы́ხა
 ნელ-ნელა აფრენა ა-цпы́რაара
 ნემსი a-гэ́ыр
 ნერბვა a-ттэ́რა
 ნერგი აიტახათ
 ნერწყვი a-ყა́ჟნ
 ნესვი a-მკა́ნბыр
 ნესტვი a-ნы́кы
 ნესტიანი ა-ცაა́კ
 ნეტავ шы́ნри
 ნეტარება a-кы́აфу́რა
 ნეზვი, ფუნა a-жэ́ркა́ნ
 ნეზვის ჭია აბჟნ
 ნიგვზის ზეთი a-რაშы
 ნიგვზის ზეთი a-раш́ы
 ნივთების ერთმანეთზე გადაცვლა
 აიტны́пса́ხრა
 ნივნივი a-ха́ხэ́ცა́ხა
 ნიკაპი a-цла́მха
 ნიკაპი a-цлы́მха
 ნიორი a-цы́შ
 ნიჟარა a-мы́დაფы́ცა
 ნისიად уა́ლა

ნისკარტი a-ц
 ნისლა a-ყы́ხა
 ნისლი ა-на́კა
 ნიფხავი ца́кათა́й აი́კა
 ნილაბი a-са́ბრა́დ, аса́бы́рад
 ნიჩაბი a-ბა́ხა
 ნიჩაბი, ხოფი ა-жэ́და
 ნორჩი მუხის ტყე ა-цы́ысса́რა
 ნოლა, ახალი მურყნის, თხმელის ხე
 ა-лყы́ს
 ნოღნარი ა-лтарра
 ნოხი a-уа́რха́ყ
 ნოხი a-уо́რха́ლ
 ნუშა a-флы́კა

ო

ობი a-пы́აკა
 ობი a-ხაა́ყა
 ობობა a-бы́зკათა́ხა
 ობოლი აიბა
 ოდა a-კა́ასკა
 ოდენა ა́კარა
 ოდესმე мшкы́н зны
 ოდესღაც ა-нкы́ა
 ოდესღაც ა-нкы́зны
 ოდნავ გამოღება ა-вц́რაара
 ოთახი a-უა́და
 ოთახი a-უა́თა́ხ
 ოთხ ადგილას пы́шьы́цья́რა
 ოთხ ბოძზე მოწყობილი სადარაჯო
 ყანაში a-ხა́ნშა
 ოთხ ხის ბოძზე აღმართული
 სადარაჯო a-ხა́ნშა́т
 ოთხასი (ბ.) пы́шьы́შა
 ოთხასი (ადამ.) пы́шьы́შა́ды
 ოთხი (ბ.) пы́шьბა
 ოთხი (ადამ.) пы́шьды
 ოთხი (ადამ.) пы́шьы́к
 ოთხით სიარული пы́шьы́ნაпы́ხა

ოთხიოდე რუшьბაჩა
 ოთხიოდე რუшьბინჩა
 ოთხმოცდაათი (ბ.) რუшьბინთაჟაეი
 ჟაბა
 ოთხმოცდაათი (ადამ.) რუшьბინთაჟა-
 ეი ჟაბა
 ოთხმოცი (ბ.) რუшьბინთაჟა
 ოთხმოცი (ადამ.) რუшьბინთაჟაბა
 ოთხ-ოთხად რუшьბა-რუшьბა
 ოთხ-ოთხი რუшьბა-რუшьბა
 ოთხ-ოთხი რუшьბა-რუшьბა
 ოთხ-ოთხი რუшьბა-რუшьბა
 ოთხშაბათი ა-ხაა
 ოთხჯერ რუшьბინთა
 ომი აიბაშრა
 ომოზა აბაშრა
 ორ ადგილას ბინა
 ორ რამეს შორის გამალებით,
 სწრაფად გავლა ა-ბჯაჩარა
 ორ საგანს შუა სიკვდილი ა-ბჯაჩა-
 რა
 ორაგული ა-ბლაგაჩა
 ორაგული ა-უალაგაჩა
 ორად ბანი
 ორად გაყოფა ა-ბინაშა
 ორად გაჭრა აიბაშრა
 ორასი (ბ.) ბიშა
 ორასი (ადამ.) ბინაბა
 ორატორი ა-ბაბაჩა
 ორატორობა ა-ბაბაჩა
 ორბი ა-ბაბა
 ორთა შუა გარეშა ა-ბჯაბაჩა
 ორთითი ა-ბაბაჩა
 ორთქლი ა-ბინა-ბინა
 ორთქლი ა-ბინა
 ორი (ბ.) ბა
 ორი (ადამ.) ბინა
 ორი წლის კვიცი ა-ბაბაჩა
 ორივე კაცი ა-ბინაბა
 ორიოდე (ბ.) ბაბა
 ორიოდე (ადამ.) ბინაბა

ორკაბი ა-ბაბაჩა
 ორმოცდაათი (ბ.) ბინაბაეი ბაბა
 ორმოცდაათი (ადამ.) ბინაბაეი
 ბაბა
 ორმოცი ბინაბა
 ორმოცი დღე ა-ბინაბა
 ორნახადი ბინაბა
 ორნი (ადამ.) ბინა
 ორ-ორად ბა-ბა
 ორ-ორად ბინა-ბინა
 ორ-ორი ბა-ბა
 ორ-ორი ბინა-ბინა
 ორ-ორი ბინა-ბინა
 ორ რისამე, ვისიმე შორის ჩატევა
 ა-ბაბაჩა
 ორსული ბინაბა
 ორსული ა-ბინა
 ორსული ა-ბინა
 ორსულობა ა-ბაბაჩა
 ორსულობა ა-ბინაბა
 ორშაბათი ა-ბაბაჩა
 ორხუში ა-ბაბაჩა
 ორჯერ ბინა
 ოსტატი ა-ბაბა
 ოსტატობა ა-ბაბაჩა
 ოსტატობა ა-ბაბაჩა
 ოფლი ა-ბინა
 ოფლით რუჭაბა
 ოფოფი ა-ბაბაჩა
 ოქოქა ა-ბინაბა
 ოქრო ა-ბინა
 ოქრომჭედელი ა-ბინა
 ოქრომჭედლობა ა-ბინაბა
 ოქროს ზოდი ა-ბინაბა
 ოქროს ზოდი ა-ბინაბა
 ოქროსი ა-ბინაბა
 ოქროსფერი ა-ბაბაჩა
 ოღონდ ბინა
 ოყა ა-ბაბაჩა
 ოჩნობა ა-ბაბაჩა

ოზოფეხები a-дыргэын
 ოზოფეხი a-kaṗkápṡ
 ოცი (ბ.) აჯაჲა
 ოცი (ადამ.) აჯაჲაფი
 ოხვრა a-кьра
 ოხშივარი ა-ლააჲა
 ოჯახი a-тааჲა
 ოჯახი a-таაჲარა
 ოჯახი a-აართა
 ოჯახის ქვეშაგები ერთად a-кьыრა-
 მათა
 ოჯახში დაბრუნება a-хьлара

პ

პალვანდი a-хншьахага
 პალო ატჲგგგგგ
 პაპა აბდუ
 პაპანება a-шоуара
 პაპიროსის ქაღალდი a-цигáრ
 პარასკევი ა-хააშაბგა
 პარვა a-ფხჩრა
 პარიკმახერი a-ṡაჲაააფი
 პარკი a-макáа
 პარკი ლობიო a-кəბд калиа
 პარსვა a-сарá
 პარტახი a-кьамтá
 პასუხი a-тáк
 პასუხის მიცემა ა-ტაკრა
 პასუხისმგებლობა a-тáкṡыкəრა
 პატარა a-пáჲ
 პატარა a-хáмухəბი
 პატარა a-хəычხი
 პატარა ან მსუბუქი რამის
 ნახვრეტიდან გადმოვარდნა a-
 кьлშəრა
 პატარა ან მსუბუქი რისამე ჩაგდება
 a-тáრშəრა
 პატარა ან მსუბუქი რისამე ხელიდან
 გავარდნა a-мпытшəრა

პატარა ბუჩქი a-кəкəბмдра
 პატარა გობი a-გəაბალáа
 პატარა ვაშლი a-ბნაჲა
 პატარა კალათი a-калачкəბრ
 პატარა კუნძი a-хпáჲ
 პატარა მსუბუქი რისამე მოწყდომა,
 მოვარდნა a-ფშəრá
 პატარა ნაჭერი (ქსოვილისა) a-щахá
 პატარა რისამე ამოვარდნა ა-тшəრა
 პატარა რისამე ტყეში, ბუჩქებში,
 კარში, ყანაში, ბალახში შეგდება
 ა-ларшəრა
 პატარა რისამე ქანობა ა-кəалкəა-
 лара
 პატარა რისამე ქვევით ჩამოვარდნა
 ა-лашəრა
 პატარა რისამე: ამოვარდნა a-тышə-
 шəრá
 პატარა ტბა a-ჰმხჩხ
 პატარა ფიცარი a-ფხწყəმაკьა
 პატარა ჩიტი a-ყჩინча
 პატარა ჯამი a-сындыкəრა
 პატარა, დაბალი მაგიდა აიშəაхча
 პატარა, თხელი წყალი, მდინარე a-
 зычча
 პატარა, მსუბუქი რამის სითხეში,
 თვალში ჩავარდნა a-хшəáლара
 პატარად მოსვლა a-цəхəычхарá
 პატარძალი a-тáца
 პატარძალ-სიძის საცხოვრებელი
 სახლი a-мхарá
 პატარძლის მისალოცი საჩუქარი
 a-хáრшə
 პატარძლის მისალოცი ქმრის ახლო
 ნათესავებისაგან ა-нхьахь
 პატიება a-тáмтара
 პატიება ა-нажра
 პატივი ა-паты
 პატივი a-რцəბრა
 პატივი ა-хатыр

პატივისცემა	á-хатыркәцара	პირსაბანი	а-ѳырҗәжәага
პატივისცემა	á-патукәцара	პირსახოცი	а-ѳахьшьы́н
პატიმარი	а-баандаѳы	პირუბანელი	а-ѳы́мҗәжәа
პატიოსანი	á-кйа	პირუტყვი	áурыхә
პატიოსნება	а-кйара	პირუტყვი	á-хаиуан
პატრუქი	а-сагәреи	პირუტყვის დედა	аин
პაწაწა	а-кьянчаá	პირფერობა	а-ѳәгәабзыңра
პაწაწა	а-хәчй́нцхара	პირქვე	ѳы́нцха
პაჭანავი	а-шькы́л	პირქვე დამბობა	а-хы́ршәтра
პეპელა	а-ңарҗалы́к	პირქვე დამბობა	а-хы́шәтра
პეპელა	а-цәы́ბзы́н	პირღია	а-ѳра́ха
პერანგი	а-хәрҗ	პირში დატევა	а-ѳы́нцაгзара
პერანგის ამხანავი	цакәтәй а́икәа	პირში დაჭერა	а-ѳәкрá
პერი	а-шәáх	პირში მიხლა	а-ѳархьра́
პეშვი	а-уапсцәы	პირში მოხვედრა	а-ѳәшәарá
პილპილი	а-пырпы́л	პირში შეფურთხება	а-ѳә́жыцәара
პირადად	хатáла	პირში შეფურთხება	а-ѳә́ңжьыцәара
პირას ტყისა, ყანისა	აáндан	პირში ჩადება	а-ѳы́нцәკრა
პირდაპირ	җы́а	პირწავარდნილი	а-хатáҗсәта
პირველად	ра́мҗхьаҗа	პირჯვრის გადაწერა	а-лахь-цъымшь- җáтәра
პირველად	җы́нхьа	პიტნა	а-кәалмы́та
პირველადვე	а-ханы́тә	პიტნა	а-шьы́нхә
პირველი თოხი	á-знашәа	პობა	а-ршьяра́
პირი	а-сáса	პოპოქი	а-бамбацәá
პირი	а-ѳы	პორტი	а-ბაҗәáза
პირი	а-хкьá	პოჩი	а-кьямашә́ншә
პირიდან გამოღება	а-ѳы́нцхра	პოჭოჭიკი	а-җы́лгыды
პირის გაპარსვა	а-җатсәсарá	პრესა	а-кы́нҗхь
პირის დაბანა	а-ѳы́нҗәжәара	პროფესია	а-занаáт
პირის დაღება	а-ѳы́нхыхра	პროშტი	а-цәáх
პირის ნახევი	а-ѳы́რкьáра	პუდრი	а-сáкә
პირის სანახავი	а-хәршә	პურადმვირი	а-уаѳкы́
პირის ღებინება	а-ვәარá	პური	а-чá
პირისახე	а-ѳәсáхьа	პურის კაკალი, მარცვალი	а-какáл
პირისახე	а-хаѳәсáхьа	პურის ფქვილი	а-чашы́ла
პირისახე	а-хаѳы́	პურის ფქვილის ცომი	а-чáкәаха
პირისახეში ცქერა	а-ѳәҗшра́	პურის ყანა	а-чарта́
პირისპირ დაყენება	აიѳარгыლара	პურის ჩალა	á-җә
პირმოღრეცილი	а-кы́ншәеицакьа	პურის ცხობა	а-чáрҗра
პირნასი	а-цәы́რшәáга		

პურ-მარილი а-чи-цыка

პურობა а-чара

პუტვა а-цархара

ჟ

ჟალტამი а-жэирт

ჟალტამი а-хэачара

ჟამი аамта

ჟანგვა а-жыакцара

ჟანგი а-жыакца

ჟოლო а-шьхарац

ჟუჟუნა тшаша

ჟღალი аҭшь

ჟღარუნი а-рхархарра

ჟღარუნი а-хархьра

ჟღურტული а-кыжра

რ

რა თქმა უნდა хэарас иаҭахузи

რადგან избанзар

რაზა а-зарза

რაზედმე გულის აცრუება а-гэац-
цара

რაიმე акыр

რაიმე ამბის, ცნობის, ხმის გავრცე-
ლება а-лаора

რაიმე გარემოცვიდან, წრიდან გა-
ვარდნა а-лкьара

რაიმე ნაგებობის შიგნით კუთხე
а-кэагыта

რაიმე ნახვრეტიდან ამოდება, გა-
მოდრობა а-кылхра

რაიმე სიბრტყეზე მიყრა а-кыдыҭ-
салара

რაიმე სიღრმიდან ან წყლიდან
ამოსვლა а-тытра

რაიმე შენობიდან გარეთ გაგდება
а-дэылырҭара

რაიმე შენობიდან, ოთახიდან გამო-

ფრენა а-апырра

რამდენად шака хэа

რამდენი зака

რამდენი шака

რამდენი шакааы

რამდენიმე დღის წინ жэахаенак

რამდენიმე დღის წინ ღამეს

жэахауахык

რამდენიც егы

რამდენჯერ? закантэ?

რამდენჯერ? закараан?

რამეზე დადგომა а-кэыгылара

რამეზე დატრიალება а-кэыргежьра

რამეზე კვერცხის დება а-хыхцалара

რამეზე უფლების ქონა а-кэитра

რამეზე ტრიალი а-хагежьра

რამეთი ჭერა а-лакრა

რამეთი, რაღაცათი წერა а-лаора

რამეში მიცემა, გადახდა ფულისა а-
хшэаара

რამეში, მაგალითად, ტყეში, ყანაში:

შეყვანა а-лагალара

რანდვა а-цэхэыҭсарა

რაოდენობა а-хыҭхьаҭара

რასაკვირველია хэара-тахума

რასხი ааы

რატომ? избан?

რაში а-рашь

რაჭველი а-рач

რბილად итатаны

რბილი а-тата

რბილობი а-татаრა

რგება а-кэынаგара

რგება а-ჯара

რგოლი а-гэргэыл

რეგენი а-тэмბэл

რეკა а-кацара

რემა а-уахьად

რეცხვა а-შэარა

რეჰანი а-рахаंना

რვა (ბ.) ააბá	ფორმა -к, -кы
რთვა ა-хáхара	რიცხვითი სახელის хтá შეკვეცილი
რთველი á-жьтаара	ფორმა х-хтá
რთული სიტყვა á-жьეилаца	რიცხვითი სახელის хэыба შეკვეცი-
რიგანად қэынагáла	ლი ფორმა хэ-
რიგანი ა-шьáхэ	რვინა аихá
რიკი ა-рýтá	რვინიგზა аихáмѳа
რიკული ა-калáм	რვინის ზორკილი ა-тáдán
რიჟრაჟი ა-цэýлашамтá	რვინის კილო ა-халкá
რიჟრაჟი ა-цэýлашара	რვინის მჭრელი სამუშაო იარაღი
რისამე გვერდით მიგდება ა-важьра	аихатýсýхэ
რისამე ნაპირზე დადგომა ა-зыкэы-	რვინის შამფური аихатэý
гылара	რკო á-цýаѳь
რისამე ნაპირზე დგომა ა-хýкэыгы-	რკო á-цýрыц
ларá	რკოს ზუდე ა-цýмацѳаз
რისამე ქვეშ დაღობა ა-цэýтабаара	რკოს ზუდე ა-цýуѳѳ
რისამე ქვეშ დაღობა á-табаара	როგორც მთავარი ахтáс
რისამე ქვეშ შემწყვდევა á-шакра	როდისმე знýкыр
რისამე ქვეშ შერევა á-цацалара	როდის-ღა? нас енбá?
რისამე ქვეშ შესვლა á-цалара	როსკიპი ა-кахтýн
რისამე ქვეშ წოლა á-цанара	როყიო ტყვია ა-хýмѳас
რისამე ქვეშ ჯდომა á-цатѳара	რუხი á-хѳაпштѳала
რისამე ქვეშ დან, ქვემოდან	რუხი შაშვი árхýна
გამოსვლა á-тáра	რქა ა-тэýѳа
რისამე შორის შერევა ა-бжьацáларá	რქა á-хтѳыр
რისამე წინ ა-ѳáпхýа	რქენá á-кшара
რისამე შიგნიდან ელვარება	რყევა ა-ртысрá
ა-тыцýцааарá	რყევა ა-тысрá
რისამე, ვისიმე გვერდით დგომა	რჩევა á-бжьара
áдгылара	რჩენá ა-нýкѳагара
რიყე ა-кѳარá	რჩოლა á-кшара
რიცხვითი სახელის жѳабá-с შეკვე-	რცხვენá á-пхашьяра
ცილი ფორმა жѳა-	რცხილა á-хýаца
რიცხვითი სახელის жѳа- შეკვეცი-	რძალი ა-тáца
ლი ფორმა жѳ-	რძალი ამ სიტყვით მიმართავს
რიცხვითი სახელი ѳбá-ს შეკვეცილი	მამამთილსა და მის უფროს ძმას
ფორმა ѳ-	дадáх
რიცხვითი სახელის ѳбá-შეკვეცილი	რძე ა-хш
ფორმა ѳ-	რძეულობა ა-хýárжѳѳ
რიცხვითი სახელის акý შეკვეცილი	რძით გაკეთებული თხელი ფაფა

წვრილად დაფქული ფეტვის
ფქვილისაგან а-пышәтрѣкъ
რძლები аицалацәа
რძლისთვის ქმრის ძმა, მაზლი
 а́нхәында
რწმენა а-хатара
რწყილი а-з
რხევა а-тысра

ს

საავადმყოფო а-балиница
საათი а-саат
საარჩევნო а-лхратә
საბაბი а-еытга
საბანაო а-еыкәабарта
საბანი а-хыза
საბარკული а-шьамхтарѣа
საბატე а-кызтра
საბელი а-ша
საბელი а-шаха
საბერველი სამჭედლოში аѣа
საბნის ზეწარი а-хызаткыа
საბრალო а-гәтшыаага
საბრალო а-хәаша
საბრძანებელი а-хәынткარра
საბუდარი ქათმისა а-кәтцарта
საბუდრიდან გაფრენა а-хцраара
საბძელი а-наныра
საგამომცემლო а-тыжьратә
საგველა а-ххәაцә
საგზალი а-мәаныфа
სადალაქო а-цәтасарта
სადაო еймакыроу
სადაფი а-мыркылд
სადაც არ უნდა იყოს иахы́акәзаалакы
სადგისი а-ჯაჯа
სადგმელი а-кәпыршә
სადგომი თიკნებისა, ბატკნებისა და
ცხვრისათვის а-шышы́нга

სადილი а-шыыбжьхы́а
სადილობა а-шыыбжьхы́афара
სადმე цыара́кыр
სადმე цыара́мзар-цыара
სადრევი а-баәхәтәра
სადრევი а-кәартәра
სადლეგრძელი а-нхы́хәაча
სადღვები იარალი а-әы́нга
საერთო სახელია მგლისა, ტურისა,
მელასი а-бга
საერთოდ ადამიანი а-уаәы́тәы́әса
საერთოდ ჩაცმა а-шәцара́
სავათი а-шыапы́затә
სავარცხელი а-ххә́ა
სავსე а-зна
სავსე а-тә́н
სავსე მთვარე а-мза-тә́н
საზამთრო а-карпы́жә
საზამთრო а-хабырзакы
საზარდული а-ჯбжарц
საზედაო а-чы́шыа
საზიზღარი а-гмы́г
საზომი а-шыахәы́шә́ара
საზრიანი аилкы́ა
საზრიანობა аилцара
საზრიანობა а-გә́eilგара
საზღვარგარეთელი а-хәаанхы́ттәи
საზღვარგარეთი а-хәаанхы́т
საზღვარი а-ха́ა
სათავური а-хәынапкы́нга
სათამაშო а-хә́нмарга
სათამაშო ადგილი а-хәмарырта
სათვალე а-бласаркы́ა
სათიბი ადგილი атәархы́ста
სათიბი იარალი а-тәархы́нга
სათიბი მდელი а-тәартა́
სათითე а-нацә́აზ
სათითე а-зы́гмацә́აზ
სათუთუნე а-ты́ты́нтра
სათქმელი а-хәәтә́н

სათხეზო	á-цъматра	სამაჯური	а-напхáz
საიდანმე გაგდება	á-кэыцара	სამდურავი,	а-гэáла
საიდანღაც	иахбáкэ	სამეგრელო	а-гыртэ́ла
საიდუმლო	á-маза	სამეურნეო სახელოსნო	а-хапшы́арз- ра
საიდუმლოდ	мазала́	სამეფო	а-хэынткáрра
საინი, თეფში	а-саán	სამზარეულო სახლი	а-матцýрта
საირმე	а-еагн́лара	სამთავრო	áхра
საიქიო	á-нарцэ, нарцэ́н	სამი (ბ.)	хпá
საკასრო	а-уалы́ркацарта	სამი (ადამ.)	хэ́н
საკაცე	á-сакаса	სამი (ადამ.)	хэ́нк
საკბერი კბილი	áбцъархап́ыц	სამიზნე	а-цэ́кьáра
საკერებელი	а-кэ́ыршэ	სამიოდე	хпáкá
საკეტი	а-жэ́რýtэ	სამიოდე	хэ́нккá
საკვალთი	а-жэ́რýtэ	სამკაული	а-мацэ́áz
საკვეთი გუთნისა	а-цэ́пьызá	სამკერდული	а-шпýрхá
საკვირველება	а-цъшьахэ́н	სამკერდული	а-е́пýрхн́
საკითხი	а-зцаатэ́н	სამკითხველო	á-пъхýарта
საკლავი	а-шьтэ́á	სამკურნალო	а-хэ́шэтэ́йрта
საკლავი, დაკოდილი ბოტი	áбшьтэá	სამკურნალო თბილი წყალი	а-зыр- пъхá
საკლიტე	á-бзчы́да	სამოთხე	а-цъанат
საკმაოდ ბევრი, საკმაოდ ბევრნი	აჟэ́ირэ́н	სამოსი	а-шэ́цатэ́н
საკმარისი	а-зхарá	სამოცდაათი	хынðажэ́и жэáბá
საკმეველი	а-сакэ́мáл	სამოცდაათი	хынðажэ́и жэáды
საკოჭური	а-шькы́л	სამოცი (ბ.)	хынðажэ́á
სალამი	á-салам	სამოცი (ადამ.)	хынðажэ́áდн́
სალამური	а-фáрпáн, афáрпýн	სამოცი (ადამ.)	хынðажэ́áდн́к
სალესავი ჩარხი	а-чáрхь	სამოწყალო	а-сада́кы
სალოკი თითი	а-хы́с-нацэá	სამსალა	а-шьн́гахшэ
სალოცავი	а-нн́хэáგáтэ	სამსალა	á-шхам
სამ ადგილას	хн́цъáра	სამ-სამი	хпá-хпá
სამაგიერო	а-цкы́н	სამ-სამი	хпá-хпááла
სამაგიერო, მაგიერი	а-цынхэ́რá	სამ-სამი	хэ́ык-хэ́нк
სამამულო	а-цъ́ннцътэ́ылатэ́и	სამ-სამი	хэ́ы-хэ́нла
სამარილე	а-цъ́нкáтра	სამსახური	а-мáтурá
სამარის კარამდე	пýсрá-енынзá	სამურველი	а-е́ыхэ́áგá
სამარხვო	а-чгáхьá	სამუშაო	а-ýсурáтэ
სამასი (ბ.)	а-хышэ	სამუშაო	а-ýсутэ
სამასი (ადამ.)	хышэ́ды	სამუშაო ადგილი	а-ýсурта
სამასი (ადამ.)	хышэ́дык		

სამუხველი	а-ларта́шья	სარეცელი	а-кару́ат
სამუხლე	а-шьамхтарџа	სარეცხი	а-ჟჷჷათჷ
სამფეხა	хшьапы́к	სარეცხის რეცხვა	а-маџаჟჷჷარა
სამფეხი	а-саца́к	სარი	а-тჷჷან
სამყარო	а-да́ынеи	სარი განაპობი	а-масáр
სამშაბათი	а-ა́ша	სარის, პალოსა და მისთანების წაწვე- ტება	а-ფ́кьარá
სამშობლო	а-т́сáдгыл	სარკმელი	а-т́ენцье́р
სამშობლო	а-ц́ынцътэ́ыла	სარკმელი	а-х́ышэ
სამძიმრის თქმა	а-дашшы́лара	სარმა	а-шьапѳáრшэ
სამჭედლო	а-ж́ьи́ра	სარქვანი	а-т́ышы́рхá
სამხედრო	аи́башы́га	სარქველი	а-х́აá
სამჯერ	х́ы́нтэ	სარჩენი	а-ны́кга́тэ
სანახევროდ	б́жалá	სარჩული	а-т́кья
სანგარი, თხრილი	а-тáбиа	სარცხი	а-ха́пшы́აჟჷჷაга
სანგი	а-ж́ья́хэá	სარწმუნოება	а-д́йн
სანდო პირი	а-гэ́ырага́	სარწყილე	а-ჟ́ტრა
სანთელი	а-ц́э́ымза	სასადილო	а-ќры́пáрта
სანძალი, ურდული	а-лыкэ́	სასაპნე	а-са́пынтра
საოცარი	а-ц́ьяшы́ათэ́н	სასაცილო	а-ч́чარхэ́н
საოცრება	а-лáкэ	სასაცილოდ	ч́чáრхэ́сыс
საპალნე	аиáра	სასახლე	ах́тны́
საპალნე	а-иá	სასესხებელი	а-т́сахы́рта
საპარიკმახერო	а-т́აцáсáрта	სასიკეთოდ დაგირჩეს!	а-хы́რхáга
საპატიმრო	а-ბáхта	სასიკვდილოდ	а-т́სრáзы́
საპენტელი	а-ла́цкья́га	სასიმინდე	а-цá
საპირისწამლე	а-ч́пы́хэშэ́тра	სასის ფარდა	а-ბ́зчы́და
საპირფარეშო	а-ч́ачмá	სასიხარულო	а-гэ́пы́რџа́хэ
საპნიანი წყალი	а-ц́ы́რჟჷჷა́ха	სასმელი	а-რ́ы́жэ́тэ
საპნის ბუმტი	а-ќა́აқэá	სასმელი წყალი	а-ჟ́ы́რჟэ́ტэ
საპნის ხარშვა, საპნის კეთება	а-са́пы- но́шра	სასმელის, საჭმელის საამოდ გახდო- მა, შერგება	а-хáла́лхара
საპონი	а-са́пын	სასმისი	а-ჟ́ა́გა
საპოხი	а-ш́шá	სასმლის, ჩაის დაყენება	аи́тáრт́ы́хья- ра
საპყრობილე	а-ბáхта	სასმლის, ჩაის დაყენება	аи́тáт́ы́хьяра
საყენი	а-са́цáн	სასოფლო გზა	а-ќы́ტá-мá
სარაჯი	а-ќаáды́ркáца́ады	სასოფლო გზა	а-ц́уб́жара
სარბივი	а-ч́ы́шыá	სასტვენი	а-ш́ა́ყრшэ́нრ
სარგო	а-ќა́ына́гаá	სასტვენი	а-ш́ა́ყრ-ш́ა́ყრა
სარეკელი	а-ფ́ы́კэ		

სასტუმრო	a-sasaairta	საფურთხი	a-tajhьearta	
სასულე	a-кыркчыда	საფუტკრე	a-шьхагәара	
სასუნთქი მილი	a-xәламшәхь	საფუმველი	á-шьага	
სასუფვეელი	a-псага	საფუმველის ჩაცრა	a-шьапын акра	
სასუფვეელი	á-xрата	საქათმე	a-кәтцара	
სასუფვეელი	a-цъанат	საქანელა	a-yаргыала	
სასუქი	a-рцәнра	საქართველო	Кырттәыла	
სასწავლებელი	a-рцартა	საქმე	a-ýc	
სასწავლო	a-рцага	საქონელი	á-рахә	
სასწორი	á-кабанга	საქონელი	á-хаиуан	
სასწრაფო	á-цакыра	საქონლის ბინაზე, სადგომზე მორეკა	a-гәарацара	
სატანა	á-цъныш	საქონლის ბინაზე, სადგომზე	მოსვლა	a-гәарлара
სატევარი	a-фәакъамыса	საქონლის გულმკერდი	a-xәтцәхь	
სატევარი	a-фәакйа	საქონლის დასაცავად სამოვრებზე	მწყემსების მიერ გაჩაღებული	
სატევარი	a-кәма	კოცონი	a-xы́мца	
სატეხი	a-кы́га	საქონლის სამოვრად გარეკვა	a-гәарцара	
სატეხი	a-тәымкә	საქონლის ხანში შესვლა	a-макахарә	
სატირალი	a-тәыуатә	საქორწინო გვირგვინი	a-гәыргьын	
სატკბილე	á-xата	საქორე	a-хыцәкәкәхьн	
სატკბური	á-пшьра	საქსულადად გამოყენებული ძაფი	á-xашхатәхь	
სატუსალო	a-бәхта	საქსუალის აწვევ-დაწვევა მაქოთი	მისაქსუალის გასაყრელად	
საუბარი	áiцәажәара	áихырпъхьара		
საუზმე	a-какәл	საქსუალის გაბმა	a-xарә	
საუზმე	шьыжхьә	საქსუალის დამზადება	a-xашхатәра	
საუზმობა	a-какәлкრა	საქუსალი	a-xә	
საუკეთესო	зеипъш-ды́кам,	საღამო	á-xәлбычә	
	зеипъшн́кам	საღამოობით	xәлбычәхәла	
საუცხოვო	зеипъштәმ	საღამოობით	xәлпәзы́ла	
საფანტი	a-шьацма	საღამოს	á-xәлпәзы	
საფართლო	a-бәтиирта	საღამოსი	á-xәлпәзтәи	
საფასურის მიცემა	a-xтынцара	საღებავი	a-шәы́га	
საფადართო	a-ра́тга	საღორე	a-xәатра	
საფენი	a-цатцәхь	საყანე	a-mxә́ыста	
საფერფლე	á-щышәтра	საყასზო	a-кәса́бырта	
საფეტვე	a-шыртә			
საფეხურებიანი კიბე	a-кы́нба			
საფლავი	a-ны́шәынтра			
საფლოზი	a-ба́арра			
საფრთხობელა	a-мамыршәаг			
საფულე	a-пә́არатра			

საყვარელი	ა-цəყინჳა	საძაგლობა	ა-цəყრშəáგარა
საყვედური	ა-გəყინჳან	საძაგრავე	ა-სəხəრəი
საყვედური	ა-ეჴნիხəა	საძინებელი ადგილი	á-ცəართა
საყვედურის გამოცხადება	á-лахь	საძირე კბილი	áахаҭყиц
	áтара	საძირკველი	ა-უასხირ
საყვედურის თქმა	ა-ეჴნიხəარა	საძოვარი	ა-ხəბრტა
საყვირი	ა-ბნიყ	საძუე	ა-ყიხəყიად
საყიდელი	áахəათə	საწამლავი	ა-შიყნიგəхəშə
საყმაწვილო	á-ჴშიყრა	საწებელი	ა-სəჳბალ
საყოვლადწმინდო	хəзтóу	საწერელი	ა-ნაცəხკəრშá
საყურე	ა-лымხარəá	საწერი იარაღი	ა-ბნიგა
საშალი	ა-ხმყრხəნიგა	საწველი	ა-ნინიგა
საშაქრე	ა-შიყაკართრა	საწველი ფური	á-ჟəხья
საშემოდგომო	əəəრатаგáлантəи	საწვივე	ა-შიყამხტარბá
საშემოდგომო	ა-əəəრатаგáларатəи	საწნახელი	á-ეხəა
საშველი	ჴსიხəა	საწოვარა	á-ცəყიმხა
საშველი	ხəართá	საწოლი	ა-კარუát
საშიშად გახდომა	ა-შəართახარა	საწური	ა-რəჳáგა
საშიშროება	ა-შəára	საწური	ა-ხრəჳáგა
საშულოვე	ა-ლართáშიყა	საწყავი	ა-ჳáგა
საჩაიე	ა-ჩái-ჟəყრტა	საწყავი	á-კაпан
საჩეჩელი	ა-ლასკəბნიგə	საწყალი	á-ხəაშა
საჩივარი	á-შიყშიყხყ	საწყენი	ა-გəáლა
საჩუქარი	áхамтá, áхамата	საწყენი	ა-გəáლс
საჩუქარი	ა-მტა	საჭე	ა-ჴსკნი
საცერი	ა-ლიხəტა	საჭედარი	ა-əéимаа
საცეხველი	ა-ლახəარა	საჭიროება	ა-ჳგəáკრა
საცვალი	ა-ბნიჴსəხგა	საჭმელი	á-ფატə
საცვეთი	áимсн	საჭმელ-სასმელი	á-ფატə áჟəტə
საცვლები	á-ჴსəხგა	საჭმლის შენელება	á-ჩაჴარა
საცობი	ა-ხაყგəá	საჭმლისა და ჴურჭლის კარადა	ა-დუ- ლაჴ
საცობი ტიზი	ахҭаҭá	საჭრეთელი	ა-კნიგა
საცოდავად	рыщарыла	საჭრეტელი	ა-ჴყიმკá
საცოდავი	á-ხəაშა	სახაბაზო	ა-ჩáრჳრა
საცოდაობა	ა-რნიყხარა	სახაბაზო	ა-ჩáჳყრტა
საცხოვრებელი ადგილიდან აყრა	ა- хҭəარá	სახანო	ა-ხánრა
საძაგელი	á-გმიგ	სახარშავი ჴურჭელი	ა-ჟəბნიგა
საძაგელი	ა-ცəყრშəáგა	სახბორე	ა-ხəართრა
საძაგელი	á-ხəმგა	სახბორე	ა-ხəბისტრა

სახე a-cáxьa	სელის ქსოვილი a-қәатәá
სახე a-ғасáxьa	სელშავი a-жынтәры
სახე a-хағь́	სენი a-чн́мазара
სახედარი a-eadáбағь	სერი a-хтарá
სახელდობრ хьы́зхә́ла	სესხება á-рп̄сахра
სახელი a-хь́	სესხება a-п̄сахара
სახელი á-хь́з-ағь́шá	სვანეთი шәан́
სახელის დარქმევა á-хь́цара	სვანი á-шәаныа
სახელმწიფო a-хә́нткárра	სვე a-п̄éп̄ш
სახელო a-мағь́á	სველი a-баа́зa
სახელური á-маа	სველი á-цааак
სახელური á-матá	სველი á-хыз
სახელური á-мтá	სვენებ-სვენებით хр̄́жь-хр̄́жь
სახელური a-хә́	სვია a-карма́
სახერხი ხე-ტყისა a-ңә́ыххы́га	სვრელი a-тн̄́руа
სახეში გარტყმა a-ғáсра	სვრელი á-матá
სახვევი a-шәартлеи	სთველი á-жьтáара
სახველი კბილი a-цә́шьхә́йá	სთვლა, მოსთვალა á-тáара
საბიფათო a-шә́рта	სიადვილე á-мариара
საბლი a-ән́	სიარული a-ныкә́ашә́
საბლიკაცობა á-уаешь́ара, áуаишь́а- ра	სიბერე áжә́ра
საბლის კუთხე a-кы́әра́	სიბერე áжә́ымтá
საბლის წინ á-мтá	სიბერის დროინდელი უკანასკნელი ვაჟიშვილი áжә́п̄ა
საბლის წინაკარი a-хы́шә	სიბერის დროინდელი უკანასკნელი ქალიშვილი áжә́п̄ха
საბლკარი ахтн́	სიბერის ჟამი áжә́ымтáшха
საბლში, ოთახში შეფერენა a-ән́áп̄ыр- ра	სიბნელე, წყვედიადი á-лашь́цара
საბნისი a-цә́еиха	სიბრიყვე áбзамы́кә́ра
საბრაზნისი a-хмырхә́йга	სიბრიყვე a-га́зარá
საბსარი a-баә́хатә́ра	სიბრმავე á-лашә́ра
საბსარი a-кә́ртә́ра	სიბრძნის კბილი аачы́
საბსენე a-шә́ეи	სიგანე á-тба́ара
საბსნილო a-хаатә́	სიგიჟე a-хáгара
საბუმარო a-лáф	სიგლაზაკე á-ччархә́ყრა
საბუმარო á-самаркә́й	სიგრილე á-хь́шә́ашә́ара
საბურავი a-хы́ბ	სიგრძე áура
საჯინიბო a-ет́á	სიგრძით аур̄́ლა
სეირი á-ссир	სიგრძის საზომი a-шә́áга
სელი a-қән́	სიდედრი áнхә́

სიდიდე a-дύра
 სივილი á-ршәәа
 სივრცე a-ტყნჴ
 სიზმარი a-ჴხჴჴ
 სიზმარში ჴხჴჴჴჴლა
 სიზმრად ჩვენება აიჴხჴჴჴრა
 სითბო a-ჴხარა
 სითბო a-ჴხარა
 სითეთრე á-шкәәкәәრა
 სითხე a-ჩәәндашьшьшьრა
 სითხეების ერთმანეთში არევა
 á-ლაჴჴარა
 სითხელე a-ჴჴარა
 სითხეში, თვალში შეყრა a-ხჴჴსá-
 ჲარა
 სითხეში, თვალში ცვენა a-ცჴჴსá-
 ჲარა
 სითხით ძალზე გავსება a-ხჴხჴჴარა
 სითხის ერთი ჴურჴლიდან მეორეში
 გადასხმა á-ტაკრა
 სითხის ჴედაპირზე a-ხჴჴშჴჴლარა
 სითხის, ჴაერის გათბობა a-ჴჩәән-
 ჲარა
 სიკეთე a-ბჴჴარა
 სიკეთე a-ეეი
 სიკვდილი a-ჴსრა
 სიკვდილის ჲვთაება a-ჴსცәáხა
 სილა a-ხასá
 სილამაზე á-ჴშჴჴრა
 სილის გაწვნა a-ეჩჴჴჴგარა
 სიმართლე აიáша
 სიმართლე a-ტაáბჴრგ
 სიმაღლე a-გჩჴლარა
 სიმაღლე á-შәәაგაა
 სიმდიდრე a-ბეიარა
 სიმდიდრე a-მალ
 სიმინდი a-ჴყკәრეი
 სიმინდი გახარებულია á-ჴარჴარა
 სიმინდის ერთი მარცვალი a-ც
 სიმინდის საცხებელი ოთხფეხზე

დაყენებული ძარა, სიმინდის
 საცხები a-ჴჴაჴტლა
 სიმინდის ტარო á-ჴშლაჴკხა
 სიმინდის ტარო a-ჴყკәრეი-ლაჴკხა
 სიმინდის ყანა á-ჴშჴჴრა
 სიმკვირცხლე á-ლაჴჴჴჴრა
 სიმკვირცხლე á-ილკხარა
 სიმოკლე a-კხაჴრა
 სიმრულე á-ხაჴჴარა
 სიმსხო á-შაჴარა
 სიმუნჯე a-ჴჴარა
 სიმღერა á-შაა
 სიმღერის დასაწყისი á-შაა-ხჴ
 სიმღერის დასაწყისი a-ხაჴა
 სიმშვენთერე á-ჴშჴჴრა
 სიმშვიდე a-ტჩჴნჴრა
 სიმჩატე á-ლასრა
 სიმძიმე á-ხჴამტარა
 სიმძიმე á-ხჴანტარა
 სიმძიმის საზომი á-კაბანგა
 სიმწარე á-შარა
 სინდისი á-ნამჴს
 სიპი ქვა á-ცაჴკხა
 სირბილში ერთმანეთის გაჯიბრება
 á-იჴჴხჴჴჴლარა
 სირეგვნე á-ბჴჴამჴკჴრა
 სირსველი á-ჴსხჴჴსტრა
 სირჩა a-ჴჴჴჴჴან
 სირცხვილის ჴამა á-ხჴჴმჴჴ აგარა
 სისამაგლე a-გმჴგრა
 სისამაგლე á-ხამგარა
 სისვი a-ეჩჴჴა
 სისულელე á-ბჴჴამჴკჴრა
 სისულელე a-გაჴარა
 სისუფთავე á-ცკხარა
 სისქე á-ჴაჴარა
 სისხლად ქცევა a-შჴჴჴარა
 სისხლანკლებობა a-შჴჴამაჴრა
 სისხლი a-შჴა
 სისხლის აღება a-შჴაჴრა

სისხლის დენა	ა-шьацарá	სიძუნწე	ა-кацбеира
სისხლის სამართლის საქმე	ა-шьау́с	სიწითლე	á-кaпшьяра
სისხლის ფასი	ა-шьапꝛsá	სიწმინდე	á-цкьвара
სისხლის ღვრა	ა-шьакатəарá	სიჭრელე	á-ჭрара
სისხლისმსმელი	ა-шьáжəды	სიხარბე	ა-пꝛsы́цəгьяра
სიტკბო	á-хаара	სიხარბე	á-цашьыцра
სიტურფე	á-пꝛшзара	სიხარული	áигəырџьяра
სიტუტუცე	áбзамыкəра	სკა	ა-шьхь́мза
სიტყვა	á-жəа	სკამი	а-кəárдə
სიტყვა!	кыт!	სკამლოგინი	а-р́ымꝓ
სიფრთხილე	а-гəы́eanы́зара	სკივრი	а-шəынды́кəра
სიფრიფანა	а-цаџá	სლოკინი	аицəкьысра
სიფხიზლე	а-гəы́eanы́зара	სმა, დალევა	á-жəра
სიღარიბე	а-џáрра	სმევა	á-ржəра
სიღრმე	а-цау́лара	სმენა	ахарá
სიყვარული, შეყვარება	а-бз́йáбара	სმენა	а-гарá
სიყვითლე	а-сə́жьяра	სმენა	а-з́нꝑырəра
სიყმაწვილე	а-чкəынра	სმენა	а-ꝑырəра
სიყმაწვილე	а-ყáра	სნეულემა	а-чн́мазара
სიყრუე	а-дáгəара	სოვდაგარი	а-ту́цьáр
სიშავე	áикəатəара	სოკო	а-кəы́кəბáá
სიშორე	á-харара	სოლი	а-сáл
სიჩქარე	á-ласра	სორო	а-т́нəра
სიჩქარე	á-цакრა	სორო	á-сəра
სიცივე	á-хьта	სოფელი	а-кь́та
სიცილი	á-ччара	სოფელი	а-кь́та-уады
სიცოცხლე	а-ბзარá	სოფლის მეურნეობა	а-кь́та-нхашəа
სიცოცხლე	а-пꝛс́тáзаара	სოფლის უზანი	а-лаб́кьяра
სიცოცხლის შეწირვა	а-пꝛсахтынцара	სოფლის უზნის უფროსი	а-лаб́кьяды́
სიცხე	áмца-шоура	სოჭი	á-пꝛса
სიცხე	а-шоуара	სოჭი	а-пꝛс́á-цла
სიძე	а-маҳə	სპა	а-р
სიძეობა	á-маҳəра	სპარსი	а-цья́м
სიძვა	а-кахпꝛá	სპილენძი	а-ბəá
სიძის მიერ თავისი მშობლების და ნათესავების გამასპინძლება და დასაჩუქრება	а-пꝛхашья́рахə	სპილენძის მჭედელი	а-ბəажь́йи
სიძის საჩუქარი სიმამრ-სიდედრი- სადმი საცოლის მიზნად	á-чма	სპილენძის ქვაბი	а-т́нꝑыр
სიძულვილი	а-цə́ымꝑრა	სპილენძისა	а-ბəათə́н
		სრიალი	а-кəы́тəраара
		სროლა	а-гə́нды́цара
		სროლა	а-ты́ркьяра

სროლა a-xɨsɾa	სულის ჩადგმა a-ᄀstaɟará
სროლის ხმა, სროლა a-xɨsɨɟɨ	სულწასულობა a-ᄀsɨ́ aɟara
სრულად inaɟanɨ́	სუნი a-ფɨ́
სრულებით ზინჯა	სუნის ამოსვლა a-ტყშəšəpárá
სრულებით ზინჯაკ, ზინჯასკ	სუნის ამოსვლა a-ფɨ́ტყშəšəpára
სრულიად ზინჯა	სუნის აღება a-ფɨ́kɨrá
სრულიად ზინჯაკ, ზინჯასკ	სურა a-ტestɨ́
სტავრა атлаз	სურა a-kəmaán
სტავრა a-kəamáshɨ	სურათის გადაღება a-sáxɨatɨxɾa
სტვენა a-შəpɨr-შəpɨpɾa	სურათი a-კალám
სტვენა a-შəpɨshəpára	სურდო a-ᄀɨ́nɨtseixaxɾa
სტომაქი a-kɨamɨsá	სურო á-შəɟ
სტუმარი á-sac	სურსათ-სანოვანე á-ფატə ájətə
სტუმრად a-ᄀšəpɨmára	სუსტად áირგь, áირгь хəa
სტუმრის მიერ დატოვებული	სუსტი a-гымтɨ́
კერძის ნაწილი á-saᄀɨ́ɨ	სუსტი a-kəadá
სტუმრის მისაღები სახლი a-xəɟɨ́áshɨ	სუსხვა ádappa
სტუმრის შემოსასვლელი ალაყაფის	სუფთა á-ცკყა
კარები a-sacɨgə́shə	სუფრის მარილი a-ყყყყყყყყ
სტუმრობა á-sacɾa	სუქება a-ᄀsɨ́mára
სუთი, დუმა a-kɨ́áᄀa	სქელი á-jəpá
სულ ზინჯა	სქელი საჭმელი a-ბაყყა
სულ ადვილი ímariaxəu	სქელკანიანი a-გყყყყა
სულ ადვილი á-mariaxə	სწავლა a-ტარá
სულ ბავშვი a-xəpɨɟá	სწავლება a-ᄀტარá
სულ ბოლოს a-ტყყყყტəanzá	სწორად იáшаны
სულ მთლად დაღობა áიკყყბაара	სწორედ ისე убьисɨtə́kɨa
სულ მთლად რბილად itataɟаны	სწორი აიáша
სულ მთლად შესობა á-ლášəshɨpára	სწორუპოვანი ზეიᄀš-დყ́kam,
სულ ყველა ზეგყ-ზეგყ	ზეიᄀšყყ́kam
სულგუნე áshəeilatɟa	სხეული a-ცəeიყყყ
სულელი ága	სხვა aéá
სულელი á-bzamykə	სხვა aéak, aéakɨ́
სულელი a-გაᄀá	სხვა daéá
სულელი a-ლყგə	სხვა daéák, daéakɨ
სულელი a-ლყ	სხვა daéazə́n
სულელურად გაᄀatáɨc	სხვა eგყყᄀ
სული a-ᄀsɨ́	სხვა დროს aéaznɨ́
სულის განაზღვა a-ᄀsɨ́ɟará	სხვა დროს daéaznɨ́
სულის მოთქმა á-ᄀsɨ́eიᄀgára	სხვაგან daéáɟara

სხვანაირად დაეაკალა
 სხვანაირი დაეა
 სხვები егьѣрт
 სხვენი а-лыѣѣრა
 სხვის გამო დაღუპვა акѣыჰრა
 სხვის მაგიერ გადახდა а-хшѣаарა
 სხვისი რამის დაკარგვა а-цѣѣრჰრა
 სხვისი რისამე მითვისების მიზნით,
 შიგ გარევა а-лакრა

ტ

ტაბაკა თევზი а-шѣიáĥ
 ტაბასტა а-шьацарá
 ტაბიკი а-ѣѣатáма
 ტაბუ а-шьарá
 ტალახი а-хѣынѣѣá
 ტალახიანი ადგილი а-хѣынѣѣარá
 ტალი а-шьáнѣѣა
 ტალღა а-далгá
 ტალღა а-цѣѣყѣყურѣა
 ტანადობა áиѣартѣრა
 ტანადობა á-ჩაѣაшьა
 ტანდაბალი а-уаѣ-áса
 ტანზე შემოცვეთა а-шѣхахарá
 ტანთ გახდა а-ѣѣилыхра
 ტანთ ჩაცმა áилахѣара
 ტანი а-гѣлара
 ტანი а-хѣáмѣ
 ტანი ადამიანისა á-шѣагаа
 ტანისამოსი á-цѣáმატѣა
 ტანისამოსი á-цѣѣыча
 ტანისამოსი, ფეხსამოსი, ავეჯეულო-
 ბა, ჭურჭლეულობა á-მატѣა
 ტანისამოსის გამოცვლა а-ѣѣѣსахра
 ტანთ გახდა áилыхра
 ტანსაცმელი а-шѣѣატáĥ
 ტანსაცმელი а-цѣაშѣѣატѣ
 ტანსაცმელი а-цѣაშѣѣატáĥ
 ტანჯვა а-გѣáĥრა

ტანჯული а-გѣáĥ
 ტარაბუა а-лартáшьа
 ტარანი а-тарáн
 ტარი а-хѣ
 ტარსიკონი а-сахтáн
 ტაფა а-дыргáн
 ტაფამწვარი а-кѣтáѣь-ѣы
 ტაშის დაკვრა а-напѣинѣყара
 ტაძარი а-уахѣáма
 ტახი а-бѣнхѣá
 ტახი а-хѣáѣა
 ტახტა á-маха
 ტახტი а-цѣარдаѣѣ
 ტახტის საფარი а-хархá
 ტბა а-ჰტაჩы
 ტბა а-ჰიá
 ტვერი а-ბнаршѣѣრა
 ტვერი а-ბнатѣურა
 ტენიანი á-ცѣაак
 ტენიანობა á-ცѣააკყრა
 ტეხა а-ჰყერá
 ტვინი а-хбаѣღაშა
 ტვინი а-хбыღაშá
 ტვინი а-хшыბაѣы
 ტვირთი აიáრა
 ტვირთი áიდара
 ტვირთი а-იá
 ტვირთი აიáრა
 ტვირთქვეშ ხვნეშა á-ცაყრა
 ტივტივი а-ხრá
 ტიკი á-ხата
 ტიკინა а-кѣанѣა
 ტილი, მკბენარი а-ѣ
 ტილო а-ш
 ტირილი а-цѣѣуара
 ტირიფი á-ჰსлыш
 ტიტინი á-паткалеира
 ტიხარი á-ბжаандá
 ტკბილეულობა á-хаа-мѣхаа
 ტკბილეულობა á-хаатѣკѣა

ტკბილი á-хаа
 ტკბილი ღვინისა, ამზობი ა-მისз
 ტკბილი ძილი á-цəамт
 ტკბილიკვერი ა-халуá
 ტკბილკვერი ა-цхаршəმს,
 ацхаршəმსრა
 ტკენა ა-рхьра
 ტკეპნა ა-рəпара
 ტკერი ა-ткьáц
 ტკივილი ა-хьáа
 ტკივილი á-хьра
 ტკიპა ა-паყა
 ტლანქად á-шьххəара
 ტლანქი ბაკაბუკები, ოროფეხები
 ა-кармýгə
 ტლაპო ა-пылхáт
 ტოლი áкəლა
 ტოლნი áიқəლაцəа
 ტოლობა á-қəлара
 ტოლჩა ა-хмачьр
 ტომარა ააцəá
 ტოტებშეკვეცილი ბარჯი á-ха
 ტოტებშეკვეცილი ჭიგო á-ха
 ტოტებშემოკვეცილი ბოძი á-ха
 ტოტი á-махə, áмахəта
 ტრაბახა ა-ехəа
 ტრაბახა ა-хьрехəаმს
 ტრედანა ცხენი ა-еьхəа
 ტრიალი á-гежра
 ტრიალი მინდორი ა-дəкьáшра
 ტრიალი მინდორი á-сазан
 ტრუსის სუნი á-былфəმს
 ტრუშული á-шш
 ტურა ა-бгахəчы
 ტურფა á-пшза
 ტურფა á-хазына
 ტუტუცი ა-тəმბéლ
 ტუქსვა á-кəыхəაцəара
 ტუჩი ა-қьмшə
 ტყავეულობის დარბილება ა-кəата-

хара
 ტყავეულობის მოქნილობა ა-кəатарá
 ტყავი ა-цəá
 ტყავის მოსაქნელი იარაღი ა-талкьс
 ტყავის ძრობა ა-цəатцара
 ტყავის ჭიქა, დასაკეცი ა-მატáра
 ტყავში გაძრომა ა-цəатьцра
 ტყაპანი აგəáп
 ტყაპუჭი á-жəцəеимаа
 ტყდომა ა-пьерá
 ტყე á-бна
 ტყედ გაჭრა ა-бнáлара
 ტყემლის საწებელი ა-кəáха
 ტყეში ბალახში, ყანაში შესვლა
 á-лашьшьра
 ტყვია ა-тсá
 ტყვია á-пста
 ტყვია ა-цьзатцə
 ტყვია და წამალი ა-цьапханá
 ტყვიების ჩასაწყობი კოლოფი ა-цə-
 хьа
 ტყიანი ადგილი á-бнара
 ტყიდან, ტალახიდან გამოყვანა,
 გამოტანა á-лгара
 ტყიდან, ტალახიდან გამოსვლა
 á-лцра
 ტყირპი ა-ваныза
 ტყის კაცი ა-бнауаമს
 ტყუილი á-მц
 ტყუილის თქმა á-მцхəара

 უ
 უ, გარდა გარეშე á-და
 უამინდობა áმшцəгьа
 უამრავი áрымзаа
 უარესი აიцəá
 უარესი ირეიцəაჯó
 უარყოფა მაпкრა
 უახლესი ა-ყьмцза

უბადლო зейп̄ш-дн̄кам, зейп̄шн̄кам
უბე á-кәа
უბედო á-насып̄да
უბედობა á-насып̄дара
უბედური á-мыжда
უბედური а-рн̄цха
უბელო а-еыкәб̄л
უბის ჯიბე а-кәán-цыба
უბრალო а-баша-мáша
უბრალო егизхáрам
უბრალოდ егизхáрамкәа
უგზობა á-мәадара
უგრძნობელი а-гән̄жәпа
უდანაშაულო егизхáрам
უდანაშაულოდ егизхáрамкәа
უდანოდ, უიარალოდ მოკვდომა
 а-п̄схап̄сра
უდანოდ, უიარალოდ ჩადრძობილის
 ხორცი а-п̄схап̄с-жын̄
უდანოდ, უიარალოდ, – სისხლგა-
მოუშვებლად, – მკვდარი ჩამდ-
რძვალი საქონელი, ფრინველი
 а-п̄схап̄сн̄
უდიდესზე უდიდესი а-дýჟაჟა
უდიდესი а-дýჟა
უდროოდ ианаамтáмыз
უვარგისი მორი а-кдыжә
უვნებლად еибгáლა
უზანგი а-еышькн̄л
უთავბოლოდ х-áмамкәа п̄н̄хәáмам-
 кәа
უთაოდ х̄ыда
უთენებლივ шáанჟა
უთენია имшáцкәан
უთო а-уантá
უთუოდ ип̄сáхымкәа
უიღბლო á-разкыда
უკალთო ჩოხა а-жаратáршә
უკან ухә-шьтахькá
უკან á-шьтахь

უკან á-шьтахькá
უკან მიბმა а-цраҳәара
უკან მიდევნება á-шьтаниира
უკან მიდევნება á-шьтаныкәара
უკან მოხედვა а-хьап̄шра
უკანა ტანი а-шәеи
უკანალი а-ýхә
უკანასკნელი а-щыхәйтәантәи
უკანით ухәлá
უკან-უკან მიიწევს шьтахьлá
უკეთ еиңьны
უკეთესი еиңьу
უკეთესობა áиңьра
უკვე уажәшьтá
უკმეხი ადამიანი а-уаәхжәá
უკუქცევა а-п̄хатцарá
ულამაზესი á-п̄шაჟა
ულაყი а-кьákәа
ულვაში а-п̄ათá
ულმობლად рыцхашьарáда
ულუფა а-хә
უმადლესი á-харакჟა
უმდაბლესი á-лакәჟა
უმემკვიდრეოდ დარჩენა а-чáнхара
უმემკვიდრეოდ დარჩენილი ქონება
 á-чáн
უმეცარი á-мдыр
უმეცრება á-мдырра
უმოკლესი а-кьáқჟა
უმრავლესობა анхарадык
უმსუბუქესი á-ласкәандраჟა
უმცირესი иреицაჟоу
უმცირესი ნაწილი аицáра
უმცირესი ნაწილი аицьრá
უმცირესობა аицáრак
უმცირესობა аицáрадык
უმცროსი аицბн̄
უმცროსის წილი аицьн̄шახә
უმცროსობა аицბьრა
უმწეო а-х̄н̄мхәა

უმწეობა а-хымхәара
 უმწიფარი á-мшьа
 უნაგირი а-кәадыр
 უნაგირის დადგმა а-кәадыр áкәтара
 უნაგირის დადგმა а-кәадырра
 უნამუსო á-ламысда
 უნამუსობა áламысдара
 უნამუსობა á-намысдара
 უპატოსნო á-намысда
 უპატონო а-тынхáда
 უპატონობა а-тынхáдара
 უპირატესობა а-пýнжәара
 ურა а-ýра
 ურა ცხენი а-еýра
 ურდული а-лыкә
 ურდული а-жәрýтә
 ურემი а-уардын
 ურვათი á-чма
 ურთიერთ გულის ტკივილი
 а-гән́изыблара
 ურთხელი áа
 ურთხლის ტყე áара
 ურმის ხელნა а-чарт
 ურო а-жьáхәа
 ურო а-ýра
 ურქო а-гды
 ურწყული а-рашы
 ურწყული а-рашых
 ურწყულიანი ღომი а-шьларкә́нда
 უსარგებლო-უმადურად хымха-
 цымшьа
 უსაქმურობა á-мшгара
 უსაქმურობა а-ýсдара
 უსაქუსრო წაღა а-папыч
 უსირხვილო á-пýхамшьа
 უსურვაზი а-чысзaxәа
 უტვინო а-хшы́да
 უუფლებობა а-зиндара
 უფასოდ хә́нда
 უფასოდ хә́нда-пýсáда

უფლება, ნება а-зы́н
 უფლების მიცემა а-зы́н áтара
 უფრო ехá
 უფრო иахá
 უფრო და უფრო иахá-иаха
 უფრო დიდი ареихазý
 უფრო ცოტა еитá
 უფრო ცუდი аицәá
 უფროსი аихабн́
 უფროსობა аихабн́ра
 უფსკრული а-тýнша
 უფულობა а-пýáрадара
 უქეიფოდ გახდომა а-гә́н́мáчхара
 უღელი а-ýнә
 უღელი а-кәыкәыá
 უღლად ýнәла
 უღონო а-гымтý
 უღონობა á-мчыдара
 უღრანი ტყე а-бнаршә́н́ра
 უშალი а-дәáжа
 უშვილობა а-хшáрадара
 უშიშრობა á-мшәара
 უშნო, გრძელი а-цәызы́н
 უშნო, მაღალი а-хááаала
 უშნო ჭამა á-фамкәара
 უშნოდ გრძელი а-аызы́н
 უჩუმრად е́н́мткәа
 უცბად ера́знак, еразнакн́
 უცებ иара́знак
 უცეცხლო თაფლი а-цхарпá
 უცხენობა а-е́н́дара
 უცხო ადგილი а-тә́н́мцара
 უცხო, გარეშე а-тә́н́მ
 უძილობა á-მцәара
 უძილობა а-цә́ымзы́мкрá
 უწვიმობა а-кәáдара
 უწვრილესი á-ссажа
 უწიგნური а-әра-пýхýара ззы́ндыруа
 უწიგნურობა а-әра-пýхýара áмдырра
 უწინ пýáса

უწმინდურობა á-мцкъара
უჭკუობა а-хшыџадара
უჭმელ უსმელი ვიყავი фо: фо-
 сьмамызт, жэьу сьмамызт
უჭმელობა á-мџадара
უჭმელ-უსმელი крџмџа-крџмжи
უხანო а-џсынџыр-кьáџ
უხერხულია иманшэáлам
უხვად მოპკურება á-кэьрпкара

ფ

ფალავანი а-џелуан
ფალიის ზუდე а-ларџá
ფალმანდი а-хнџшьахага
ფამფალი а-каткатара
ფანარი а-финáр
ფანდი а-маанá
ფანჯარა а-џэньџеьыр
ფანჯრიდან, ხვრელიდან, ნახვრე-
ტიდან გადმოხტომა акьлџџара
ფარა á-уаса-гэáртá
ფარანდა á-пкá
ფარდა а-џардá
ფარდული а-наньџრა
ფართალი а-ბá
ფართლის ვაჭარი а-ბáџииџы
ფართო á-тбаá
ფართხალი á-џартхалеира
ფარფლი а-хџнџ
ფარჩა а-кэáмáшь
ფასი аџсá
ფასი á-хэ
ფასის აღება а-тнџхра
ფაფა а-кáшь
ფაფარშეკრეკილი ერთი წლის კვიცი
 а-ркэџтэнџ
ფაფარი а-џьџрцэკэá
ფაფახი а-хнџლџარჩ
ფაფუკი а-кэмшэнџшэ

ფადარათი а-რáტრა
ფაშა á-џაшьá
ფაშატი а-éán
ფაშატი ვირი а-éадáџс
ფაშვი а-џхьынџарáх
ფაცერი á-кэна
ფახრაჯა а-хрáџá
ფაჰლავა а-бакалуá
ფეიქარა а-бызкатáха
ფელამუში а-кламнџшь
ფერად-ფერადი á-џრა
ფერდელა а-ч
ფერდი а-ýбжарџ
ფერდის ქარი а-ч
ფერდობი á-марда
ფერდობი á-ნაара
ფერი а-џштэнџ
ფერია а-џнџлан
ფერისმჭამელა а-мырхнџ
ფერუმარილი а-џэáџшь
ფერფლად ქცევა á-цьышэхага
ფერფლი á-цьышэ
ფესვი а-дáц
ფესვი а-џáшэ
ფესი а-фэска
ფეტვი а-шнџ
ფეტვის ბეღელი а-штрá
ფეტვის ყანა а-шыртá
ფეხბურთელი а-шьáпџмпыласџы
ფეხბურთი а-шьáпџмпыл
ფეხების თითებზე, ცერებზე
დადგომა а-џыркьáкьара
ფეხებისა ჩაჩხვა а-რџáџáра
ფეხზე ჩამოწდომა ашьáхарá
ფეხი а-шьáпџ
ფეხის გადადგმა áихгага
ფეხის გადადგმა а-шьáп-éихгага
ფეხის დაცურება á-кэьџэьрრა
ფეხის თითები а-шьáцэкьáრაკэá
ფეხის თითი а-шьáцэá

ფეხის ნეკი а-шьацѣкъыс
ფეხის ფეხზე გადადება а-шьап-
 ѣнкѣыршѣра
ფეხის ცერი а-шьацѣхыс
ფეხის ხმა а-шьтабжѣ
ფეხისგული а-шьапсыргѣнѣа
ფეხმძიმე а-хемѣа
ფეხმძიმე а-хента
ფეხმძიმობა а-баѣтѣымრა
ფეხსამოსი а-шьапымаѣა
ფეხსაცმელი а-шьаѣა
ფეხსაცმელი а-шьаѣათѣн
ფილტვების ანთება а-гѣаѣѣкыра
ფილტვი а-рыпѣхѣ
ფინდიხი а-салкыс
ფინია ძაღლის ყეფა а-чысѣчысѣრა
ფისო цис
ფისტო а-кырахѣ
ფიტი а-сарѣнѣ, а-сарѣѣ
ფიშტი а-кырахѣ
ფიჩხი а-фѣрхѣ
ფიცარი а-ფѣ
ფიცი а-ѣоубѣ
ფიცის დადებინება а-ркѣრა
ფიცხი а-махѣალѣхѣა
ფიჭა а-ѣѣაბѣა
ფიჭვი а-мзѣ
ფიჭვნარი а-мхара
ფიჭის უჯრედი а-ларѣა
ფლეთა аимыжѣრა
ფოთოლი а-ბсѣн
ფოლადი а-ѣыр
ფოლადისა а-ѣыრѣ
ფოლადისაგან გაკეთებული
 а-ѣырлых
ფონი а-пѣან
ფორთხვა а-пѣакыпѣაкыრა
ფორი а-хѣაпѣა
ფოსო ღერძისა а-ларѣა
ფოჩი а-чысѣ

ფოცხვი а-чыныш
ფოცხი а-хѣхѣაგა
ფრენა а-пѣырრა
ფრთა а-мѣѣжѣა
ფრიალი а-шѣыр-шѣырრა
ფრიალო თეფში а-ჩანѣх-кыაпѣс
ფრინველთ კუჭი а-ѣѣынѣლѣაგѣ
ფრინველი а-пѣсаѣ
ფრინველი а-пѣсаѣათ
ფრინველის დაჯდომა ღამის
 გასათევად ა-пѣхырылары
ფრინველის ღამის გასათევი
 დასაჯდომი ადგილი а-пѣхы-
 рыларѣა
ფრჩხილი (ხელის) а-напхыс
ფრჩხილი (ფეხის) а-шьაпхыс
ფსკერი а-ѣა
ფუ! фи!
ფუთა аилахѣარა
ფუთი а-пѣყѣ
ფუთობით пѣут-пѣყѣლა
ფუთხიანი а-хѣბжѣ
ფუთხიერობა а-хѣბжѣхара
ფული а-пѣარა
ფული ან სხვა რაიმე, რასაც აძლევენ
 კაცს დახმარების მიზნით
 а-ѣაჯѣკѣѣა
ფურთხი а-жыѣა
ფური а-ѣшѣა
ფურირემი а-ѣა
ფურ-ირემი а-бынѣა
ფურკამეჩი а-жѣкамбашѣ
ფურნე а-ѣარѣრა
ფურჩალი а-шьанѣა
ფურცელი წიგნისა а-шѣкѣынѣსѣнѣა
ფუტკარი а-шьხა
ფუტკრის სალოცავი шыха-нысѣა
ფუტურო а-გѣაა
ფუფხი а-ბсѣა
ფულურო а-გѣაა

ფქვა á-лагара
 ფქვილი a-шы́ла
 ფქვილის ცომი თაფლით
     შეზავებული á-цхамажәа
 ფშალა a-карма
 ფცქვნა a-цәыпссарá
 ფხალი (ჭარხლის) a-чархál
 ფხაჭნა a-цәыпцрá
 ფხაჭნა a-цәыпцрá
 ფხვიერი áязыхәхәара
 ფხვიერი და მარცვლოვანი რამის
     ერთმანეთში არევა áилапсара
 ფხვიერი რამის მოყრა á-кәырхәхәара
 ფხვიერის მარცვლეულის პატარა
     საგნების შიგ ყოფნა, ყრა
     a-тапссарá
 ფხიზლად ყოფნა a-гәыҭанрá
 ფხრეწა áимыжьра

ქ

ქადაგება a-уáз
 ქადაგი á-кадакьџы
 ქავილი a-цәы́хара
 ქათამი a-кәтý
 ქათანი a-ш
 ქათმის ერთგვარი სენი мýрза
 ქათმის ხორცი a-кәтýжь
 ქალა a-хы́баџ
 ქალამანი á-жәцәеимаа
 ქალამნის თასმა a-шыацхәá
 ქალაქი á-калакь
 ქალაჩუნა a-шәаргәында
 ქალბატონი áхкәажә
 ქალები á-хәса
 ქალი a-пъхәы́с
 ქალის სამკუთხიანი თავსაფარი
     a-каснýцаркья
 ქალის სამკუთხიანი თავსაფარი
     a-кас-éицарса

ქალის, ცოლის გარიგება a-зхәарá
 ქალის ძუძუ a-гәы́хәпýн
 ქალიშვილები á-хәсахәцкәа
 ქალიშვილი a-ты́пхá
 ქალიშვილი a-пъхә́ынзნა
 ქამანდი, საგდებელი a-кәараџ
 ქამარი, სარტყელი a-макá
 ქამბალა a-шәиáк
 ქანაობა á-гьалара
 ქანაობა á-ргьалара
 ქანაობა a-тысрá
 ქანჩი a-ᄁáза
 ქარაფშუტა a-хыткьá
 ქარბუქი a-сы́тәхәа
 ქარბუქი a-ýрт
 ქარგვა a-кәцарá
 ქარგვა a-кәыцара
 ქარვა a-кáруа
 ქართველი a-кы́ртуа
 ქართული ენა a-кы́ртбызшәа
 ქარი a-пъшá
 ქარის სივილი a-пъшáრшәა
 ქარიშხალი a-пъшáтлакә
 ქარიშხალი a-фартýн
 ქარიშხალი a-фыртым
 ქატო a-хы́рхә
 ქაფარი a-пъџы́н
 ქაფი a-шәáх
 ქალალდი a-кьяáд
 ქაშანი, თოვლზე გატკეპნილი გზა
     á-грапара
 ქაჯი a-бнауаџы́н
 ქაჯი á-качаа
 ქაჯობა á-џыстаара
 ქება a-рехәарá
 ქება á-реуапъхы́з
 ქედი მთებისა a-кәы́кәы́á
 ქედმაღალი a-пъáгья
 ქედმაღალი a-ехáრззала
 ქედმაღლობა a-ехарззалара

ქეიფი	а-кѣѣѣ	ქვეშაგები	а-цѣартѣ
ქელუები	а-ѣсхѣრѣ	ქვეშაგებში ჩაწოლა	ѣ-лаиара
ქერი	а-რѣѣ	ქვეშიდან გამოლება	ѣ-ѣхра
ქერტი, თებო	а-ჩხѣѣ	ქვითინი	ѣ-кѣызкѣызრა
ქექვა	ѣимырттаара	ქვითკირისა	а-хѣхѣтѣ
ქეჩა	а-уапѣѣ	ქვითითი	а-кѣѣрт
ქეჩა	а-ѣѣѣѣ	ქვის კეცი	а-ѣѣлѣкѣ
ქეჩო	а-хѣდაѣარა	ქვისა	а-хѣхѣтѣ
ქეჩხო	а-кѣѣхѣча	ქვისლი	а-махѣыла
ქეცი	а-ѣхѣტრა	ქვიშა	ѣ-ѣსлѣмыз
ქეცი	а-ѣѣѣхара	ქვიშიანი ადგილი	ѣ-ѣსлѣмызრა
ქეციანი	ѣ-ѣхѣт, ѣѣхѣтѣ	ქვიშრობი	ѣ-ѣსлѣмызრა
ქვა	а-хѣхѣ	ქილა	а-дыргѣლѣ
ქვაბი	а-ѣуѣн	ქინაქინი	а-хѣна
ქვაბი სპილენძისა	а-кѣѣბ	ქინქლა	ѣ-ѣѣ
ქვაბის საკიდელი	а-рхнѣшьна	ქინძი	ѣ-хѣѣსхѣა
ქვაბის ჩამოსაკიდებელი	а-ჩხѣѣнѣ	ქირა	а-кѣѣრა
ქვადაყრილი ადგილი	а-хамѣм	ქირა	а-ѣѣაѣსѣ
ქვაენარი	а-хѣхѣრა	ქირით	кѣѣრала
ქვანახშირი	а-хѣхѣრაѣა	ქისა	а-кѣѣსѣ
ქვედა	ѣакатѣѣ	ქიშმირი	а-кѣишьмыр
ქვედა დოლაბი	ѣ-ѣѣა	ქიშმიში	а-кѣышьмышь
ქვედა ტანი, ჩიხორა	აიѣკა	ქლიავი	а-ბхѣѣ
ქვევიდან	ѣაკѣლა	ქმარი	а-хѣѣა
ქვევიდან მიჭედება	ѣ-ѣააѣარა	ქმნა	а-ურѣ
ქვევრი	а-хაѣшьѣ	ქმრისთვის ცოლის მშობლები	ѣბхѣა- რაა
ქვეითად	шьაѣნѣლა	ქნევა	а-кѣარѣ
ქვეითი	ѣ-шьაкаѣы	ქოთაო	а-мчарѣბა
ქვემოთ	а-ладахѣнѣ	ქოლგა	а-хѣრგѣ
ქვესადები	ѣ-ѣკѣა	ქოლიკი	а-гды
ქვეტყე	ѣас	ქონა	ѣ-маза(а)რა
ქვეყანა	а-тѣнѣლა	ქონდარი	а-ѣнѣბრა
ქვეყნიერება	а-дунѣи	ქონდრის ხალხი	ѣ-ѣან
ქვეშ	ѣ-ѣაკა	ქონება	а-მѣზარა
ქვეშ ამოდება	ѣ-ѣაѣარა	ქონი	а-შშѣ
ქვეშ მოყოლა	ѣ-ѣახარა	ქონიანი	а-ѣსѣნѣლა
ქვეშ მოყოლება	ѣ-ѣარხარა	ქორაკი	а-ნѣхѣტა
ქვეშ შესმა	ѣ-ѣაკრა	ქორი	а-кѣტრѣхѣшь
ქვეშ შეყრა	ѣ-ѣაѣსარა	ქორი	ѣ-хѣшь
ქვეშაგები	აიარტა		

ქორვა a-гарантá
 ქორვა á-ჟკყ
 ქოსმენი a-ხაéაჟა
 ქოჩორი a-ჟჩაჩარ
 ქოჩორი a-ხჩკერთაéნლ
 ქოჩორი a-ხымბაბნýლ
 ქოცო a-кэбáრ
 ქრთამი a-цартýша
 ქრისტიანი a-кырсииán
 ქრისტიანობა a-кырсииánრა
 ქრობა a-кыатарა
 ქრობა a-რჟსრა
 ქრობა a-ჟსრა
 ქსელი a-ხá
 ქსი! скыа-скыá!
 ქსოვა a-სრა
 ქსოვილი ატლასი атлаз
 ქუდი a-ხýнлჟა
 ქუთუთო á-лацэა
 ქულა a-кэатáლა
 ქურა a-хэыштаарá
 ქურა a-хэетаарá
 ქურანი a-аыз
 ქურდი a-ჟყýнч
 ქურქი a-хамý
 ქუსლი a-шьхэა
 ქუსტარი á-кэышь
 ქუქუნება a-цэтэрá
 ქცევა a-уартáლ

ღ

ღადარი a-хэшჟырჟნý
 ღამე á-тх
 ღამით уахýнლა
 ღამის გათევა a-ჟხყარá
 ღამის სათევი ადგილი a-ჟყხყარта
 ღამურა a-хэылჟყýс
 ღარი a-ჟымტარ
 ღარიბი a-ჟყáრ

ღარისებური ეწო a-гэымჟყბáтэ
 ღაწვი a-ჟámგა
 ღაწვი a-ჟყნý
 ღებვა a-შერá
 ღებინება a-რჟყარá
 ღელე a-кэáრა
 ღერდილი a-ხýრჟ
 ღერძი a-лýრა
 ღეჟვა á-какара
 ღვარი a-აარ
 ღვარის, ნიაღვრის კალაპოტი
 a-აარшьтра
 ღვედი áა
 ღვედი a-გარჟგán
 ღვეზელი a-дыргányრша
 ღვეთი a-цэыкэბáრ
 ღვია a-ჟყყრჟყ
 ღვინით თრობა a-აény აшьრა
 ღვინის დასალევი ხის სასმისი a-
 кыинтýнз
 ღვინის მწდე a-აényнаха
 ღვინო a-აény
 ღვინოში ჩახრჩობა a-ყარგარá
 ღვიძლი a-გაáктэა
 ღვიძლი ბიბა áншьаჟარა
 ღვიძლი ბიბა á-ბიაшьаჟარა
 ღვიძლი ბიბა ანшьაჟარა
 ღვიძლი და á-ყყшьაჟარა
 ღვიძლი დეიდა á-ნლაყყшьáჟარა
 ღვიძლი დისწული ვაჟი á-ყყყшьაჟა-
 ჟარა
 ღვიძლი დისწული ქალი á-ყყყшьაჟა-
 ჟარა
 ღვიძლი მამიდა á-ბიაყყшьაჟარა
 ღვიძლი ქალიშვილი a-ჟყყაჟარა
 ღვიძლი ვაჟიშვილი a-ჟყაჟარა
 ღვიძლი ძმა á-ყყшьაჟარა
 ღვლერქი a-ჟარტყი
 ღვლერქისაგან გაკეთებული რგოლი
 a-ყყრგყაგყá

ღია ლურჯი a-xə́nχə́pʃtə́ala
ღილი a-xə́ynɬə́ra
ღილისა, კილოსი და მისთანების
შებნევა áibarkra
ღირებულება a-ɲsaxará
ღლაღი a-ɲlám
ღმერთი a-nɬə́a
ღმერთმანი a-nɬə́a-inyís
ღობე ánda
ღობე a-gə́ara
ღომი a-bnýsta
ღომი á-xə́yʒ
ღომის ჩასაზელი მოკლე და მომსხო
ჯობი a-mstxə́ag
ღომის წყალი a-xʒurʒýn
ღონიერი á-ɲə́ɲəa
ღონივრად iɲə́ɲəanýn
ღონის მიხდა á-mɬ áljzaara
ღორი a-xə́a
ღორის დრუხუნი a-ɲə́nrbjyý
ღორის ქონი a-kalamýrʒa
ღორის ხორცი a-xə́ajjýn
ღორდი a-bɲánɬy
ღრანტე a-takə́taɬə́ara
ღრანტე a-takya-tácpa
ღრაჭა-ღრუჭი ɬəa-ɬə́a
ღრენა a-ɲɲə́ra
ღრმად ჩასობა á-ɬaɬalara
ღრუბელი á-ɲta
ღრუბელი á-ɲstxə́a
ღრუბელი (ზღვისა) a-šə́ymgýar
ღრძობა a-tɲə́ara
ღრძობა a-tyrɲə́ara
ღუზა áxə́
ღუნვა á-rxə́ara
ღულუნი á-kə́nɲkə́yɲpa

ყ

ყაბალახი a-xtyrɲá

ყაბზობა áiɲrakpa
ყავა a-kaxə́a
ყავარი a-kaýár
ყავახანა a-kaxə́ajjə́yɲta
ყავისფერი a-kaxə́aɲʃtə́y
ყაითანი a-kaítán
ყალათმა a-xə́datagýnla
ყალამქარი a-kyafýna
ყალიონი a-tytýnɲə́ga
ყალყი a-kyýšýmémí
ყამა a-ɲə́akjamýsa
ყამა a-káma
ყამირი a-də́jʒa
ყამირი a-ýjə́ra
ყანა a-mxýn
ყანაში მომუშავე a-mxnýza
ყანაში, სათიბში, დასახლებულ
პუნქტში გავლა á-lcpa
ყანიდან, სათიბიდან, დასახლებული
პუნქტიდან გამოყვანა á-lcpa
ყანყრატო a-kyrkýn
ყანჩა a-ʒnýɬəa
ყანწი a-ɲátx
ყანწი a-kántɬ
ყანწი á-ɬə́xjə
ყაურმა a-kə́rma
ყაუხი a-sarákya
ყაჩალი, ავაზაკი, ფირალი ábraɲ
ყაჩაღობა ábraɲpa
ყაჩაღურად, ავაზაკურად ábraɲɬas
ყაჯარი a-saxə́réi
ყბა a-ɬlymchá
ყბა a-ʒáməa
ყბაყურა a-xə́darɬy
ყბედობა á-barbarpa
ყელამდე xə́darɬə́n
ყელი á-dgylýbɲynda
ყელი a-xə́
ყელიანი გოგრა a-mkə́nba
ყელჭრელა á-xə́datyɲpa

ყეფა a-шрá	ყიყინი á-ააფ-ააფრა
ყეფა á-шшыбжь	ყლაპვა á-ლბაадара
ყეფა a-ршрá	ყლაპი a-ყამაა
ყეყეჩი a-ყრáха	ყლორტი a-шьақыр
ყვაფი a-қараán	ყმაწვილი арғыс
ყვაფილი á-какач	ყმაწვილი á-саби
ყვაფილი á-шәт	ყმაწვილი a-чкәын
ყვაფილი (ავადმყოფობა) a-цәырҭшзá	ყმაწვილი კაცი árғыс
ყვაფილის აცრა a-латá, áлатара	ყნოსვა a-фәрá
ყვაფილნარი á-шәттра	ყოველ კვირა დღეს есымә́ша
ყველა зегь́н	ყოველ ცისმარე დღეს
ყველა á-қәызара	есаашáцҭхьаза
ყველაზე პატარა a-хәычззá	ყოველ წელს ес́шыкәса
ყველაზე უმცროსი аитыбзá	ყოველდღე есә́н
ყველგან зегь́нцәра	ყოველდღე есымшá
ყველი ашә	ყოველთვე есымзá
ყველი ашәырхә́н	ყოველი კვირა დღის есымә́шатәи
ყველიერი a-хәажәкы́ра	ყოველამ есуа́хá
ყველით გატენილი თავლიანი	ყოველამ ес́гуаха
ღვეზელა პური a-чáць	ყოველწლიური ес́шыкәсатәи
ყველითა და რბით გაკეთებული	ყომარბაზი a-мáцасәы
ღომი á-чамыкәа	ყორანი á-лахәа
ყველიპარია áшә́ңыч	ყოფილი и́калахьоу
ყველის კვერეული áшә́ха	ყოფნა a-зхарá
ყველმზელილი ღომი áилаць	ყოფნა á-қазаара
ყვერული a-қәарыл	ყოყორა a-ңáңьа
ყვიბარი a-қәбáр	ყოყორი a-е́хáрззала
ყვითელი a-ә́ж	ყოყორობა a-зáжәра
ყვინჩილა árба́ңычышь, árба́ңь хәчы	ყოჩაღ! a-фә́рым!
ყვირილი á-қаара	ყოჩაღად a-фы́рхáтáтáс
ყვირილი a-хә́ჟәра	ყოჩალი a-фы́რхáтá
ყვირილის ხმა a-қаабжьы	ყოჩი a-тýңь
ყვირილის ხმა á-хә́ჟәабжь	ყრუ a-дáгәა
ყვირიმალი a-зáмáа	ყრუ-მუნჯი a-ყә́ха-дáгәა
ყიდვა аáхә́ра	ყრუმუნჯობა a-ყә́ха-дáгә́ара
ყივანახველა аимхә́ршә́аа	ყუა a-тýкә
ყინვა a-тáара	ყუაფიცარი áандав́ых
ყინული a-тáа	ყუნწი a-хә́тә́н
ყინული a-тáარшә́ыра	ყუნწი (ნემსისა) a-ца
ყიფყიფი a-кы́ура	ყურბალიში a-лымхáтáтá

ყურბი a-мамырцагә

ყურება ა-лырпъшра

ყურება a-пъшра

ყურებინება a-рпъшра

ყური a-лѣмха

ყურმენი a-жь

ყურმენის კრეფა ა-жьтаара

ყურმენის მარცვალი ა-жьыргәѣц

ყურმენის მკრეფავი ა-жьтааады

ყურმენის მტევანი a-жьымжәá

ყურმენის შეთვალვა ა-წყырლара

ყურმენის ჯიში ერთგვარი a-чәд,
aчәджы

შ

შაბათი a-сәбша

შავგერმანი აიқәá

შავი აიқәацәа

შავი ცხენი a-еѣиқәá

შავრა a-еѣиқәá

შავწითელა a-хьапъштәáლა

შაკიკი a-шьакьáхьа

შალაშინი ა-кәышь

შალაშინი a-шьалашьѣн

შალი a-шьáл

შალითა a-хкьá

შამბი a-жәырт

შამბი a-хәачарá

შამბი a-хәйира

შამბნარი a-жәырт

შამბნარი a-хәачарá

შამფური a-жьыхтәѣ

შანთი აიхаршѣ

შანი a-шьáна

შარა a-мәа-дү

შარაგზა ა-р рѣмәа

შარავანდედი a-гәáр

შარავანდედი a-еѣиқәахა

შარავანდი a-гәáр

შარავანდი a-еѣиқәахა

შარდზე გასვლა a-чхәырá

შარდის ბუმტი ა-нкъапыштá

შარვალი აიқәá

შარვალი a-зѣиқәá

შარშან ტყჷხ

შარშანდედი ტყჷხтәѣ

შარშანწინ ტყჷხцәá

შარშანწინდედი ტყჷხцәათәѣ

შარშანწინის წინა წელი ატყჷტყჷ-
ხцәá

შარშანწინის წინა წლისა ატყჷტყჷ-
ხцәათәѣ

შაური a-кәырышь

შაურიანი a-кәырышь-ტყса

შაქარი a-шьაკáр

შაშვი არдәына

შაში a-жьтәá

შებინდება აილашәшәრა

შებმა a-цакрá

შებმულის გამოშვება a-цыртларá

შებორკვა ა-шьахара

შებრალება a-рыцхашьара

შეგდება ა-кәыршәრა

შეგდება ა-кәыцалара

შეგროვება აიзгара

შედარება a-қарпъшра

შედარებით ააستا

შედარებით დიდი სიმაღლიდან
ჩამოვარდნა ა-лкьара

შედგმა ა-царгылара

შედედებული სისხლი a-шьашәѣ

შეერთება ა-цлара

შევარდენი ა-кьა

შევარდენი a-шьáуардын

შევსება a-хартәაара

შევსება a-хыртәაარá

შეზავება ა-зәარა

შეზნექილი a-тареѣლა

შეთავსება აილაгзара

შეთანხმება áизыразхара
 შეთანხმება áикәшахатхара
 შეთვლა а-зыңцхара
 შეთვლა á-нацхара
 შეთვლა á-цхаруа
 შეიარაღება áбцъарматәа
 შეიძლება икалáp
 შეკავება а-нкыларა
 შეკეთება (ცეცხლის) á-цхара
 შეკეცვა а-пхьáршәра
 შეკვეცილი ფორმა шәа
     ნაცვალსახელისა шәара
 შეკვრა а-ҫахәарá
 შეკითხვა азцаарá
 შეკითხვა а-зцаатәын
 შეკრება áизара
 შეკრებილი ხალხი а-цьáр
 შეკრეჭა а-пыркәыдаарá
 შეკრთობა а-гачамкра
 შელაღვა а-тáцалара
 შელესილი ლობიო а-кәындыршышьын
 შელოცვა á-тәхәа
 შემდეგ áамышьтахь
 შემდეგ á-шьтахь
 შემდეგ а-шьтахын
 შემთხვევა а-ныриарá
 შემკობა а-чычара
 შემობუქვა а-цанахәалара
 შემოდგომა быңькапсáн
 შემოდგომა тагáлан
 შემოდგომა а-еафратагáლара
 შემოდგომაზე еафратагáлан
 შემოდგომისა тагáлантәи
 შემოვლა áакыдгыларა
 შემოვლა á-кәшара
 შემოვლა а-хыкәшара
 შემოკავებულ ადგილში შეშვება
     а-тáжьларა
 შემოკავებულში შესვლა а-тáლара
 შემოკვდომა á-мхაпсра

შემოკვდომა á-мхашьра
 შემოკლება а-ркыáҫра
 შემოსავალი а-хашәалахәын
 შემოქმედი а-шацәá
 შემოღამება á-қәыхәлара
 შემოღება á-пшьгара
 შემოღობვა а-хкаарá
 შემოღობილი ადგილი а-хкаáра
 შემოყრა á-дыхәхәалара
 შემოყრა а-цанахәалара
 შემოწვა а-цәыңбылрá
 შემოწვნა а-тáшшра
 შემოჭმევა á-мхафара
 შემობარჯვა á-мханыхра
 შემობვაება á-дыхәхәалара
 შემტვრევა а-кыңлжәара
 შემქმნელი а-шацәá
 შემღვრევა а-цәынхәашьра
 შემჩნევა а-гәáтара
 შემცირება áицатәра
 შემცირება аицахарá
 შემცირება а-рмáчра
 შემწვარი ხორცი а-кәáц-ჟы
 შენ (მკ.) уарá
 შენ (ქ.) ხარ бóуп
 შენ (ქ.) იყავი бáкәын
 შენ (მკ.) იყავი уáкәын
 შენ (მკ.) ხარ уóуп
 შენაკადი а-ჟыммáхә
 შენახვა á-пәахრა
 შენახული цәახы
 შენთან ყოფნა კეთილი ყოფილიყოს,
     შენი ქონება გაიზარდოს! а-тáза-
     არა
 შენობაში შემოშვება áაфнажьларა
 შენობაში, ოთახში შეთრევა а-фнар-
     хәазара
 შენობაში, ოთახში შენათება а-фнар-
     пхарá
 შენობაში, ოთახში შეყვანა а-фнагá-
     ლара
 შენობაში, ოთახში შესვლა а-фна́ларა

შენობაში, ოთახში შეშვება	ა-о́нажь- лара	შეტანა	ა́-лагалара
შენობაში შეცოცება	ა-о́нахәазарá	შეტანა გამოქვაბულში	ა-цәы́цага- ლара
შენობიდან გარეთ გაგდება	ა-дәы́лцара	შეტყობინება	ა-ды́рра ა́тара
შენობიდან გარეთ გამოშვება	ა-дәы́лжьრა	შეუდარებელი	зеи́пш-ды́кам, зеи́п- шы́кам
შენობიდან, სუნის დენა	ა-о́нышә- შәარá	შეუძლებელი რამ	и́камлаша
შენობის, ერთიმეორეზე დაწყობილი რამის გვერდზე დახრა	ა-хбы́кьრა	შეფეთება	ა-фә́хარá
შერგება	ა-зы́халалхара	შეფერება	ა́-тәარა
შერგება	ა-ха́харá	შეფერხება	ა́იტა́кьარა
შერეკვა	ა-та́цалара	შექმნა	ა-шарá
შერეკვა	ა́-ლაцалара	შექცევა	ა́-ерхара
შერიგება	ა́ინრაალара	შეყვირება	ა-кәы́хәхәარა
შერიგება	ა́ინыршәარა	შეყვირება	ა́-цахәхәარა
შერიგება	ა́ინышәარა	შეშა	ა-мфы́
შერიგება	ა-на́ალара	შეშვენება	ა-на́ალара
შერიგება	ა-нრა́ალара	შეშინება	ა-რшәარá
შერიგება	ა-ნы́шәარა	შემის ჭრა	ა-მфы́пъ́კარá
შერჩენა	ა́-нахара	შემლა	ა-цә́ილაგარა
შერცხვენა	ა́-რпъ́хашьარა	შემლა	ა-хә́ილაგარა
შერცხვენა	ა́-пъ́хашьარა	შემრობა	ა-еырბარა
შერჭობა	ა́ლალარა	შეშურება	ა-шьы́ცრა
შესაბრალოსი	ა-ры́нцахашьატә	შერჩერება	ა́აгыლარა
შესაკრავი	ა́-зәхтә, ა́зәхтәы	შერჩვევა	ა́-რшьцыლარა
შესაკრავი	ა́-фәхәატә	შერჩვენებული	ა́-шәიიგ
შესანახი	ა́-цәәхтә, ა́-цәәхтәы	შეცილება	ა́-маკრა
შესანიშნავი	ზეი́пштáм	შეძვრომა	ა-та́სრა
შესასვლელი	ა-о́ნა́ლართა	შეძვრომა გამოქვაბულში	ა-цәы́ца- ლარა
შესასწავლი	ა-цатә́ы	შეძლება	ა-лшáრა
შესაწირავი	ა-кәы́რბán	შეძლება	ა-цәы́მფხარა
შესახედაობა	ა-пъ́შრá	შეწუხება	ა-რგә́ამტრა
შესახედაობა	ა-фпъ́шы́ლარა	შეწუხება	ა-რგә́აკრა
შესობა	ა́-лакьაკьარა	შეწყალება	ა-зы́лыпъ́ხარა
შესობა	ა́ლალარა	შეწყვეტა	ა-кә́ы́ტრა
შესრულება	ა-хы́ტრა	შეჭამადი	ა-цы́ფა
შესწრება	ა-ნიარá	შეჭვრეტა	ა-кы́ლпъ́შრა
		შეჭმუხვნა	ა́იმარცრა
		შეხება	ა-кы́სრა
		შეხედვა	ა-ნәхәა́ტშრა

შეხვედრა áикәшәара	შინაყმა ахтнйаады
შეხვედრა а-пҭыларა	შინდი а-бгҭзар
შეხმობა á-дәалара	შინდნარი а-бгҭзарра
შეხმობა á-маәара	შირა á-тла
შეხსნა а-пҭыртларá	შირათი დაწებება á-тлара
შეხსნა а-пҭытларá	შიშვლება а-тҭаарá
შეხტომა а-нйкәпалара	შიში а-шәарá
შეხტუნება а-нйкәрпалара	შმორიანი а-кәыкн
შეჯიბრება á-цлабра	შობა аирá
შველა á-цхраара	შობა а-риирá
შველი а-шьáбыста	შობა кы́рса
შვეულად хагәыхá	შობა а-хшарá
შვიდი (ბ.) бжьбн	შოვნა á-ура
შვიდი (ადამ.) бжьбн	შოლტი а-камчн
შვიდი (ადამ.) бжьбык	შორი á-харатәи
შვილი а-хшáра	შორი გზა á-мәа-хара
შვილიშვილი а-мóта	შორიდან харáнтә
შვილიშვილი (ვაჟი ვაჟიშვილისა)	შორიდან харáтә
ა-пҭеипҭá	შორის а-бжáра
შვილიშვილი (ვაჟი ქალიშვილისა)	შორი-შორს хара-харá
ა-пҭхалпҭá	შორს харá
შვილიშვილი (ქალი ვაჟიშვილისა)	შოშია ажәáрдәына
ა-пҭеипҭхá	შრატი á-хыз
შვილიშვილი (ქალი ქალიშვილისა)	შრიალი á-шькы́рра
ა-пҭхалпҭхá	შრობა а-барá
შვინდა адыз	შრობა а-тбарá
შთამომავლობა á-шьтра	შრობა а-рбарá
ში а-кнн	შრომადღე а-цьáмш
შიგ შეკეცვა а-цареыларა	შრომაში გამონადენი ოფლი а-пҭхзá-ша
შიგ წოლა а-таиарá	შრომით, მუშაობით, ვაჭრობით შე-
შიგნიდან а-әныұтқала	ძენა а-рхарá
შიგნიდან გამოღება а-гәылхра	შტერი а-тәмбél
შილები áицалацә	შტერი а-ерáха
შილი áцала	შუა а-бжáра
შიმშილი á-мла	შუა а-гәтáцә
შიმშილობა á-млашьра	შუა а-гәытáнн
შინ а-әнн́ка	შუა а-гәытáтәи
შინაარსეულობა а-гәыრá	შუა თითი а-гәбж́ынацә
შინაგანი სამყარო а-гәыრá	შუა ხნის კაცობა á-уаәбжара
შინაურულად таацәáшәала	

შუაგზა	a-moabjara	ჩაი	a-čai
შუადღე	á-šybynjь	ჩაკერება	a-gənylazaxra
შუადღე	шыбыжьон	ჩაკერვა	a-tájaxra
შუადღეობით	шыбыжьонла	ჩაკეცვა	á-ლეიზკჿერა
შუადღეს, შუადღისას	á-шыбыжьон	ჩალა	á-ჟჿჿ
შუაზე	éидырჟоу	ჩალანგარი	a-xaxətəáxə
შუათანა	a-gəabjənyntə	ჩალის ზვინი	á-ჟჿxəakə
შუალამე	á-ცხაბჯონ	ჩალის ღერო	a-kəýnčь
შუბი	á-ჟჿსა	ჩალისფერი	a-zardáġь
შუბლი	á-лахь	ჩალმა	a-sarákьa
შუნი	áბჿაჿმა	ჩალპობა	a-tabxəará
შურთხი	a-kaჟკáჟ	ჩამიჩი	a-кьышьмышь
შური	a-xəášьxa	ჩამოზნელება	a-цəýлашьцара
შურიანი	a-шыьцды	ჩამოგდება	á-ლბააшьტრა
შურიანი	á-цашьыцды	ჩამოთრევა	á-ლბააхəара
შურიანობა	á-цашьыцра	ჩამოკიდება	a-кнáxара
შურისმაძიებელი	a-šьaუდý	ჩამოპობა	á-мыршьшььара
შუქმონავანი მთვარე	a-mza-təý	ჩამორეკვა	á-ლბააцара
შუქურა	á-კრა	ჩამორთმევა	á-ცəġარá
შფოთვა	á-გəateira	ჩამორთმევა	a-ფýxრა
შფოთი	áილაფынтра	ჩამოსაკიდებელი ხელიანი ხელკა-	
შქერი	á-ხəაჿჿ	ლათა	a-xəartá
შქერნარი	á-хəაჿərə	ჩამოსვლა	á-ლბაара
შხამი	a-шыьŋгахəšə	ჩამოქცევა	a-ფýბġარá
შხამი	á-шхам	ჩამოლება	á-ლბააġара
შხაპუნი	a-xəača-xəačá	ჩამოშორება	a-ჟýრტრა
შხეფი	a-цыჟჿხь	ჩამოცმა	a-xarჟარá
ჩ		ჩამოცურვა	a-xьxəazará
ჩაბალახი	a-xtyრჟá	ჩამოწოლა	á-хчылара
ჩაბერებული ქალი	a-táцха	ჩამოხობება	á-ლბააхəazara
ჩაბერებული ქალი	a-тыჟჿა-təaxьá	ჩამოხსნა	a-кныxრა
ჩაბერებული ქალი	a-тыцьxá	ჩამოხტომა	á-ლბააჟარა
ჩადება	a-tatარá	ჩამოჯდომა	a-нýkətəара
ჩადება	a-žáatარა	ჩამტვრევა	a-tabġará
ჩავარდნა	a-taxara	ჩამტვრევა	a-taჟტəará
ჩავარდნილი ადგილი	a-gəáðara	ჩამური	a-ლaxəara
ჩაზნეკილობა	a-təéылара	ჩამურის ჩიტი	a-ლaxəará-цýc
ჩათეთრებული	a-páშə	ჩამშლელი	áილაġადы
		ჩამჩა	a-čamскəýл
		ჩამჩვა	a-tará

ჩანგრევა	ა-табгарá	ჩაყენება	ა-ჯáаргылара
ჩანგრევა	ა-тарбгарá	ჩაყრა	ა-таҕсарá
ჩანგრევა	á-цабгара	ჩაშლა	áицакыара
ჩარგვა	á-лаитахара	ჩაშრობა	а-тарбарá
ჩარგვა	á-леитахара	ჩაცვენა	а-таҕсарá
ჩარიცხვა	á-лаҕхиазара	ჩაცვენა	а-ჯáаҕсалара
ჩარტყმა	а-тáсра	ჩაცმა	а-еéилахæара
ჩარტყმა	á-цасра	ჩაცუცქება	áиxәткæыкæылара
ჩარჩენა	а-тахарá	ჩაძახება	а-тáаара
ჩარჭობა	á-лацара	ჩაძვრომა	а-тáсра
ჩასადები ადგილი	а-тацáрта	ჩაძირვა	а-ჯáаркæрлара
ჩასასვლელი	á-лбаарта	ჩაწება	а-тшьрá
ჩასაფრება	а-зкылатæара	ჩაწერა	а-ныларá
ჩასაჯდომი	а-татæáрта	ჩაწოლა	а-таиарá
ჩასკვნილი, ჯმუხი	а-шьтаҕáча	ჩაყყლეტა	а-таркыацрá
ჩასმა	а-ჯáартæалара	ჩახარშვა	а-тарттарá
ჩასობა	á-ларшьшьрá	ჩახარშვა	а-таттарá
ჩასხმა	а-татæарá	ჩახმახი	а-самҕáл
ჩატევა	а-тарзარá	ჩახმახი	á-тæа
ჩატევა	а-тазарá	ჩახტომა	а-таҕалара
ჩატევა	а-ркрá	ჩელტი	а-чáлт
ჩატენა	áицарпапара	ჩემი აზრით	гæанáла
ჩატყდომა	а-табгарá	ჩემი ფიქრით	гæанáла
ჩატყდომა	а-таҕерá	ჩემიანი	áииуа
ჩაფვლა	а-цæныцажра	ჩერო	а-шæшьы́ра
ჩაფურთხება	а-тáжыцæара	ჩერჩეტი	а-тæმბéл
ჩაფხუტი	а-маны́за	ჩერჩეტი	а-ყрáха
ჩაქრობა	á-рцæара	ჩექმა	а-мáгæ
ჩაქრობა	á-цæара	ჩვენ	а-харá
ჩაქუჩი	а-кæркоу	ჩვენ ვართ	а-хáуп
ჩაქჩაქი	а-хыҕхыҕრა	ჩვენ ვიყავით	а-хáкæын
ჩაქცევა	а-табгарá	ჩვენება	а-რбарá
ჩალიმება	а-пънышæырччара	ჩვენება	а-чანáბა
ჩალობვა	á-лашшра	ჩვენი	а-хара хтæны́
ჩაღრმავებულ რამეში გავლა	а-тáсра	ჩვეულება	а-шьы́ыларá
ჩაღრმავებულ რამეში ჩაფრენა	а-пáҕыҕრა	ჩვეულება	а-тáс
ჩაღრმავებული რამიდან ამოფრენა	á-тҕыҕრა	ჩვეულებრივ აყიროსაგან გაკეთებუ-	
		ლი საშარდე აკენის ნახვრეტ-	
		ქვეშ დაკიდებული	
		а-гарацхæá	

ჩვიდმეტი (ხ.) жәибжь
 ჩვიდმეტი (ადამ.) жәйхжьды
 ჩვიდმეტი (ადამ.) жәйбжьдык
 ჩვილი áшәрхә
 ჩვილი а-гаранцá
 ჩვილი á-зкы
 ჩვილი ყველი áшәаза
 ჩვილი ყველი á-шәыртата
 ჩია а-ҟáча
 ჩიზე á-әара
 ჩიზუხი а-тытýнжәга
 ჩივილი á-шшра
 ჩივილი а-хáшшаара
 ჩინებული зейпштáм
 ჩინჩახვი а-чн́кә
 ჩირგვი а-чн́к
 ჩირგვნარი а-чн́кьра
 ჩირი а-рәá
 ჩირქი а-тәá
 ჩიტი а-тн́с
 ჩიტის ბუდე а-тн́с атыәра
 ჩიტის ბუდე а-тн́стыәра
 ჩიჩქნá а-бн́ьáтара
 ჩიჩქნá а-тн́хара
 ჩიჩქნá а-кн́лхара
 ჩიჩქნá а-ртытრა
 ჩიხრიხი а-чычн́га
 ჩლიფინá á-бзеилакьыцә
 ჩლუნგი а-цагә
 ჩოგანი а-мхáбыста
 ჩონგური а-чамгәнр
 ჩონჩორიკი а-е́кьн́
 ჩორთით სიარული а-хып̄хып̄ра
 ჩოფურá а-цәырп̄шзатн́п̄
 ჩოჩორი а-еадхән́с
 ჩოხá а-кәмжән́
 ჩოხის მასრა а-хазн́р
 ჩოხის მასრის ჩასაგები ჯიბეები
 ა-хазн́ртრა
 ჩრდილი а-шәшьн́ра

ჩრდილოეთ კავკასიაში აფხაზი
 ტომებით დასახლებული მხარე
 а-шән́
 ჩრდილოეთ კავკასიაში მოსახლე
 აზაზები áшәуаа
 ჩრდილოეთ კავკასიაში მოსახლე
 აფხაზი á-шәуа
 ჩრდილოეთის ქარი а-е́áәап̄ша
 ჩრჩილი á-ә
 ჩული а-сахәрәи
 ჩული а-тн́ән́па
 ჩუმი ҟн́мт
 ჩურთვა á-жәәгәара
 ჩურჩული á-хәтхән́тра
 ჩურჩულით хәтхән́тла
 ჩურჩხელá, ჯანჯუხá а-цъанцън́хә
 ჩუხჩუხი áилашра
 ჩუხჩუხი а-хьхьá
 ჩქარá ласн́, лассн́
 ჩქარმავალი მდინარე а-зн́ьн́
 ჩქარ-ჩქარá ласн́-ласы, лассн́-лассы
 ჩქმეტá á-ბн́ычра
 ჩხარუნები а-хьархьáркә
 ჩხვლეტá á-ларкьякьяра
 ჩხიკვი á-хьаж
 ჩხირი а-лабн́тә
 ჩხირი а-тән́
 ჩხრეკá áимырттаара
 ჩხუბი áнсра

ც

ცá á-жәәан
 ცá მოწმენდილიá тәоуп
 ცალთვალთეთრი а-мáрн̄ь
 ცალი а-з
 ცალი а-цн́ра
 ცალკე хазн́
 ცალრქá а-тән́әазатә
 ცალ-ცალკე хаз-хазн́

ცალ-ცალკე	хата-хата́ла	ციება	а-рѣхѣтшьра
ცამეტი (ბ.)	жѣ́аха	ციება	а-шѣнѣ
ცამეტი (ადამ.)	жѣ́ахады	ცივი	á-хьшѣашѣა
ცამეტი (ადამ.)	жѣ́ахадык	ცივი ქარი	а-пѣшáхь
ცანდი	а-рхнѣшьна	ცივი წყალი	აჴნ хьшѣашѣა
ცარვა	а-хѣра́	ციკანი	а-ჴыс
ცარიელი	а-тацѣнѣ	ცილა	а-щѣл
ცაცია	арѣ́ма	ცილა	а-хჴნ
ცაცხვი	а-тѣá	ციმიციმი	á-кѣеицеира
ცახე	а-бнѣнѣ	ცინდალი	а-цгѣнѣпѣшк
ცახცახი	á-кыцкыцра	ცირკი	а-цирк
ცდა	а-зыпѣшра́	ცის იკანკლელი	а-са́р
ცდა	а-пѣნшѣара	ცის იკანკლელი	á-уасарѣ́мѣა
ცდა	а-ѣанышѣара	ცისარტყელა	а-цѣáкѣა
ცდა	а-ѣншѣара	ცისკარი	а-цѣнѣлашамта
ცეკვა	á-кѣашара	ცისფერი	а-хѣнѣхѣпѣштѣáла
ცელვა	а-тѣархრა́	ციყვი	á-ѣш
ცელი	а-ѣнѣга	ციყვი	а-пѣшჴá
ცელქი, ანცი	á-цѣиигк	ციცაბო	а-капѣнѣ
ცელქობა	á-цѣиигкრა	ციცაბო ადგილი	а-капѣнѣრა
ცემა	á-сра	ციცაბო გვერდობი	а-ѣáкѣастá
ცერი	а-нацѣ-кáгѣа	ციცაბო კლდე	á-хра
ცერი	а-нацѣхнѣн	ციცაბო კლდიდან გადმოვარდნა	а-ѣкѣара́
ცერცი	а-гѣრкѣнѣд	ციცაბო ნაპირი	апѣá
ცეცხლი	á-мца	ციცაბო ფერდი	а-ѣáкѣá
ცეცხლის მოკიდება	а-црацара́	ციცაბო ფერდობიანი	а-ѣáкѣáра
ცეცხლის პირას მიდგმა	а-ѣхѣარ- гнѣлара	ციცინათელა	а-бгарѣ́მჴ
ცეცხლის პირას ჯდომა	а-ѣхѣათѣара́	ციცინათელა	а-ჴыркѣი
ცეცხლის პირი	á-ѣхѣა	ციცხვი	а-чамскѣнѣл
ცეცხლისპირას დადგომა	á-ѣхѣაгнѣ- лара	ციხე	а-кáла
ცვარი	а-цѣыкѣбáр	ციხე-სიმაგრე	а-ბáá
ცვარი	а-ჴáჴა	ციხე-სიმაგრე	а-кáла
ცვენა	а-капѣсара́	ცნობა	а-рднѣрра
ცვილი	а-цѣá	ცობოლა	а-хацѣгѣá
ცვილის მოხდის შემდეგ დარჩენი- ლი წყალი	á-цѣáჴნ	ცოდვა	á-гѣнаха
ცვილულა	á-цѣაшьáршь	ცოდნა	а-днѣрра
ციდა	пѣснѣჴა	ცოლის თხოვა	а-пѣхѣнѣсхѣара
		ცოლის თხოვა	а-хѣარá
		ცოლის შერთვა	а-пѣхѣнѣс азхѣარá

ცოლ-ქმარი хачеи-п̄хә́ыси
ცოლ-ქმრის დედები ერთმანეთი-
 სათვის á-хла
ცოლქმრობა хачеи-п̄хә́ысреи
ცომი á-мажәа
ცოტა а-мáч
ცოტა мачк
ცოტა п̄ы́тк
ცოტა რამ п̄ы́т-чы́тк
ცოტა ხანს п̄ы́траамтáк
ცოტა ხანს п̄ы́ттрак
ცოტა ხანს хáмтак, хамтакы́
ცოტა ხანს хамтакы́
ცოტა ხნის შემდეგ дук ахмы́кәа
ცოტა ხნის შემდეგ ду́к мырцы́кәа
ცოტა ხნის შემდეგ ушьтáншәа
ცოტანი п̄ы́тәы́к
ცოტ-ცოტა хә́ыч-хә́ычы́
ცოტ-ცოტა хә́ычы́-хә́ычла
ცოცვა а-хә́азарá
ცოცხალი а-бзá
ცოცხი а-ә́ымсáг
ცოხნა á-жахә́ара
ცრა а-хә́рá
ცრა-ცხრა жә́ба-жә́бá
ცრემლი á-лабжы́ш
ცრემლი á-лаңы́рз
ცრუ á-мцхә́ады
ცუდი а-бáаап̄сы́
ცუდი á-цә́гәа
ცუდი ბედისწერის ადამიანი
 а-лахы́нцáцә́гәа
ცუდი განზრახვით цә́гә́აшақә
ცულის ტარი аиха-хә́ы
ცურვა á-рзсара
ცურვა á-зсара
ცური á-чта
ცური á-чыргә́ы
ცქერა а-п̄шрá
ცქერა á-хә́აп̄шара

ცქვიტი а-пары́
ცხადად лабџа́бá
ცხარე а-ца́
ცხარე შეჭამადი а-ца́ара
ცხელი а-ца́
ცხენების მისაზმელი а-еҳарп̄арта
ცხენზე შესმა а-еы́жә́цара
ცხენზე შეჯდომა а-еы́жә́лара
ცხენი а-еы́
ცხენი ლობი á-нади
ცხენიდან გადმოსმა а-еы́жә́хра
ცხენიდან ჩამოხტომა а-еы́жә́პара
ცხენიდან ჩამოხტომა а-еы́жә́цара
ცხენით მკერდაობა а-еахә́цә́и
ცხენის ქურდი а-еы́чы́ч
ცხენის ქურდობა а-еы́чы́чра
ცხენის შეკაზმვა а-кә́ады́рра
ცხენის ჭენება а-еы́რә́ра
ცხენოსნები а-ецә́á
ცხენოსნობა а-еы́кә́тә́ара
ცხვარი а-уасá
ცხვარი და თხა уасеи-цмéи
ცხვირი а-п̄ы́нцá
ცხვირის დაცემინება áимсара
ცხვირის მოხოცვა а-п̄ы́нцáп̄ссара
ცხვირსახოცი а-чаврá
ცხვრის დუმის ბოლო а-кы́амашә́ишә
ცხვრის პირველი გაპარსვის მატყელი
 á-п̄тә́ა
ცხვრის ტყავი а-уасцрá
ცხიმი а-шы́á
ცხოზა а-зрá
ცხოველთა გულმკერდი а-гә́ишцá
ცხოველი а-п̄სтә́ы
ცხოვრება а-п̄სтáзаара
ცხონებული п̄сатáбзýа
ცხონებული п̄сатáшкә́აკәა
ცხრა (ბ.) жә́ბá
ცხრა ადგილას жә́цьарá
ცხრაოდე жә́ბáкá

ცხრაფურცელა ნამცხვარი а-бакалуá
 ცხრა-ცხრად жәба-жәбáла
 ცხრაჯერ жәынтәы́

ძ

ძაბრი а-матрá
 ძაბრი а-хә́ыла
 ძალა á-мч
 ძალად мчы́ла
 ძალზე დაწვრილება а-ссазахара
 ძალზე თხელი а-кьатармагә
 ძალზე თხელი а-ца́ңаңс
 ძალიან дáара
 ძალიან дáараза
 ძალიან дáра
 ძალიან дáраза
 ძალიან მსუბუქი á-ласкәандра
 ძალიან შორს харазá
 ძალიან ცოტა хәыцзák
 ძარღვი а-дá
 ძარცვა а-рхәрá
 ძაფი а-рахә́ыц
 ძაფისა а-рахә́ыцтә
 ძაღლებით ნადირობა а-лáтцгара
 ძაღლი а-лá
 ძაღლის მწერი а-лáмц
 ძაღლის ხორცი а-лажы́ы
 ძაღლის ხუხულა а-латрá
 ძაღლის, მგლის ღმუილი, დაღმუვ-
 ლება а-ýура
 ძაძა а-шә́ы
 ძახვა а-рхәარá
 ძახილის ხმა а-ყтыбжы́ы
 ძგიდე á-бжаандá
 ძებნა áймдара
 ძებნა á-пшаара
 ძეგლი а-бака́
 ძელი а-кьарстá
 ძელი ან ფიცარი а-цала́кья

ძეღური а-цьаргәál
 ძერა а-мамырцагә
 ძერა а-уáრბажә
 ძერა а-зы́ш
 ძეძვა а-жәарá
 ძეხვი а-тәბáრ
 ძვალი а-ბაә
 ძველ დროს áжәы́тә
 ძველად áжәы́тәан
 ძველად მწყემსად გაცემული ბავშვი
 á-гәага
 ძველებურად áжәы́тәцас
 ძველთაგან áжәы́нтә-ნატә аахыс
 ძველი иáжәу
 ძველი დრო áжәы́тәра
 ძველი, ძველებური áжәы́тәთәи
 ძველმანი á-жәмыжә
 ძვირად დაფასება á-хәра
 ძვლის ტვინი а-ბაәлашá
 ძვლის ტვინი а-шьазхәá
 ძვლისა á-ბაәтә
 ძილი á-цәа
 ძილის გუდა а-цәалахá
 ძირდიდა а-хә́шыхá
 ძირი а-пáшә
 ძირი á-шьата
 ძირი а-царшы́ы
 ძირის გამოთხრა á-цжаара
 ძირკვი а-хы́ыц
 ძირფესვიანად шы́атанкы́ла
 ძირში მიჭრა а-қахәарá
 ძირში მოჭრა á-цапукара
 ძიძა áназзеи
 ძიძა а-ззэ́и
 ძიძის ასული а-бзы́цәахә́шыа
 ძიძის ქმარი áბаззеи
 ძიძის ძე а-бзы́цәაшыа
 ძლივს аáрла, аáрла хәа
 ძლივს áირгы, áირгы хәа
 ძლივძლივობით áირгы-áირгы хәа

ძლივძლივობით á-férgь, აფéргь хэа
ძლოკვი а-зырлашэ
ძმა áиешья
ძმა ашьá
ძმა á-ешья
ძმარი а-бжéи
ძმები ერთმანეთისათვის áишьцэа
ძმერხლი á-цэлаа
ძმისწული á-ешьягъа
ძმობა á-ешьяра
ძმურად ешьацáс
ძნელი á-уадаа, áуадааа
ძოვა а-хэрá
ძოვება а-рхэрá
ძრახვა а-რцарá
ძრობა а-хыгцра
ძროხა а-жэ
ძროხის ბავი á-жэгэара
ძროხის მწყემსი á-жэхьча
ძრწოლა а-ჟყვარა
ძუ დათვი á-მშэ-აгъс
ძუ ლომი á-лым-აгъс
ძუნძული á-кэаскэасра
ძუნწი а-уаахы
ძუძუ а-кыка
ძუძუმწოვარა ბავშვი á-ჟкы
ძუძუს თავი а-кыкмащэ
ძუძუს რძე ქალისა а-кыкахш

წ

წაბლი á-хьа
წაბლის ფერი а-з
წაბლისა á-хьатэ
წაბლისფერი а-хьაгъштэáლა
წაბლისფერი ცხენი ааыჟ
წაბლნარი á-хьара
წაბორძიკება а-шьацэхнысლара
წაგებინება á-цархара
წავი а-гъслы

წათელვა а-царгъáლара
წათხი а-цьыкаჟырჟ
წაკვლა á-цшра
წალდი игэышэ
წალკატი, წერაქვი а-царкáнт
წალკოტი а-дáхча
წამალი á-хэшэ
წამებული а-гэáк
წამლობა а-еыхэшэтэра
წამლობა а-хэшэтэрá
წამოგება а-таргъарá
წამოგება а-хáхара
წამოდგომა á-аагылара
წამოსასხამი а-кэыцатэы
წამოსხმა á-шэхаргъара
წამოცდენა а-ყыгцкьара
წამოცმა а-хárшэра
წამოხტომა а-аáгцкьара
წამოხურვა á-кэыршэра
წამწამი á-лахэц
წამხდარი а-бжыыс
წანწალი á-шакь-шакьара
წაპოტინება а-хьынгъашáლара
წარბი á-цьымшь
წართმევა á-мхра
წასვლა а-царá
წასწრება а-гъысра
წასწრება á-кэкра
წატირება а-хьцэныуара
წატარაბახება а-наехэрá
წაქა á-хыз
წაქცევა а-кáжра
წაქცევა ფეხებმოსხლეტით
 á-кэыкьара
წალა амагэ
წაღება а-гарá
წაყინვა а-хшэаарá
წაყრუება а-еырдагэара
წაშლა а-ныгхра
წაცხება а-хьшьრá

წაწერა á-кәыѠра	დარჭობა á-цыркьякьара
წახდენა а-пъхастатѠrá	წვივი а-шьаргѠáѠ
წახემსება а-нáѠѠара	წვიმა а-кѠá
წევა á-хара	წვინტლი а-пъ́нѠтáѠь
წევინება á-рхара	წვნა а-пъარá
წელ-გამოშვებით шықәсы-бжьáѠ шықәсыѠ	წვრილად иссанѠ
წელზე შემორტყმა á-мѠаѠара	წვრილად მოტება а-мырѠѠара
წელთაღრიცხვა á-шықәспъхьáѠара	წვრილად მოტყდომა á-мыѠѠáра
წელი а-бѠáѠáра	წვრილი а-пá
წელი а-макѠáѠáра	წვრილი á-сса
წელი а-зáра	წვრილი, გაფუჭებული რკინეულობა аихáѠáмаѠа
წელიდან შემოხსნა, შეხსნა á-мѠыхра	წვრილი და თეთრი ჯიშის მსხალი а-хáша
წელიწადი á-шықәс	წვრილი ფული а-пъырга
წელს ზევით ტანისამოსის გახდა а- шѠ́нѠრა	წვრილი ფული а-ѠырпѠ
წელს ზევით ტანსაცმლის ჩაცმევა а-шѠѠáра	წვრილი ღვედი, თასმა аáѠá
წელს ქვევით ფეხებზე ჩაცმა á-шь- áѠара	წვრილიანი ტყე á-ბნáѠა
წელში გაწყდომა а-хѠáѠáра	წვრილმანი а-сса-мы́ссá
წენგო а-რáпъá	წვრილმანი რამ а-хѠыѠымыѠ
წერა а-Ѡrá	წვრილფება საქონელი а-пъсáса
წერაქვი а-Ѡаркáнт	წიგნი а-шѠкѠы
წერილი á-салам-шѠкѠы	წივილი á-рѠáаá, áрѠáаá хѠá
წერილი а-шѠкѠы	წივილი á-Ѡáаара
წერო á-пѠá	წივილ-კივილი á-рѠáаá-сѠрѠáаá
წერტილი а-кѠáпъ	წითელა а-ბѠы
წესი а-пъкáра	წითელი апъшь
წესი а-пáс	წითელი а-кáпъшь
წესის აგება а-хáпъхьара	წილი а-кьáнѠ
წვა á-былра	წილი а-Ѡы́з
წვეთი а-кѠáрма	წილი а-хѠ
წვეთი а-цѠыкѠბáр	წილი а-хѠá
წველა а-хьáра	წინ áпъхьá
წვერი а-жáкьá	წინ და უკან სიარული á-неи-ááра
წვერის წათლა а-ѠѠры́пъсара	წინ დაგდება á-мѠáѠრა
წვერის, კატრის ამოღება а-ххáра	წინ ჩამოფარება а-пъ́нѠრაѠнаѠара
წვეტიანი რისამე მსუბუქად	წინ! пъхьáкá!
	წინათგრძნობა а-цѠáლáшѠара
	წინამძღოლობა а-пъ́зáра
	წინანდელი пъáсáтѠй

წინასიტყვაობა	áпхьажәа	წოვება	ა-რцәарá
წინასწარ	заá	წოვება	ა-ყაцарá
წინასწარმეტყველი	ა-пәаимбáр	წონა	á-капан
წინასწარმეტყველი	ა-пәехамбáр	წრთობა	ა-ჰრýжәра
წინდა	ა-клагáд	წრთობა	ა-ჰრýжәра
წინიდან	აпхьала	წრიაპი	ა-кәтáршац
წინსაფარი	ა-пә́нрахәа	წრიპინი	á-цырцырра
წირპლი	á-лацәкәáб	წრუწუნი	á-цырцырра
წირპლი	ა-чкaмжә́нр	წუთისოფელი	ა-дәнәи
წირპლი	ა-цәкәмжя́р	წუმპე	ა-пылхáт
წისქვილი	ა-злагáра	წუმწუმა	ა-тә́нц
წისქვილის ქვა	á-лу	წურბელა	ა-цыრბéл
წიფელა	á-шә	წურვა	á-разара
წიფლნარი	á-шәра	წურვა	ა-хәарá
წიწაკა	ა-пырпýл	წუწნა	á-цәцәара
წიწიბო	á-шәაңь	წუწუნი	á-кыутә́уура
წიწილა	ა-кәчýшь	წუწურაქი	ა-уаәкýн
წიწკანა	á-шшаңьýч	წუხანდელი	იაхатә́й
წიხლვა	ა-тýн́гьра	წუხელ	იაхá
წკეპარი	ა-гә́ымжя́ацә	წუხილი	á-гәáтәира
წკირი	ა-тә́н	წყავი	ა-шы́мха
წკნავილი	ა-царра	წყავის ბურაბი	ა-шы́мхазы
წკრიალა	á-цар	წყალდიდობა	ა-ჰхýн́цра
წკრიალა	царýнхә	წყალზე გასვლა	á-рра
წლიური	шыкә́ысы́ктәи	წყალი	ა-ჰзы
წლოვანება	á-кәра	წყალკურთხევა	ц́каркәтх́я
წმენდა	ა-рýн́цкьара	წყალმანკი	ა-цýн́ш
წმენდა	á-цкьახара	წყალ-მაჭარა	ა-жы́рჰýн
წმინდა	á-цкьა	წყალობა	ა-ჰýн́лыпýхара
წმინდა სული	ა-пә́сы́цкьა	წყალობა	á-лыпýха
წმინდა ფქვილი	ა-გә́ჰá აшы́ლა	წყალობა	ა-цшარá
წმინდანი	á-цкьა	წყალში ან საერთოდ სითხეში ჰკერა	ა-ჰáაკრა
წნელი	ა-ფýრმაхýц	წყალში ნაყარი შეშა	ა-кәარá-მყы
წნელით ლობვა	á-შაშრა	წყალჩასაშეები	ა-ჰýн́шьтырта
წნელის მოჭრა	ა-ყარá	წყალჩიტა	ა-ჰტáс
წნელღობე	á-შაშ	წყარო	აჰýнхь
წნილი	ა-რцә-мырцә́н	წყევლა	á-შәიირა
წნილი	ა-რцә́н	წყევლა, სამიწე	ა-нýн́შәახә
წოდება	ა-хцარá	წყენა	ა-გәáлсра
წოვა	ა-ცәара		

წყენინება	a-гәынырхарá	ჭაობი	a-ჟმáx
წყეული	á-шәиигк	ჭაობიანი ადგილი	a-ჟმáxრა
წყეული	шәийгъхьაჟ	ჭარლი	a-ჯტáც
წყვა	a-зарá	ჭარო	á-ყныш
წყვილად	ýწәла	ჭარხალი	a-ყარхáл
წყვილ-წყვილად	აბა-აბáла	ჭალარა	á-шла
წყლის გაღმა	a-ჟნýრцә	ჭადვი	á-чалаа
წყლის მიდამო	a-ჟხá	ჭაშნიკი	a-хкы
წყლის ნაპირი	a-хыкә	ჭაჭა	á-жъағь
წყლის, კვამლის დაგუბება	a-тачрá	ჭაჭა	a-ყáყა
წყნარად	тынч	ჭაჭის გასაწერი	a-жъағьырәáга
წყნარად	a-шьшьыхәа	ჭდე	a-қәкәáра
წყრთა დამუშტული თითებით	a-рáгд	ჭდე	a-қәкәáста
წყრთა, ზომა	a-рá	ჭედვა	á-ყაყара
წყრომა	a-гәáара	ჭეო	a-мати
წყრომა	a-гәышра	ჭერა	a-крá
წყრომა	a-згәáара	ჭერამი	a-ყარáм
წყრომა	á-цәгәышрá	ჭერი	a-тәáн
წყურვილი	a-ჟბá	ჭექა-ქუხილის ღმერთი	a-фы
წყურვილი	a-ჟბა-крá	ჭეშმარიტება	аиáша
წყურვილი	a-ჟნýш	ჭვარტლი	á-ләак
წყურვილი	a-ჟნýшара	ჭია	á-хәац
		ჭიანი	á-хәაყса
		ჭიანურის მსგავსი ორსიმიანი საკ-	
		რავი	a-ყუხьарцá
		ჭიანჭველა	a-шышкәамса
		ჭიაფანდურა	абжýн
		ჭიაფერა	a-шьәамашәыга
		ჭიაფერა	a-ყәამყáз
		ჭია-ლუა	a-хәაყа-мáყа
		ჭიაყელა	a-რყәýრაхәац
		ჭიაყელა	a-წәყырцкь
		ჭიდაობა	á-кәყყара
		ჭიგჭავი	a-ბაწრәи
		ჭიგჭავი	a-ლახәარá-ყýн
		ჭიკჭიკი	á-ყырყырра
		ჭიმი	a-ბარцкáл
		ჭინჭარი	á-хәац
		ჭინჭარი	á-хәაყара
		ჭინჭრის ფხალი	a-мкәандýр
ჭ			
ჭაბუკი	áрყызба		
ჭაბუკი	арყыс		
ჭადარი	á-цлаш		
ჭადარი	a-ყანдáр		
ჭადრის ხე	á-цлаш		
ჭაკი	a-еáн		
ჭაკი ვირი	a-еадáყс		
ჭამა	a-крýнфара		
ჭამა	a-ყარá		
ჭამა	a-ფარა		
ჭამადი პური	a-გәнхә		
ჭანი	a-лáз		
ჭანური	a-ლáз бызшәа		
ჭაობი	a-ბაáрра		

ჰინჰრობი a-ბააჰრა
ჰიპი a-ჰაპან
ჰირვეული a-ჰხინ
ჰირი a-ჰაა
ჰირისუფლობა a-ტინჰარა
ჰირნახული a-ურა
ჰირნახულის აღება თაგალარა
ჰიქა ა-ჰეა
ჰიშკარი a-გააშა
ჰიჭლა, ზუმტულა a-შუშა
ჰკვიანად კხინშრულა
ჰკვიანი a-კხაშ
ჰკნობა ა-კანჰარა
ჰკუა a-კხაშრა
ჰკუა a-ხაშა
ჰკუამოკლე a-ხაშინკაა
ჰლაკვი ხახვი a-კაბარჰიკ
ჰლექი a-ჰაჰაატკა
ჰმევა a-კინჰატარა
ჰმევა a-ჰატარა
ჰმეული, გასუქებული a-ჰაა
ჰმუჰნა a-ჰკაჰარა
ჰმუჰნა a-კაჰარა
ჰოლოკი a-ლაჰა
ჰორი უჰან-სჰან
ჰორფლი a-კან
ჰოტი a-ტაჰარა
ჰრა a-ჰარა
ჰრა a-ხაჰარა
ჰრაქი a-კაჰაბ
ჰრელი ა-ჰრა
ჰრილობა ა-ჰრა
ჰური a-კაბარა
ჰური a-ჰაჰაშა
ჰურჰელი a-ჰინსმატა
ჰუჰჰუჰი ა-კაჰარა
ჰუჰრუტანა a-კაჰარა
ჰუჰრუტანაში ჩავარდნა
 a-კაჰაშარა
ჰუჰჰი a-ლჰმტ

ჰინტი სიმინდი ა-ჰაჰა
ჰელეტა a-ჰკაჰარა

ხ

ხაზაზი a-ჰარჰა
ხაზაზობა a-ჰარჰრა
ხაზარდა! უნჰა
ხავერდი a-კაჰაჰა
ხავსი a-შაჰლაშა
ხაზვა ა-ჰაჰარა
ხაზი ა-ჰაჰა
ხაზინა ა-ჰაჰა
ხათაბალა a-ბელა
ხალა a-ჰარჰა, არჰარა
ხალათი a-კაჰა
ხალათის მაგვარი სამოსელი a-ჰინა
ხალასი სიმართლე a-ჰაჰარა
ხალვა a-ჰაჰა
ხალვა a-ჰაჰა
ხალვათობა a-ტაჰატარა
ხალთა a-ჰატარა
ხალთა a-ჰატარა
ხალი ა-ჰინა
ხალიჩა a-ჰარა
ხალიჩა a-ჰარა
ხალხი ა-ჰაჰა
ხალხი a-ჰაჰა
ხალხში, ტყეში, ტალახში გავლა
 ა-ლჰრა
ხამხამი ა-ლაჰარა
ხამხამი a-კაჰარა
ხამხამი ა-კაჰარა
ხან ხან ჰინ ჰინ
ხანდახან ჰინჰინა
ხანი აჰამა
ხანში შესული კაცი a-ბარა
ხანძარი a-ბარა
ხანჯალი a-ჰაჰამა
ხანჯალი a-ჰაჰა

ხანჯალი	a-káma	ხეკაკუნა	a-цларкәкә	
ხარაზუზა	абжы́	ხეკოდალა	a-цларкә́нкә	
ხარაზი	аимаа́захәы	ხელა	á-цәмаа	
ხარაზი	a-máгәзахәы	ხელახლა	ფыц	
ხარაზობა	аимаа́захра	ხელ-გობა	a-гәабала́а	
ხარაზობა	a-máгәзахра	ხელდახელ	напы́шашәала	
ხარზად ჭამა	á-ха́хара	ხელების, თითების გაფარჩხვა	а-рх́ахара	
ხარზი	a-рҭсы́цәгьа	ხელი	a-напы́	
ხარზი	a-шьы́цәы	ხელიდან გავარდნა	a-мкә́ыцкьара	
ხარზი	á-цашы́цәы	ხელიდან გამოგლეჯა	a-мпы́цжәара	
ხარები (უღლადა)	у́бә-у́бәла	ხელიდან გამოტაცება	a-мпы́ццәара	
ხარი	a-цә	ხელიდან გამოცლა	a-мкә́ыцышшара	
ხარიპარია	шарҭы́ეტәә	ხელიდან გაშვება	a-мпы́цжьра	
ხარიპარია	хәлҭы́ეტәә	ხელიდან წასული	a-бжьы́с	
ხარირემი	a-бн́ацә	ხელიდან ხელში გადაცემა	á-неим- да́аимдара	
ხარირემი	a-бн́е́აцә	ხელიდან, თითიდან მოძრობა,	წაძრობა	á-мьы́цра
ხარის ნავალი	a-сáр	ხელით გასროლა	a-наршә	
ხარის ნავალი	á-уасары́мәә	ხელით მარგვლა, გამარგვლა	áилаҭьe ҭრა	
ხარისძირა	a-цьакә́ა	ხელით საფეკვავე დოლაბი	a-напы́ла- лыу	
ხარკამეჩი	á-цәка́мбашь	ხელით, ბაწრით და მისთანებით	დახრჩობა	á-хәарра
ხარკი	a-шәáхтә	ხელის გადასმა	a-шьы́шр́ა	
ხარჯვა	a-ны́хра	ხელის გაწვდენა	a-рхарá	
ხარ-ჯიხვი	a-бн́ა́б	ხელის გულის სიფართე	a-маф́а	
ხასიათი	á-кәзшы́ა	ხელის კვრა	a-гәы́тáсра	
ხატი	a-ны́ха	ხელის მიყოფა	a-напарќра	
ხაფანგი	a-шьа́цхәá	ხელის მომწერი	a-напан́цәы	
ხაჭაპური	a-чашә	ხელის მოწერა	a-напан́тарá	
ხაჭაპური	a-хачапы́р	ხელის საპონი	a-мы́скь сапы́н	
ხახვი	a-цьы́мшы́н	ხელის ტაცება	á-мтасра	
ხბო	a-хә́ыс, хә́ыс-хә́ыс	ხელის შეშლა	a-ҭьырх́агахара	
ხბო	a-хә́ыс	ხელის შეწყობა	á-рманшә́ალара	
ხბოს მოგება	a-хьарá	ხელის ჩამორთმევა	a-напы́мхра	
ხდა	a-ршы́шьарá	ხელისგული	a-напсы́ргәы́ца	
ხე	a-цла	ხელისგული	á-наргә́ыц, анаргә́ыца	
ხევა	a-ҭжә́არá			
ხეზი	a-чабы́рхәә			
ხეზი	a-чапы́რхәә			
ხეირი	a-кьáр			
ხეირი!	хаир			

ხელიხელ ჩაკიდება	a-напéибаркра	ხვანჯარი	a-хамцýар
ხელმეორედ	адырᄁáгь	ხვედა	a-хэáсаг
ხელმოკლე	a-нáнамга	ხვეზა	a-цэаბáжэ
ხელმოჭერილი	a-уаᄁкн́	ხველა	аимхэá
ხელმძღვანელი	a-напхгаᄁн́	ხველება	áиимхэара
ხელმძღვანელობა	a-напхгарá	ხვეწნა	á-шьапкра
ხელმწიფე	a-хэынткár	ხვია	a-шэиáк
ხელნაწერი	a-напᄁн́ра	ხვიმირი	a-хэ́нла
ხელობა	a-занаáт	ხვიტი	a-хэ́нл
ხელოსანი	a-напкáза	ხვიხვინი	á-кырккырра
ხელოსნობა	a-напкáзара	ხვლიკი	áинцэыш
ხელსაფეკვაი წისქვილის შიდა დო- ლაზის საბრუნებელი ტარი	a-лу́кьянтá	ხვნა	á-цэაფэара
ხელსახოცი	a-мпахышьн́	ხვენეზა	a-ңызрá
ხელუხლებელი	кыыс	ხვნის სიმღერა	á-цэрашэа
ხელფასი	a-цýаҧсá	ხვრა	a-хыргэыдрá
ხელში ჩავარდნა	a-мҧн́хьяшэара	ხვრელში მომტვრევა	a-кн́лаҧцэара
ხელცული	áикэáҧа	ხვრეტა	a-кн́лтэара
ხელწამკვრელობა	a-напхн́	ხვრინვა	á-хырхырра
ხემსი	a-чáҧья	ხვრინვით	á-хырхыр хэа
ხენდრო	a-бáхча-цыцн́ндра	ხიდი	á-цха
ხეობა	a-ҧстá	ხითხითი	a-цэ́нцыччара
ხერხვა	a-хрá	ხილაბანდი	a-касн́
ხერხვა	a-хэáрхьра	ხილინდარი	аихымцатра
ხერხი	a-маанá	ხილნარი	a-шэ́нрбáхча
ხერხი	a-хэáрхь	ხინდა	a-чыхэча
ხეჭრელი	a-лакэ́нмха	ხინკალი	a-чахáржэ
ხეხვით ნაყვა	a-хрá	ხის თასი	a-хрáҧа
ხვადი კატა	a-цгэáბაҧь	ხის კანი	a-цэхáр
ხვადი ძაღლი	a-лáბа	ხის მოზრდილი ხელიანი ტოლჩა	a-чакэá
ხვაგი	a-чáкэа	ხის ნაწარმი	a-мҧлн́х
ხვალ	уацэ́н	ხის ნიჩაბი	a-тэырҧэ́н
ხვალ ღამეს	уацэ́уа	ხის ნორჩი და პატარა შტო	á-мацэ
ხვალამდე	уацэ́ннза	ხის ოჩოფეხებზე, ბაკაბუკებზე	გადაჭიმული ტყავი, მატერია
ხვალამდე	уоцэ́ннза	ა-	хн́маа
ხვალზევით	уоцэ́აшьтахь	ხის ტლანქი ბაკაბუკები	a-дыргэ́нн
ხვალინდელი	уацэтэ́ი	ხის ტყავეკეზა კანი	a-кáт
ხვალისათვის	уоцэ́азн́	ხის ქერქი	a-зацэá
ხვანჩი	a-кыркмы́ць	ხის ძირას	ацла á-мца

ხისა a-მეტჳნი
 ხიფხიფი a-ჩიურა
 ხიჩინი ა-რჩыхაչыхაჲრა
 ხმა a-ბჟნი
 ხმა ფჳუმტინ!
 ხმა ჩაიკმიდე! устыхა!
 ხმა! кыт!
 ხმალი ახაა
 ხმარებიდან გამოსული ქალის
 ტანისამოსი a-казакъына
 ხმელი a-აა
 ხმელი სულგუნის კვერეული
 აშახააა
 ხმის ამოღება a-бжытгарა
 ხმის მოღწევა ააჲრა
 ხმის მიღწევა a-ნაჲრა
 ხმოზა a-რჲრა
 ხმოზა a-აჲრა
 ხნიერი ა-тахмаდა
 ხნიერი საქონელი ა-мака
 ხნიერი საქონლის ხორცი ა-мак(a)-
 жьы
 ხნოვანება ა-კჲრა
 ხოკერი a-შაჳრა
 ხოლერა ა-талау
 ხომალდი ა-ჴბა
 ხომი a-шьахაჳრჳыჳ
 ხონთქარა гыцагъшь
 ხონთქარი a-хაჳნткар
 ხორბალი a-ჩაჲრაჳ
 ხორბალი a-ჩაგჳшь
 ხორომი a-ტააკაა
 ხორცი a-კააц
 ხორციტ გაკეთებული ლობიო
 a-ჩაჳნдыршაშაა
 ხორცის მატლი ა-ხაა
 ხორცის მოწყურება a-жышара
 ხორცმეტი a-жышмдыр
 ხორხი a-кыркчнда
 ხორხოშელა თოვლი a-сырхაჳნი

ხოხოზი a-бынкәты
 ხოხოზიკი a-чычха
 ხოხოზიკი a-чыщха
 ხრაკვა a-ცჲრა
 ხრალი a-ცაჳარ
 ხრახნი ა-ბრყ
 ხრდალი a-აადაჳც
 ხრილი a-საკა
 ხრტილი a-ხაჳრა
 ხრჩობა ა-ხააჲრა
 ხსენი a-хцаца
 ხტომა a-ჴრა
 ხუზარა a-დუ
 ხუზარა ა-ჯაჳაა
 ხუთ ადგილას ხაჳწყარა
 ხუთასი (ნ.) ხაშა
 ხუთასი (ადამ.) ხაშაჲ, ხაჳშაჲყ
 ხუთდღიური a-хәшмшра
 ხუთი (ნ.) ახაჳბა
 ხუთი (ადამ.) ხაჳნი
 ხუთი (ადამ.) ხაჳნიკ
 ხუთიოდე ხაბაკა
 ხუთიოდე ხაჳნიკა
 ხუთშაბათი a-ჴშაშა
 ხუთწლიანი a-хәшшыкәсатәи
 ხუთ-ხუთად ხაბა-ხაბაა
 ხუთ-ხუთი ხაბა-ხაბა
 ხუთ-ხუთი ხაჳნიკ-ხაჳნიკ
 ხუთ-ხუთი ხაჳნი-ხაჳნიკ
 ხუთჯერ ხაჳნტა
 ხუნაგი a-хәдәтәгыла
 ხუნდი a-шьамтләхә
 ხურვა a-ხაჳბრა
 ხურმა a-ხაჳრმა
 ხურო ა-მაჳააჲ
 ხურო a-уаста
 ხუროობა ა-მაჳარა
 ხურჯინი a-хәшрцъын
 ხუფი a-ხაა

ხუცესი a-пап

ხშირ-ხშირად уажә-уажәы

ჯ

ჯაბანი a-шәаргәында

ჯაგარი a-пҭырцәкәа

ჯაგი a-кәыңц

ჯაგლაგი a-е́а́баа, ае́а́баажә

ჯაგნარი a-кәыңцра

ჯაგრისი a-шьчотка

ჯავრი a-гәырәа

ჯავშანი a-кә́ა́лз, акә́ა́ლзы

ჯალღუზა a-мхыркәы́л

ჯამაგირი a-уалафахәы́

ჯამე ацьяама́

ჯამი a-цья́м

ჯანდაბა цьахань́м

ჯანმრთელი a-ბзабаფы́

ჯარა a-ларта́шья

ჯარი a-р

ჯარი ა-пҭсҭыр

ჯაფა a-цьяба́а

ჯაფარა ა-хьяж

ჯაყვა a-чақы́

ჯაყვა a-цьякә́ა

ჯაჭვი a-кә́ა́ლз, акә́ა́ლзы

ჯაჭვი a-хәагәы́ж

ჯახაჯუხი ა-кәარეарра

ჯდომა атәара

ჯებირი a-дámбa

ჯერ мақьяна

ჯერ არ ყოფილი, უმაგალითო

зеипшкaмлáц

ჯერება, დაჯერება ა-лазара

ჯერჯერობით мақьяназы

ჯვარი a-цья́р

ჯვარის სახე a-цьярсáхья

ჯვარის შეცვლა a-гәыргьы́н ахы́хра

ჯვრის დაწერა a-гәыргьы́н ахатцарá

ჯიბე a-цы́нба

ჯიგარი a-გәი агәатцә́ი

ჯიგარი a-რქәარáх

ჯილავდარი a-еы́шкы́лкды

ჯილეხი a-дý

ჯილეხი ა-жәзәа

ჯილღაო ა-шәуабга

ჯირითობა a-еы́рхәмарра

ჯირითობა a-еы́кәтәара

ჯირიმი a-еҭы́рхы́

ჯირკვალი a-уатáლა

ჯირკვი a-кды́

ჯიქანი ა-чыргәы́

ჯიქი ა-захәа

ჯიქი a-сáз

ჯიშნარევი a-нашпá

ჯიხვი a-ბნáბ

ჯიუხი a-цы́х

ჯოგი a-уахьáд

ჯორი a-გәы́ж

ჯოხი ა-лаба́

ჯოჯოხეთი цьахань́м

ჯუჯა a-ნáча

ჯღიბა a-пақәа

ჰ

ჰაერი a-кәандашьшьы́რა

ჰაერი a-хайр

ჰაერის ტალღა a-хыпшá

ჰავა a-ҳауá

ჰაი-ჰარად хыма-пҭсы́ма

ჰალვა a-халуá

ჰარამხანის ქალი a-хемта

ჰარამხანის ქალი ა-хента

ჰო ააი

ჰო აეი

ჰო აიái

ჰო აიéი

გრამატიკული მიმოხილვა

შესავალი

აფხაზური ენა განეკუთვნება იბერიულ-კავკასიურ ენათა ოჯახის აფხაზურ-ჩერქეზულ ენათა ჯგუფს. ამ ჯგუფში აფხაზურის გარდა გაერთიანებულია აბაზური, ყაბარდოული, ადიღეური და უბიხური ენები.

აფხაზურ ენაზე მოლაპარაკე აფხაზები ცხოვრობენ საქართველოში, აფხაზეთის ავტონომიურ რესპუბლიკაში, მცირე ჯგუფი ცხოვრობს აჭარაში (ბათუმსა და მის მიმდებარე სოფლებში).

აფხაზები ცხოვრობენ პოსტსაბჭოთა ქვეყნებში, ასევე – თურქეთსა და სირიაში.

აფხაზური ენის დიალექტებია აბჟური და ბზიფური. აბჟური დიალექტი გავრცელებულია ოჩამჩირის რაიონში, ბზიფური დიალექტი – გუდაუთის რაიონში.

აფხაზური ახალდამწერლობიანი ენაა. დამწერლობის შექმნის პირველი ცდა ეკუთვნის რუს გენერალს, კავკასიოლოგ **პ. უსლარს** (1862).

პირველი საანაზნო წიგნი გამოიცა 1865 წელს თბილისში. ეს იყო რუსული გრაფიკის საფუძველზე შედგენილი აფხაზური ანბანი.

შემდგომში აფხაზურმა ანბანმა რამდენჯერმე განიცადა ცვლილება. რუსული გრაფიკის საფუძველზე შედგენილი ანბანის რამდენიმე სახეობა იხმარებოდა 1926 წლამდე. 1926-1938 წლებში გამოიყენებოდა ჯერ აკად. **ნ. მარის** მიერ შედგენილი ე. წ. ანალიზური ანბანი ლათინური ანბანის საფუძველზე, ხოლო შემდეგ **ნ. იაკოვლევის** მიერ ლათინურ გრაფიკაზე დაფუძნებული ანბანი. 1938-1954 წლებში იხმარებოდა ქართული გრაფიკის საფუძველზე შექმნილი ანბანი, ხოლო 1954 წლიდან დღემდე მოქმედებს ისევ რუსულ გრაფიკაზე დაფუძნებული ანბანი (გვანცელაძე 2003: 18-20).

პირველი ცდა აფხაზური სიტყვებისა და ფრაზების ჩაწერისა მოცემულია თურქი მოგზაურის **ევლია ჩელების** ჩანაწერებში (XVIII), აგრეთვე ფრანგი მოგზაურის **ჟან გამბას** ჩანაწერებში (XIX ს.-ის I ნახ.).

აფხაზური ენის პირველი მოკლე მეცნიერული აღწერა მოცემულია გერმანელი ენათმეცნიერის **გ. როზენის** ნაშრომში "Ossetische Sprachlehre nebst einer Abhandlung über das Mingrelische, Suanische und Abchasische", რომელიც ბერლინში დაიბეჭდა 1846 წელს.

აფხაზური ენის პირველი სრული გრამატიკული აღწერა ეკუთვნის

პ. უსლარს, რომელსაც დიდი ღვაწლი მიუძღვის მრავალი იბერიულ-კავკასური ენის შესწავლის საქმეში. პ. უსლარის მონოგრაფია "Этнография Кавказа. Языкознание. Абхазский язык" დღემდე აფხაზური ენის ერთ-ერთ უმნიშვნელოვანეს გამოკვლევადაა აღიარებული და ჯერაც არ დაუკარგავს აქტუალურობა.

აფხაზური ენის ქართულთან ნათესაობის პრობლემისადმი მიძღვნილი ცნობილი ქართველი პედაგოგისა და მეცნიერის, **პ. ჭარაიას** გამოკვლევა "Об отношении абхазского языка к яфетическим", პეტერბურგი, 1912.

აღსანიშნავია **ნ. მარის** "К вопросу о положении Абхазского языка к яфетическим", 1912, "О языке и истории абхазов", М.-Л., 1938.

აფხაზური ენის მოკლე გრამატიკული მიმოხილვა ეკუთვნის ცნობილ გერმანელ კავკასიოლოგს **ა. დირს**, რომელიც შესულია მის წიგნში "Einführung in das Studium der Kaukasischen Sprachen", ლაიფციგი, 1928.

აფხაზური ენის ფონეტიკისა და მორფოლოგიის მნიშვნელოვან საკითხებს განიხილავდა **ა. გენკო** აფხაზურ ენასთან მიმართებაში.

წარმატებით იკვლევდა აფხაზური ენის საკითხებს ცნობილი ისტორიკოსი და ენათმეცნიერი, აკად. **ს. ჯანაშია**.

შემდგომში აფხაზური ენის შესწავლის საქმე განაგრძო ცნობილმა ქართველმა ენათმეცნიერმა, აკადემიკოსმა **ქ. ლომთათიძემ**. აფხაზური ენის არც ერთი ცოტად თუ ბევრად მნიშვნელოვანი საკითხი არ დარჩენილა ქეთევან ლომთათიძის ყურადღების მიღმა. ის გარემოება, რომ აფხაზური ენა მთის იბერიულ-კავკასიურ ენათაგან ერთ-ერთ ყველაზე უკეთ შესწავლილ ენად ითვლება, ქ. ლომთათიძის მრავალრიცხოვან ნაშრომთა შედეგია.

უცხოელ მკვლევართაგან საგანგებოდაა აღსანიშნავი ფრანგი კავკასიოლოგის **ჟ. დიუმეზილისა** და **გ. დეეტერსის** დამსახურება აფხაზური ენის კვლევის საქმეში.

აფხაზურ ენას დიდი წარმატებით იკვლევენ აფხაზი ენათმეცნიერებიც. აფხაზური ენის კვლევა აფხაზეთში **დ. გულიამ** დაიწყო, მან რამდენიმე საყურადღებო ნაშრომიც შექმნა ამ დარგში. აფხაზ მკვლევართა ნაშრომები ეხება აფხაზური ენის ფონეტიკა-ფონოლოგიას, მორფოლოგიას, სინტაქსს, ლექსიკას, ლექსიკოგრაფიას, დიალექტოლოგიასა და სხვა კარდინალურ საკითხებს.

აფხაზური ენის გამოქვეყნებული ლექსიკონებიდან აღსანიშნავია **ნ. მარის** მოკლე „აფხაზურ-რუსული ლექსიკონი“ (მოსკოვი-ლენინგრადი, 1938), **ბ. ჯანაშიას** „აფხაზურ-ქართული ლექსიკონი“ (თბილისი,

1954), „აფხაზური ენის განმარტებითი ლექსიკონი“ ავტორთა კოლექტივისა (I ტ. სოხუმი, 1986, II ტ. სოხუმი, 1987), რომელიც ამ ენის პირველ განმარტებით ლექსიკონს წარმოადგენს.

ცალკე უნდა აღინიშნოს **ვ. კასლანძიას** „აფხაზურ-რუსული ლექსიკონი“ (სოხუმი, 2003), **თ. გვანცელაძის** „აფხაზურ-ქართული ლექსიკონი“ (თბილისი, 2012), ავტორთა კოლექტივის „რუსულ-აფხაზური ლექსიკონი“ და დარგობრივ-ტერმინოლოგიური ლექსიკონები.

აფხაზური ენის სისტემურ კვლევას ჩვენში თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის დაარსებისთანავე მიექცა ყურადღება. ამ მიზნით, აკად. **ივ. ჯავახიშვილს** განზრახული ჰქონდა, მოეწვია აფხაზური ენის კურსის წასაკითხად **პ. ჭარაია**, მაგრამ იგი, სამწუხაროდ, გარდაიცვალა. 1922-1924 წლებში თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში ამ ენის კურსს კითხულობდა **დ. გულია**, შემდეგ კი 30-იანი წლების მეორე ნახევრამდე – აკად. **ს. ჯანაშია**, რომელსაც 1937 წლიდან შეენაცვლა **ქ. ლომთათიძე**. ქ. ლომთათიძემ აღზარდა აფხაზური ენის მრავალი აფხაზი, ქართველი და უცხოელი სპეციალისტი.

უცხოეთში აფხაზურ ენას იკვლევდნენ და იკვლევენ: **კ. ბოუდა**, **ვ. ალენი**, **ა. კუიპერსი**, **კ. პარი**, **გ. შარაშიძე**, **ჯ. ჰიუიტი**, **ა. სპრუიტი**, **ვ. ლუკასენი** და სხვანი.

აფხაზური ენის კვლევის მიმართულებით აღსანიშნავია აფხაზი ენათმეცნიერების **ლ. ჭკადუას**, **შ. არისთავას**, **კ. შაყრილის**, **ხ. ბლაჟბას**, **ვ. კონჯარიას**, **ვლ. კასლანძიას**, **ო. ძიძარიას**, **ე. კილბას**, **ლ. ჰაგბას**, **ა. ხეციას** და სხვათა ნაშრომები.

ფონეტიკა

აფხაზური ენა ფონემათა სიუხვით გამოირჩევა. აფხაზურ სალიტერატურო ენაში 64 ფონემაა, ბზიფურ დიალექტში 9 დამატებითი ფონემა დასტურდება. აზჟურ დიალექტი აფხაზური სალიტერატურო ენის საფუძველია. ამ დიალექტში დღემდე (უფროსი თაობის მეტყველებაში) შეინიშნება კბილბაგისმიერი მკვეთრი **ფ**. სპირანტი, რომელიც ამჟამად გაქრობის გზაზეა და გადასულია **п** მკვეთრ ხშულში.

ხმოვნები

აფხაზურ სალიტერატურო ენაში 5 ხმოვანია: **а, е, и, о, у**, დამატებით **ы** „ირაციონალური, ანუ ნეიტრალური“ ხმოვანი. ამათგან ძირითადია **а** და **ы** ხმოვნები, დანარჩენები დიფთონგური წარმომავლობისაა: **е** მიიღება **иа** ან **аи** კომპლექსებისაგან: **ецъ** < **ицъ** „გუშინ“ **и** მიიღება **иы** ან **иы** კომპლექსებისაგან **ицейт** < **иыцейт** „ისინი წავიდნენ“, **о** მიიღება **ya** და **ау** კომპლექსებისაგან: **оха** < **уоха** < **уаха** „ამაღამ“, ხოლო **у** მიიღება **ыу** ან **уы** კომპლექსებისაგან: **апатъ** < **апатыу** „პატივისცემა“.

აფხაზური **а** ხმოვანი დაბალი აწეულობის ვიწრო ხმოვანია. გვხვდება სიტყვის თავში, შუაში, ბოლოში: **áн** „დედა“, **ананы** „ხელი“, **а́нрца** „აივანი“...

ასევე სიტყვის ყველა პოზიციაში შეიძლება შეგვხვდეს ორი **аа** ხმოვანი, რომლის ამოსავლად **ʒа** მარცვალი ივარაუდება: **а́нлаám** „ბალღამი“.

ზოგ შემთხვევაში მოსალოდნელი სამი ან ოთხი ხმოვნის ნაცვლად მუდამ ორი **а** ხმოვანი დასტურდება: **áнда** < ***а-áнда** < ***а-ʒанда** „ღობე“.

е ხმოვანი წინა წარმოების საშუალო აწეულობის ფონემაა, გვხვდება სიტყვის ნებისმიერ პოზიციაში. აფხაზურ საკუთარ ლექსიკურ ფონდში მეორეული წარმოშობისაა. ნასესხებ სიტყვებში **е** ხმოვანი **а** ხმოვნითაა შეცვლილი: **წესი** > **ацáс**, **ჩელტი** > **ачáлт**.

თუ **е** ხმოვნის წინ გამსესხებელ ენაში **г, к, к, ҕ, х, к** თანხმოვნები დგას, მაშინ აფხაზურში **е** ხმოვნის პალატალიზაცია გადაეცემა თანხმოვანს და ვიღებთ **гь, кь, кь, ҕь, хь, кь** თანხმოვნებს, რომელთაც **а** ხმოვანი მოსდევს: **სარკე** > **асаркья**, **გემო** > **агьяма**...

ხმოვანი **и** წინა წარმოების ზედა აწეულობის ფონემაა. მარტივი სახით თითქმის არ გვხვდება, დიფთონგური ბუნებისაა.

თუ **ი** გამსესხებელ ენაში **г, к, ж, х, й** თანხმოვნებს მოსდევს, აფხაზურში ხდება ამ თანხმოვანთა პალატალიზაცია. **Гь, Кь, Жь, Хь, Йь** მათ შემდეგ კი თავს იჩენს ნეიტრალური **ы** ხმოვანი: **ადგილი > адгылы, კობე > акьына...**

ხმოვანი **о** საშუალო აწეულობის უკანა წარმოების ფონემაა. იგი გვხვდება სიტყვის ნებისმიერ პოზიციაში: **уахá** „ამაღამ“, **дызбоит** „მე მას (ად.) ვხედავ“, **ицо** „ისინი მიდიან რა...“

ნასესხებ სიტყვებში **о** ხმოვანი დაიშლება **ya** კომპლექსად, თუ მის წინ დგას ლაბიალიზაციისაკენ მიდრეკილების მქონე თანხმოვანი **y** იქცევა წინა თანხმოვნის ლაბიალიზაციის მიზეზად, **a** ხმოვანი კი ხშირად შენარჩუნდება: მეგრ.: **ოხვამე > аухама** „ეკლესია“... დამატებითი ლაბიალიზაციისაკენ მიდრეკილების უქონელ თანხმოვანთა შემდეგ კი **о** ხმოვანი **a** ხმოვნით იცვლება: **ფონი > аһаи...**

ხმოვანი **y** უკანა წარმოების ზედა აწეულობის ფონემაა. **и** ხმოვნის მსგავსად უფროსი თაობის მეტყველებაში ისიც იშვიათად დასტურდება, რაკი დიფთონგური ბუნება აქვს. ნასესხებ სიტყვათა მახვილიანი **y** ხმოვანი აფხაზურში ზოგჯერ უცვლელი რჩება მეგრ. **ულუ > აფხაზ. áуһа || áуһау** „უღელი“.

ნასესხებ სიტყვებში **y** ხმოვანი იწვევს ლაბიალიზაციის მიდრეკილების მქონე თანხმოვანთა ლაბიალიზებას და შემდეგ **ы** ხმოვნის გაჩენას: **დუქანი > адәкәи** <* **адәыкәи...**

ხმოვანი **ы** უფრო ვიწროა ვიდრე **a**. იგი თითქმის არ გვხვდება სიტყვის თავში, ხშირია სიტყვის შუა და ბოლო პოზიციაში: **ахыза** „საბანი“, **азы** „წყალი“. ხშირად **ы** ხმოვანი მიღებულია **a** ხმოვნისაგან: აზაზური **ха** – აფხაზ. **a-хы** „თავი“. **ы** ნეიტრალური ხმოვანი ვერ ძლებს **x** თანხმოვნის გვერდით და მას ენაცვლება **a** ხმოვანი.

ნახევარხმოვნები

ნახევარხმოვანი **и (ə)** შუაენისმიერი ფონემაა და დასტურდება ნებისმიერ პოზიციაში **иара** „ის, იგი“ (მკ. ან არაგ.), **ахиуан** „პირუტყვი“.

ნახევარხმოვანი **y (ʏ)** წყვილბაგისმიერი ბგერაა და ისიც ყველა პოზიციაში დასტურდება **yара** „შენ“ (მკ.), **уацәы** „ხვალ“, **даауейт** „იგი (ად.) მოდის“...

თანხმოვნები

აფხაზურ სალიტერატრო ენაში სულ **56** თანხმოვანი ფონემაა. ისინი იყოფა ხშულებად, აფრიკატებად, სპირანტებად, სონორებად.

ხშული თანხმოვნებია: **ნ, ჲ, პ, დ, ტ, თ, ძე ტჲ, ტჳ, გ, კ, კ, გь, კь, კь, გჲ, კჲ, კჲ.**

აფრიკატი თანხმოვნებია: **ჯ, ძ, ძ, ჯჲ, ძჲ, ძჲ, ჩ, ჩ, ძ, ლ, ლ.**

სპირანტი თანხმოვნებია: **ვ, ფ, ზ, ც, ჯ, შ, ჯხ, შხ, ჯჲ, შჲ, ზჲ, ხ, ზხ, ხხ, ძჲ, ჯჲ, ლ.**

სონორი თანხმოვნებია: **მ, ნ, ლ, რ.**

ხშული და აფრიკატი თანხმოვნები ქმნიან სამეულთა სისტემას, სპირანტები წყვილდებულთა სისტემას, სონორები ცალეულთა სისტემას.

ხშული, აფრიკატი და სპირანტი თანხმოვნები გართულდებულია ლაბიალიზაციით, პალატალიზაციით და ველარიზაციით (მაგარი ფონემები).

წყვილბაგისმიერი ხშულები სამეულთა ერთი რიგითაა წარმოდგენილი. მჟღერი **ნ**, ფშვინვიერი **ჲ**, მკვეთრი **პ**. ისინი გვხვდება სიტყვებში **а́нарá** „დანახვა“, **а́п̣ра** „აფრა“ **ау́на** „ნაბადი“.

ენაკბილისმიერი ხშულები ხმოვანთა ორი სამეულის რიგით არის წარმოდგენილი: 1. სადა ენაკბილისმიერი **დ ტ თ**. ეს ბგერები არის სიტყვებში **а́да** „ძარღვი“, **а́тáца** „პატარძალი“, **а́ты** „ბუ“... 2. ლაბიალიზებული ენაკბილისმიერი **ძე ტჲ ტჳ** სამეული რთული ბუნების ბგერებია. ეს ფონემები გვხვდება სიტყვებში: **а́дэ́ы** „მინდორი“, **а́тэ́а** „თივა“, **а́тэ́ы** „მონა“. ამ ორი რიგის თანხმოვანთა მჟღერებია: **დ, ძე; ფშვინვიერები: ტ, ტჲ; მკვეთრები ტ, ტჳ...**

უკანაენისმიერ ხშულთა სამეულები სამ რიგს ქმნიან: 1. სადა უკანაენისმიერი **გ, კ, კ**. ეს ფონემები არის სიტყვებში **а́гáра** „აკვანი“, **а́кы́та** „სოფელი“, **а́кака́ра** „კაკანი“.

2. ლაბიალიზებული უკანაენისმიერი ფონემებია **გჲ, კჲ, კჲ**. ეს ფონემები არის სიტყვებში: **а́гэ́ы** „გული“, **а́кэ́á** „წვიმა“, **а́кэ́á** „უბე“.

3. პალატალიზებული უკანაენისმიერი **გь, კь, კь**. ისინი დასტურდება სიტყვებში: **а́цэ́гьá** „ცული“, **а́кьáла** „კარავი“, **а́кьáкьá** „მაგარი“.

მჟღერებია: **გ, გჲ, გь; ფშვინვიერები: კ კჲ, კь; მკვეთრები კ, კჲ, კь...**

ფარინგალურ ხშულთა სისტემა ნაკლოვანია. ამ სისტემაში ამჟამად შედის მხოლოდ სადა ფარინგალური მკვეთრი **k**, ლაბიალიზებული მკვეთრი **kə** და პალატალიზებული მკვეთრი **kʰ**. ამ სამეულებს აკლია ფშვინვიერი და მჟღერი სახეობები. დასახელებული ბგერები არის სიტყვებში: **აკაქაშ** „წითელი“, **აკა** „სოხუმი“, **აკარა** „ქნევა“.

სისინა აფრიკატები აფხაზურ სალიტერატურო ენაში სამეულთა ორი რიგის სახით არის წარმოდგენილი: 1. სადა სისინა აფრიკატები **ჟ**, **ძ**, **წ**. ისინი არის სიტყვებში: **აჟა** „ნედლი“, **აძ** „ნისკარტი“, **აწა** „ფსკერი“.

2. ლაბიალიზებული სისინა აფრიკატები **ჟა**, **ძა**, **წა** სპეციფიკური რთული ფონემებია. ეს ფონემები არის სიტყვებში: **აჟაჲ** „ერთი ვიღაც“, **აძა** „ხარი“, **აწა** „ვაშლი“. დასახელებულთაგან: **ჟ**, **ჟა** მჟღერია, **ძ**, **ძა** ფშვინვიერი, **წ**, **წა** – მკვეთრი.

შიშინა აფრიკატებიც ორი სამეულის სახით არის წარმოდგენილი. 1. სადა შიშინა აფრიკატები **შხ**, **ჩ**, **ჭ**. ისინი არის სიტყვებში **აშხ** „მუხა“, **აჩა** „პური“, **აჭაჲნი** „ბიჭი“. 2. მაგარი ანუ ინტენსიური შიშინა აფრიკატები **შ**, **ჩ**, **ჭ** სპეციფიკური ფონემებია. ეს სამეული არის სიტყვებში. **აშყრ** „ფოლადი“ **აჩენი** „ცხენი“, **აჭენი** „პირი“. დასახელებულ ორ სამეულში მჟღერებია: **შხ**, **ჩ**; ფშვინვიერები: **ჩ**, **ჩ**; მკვეთრები: **ჩ**, **ჭ**.

კბილბაგისმიერ სპირანტთაგან აფხაზურს მოეპოვება მჟღერი **ვ** და **ფ** ფონემათაგან შემდგარი წყვილგული. ეს ფონემები არის სიტყვებში: **ავარა** „გვერდი“, **აფი** „ელვა“.

წინაენისმიერი სადა სისინა **ჰ** და **ც** წყვილგულიდან **ჰ** მჟღერია, **ც** – ყრუ. ეს ფონემები არის სიტყვებში: **ამჰა** „მთვარე, თვე“, **აცაც** „სტუმარი“.

წინაენისმიერი შიშინა სპირანტები აფხაზურში სამი წყვილგულით არის წარმოდგენილი: 1. სადა შიშინა **ჟხ**, **შხ**. ეს ფონემები დასტურდება სიტყვებში: **აჟხ** „ყურძენი“, **აჟხა** „კურდღელი“. 2. ინტენსიური, შიშინა **ჟ**, **შ** არის სიტყვებში: **აჟრა** „თხრილი“, **აშა** „მწარე“... 3. ლაბიალიზებული შიშინა **ჟა**, **შა** დასტურდება სიტყვებში: **აჟა** „ძროხა“, **აშა** „ყველი“. დასახელებულ სამ წყვილგულში მჟღერებია: – **ჟხ**, **ჟ**, **ჟა**, ყრუებია: – **შხ**, **შ**, **შა** ფონემები.

უკანანისმიერი სპირანტებიც სამი წყვილელით არის წარმოდგენილი

1. სადა **ჲ, ხ** თანხმოვნები. ისინი გვხვდება სიტყვებში: **აჲა** „მტერი“, **ახы** „თავი“. 2. ლაბიალიზებული **ჲა, ხა**. ისინი დასტურდება სიტყვებში: **აჲаы** „ფიცარი“, **ахада** „კისერი“. 3. პალატალიზებულ **ჲხ, ხხ** სპირანტები გამოითქმის როგორც ერთ ფონემად შერწყმული **ჲხ, ხხ** კომპლექსები. ეს ფონემები არის სიტყვებში: **аһһыӡ** „ფოთოლი“, **ахыӡ** „ოქრო“... დასახელებული ბგერებიდან მჟღერებია **ჲ, ჲა, ჲხ**, ხოლო **ხ, ხა, ხხ** ყრუ ფონემებია.

ლარინგალური სპირანტებიდან აფხაზურს სამი ფონემა მოეპოვება: ყრუები – **х** და **ха**, მჟღერი **а**. ეს ფონემა არის სიტყვებში: **ах** „ბატონი“. **х** თანხმოვნით გადმოიცემა ქართული **х** ფონემა. მაგ.: **орхано** > **ауархан** „ხალიჩა“. ამ ფონემას არ მოეპოვება თავისი რიგის მჟღერი ლარინგალური შესატყვისი ფონემა. ლაბიალიზებული **ха** დასტურდება სიტყვებში: **ахаара** „თქმა“, **ахыс** „ხბო“. აფხაზური ენის ლაბიალიზებული ლარინგალური **а** ფონემა სპეციფიკურია. იგი არის სიტყვებში: **ааы** „ღვინო“, **ацааы** „მოსწავლე“.

სონორი ბგერებიდან **м** ბაგისმიერ-ცხვირისმიერია, **н** – ცხვირისმიერი. ისინი არის სიტყვებში: **ámра** „მზე“, **аһ** „დედა“... ნარნარა **л, р** თანხმოვნები უფრო ინტენსიურია, ვიდრე შესაბამისი ქართული ფონემები. ისინი დასტურდება სიტყვებში: **аһ** „მურყანი“, **ар** „ჯარი“... ოთხივე სონორი მჟღერი ბგერაა.

ძირთა სტრუქტურა, მარცვალი და მახვილი

აფხაზური სიტყვის ძირი ისტორიულად მარტივი იყო. ახლაც მრავალი საკუთრივ აფხაზური ძირი შედგება ცალი თანხმოვნისაგან, რომელსაც **а** ან **ы** ხმოვნები ახლავს. ზოგჯერ ძირისეული თანხმოვანი უხმოვნოდაც არის წარმოდგენილი **С: а-п-а** „ფსკერი“, **а-к-ра** „ჭერა“ **а-с-ра** „ცემა“. ვარუდობენ, რომ აფხაზურისათვის ამოსავალი იყო **CV: а-га-ра** „წაღება“. ამჟამად **CVC**-ც დასტურდება. მაგ.: **а-һыӡ-ра**... აფხაზურ ძირთა დიდი ნაწილი წარმოქმნილია კომპოზიციით ან რედუქლიკაციით. ამ დროს მახვილის ზემოქმედებით მიიღება თანხმოვან-თკომპლექსები. კომპლექსთა წარმოქმნისას მნიშვნელობა აქვს მეზობლად მოხვედრილ ფონემათა რაგვარობას. აფხაზურისათვის შეუთავსებელი კომპლექსის დასაძლევად თანხმოვნებს შორის გაჩნდება **ы** ხმოვანი (ჩვეულებრივ, ორი თანხმოვნის წინ ან შემდეგ). ამჟამად ენაში

ნიშანი **p-** იცვლება **d-** ნიშნით (განემსგავსება კაუზატივის ნიშანს): **рыркацент > дыркацент** „მათ მას (მკ.) რაღაც გააკეთებინეს“...

დისტანციური დისიმილაციის შედეგად უარყოფით ბრძანებით-ში უარყოფის პრეფიქსი **m-** განიმსგავსებს უარყოფისავე **m-** სუფიქსს: **ыумгám! > ыумгán!** „შენ (მკ.) ის არ წაიღო!“...

მეტათეზისის დროს ბგერები ადგილს უცვლიან ერთმანეთს. მაგ.: **аклапáд > акалпáд** „წინდა“...

სუბსტიტუციის დროს ერთ ბგერას ჩაენაცვლება მეორე. მაგ. **ашьáмсиа > ачáмсиа** „ქოლგა“...

რედუქცია ძალზე გავრცელებულია. მაგ.: **амашын > амшын** „ზღვა“. ხმოვნები უჩინარდებიან მახვილის ზემოქმედებით (გვანცელაძე 2003: 25–36).

მორფოლოგია

აფხაზურ ენაში გამოიყოფა მეტყველების 10 ნაწილი: 1. არსებითი სახელი, 2. ზედსართავი სახელი, 3. რიცხვითი სახელი, 4. ნაცვალსახელი, 5. ზმნა (მასდარი, აბსოლუტივი, მიმღეობა), 6. ზმნიზედა, 7. თანდებული, 8. კავშირი, 9. ნაწილაკი, 10. შორისდებული.

არსებითი სახელი

აფხაზურ ენაში სახელები, შედარებით ზმნასთან, კატეგორიათა სიმცირით გამოირჩევა. მაგალითად ამ ენაში არ არის ბრუნვათა სისტემა. არსებით სახელს არ გააჩნია ბრუნება, მაგრამ, სამაგიეროდ ამ კატეგორიის უქონლობა შევსებულია ენაში მოქმედი სხვადასხვა მორფოლოგიური საშუალებებით და ამით ხდება ბრუნვათა სისტემის უქონლობის კომპენსაცია.

ის, რაც სხვა ენებში სახელთა დერივაციით გადმოიცემა, აფხაზურში თავმოყრილია ზმნაში. ამით ხდება ენაში გარკვეული ბალანსირება კატეგორიებით ღარიბ სახელსა და კატეგორიებით მდიდარ ზმნას შორის; რის მორფოლოგიურ გამოხატვასაც სახელი ვერ ახერხებს, ის ზმნური კატეგორიებით გადმოიცემა.

აფხაზური ენის არსებითი სახელი განარჩევს: 1. ზოგადობის 2. განსაზღვრულობა-განუსაზღვრელობის, 3. გრამატიკული კლასის, 4. რიცხვის, 5. კუთვნილების, 6. გარდაქცევითობის, 7. ინსტრუმენტალისის, უქონლობის მორფოლოგიურ კატეგორიებს.

1. ზოგადობის კატეგორია, სალექსიკონო ფორმა

განსხვავებით სხვა იბერიულ-კავკასიურ ენათაგან აფხაზურისათვის სპეციფიკურია არსებითი სახელის **ზოგადი** სალექსიკონო ფორმის არსებობა, რომელსაც **a**- პრეფიქსი აწარმოებს. ასეთი ზოგადი ფორმები არსებითის გარდა აქვთ აგრეთვე ზედსართავ სახელებს, მასდარს, ერთი ტიპის მიმღეობებს, ზმნიზედათა გარკვეულ ნაწილს.

ზოგადი ფორმის **a**- პრეფიქსი დაერთვის როგორც ძირეულ, ისე ნასესხებ სიტყვებს. თუ სიტყვის ფუძე იწყება **e, ი, o, y** ხმოვნებით, **ი** და **y** ნახევარხმოვნებითა და თანხმოვნებით, მაშინ **a**- პრეფიქსი მუდამ უცვლელად იქნება წარმოდგენილი: **a-xáца** „კაცი“, **a-они́** „სახლი“, **a-mýча** „მუქთახორა“.

თუ სიტყვა ფუძისეული **a-** ხმოვნით იწყება, მაშინ ზოგად ფორმაში ხდება ფუძისეული ხმოვნისა და პრეფიქსის შერწყმა ერთ **a** ხმოვნად: „***a-ია-ბა** > ***a-აბ** > **აბ** „მამა“, ***a-იანა** > ***a-ან** > **ან** „დედა“ და სხვ.

ორი **a** ხმოვნის შემთხვევაშიც ფუძის თავში ზოგადი ფორმის **a-** პრეფიქსი შეერწყმის წინ მდგომს და სამი **a-**ს ნაცვლად მაინც ორი **a-** ხმოვანი დარჩება: **აანда** „ღობე“, **აამта** „დრო“, **аамыста** „აზნაური“.

2. განსაზღვრულობა-განუსაზღვრელობის კატეგორია.

ზოგადი ფორმის **a-** პრეფიქსიანი სახელები ითავსებენ **განსაზღვრულობის** გადმოცემის ფუნქციასაც და აღნიშნავენ განსაზღვრულ, ცნობილ საგანსა თუ მოვლენას: **аҭы** „ცხენი“, **ацәа** „კანი“, **ацәа** „ვაშლი“, **ацкы** „კაბა“...

a- პრეფიქსი გვხვდება აფხაზურ გვარსახელებშიც: **Амаршьан** „მარშანიას გვარის (ეს) ადამიანი“, **а-Бҭәжәба** „ბლაჟებას გვარის (ეს) ადამიანი“.

განუსაზღვრელობით კატეგორიაში ზოგად სახელს ჩამოშორდება ხსენებული **a-** თავსართი, თუ იგი ფუძის კუთვნილებას არ წარმოადგენს, ან: ბოლოს დაერთვის **-к** განუსაზღვრელობითი სუფიქსი, რომელიც **акы** „ერთი“ რიცხვითი სახელის ძირიდან უნდა მომდინარეობდეს (ლომთათიძე 1974-1975).

ҭык „რომელიღაც ცხენი“, **цәак** „რომელიღაც ვაშლი“ **цкык** „რომელიღაც კაბა“, მაგრამ **ан** „დედა“ – **анк** „რომელიღაც დედა“, **აბ** „მამა“ – **абк** „რომელიღაც მამა“, რადგან **a-** ამ სიტყვებში ფუძისეულია.

3. გრამატიკული კლასის კატეგორია

სხვა იბერიულ-კავკასიურ ენათა მსგავსად აფხაზურშიც არის **გრამატიკული კლასის** მორფოლოგიური კატეგორია, რომელსაც არსებითი სახელების გარდა განარჩევს რიცხვითი სახელი, ნაცვალსახელი და ზმნა (აბსოლუტივი, მიმღეობა).

არსებითი სახელი განარჩევს **გონიერთა** (ადამიანისა) და **არაგონიერთა** (ნივთის) მორფოლოგიურ კლასებს.

გონიერთა (ადამიანის) კლასში შედის: 1. ადამიანის აღმნიშვნელი **საზოგადო** არსებითი სახელები: **ауащы** „ადამიანი“, **ахәца** „კაცი“, **агәыла** „მეზობელი“... 2. **საკუთარი** სახელები: **Ахра**, **Кәаста**, **Агрба**... 3. **ეთნონიმები**: **аҭсуа** „აფხაზი“, **акыртҭа** „ქართველი“, **аурыс** „რუსი“... 4. **ნათესაობის ტერმინები**: **ан** „დედა“, **аб** „მამა“, **аҭә** „ვაჟიშვილი“... 5. ხელობის სახელები: **ажкы** „მჭედელი“, **ахьча** „მწყემსი“,

арпачы „მასწავლებელი“... 6. **ანთროპომორფულ** არსებათა სახელები: **áncá** „ღმერთი“, **ააыстаа** „ემმაკი“, **зызлан** „ალი“... ყველა ზემოთ ჩამოთვლილ სახელს დაესმის კითხვა **дарбан?** „ვინ? რომელი?“.

არაგონიერთა (ნივთთა) კლასში შედის: ყველა დანარჩენი სახელი, მიუხედავად იმისა, სულიერს აღნიშნავს თუ უსულოს: **аеы** „ცხენი, **аеадá** „ვირი“, **ámза** „მთვარე“...

ყველა ზემოთ ჩამოთვლილ სახელს დაესმის კითხვა **иарбан?** „რა? რომელი?“

ისევე როგორც სხვა იბერიულ-კავკასიური ენები, არც აფხაზური, განსხვავებით ინდოევროპულ ენათაგან, არ განარჩევს სახელთა გრამატიკულ სქესს.

არ აღინიშნება არსებით სახელებში არც კლასის მორფოლოგიური კატეგორია, იგი აქ მხოლოდ სემასიოლოგიურია.

სახელთა სემასიოლოგიური გრამატიკული კლასი მორფოლოგიურად განირჩევა მრავლობითობის, კუთვნილების კატეგორიებში, აგრეთვე ზმნათა პირ-კლასის აღმნიშვნელი აფიქსებით.

4. რიცხვის კატეგორია

მრავლობითის წარმოება აფხაზურში ნაირ-ნაირია. განსხვავებას ქმნიან ნივთისა და ადამიანის კლასებში გაერთიანებული სახელები.

ნივთის კლასის სახელის მრავლობითობის აღსანიშნავად გამოყენებულია **-кәа** სუფიქსი: **áла** „თვალი“, **алакәá** „თვალები“. თუ სიტყვას ბოლოში მოუდის მახვილი, მას მრავლობითობის სუფიქსი გადაიზიდავს. თუ სიტყვა მთავრდება ნეიტრალური **ы-** ნახევარხმოვნით, მრავლობითობის სუფიქსის დართვისას ეს **ы** ჩავარდება, რადგან მახვილს დაკარგავს: **ананы** „ხელი“, **анакәá** „ხელები“, **ахы** „თავი“, **ахкәá** „თავები“.

ადამიანის კლასის სახელების მრავლობითობა გამოიხატება **-цаа** სუფიქსით. ამ შემთხვევაშიც: თუ სიტყვის ბოლო მარცვალი მახვილიანია, ეს მახვილი სუფიქსზე გადაინაცვლებს: **апәá** „შვილი“ **апәацаá** „შვილები“, **ачкәын** „ბიჭი“, **ачкәынцаá** „ბიჭები“, **азҕáн** „გოგო“, **азҕабнцаá** „გოგოები“...

მაგრამ **áн** „მამა“, **анацаá** „მამები“, **áн** „დედა“, **анацаá** „დედები“... ფუძისეული **-а** ხმოვანი აღდგება მრავლობით რიცხვში.

განუსაზღვრელ ფორმაში სახელს მრავლობით რიცხვშიც ჩამოსცილდება განსაზღვრულობა-ზოგადობის **а-** ნიშანი, ხოლო განუსაზღვრელობითი **-к** სუფიქსი კი დაერთვის მრავლობითობის აღმნიშვნელი სუფიქსის შემდეგ: **аекәá** „ცხენები“ (ზოგადი ფორმა), **екаáк** „რომელიღაც ცხენები (განუსაზღვრელი ფორმა).

განუსაზღვრელობით კატეგორიაში გარკვეულ თავისებურებას ამჟღავნებენ ადამიანთა კატეგორის სახელები. აქ სახელი დაირთავს -**цәа** ადამიანთა კლასის მრავლობითობის აღსანიშნავ სუფიქსს და კიდევ -**кәа** ნივთთა კლასის მრავლობითობის აღმნიშვნელ სუფიქსს: **астудент-цәа** „სტუდენტები“ (ზოგადი ფორმა), **студентцәакәа́к** „რომელიდაც სტუდენტები“ (განუსაზღვრელი ფორმა), **аҟҭабцәа́** „გოგოები“, **зҟабцәакәа́к** „რომელიდაც გოგოები“, **апҭацәа́** „შვილები“, **пҭацәакәа́к** „რომელიდაც შვილები“.

გონიერთა კლასში შემავალი ზოგი არსებითი სახელი დაირთავს მხოლოდ არაგონიერთა კლასის -**кәа** სუფიქსს: **ахәса ахәса-кәа́** „ქალები“, **ахәычы – ахәыч-кәа́** „ბავშვები“.

წარმომავლობის სახელთა მრავლობითი რიცხვის წარმოებისას ხშირია ოდენ -**кәа** სუფიქსის გამოყენება -**цәа**-ს პარალელურად: **ауры́ккәа || ауры́кцәа** „რუსები“, **акы́рткәа || акы́ртцәа** „ქართველები“.

არსებით სახელთა **კრებითობა** გადმოიცემა -**аа** სუფიქსის მეშვეობით, რომელიც ძირითადად გამოიყენება გვარსახელის, ტომის წარმომადგენელთა ან წარმომავლობის სახელთა კრებითი ფორმის საწარმოებლად: **аҟҭы-аа́** „აბჟუელები“, **Акә-аа́** „სოხუმელები“, **апҭы-аа́** „აფხაზები“...

ზოგ სიტყვას მრავლობითი თავისებურად აქვს ნაწარმოები: **ауаы́** „ადამიანი“, **ауаа** „ადამიანები“.

аа- კრებითი მრავლობითის მაწარმოებელი გვხვდება აფხაზური წარმოშობის გვარებში სიმრავლის, კრებითობის გამოსახატავად. **Ҡар-ба, Дел-ба, Аш-ба...** **ба<пҭа** „შვილი“ ფუძისაგან; იგი ახლავს სახელს მხოლოდ რიცხვში. ზოგჯერ **ба**-ს ადგილას გვხვდება -**пҭа** ან -**па**: **патеи-па** „პატეი-შვილი“. მრავლობითობის წარმოებისას ხსენებული -**ба, -па** სუფიქსი ჩამოშორდება გვარს და მის ადგილს დაიჭერს -**аа** სუფიქსი: **Ҡар-ба, Ҡар-аа, Дел-ба, Дел-аа**.

კრებითობის მაწარმოებელია აგრეთვე რთული -**ра-аа>ра-аа>раа** სუფიქსი: **Бесик-раа́** „ბესიკი და მისიანები“ **дад-раа́** „პაპა“ (მიმართვისას, გადმონაშთია გვაროვნული თემური წყობილებისა).

ცხოველ-ფრინველთა ნაშიერების ან მცირე ზომის საგანთა -**с** სუფიქსიან სახელებს მრავლობითში -**с** ჩამოსცილდება და მის ადგილას დაერთვის -**р(а)** სუფიქსი: **арпҭы́с** „ჭაბუკი“, **арпҭарá** „ჭაბუკები“, **асы́с** „ბატკანი“, **асарá** „ბატკნები“, **ахәы́с** ხბო“, **ахәарá** „ხბორები“.

-**с** დიმიუნტივის სუფიქსი, ქ. ლომთათიძის აზრით, მომდინარეობს **апы́с** „ჩიტ“ სიტყვისაგან (ლომთათიძე).

ამრიგად, აფხაზურში მრავლობითობის მაწარმოებელი სუფიქსებია: **-кәа, -цәа, -аа, -ра, -раа < р+аа < а+аа**.

5. კუთვნილების კატეგორია

როგორც ზემოთ აღვნიშნეთ, აფხაზურს არ მოეპოვება ბრუნვათა სისტემა, მათ შორის ნათესაობითი ბრუნვა. ის, რაც სხვა ენებში გამოიხატება ნათესაობით ბრუნვაში დასმული სახელით, (ე. ი. **კუთვნილება**) აფხაზურში გამოიხატება კუთვნილებითი ნაცვალსახელებიდან, ანუ პირ-კლასის ნაცვალსახელებიდან მომდინარე პრეფიქსებით.

სახელთა კუთვნილების კატეგორია აფხაზურში სახელის ფუძეზე ნაცვალსახელური წარმოშობის პრეფიქსთა დართვით იწარმოება. კუთვნილების გამომხატველი ნაცვალსახელური პრეფიქსებია:

მხ. რ.

I პ.	сара –	„მე“	с(ы)
II პ.	уара –	„შენ“ (მკ.)	у(ы)
	бара –	„შენ“ (ქ.)	б(ы)
III პ.	иара –	„ის“ (მკ.)	и(ы)
	лара –	„ის“ (ქ.)	л(ы)
	иара –	„ის“ (ნ., არაგ.)	а

მრ. რ.

I პ.	хара –	„ჩვენ“	х(а)
II პ.	шара –	„თქვენ“	ш(ы)
III პ.	дара –	„ისინი“	р(ы)

ამ პრეფიქსთაგან მხოლოდითი რიცხვის მეორე და მესამე პირთა პრეფიქსები განარჩევენ მფლობელის გრამატიკულ კლასს. მეორე პირში ერთმანეთს უპირისპირდება მამაკაცისა და ქალის ქვეკლასები, ხოლო მესამე პირში – მამაკაცის, ქალისა და არაგონიერთა (ნივთის) ქვეკლასები. მეორე პირში **н(ы)** პრეფიქსი აღნიშნავს მხოლოდ მდედრობითი სქესის ადამიანებს. უფრო კონკრეტულია დანაწილება მესამე პირში: **и(ы)**- პრეფიქსით აღინიშნება მამაკაცი და მამრობითი სქესისად გაგებული ანთროპომორფული არსებანი (ღმერთი, ანგელოზი, წინასწარმეტყველი, ეშმაკი, ქაჯი, ტყის კაცი), **л(ы)**- პრეფიქსით აღინიშნება ქალი და მდედრობითი სქესისად მიჩნეული ანთროპომორფული არსებანი (ღვთისმშობელი, ალი, ტყის ქალი...), ხოლო **а**- პრეფიქსი აღნიშნავს ყველა არაგონიერ არსებასა და მოვლენას, მიუხედავად იმისა, სულიერია მფლობელი, თუ უსულო:

ნათესაობითი ბრუნვის (კუთვნილების გამომხატველი) პრეფიქსი მიერთვის არა მსაზღვრელს, არამედ საზღვრულს პრეფიქსად: **აჟჲაბ** **л-напы** „გოგოს ხელი“.

თუ სიტყვას მახვილი მოუდის ზოგადობის **a-** პრეფიქსზე, მაშინ კუთვნილებითი პრეფიქსები **ы-** ნახევარხმოვნითაა წარმოდგენილი: **ა́ла** „თვალი“ **сы́ла** „ჩემი თვალი“, მაგრამ **ала́** „ძალი“, **ала́** „ჩემი ძალი“.

	მხ. რ.		მრ. რ.
I პირი	с(ы)- шәкәы „ჩემი წიგნი“	I პირი	ха- шәкәы „ჩვენის წიგნი“
	у(ы)- шәкәы „შენი (მკ.) წიგნი“	II პირი	шәы- шәкәы „თქვენი წიგნი“
II პირი	н(ы)- шәкәы „შენი (ქ.) წიგნი“		
	и(ы)- шәкәы „მისი (მკ.) წიგნი“	III პირი	ры- шәкәы „მათი წიგნი“
III პირი	л(ы)- шәкәы „მისი (ქ.) წიგნი“		
	а- шәкәы „მისი (არაგ./ ნივთ.) წიგნი“		

6. გარდაქცევითობის კატეგორია

არსებით სახელთა **გარდაქცევითობის** ფორმები ასრულებს ქართული ენის ვითარებითი ბრუნვის ფუნქციას, თუმცა ბრუნვა არ არის. იგი იწარმოება ზოგადობის **a-** პრეფიქსის გარეშე წარმოდგენილ ფუძეზე **-с** სუფიქსის დართვით: **а-ха́ца** „მამაკაცი“, **ха́ца-с** „მამაკაცად“, **а-нә́ар** „იარალი“, **нә́ар-с** „იარაღად“, **ау́а** „ვალი“, **у́а-с** „ვალად“.

7. ინსტრუმენტალისის კატეგორია

ინსტრუმენტალისი იწარმოება სახელის ზოგადობის **a-** პრეფიქსამოცილებულ ფორმაზე **-ла** სუფიქსის დართვით. ეს ფორმა ქართულად ვითარებითი ბრუნვით გადმოიცემა: **а-напы́** „ხელი“, **напы́-ла** „ხელით“, **ашәапы́** „ფეხი“, **шәапы́-ла** „ფეხით“, **а-еы́** „ცხენი“, **еы́-ла** „ცხენით“.

მრავლობით რიცხვში მდგარ სახელებთან **-ла** „დამოუკიდებელ ფუძედ“ იქცევა და დაირთავს მრავლობითი რიცხვის კუთვნილებით **ры-** პრეფიქსს, ხოლო არსებითი სახელი წარმოდგენილია მრავლობით-

თი რიცხვის ფორმით: **анап-кэа ры-ла** „ხელებით“, **ашап-кэа р-ыла** „ფეხებით“, **ае-кэа ры-ла** „ცხენებით“.

ასევე ფორმდება -**ла** ელემენტი ნაცვალსახელებთან და საკუთარ სახელებთან ერთად ხმარებისას: **сарá сы-ла** „ჩემით“, **уарá уы-ла** „შენით“ (მკ.), **Алиас ны-ла** „ალიასის მეშვეობით“.

8. უქონლობის კატეგორია

უქონლობას გამოხატავს -**да** სუფიქსი, რომელიც სახელის ფუძეს დაერთვის: **ахы** „თავი“, **хы-да** „უთავო“, **аеы** „ცხენი“ **еыда** „უცხენო“, **аоны** „სახლი“, **оны-да** „უსახლო“.

უქონლობის კატეგორიის წარმოებისას, ისევე როგორც ინსტრუმენტალისის კატეგორიაში, სახელს ზოგადობა/განსაზღვრულობის **а-**პრეფიქსი ჩამოსცილდება და მხოლოდ ამის შემდეგ ფორმდება -**да** უქონლობის სუფიქსით. ამგვარ ფორმებს აფხაზურში ზმნიზედური მნიშვნელობაც აქვს.

9. არსებით სახელთა სიტყვაწარმოება

აფხაზურში გვხვდება **ოდენფუძიანი, კომპოზიციით მიღებული** და **აფიქსაციით ნაწარმოები** არსებითი სახელები.

ოდენფუძიანია: **азы** „წყალი“, **ахы** „თავი“, **ацәа** „ვამლი“ და სხვ.

კომპოზიციით (ფუძეთა შეერთებით) მიღებული არსებითი სახელები აფხაზურში მრავლადაა. გვხვდება ორ, სამ და მეტკომპონენტია-ნი კომპოზიტები.

1) ორკომპონენტია-ნი კომპოზიტებია: **абнакәыты** „ხოხობი“ **áбна** „ტყე“, **акәты** „ქათამი“, **ацәымц** „კრაზანა“, **áцә** „ხარი“, **áмц** „ბუზი“, **амцáнз** „ალი“, **áмц** „ცეცხლი“, **áнз** „ენა“.

ეს სახელები შედგება ორი არსებითი სახელისაგან, ამასთან წინამავალი არსებითი სახელი მიმართებითი ზედსართავის ფუნქციით გვევლინება, ამიტომაც წინ უძღვის საზღვრულს, გამოდის მსაზღვრელად.

2) ორკომპონენტია-ნი კომპოზიტები, რომლებიც შედგება არსებითი და ზედსართავი სახელების ფუძეებისაგან: **ауацәаңш** „წითური კაცი“, **ауафы** „კაცი, ადამიანი“, **áңш** <**акáңш** „წითური“, **аеейкәа** „შავი ცხენი“, **аеы** „ცხენი“, **аи́кәа** „შავი, **жәрацәгъá** „სიბერე ცუდი“, **ажәрá** „სიბერე“, **áцәга** „ცუდი“.

3) ორკომპონენტია-ნი კომპოზიტები, რომლებიც შედგება ორი არსებითი სახელისაგან და დაკავშირებულია ერთიმეორესთან **и-** კავში-

რით: **აҕеицы́ка** „პურ-მარილი“, **ача́** „პური“, **ацы́ка** „მარილი“, **ацәейж** „სხეული“, **ацә́** „კანი“, **ажьы́** „ხორცი“.

4) ორკომპონენტის კომპოზიტები, რომლებიც შედგება რიცხვითი სახელის ფუძისა და არსებითი სახელისაგან: **а-оы-маа** „არფა“ **о́ბ** „ორი“, **ама́** „ხელი“.

5) ორკომპონენტის კომპოზიტები, რომლებიც შედგება სახელური ძირისა და ზმნური ძირისაგან. **ажәапҭќ** „ანდაზა“, **ажә́** „სიტყვა“, **апҭка-ра́** „გაჭრა“, **амрагы́лара** „აღმოსავლეთი“, **ámра** „მზე“, **агы́лара** „ადგომა“.

6) სამკომპონენტის კომპოზიტები, რომლებიც შედგება სახელური და ზმნური ფუძეებისაგან: **абы́зкатаҭа** „ობობას ქსელი“, **абы́з** „ენა“, **акáта** „ბადე“, **ахáра** „ქსოვა“, **лахьы́нцәҭгьа** „უბედური“. **ала́хь** „შუბლი“, **а-нца-ра́** „დაწერა“, **áцә́гьа** „ცუდი“.

7) ოთხკომპონენტის კომპოზიტები, რომლებიც შედგება სახელური და ზმნური ფუძეებისაგან. **амышьхәы́лц** „იდაყვი“, **а-ма-пы́** || **а-на-пы́** „ხელი“, **а-шьа-пы́** „ფეხი“, **ахә́** „მოღუნული“, **á-лц-ра** „გამოდრომა“, **аеуапцáршә** „საოფლე, თოქალთო“, **аеы́** „ცხენი“, **а-уапá** „ნაბადი“, **пá** „ქვეშ“, **а-пá-ршә-ра** „ქვეშ დაგება“.

კომპოზიციის (თხზვის) დროს ზოგადობის **а-** პრეფიქსი დაერთვის მხოლოდ ახალი, რთული სიტყვის (კომპოზიტის) პირველ რთულ წევრ ფუძეს.

ავიქსაცია ავხაზურში პროდუქტიულია. ავიქსთა ერთი ნაწილის მნიშვნელობა გამჭვირვალეა, ისინი პრაქტიკულად ნახევარავიქსებს წარმოადგენენ, ზოგი ავიქსის წარმომავლობა კი საგანგებოდაა საკვლევი:

ა) განყენებულ ცნებათა (აბსტრაქტული სახელების) მაწარმოებელი **-ра** სუფიქსი: **ахапá-ра** „ვაჟკაცობა“, **апҭсарá** „ავხაზობა“

ბ) პროფესიის, მოქმედის აღმნიშვნელი **-оы** სუფიქსი, რომელიც ადამიანის აღმნიშვნელ ძირს ემთხვევა: **арца-оы́** „მასწავლებელი“, **апаоы́** „მოსწავლე“, **азса-оы́** „მოცურავე“...

გ) თვისების, ჩვევის, მანერის ან ხერხის აღმნიშვნელი **-шьá** სუფიქსი: **ауаоы-шьá** „ადამიანობა“, **аказ-шьá** „თვისება, ხასიათი“, **азса-шьá** „ცურვის ხერხი“...

დ) სამოქმედო საგნის ან დანიშნულების **-тә** სუფიქსი, რომელიც ემთხვევა **а-тә** „საკუთრება“ სიტყვის ძირს: **аусы́-тә** „სამუშაო, გასაკეთებელი რამ“, **афá-тә** „საჭმელი“, **аитагá-тә** „სათარგმნი“

ე) მოქმედების იარაღის აღმნიშვნელი **-га** სუფიქსი: **ахыс-га** „სასროლი (იარაღი)“, **ажы́-га** „ბარი“, **арцá-га** „სახელმძღვანელო“

ვ) კნინობით-ალერსობითი სახელების -**ჯა** სუფიქსი, რომელიც უკავშირდება **აჯა** „ბებერი, ძველი“ სიტყვის ფუძეს: **атакаа-жа** „დედაბერი“, **алыга-жа** „ბერიკაცი“, **агаза-жа** „ბრიყვი, სულელი“

ზ) ფამილარული მიმართვის -**хент** სუფიქსი, რომელიც მხოლოდ ადამიანის საკუთარ სახელებს დაერთვის: **манча-хент** „ჩემო მანჩა“

თ) ნაშიერთა ან მცირე ზომის საგანთა მაწარმოებელი (დომინუტივის) -**с** სუფიქსი: **асы-с** „ბატკანი“, **азы-с** „თიკანი“, **ахэы-с** „ხბო“

ი) ერთეულის, ცალის აღმნიშვნელი -**к** სუფიქსი, რომელიც განუსაზღვრელობასაც გამოხატავს: **эы-к** „ერთი ცხენი“, **шэкэы-к** „ერთი წიგნი“ **хэх-к** „ერთი ქვა“

კ) ერთეულის ცალის აღმნიშვნელი -**ц** სუფიქსი: **ахапы-ц** „ცალი კბილი“, **аңы-ц** „ცალი ფოთოლი“, **ашхы-ц** „ერთი ფუტკარი“.

ლ) სიმცირის აღმნიშვნელი -**ба** სუფიქსი, რომელიც სიმცირისავე აღმნიშვნელ -**с** || > **з** სუფიქსს მოსდევს: **ала-с-ба** „ლეკვი“, **ары-з-ба** „ჭაბუკი“, **аңхэы-с** „ქალიშვილი“...

მ) ეთნონიმთა, ტომის სახელთა ან სადაურობის მაწარმოებელი -**оа**, სუფიქსი, რომელიც ემთხვევა ადამიანის სადაურობის აღმნიშვნელ -**оа** ძირს: **аңсы-уа** „აფხაზი“, **акырт-уа** „ქართველი“, **агыр-уа** „მეგრელი“...

ნ) გვარსახელთა მაწარმოებლად თავდაპირველად **а-ңа** „ვაჟი, ძე“ სიტყვის კუთვნილების პრეფიქსიანი **и-ңа** „მისი (მკ.) ძე“ ფორმა დაერთვოდა ძირითად სახელს. ეს წარმოება რამდენიმე გვარსახელს დღესაც აქვს: **Инал-иңа** „ინალის ძე“, **Дадал-иңа** „დადალის ძე“. შემდგომში **иңа** ელემენტი შეერწყა წინამავალ საკუთარ სახელებს, დაიკარგა კუთვნილების **и**- პრეფიქსი, ხოლო **ң**- თანხმოვანი გამჟღერდა. ამ გზით მივიღეთ -**ба** სუფიქსი, რომელიც აფხაზურ გვარსახელთა უმრავლესობას აწარმოებს. **Кыс-ба**, **Цэыц-ба**, **Шынкэ-ба**... თუ -**ба** სუფიქსიან გვარს მოსდევს ამ გვარის მამაკაცის სახელი, მაშინ -**ба** სუფიქსი უჩინარდება:

ქალის აღნიშვნისას -**ба** სუფიქსის ნაცვლად -**ңха** „ასული“ ფუძე ემატება გვარსახელის ძირითად ნაწილს: **Кэасы-ңха**, **Цэыц-ңха**...

აფხაზური წარმოშობის რამდენიმე გვარს აწარმოებს კრებითობის -**аа** სუფიქსიც: **Ашэац-аа**, **Бармыш-аа**, **Абгац-аа**... სხვა შემთხვევაში ორი **а** ხმოვნით გადმოიცემა ქართველური წარმოშობის გვარსახელები, რომლებიც ქართულ სალიტერატურო ენაში -**ва** დაბოლოებით გვხვდება: **Читанаа** < ჭითანავა, **Сичинаа** < სიჭინავა...

ო) ადგილის აღმნიშვნელი -**та** სუფიქსი: **агэ-та** „შუა ადგილი, შუაგული“, **агэар-та** „ქართა, საქონლის სადგომი“, **Бзың-та** „ბზიფის ხეობა“.

პ) ადგილის აღმნიშვნელია აგრეთვე რთული -**р-та**, -**с-та**, **т-ра** სუფიქსები: **аус-урта** „სამუშაო ადგილი“, **ацэарта** „საწოლი“ **аңхэа-рта** „სამკითხველო“

ჟ) ტოპონიმთა მაწარმოებელი **-рыпш** სუფიქსი, რომლის **-р** თანხმოვანი შესაძლოა კუთვნილების პრეფიქსი იყოს, ხოლო **-пш** ელემენტის წარმოშობა გაურკვეველია: **Дә-рыпш** „დურიფში“, **Цанд-рыпш** „ცანდრიფში“... ტოპონიმებს აწარმოებს აგრეთვე რთული **-р-хәа** „მათი გორა, მათი ბორცვი“ ნახევარსუფიქსი: **Цы-рхәа** „ჯირხვა“, **Блабы-рхәа** „ბლაბურხვა“... ორიოდე ტოპონიმში დასტურდება აგრეთვე **-ын||-н** სუფიქსი: **Апс-нын** „აფხაზეთი“, **Агыр-нын** „სამეგრელო“, **Бзып-ын** „ბზიფის აფხაზეთი“.

რ) ნაშრომის, ნაკეთობის აღმნიშვნელი **-мта** სუფიქსი: **афы-мта** „ნაწერი, თხზულება“, **аусу-мта** „ნაშრომი“, **акаца-мта** „ნაკეთობა“

ს) მამრობითი სქესის ცხოველ-ფრინველთა აღმნიშვნელი **-н** ნახევარსუფიქსი: **арна-н** „მამალი“, **акәтә-н** „კვერცი“ სიტყვაშიც.

ტ) სნეულების აღმნიშვნელი **-хь** ნახევარსუფიქსი, რომელიც **ахьаа** „ტკივილი“ სიტყვის ძირს უკავშირდება: **ахь-хь** „თავის ტკივილი, შაკიკი“, **амгәа-хьаа** „მუცლის ტკივილი“, **агәы-хь** „გულის ტკივილი“

უ) ვაზის აღმნიშვნელი ნახევარსუფიქსი **-жь**, რომელიც **ажь** „ყურძენი“ სიტყვას უკავშირდება, **ахәыхәы-жь** „მტრედყურძენა“ **азны-жь** „ზამთრის ყურძენი“, **азы-жь** „წყალყურძენი“.

ნაცვალსახელი

ნაცვალსახელს განსაკუთრებული მნიშვნელობა ენიჭება აფხაზურ ენაში. ნაცვალსახელის მეშვეობით გამოიხატება აფხაზურში ე. წ. სახელთა კუთვნილებითი კატეგორია.

როგორც ზემოთ აღვნიშნეთ, აფხაზურში არ არის ნათესაობითი ბრუნვა და საერთოდ ბრუნვები. ის, რაც სხვა ენებში გამოიხატება ნათესაობით ბრუნვაში დასმული სახელით (ე. ი. კუთვნილება) აფხაზურში გამოიხატება კუთვნილებითი შინაარსის მქონე პრეფიქსებით, ანუ პირის ნაცვალსახელებიდან მომდინარე ფორმანტებით.

კლასოვან-პიროვანი ნაცვალსახელი და კუთვნილებითი ნაცვალსახელის შინაარსის გამოხატვა

მხ. რ.																
I პ.	сара	–	„მე“	–	с(ы)											
II პ.	<table border="0"> <tr> <td rowspan="2">}</td> <td>уара</td> <td>–</td> <td>„შენ“ (მკ.)</td> <td>–</td> <td>у(ы)</td> </tr> <tr> <td>бара</td> <td>–</td> <td>„შენ“ (ქ.)</td> <td>–</td> <td>б(ы)</td> </tr> </table>	}	уара	–	„შენ“ (მკ.)	–	у(ы)	бара	–	„შენ“ (ქ.)	–	б(ы)				
			}	уара	–	„შენ“ (მკ.)	–	у(ы)								
бара	–	„შენ“ (ქ.)		–	б(ы)											
III პ.	иара	–	„ის“ (მკ.)	–	и(ы)											

ლარა	–	„ის“ (ქ.)	–	ლ(ы)
იარა	–	„ის“ (ნ., არაგ.)	–	ა

მრ. რ.

I პ. **хара** – „ჩვენ“ **х(а)**

II პ. **шәара** – „თქვენ“ **шә(ы)**

III პ. **дара** – „ისინი“ **р(ы)**

ყველა კლასოვან-პიროვანი ნაცვალსახელი შეიძლება გამოყენებული იყოს უფრო მარტივი ფორმითაც, **ра**-ს გარეშე: **са** „მე“, **ya** „შენ“ (მკ.), **ба** „შენ“ (ქ.), **иа** „ის“ (მკ. და არაგ.) **ла** „ის“ (ქ.), **ха** „ჩვენ“, **шәа** „თქვენ“, **да** „ისინი“...

მრავლობითი რიცხვის **хара** „ჩვენ“ და **шәара** „თქვენ“ ნაცვალსახელების გვერდით გამოიყენება **харт** „ჩვენ“ და **шәарт** „თქვენ“.

„აფხაზური ენის გრამატიკაში“ (ნაწილი დამუშავებულია ხ. ბლაჟბას მიერ) მითითებულია, რომ **хара**-ს აქვს ინკლუზიური მნიშვნელობა: მოსაუბრე რთავს „ჩვენ“-ში მსმენელსაც, ხოლო ექსკლუზიური მნიშვნელობა, რომელიც მსმენელს გამორიცხავს, მიიღება პირის **хара** „ჩვენ“ ნაცვალსახელზე **-т** (**хар-т**) სუფიქსის დართვით (შდრ. აბაზ. **харабарат** „ჩვენ შენ გარეშე“. ანალოგიურად იწარმოება მეორე პირის ფორმა **шәара** „თქვენ“, **шәар-т** (შდრ. აბაზ. **шәарабарат** „თქვენ ჩემ გარეშე“ (აფხაზური ენის გრამატიკა 1968: 35).

ქართული – „სტუდენტის ხელი“ აფხაზურში იქნება **астудент – инапы...** ქართულის ნათესაობითი ბრუნვის შესაბამისი სუფიქსი მიერთვის არა მსაზღვრელს, არამედ საზღვრულს პრეფიქსად:

ქართ. ქალიშვილ-ის ხელი **აფხაზ.** **аҟаџ л-напы**

თუ სიტყვაში მახვილი მოდის ზოგადობის **а**- პრეფიქსზე, მაშინ კუთვნილებითი პრეფიქსები **ы**-თია წარმოდგენილი:

áла – **сыла** „ჩემი თვალი“

ала́ – **сла́** „ჩემი ძაღლი“

მაგ.: **сара́ с-а́н и-напы́** „მამაჩემის ხელი“

сара́ с-а́н л-шьапы́ „დედაჩემის ფეხი“

уара́ у-џыза и-хы́ „შენი (მკ.) ამხანაგის თავი“

ასე მიიღება კლასოვან-პიროვან ნაცვალსახელთაგან კუთვნილებების შინაარსის მქონე ნაცვალსახელური პრეფიქსები აფხაზურში.

აფხაზურში დამოუკიდებელი მნიშვნელობის კუთვნილებითი ნაცვალსახელების უქონლობა ჩანაცვლებულია პირ-კლასის ნაცვალსახელთაგან მომდინარე ე. წ. „ი“-ს რიგის პრეფიქსებით (იხ. ზემოთ).

ნაცვალსახელური კუთვნილებითი პრეფიქსები ემთხვევა შესაბამის კლასოვან-პიროვან ნაცვალსახელთა თავკიდურ ელემენტებს, გარდა ორი შემთხვევისა:

მესამე პირის მხოლოებითი რიცხვის კუთვნილებითი **a-** პრეფიქსი განსხვავდება ნივთთა (არაგონიერთა) კლასის მესამე პირის **нара** „ის“ კლასოვან-პიროვანი ნაცვალსახელის **на-** ძირისაგან. ეს **a-** პრეფიქსი იკარგება სინტაგმიდან, თუ საზღვრული სიტყვის წინ უშუალოდ დგას ამ ნიშნით გადმოსაცემი მსაზღვრელი.

მრავლობითი რიცხვის III პირის კუთვნილებითი **p-** ნიშანი, რომელიც არ ემთხვევა შესაბამისი **дара** „ისინი“ ნაცვალსახელის თავკიდურ ელემენტ **д-ს**.

გამოთქმულია მოსაზრება, რომ **дара** „ისინი“ უნდა მომდინარეობდეს „**рара**“-დან და დისიმილაციის საფუძველზეა **p-** მიღებული. ამის საილუსტრაციოდ მოყვანილია **и-д-рашәит //и-р-рашәит** „ისინი მარგლავენ“.

ამრიგად პირველადი უნდა ყოფილიყო არა **дара**, არამედ **рара** (აფხ. ენის გრამატიკა 1968: 34).

ქ. ლომთათიძე კი ფიქრობს, რომ III პირის მრავლობითის ნიშანი **д-** უნდა ყოფილიყო ისტორიულად და არა **p-** იგი **д-** უნდა მომდინარეობდესო **дара** ნაცვალსახელისაგან (ლომთათიძე 1945).

ამრიგად, სახელურ სინტაგმაში აფხაზურში ასეთ შემთხვევებში დამატებით კლასოვან-პიროვანი ნაცვალსახელიც ან მკუთვნელის აღმნიშვნელი სიტყვაც უნდა იყოს გამოყენებული: **ла(ра)||апхәыс лыцкы капшыуп** „მისი ქალის კაბა წითელია“... ამ დროს ნაცვალსახელი შეიძლება წარმოდგენილი იყოს როგორც სრული, ისე მარტივი სახითაც (გვანცელაძე 2003: 60).

აფხაზურში კუთვნილებითი ნაცვალსახელის როლში ხშირად გვევლინება კუთვნილებითი ნაცვალსახელური პრეფიქსებით გაფორმებული **а-тәы** „კუთვნილება, საკუთრება“ ან **а-хатәы** „თავისი, პირადი“ ფუძეები, რომელთა ამოსავალი მნიშვნელობა დაჩრდილულია.

са(ра) – стәы „ჩემი კუთვნილი“

иа(ра) – итәы „შენი (მკ.) კუთვნილი“ და ა. შ.

ха(ра) х-тәы „ჩვენი კუთვნილი“

шаа(ра) шә-тәы „თქვენი კუთვნილი“

ჩვენებითი ნაცვალსახელი

ჩვენებითი ნაცვალსახელი აღნიშნავს მოსაუბრესთან ახლოს ან შორს მყოფობას. ჩვენებითი ნაცვალსახელიც შეიძლება შეგვხვდეს სრული ან შემოკლებული სახით:

მოსაუბრესთან ახლოს მყოფი: **აბრი//არი** „ეს“, **აბართ//ართ** „ესენი“.

მოსაუბრესთან მოშორებით მყოფი, ხილული: **აბნი ანი** „ეგ, ის“, **აბანტ ანტ** „ეგენი, ისინი“.

მოსაუბრესთან შორს მყოფი და უკვე ნაცნობი: ...**უბრი//უი** „ის, იგი“, **უბართ ურტ** „ისინი“.

ჩამოთვლილი ნაცვალსახელები ხშირად ენაცვლება III პირის კლასოვან-პიროვან ნაცვალსახელებს. შესიტყვებაში ყველა ჩვენებითი ნაცვალსახელი მსაზღვრელია და წინ უძღვის საზღვრულს. მაგ.: **აბრი//არი აფნი** „ეს სახლი“, **აბნი//ანი აფნი** „ეგ სახლი“, **უბრი აფნი** „ის სახლი“, **აბართ//ართ აფიკაა** „ეს სახლები“, **აბანტ//ანტ აფიკაა** „ეგ სახლები“, **უბართ//ურტ აფიკაა** „ის სახლები“ (გვანცელაძე 2003: 59).

კითხვითი ნაცვალსახელის შინაარსის გამოხატვა

დამოუკიდებელი კითხვითი ნაცვალსახელი აფხაზურს არ გააჩნია. ამ მნშვნელობით აფხაზური იყენებს **ნა** ძირს, „ნ“-ს რიგის კლასოვან-პიროვანი ნაცვალსახელური წარმოშობის პრეფიქსებით გაფორმებულს:

სარბან სარა? „მე ვინ, რომელი ვარ?“

უარბან უარა? „შენ (მკ.) ვინ, რომელი ხარ?“

ბარბან ბარა? „შენ (ქ.) ვინ, რომელი ხარ?“

დარბან? { **იარა?**
ლარა? „ის (ადამ.) ვინ, რომელია?“

იარბან იარა? „ის (ნ., არაგ.) რა, რომელია?“

ხარბან ხარა? „ჩვენ ვინ, რომელი ვართ?“

შაარბან შაარა? „თქვენ ვინ, რომელი ხართ?“

იარბან დარა? „ისინი ვინ, რომელი არიან?“

იგივე **-ნა** ძირია კითხვით სიტყვაში **იზნან?** „რატომ“, „რისთვის“, ეს ძირი ნაწილაკად ჩართვის დროსაც გვხვდება.

კითხვით ნაცვალსახელებში დიფერენცირებულია ადამიანისა და ნივთის (არაგონიერთა) კატეგორიები, **дарбан?** „ვინ?“ (ადამიანი) და **иарбан?** „რა?“ (ნივთი, არაგონ.).

„ვინ“ ნაცვალსახელის მნიშვნელობის გადმოსაცემად გამოიყენება ადამიანის კლასის კითხვითი -**да < дарбан?** „იგი (ადამ.) რომელი, ვინ (არის)?“ სუფიქსით ნაწარმოები ფორმები:

сара сызус(та)да? „მე ვინ ვარ?“
уара узус(та)да? „შენ (მკ.) ვინ ხარ?“
бара бзус(та)да? „შენ (ქ.) ვინ ხარ? და ა. შ.

კითხვით-კუთვნილებითი „ვისი?“ ნაცვალსახელის მნიშვნელობა აფხაზურში გადმოიცემა საკუთრების აღმნიშვნელ **тәы** ძირზე ადამიანის კლასის კითხვითი -**да** სუფიქსის დართვით:

сыз(тәы)да? „მე ვისი ვარ?“
уз(тәы)да? „შენ (მკ.) ვისი ხარ?“
быз(тәы)да? „შენ (ქ.) ვისი ხარ?“ და ა. შ.

„ვინ?“ და „რა?“ ნაცვალსახელთა მნიშვნელობით იხმარება აგრეთვე დამხმარე **акәзаара** „ყოფნა“ ზმნის კითხვითი კილოს ფორმები:

сара сзакәы(зе)и? „მე ვინ, რა ვარ?“
уара узакәы(зе)и? „შენ (მკ.) ვინ, რა ხარ?“
бара бзакә(зе)и? „შენ (ქ.) ვინ, რა ხარ?“ და ა. შ.

განსაზღვრებითი ნაცვალსახელი

განსაზღვრებითი ნაცვალსახელება: **а-хата** „თვით, თვითონ“, რომელიც იცვლება კლასებისა და პირის მიხედვით:

с-хата „მე თვითონ“
у-хата „შენ (მკ.) თვითონ“
б-хата „შენ (ქ.) თვითონ“ და ა. შ.

дасу/доусы „ყოველი“, **рызагы** „ყველა“, **иззыгы** „ყველა“, **аеа /даеа** „სხვა“, **егы** „სხვა, მეორე“...

განუსაზღვრელობითი ნაცვალსახელი

განუსაზღვრელობითი ნაცვალსახელება: **акы** „რადაც, რამე“ (არაგონიერთა კლასის რიცხვით სახელთაგან „ერთი“ მომდინარე), **азы** „ვიდაც, ვინმე (გონიერთა კლასის „ერთი“ რიცხვითი სახელისაგან მომდინარე), **акыр** „რამე; რამდენიმე“, **зыр** „ვინმე, ვიდაც, **пытәк**

„რამდენიმე“ (არაგ.) **пѣтык** „რამდენიმე“ (აღამ.), **поуқы/ шьоуқы** „ზოგი, ვინმე“ (გვანცელაძე 2003: 61-63).

ზედსართავი სახელი

აფხაზურ ენაში ზედსართავი სახელი მეტყველების ნაწილთა შორის გამოყოფილია როგორც სემანტიკურ-გრამატიკული კატეგორია, რომელსაც არსებითი სახელის დამახასიათებელი ნიშნებიც აქვს. ესენია ზოგადობის პრეფიქსი **а-**, განუსაზღვრელობის **-к** სუფიქსი, მრავლობითობის **-кәа** სუფიქსი, გარდაქვევითობის **с** სუფიქსი...

მაგ.: а-капш	„წითელი“ (ზოგადი ფორმა)
капшы-к	„რომელიღაც წითელი (განუსაზღვრელი ფორმა)
капш-кәа	„წითლები“
капшы-с	„წითლ(ად)“...

ზედსართავი სახელი არის ვითარებითი და მიმართებითი. ატრიბუტულ სინტაგმაში ვითარებითი ზედსართავით გამოხატული მსაზღვრელი მოსდევს საზღვრულს: **асы шкәақәа** „თოვლი თეთრი“, **аеы дыу ...** „ცხენი დიდი“ და სხვ.

მრავლობით რიცხვში ნივთთა (არაგონიერთა) კატეგორიაში მრავლობითობის **-кәа** სუფიქსით ფორმდება მსაზღვრელი: **аеы дыу** „დიდი ცხენი“, **аеы дүкәа** „დიდი ცხენები“.

ადამიანის კლასში (გონიერთა კატეგორიაში) კი ადგილი აქვს სხვაობას: ადამიანთა კატეგორიის სახელს მრავლობითში ექნება თავისი **-цаа** სუფიქსი, ან რომელიმე სხვა სუფიქსი, მაგ.: კრებითობის **-ра, -аа...** ხოლო ვითარებითი ზედსართავით გამოხატულ მსაზღვრელს, რომელიც აგრეთვე მოსდევს საზღვრულს, თავისი, ნივთთა (არაგონიერთა) კატეგორიის **-кәа** სუფიქსი: **аха́цаа ды́кәа** „დიდი კაცები“, ზედმიწ.: „კაცები დიდები“... **аеы́цаа бзы́акәа** „ამხანაგები კარგები“ **ачкәы́нцаа хәы́чкәа** „ბიჭები პატარები“...

ვითარებითი ზედსართავი სახელის ხარისხის ფორმები

ვითარებით ზედსართავ სახელთა შედარებითი ხარისხის ფორმა იწარმოება აღწერით **-аиха** „მეტად“, **ацкыыс** „უფრო, ვიდრე“ დამოუ-

კიდებელ სიტყვათა კუთვნილებითი ფორმის დამატებით. ასეთ შემთხვევაში ზედსართავი სტატიკური ზმნის დაბოლოებას იღებს **ყი ახაца еиха дьун** „ის კაცი უფრო დიდა“, **არი чкэын иара ицкьыс бзиоун** „ეს ბიჭი იმაზე უფრო კარგია“...

ვითარებით ზედსართავ სახელთა აღმატებითი ხარისხის ფორმა იწარმოება ინტენსივობის **-за, -zza** სუფიქსებით: **ადუ** „დიდი“, **иду-zza** „უდიდესი“...

აღმატებითი ხარისხი აღწერთადაც გამოიხატება, ამისათვის გამოყენებულია **даара-за** „ძალიან“, **кырза** „ბევრად“ სიტყვები, რომლებიც დაერთვის სტატიკური ზმნის ფორმის მქონე ვითარებით ზედსართავს: **даара ипшзо-ун** „ძალზე მშვენიერია“ **кырза бзио-ун** „ძალიან კარგია“.

თვისების ინტენსიურობის გამომხატველია აგრეთვე ვითარებით ზედსართავ სახელებს დართული ხმაბადებითი, ფუძეგარკვევებული სიტყვა-სუფიქსები: **-кэакэара, -цацаара, -хахара, -шьшьыра...**, რომლებიც შესაძლოა **-за** სუფიქსითაც იყოს წარმოდგენილი: **ипшза-кэакэара** „ძალიან ლამაზი“, **икапш-какара-за** „ძალზე წითელი“...

ვითარებითი ზედსართავის ოდნაობით ხარისხს აწარმოებს **цэы-პრეფიქსი. а-цэы-капш** „მოწითალო“, **а-цэы-хэа** „მონაცრისფრო“...

მიმართებითი ზედსართავით გამოხატული მსაზღვრელი წინ უსწრებს საზღვრულს. ასეთი მსაზღვრელ-საზღვრული სუბსტანტიური სინტაგმაა.

მიმართებითი ზედსართავები ავხაზურში სხვა სახელთა ფუძისგანაც შეიძლება იყოს ნაწარმოები. კუთვნილებითობის **-тэы** სუფიქსით, რომელიც **а-тэы** „საკუთრება“ სიტყვიდან მომდინარეობს: **ахахэ-тэы аоны** „ქვის სახლი“, **амфьтэи гэара** „ხის ღობე“, **тагалантэи быць** „შემოდგომის ფოთოლი“...

რიცხვითი სახელი

ავხაზურში რიცხვითი სახელი არის რაოდენობითი, რიგობითი, კრებითი, მიახლოებითი, ჯერობის, ჯუფთობის...

რაოდენობითი რიცხვითი სახელი განასხვავებს კლას-კატეგორიას. ნივთის (არაგონიერთა) კლასის რაოდენობითი რიცხვითი სახელის ფუძეს, ორიდან მოყოლებული, ერთვის **-ნა** ან მისგან მომდინარე **-ნა** სუფიქსი, ადამიანის კლასში კი **ნა**-ს ნაცვლად გვაქვს **-ფы**, სამიდან მოყოლებული, რომელიც **ауафы** „ადამიანი“ სიტყვიდან მომდინარედ მიაჩნია ქ. ლომთათიძეს. ამასთან ზოგადობის **а**- პრეფიქსი რიცხვით სა-

ხელს ჩამომორდება. **-ფი** სუფიქსს შესაძლოა **-კ** განუსაზღვრელობის აფიქსიც დაერთოს **ხ-ფი(კ)** „სამი რომელიღაც ადამიანი“...და სხვ.

არაგონიერი, ნივთი	გონიერი, ადამიანი
აკყ „ერთი“	აჯყ
ფ-ნა „ორი“	ფი-ნა (-კ)
ხ-ნა „სამი“	ხ-ფი (-კ)
ნაშ-ნა „ოთხი“	ნაშ-ფი (-კ)
ნა-ნა „ხუთი“	ნა-ფი (-კ)
ფ-ნა „ექვსი“	ფ-ფი (-კ)
ნაშ-ნა „შვიდი“	ნაშ-ფი (-კ)
აა-ნა „რვა“	აა-ფი (-კ)
ნა-ნა „ცხრა“	ნა-ფი (-კ)
ნაა-ნა „ათი“	ნაა-ფი (-კ)

განსხვავებას ქმნის: „ერთი“ რიცხვითი სახელი არაგონიერთა კლასში **-აკყ**, ადამიანთა კლასში **აჯყ**.

„ორი“ არაგონიერთა კლასში **ფ-ნა**, ადამიანთა კლასში **ფი-ნა**; რიცხვი ორსავე შემთხვევაში არის **ფ** „ორი“, **-ნა** არაგონიერთა (ნივთის), ხოლო **-ნა** ადამიანთა კლასის ნიშანია.

ხ-ნა **ნა** მიღებულია **ნა**-საგან **ნ**-ს **ნა**-დ დაყრუების შედეგად **ხ**-ს მომდევნო პოზიციაში.

თერთმეტიდან მოყოლებული რაოდენობითი რიცხვითი სახელები იხმარება ნივთის (არაგონიერთა) კატეგორიის **-ნა** სუფიქსის გარეშე, ადამიანის (გონიერთა) კლასისათვის კი **-ფი** შენარჩუნებულია.

თერთმეტიდან რიცხვითი სახელი მიიღება ასე: **ნაა** „ათი“, რომელსაც ერთვის ან კავშირით **ნ**, ან უკავშიროდ ერთეულისავე (ათამდე) რიცხვითი სახელის ძირი **-ნა**-ს გარეშე.

არაგონიერთა ნივთთა კლასი	გონიერთა, ადამიანის კლასი
ნაა-ნა > ნაა „თერთმეტი“	ნაა-ნა-ფი(-კ)
ნაა-ნა „თორმეტი“	ნაა-ნა-ფი(-კ)
ნაა-ნა „ცამეტი“	ნაა-ნა-ფი(-კ)
ნაა-ნა-ნა „თოთხმეტი“	ნაა-ნა-ნა-ფი(-კ)
ნაა-ნა „თხუთმეტი“	ნაა-ნა-ფი(-კ)
ნაა-ნა „თექვსმეტი“	ნაა-ნა-ფი(-კ)
ნაა-ნა-ნა „ჩვიდმეტი“	ნაა-ნა-ნა-ფი(-კ)
ნაა-ნა „თვრამეტი“	ნაა-ნა-ფი(-კ)

ze-и-жә

„ცხრამეტი“

ze-и-жә-ფი(-к)

ოცის შემდგომ „ოცდაცხრამეტის“ ჩათვლით რიცხვითი სახელები იწარმოება შემდეგნაირად: აღებულია „ოცის“ აღმნიშვნელი **ფაჟჟა** ფუძე და ემატება რიცხვითი სახელები „ერთიდან“ „ცხრამეტამდე“. შუაში ჩაერთვის **и** კავშირი, რომელიც იწვევს **a > ei** ცვლილებას ნაწილობრივი ასიმილაციით და მიიღება:

არაგონიერთა, ნივთთა კლასი

ფაჟჟა(ე)и акы	„ოცდაერთი“
ფაჟჟა(ე)и ფბა	„ოცდაორი“
ფაჟჟა(ე)и хџа	„ოცდასამი“
ფაჟჟა(ე)и пџшьба	„ოცდაოთხი“
ფაჟჟა(ე)и хәба	„ოცდახუთი“
ფაჟჟა(ე)и фბა	„ოცდექვსი“
ფაჟჟა(ე)и бџьба	„ოცდაშვიდი“
ფაჟჟა(ე)и аабა	„ოცდარვა“
ფაჟჟა(ე)и жәба	„ოცდაცხრა“
ფაჟჟა(ე)и жәაба	„ოცდაათი“
ფაჟჟა(ე)и жәениза	„ოცდათერთმეტი“
ფაჟჟა(ე)и жәაფა	„ოცდათორმეტი“
ფაჟჟა(ე)и жәаха	„ოცდაცამეტი“
ფაჟჟა(ე)и жәипџш	„ოცდათოთხმეტი“
ფაჟჟა(ე)и жәохә	„ოცდათხუთმეტი“ და ა. შ.

გონიერთა, ადამიანის კლასი

ფაჟჟა(ე)и азәы	„ოცდაერთი“
ფაჟჟა(ე)и ფыжә(ე)и ფыца	„ოცდაორი“
ფაჟჟა(ე)и хфы(-к)	„ოცდასამი“
ფაჟჟა(ე)и пџшфы(-к)	„ოცდაოთხი“
ფაჟჟა(ე)и хәфы(-к)	„ოცდახუთი“

ოცეულთა სახელების წარმოება შემდეგნაირია: „ორმოცს“ აღნიშნავს **ფი-и-ფაჟჟა** რიცხვითი სახელი (არაგონიერთა, ნივთთა კლასი) ან **ფი-и-ფაჟჟა-ფი(к)** (გონიერთა, ადამიანთა კლასი), „სამოცს“ აღნიშნავს **ხი-и-ფაჟჟა**, „ოთხმოცს“ **пџшы-и-ფაჟჟა...** და ა. შ. ანუ სიტყვასიტყვით: „ორჯერ ოცი“, „ოთხჯერ ოცი“ და სხვ. **-и** თანხმომავანი აღნიშნავს ჯერობას.

ასეულებს აფხაზურში ასეთი წარმოება აქვს: **шәкы** „100“ **шәкыакы** „ას ერთი“, **шышә** „ორასი“, **хышә** „სამასი“, **жәшә** „ცხრაასი“ და მისთ.

зыкъы „ათასი“, **зыкъышы(к)** „ათასი ადამიანი“ (გონიერთა, ადამიანთა კლასი)

ათასეულებს შორის თვლა ისევე გრძელდება, როგორც ასეულებს შორის.

რიგობითი რიცხვითი სახელი რაოდენობით რიცხვით სახელზე **а-** პრეფიქსის და დანიშნულების **-тәи** სუფიქსის დართვით მიიღება. **а-ошә-тәи** „მეორე“, **а-хпә-тәи** „მესამე“ და ა.შ.

რიგობით რიცხვით სახელებში გამოიყენება **-шә** სუფიქსიანი რაოდენობითი რიცხვითი სახელი.

პირველისათვის გამოიყენება **апхьа** „წინ, წინა“ ზმნიზედა, რომელსაც დანიშნულების **-тәи** სუფიქსი დაერთვის: **апхьа-тәи** „პირველი“, ან **р-апхьа-тәи** „მათგან უპირველესი“, სადაც **р-** III პირის მრავლობითობის ნიშანია. ზედმიწევნით: „მათგან უპირველესი“...

წილობითი რიცხვითი სახელი აღწერთად გადმოიცემა: **ошырашаны хәтак** „ერთი მეორედი“, ზედმიწევნით: „ორგან გაყოფილი ერთი ნაწილი“ და სხვ.

თუ წილადის მრიცხველი „ერთია“, მაშინ მნიშვნელის როლში მყოფ რაოდენობით რიცხვით სახელს ერთვის **р-ак** „მათგან ერთი, ერთი მათგანი“ **хпә-р-ак** „ერთი მესამედი“, **пшшә-р-ак** „ერთი მეოთხედი“... „ნახევარს“ აღნიშნავს სიტყვა **аңжа: аңә аңжа** „ვამლის ნახევარი“.

კრებითი რიცხვითი სახელი იწარმოება რაოდენობით სახელზე **а-** პრეფიქსის დართვით **а-хәшә** „ხუთივე“, **а-жәшә** „ათივე“. ასევე **а-** პრეფიქსისა და **-гьы** „ც“ ნაწილაკის დართვით: **а-хәшә-гьы** „ხუთივე“, **а-жәшә-гьы** „ათივე“...

მიახლოებითი რიცხვითი სახელი მიიღება რაოდენობით რიცხვით სახელზე **акара** „ტოლი, ოდენი“ სიტყვისაგან მომდინარე **-ка** სუფიქსის დართვით: **ошә-ка** „ორიოდე რამ“, **ошыа-ка** „ორიოდე ვინმე“; ან ჩამოთვლით: **ошә-хпә** „ორი-სამი რამე“, **ошыа-хшык** „ორი-სამი ვინმე“.

ჯერობის რიცხვითი სახელი რაოდენობით რიცხვით სახელზე რთული **-н-тә** სუფიქსის დართვით იწარმოება, რომელშიც **-н** ჯერობის სუფიქსია, **-тә** კი დანიშნულების: **оы-н-тә** „ორჯერ“, **хы-н-тә** „სამჯერ“ და ა. შ.

„ერთი“ რიცხვითი სახელისაგან ჯერობის რიცხვითის მისაღებად **зә** „ერთი რიცხვითი სახელის 3 ელემენტს ერთვის **-ны-к** სუფიქსები და ვიღებთ **з-ны-к** „ერთხელ“ შინაარსს.

ჯუფთობის სახელები იწარმოება ფუძის გაორკეცებით: **ак-ака** „თითო-თითო რამე“, **ონა-ონა** „ორ-ორი რამე“, **оыца-оыца** „ორ-ორი ვინ-მე“, **акакала** „თითო-თითოდ“ (არაგონ, ნივთის შესახებ) **азаазаала** „თითო-თითოდ“ (გონიერის, ადამიანის შესახებ) **-ала** სუფიქსი, სავარაუდოდ, ინსტრუმენტალისის მაწარმოებელი უნდა იყოს.

ზ მ ნ ა

აფხაზური ზმნა მორფოლოგიურ კატეგორიათა სიუხვით გამოირჩევა. ამ ენას არ გააჩნია ბრუნების სისტემა, ამიტომ ის, რაც სხვა ენებში სახელის ბრუნვათა მეშვეობით აისახება, აფხაზურში ზმნის საშუალებით გადმოიცემა.

მასდარი

მასდარი აფხაზურში ზმნის საწყისი ფორმაა, რომელსაც **a-** თავსართი და **-pa** ბოლოსართი აწარმოებს.

ერთმანეთისაგან განსხვავდება დინამიკური და სტატიკური ზმნის მასდარი.

დინამიკური ზმნის მასდარი ზემოთ აღნიშნული **a-** პრეფიქსისა და **-pa** სუფიქსის მეშვეობით იწარმოება **a-каца-ра** „კეთება“, **a-та-ра** „მიცემა“, **a-п-ар-а** „სწავლა“...

სტატიკური ზმნის მასდარს დაერთვის **-заа** ე. წ. მდგომარეობის ხანგრძლივობის, დიურატიულობის აღმნიშვნელი სუფიქსი.

a-ма-заа-ра „ქონა, ყოლა“, **a-ка-заа-ра** „ყოფნა-არსებობა“.

ზოგჯერ მასდარი წარმოდგენილია ზოგადობის **a-** პრეფიქსის გარეშე და ასრულებს მიზნის გარემოების როლს. მაგ.: **хызырацара дцент** „სახელის მოსახვეჭად წავიდა“ (გვანცელაძე 2003: 64).

სტატიკურობა-დინამიკურობა

ზმნები აფხაზურში ორ რიგად იყოფა: სტატიკური და დინამიკური.

სტატიკურობა-დინამიკურობას აფხაზური ზმნის უღლებისათვის არსებითი მნიშვნელობა აქვს.

სტატიკური ზმნები

სტატიკურ ზმნებს თავისებური ფუძე აქვთ და ისინი დროთა წარმოების მიხედვით ძალზე შეზღუდულია, აქვთ აწმყო დრო **-п** სუ-

ფიქსით ნაწარმოები და ნამყო განუსაზღვრელი დრო -**н** სუფიქსით ნაწარმოები.

სტატიკური ზმნის ფუძედ შეიძლება გამოყენებული იყოს არსებითი და ზედსართავი სახელის ფუძე (**а**-პრეფიქსჩამოშორებული და დრო-კილოთა, პირ-კლასისა და სხვა კატეგორიათა ნიშნებდართული: **сара сыбзиоуп>сыбзиуп** „მე კარგი ვარ“, **сара сыдыуп** „მე დიდი ვარ“.

-**заа** სუფიქსიანი მასდარისაგან სტატიკური ზმნის წარმოებისას ეს სუფიქსი ძირს ჩამოსცილდება: **а-ка-заа-ра** „ყოფნა, არსებობა“, **сы-ко-уп** „მე ვარ“, **а-ма-заа-ра** „ქონა, ყოლა“, **исы-мо-уп** „ის მე მაქვს, მყავს“.

ზოგჯერ სტატიკური ზმნა დინამიკური ზმნის ფუძისაგანაც იწარმოება, მას შედეგობითი შინაარსი ექნება:

и-ка-с-по-ит „მე რაღაცას ვაკეთებ“.

и-ка-по-уп „იგი გაკეთებულია“.

ამგვარი წარმოებისას დინამიკური გარდამავალი ზმნა სტატიკურ გარდაუვლად იქცევა. სტატიკური ზმნა ყოველთვის გარდაუვალია.

ზოგი ზმნური ფუძე დინამიკურ და სტატიკურ ზმნას ერთდროულად აწარმოებს. მაგ.: **а-тәа-ра** „ჯდომა“, **а-гыла-ра** „დგომა“, **а-цәа-ра** „დაძინება“, **сытәоуп** „ვზივარ“, **сытәоит** „ვჯდები“, **дцәоуп** „სძინავს მას“, **дцәоит** „იძინებს იგი“...

დინამიკური ზმნები

დინამიკური ზმნები იწარმოება საკუთრივ დინამიკურ ზმნათა ფუძეებიდან: **а-ба-ра** „ხედვა“, **а-ца-ра** „წასვლა“, **а-ныл-ра** „წვა“...

გარდა ამისა ნასახელარი სტატიკური ზმნური ფუძეებისაგანაც:

ა) ნასახელარ სტატიკურ ზმნას ერთვის გარდაქცევითობის მაღინამიკურებელი -**ха** სუფიქსი:

а-кәыш „ჭკვიანი“, სტატიკური: **д-ы-кәышуп** „იგი ჭკვიანია“, დინამიკური **д-ы-кәыш-хе-ит** „იგი დაჭკვიანდა“.

ბ) გარდამავალი ნასახელარი დინამიკური ზმნის მისაღებად გამოიყენება **а-тәы** „მონა, საკუთრება“ სიტყვისაგან მომდინარე -**тәы** აფიქსი, რომლის წინ ფუძეში ჩნდება სუბიექტის კლასოვან-პიროვანი პრეფიქსები: **аңза** „ცოცხალი“ – სტატ. **и-ңзиуп-уп** „იგი (არაგ.) ცოცხალია“, დინამიკ. **и-ңза-с-тә-ит** „მე იგი (არაგ.) გავაცოცხლე“.

გ) დინამიკური ზმნის საწარმოებლად გამოიყენება **р-** კაუზატივის პრეფიქსი: **а-иаша** „მართალი“, – სტატ. **и-ашо-уп** „იგი (არაგ.) მართალია“, – დინამიკ. **исы-р-иаше-ит** „მე იგი (არაგ.) გავამართლე“.

დ) გარდამავალი და გარდაუვალი ზმნების ერთი ჯგუფი იყენებს გასადინამიკურებლად დამოუკიდებელ სახელთა ფუძეებისაგან მო-

მდინარე ფუბე-წინდებულეებზე დართულ ძირ-სუფიქსებს: **-па, -х, -ла, -ц...** **а-кә-па-ра** „რამეზე დადება“, **ақәы-х-ра** „ზედაპირიდან აღება“, **а-кә-ла-ра** „რამეზე ასვლა“, **а-кәы-п-ра** „რაიმეიდან გამოსვლა“.

-па, -х სუფიქსები გარდამავალ, ხოლო **-ла, -п** სუფიქსები გარდაუვალ ზმნებს ახასიათებს.

პირის, კლასისა და რიცხვის კატეგორია აფხაზურში

გარდამავლობა, ინვერსია

ქვემოთ წარმოდგენილი მსჯელობა ძირითადად **ქ. ლომთათიძის** დებულებებს ემყარება:

აფხაზური ენის ზმნას პიროვან-კლასოვანი უღვლილება ახასიათებს, რაც კლასოვანი უღვლილების განვითარების შედეგია (ჩიქობავა 1953: 51-63; 131, 181).

ისევე, როგორც ქართველურ ენებში, აფხაზურშიც ზმნა პოლიპერსონალურია; იგი ასახავს სუბიექტისა და ორივე ობიექტის პირს. თუ ქართველურ ენებში ზმნას შეუძლია მხოლოდ ორი პირის და მესამის რიცხვის (ძვ. ქართულში) მორფოლოგიური ნიშნის შეგუება, აფხაზურ ზმნას ერთსა და იმავე დროს სამი და მეტი მორფოლოგიური პირის აფიქსის ასახვა ძალუძს.

პირის, კლასისა და რიცხვის ნიშნები აფხაზურ ზმნაში პრეფიქსებია. ერთადერთი გამონაკლისია ნივთთა კლასის მრავლობითობის **-кәа** სუფიქსის გამოვლენა ზმნაში, გარკვეულ შემთხვევებში.

აფხაზური ზმნის ერთ-ერთი უმთავრესი კატეგორიაა ადამიანისა და ნივთთა კლასის კატეგორია.

გრამატიკულ კლასებს ზმნა განარჩევს მხოლოდითი რიცხვის II და III პირში; მხოლოდითი რიცხვის II პირში ზმნა ასხვავებს მამაკაცისა და ქალის ქვეკლასებს: მკ. ქვეკლასის ნიშანია **y-**, ხოლო ქ. ქვეკლასის ნიშანი არის **н-; y-цонт** „შენ (მკ.) მიდიხარ“, **н-цонт** „შენ (ქ.) მიდიხარ“...

მხოლოდითი რიცხვის III პირში ზმნა განარჩევს ადამიანთა კლასს (მკ.-ისა და ქ.-ისას ერთად), მკ.-ის ქვეკლასს, ქ.-ის ქვეკლასს, ნივთთა კლასს. ადამიანთა (გაუდიფერენცირებლად) კლასის ფორმანტია **д-**, მკ.-ის ქვეკლასს აღნიშნავს პრეფიქსი **н-**, ქ.-ის ქვეკლასს კი **п-**; ნივთის კლასის მაჩვენებლებია **н-, а-,на-** პრეფიქსები...

აღნიშნული აფიქსები კლასის ჩვენების გარდა, გამოხატავენ აგრეთვე, სუბიექტისა და ობიექტების პირსა და რიცხვს.

აფხაზურში გამოყოფენ პირისა და კლასის ნიშანთა ორ წყებას:

პირის ნიშანთა ის წყება, რომელიც III პირში განარჩევს მკ.-ისა და ქ.-ის კლასებსა (ცალ-ცალკე) და ნივთთა კლასს, პირობითად წოდებულია „ჩ“-ს რიგად (ქ.-ის ქვეკლასის აფიქსის **ჩ**-ს მიხედვით), ხოლო მეორე რიგი აფიქსებისა, რომელიც III პირში განარჩევს მკ.-ის (გაუდიფერენცირებლად) კლასს, ადამიანს (პიროვნებას) და ნივთს (საგანს) სახელდებულია „ძ“-ს რიგად. ადამიანის (გონიერის) კლასის აფიქს „ძ“-ს მიხედვით (ლომთათიძე 1942: 389-392; დირი 1907: 76, 77; ლომთათიძე 1967; ამიჭბა 1984; შაყრილი 1961; აფხაზური ენის გრამატიკა 1968).

პირის, კლასისა და რიცხვის ნიშანთა სქემა:

„ჩ“		„ძ“		
	მბ. რ.	მრ. რ.	მბ. რ.	მრ. რ.
Iპ.	ც -/ზ-	ხ(ა) -/აა	ც -	ხა -
IIპ.	ყ - (მკ. კ.) წ - (ქ. კ.)	შა -	ყ - (მკ. კ.) წ - (ქ. კ.)	შა -
IIIპ.	ი - (მკ. კ.) ი - (ქ. კ.) ა -/აა- (არაგონ. კ.)	რ -/დ-	დ - (ადამ. კ.) ი - (არაგონ კ.)	ი -

იმისდა მიხედვით, თუ რომელი პირის ნიშანი დგას ზმნის ძირის წინ და რომელი იცვლება პირისა და კლასის მიხედვით, სუბიექტისა თუ ობიექტისა, პირის ნიშანთა წყობა იქნება სუბიექტური ან ობიექტური.

წყობა სუბიექტურია, თუ ზმნის ძირის წინ რეალური და გრამატიკული სუბიექტის ნიშანი დგას და ეს ნიშანი პირისა და კლასის მიხედვით იცვლება. სუბიექტური წყობა გარდამავალ ზმნებში გვხვდება.

წყობა ობიექტურია, თუ ზმნის ფუძის წინ ობიექტის ნიშანი დგას და ეს ნიშანი პირისა და კლასის მიხედვით იცვლება. ობიექტური წყობა გარდაუვალ და ინვერსიულ ზმნებს ახასიათებს.

აფხაზური ზმნის ფორმებში გამოჰყოფენ ე. წ. მიმართებით ნაცვალსახელებს, მიმართებით პრეფიქსებს. ეს პრეფიქსები განარჩევს „ძ“-სა და „ჩ“-ს რიგს; იხმარება მიმღეობურ წარმოებაში პირ-კლასის აფიქსთა ნაცვლად: „ძ“-ს რიგის აფიქსთა ნაცვლად იხმარება **ი**- სამიმართებო პრეფიქსი, „ჩ“-ს რიგის აფიქსთა ნაცვლად **ჰ**- სამიმართებო პრეფიქსი: **ი-ი-ბო** „რასაც ხედავს“, **ი-ka-ჰ-იო** „ვინც აკეთებს“...

პირის ნიშანთაგან განსხვავებით, **ი**- და **ჰ**- პრეფიქსები პირს, კლასსა და რიცხვს არ განარჩევს... სახელური მრავლობითობის ნიშანი

ამ წარმოებებშიც დაერთვის ზმნას და რიცხვს გამოხატავს. ასეთივე წარმოება დადასტურებულია ადიღურშიც. ეს ფორმები სიტყვა-წინა-დადებებს წარმოადგენენ მიმღობის ფუნქციით (ლომთათიძე 1942).

აფხაზურში არ არის ქართველურ ენათა მსგავსი პირის ნიშანთა დიფერენციაცია სუბიექტურ და ობიექტურ ნიშნებად, მაგრამ ჩანასახის სახით ასეთი დაპირისპირება მაინც გვაქვს: (შდრ. **на**- პრეფიქსი, რომელიც მხოლოდ გარდამავალი ზმნის სუბიექტს აღნიშნავს).

პირისა და კლასის ნიშნები აფხაზურში სუბიექტის აღსანიშნავადც გამოიყენება და ობიექტის აღსანიშნავადაც.

მათი სხვადასხვა როლში გამოსვლა დამოკიდებულია ზმნის გარდამავლობაზე.

სინტაქსური ფუნქციის მიხედვით „**д**“-ს რიგის პირის ნიშნები გამოყენებულია: ა) გარდაუვალ ზმნათა სუბიექტისა და ბ) გარდამავალ ზმნათა პირდაპირი ობიექტის გამოსახატავად. ხოლო „**п**“-ს რიგის პირის ნიშნები: ა) გარდამავალ ზმნათა სუბიექტისა, ბ) ირიბი ობიექტისა და გ) გარკვეული ნაწილაკის დართვით ინსტრუმენტალობის გამოსახატავად.

აფხაზურ ზმნას პირ-კლასის ნიშნები თავში მოუდის. მათი ადგილი მკაცრად განსაზღვრულია:

ზმნის მთლიან ფორმაში პირველ ადგილას ყოველთვის „**д**“-ს რიგის აფიქსები გამოდის, მათ მოსდევს „**п**“-ს რიგის აფიქსები.

გარდაუვალ ზმნაში პირველ ადგილას არის სუბიექტის ნიშანი „**д**“-ს რიგისა, II ადგილას ირიბი ობიექტის ნიშანი „**п**“-ს რიგისა: **д-н-шьталоит** „იგი (გონ.) შენ (ქ.) მოგსდევს“.

გარდამავალ ორპირიან ზმნაში პირველ ადგილას არის უახლოესი (პირდაპირი) ობიექტის ნიშანი „**д**“-ს რიგისა, ხოლო II ადგილას სუბიექტის ნიშანი „**п**“-ს რიგისა.

გარდამავალ სამპირიან ზმნაში პირველ ადგილას დგას უახლოესი (პირდაპირი) ობიექტის ნიშანი „**д**“-ს რიგისა, მას მოსდევს ირიბი ობიექტის და სუბიექტის ნიშნები „**п**“-ს რიგისა: **н-у-с-тоит** „მე შენ (მკ.) გაძლევ მას (ნ.)“.

ზოგ ზმნას პირის ნიშნების ინვერსიული წყობა ახასიათებს. ინვერსიულია გრძნობა-აღქმის, კუთვნილების გამომხატველი და ზოგი სხვა ზმნა.

ინვერსიულ ზმნაში გრამატიკული სუბიექტის პირის ნიშანი აღნიშნავს რეალურ ობიექტს, ხოლო გრამატიკული ირიბი ობიექტის ნიშნით რეალური სუბიექტია გამოხატული. ინვერსიული ზმნები გარდაუვალია, ისინი სტატიკურიც შეიძლება იყოს და დინამიკურიც. ინვერ-

სიულ ზმნებში გარდამავალ ზმნათა მსგავსად, რეალური სუბიექტი „**д**“-ს რიგის აფიქსებით გამოიხატება, მაგრამ „**д**“-ს რიგის აფიქსებით სინამდვილეში ირიბი ობიექტია გადმოცემული.

ყველა გარდამავალი ზმნა ზოგ ზმნურ კატეგორიაში (პოტენციალისი, უნებურობა) ინვერსიული, ე. ი. გარდაუვალი ხდება.

აფხაზურში, როგორც აღვნიშნეთ, პირისა და კლასის ნიშნები პრეფიქსებია ორსავე რიცხვში. რთულფუძიან გარდამავალ ზმნაში სუბიექტის პირის ნიშანი განკვეთს ფუძეს და ძირის წინ აღმოჩნდება: **и-ка-с-цент** „მე ის გავაკეთე“, **акацара** „კეთება“.

ეს მოვლენა იმდენად სისტემატური ხასიათისაა, რომ აფხაზური ზმნის გარდამავლობის ერთ-ერთ ნიშნადაა მიჩნეული.

ნივთის კლასის სუბიექტის პირის ნიშნად გარდამავალ განკვეთილ ზმნებში გვხვდება **на**-ფორმანტი: **ацма и-ка-на-цент** – „თხამ გააკეთა“... (ლომთათიძე 1942).

სათანადო ფონეტიკურ გარემოში პირისა და რიცხვის ნიშნებს ცვლილება მოსდით:

I სუბიექტური პირის ნიშანს მხოლობითსა და მრავლობითში და II სუბიექტური პირისა და რიცხვის ნიშანს: **с-, х-, шә-** გარდამავალ ზმნაში მჟღერი თანხმოვნით დაწყებულ ფუძეთა წინ მოსდის ასიმილაცია: **с > з, х > аа, шә > жә**...

როგორც ქ. ლომთათიძემ გაარკვია, პირის ნიშანთა გამჟღერება ხდება მხოლოდ გარდამავალ ზმნებთან. აბაზური ენის დიალექტებში აღნიშნულ მოვლენას (იგულისხმება პირის ნიშანთა გამჟღერება) ადგილი აქვს მკვეთრი თანხმოვნით დაწყებულ ზმნაშიც. აფხაზურში გამჟღერებული პირის ნიშანი ზოგჯერ მაშინაც გვხვდება, როდესაც საამისო პირობა არ არსებობს: **дзымбент < дсымбент** „იგი ვერ (არ) ვნახე“, ეს ფაქტები (უკანასკნელს მკვლევარი დადებით ფორმათა ანალოგიით ხსნის) ქ. ლომთათიძეს ამ მოვლენის (პირის ნიშანთა გამჟღერების) უნიფიკაციის მომასწავლებლად მიაჩნია.

„**д**“-ს რიგის III პირის მრავლობითობის ნიშანი **р-**, კაუზატივის კატეგორიის მაწარმოებელ **р-** ფორმანტთან შეხვედრისას განიცდის დისიმილაციას: **р > д**... ქ. ლომთათიძის აზრით, ამ ფონეტიკურ მოვლენას აქვს გარკვეული მორფოლოგიური საფუძველი: – „ეს აფიქსები წარმოშობით ერთნი ჩანს, შემდგომ ფუნქციურად განსხვავებული... კაუზატივის აფიქსიც იგივე მრავლობითობის აფიქსი უნდა ყოფილიყო... შესაძლოა, დისიმილაციის ამ ფაქტით შემოგვენახა პირის ნიშნის მოსალოდნელი სახეობა (ლომთათიძე 1945: 91).“

ცალკე აღნიშვნის ღირსია აფხაზურში მრავლობითობის ასახვა ზმნაში -**კაა** ნივთთა კლასის მრავლობითობის მაწარმოებელი ფორმანტი: **и́каспент** „მე ის გავაკეთე“, **и́каспа́кәент** „მე ისინი გავაკეთე“. ამ საკითხს სპეციალური გამოკვლევა მიუძღვნა რ. ჯანაშიამ (ჯანაშია 1964).

-**კაა** სუფიქსი იხმარება აფხაზურში ყველანაირ ზმნასთან. მისი ხმარება ფაკულტატურია, იგი დაერთვის ზმნის ფუძეს დროის მაწარმოებელთა წინ და აღნიშნავს: 1) პირდაპირი ობიექტის სიმრავლეს, 2) გარდაუვალი ზმნის სუბიექტის სიმრავლეს, 3) გარდამავალი ზმნის სუბიექტის სიმრავლეს, 4) ირიბი ობიექტის სიმრავლეს, 5) მოქმედების მრავალგზისობას.

ამ შემთხვევებიდან აფხაზურისათვის ყველაზე ნიშანდობლივია პირდაპირი ობიექტისა და გარდაუვალი ზმნის სუბიექტის სიმრავლის აღნიშვნა -**კაა** სუფიქსით; ე. ი. „**д**“-ს რიგის აფიქსებით გამოხატულ პირთა მრავლობითობა. შდრ.: ძველი ქართულის ვითარება: -**ენ** სუფიქსით პირდაპირი ობიექტისა და ზოგჯერ გარდაუვალი ზმნის სუბიექტის მრავლობითობის ასახვა ზმნაში.

რ. ჯანაშიას აზრით, III პირში -**კაა** სუფიქსის დართვა იმითაა გამოწვეული, რომ „**д**“-ს რიგის III პირის მრავლობითობა გამოიხატება ერთი **и**- ფორმანტით, როცა მხოლოდობით რიცხვში იმავე რიგში ორი: **д**- და **и**- ფორმანტი გვაქვს – ერთი ადამიანისა და მეორე ნივთისათვის.

„**д**“-ს რიგის აფიქსებით გადმოცემულ პირთა სიმრავლის აღსა-
ნიშნავად -**კაა** სუფიქსის გამოყენება აფხაზურისათვის ნაკლებ დამახასია-
თებელი, მეორეული მოვლენაა (ჯანაშია 1964: 247-251).

აფხაზური ზმნისათვის დამახასიათებელია აგრეთვე ისეთი შე-
მთხვევები (განპირობებული სხვადასხვა მიზეზებით), როდესაც ზმნა-
ში სუბიექტისა ან რომელიმე ობიექტის პირი არ აისახება:

სუბიექტის პირი არ ჩანს გარდამავალ ზმნაში:

ა) აბსოლუტივში,

ბ) დადებით ბრძანებითში.

ა) აბსოლუტივში ზმნის სუბიექტის ნიშანი არ ჩანს, მომდევნო ზმნის საშუალებით ირკვევა, რომელი პირია მოქმედი: **и-ка-с-пент** – „მე გავაკეთე“ – პირიანი ფორმაა, **и-кацаны с-аит** – „კეთებით მოვე-
დი“ – აბსოლუტივია.

აბსოლუტივში სუბიექტის პირის ნიშნის უქონლობა გარდამავალ ზმნაში ქ. ლომთათიძეს იმ უძველეს მოვლენად მიაჩნია, როდესაც გარდამავალ ზმნაში მხოლოდ პირდაპირი ობიექტის პირი აღინიშნე-
ბოდა (ლომთათიძე 1948: 4-13).

... ცალკე უნდა აღინიშნოს, რომ ლოკალური პრევერბები ირიბ ობიექტს შეიწყობენ კონკრეტული (განსაზღვრული) შინაარსით გამოყენებისას, ხოლო უობიექტოდ წარმოგვიდგებიან, როცა ისინი განზოგადებულად (განუსაზღვრელი შინაარსით) იხმარება: შდრ.: **ашә амаа а-ҧы-и-жәент** – „კარის სახელური მოჰკლიჯა“, **Илымхакәа ҧы-и-жәент** „ყურები ააგლიჯა“.

შეიძლება ზოგჯერ ირიბი ობიექტის პირის ნიშანი მორფემისეულ ხმოვანთა შერწყმის საფუძველზე იყოს გაუჩინარებული; ამის ნიადაგზე წარმოქმნილ რთულ, შერწყმულ მორფემაში იგი უთუოდ დაცულად უნდა ჩაითვალოს (ლომთათიძე 1982: 60, 61).

პირის ნიშნები აფხაზურში პირის ნაცვალსახელთაგან მომდინარეობს. ეს ფაქტი ჯერ კიდევ უსლარმა აღნიშნა. სამეცნიერო ლიტერატურაში ეს დებულება გაზიარებულია (უსლარი 1862: 15).

პირის ნაცვალსახელებში კი თავკიდურა თანხმოვანთა სახით კლას-კატეგორიის ზოგი ფორმანტი შემოგვენახა (ჩიქობავა 1953).

აფხაზურში, როგორც აღვნიშნეთ, წარმოდგენილია უღვლილების კლასოვან-პიროვანი ტიპი. აფხაზურ ენაში პოლიპერსონალური ზმნის წარმოქმნა ხდებოდა კლასოვანი უღვლილების თანდათანობითი მოშლისა და პიროვანი უღვლილების თანდათანობითი ჩამოყალიბების პროცესში (როგავა 1953: 443).

აფხაზურმა ენამ კლასოვანი უღვლილებიდან კლასოვან-პიროვან უღვლილებაზე გადასასვლელად გამოიყენა პრეფიქსული გზა. „ჩ“-ს რიგის აფიქსები „ჩ“-ს რიგის აფიქსთა ფონეტიკურ სახესხვაობას წარმოადგენს; შემდეგ მოხდა მათი გამოყენება უკვე პირის ნიშნებად (გ. თოფურია 1962: 55).

აფხაზურ ზმნაში მონოპერსონალიზმის დროისაა „ჩ“-ს რიგის აფიქსები, რომლებიც ახლა ადამიანის კლასს აღნიშნავს (ანდლულაძე 1968: 149). ისტორიულად „ჩ“ აფიქსი ნივთის კლასის აღმნიშვნელი უნდა ყოფილიყო (როგავა 1954: 9-12; როგავა 1953: 443, 447).

აფხაზურში კლასებად დაყოფას საფუძველად ედო დაყოფა პიროვნებისა და საგნის კლასებად.

ნივთთა კლასის აფიქსით ჯერ ქალის, ხოლო შემდეგ საერთოდ ადამიანის კლასის აღნიშვნა იბერიულ-კავკასიურ ენათათვის დამახასიათებელია. აფხაზურში ნივთთა კლასის **ჩ**- ნიშანი ადამიანთა კატეგორიის აღსანიშნავადაა გამოყენებული; **ჩ**- ნიშნის ნივთთა კლასის ნიშნიდან მომდინარეობას ადასტურებს მისი (**ჩ**- ფორმანტის) გამოვლენა III პირის მრავლობითობის ნიშნად კაუზატივის კატეგორიის წარმოებაში (ლომთათიძე 1945). ხოლო საერთო წესის მიხედვით, იბე-

რიულ-კავკასიურ ენებში მრავლობითობის ნიშანი ადამიანთა კატეგორიის ნიშნიდან არ მიიღება, ე. ი. **ძ**- ნივთისა იყო (ანდლულაძე 1968: 151).

ნივთთა კლასიდან **ძ**- ნიშანი ადამიანთა კატეგორიაში გადმოვიდა ჯერ ქალის კლასის აღსანიშნავად და შემდეგ განზოგადდა ადამიანის კატეგორიის ნიშნად.

ნ- ნიშანი აფხაზურში უნდა ყოფილიყო ქალის კატეგორიის საერთო ნიშანი პირების გარჩევამდე. ადილ. **ფ-ბ° > ბ-ბ°** – „ქალი“, შდრ.: **ბ°** – „მამაკაცი“, აფხაზურში ქალის კლასი II პირში გამოიხატება **ნ**- ნიშნით, II პირის მამაკაცის **ყ**- ნიშანი გენეტურად უკავშირდება საერთო იბერიულ-კავკასიურ „ვ“- ნიშანს: ხუნძ. ვუგო – „ვარ“, ქართვ. ვარ. ზან. ვორექ – „ვარ“, სვან. ხვარი – „ვარ“ (როგავა 1954: 10).

ქ. ლომთათიძის აზრით, აბსოლუტივის კატეგორია წინ უსწრებს დროის კატეგორიას. დროის ჩამოყალიბებასთან ერთად, თავი იჩინა სუბიექტის პირმაც ზმნაში. ამ ნიადაგზე ერთმანეთს დაუპირისპირდა:

აბსოლუტივი – **ძ(ы)-ნა-ны** – „იგი (ად.) ნახვით“...

ნამყო განუსაზღვრელი – **ды-з-на-н** – „მე ვნახე იგი“

ბ) აფხაზური გარდამავალი ზმნის დადებითი ბრძანებითის ფორმაში არ აისახება სუბიექტის პირი:

и-ка-у-цеит – „შენ (მკ.) გააკეთე ის (ნ.)“

и-ка-па! – „გაკეთე! ის (ნ.)“...

ქ. ლომთათიძე უშვებს, რომ ბრძანებითისა და აბსოლუტივის წარმოების პრინციპს შორის გარკვეული კავშირი უნდა იყოს სუბიექტის გამოუხატველობის მხრივ; ... სუბიექტის პირის გაჩენა გარდამავალ ზმნაში მეორეული მოვლენაა. თავდაპირველად გარდაუვალ ზმნაში გამოიხატებოდა სუბიექტის პირი, გარდამავალში პირდაპირი ობიექტისა, ისევე, როგორც სხვა კავკასიურ ენებში. ე. ი. აფხაზური გარდამავალი ზმნაც ნეიტრალურია გვართა მიხედვით (ლომთათიძე 1942: 12). შესაძლოა, აფხაზურ ზმნაში გაუჩინარდეს ნივთის კლასის III პირის უახლოესი ობიექტის ნიშანი, თუ ზმნის ფორმას წინ უძღვის ნაცვალსახელი, ან არსებითი სახელი:

ача (и)-у-с-тоит „მე შენ (მკ.) პურს გაძლევ“ შებრუნებულ წყობაში უახლოესი (პირდ.) ობიექტის ნიშანი აღდგება: **и-у-с-тоит ача** – „გაძლევ პურს“.

ირიბი ობიექტის ნიშანი შეიძლება არ ახლდეს ზოგ პრევერბიან ზმნას. ეს იმაზეა დამოკიდებული, თუ როგორი შინაარსით არის პრევერბი გამოყენებული ზმნაში: კონკრეტულითა თუ განზოგადებულით.

ვ. კონჯარიას აზრით, პირველად აფხაზურში ...**yapa** ნაცვალსახელით აღინიშნებოდა როგორც ქალი, ისე კაცი (**в**- ადამიანს ნიშნავდა საერთოდ) თანდათან ... ფორმანტმა დაიწყო მკ. კლასის II პირის ნიშნის ფუნქციის შესრულება (კონჯარია 1963: 391, 392).

н, რომელიც I გრამატიკულ კლასს, ნივთთა კლასს და აქედან მრავლობით რიცხვს გამოხატავს, ერთი და იგივე ოდენობა უნდა იყოს ისტორიულად და ნივთთა კლასის **р**- დ-ს უნდა უკავშირდებოდეს... საფიქრებელია, ნივთთა კლასის **на > а** უკავშირდებოდეს იმავე დ-ს. **а**-ს ნივთთა კლასის ფუნქცია **н**-ს დაკარგვის შემდეგ უნდა ჰქონდეს მიღებული, თავდაპირველად იგი კლასის ნიშნის თანმდევი თანხმოვანი უნდა ყოფილიყო (შდრ. **ჭა, და, ლა...**)“ (ანდლულამე 1968: 151).

აფხაზურისათვის ნავარაუდევია ოთხკლასიანი ამოსავალი სისტემა:

I	в > у ...
II	д > л
III	н(а) > а
IV	д р н

პირისა და კლასის ნიშანთა წარმოშობის თაობაზე, როგორც ვხედავთ, ძირითადად, ერთი აზრისანი არიან მკვლევრები: პირისა და კლასის ნიშნები კლასის ნიშანთაგან და პირის ნაცვალსახელთაგან მომდინარეობს.

ტაპანთურში პირისა და კლასის ნიშნები იგივეა, რაც აფხაზურში, აქაც ორი რიგი გამოიყოფა პირისა და კლასის ნიშნებისა (იმავე პრინციპით): „**д**“-ს რიგი, „**л**“-ს რიგი.

გარდამავალ მჟღერი თანხმოვნით დაწყებულ ზმნასთან, აფხაზურის მსგავსად, ტაპანთურშიც I სუბიექტური პირის ნიშანი მხოლოდობითში და I და II სუბიექტური პირის ნიშნები მრავლობითში მჟღერდება. ტაპანთურში გამჟღერებას იწვევს მკვეთრი თანხმოვნით დაწყებული ერთი **акъабара** – „ბანა“ ზმნაც (ლომთათიძე 1944).

ტაპანთურში დაცულია ის მჟღერი – **θ** – სპირანტი, რომლისგანაც მომდინარეობს აფხაზური **х > аа** (I პირის ნიშანი მრავლობით რიცხვში): **ита-θ-цын** – „მას (ნ.) შიგ ჩავაგდებთ“ (ლომთათიძე 1944: §40).

აფხაზურში III პირის სუბიექტის ნიშნად ნივთთა კლასში (თუ ზმნა გარდამავალი სამპირიანია, ან ორპირიანი რთულფუძიანი) გვევლინება **на**- პრეფიქსი. დანარჩენ შემთხვევებში არის **а**-. ტაპანთურშიც ასეა, მაგრამ აქ ზმნებს უფრო ახასიათებთ წინდებულისანი ფორმები. პირის ნიშანიც ასეთ შემთხვევაში ექცევა წინდებულის შემდეგ და რთული ფუძის მქონე ზმნათა მსგავსად, ნივთთა კლასის სუბიექტის

პირის ნიშანი წარმოგვიდგება **на**-ს და არა **а**-ს სახით: **ачы даннаба** – „ის (ად.) ცხენმა როცა დაინახა“.

на- ფორმანტი ა. გენკოს **а**- ფორმანტისაგან მიღებულად მიაჩნია სინტაგმის არასწორი დაყოფის პირობებში (გენკო 1955: 191).

ტაპანთურში წარმოდგენილი პირის, კლასისა და რიცხვის გამოხატვის სისტემა ზმნურ ფორმაში მატერიალურადაც და აგებულების პრინციპითაც სავსებით ემთხვევა აფხაზურისას.

თითქმის ასეთივე ვითარებაა აშხარულშიც:

1. ზოგჯერ აშხარულში **а**- კლასის ნიშნის მაგიერ **и**- იხმარება, რაც შემთხვევითი ფაქტის შთაბეჭდილებას ახდენს: **ашә ичәы ааихт** – „იგი (ნ.) კართან მოვიდა“. ეს შეიძლება ადიღურის გავლენით აიხსნას.

2. „სხვა“ – სიტყვა ყველა დიალექტში ხან **дача**-ს სახითაა, ხან **ача**-ს სახით. აშხარულში დასტურდება **рачак**, რაც „д“-ს გრამატიკული კლასის ნიშნად კვალიფიკაციას უეჭველს ხდის.

3. აშხარულში I პირის ნიშნის გაუმჟღერებელი სახეობაც დასტურდება მრავლობით რიცხვში: **ихажәып** – „დავლევთ“...

4. ზმნის უარყოფით ფორმაში, სადაც გამჟღერების პირობა მოხსნილია, ხშირად გვხვდება პირის ნიშნის გამჟღერებული სახეობა (ლომთათიძე 1954: §35).

ტაპანთური და აშხარული დიალექტები უმნიშვნელო გადახრათა მიუხედავად, მიჰყვება აფხაზურ ენას პირის, კლასისა და რიცხვის კატეგორიათა წარმოების საკითხში.

წარმოქმნის კატეგორიები

პირთა რაოდენობის ზრდასთან ერთად, აფხაზურ-ადიღურ ენათათვის დამახასიათებელ პოლიპერსონალურ ზმნას საშუალება ეძლევა გამოხატოს ნაირგვარი მიმართება სუბიექტურ და ობიექტურ, ან ობიექტურ პირებს შორის. ზმნაში მორფოლოგიური ნიშნით გამოხატული, პირებს შორის არსებული ურთიერთმიმართება ქმნის იბერიულ-კავკასიურ ენათა ზმნის მორფოლოგიურ და სიტყვაწარმოებით კატეგორიათა მრავალფეროვნებას.

აფხაზურ-ადიღური ენების რელატიურ (და ზოგჯერ აბსოლუტურ ზმნასაც) უღლების კატეგორიათა – პირის, კლასის, რიცხვის გარდა მოეპოვება წარმოქმნის კატეგორიები: ქცევის, პოტენციალის, უნებურობის, კაუზატივისა და საურთიერთო-სათანაო.

ქცევის კატეგორია

აფხაზური ენის ზმნას ახასიათებს ქცევის კატეგორია.

აფხაზურში ქცევის კატეგორია რამდენადმე განსხვავდება ქართველურ ენათა ქცევის კატეგორიისაგან.

ქ. ლომთათიძე აფხაზურ-აზერულში გამოყოფს ორ ქცევას: სათავისო (სასუბიექტო) და სასხვისო (საობიექტო) ქცევებს (ლომთათიძე 1947: 411-419; ლომთათიძე 1967; ლომთათიძე 1976).

აფხაზური ენის გრამატიკაში გამოყოფილია აგრეთვე ქცევის მესამე სახეობაც, ნეიტრალური ქცევა. ცალკეა გამოყოფილი უკუქცევილობის კატეგორია (აფხაზური ენის გრამატიკა 1968: 136-143).

ქ. ლომთათიძის ნაშრომებში აფხაზურში ნეიტრალური ქცევის გამოყოფის შემთხვევას ვერ ვხვდებით; უკუქცევილობის კატეგორიას ქ. ლომთათიძე სათავისო ქცევად მიიჩნევს (ლომთათიძე 1976).

1. სათავისო (სასუბიექტო) ქცევა იწარმოება ზმნურ ფორმაში – რეფლექსურობის ელემენტის მონაწილეობით. ეს ელემენტი მოსდევს „ი“-ს რიგის აფიქსებს და აღნიშნავს გარდამავალი ზმნის სუბიექტის მხოლოდ თავისაკვე თავზე მოქმედებას. აფხ.: **и-е-и-цәахит** – „მან თავი დაიძალა“.

ე- რეფლექსურობის ელემენტს ქ. ლომთათიძე ადასტურებს ტაპანთურშიც. თუ აფხაზურში რეფლექსურობის ელემენტს კუთვნილებითი აფიქსი მუდამ წინ ახლავს, და პირის ორ ნიშანს წარმოგვიდგენს: აფხ. **с-еы-с-шьуент** – „თავს ვიკლავ“, ტაპანთურში რეფლექსური ფორმების **ე-** ელემენტს კუთვნილების გამომხატველი პირის ნიშნები აღარ ერთვის და აფხაზური **с-е-с-шьуент**-ის ნაცვლად ტაპანთურში **сеысшьит** ფორმას ვხვდებით.

ტაპანთურში ზმნა საკუთარი თავისაკენ მიმართულ მოქმედებას კაუზატივის ფორმითაც გამოხატავს: **пшак ссырсын** – „ცოტა ქარს მოიქროლებ“... (ლომთათიძე 1976: §44; 152).

რეფლექსურობის ელემენტი აშხარულში თითქოს ფუძესაა შეზრდილი; ეს ნათელი ხდება საგარემოებო აფიქსთა წარმოებისას: **-ш-**, **-ан-**..., რომლებიც რიგით პირველი პირის აფიქსის შემდეგ დაისმის აფხაზურში: **с-е-аны-с-шьуа** – „მე თავს როცა ვიკლავ“... აშხარულში კი **ე-** ელემენტი საგარემოებო აფიქსების შემდეგ მოხვედრილა: **шәы-еы-д-сы-р-дырра** – „მათ მე როგორც თავი გავაცნო“...

აღნიშნულ ფორმათა წარმოებისას აშხარულში დასტურდება სამი საფეხური:

1) **ე** ელემენტს ახლავს კუთვნილებითი აფიქსი: **уеыртла** „გაიხადე“, 2) კუთვნილებითი აფიქსი ჩამოშორებულია: **еылшыит** „თავი მოიკლა“, 3) კუთვნილებითი აფიქსი ჩამოშორებულია და ზმნას უჩნდება ობიექტის ნიშანი.

აშხარულში, აფხაზურისაგან განსხვავებით, ტაპანთურის მსგავსად, უკუქცევითი მოქმედება შეიძლება პირის ნიშნის გაორკეცვითაც მოხდეს: **иаассырдырп** „მე ჩემს თავს გავაგებინებ“ (ლომთათიძე 1954: 638).

2. სათავისო ქცევა გამოხატავს სუბიექტის მოქმედებას, მიმართულს თავისსავე სხეულის ნაწილზე, რომელიც კონკრეტულ ასახვას პოულობს ზმნის ფუძეში.

აფხაზური ზმნის სასხვისო ქცევას ახლავს მიმართულების აღნიშვნა და წარმოდგენილია ორი ქვესახეობით:

ა) ირიბი ობიექტისკენ მიმართული მოქმედება, რომელიც აღინიშნება აფხაზური 3-, (ბზიფური 3-) აფიქსით): ე. წ. ირიბი ობიექტისათვის სასარგებლო ქცევა:

3- აფიქსი გამოხატავს პირდაპირი ობიექტის განკუთვნებას ირიბი ობიექტისადმი (გარდამავალ, სამპირიან ზმნებში), ან სუბიექტისა და მისი მოქმედების განკუთვნებას ირიბი ობიექტისადმი (გარდაუვალ ზმნებში).

3- ელემენტის მონაწილეობით ზმნურ ფორმაში პირთა რაოდენობა იზრდება ერთით: **споит** – „მივდივარ“, **сизцоит** – „მისთვის მივდივარ“, **икасцоит** – „მე მას ვაკეთებ“, **илзыикасцоит** – „მე მას მისთვის (ქ.) ვაკეთებ“...

ბ) ირიბი ობიექტიდან მიმართული მოქმედება, რომელიც აღინიშნება **цә**- აფიქსით.

цә- აფიქსი გამოხატავს ირიბი ობიექტისათვის ე. წ. საზიანო, მისგან აქეთ მიმართულ მოქმედებას.

цә- ელემენტის მონაწილეობით ზმნურ ფორმაში პირთა რაოდენობა იზრდება ერთით, როგორც ეს 3-ს შემთხვევაში იყო: **стәоит** – „ვჯდები“, **сицәтәоит** – „მისი სურვილის საწინააღმდეგოდ ვჯდები“, **изгоит** – „მე ის მომაქვს“, **илцәызгоит** – „მე ის მისი (ქ.) სურვილის საწინააღმდეგოდ მომაქვს (ვართმევ)“.

3- ელემენტი ქ. ლომთათიძის აზრით, იგივეა, რაც სახელებში გამოყენებული (**а**)**зы** – „თვის“ თანდებული. თუ ეს ელემენტი სახელს დაერთო, ზმნაში აღარ იქნება წარმოდგენილი და მასაც ერთი, ირიბი ობიექტური პირი დააკლდება: **ахәычы изы (и)каспоит**, **ахәычы изыикасцоит** – „ბავშვისთვის ვაკეთებ“, – **ахәычы изы касцоит** „ბავშვს

ვუკეთებ“... **и́каспонт** ორპირიანი გარდამავალი ზმნაა, – **изы́каспонт** სამპირიანია. სასხვისო ქცევაში ზმნას ემატება ერთი – ირიბ ობიექტური პირი (ლომთათიძე 1947: 415).

სასხვისო ქცევის **3-** და **იჰ** – პრეფიქსები მასდარშიც ჩანს. ზოგჯერ ისინი ზმნის ფუძესაა შეზრდილი: **азхара** – „ზრდა, თვის მატება“, **азцара** – „კლება, თვის მცირება“...

3- და **იჰ-** პრეფიქსები ყოველთვის ირიბი ობიექტის აფიქსის შემდეგ დგას.

აფხაზურის **3-** და **იჰ-** პრეფიქსებით ნაწარმოები სასხვისო ქცევა, ქართულის „ვუკლავ“ სასხვისო ქცევის ფორმას, რომელიც იმასაც ნიშნავს, რომ „მისთვის ვკლავ“ და იმასაც, რომ „მისას ვკლავ“, ორი განსხვავებული აფიქსით წარმოგვიდგენს (ლომთათიძე 1947: 418).

პოტენციალისის კატეგორია

აფხაზურ-ადიღურ ენებში ზმნის კატეგორიათა შორის გამოიყოფა შესაძლებლობის (პოტენციალისის) კატეგორია (ლომთათიძე 1955: 163).

პოტენციალისი ეწოდება გრამატიკულ კატეგორიას, რომელიც ამა თუ იმ მოქმედების შესაძლებლობას გამოხატავს.

პოტენციალისის კატეგორია დაკავშირებულია რეალურ სუბიექტთან.

პოტენციალისის კატეგორია მორფოლოგიურად აისახება ზმნაში.

აფხაზურ ზმნას პოტენციალისის კატეგორია ეწარმოება **3-** (ზზიფ. **3'** -) პრეფიქსით.

აფხაზურ-აბაზურში პოტენციალისის ნიშნის ადგილი მკაცრად ლოკალიზებულია: კერძოდ, ის ყოველთვის დგას რეალური სუბიექტის პირის ნიშნის შემდეგ: **и-сы-3-гом** – „მე მას (ნ.) ვერ წავიღებ“... **и-3-ном** – „ის ვერ მიდის“...

პოტენციალისის ნიშანი რთულ ზმნებში იწვევს სუბიექტის ნიშნის რთული ფუძიდან გადმოსმას: **и-ка-с-понт** – „მე მას (ნ.) ვაკეთებ“... **и-с-зы-капом** „მე მას (ნ.) ვერ ვაკეთებ“.

სამპირიან გარდამავალ ზმნაში პოტენციალისის წარმოებისას ირღვევა კუთვნილებით აფიქსთა ჩვეულებრივი თანმიმდევრობა (ლომთათიძე 1955: 249-255).

როგორც ცნობილია, სამპირიან გარდამავალ ზმნებში I ადგილას დგას პირდაპირი (უახლოესი) ობიექტის ნიშანი, II ადგილი ირიბი ობიექტური პირის ნიშანს უკავია, ხოლო III ადგილას გვხვდება სუბი-

ექტური პირის აფიქსი: **и-с-у-то-м** „მე შენ (მკ.) მას (ნ.) არ მოგცემ“; **и-а-с-хәо-м** – „მე შენ (მკ.) მას (ნ.) არ გეტყვი“.

პოტენციალისის ფორმაში იმავე სამპირიან ზმნაში რეალური სუბიექტის ნიშანს უკავია II ადგილი: **и-сы-з-у-то-м** – „მე შენ (მკ.) მას (ნ.) ვერ მოგცემ“, **и-сы-з-уа-хәом** – „მე შენ (მკ.) მას (ნ.) ვერ გეტყვი“...

პოტენციალისის აფიქსი ყოველთვის სუბიექტს უკავშირდება, ამიტომ გარდამავალ და გარდაუვალ ზმნებში ეს კატეგორია ერთნაირად იწარმოება.

პოტენციალისის აფიქსის დართვა იწვევს გარდამავალი ზმნის პირის ნიშანთა ინვერსიას (რომელიც მორფოლოგიურ გამოხატულებას პოულობს რთულფუძიან და სამპირიან ზმნებში: გრამატიკული სუბიექტი იქცევა ირიბ ობიექტად და გადმოინაცვლებს მეორე, ირიბი ობიექტური პირის ადგილას:

и-ка-с-цонт – „მე მას (ნ.) ვაკეთებ“

и-ка-с-цо-м – „მე მას (ნ.) არ ვაკეთებ“

и-с-зы-кацо-м – „მე მას (ნ.) ვერ ვაკეთებ“...

სუბიექტის ნიშანი გადმოსმულია რთული ფუძიდან.

и-у-с-тонт – „მე მას (ნ.) შენ (მკ.) გაძლევ“...

и-у-с-том – „მე მას (ნ.) შენ (მკ.) არ მოგცემ“...

и-сы-з-у-том – „მე მას (ნ.) შენ (მკ.) ვერ მოგცემ“...

სუბიექტის ნიშანი გადმოსმულია ირიბი ობიექტის პირის აფიქსის ადგილას, ხდება ინვერსია, გარდამავალი ზმნა იქცევა გარდაუვლად.

აფხაზურში პოტენციალისის კატეგორია ზმნის უარყოფით ფორმებს უფრო ახასიათებს, დადებით წარმოებაში კი იშვიათად გვხვდება (ლომთათიძე 1955: 154).

აფხაზურში პოტენციალისის კატეგორია ეწარმოება ზმნას ყველა დროსა და კილოში (ბრძანებითის გარდა), კაუზატიურ წარმოებასა და სათანაო კატეგორიაში.

უარყოფით წარმოებათა გვერდით, პოტენციალისი გვხვდება ზმნის დადებით – ფინიტურ ფორმებში: **-онт** და **-уп** სუფიქსიანებში, **-хәа** ნაწილაკთან ერთად, ოღონდ, უნდა აღინიშნოს, რომ მომდევნო ზმნა ყოველთვის უარყოფითშია: **и-с-зы-фот-хәа сы-ка-м-ызт** „მე არ მეგონა, თუ შევჭამდი“... **и-с-зы-фа-п-хәа сы-ка-м-ызт** „მე არ მეგონა, შევჭამ-მეთქი“... ასეთი წარმოება პირობით შინაარსს შეიცავს.

დადებით წარმოებაში პოტენციალისი გვხვდება:

1. კითხვით ფორმებში: **изхысуоу?** „შეუძლია ისროლოს?“, პირობით კილოში: **узахәзар** „შენ (მკ.) თუ შეგიძლია უშველო“... 2. ნა-

ტვრით კილოში: **сызцандаз-хәап** „ნეტავ შევიძლო წასვლა“.

აფხაზურში პოტენციალისი აღწერიტადაც გადმოიცემა: **алшара** „შემღება“ ზმნის საშუალებით. **аилкаара сылымшеит** „ვერ შევიძელ გამეგო“... შდრ.: პოტენციალისის ფორმა: **и-с-з-е-и-лы-м-кааит...** „ის მე (ჩემთვის) ვერ გავიგე“ (ლომთათიძე 1955).

აფხაზურში **адырра** – „ცოდნა, გაგება“ ზმნის უარყოფითი ფორმები პოტენციალისის აფიქსის გარეშე არ იწარმოება. იგი მუდამ ქართული „ვერ“ ნაწილაკის შინაარსს ატარებს, აშხარულში კი **игьсыздырам** „არ ვიცი“ ფორმის გვერდით ჩვეულებრივია **игьыздырам** – „არ ვიცი“.

უნებურობის კატეგორია

აფხაზურ-ადილურ ენებში ზმნის მორფოლოგიურ კატეგორიათა შორის გამოიყოფა უნებურობის კატეგორია, რომელიც გამოხატავს რეალური სუბიექტის მიერ ჩადენილ მოქმედებას.

აფხაზურში ეს კატეგორია იწარმოება **амха /амаха** პრეფიქსით. ეს პრეფიქსი შედგება ორი **(а)ма** და **ха** ნაწილისაგან. **ма-** ელემენტი „ხელის“ აღმნიშვნელ ძირად მიაჩნია ქ. ლომთათიძეს (ლომთათიძე 1955; ლომთათიძე 1976).

იგივე **ма-** ელემენტს გამოყოფს ქ. ლომთათიძე ე. წ. მიჩნევის (მოჩვენების) კატეგორიაშიც (ლომთათიძე 1970: 157). აბაზური ამ კატეგორიის საწარმოებლად იყენებს **-ма** პრეფიქსს.

маха>мха პრეფიქსის დამოკიდებულება ზმნის ფორმასთან ისეთივეა, როგორც პოტენციალისის წარმოებისას: **дцәит** – „მან (ად.) დაიძინა“, **дамхацәит** – „მას (ად.) უნებურად ჩაეძინა“...

სამპირიან გარდამავალ ზმნებსა და რთულფუძიან ზმნებში უნებურობის კატეგორიის პრეფიქსი ისეთსავე ცვლილებას იწვევს, როგორსაც პოტენციალისის პრეფიქსი: აქაც სუბიექტური პირის ნიშანი ზმნის ფუძის გარეთ გამოდის და დაისმის პრევერბის წინ. სამპირიან გარდამავალ ზმნებში კი სუბიექტის ნიშანს უჭირავს მეორე ადგილი (ე. ი. ირიბი ობიექტის ადგილი), ხდება ინვერსია.

ქ. ლომთათიძის აზრით, პოტენციალისის კატეგორია უნებურობის კატეგორიასთან ისეთ მიმართებაში უნდა იყოს, როგორ მიმართებაშიც არის ე. წ. სასარგებლო **з-**, **зы-** და ე. წ. საზიანო **цә-** პრეფიქსებით ნაწარმოები ქცევის კატეგორიები ერთიმეორესთან. **з-** პრეფიქსი გამოხატავს მიმართულებას ირიბ ობიექტური პირისაკენ, ხოლო **цә-** პრე-

ფიქსი კი მიმართულებას ირიბ ობიექტური პირიდან: **исзааигейт** – „მომიტანა მე მან“, **исцәигейт** – „წაიღო ის ჩემგან მან“.

цә- საზიანო ქცევის და **амха-** უნებურობის პრეფიქსები დასტურდება კონტამინირებულ ფორმებშიც: **(и)сцәамхафейт** – ის (ნ.) ჩემგან (მე) უნებურად შემომეჭამა... **исзыкамцейт** – „ის მე ვერ გავაკეთე“, **исзыуамхәейт** – „ის მე შენ ვერ გითხარი“... ასეთი ფორმები უმთავრესად უარყოფითი წარმოებებისათვის არის დამახასიათებელი, ხოლო **исамхакапейт** – „ის მე უნებურად გავაკეთე“, **исамхаухәейт** – „ის მე შენ უნებურად გითხარი“ – ფორმები კი დადებითისათვის.

პოტენციალისისა და უნებურობის კატეგორიები კავშირშია ზმნის რეალურ სუბიექტთან.

კაუზატივის კატეგორია

აფხაზურ-ადილურ ენებში ზმნის კატეგორიათა შორის გამოიყოფა კაუზატივის კატეგორია.

კაუზატივის კატეგორია აფხაზურ ენაში **p-** პრეფიქსით იწარმოება.

კაუზატიურ წარმოებაში ზმნას ემატება ერთი, პირდ.ობიექტის პირი, გარდაუვალი ზმნა გარდამავალი ხდება. გარდამავალ ზმნებში **p-** პრეფიქსს შეაქვს შუალობის შინაარსი: ზმნას უჩნდება ახალი, სხვისი საშუალებით მოქმედების შემსრულებელი პირი:

არაკაუზატიური ფორმა
გარდაუვ. ზმნა

კაუზატიური ფორმა
გარდამ. ზმნა

ды-гылт „ის (ად.) დადგა“

ды-и-p-гылт „მან (ად.) ის (ად.) დააყენა“

и-лы-фыит „დაწერა მან“ (ქ.)“

и-лы-и-p-фыит „დააწერინა მან (მკ.) ის (ნ.) მას (ქ.)“

სამპირიანი ზმნებიდან კაუზატიურ შინაარსს აფხაზური ენა აღწერილითად გამოხატავს: **и-лыртаратәы ка-с-цап** „შენ (მკ.) იგი (ქ.) მათ რომ მოგცენ ვიქმ“.

სამპირიან ზმნათა ფუძეში ნაწილაკებისა და ქცევის აფიქსთა მონაწილეობითა და კაუზატივის აფიქსით იწარმოება კაუზატივის კატეგორია: **и-у-зы-л-сы-p-захуейт** „მას (ნ.) შენთვის (მკ.) მე მას (ქ.) ვაკერი-

ნებ“, **и-у-зы-еыхәа-сы-р-гылап** „მას (ნ.) შენთვის (მკ.) მე დავდგამ კერასთან“.

კაუზატივის მნიშვნელობა შეიძლება გადმოიციმოდეს **тә-** დანიშნულების აფიქსით (ლომთათიძე 1945: 89).

კაუზატივის **р-** პრეფიქსი მარტივფუძიან ზმნებში ძირის წინ დგას, რთულფუძიან ზმნებში კი ხან ფუძის წინ დგას, ხან ჩართულია ფუძეში (ლომთათიძე 1945: 89).

ზმნა კაუზატივის ფორმით, ყოველთვის გარდამავალია; თუ კაუზატივის ნიშანი განკვეთილ ფუძეშია, სუბიექტის ნიშანი მის წინ დგას, თუ კაუზატივის ნიშანი ფუძის გარეთ გამოდის, სუბიექტის ნიშანიც მას გადმოჰყვება.

კაუზატივის კატეგორიაში ცვლილებები ხდება სუბიექტის მესამე პირის მრავლობითობის ნიშნისა და ირიბი ობიექტის ნიშნის შეხვედრისას კაუზატივის კატეგორიის ფორმანტთან:

III პირის მრავლობითი რიცხვის ნიშანია აფხაზურში **р-** პრეფიქსი; იგივე **р-** პრეფიქსი გამოიყენება ირიბი ობიექტის ნიშნადაც იმავე პირსა და რიცხვში... კაუზატივის **р-** პრეფიქსის გამოვლენასთან ერთად, ზმნაში III პირის მრავლობითის ნიშანი და იმავე პირის ირიბი ობიექტის **р-** ნიშანი წარმოდგენილია **д-**ს სახით: **сыдыртәент** „მე მათ დამსვეს“, ***сырыртәент... иддырбоит** „ისინი მათ მას ანახვებენ“, ***ирырбоит...**

კაუზატივის ნიშანთან შეხვედრისას III პირის მრავლობითი რიცხვის **р-** ნიშნის **д-**დ ქცევა დისიმილაციურ მოვლენადაა ცნობილი.

ქ. ლომთათიძე თვლის, რომ აღნიშნულ ფონეტიკურ მოვლენას (**р > д**) მოეპოვება თავისი მორფოლოგიური საფუძველი, იმდენად, რამდენადაც აფხაზური ენა ორი **р-**ს თავმოყრას კარგად იგუებს: **арырхара** „შეშინება“, ეს აფიქსები წარმოშობით ერთნი ჩანს, შემდგომ ფუნქციურად განსხვავებული, ე. ი. კაუზატივის აფიქსიც იგივე მრავლობითის აფიქსი უნდა ყოფილიყო. ორი ერთნაირი აფიქსის თავმოყრამ განაპირობა ერთ-ერთის (პირის ნიშნის) დისიმილაცია.

დისიმილაციის ამ ფაქტში **ქ. ლომთათიძე** ხედავს პირის ნიშნის მოსალოდნელი სახეობის შემონახვის შემთხვევას: სწორედ იმიტომ უნდა განსხვავებულიყო ეს ორი აფიქსი ერთმანეთისაგან, რომ მათ ერთი წარმოშობა ჰქონდათ; (შდრ. ადილ. ირ. ობიექტისა და სუბიექტის პირის ნიშანი **иа-, и-** ერთ-ერთი **р-**დ გადადის, როცა ისინი ერთმანეთს ხვდებიან).

ქ. ლომთათიძის აზრით, ზმნის კაუზატივის ფორმაში III პირის ნიშნად გამოვლენილი **д-** შეიძლება უკავშირდებოდეს სათანადო „**дара**“ ნაცვალსახელს, რაც თავისთავად იმას არ გამორიცხავს, რომ

მასთან კავშირი ჰქონდეს ადამიანის კლასის **д**- ნიშანსაც: ეს მოვლენა აფხაზურისათვის არაა უცხო: შდრ. ...**уара-у, сара-с...** კავკასიური ენეზიდან ცნობილია მრავლობითის აფიქსით ჯერ ქალის, ხოლო შემდეგ საერთოდ ადამიანის კლას-კატეგორიის გაფორმებაც (ლომთათიძე 1945: 93; როგავა 1954: 9-12).

ტაპანთურშიც კაუზატივის აფიქსი იწვევს III პირის მრავლობითი რიცხვის ნიშნის **д**-დ ცვლას. აფხაზურში ეს მოვლენა სისტემატურია, როდესაც **р**- აფიქსით III პირის სუბიექტის მრავლობითობაა გადმოცემული, ხოლო როდესაც **р**- ირიბ ობიექტს გამოხატავს, შესაძლოა **д**-ს გვერდით **р**-ც გვექონდეს: **и-д-дыр-гылеит, и-р-дыр-гылеит** – „ისინი მათ მას უყენებენ“.

ტაპანთურში კი **р**- აფიქსი ირიბი ობიექტის როლშიაც სისტემებრ **д**-თია წარმოდგენილი: **иддержахт** „მათ მათ ის შეაკერინეს“...

ტაპანთურს (ადილეურის გავლენით) ერთი თავისებურება ახასიათებს:

თუ ერთპირიანი გარდაუვალი ზმნა კაუზატივში სამპირიანი გახდება, ორმაგად იქნება მასში გამოხატული კაუზატივის შინაარსი, აფხაზურისაგან განსხვავებით, ზმნაში იქნება ორი კაუზატივის აფიქსი: **дыррыгээзэнта** „ის მას მათგან შეეშინებინა“, **дыдырырцат** „მათ იგი მან გააგზავნინა“ (ლომთათიძე 1944: 130).

კაუზატივის კატეგორია აშხარულშიც სხვა დიალექტთა მსგავსად იწარმოება, ოღონდ აქ უფრო ხშირად გამოიყენება. რთულფუძიან ზმნებში კაუზატივის **р**- აფიქსის ფუძეში, ძირის წინ წარმოდგენა (და არა მის წინ, როგორც ეს აფხაზურშია) სისტემატურადაა გატარებული აშხარულში. აფხაზურის მონაცემი მეორეული ჩანს.

აშხარულისათვის უცხოა კაუზატივის ნიშნის ორმაგი ხმარება, რაც ტაპანთურში ჩვეულებრივი მოვლენაა (ადილეურის გავლენით) (ლომთათიძე 1954: §36).

ამრიგად, აფხაზურ-აზაზურში კაუზატივის კატეგორიის წარმოება პრეფიქსულია, მცირეოდენ გადახრათა გათვალისწინებით, კაუზატივის წარმოების თვალსაზრისით აფხაზური და აზაზური ენების დიალექტთა შორის თანხვედრაა.

აფხაზურში გამოიყოფა აღწერითი და სიტყვაწარმოებითი სუფიქსით ნაწარმოები კაუზატივიც.

აფხაზურსა და აზაზურში კაუზატივის **р**- პრეფიქსი გენეტურ კავშირშია ამავე ენაში არსებული მრავლობითი რიცხვის აღმნიშვნელ **р**-ფორმანტთან.

საურთიერთო კატეგორია

აფხაზურ-ადიღურ ენებში ზმნის კატეგორიათა შორის გამოიყოფა საურთიერთო კატეგორია.

საურთიერთო კატეგორია გულისხმობს ზმნით აღნიშნულ მოქმედებაში ორი ან მეტი პირის (ინდივიდის) მონაწილეობას.

ზმნის საურთიერთო კატეგორიას აფხაზურ-ადიღურ ენებში განიხილავს ქ. ლომთათიძე (ლომთათიძე 1961).

საურთიერთო კატეგორიას აწარმოებს პრეფიქსები: აფხაზურ-აბაზურში **ა(ი)**, **ა(ი)-ი**, **ა(ი)-ბა**.

აფხაზურში ქ. ლომთათიძე გამოკვეთს **აი-** პრეფიქსის **ი-** და **ბა-** ელემენტებთან დაკავშირების შემთხვევებს, რის საფუძველზეც საჭიროდ მიაჩნია, ზმნის საურთიერთო კატეგორიაში გამოიყოფოს საურთიერთო-სათანაო (-**ა/ეიი**-) და საურთიერთო-საორმხრივო (**ა/ეიბა-**) ქვეკატეგორიები.

ი- სათანაოს ფუნქციით დამოუკიდებლადაც გვხვდება: **сара лара слышун** – „მე მას ვახლავარ“, **дицкəшəиит** – „ის (ად.) მასთან (მკ.) ცეკვავს“...

სათანაო კატეგორიით გამოხატული გარდამავალი ზმნის ფორმა სამპირიანია: **илицысфонт** – „მას (ნ.) მასთან (ქ.) ერთად ვჭამ“, საურთიერთო-სათანაო **аиц-** პრეფიქსით გამოხატულ კატეგორიაში გარდამავალი სამპირიანი ზმნა გარდამავალ ორპირიან ზმნად იქცევა: **илицысфонт** > **иеницахфонт** – „ჩვენ მას ერთად ვჭამთ“, ე. ი. ორიბი ობიექტისა და სუბიექტის ორი განსხვავებული პირის ნაცვლად მივიღებთ მრავლობით რიცხვში დასმულ სუბიექტის პირს (ლომთათიძე 1960/1961: 279).

საურთიერთო კატეგორიის წარმოების პრინციპი აფხაზურში, ადიღურსა და უბიხურში ერთნაირია.

აღნიშნულ კატეგორიაში ზმნის პირთა რაოდენობა მცირდება ერთით;

ზმნის გარდამავლობა იცვლება მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ საურთიერთო-საორმხრივო პრეფიქსში თავმოყრილი აღმოჩნდება პირდაპირი ობიექტისა და სუბიექტის პირები.

აფხაზურში საურთიერთო-საორმხრივო ქვეკატეგორიის მაწარმოებელი **აიბა-** პრეფიქსი რთული შედგენილობისაა: **აი-** საურთიერთო კატეგორიას აწარმოებს დამოუკიდებლად, **ბა-** პრეფიქსი კი ზმნებში ცალკე არ გვხვდება.

აიბა-/ეიბა- პრეფიქსი, განსხვავებით **აი-/ეი-** და **აიი-/ეიი-** პრეფიქსებისაგან, მხოლოდ გარდამავალ ზმნებს ახასიათებს.

აი-/ეი- პრეფიქსი ზმნის მარტივ ფუძეს უშუალოდ არ ერთვის. მისი დართვა ზმნურ ფორმაზე ქცევის აფიქსთა, ან წინდებულთა დართვას იწვევს; **აიბა-** პრეფიქსი თავისუფლად ერთვის რთული და მარტივი ფუძის მქონე ზმნებს. მარტივ მზნებში თითქოს **ბა-** ელემენტს აქვს დაკისრებული ფუძის გამრთულების ფუნქცია. ეს ფაქტი, შესაძლოა, **ბა-** ელემენტის ზმნიზედურ წარმოშობაზე მიუთითებდეს.

რთულ **აიბა-** პრეფიქსს გარკვეულ შემთხვევაში (თუკი მასში გაერთიანებული იქნება სუბიექტისა და პირდაპირი ობიექტის პირები) შეუძლია ზმნა გარდაუვლად აქციოს.

საურთიერთო-საორმხრივო ქვეკატეგორიის წარმოებისას ორპირიან გარდამავალ ზმნათაგან მიიღება ერთპირიანი ზმნები. სუბიექტისა და პირდაპირი ობიექტის პირები ერთიანდება მრავლობითი რიცხვით წარმოდგენილ სუბიექტის პირში: **дырдыруент** „ისინი მას იცნობენ“, **еибадыруент** „ისინი ერთმანეთს იცნობენ“...

სამპირიან ზმნათაგან მიიღება ორპირიანი გარდამავალი ზმნა, როდესაც:

ა) ერთიანდება სუბიექტისა და ირიბი ობიექტის პირები მრავლობითი რიცხვით წარმოდგენილ სუბიექტის პირში: **иласхәент** – „მე მას (ქ.) ის ვუთხარი“, **еибырхәент** – „მათ ის ერთმანეთს უთხრეს“...

ბ) თავს იყრის ირიბი და პირდაპირი ობიექტები მრავლობითი რიცხვით წარმოდგენილ პირდაპირი ობიექტის პირში:

дырбоит – „ის (ქ.) მას (ად.) ხედავს“, **еибарбоит** – „ისინი ერთმანეთს ხედავენ“...

საურთიერთო კატეგორიის **აი-/ეი-** და საურთიერთო სათანაო ქვეკატეგორიის **აიц-/ეиц-** პრეფიქსები დამოუკიდებლად იმისაგან, ზმნის ფუძე რთულია თუ მარტივი, ფუძის წინ დაისმის. ეს იმით არის გამოწვეული, რომ ისინი დაკავშირებულია გარდაუვალი ზმნის სუბიექტთან ან ირიბ ობიექტთან, რომლებიც აფხაზურში მუდამ ფუძის წინ გვხვდება.

აიბა- პრეფიქსი რთულფუძიან ზმნებში ფუძეშია ჩასმული აფხაზურში, ხოლო ტაპანთურში **აიბა-** || **იბა-** პრეფიქსი ასეთ შემთხვევებშიც ფუძის წინ დაისმის: **атагәара** – „წაჯიკავება“, **абатагәара** ურთიერთწაჯიკავება (ლომთათიძე 1944: 191).

ფუძეში **აიბა-** პრეფიქსი გვხვდება სახეცვლილი სახით: **აიბა** > **еиба** > **ииба** > **იბა**...

უღლების კატეგორიები

ზმნა აფხაზურ ენაში გამოირჩევა თავისი რთული აგებულებით. ერთსა და იმავე ზმნურ ფორმაში თავი შეიძლება მოიყაროს ათზე მეტმა მორფემამ, რომლებიც წარმოქმნისა და უღლების კატეგორიებს მიეკუთვნება.

ცნობილია, რომ იბერიულ-კავკასიური ენების ზმნა რთული მორფოლოგიით ხასიათდება. ამ მხრივ აფხაზური ზმნა ზერთულად შეიძლება დახასიათდეს.

აფხაზური ზმნით შეიძლება სხვა ენათა მთელი წინადადებით გამოხატული აზრის გადმოცემა. განსაკუთრებით ეს ეხება ფინიტურ-ინფინიტურ წარმოებას ზმნისა (რომელსაც ქვემოთ განვიხილავთ). ეს უკანასკნელი სხვა ენათა მთავარი და დამოკიდებული წინადადებების ფუნქციებს ითავსებს.

ზმნის ფინიტური და ინფინიტური ფორმები

აფხაზურს არ მოეპოვება დამოკიდებული და მთავარი წინადადებები, როგორც დამოუკიდებელი სინტაქსური კატეგორია, არა აქვს აგრეთვე დამოკიდებული წინადადების კავშირები. ის, რაც სხვა ენებში სინტაქსის სფეროს განეკუთვნება და წარმოდგენილია მთავარი და დამოკიდებული წინადადებების სახით, აფხაზურში თავისებურადაა ასახული ზმნის დრო-კილოთა ფორმებში.

ამის მიხედვით აფხაზურში გვაქვს დროთა წარმოების ორი ფორმა. მთავარი წინადადების შესაბამისი დროთა ფინიტური წარმოება და ფინიტური წარმოების ზმნური დაბოლოებები. ეს დაახლოებით, მთავარი წინადადების როლში გამოდის სხვა ენებში მაგ.: **сара сцент** „მე წავედი“.

დროთა ისეთ წარმოებას კი, რომელიც სხვა ენების დამოკიდებულ წინადადებას შეესაბამება, ქეთევან ლომთათიძე უწოდებს ინფინიტურ წარმოებას.

საგარემოებო ელემენტთან ზმნათა ინფინიტური წარმოება

ინფინიტური წარმოების ზმნა ფინიტური წარმოების ზმნისაგან იმით განსხვავდება, რომ მას პრეფიქსად უჩნდება სხვადასხვა საგარემოებო ელემენტი: ადგილის, დროის, ვითარების, მიზეზის...

დროის -**ан** „როცა“, ადგილის -**ахь** „სადაც“, ვითარების -**ш** „როგორც“ მიზეზის **з-** „იმიტომ, ვის, რის გამო“.

ეს საგარემოებო ელემენტები ზმნაში დაისმის „**д**“-ს რიგის აფიქს-თა შემდეგ. საგარემოებო პრეფიქსის დართვა იწვევს ზმნის სუფიქსის შეცვლასაც: ფინიტობის **-н** სუფიქსი ინფინიტური წარმოებაში **-з** სუფიქსით შეიცვლება:

- с-ц-о-н** „მე წავედი“
- с-ан-цо-з** „როცა წავედი“
- с-ахь-цо-з** „სადაც წავედი“
- с-ш-цо-з** „როგორც წავედი“

იმისათვის, რომ წინადადებას დასრულებული სახე ჰქონდეს, აფხაზურში აუცილებელია წინადადებაში ერთი ფინიტური წარმოების ზმნა მაინც იყოს (გამონაკლისია კითხვითი წინადადება) **с-ахь-не-и-уа и-у-а-с-хао-м** „არ გეტყვი სად მივდივარ“, ზედმიწევნით: „სადაც მივდივარ (იმას) შენ (მკ.) მე არ გეტყვი“.

ზმნის ფინიტურობა ანუ დასრულებულობა საგანგებო მორფემებით გამოიხატება, ამათგან ზოგი მხოლოდ ფინიტობის გამომხატველია, ზოგი კი ერთდროულად გადმოგვცემს ფინიტობასაც და დროსაც: ოდენ ფინიტობისაა დინამიკურ ზმნათა **-ит > т**, ფინიტობასთან ერთად დროსაც აღნიშნავს **-н** და სტატ. ზმნათა **-п** სუფიქსები.

სტატიკურ ზმნებსაც, ისევე, როგორც დინამიკურს, აქვთ დროთა ინფინიტური წარმოებაც. ფინიტობის **-уп** სუფიქსი აწმყო დროისა, რთული მონაცემია. ინფინიტურ წარმოებაში **-п** ჩამოშორდება და დარჩება მხოლოდ **-у**. მაგ.: **д-ан-коу...** „როცა არის“, **д-ахьы-коу...** „სადაც არის“, **ды-шы-коу** „როგორც არის“.

სამიმართებო პრეფიქსიანი ინფინიტური წარმოება

აფხაზურს არ მოეპოვება მიმართებითი ნაცვალსახელები და მიმართებითი ზმნიზედები: ვინც, რაც, რომელიც, როგორიც, რანაირიც... სხვა ენების რთულ წინადადებათა წევრ-კავშირები აფხაზურში მოქცეულია ინფინიტური წარმოების ზმნაში და გამოხატავს სასუბიექტო და საობიექტო მიმართებებს: „წამსვლელი – ის ვინც მიდის“, „ის რაც მიდის“, ოღონდ:

დროთა ინფინიტურ წარმოებაში გამოიყენება მიმართებითი **з**-პრეფიქსი ადამიანისათვის (გონიერთა კლასი) და **и** – ნივთისათვის (არგონიერთა კლასი). მაგ.: **и-з-фо** „ვინც ჭამს, მჭამელი“, **ии-фо** „რასაც ჭამს, შესაჭმელი“.

ზმნის ფორმაში მხოლოდ ერთი პირი შეიძლება იყოს მიმართებითი **изфа** „ვინც შეჭამა“, **илфа** „რაც შეჭამა“, **нуста** „რომელიც მე შენ (მკ.) მოგეცი“, **дузта** „ვინც შენ (მკ.) ის (ად.) მოგცა“...

ამრიგად:

и(ы) ენაცვლება „д“-ს რიგის პირ-კლასის აფიქსებს, მუდამ პირველ ადგილას დგას ზმნაში და გამოხატავს: ერთპირიანი გარდაუვალი ზმნის სუბიექტს, ორპირიანი გარდაუვალი ზმნის ირიბ ობიექტსა და გარდამავალი ზმნის პირდაპირ ობიექტს:

ერთპირიანი გარდაუვალი სტატიკური ზმნა	
ფინიტური წარმოება	ინფინიტური წარმოება
Сара сы-коуп „მე ვარ“	(и)ы-коу „ვინც, რაც არის“
ერთპირიანი გარდაუვალი დინამიკური ზმნა	
Сара сцит „მე მივდივარ“	и-цо „ვინც, რაც მიდის“
ორპირიანი გარდაუვალი სტატიკური ზმნა	
Сара д-сы-моуп афыза „მე მყავს მეგობარი“	сара и-сы-моу афыза „მეგობარი, რომელიც მე მყავს“
ორპირიანი გარდამავალი დინამიკური ზმნა	
ფინიტური წარმოება	ინფინიტური წარმოება
Сара дызбоит ахэычы пшза „მე ვხედავ ლამაზ ბავშვს“	сара избо ахэычы дыпшзоуп „ბავშვი, რომელსაც მე ვხედავ, ლამაზია“

მსგავსივე ვითარებაა სამპირიან გარდამავალ ზმნებშიც: **и-у-а-с-хээз** „რაც მე შენ (მკ.) გითხარი ის“...

3- გამოიყენება მხოლოდ ორპირიან და სამპირიან ზმნებში და არ იხმარება ერთპირიანებში, რადგან იგი ენაცვლება „д“-ს რიგის პირ-კლასის პრეფიქსებს, ეს უკანასკნელნი კი არ გამოიყენებიან ერთპირიან ზმნებში.

სამიმართებო 3- პრეფიქსი ენაცვლება ორპირიანი გარდამავალი ზმნისა და ყველა გარდამავალი ზმნის სუბიექტის, აგრეთვე გარდამავალი ზმნის ირიბი ობიექტის ნიშნებს:

ორპირიანი გარდამავალი ზმნა	
ფინიტური წარმოება	ინფინიტური წარმოება
иара сара избоит „მე მას ვხედავ“	сара сызбо „ვინც, რაც მე მხედავს, ჩემი დამნახავი“

სტატიკური ზმნის ნაკვთები

სტატიკურ ზმნას აქვს ფინიტური აწმყო **-უი** სუფიქსით ნაწარმოები და ფინიტური ნამყო განუსაზღვრელი **-ი** სუფიქსით ნაწარმოები. რთული **-უი** სუფიქსი დროსა და ფინიტობას ერთდროულად გამოხატავს. **-უ** დროისაა, **-ი** ფინიტობის მაგ.: **сыкоуп** „ვარ“, **ибноуп** „კარგია“, **ихаауп** „ტკბილია“...

აწმყოს ინფინიტურ ფორმას ოდენ **-უ** სუფიქსი აწარმოებს. მაგ.: **сахыкоу...** „სადაც ვარ“, **ишбноу...** „ის რომ კარგია“, **ихаау...** „რაც ტკბილია“...

ნამყო განუსაზღვრელის ფინიტურ ფორმას აწარმოებს **-ი** სუფიქსი. მაგ.: **сыкан** „ვიყავი“, **ишниан** „კარგი იყო“. ინფინიტურ ფორმაში კი **-ი** სუფიქსის ადგილას **-ი** სუფიქსი ჩნდება, ფონეტიკური ცვლილება არ ხდება; მაგ.: **сахыкоу** „სადაც ვიყავი“, **ишыбноиз** „კარგი რომ იყო“...

ზოგ სტატიკურ ზმნას ერთვის განგრძობითობის (დიურატიულიობის) **-აა** სუფიქსი, რითაც ემსგავსება დინამიკურ ზმნას.

დინამიკური ზმნის ნაკვთები

1. აწმყო, 2. მყოფადი I, 3. მყოფადი II, 4. ნამყო უსრული 5. ნამყო განუსაზღვრელი 6. ნამყო სრული ანუ აორისტი, 7. ნამყო უკვეობითი 8. ნამყო წინარე წარსული.

1. აწმყო

-აა-იტ > -აე-იტ, სადაც **-აა** დროისაა, **-იტ** კი ფინიტობისა...

თუ ზმნის ფუძე **ა**- ხმოვნით ბოლოვდება, მაშინ **-აეიტ** სუფიქსი წინა ხმოვანთან შერწყმით **-აიტ** სახეობას იძლევა: **с-ца-аа-იტ > с-ца-აეიტ > с-ца-აიტ** „მივდივარ“, **из-ба-აа-იტ > и-з-ба-აეიტ > и-з-ба-აიტ** „ვხედავ“.

თუ ზმნის ფუძე ბოლოვდება ნებისმიერი თანხმოვნით, **и, у...** ნახევარხმოვნებით, **аа** ხმოვნებით ან **ха** მარცვლით, მაშინ **-აეიტ** სუფიქსი არ განიცდის ცვლილებას: **и-с-ты-с-х-аа-ეიტ** „მე მას (ნ.) ვხატავ“, **с-неи-аа-ეიტ** „მივდივარ“, **и-у-у-аа-ეიტ** „ემუის“, **еи-лы-с-каа-аа-ეიტ** „მესმის, ვიგებ“, **с-баха-аа-ეიტ** „ვბარავ“...

აწმყოს ინფინიტურ ფორმაში ზმნის ფუძეს ოდენ დროის აღმნიშვნელი **-აა** სუფიქსი დაერთვის, რომელიც ერწყმის ფუძის **а**- ბოლო ხმოვანს და იძლევა **о-ს (а-აа>о)**: **с-ахь-ца-аа > с-ахь-цо** „სადაც მივდი-

ვარ“, **и-з-ба-ya** > **и-з-бо** „რასაც ვხედავ“, სხვა შემთხვევებში **-ya** უცვლელი რჩება: **и-ты-с-х-ya** „რასაც ვხატავ“, **с-ахь-не-ya** „სადაც მივდივარ“, **и-у-ya** „რაც ყმუის“, **и-еи-лы-с-каа-ya** „რაც მესმის, ვიგებ“, **д-ан-баха-ya** „როცა ბარავს“...

ზოგჯერ აწმყოს ფორმას მყოფადის შინაარსიც აქვს, ქართულის მსგავსად: **yaцәы Akәa cцoит** „ხვალ სოხუმში მივდივარ, წავალ“.

2. მყოფადი I

გამოხატავს იმ მოქმედებას, რომელიც მომავალში აუცილებლად უნდა მოხდეს. ფინიტური ფორმა იწარმოება ზმნის ფუძეზე **-п** სუფიქსის დართვით. ამ დროს ფონეტიკური ცვლილებები არ ხდება. **с-ца-п** „წავალ“, **д-ы-з-ба-п** „მას (ად.) ვნახავ“, **и-ты-с-хы-п** „დავხატავ“, **еи-лы-с-каа-п** „გავიგებ“.

ინფინიტურ ფორმაში **-п**- სუფიქსს ენაცვლება **-ра** ან **-лак//лакь//лаг** სუფიქსები: **сан-ца-ра//с-ан-ца-лак// с-ан-ца-лакь //с-ан-ца-лаг** „როცა წავალ“...

3. მყოფადი II

ახასიათებს მომავლის უფრო განუსაზღვრელი შინაარსი. ფინიტური ფორმას აწარმოებს რთული **-ш-т<-ша-ит**, რომელშიც **-ша>-ш** მომავალი დროის აღმნიშვნელია, ხოლო **-ит >т** ფინიტობისა. ამ რთული სუფიქსის დართვისას ფონეტიკური ცვლილებანი არ ხდება: **с-ца-шт** „წავალ“, **еи-лы-с-каа-шт** „გავიგებ“.

ინფინიტური ფორმა მყოფ. II-ისა მიიღება ოდენ მომავალი დროის აღმნიშვნელი **-ша** სუფიქსის დართვით ზმნის ფუძეზე. ფონეტიკური პროცესები არ ხდება. **с-ан-ца-ша** „როცა უნდა წავიდე“, **еи-лы-с-каа-ша** „რაც უნდა გავიგო“.

4. ნამყო უსრული

აწარმოებს **-ya-н** სუფიქსი, რომელიც ემყარება აწმყოს ნაკვეთის **-ya** სუფიქსიან ინფინიტურ ფუძეს, რომელიც გართულებულია დროისა და ფინიტობის ერთდროულად გამომხატველი **-н** სუფიქსით. (შდრ. სტატიკურ ზმნათა ნამყო განუსაზღვრელის **-н** სუფიქსი).

-yaн სუფიქსი ფუძისეულ **-а** ხმოვანთან შერწყმისას იძლევა **-он** დაბოლოებას: **с-ца-ya-н** > **с-ц-он** „მივდიოდი“, **д-ы-з-ба-ya-н** > **дызбон** „მას (ად.) ვხედავდი“...

აქაც: თანხმოვნებით, **ი, უ** ნახევარხმოვნებით, **-აა** და **-ხა** მარცვლებით დამთავრებულ ფუძეებში უცვლელია **-აა-ი** დაბოლოება: **ი-ტყ-ც-ხ-აა-ი** „ვხატავდი“, **ც-ნეი-აა-ი** „მივდიოდი“, **ეი-ლყ-ც-კაა-აა-ი** „მესმოდა, ვიგებდი“, **ც-ბაა-აა-ი** „ვბარავდი“.

ინფინიტური წარმოებისას -აა სუფიქსს **-ი** სუფიქსის ნაცვლად ინფინიტურობის **-ი** სუფიქსი ერთვის: ფონეტიკური პროცესები კი იგივეა, რაც ფინიტურ ფორმათა წარმოებისას: **ც-საა-ი-აა-ი** > **ც-აა-ი-აა-ი** „სადაც მივდიოდი“, **დ-აა-ი-ბა-აა-ი** > **დ-აა-ი-ბა-ი** „როცა მას (ად.) ვხედავდი“, **ი-ტყ-ც-ხ-აა-ი** „რასაც, ვისაც ვხატავდი“, **ც-აა-ი-აა-ი** „სადაც მივდიოდი“, **ეი-ლყ-ც-კაა-აა-ი** „რასაც ვიგებდი, რაც მესმოდა“, **ც-აა-ბაა-აა-ი** „როცა ვბარავდი“...

5. ნამყო განუსაზღვრელი

-ი სუფიქსით იწარმოება. ეს სუფიქსი დროსა და ფინიტობას ერთდროულად გამოხატავს. ფონეტიკური ცვლილება არ ხდება, მხოლოდ თანხმოვანთა შორის **-ი** ნეიტრალური ხმოვანი გაჩნდება.

ც-აა-ი „წავედი (და)“..., **დ-ი-ბა-ი** „იგი (ად.) დავინახე (და)“..., **ი-ტყ-ც-აა-ი** „დავხატე (და)“... **ც-ნეი-ი** „მივედი (და)“..., **ეი-ლყ-აა-ი** „გავიგე (და)“..., **ს-ბაა-ი** „დავბარე (და)“...

ინფინიტურ ფორმაში -ი სუფიქსს ინფინიტის **-ი** სუფიქსი ენაცვლება: **ც-აა-აა-ი** „როცა წავედი“, **დ-აა-ი-ბა-ი** „როცა იგი (ად.) დავინახე“, **ი-ტყ-ც-აა-ი** „რაც, ვინც დავხატე“, **ც-აა-ი-აა-ი** „სადაც მივედი“, **ეი-ლყ-აა-ი** „რაც გავიგე“, **ც-აა-ბაა-აა-ი** „როცა დავბარე“.

6. ნამყო სრული, აორისტი

-ი ფინიტობის სუფიქსის დართვით იწარმოება, ეს სუფიქსი ზოგ თანხმოვანზე დაბოლოებულ ფუძეებთან მარტო **-ი**-ს სახით შეიძლება შეგვხვდეს: **ი-ბ-დ-ი-ი** „გავიგე“, **ც-აა-ი-ი** „ავედი“ ცალი **ა**- ხმოვნით დამთავრებულ ფუძეებში **-ი** სუფიქსის **ი**-ს გავლენით **ა** ხმოვანი იცვლება **-ე** ხმოვნით: **ც-აა-ი-ი** > **ც-აა-ე-ი-ი** „წავედი“, **დ-ი-ბ-ა-ი-ი** > **დ-ი-ბ-ე-ი-ი** „იგი (ად.) ვნახე“.

ხოლო თანხმოვნებით, **უ** ფონემით, **აა, ხა** მარცვლებით დასრულებულ ფუძეებში ფონეტიკური ცვლილებები არ ხდება: **ი-ტყ-ც-აა-ი-ი** „დავხატე“, **ი-ბ-უ-ი-ი** „გავაკეთე, ვქენი“, **ი-ეი-ლყ-ც-კაა-ი-ი** „გავიგე“, **ც-ბაა-აა-ი-ი** „დავბარე“, **ი-** ფონემით დამთავრებულ ფუძეებში ზოგჯერ ერთი **-ი**- იკარგება: **ც-აა-ე-ი-ი** < **ც-ნეი-ი-ი** „მივედი“, **ც-აა-ი-ი** > **ც-აა-ი-ი** „მოვედი“.

ინფინიტური ფორმა აღარ დაირთავს დროისა და ინფინიტურობის სუფიქსს, არ ხდება ფონეტიკური ცვლილებები: **с-ан-ца** „როცა წავედი“, **д-ан-ы-з-ба** „როცა იგი (ად.) ვნახე“, **и-ты-с-х(ы)** „რაც დავხატე“, **с-ахь-неи** „სადაც მივედი“, **неи-лы-с-каа** „რაც გავიგე“, **с-ан-баах-а** „როცა დავბარე“.

ზოგჯერ, ქართულის მსგავსად, ამ ფორმას აწმყო – მყოფადის მნიშვნელობაც აქვს: **с-цент шта аоныка** „წავალ (წავედი) – აწი შინ (სახლში)“...

7. ნამყო უკვეობითი

-хья-ит >хье-ит სუფიქსი აწარმოებს, **хья-** უკვეობითობის აღმნიშვნელია, **-т** კი ფინიტობის: **с-ца-хьеит** „უკვე წავედი“, **ды-з-ба-хьеит** „უკვე ვნახე“, **и-ты-с-х-хьеит** „უკვე დავხატე“, **с-неи-хьеит** „უკვე მივედი“ **неи-лы-с-каа-хьеит** „უკვე გავიგე“.

ინფინიტურ ფორმაში გამოიყენება ორი სუფიქსი: უფრო გავრცელებულია რთული **-хьяу-** > **-хью-**, სადაც **-хья** უკვეობითობას აღნიშნავს, ხოლო **-у** იგივეა, რაც დასტურდება სტატიკურ ზმნათა აწმყოში.

მეორე, უფრო იშვიათი ხმარებისაა **-ц** სუფიქსი, რომელიც უკვეობითობის აღმნიშვნელია: **и-ка-с-ца-хью// и-ка-с-ца-ц** „რაც უკვე გამიკეთებია“, **и-з-ба-хью//и-з-ба-ц** „რაც, ვინც უკვე მიწახავს“, **и-ты-с-хью// и-ты-с-хы-ц** „რაც, ვინც უკვე დამიხატავს“...

გავრცელებულია ამგვარ გამოთქმებში: **икаспац касцит** „იმასვე ვაკეთებ, რაც მიკეთებია“, **изутац ит!** „შენ (მკ.) ვისთვისაც მიგიცია, (კვლავ) მიეცი!“

8. ნამყო წინარე წარსული

-хья-н სუფიქსი აწარმოებს, რომელშიც **-хья** უკვეობითობას აღნიშნავს, ხოლო **-н** ნამყო დროსა და ფინიტობას ერთდროულად: **с-ца-хьян** „უკვე წასული ვიყავი“, **ды-з-ба-хьян** „უკვე მენახა, ნანახი მყავდა“, **и-ты-с-х-хьян** „უკვე დახატული მყავდა“, **с-неи-хьян** „უკვე მისული ვიყავი“, **неи-лы-с-каа-хьян** „უკვე გაგებული მქონდა“...

ინფინიტურ ფორმაში ორი რთული სუფიქსია: **-хья-з** და **-цы-з**. **-хья** და **-ц** უკვეობითობას აღნიშნავენ, ხოლო **-з** ნამყო დროის აღმნიშვნელია. აქედან **-цы-з** უფრო უარყოფით ფორმებში დასტურდება: **с-ан-ца-хьяз** „როცა უკვე წასული ვიყავი“, **и-з-ба-хья-з** „რაც, ვინც უკვე ნანახი მქონდა, მყავდა“, **и-ты-с-х-хьяз** „რაც, ვინც დახატული მქონდა, მყავდა“, **с-ан-неи-хьяз** „როცა უკვე მისული ვიყავი“, **и-еи-лы-с-каа-хьяз**

„რაც უკვე გაგებული მქონდა“... შდრ. უარყოფითი ფორმები: **с-аны-м-ца-ңыз** „როცა ჯერ კიდევ არ ვიყავი წასული“, **и-сы-м-на-ңыз** „ვინც, რაც ჯერ კიდევ არ მენახა“, **и-т-сы-м-х-ңыз** „ვინც, რაც ჯერ კიდევ არ დამეხატა“, **с-аны-м-неи-ңыз** „როცა ჯერ კიდევ არ ვიყავი მისული“, **и-еи-л-сы-м-каа-ңыз** „რაც ჯერ კიდევ არ (ვერ) გამეგო“.

კატეგორიული მყოფადი

იწარმოება აღწერით, **-ауи** „არის“ მეშველი ზმნის დახმარებით (გამოყოფს ზოგი მკვლევარი).

ამ დროს ზმნა წარმოდგენილია აწმყოს ინფინიტურ **-ya** სუფიქსიან, ან აორისტის ინფინიტურ უსუფიქსო ფორმაზე დამყარებული პირობითი კილოს **-p** მაწარმოებლიანი ფორმით: **и-ка-с-па-р ауи** „უნდა გავაკეთო“ (რათა, რომ გავაკეთო არის) **и-ка-с-па-р акэын** „უნდა გამეკეთებინა“ („რათა რომ გამეკეთებინა, იყო“).

ზოგჯერ ძირითადი ზმნის პირობითი **-p** სუფიქსის წინ ჩნდება **-за** სუფიქსი, რომელიც დიურატიულობის, განგრძობითობისაა: **и-ды-руа-за-р ауи** „მან (მკ.) უნდა იცოდეს“...

ნაკვეთისა და კილოს ფორმას შორის გარდამავალია:

თურმეობითი I

-заа-и

თურმეობითი II

-заа-ры-и

იწარმოება როგორც სტატიკურ ისე დინამიკურ ზმნათაგან, იყენებს საყრდენად ზმნათა წმინდა ფუძეს; აწმყოს **-ya>o** დაბოლოებიან ან უკვეობითის **-хьа** სუფიქსიან ფუძეებს: **сыка-заа-и** „თურმე ვყოფილვარ“, **д-цо-заа-и** „თურმე მიდის“, **сыка-заа-ры-и** „თურმე ვყოფილვარ“, **д-ца-заа-ры-и** „წასულა“, **д-ца-хьа-заа-и** „თურმე უკვე წასულა“, **д-ца-хьа-заа-ры-и** „თურმე უკვე წასულიყო“.

ცხრილი

1.	აწმყო	ფ.	-yaи-т >ye-т	(сцит)
		ინფ.	-ya > o	(санцо)
2.	მყ. I	ფ.	-и	(сцаи)
		ინფ.	-ра, -лак, -лакь, -лаг	(санцалак)
3.	მყ. II	ფ.	-ша-ит > -ш-т	(сцашт)
		ინფ.	-ша	(санцаша)

4.	ნამყ. უსრ.	ფ.	-ya-н > он	(сцон)
		ინფ.	-yaz	(санцоз)
5.	ნამყ. განუს.	ფ.	-н	(сцан)
		ინფ.	-з	(санцаз)
6.	ნამყ. სრ., აორისტი	ფ.	-ит>г	(сцейт)
		ინფ.	-0	(санца)
7.	ნამყ. უკვ.	ფ.	-хьа-ит > -хье-ит	(сцахьейт)
		ინფ.	-хьау- > -хьоу	(санцахь-оу)
		ინფ.	-ц	(санца-ц)
8.	ნამყ. წინარ. წარს.	ფ.	-хьа-н	(сцахьан)
		ინფ.	-хьა-з	(санцахьаз)
		ინფ.	-цы-з	(санцацыз)
9.	კატეგორიული მყოფ.		-р ауп -р акэын	(икасцар ауп) (икасцар акэын)
10.	თურმ. I	ფ.	-заа-п	(сыка-заа-п)
11.	თურმ. II	ფ.	-заа-ры-н	(сыка-заа-ры-н)

ინფ. ფორმები არ აქვს.

კილოს კატეგორია

ავხაზურს მოეპოვება: 1. ბრძანებითი, 2. დაშვებითი, კონიუნქტივი, 3. პირობითი, 4. მიზან-პირობითი, 5. კავშირებითი I, 6. კავშირებითი II, 7. ნატვრითი და 8. მოჩვენებითი კილოები, 9. თხრობით კილოს სპეციალური მაწარმოებელი არ გააჩნია, ზემოთ განხილული ნაკვეთები თხრობითი კილოსათვისაა დამახასიათებელი.

1. ბრძანებითი კილო

ძირითადად ეწარმოება **დინამიკურ ზმნებს** II პირის ორსავე რიცხვში. თუ ზმნა გარდაუვალია დაირთავს უკლებლივ ყველა პირისა და კლასის ნიშანს: **y-ца!** „შენ (მკ.) წადი!“, **н-ца!** „შენ (ქ.) წადი“, **ша-ца!** „წადით!“ **y-и-цхраа!** „შენ (მკ.) მას (მკ.) დაეხმარე!“

თუ ზმნა გარდამავალია, მაშინ მხოლოდით რიცხვში სუბიექტის კლასოვან-პიროვანი პრეფიქსები არ გამოჩნდება. თხრობითი კილო: **и-ка-у-поит** „შენ (მკ.) რაღაცას აკეთებ“ **и-ка-ца!** „გააკეთე!“ თხრ.

კილო: **д-аа-у-гоит** „შენ (მკ.) ის (გონ.) მიგყავს“, ბრძ. კილო: **д-аа-г!** „მოიყვანე! იგი“ მრავლობით რიცხვში სუბიექტის პირის ნიშანი იქნება წარმოდგენილი. ეს იმიტომ, რომ მრავლობითი რიცხვის პირ-კლასის ნიშნები პირსა და რიცხვს ერთდროულად აღნიშნავს და რიცხვის „ხათრით“ შენარჩუნებულია! (ქ. ლომთათიძე).

шә-ца! „წადით!“ **и-ка-шә-ца!** „გააკეთეთ!“ **д-аа-жә-г!** „მოიყვანეთ!“ (გარდაუვალშიც და გარდამავალშიც).

ბრძანებითის ფორმას ხშირად დაერთვის კატეგორიულობის, მოთხოვნის აღმნიშვნელი **-и(шь)** სუფიქსი: **у-це-(шь)!** „აბა, წადი!“ **у-гыл-и(шь)!** „აბა, ერთი ადექი!“ **и-ка-це-и(шь)!** „აბა, გააკეთე!“

სტატკური ზმნის ბრძანებითს ჩვეულებრივ **-з** სუფიქსი აწარმოებს: **у-ка-з!** „იყავი!“ **у-тәа-з!** „იჯექი!“

2. კონიუქტივი, დაშვებითი კილო

ეწარმოება ორსავე რიცხვსა და სამსავე პირს. მაწარმოებელია – **ааит** (დინამიკურ ზმნებში) და **-з-ааит** (სტატკურ ზმნებში) თუ ფუძე **а**-თი მთავრდება მოსალოდნელი სამი **а**-ს ნაცვლად ორი **а** იქნება წარმოდგენილი: ***д-ца-ааит > д-цааит** „დაე, წავიდეს!“ თუ ფუძე ორი **а**-თი მთავრდება, მოსალოდნელი 4-დან 2 **а** იქნება წარმოდგენილი: ***иеликаа-ааит > иеликааит** „დე, მან ის გაიგოს!“

ამგვარი რამ არ ხდება სტატკურ ზმნებში **-з-ааит** სუფიქსის დაერთვისას: **д-гыла-з-ааит** „დაე, იდგეს!“ **и-баа-з-ааит!** „დაე, დალპეს“.

3. პირობითი კილო

იწარმოება **-р, -за-р, -з-т-гыи** სუფიქსებით, აქედან **-р** სუფიქსი არ გამოიყენება სტატკურ ზმნებში, ხოლო დინამიკური ზმნის პირობითი კილოს **-за-р** სუფიქსი საყრდენად იყენებს სხვადასხვა ნაკვთის მზა ფორმებს: **д-ца-р** „თუ წავა“, **сы-ка-за-р** „თუ ვარ“, **д-аа-и-у-а-за-р** „თუ მოვა“, **ды-ка-зтгы** „თუ არის კიდევაც.“

4. მიზან-პირობითი კილო

გამოიყენება პირობითი კილოს **-р** სუფიქსიანი ფორმა, რომელსაც დამატებით დაერთვის გარდაქცევითობის **-ц, -тә** ან **-ны** სუფიქსები. ზოგჯერ **р(ра)** ვარიანტის სახითაცაა წარმოდგენილი (ეს უფრო ძვე-

ლია). მაგ.: **с-ааираны** „რათა მოვიდე“, **и-ка-ы-ца-рц**, **и-ка-с-цартә**, **и-ка-с-ца-раны** „რათა გავაკეთო“...

ამავე კილოს საწარმოებლად გამოიყენება აგრეთვე **-pa** სუფიქსიან ფორმაზე დართული **азы** „თვის“ თანდებული: **ды-з-га-ра-зы** „რათა წავიყვანო, მის წასაყვანად“...

5. 6. კავშირებითი კილო

აქვს ორი ფორმა: კავშირებითი I იყენებს **-pa** სუფიქსიან მყოფადი I-ის ფორმას, რომელსაც ეკვეცება სუფიქსის **a** ხმოვანი და დაერთვის **-н** სუფიქსი (ფინიტური წარმოება) ანდა **-з** სუფიქსს (ინფინიტურ წარმოებაში) **с-ца-рын** „წავიდოდი“, **с-ан-ца-рыз** „როცა წავიდოდი“, **и-ка-с-ца-рыз** „რასაც გავაკეთებდი“. კავშირებითი II ემყარება **-ша** სუფიქსიან II მყოფადის ფორმას და დაერთავს იმავე **-н** სუფიქსს (ფინიტურ წარმოებაში) ანდა **-з** სუფიქსს (ინფინიტურ წარმოებაში): **с-ца-шан** „წავიდოდი“, **с-ан-ца-шаз** „როცა წავიდოდი“, **и-ка-с-ца-шан** „გავაკეთებდი“, **и-ка-с-ца-шаз** „რასაც გავაკეთებდი“.

7. ნატვრითი კილო

აწარმოებს: **-нда -ндаз** სუფიქსი. გამოთქმულია ვარაუდი, რომ ეს აფიქსი მომდინარეობს ქართული „ნეტა“ ნაწილაკიდან **-з** კი ნამყოფ დროის ინფინიტური სუფიქსია: **с-ыка-нда(з)** „ნეტავი მამყოფა!“, **с-цо-нда (з)** „ნეტავი წავსულიყავი!“, **и-ка-с-па-нда (з)** „ნეტავი გამეკეთებინა!“ და ა. შ.

8. მოჩვენებითობის კილო

იწარმოება **-шәа** ნაწილაკის დართვით:

и-з-шо-шәа „თითქოს ვხედავ“,

д-ца-з-шәа „თითქოს წავიდა“,

сы-коу-шәа „თითქოს ვარ“...

ცხრილი

1. თხრობითი	-----
2. ბრძანებითი	(კატეგორიული. -ш!) (სტატიკური. -з)
3. კონიუქტივი (დაშვ.)	-ааит , -з-ааит
4. პირობითი	-р , -за-р , -з-т-гы

5. მიზან-პირობ.	- რ-ц, -тә, -ны, -азы „თვის“
6. კავშირებითი I	- ра (I მყ.) + н (ფინ.) з (ინფინ.)
7. კავშირებითი II.	- ша (II მყ.) + н (ფინ.) з (ინფინ.)
8. ნატვრითი	- нда -ндаз
9. მოჩვენებითი	- шәа

აბსოლუტივი

გადმოსცემს დამატებით მოქმედებას ან მდგომარეობას, რომელიც წინ უსწრებს ძირითადი ზმნით გამოხატულ მოქმედებას.

ინფინიტური ფორმა გარკვეულწილად:

I ზმნის დრო-კილოთა სუფიქსის არმქონე იშვიათი ფორმა: **а-ма-заа-ра > сы-ма:**

сөызцәа сы-ма сааит „მეგობრებთან ერთად მოვედი“.

II უფრო გავრცელებულია აწმყოს ინფინიტურ დაბოლოებიანი ფორმა: **-уа>о**

д-гәырбьо (< **д-гәырбья-уа**) **дааит** „იგი გახარებული მოვიდა“

III გარდაქცევითობის **-ны** სუფიქსიანი:

ауроккәа кацаны, ахәмарра сцеит „გაკვეთილები მოვამზადე (და, რა) სათამაშოდ წავედი“.

IV მხოლოდ უარყოფითი ფორმის აბსოლუტივისათვის დამახასიათებელი, **кәа** სუფიქსიანი წარმოება: **апәа имфакәа икаижьит** „ვამლი შეუქმელად გადაადგო“.

გარდამავალი ზმნის ფუძისაგან ნაწარმოებ აბსოლუტივებში სუბიექტის პირი, კლასი და რიცხვი ჩვეულებრივ არ აღინიშნება.

კითხვითი ფორმა

აფხაზური ზმნა კითხვით ფორმათა სიუხვით გამოირჩევა. გვხვდება შემდეგი სახის კითხვითი ფორმები:

1. ინტონაციური: **уара иакауцент?**

2. ალტერნატიული: თავსა და ბოლოში გაფორმებული:

дцо-у / дымцо-у?

„წავიდა თუ არ წასულა?“

3. ჩაკითხვისას: **-ба** ნაწილაკიანი: **дцеитба?** „წავიდაო?“

4. საგანგებო კითხვითი აფიქსები გამოიყენება ყველა ნაკვთის ფორმაში:

განარჩევს ადამიანისა და არაგონიერთა კლასებს. ადამიანი „**დარბან?**“

არაგონიერი, ნივთი „**ნარბან?**“

დარბან> -**და** სუფიქსი დაერთვის ნაკვთის ინფინიტურ ფორმას:

იцо დარბან? „ვინც მიდის ვინ არის?“ > **იцо-და?** „ვინ მიდის?“, **იკადა?** „ვინ არის?“, **ი-казца-და?** „ვინ გააკეთა? **дызбада?** „ვინ დაინახა?“

5. არაგონიერთა კლასის კითხვითი ფორმები იწარმოება ნებისმიერი ნაკვთის ინფინიტურ ფორმაზე კითხვითი: -**ი**, -**ზეი**, -**ზი** სუფიქსების დართვით: **иугеи?** „რა წაიღე?“, **иуго-зеи** „რა მიგაქვს?“, **иуго-зи?** „რა წაიღე?“

-**და** სუფიქსიანი კითხვითი ფორმებით ირკვევა სუბიექტის ვინაობა, ხოლო

-**ი**, -**ზეი**, -**ზი** სუფიქსიანი კითხვითი ფორმებით ირკვევა ობიექტის ვინაობა ან რაობა.

6. ზმნით გამოხატული მოქმედების ან მდგომარეობის რაობა ირკვევა -**მა** სუფიქსიანი კითხვითი ფორმებით, ითხოვს პირდაპირ პასუხს: **дцома?** „მიდის?“, **дкоума?** „არის?“, **икацама?** „გაკეთა?“

7. სპეციფიკურ საგარემოებო ელემენტებზე: **ан** (დროის), **ахь** (ადგილის), **ш** (ვითარების) პრეფიქსებს ერთვის -**ბა** ელემენტი, ვიღებთ **анба** „როდის?“ **ахьба**> **ахьџа** > **аба** „სად?“, ***шба** > **шџа** „როგორ?“ ...ესენი დაერთვის ნაკვთთა ინფინიტურ ფუძეებს:

данбацо? „როდის მიდის?“

дабацо? „სად მიდის?“

дышџацо? „როგორ მიდის?“

8. ზოგჯერ პრეფიქსს და სუფიქსს ზმნა ერთდროულად დაერთავს:

данбацеи? „როდის წავიდა?“

9. მიზეზის აღმნიშვნელი **з**-პრეფიქსიანი კითხვითი ფორმები ჩვეულებრივ -**ი**, -**ზეი**, -**ზი** კითხვითობის სუფიქსებს დაერთავენ: **у-з-цеи?** „რისთვის, რატომ წახვედი?“

ზმნის უარყოფითი ფორმები

აწარმოებს **м** აფიქსი, რომელიც ხან პრეფიქსია, ხან სუფიქსი.

-**მ** სტატიკურ ზმნებში, დინამიკურ ფინიტურ აწმყოში, მყოფად I, მყოფად II, ნამყო უსრულში დგას ძირის შემდეგ (სუფიქსია).

სტატიკური ფინიტური	დინამიკური ფინიტური
აწმყო сы-ка-м „არ ვარ“	с-по-м „არ მივდივარ“
ნამყ. უსრ. сы-ка-мы-з-т „არ ვყოფილვარ“	сцомызт „არ მივდიოდი“
მყოფადი I –	с-ца-ры-м „არ წავალ“
მყოფადი II –	с-паша-м „არ წავალ“.

м- ზმნის ძირის წინ დგას დინამიკურ ფინიტურ ნამყო განუსა-ზღვრელში, აორისტში, ნამყო უკვეობითში, ნამყო წინარე წარსულის ფორმებსა და იმავე დინამიკურ ზმნათა ყველა ნაკვეთის ინფინიტურ ფორმებში (პრეფიქსია).

დინამიკური ზმნის ფინიტური წარმოება

ნამყო განუს.	сы-м-ца-з-т	„არ წავედი და“
აორისტი	сы-м-це-ит	„არ წავედი“
ნამყო უკვეობითი	сы-м-ца-ц-т	„არ წავსულვარ“
ნამყო წინ. წარს.	сы-м-ца-цы-з-т	„არ ვიყავი წასული“

დინამიკური ზმნის ინფინიტური წარმოება

აწმყო	с-ахьы-м-по	„სადაც არ მივდივარ“
მყოფ. I	с-ахьы-м-цара	„სადაც არ წავალ“
მყოფ. II	с-ахьы-м-ца-ша	„სადაც არ წავალ“
ნამყ. უსრ.	с-ахьы-м-по-з	„სადაც არ მივდიოდი“
ნამყ. განუს.	с-ахьы-м-ца-з	„სადაც არ წავედი და“
აორისტი	с-ахьы-м-ца	„სადაც არ წავედი“
ნამყ. უკვ	с-ахьы-м-ца-ц	„სადაც არ წავსულვარ“
ნამყ. უკ. წინ. წარს.	с-ахьы-м-ца-цы-з	„სადაც არ წავსულიყავი“

უარყოფის **м-** ასევე პრეფიქსია დინამიკურ ზმნათა უარყოფით-კითხვით ფორმებში, თხრობითის გარდა ყველა კილოსა და სიტყვა-წარმოებით კატეგორიაში.

აწმყო: **дымцой?** „ის არ მიდის?“

თავისებურია უარყოფითი ბრძანებითის წარმოება, რომელშიც დინამიკური ზმნის ძირის წინ დგას უარყოფის პრეფიქსი, ხოლო ზმნის ძირის შემდეგ **-н** სუფიქსი, რომელიც მიღებულია უარყოფის **м-** ნაწილაკისაგან დისტანციური დისიმილაციით: **и-у-м-га-м>и-у-м-га-н!** „არ წაიღო!“

y-m-qa-m > y-m-qa-n! „არ წახვიდე!“

განსხვავებით დადებითი ბრძანებითისაგან უარყოფით ბრძანებითში ყველა კლას-პირის აფიქსია უკლებლივ წარმოდგენილი.

მიმღობა

მიმღობის გამოსახატავად ავხაზურში ყველაზე პროდუქტიულია სამიმართებო პრეფიქსიანი **и(ы)**- და **з**-პრეფიქსიანი ზმნის ინფინიტური წარმოება.

არის ზმნის ფუძის სახით წარმოდგენილი მიმღობები: **а-лала** „ირაო, საქონელი“ (**а-ла-ла-ра** „რამეში შესვლა“), **а-м-дыр** „უვიცი“ (**а-дыр-ра** „ცოდნა“) **а-так** „პასუხი“ (**атара** „მიცემა) **а-м-у-ча** „მუქთახორა“ (**ау-ра** „ქმნა“). ავხაზური მიმღობას აწარმოებს აგრეთვე ზმნის ფუძეზე მოქმედი პირის აღმნიშვნელი **-фы** ან სამოქმედო საგნის აღმნიშვნელი **-тә** სუფიქსის დართვით: **а-р-ца-ра** „სწავლება“ > **а-р-ца-фы** „მასწავლებელი“, **а-ца-ра** „სწავლა“ > **а-ца-фы** „მოსწავლე“, **аиба-ш-ра** „ბრძოლა“ ზედმიწ. „ურთიერთკვლა, ომი“ > **аиба-ш-фы** „მეომარი“, **а-ка-ца-тәы** „გასაკეთებელი (**а-ка-ца-ра** „კეთება“), **а-ус-у-тә** „სამუშაო“ (**а-ус** „საქმე“, **а-у-ра** „ქმნა“).

ამჟამად არაპროდუქტიული **-хьа**, **-ха**, **-х** სუფიქსებით ნაწარმოები მიმღობები: **а-џа-та-хьа** „აღთქმა“ (**а-џы** „პირი“, **а-та-ра** „მიცემა“) **а-хәа-хьа** „ნათქვამი“ (**а-хәара** „თქმა“) **аа-за-хьа** „ბუთხუზა ბავშვი“ (**аа-за-ра** „აღზრდა“), **а-цы-нл-а-ха** „ნამწვი“ (**а-ныл-ра** „წვა“), **а-ча-х** „კვებული“ (**а-ча-ра** „პურობა“) **а-х-цәа-ха** „მონაჭერი“, (**а-х-цәа-ра** „მოჭრა, წაკვეთა“) **а-пшәа-ха** „ნაგლეჯი“ (**а-пшәа-ра** „მოწყვეტა, მოგლეჯა“) **а-лы-пш-аа-х** „ამორჩეული, შერჩეული“ (**а-л-пш-аа-ра** „ამორჩევა“) **а-ка-шәа-ра-х** „მიგდებული ბავშვი“ (**а-ка-шәа-ра** „გადაგდება“), **а-шәа-ра-х** „ნადირი“ (**а-шәа-ра** „ნადირობა“).

ზმნიზედა

ზმნიზედები ავხაზურში სამ უმთავრეს ჯგუფში ერთიანდებიან:

1. **ადგილის ზმნიზედები**: **абра** || > **ара** „აქ“, **убра** || > **уа** „იქ“, **абна** || > **ана** „მანდ“ (რომლებიც კავშირშია ნაცვალსახელებთან: **абри** || > **ари** „ეს“, **убри** || > **уи** „ის, იგი“, **абни** || > **ани** „ეგ“, **ааигәа** „ახლოს“, **аарцә** „გამოდმა“, **нырцә** „გაღმა“, **ааада** „მალა, ზემოთ“, **აаада** „დაბლა, ქვემოთ“. ზოგი ადგილის ზმნიზედა იწარმოება არსებითი სახელის ფუძეზე **-н** სუფიქსის დართვით: **ამәан** „გზად“, **აკытан** „სოფლად“.

2. **დროის ზმნიზედები** სხვადასხვა გზით არის ნაწარმოები:

нахъа || > **ехъа** „დღეს“, **нацы** || > **ецы** „გუმინ“, **уаха** „ამაღამ“, **уапъы** „ხვალ“, **уацъашътахъ** „ზეგ“ (ზედმიწ.: „ხვალის შემდეგ“), **алшы-кэсанык** „მთელ წელიწადს“, **есымша** „ყოველდღე“, **ускан** „მამინ“, **знык** „ერთხელ“, **ашамтазы** „განთიადისას“, **пхынжъон** „შუალამისას“...

3. ვითარების ზმნიზედები: **абас** || > **ас** „ასე, ამგვარად“, **убас** || > **ус** „ისე“, **абанс** || > **анс** „ეგრე“ (ეს ზმნიზედები ადგილის რამდენიმე ზმნიზედის მსგავსად კავშირშია ნაცვალსახელებთან: **абри** || > **ари** „ეს“, **убри** > **уи** „ის, იგი“, **абни** || > **ани** „ეგ“. **иаалыркъаны** „მოულოდნელად, უცებ“, **иаразнак** „უცებ“, **ирацъаны** „ბლომად“, **хычзак** „მცირედ“, **хымъада** „აუცილებლად“.

თანდებული

აფხაზური ენა გამოირჩევა თანდებულთა სიმცირით. თანდებულთა სიმცირე სახელებთან კომპენსირებულია წინდებულთა სიუხვით ზმნებში.

ძირითადი თანდებულებია: **-ахъ-** „კენ, -ში“ (**ашкол ахъ** „სკოლისაკენ“) – **афы-** „ში“ (**акыта-ф** „სოფელში“), **-ка** „-კენ; -ში“ (**аоны-ка** „სახლში, შინ, შინისაკენ“), **-нза** „-მდე“ (**акыта-нза** „სოფლამდე“), **-кны** || **кын** „-თან“ (**сара с-кны** „ჩემთან“), **шка** „-კენ“ (**аклуб ашка** „კლუბისაკენ“), **-нтә** „-დან“ (**карты-нтә** „თბილისიდან“), **амцан** „ძირას“ (**ацъацла амцан** „ვაშლის ხის ძირას, ქვეშ“), **-зы** „-თვის“ (**ацара-зы** „სწავლისათვის“, **сара с-зы** „ჩემთვის“), **-ла** „-ით“ (**шьапы-ла** „ფეხით, ქვეითად“, **фы-ла** „ცხენით“) და სხვ.

როგორც ზემოთ აღინიშნა, ლოკალური ურთიერთობა/მიმართულება აფხაზურში ძირითადად ლოკალური პრევერბებითა და ძირ-სუფიქსებით გადმოიცემა, ამიტომ თანდებულები სახელებთან იშვიათად იხმარება. აფხაზური ენის სხვა დიალექტებში შეიმჩნევა **-ахъ**, **-кны** || **-кын**, **-ка** თანდებულების ერთი **-ф < афы-** „ში“ თანდებულით შეცვლის ტენდენცია.

კავშირი

აფხაზურ ენას არ გააჩნია რთული ქვეწყობილი წინადადება. შესაბამისად, არც მაქვემდებარებელი კავშირები. ის, რაც სხვა ენებში სინტაქსის სფეროს განეკუთვნება და წარმოდგენილია მთავარი და დამოკიდებული წინადადების სახით, აფხაზურში თავისებურად ასახულია ზმნის დრო-კილოთა ფორმებში. მთავარ წინადადებას დროთა ფინი-

ტური, ხოლო დამოკიდებულს დროთა ინფინიტური წარმოება შეესაბამება (იხ. ზემოთ).

აფხაზურში გამოყოფენ კავშირთა სამ მთავარ ჯგუფს:

1. მაერთებელი კავშირები, რომლებიც უფრო ნაწილაკური ბუნებისაა და დამოუკიდებელ ერთეულებს არ წარმოადგენს. მაგ.: **-ი** სუფიქსი უდრის ქართულის „და“ კავშირს და დაერთვის წინადადებაში წარმოდგენილ ყველა საკავშირებელ სიტყვას: **сар-и, санду-и, илико-и, илариони-и** „მე ბებია (ჩემი), ილიკო და ილარიონი“.

ამავე წესით გამოიყენება აგრეთვე ქართული **-ც** ნაწილაკის ფარდი **-гьы**, კავშირ-ნაწილაკი: **сар-гьы, уар-гьы, иар-гьы** „მეც, შენცა და ისიც“...

2. მაცალკეებელი კავშირები: **иа** „ან“, **ма** „ან“: **иа сара, иа уара** „ან მე, ან შენ“, **ма ацәа, ма аха** „ან ვაშლი, ან მსხალი“.

3. მაპირისპირებელი კავშირები: **аха** „მაგრამ“, **амала** „ოღონდ“, **акәымзар || мамзар || макәымзар** „თორემ“.

ნაწილაკი

აფხაზურ ენას ნაწილაკებიც მცირე რაოდენობით მოეპოვება. დადასტურებითი ნაწილაკებია: **аа, ааи, аиеи** „ჰო, დიახ, კი“; უარყოფითი ნაწილაკებია: **мап, мамоу** „არა, ვერა“. დანანებას გადმოსცემს დამოუკიდებლად ხმარებული ან ზმნის ფორმაში ჩართული **гәашьа** „საწყალი“ ნაწილაკი: **дыпҕс-гәашье-ит** „მოკვდა საწყალი“. სხვათა სიტყვის ნაწილაკია **ахәа-ра** „თქმა“ ზმნის ძირისაგან მომდინარე **-хәа** სუფიქს-ნაწილაკი, რომელიც უდრის ქართულის **-მეთქი, -თქო, -ო** ნაწილაკებს: **саргьы сцоит-хәа ухәе-ит** „მეც წავალ-მეთქი, გითხარი“, **саргьы сцоит-хәа сызиахә** „გადაეცი (ჩემთვის უთხარი) მას, მეც წავალ-თქო“ **саргьы сцоит-хәа сөиҳәеит** „მეც წავალ, მითხრა მან“.

შორისდებული

შორისდებულებია: გაოცების, მწუხარების გამომხატველი **унан** „ვაიმე, უიმე, უი“, **дида** „დედი!“, გამამხნევებელი **ахахаит, амарцья**; გაოცების **цьым-цьым**; რისხვის გამომხატველი: **уут, ааит**; სიწყნარისაკენ მომწოდებელი **сишь, ашьшьыхәа** „სუ, ჩუმად, წყნარად“, მიმართვისას სახმარი **о, уа, уаа** „ო, ჰო, ჰე“ და სხვ.

სინტაქსი

ატრიბუტული სინტაგმა

ზემოთ აღინიშნა, რომ აფხაზურს ბრუნების სისტემა არ გააჩნია; შესაბამისად, სახელური შესიტყვების (ატრიბუტული სინტაგმის) კონსტრუქციაც თავისებურადაა ასახული ამ ენაში.

კონკრეტული საკითხის განხილვისათვის აუცილებლად მიგვაჩნია ნაცვალსახელის, რიცხვითი სახელისა და ზედსართავი სახელის თავისებურებათა გათვალისწინება არსებით სახელთან კომბინაციაში: შესიტყვებაში შემავალ კომპონენტთა ადგილი, შეთანხმება რიცხვისა და კლასის მიხედვით და სხვ.

ნაცვალსახელი სინტაგმაში

ნაცვალსახელს განსაკუთრებული მნიშვნელობა ენიჭება აფხაზურ ენაში. ნაცვალსახელის მეშვეობით გამოიხატება აფხაზურში ე. წ. სახელთა კუთვნილებითი კატეგორია.

როგორც ზემოთ აღვნიშნეთ, აფხაზურში არ არის ნათესაობითი ბრუნვა და საერთოდ ბრუნვები. ის, რაც ქართულში გამოიხატება ნათესაობით ბრუნვაში დასმული სახელით (ე. ი. კუთვნილება) აფხაზურში გამოიხატება კუთვნილებითი შინაარსის მქონე პრეფიქსებით, ანუ პირის ნაცვალსახელებიდან მომდინარე ფორმანტებით.

კლასოვან-პიროვანი ნაცვალსახელი და კუთვნილებითი ნაცვალსახელის შინაარსის გამოხატვა

მხ. რ.

I პ.	сара	– „მე“	–	с(ы)	
II პ.	{	уара	– „შენ“ (მკ.)	–	и(ы)
		бара	– „შენ“ (ქ.)	–	н(ы)
III პ.	иара	– „ის“ (მკ.)	–	и(ы)	
	лара	– „ის“ (ქ.)	–	л(ы)	
	иара	– „ის“ (ნ., არაგ.)	–	а	

მრ. რ.

I პ.	хара	–	„ჩვენ“	–	х(а)
II პ.	шара	–	„თქვენ“	–	шә(ы)

III კ. **дара** – „ისინი“ – **р (ы)**

ყველა კლასოვან-პიროვანი ნაცვალსახელი შეიძლება გამოყენებული იყოს უფრო მარტივი ფორმითაც, **ра**-ს გარეშე **са** „მე“, **ya** „შენ“ (მკ.), **ба** „შენ“ (ქ.), **а** „ის“ (მკ. და არაგ.) **ла** „ის“ (ქ.), **ха** „ჩვენ“, **шәа** „თქვენ“, **да** „ისინი“.

მრავლობითი რიცხვის **хара** „ჩვენ“ და **шәара** „თქვენ“ ნაცვალსახელების გვერდით გამოიყენება **харт** „ჩვენ“ და **шәарт** „თქვენ“.

„აფხაზური ენის გრამატიკაში“ (ნაწილი დამუშავებულია ხ. ბლაჟბას მიერ) მითითებულია, რომ **хара**-ს აქვს ინკლუზიური მნიშვნელობა: მოსაუბრე რთავს „ჩვენ“-ში მსმენელსაც, ხოლო ექსკლუზიური მნიშვნელობა, რომელიც მსმენელს გამორიცხავს, მიიღება პირის **хара** „ჩვენ“ ნაცვალსახელზე **-т (хар-т)** სუფიქსის დართვით (შდრ. აბაზ. **хара барат** „ჩვენ შენ გარეშე“. ანალოგიურად იწარმოება მეორე პირის ფორმა **шәара** „თქვენ“, **шәар-т** (შდრ. აბაზ. **шәарабарат** „თქვენ ჩემ გარეშე“ (აფხაზური ენის გრამატიკა 1968: 35).

ქართული „სტუდენტის ხელი“ აფხაზურში იქნება **астудент инапы...** ქართულის ნათესაობითი ბრუნვის შესაბამისი სუფიქსი მიერთვის არა მსაზღვრელს, არამედ საზღვრულს პრეფიქსად:

ქართ. ქალიშვილის ხელი აფხაზ.: **аҟәаб л-напы**

თუ სიტყვაში მახვილი მოდის ზოგადობის **а**- პრეფიქსზე, მაშინ კუთვნილებითი პრეფიქსები **ы**-თია წარმოდგენილი:

áла – **сыла** „ჩემი თვალი“

ала́ – **сла** „ჩემი ძაღლი“

მაგ. **сара с-аб инапы** „მამაჩემის ხელი“

сара с-ан л-шьапы „დედაჩემის ფეხი“

уара у-фыза и-хы „შენი (მკ.) ამხანაგის თავი“

ასე მიიღება კლასოვან-პიროვან ნაცვალსახელთაგან კუთვნილების შინაარსის მქონე ნაცვალსახელური პრეფიქსები აფხაზურში.

აფხაზურში დამოუკიდებელი მნიშვნელობის კუთვნილებითი ნაცვალსახელების უქონლობა ჩანაცვლებულია პირ-კლასის ნაცვალსახელთაგან მომდინარე ე. წ. „л“-ს რიგის პრეფიქსებით (იხ. ზემოთ).

ნაცვალსახელური კუთვნილებითი პრეფიქსები ემთხვევა შესაბამის კლასოვან-პიროვან ნაცვალსახელთა თავკიდურ ელემენტებს, გარდა ორი შემთხვევისა:

მესამე პირის მხოლოდობითი რიცხვის კუთვნილებითი **а**- პრეფიქსი განსხვავდება ნივთთა (არაგონიერთა) კლასის მესამე პირის **нара** „ის“

კლასოვან-პიროვანი ნაცვალსახელის **ია** ძირისაგან. ეს **ა-** პრეფიქსი იკარგება სინტაგმიდან, თუ საზღვრული სიტყვის წინ უშუალოდ დგას ამ ნიშნით გადმოსაცემი მსაზღვრელი.

ყურდღებაა გამახვილებული „აფხაზური ენის გრამატიკაში“ (გვ. 34) აგრეთვე მრავლობითი რიცხვის III პირის კუთვნილებით **რ-** ნიშანზე, რომელიც არ ემთხვევა შესაბამისი **დარა** „ისინი“ ნაცვალსახელის თავკიდურა ელემენტ **დ-**ს (აფხაზური ენის გრამატიკა 1968: 34).

გამოთქმულია მოსაზრება, რომ **დარა** „ისინი“ უნდა მომდინარეობდეს „**рара**“-დან და დისიმილაციის საფუძველზეა **р-** მიღებული. ამის საილუსტრაციოდ მოყვანილია **и-д-рашэит //и-р-рашэит** „ისინი მარგლავენ“.

ამრიგად, პირველადი უნდა ყოფილიყო არა **დარა**, არამედ **рара** (აფხაზური ენის გრამატიკა, გვ. 34).

ქ. ლომთათიძე კი ფიქრობს, რომ III პ.-ის მრ.-ის ნიშანი **д-** უნდა ყოფილიყო ისტორიულად და არა **р-**. იგი **д-** უნდა მომდინარეობდეს **დარა** ნაცვალსახელისაგან (ლომთათიძე 1945: 34).

სახელურ სინტაგმაში აფხაზურში დამატებით კლასოვან-პიროვანი ნაცვალსახელიც ან მკუთვნილის აღმნიშვნელი სიტყვაც უნდა იყოს გამოყენებული: **лара аҭхәыс лыцкы каҭшьуп** „მისი ქალის კაბა წითელია“... ამ დროს ნაცვალსახელი შეიძლება წარმოდგენილი იყოს როგორც სრული, ისე მარტივი სახითაც (გვანცელაძე, 2003, 60).

აფხაზურში კუთვნილებითი ნაცვალსახელის როლში ხშირად გვევლინება კუთვნილებითი ნაცვალსახელური პრეფიქსებით გაფორმებული **а-тәы** „კუთვნილება, საკუთრება“ ან **а-хатәы** „თავისი, პირადი“ ფუძეები, რომელთა ამოსავალი მნიშვნელობა დაჩრდილულია.

са (ра) с-тәы „ჩემი კუთვნილი“

уа(ра) утәы „შენი (მკ.) კუთვნილი“ და ა. შ.

ჩვენებითი ნაცვალსახელი

შესიტყვებაში ყველა ჩვენებითი ნაცვალსახელი მსაზღვრელია და წინ უძღვის საზღვრულს. მაგ.: **абри // ари аоны** „ეს სახლი“, **абни // ани аоны** „ეგ სახლი“, **убри // уи аоны** „ის სახლი“, **абарт // арт аонықәа** „ეს სახლები“, **абант // ант аонықәа** „ეგ სახლები“, **убарт // урт аонықәа** „ის სახლები“ (გვანცელაძე 2003: 59).

ზედსართავი სახელი სინტაგმაში

ზედსართავი სახელი არის ვითარებითი და მიმართებითი. ატრიბუტულ სინტაგმაში ვითარებითი ზედსართავით გამოხატული მსაზღვრელი მოსდევს საზღვრულს: **асы шкәкәа** „თოვლი თეთრი“, **аҧы дыу** „ცხენი დიდი“ და სხვ.

მრავლობით რიცხვში ნივთთა (არაგონიერთა) კლასში მრავლობითობის **-кәа** სუფიქსით ფორმდება მსაზღვრელი: **аҧы дыу** „დიდი ცხენი“, **аҧы дукәа** „დიდი ცხენები“.

ადამიანის (გონიერთა) კლასში კი ადგილი აქვს სხვაობას: ადამიანთა კატეგორიის სახელს მრავლობითში ექნება თავისი **-цаа** სუფიქსი, ან რომელიმე სხვა სუფიქსი, მაგ.: კრებითობის **-ра, -аа**, ხოლო ვითარებითი ზედსართავით გამოხატულ მსაზღვრელს, რომელიც აგრეთვე მოსდევს საზღვრულს, თავისი, ნივთთა (არაგონიერთა) კატეგორიის **-кәа** სუფიქსი: **ахацаа дыукәа** „დიდი კაცები“, ზედმიწ.: „კაცები დიდები“... **афызцаа бзнакәа** „ამხანაგები კარგები“ **аҧкәынцаа хәычкәа** „ბიჭები პატარები“...

რიცხვითი სახელი სინტაგმაში

ნივთის კატეგორიის რიცხვითი სახელი ჩვეულებრივ წინ უძღვის საზღვრულს. „ერთი“ რიცხვითი სახელი გამონაკლისია. იგი, როგორც ზემოთ ითქვა, განუსაზღვრელობის ნიშნად **-к** სუფიქსის სახით ერთვის სახელს.

რიცხვითი სახელი მსაზღვრელის როლში ადამიანის, გონიერთა და ნივთის, არაგონიერთა კლასს არ განარჩევს.

ორიდან მოყოლებული, არსებით სახელს ნივთთა კატეგორიაში მსაზღვრელად წინ მიერთვის რიცხვითი სახელის ძირი:

фачык „ორი რომელიღაც ცხენი“

хәчык „ხუთი რომელიღაც ცხენი“...

ქეთევან ლომთათიძე ვარაუდობს, რომ ადამიანის (გონიერთა) კლასშიც იგივე ვითარება უნდა ყოფილიყო ისტორიულად, მაგრამ ამჟამად შეცვლილი ჩანს. ორიდან მოყოლებული სახელი თავისი ფუძით წინ უძღვის საზღვრულს და ადამიანთა, გონიერთა კლასის სუფიქსსაც ინარჩუნებს:

фы хацаа „ორი კაც(ებ)ი“

რიცხვით სახელთა მსაზღვრელად გამოყენებისას შესაძლებელია შებრუნებული (პოსტპოზიციური) წყობაც: საზღვრულს მოსდევს მსაზღვრელად რიცხვითი სახელი. ასეთ შემთხვევაში ადამიანთა (გონი-

ერთა) და ნივთთა (არაგონიერთა) რიცხვით სახელთან ერთად საზღვრული არსებითი სახელი სინტაგმაში ზოგადი ფორმითაა წარმოდგენილი, ხოლო მსაზღვრელი რიცხვითი სახელი, მთლიანად, ფუძის სახით.

მაგ.: **ахаца хой** „კაცები სამი“
а-екаа хѣа „ცხენები სამი“

შებრუნებული წყობა უფრო გავრცელებულია ადამიანთა (გონიერთა) კლასში.

მაგ.: **сара сѳыцѳа ѳыца** „ჩემი ამხანაგები ორი (ად.)“
აღსანიშნავია, რომ (ნივთთა, არაგონიერთა) კატეგორიის რიცხვით სახელს პოსტპოზიციურ წყობაში მიახლოებითი შინაარსიც ახლავს.

მაგ.: **аекаа ѳна** „ცხენები ორიოდე“.

პრედიკატული სინტაგმა

აფხაზურ ენაში წინადადების წევრები ერთმანეთს უკავშირდებიან გარკვეული წესით და იქმნება შესიტყვებანი ანუ წყვილები, რომელთა შორის ერთი მთავარია, მეორე მასზე დამოკიდებული.

აფხაზური შესიტყვების წევრთა შორის არის სინტაქსური ურთიერთობის შემდეგი სახეობები: **შეთანხმება, მირთვა, სიტყვათა რიგი**. აფხაზურისათვის მართვა და კოორდინაცია არაა დამახასიათებელი.

შეთანხმება ხდება სახელებს შორის, ან სახელსა და ზმნას შორის კლასში, პირსა და რიცხვში. შესაბამისად არის შეთანხმების ორი სახეობა: 1. სახელი ითანხმებს ზმნას კლასში და აჩენს მასში სათანადო გრამატიკული კლასის ნიშანს: **уара у-хәмаруеит** „შენ (მკ.) თამაშობ“, **бара бы-хәмаруеит** „შენ (ქ.) თამაშობ“ და ა. შ.

2. სახელი ითანხმებს ზმნას რიცხვში, თუ სახელი სუბიექტია ან ობიექტი: **сара сѳоит** „მე მივდივარ“, **хара хѳоит** „ჩვენ მივდივართ“ და ა. შ.

მირთვა აფხაზურისათვის მეტად გავრცელებული სინტაქსური ურთიერთობის სახეობაა. მისი პროდუქტიულობა გამოწვეულია ბრუნების სისტემის უქონლობით ამ ენაში.

მირთვისას სინტაგმის წევრებს მორფოლოგიურად გამოხატული გრამატიკული კატეგორიები არ ახასიათებს.

ერთმანეთს მიერთვის: ა) ზმნა და აფიქსიანი სახელი: **шапы-ла дааит** „ფეხით მოვიდა“.

ბ) ზმნა და უაფიქსო სიტყვა: **Гагра диеит** „გაგრაში წავიდა“.

გ) ნასახელარი ინფინიტური სტატიკური ზმნა და უაფიქსო სიტყვა **зынза и/хэычуп** „ძალიან პატარაა“.

სიტყვათა რიგი აფხაზურ შესიტყვებაში ამ ენის გრამატიკული სტრუქტურის თავისებურების გამო ხშირად მორფოლოგიურ-სინტაქსურ ფუნქციას ასრულებს. სიტყვათა რიგი მყარია, იშვიათად – შედარებით თავისუფალი. სიტყვათა რიგის საკითხი ატრიბუტულ სინტაგმაში განხილული გვაქვს ზემოთ, აქ მხოლოდ პრედიკატული სინტაგმის სიტყვათა რიგს შევხებით.

წინადადებაში რეალური სუბიექტის აღმნიშვნელი სიტყვა ჩვეულებრივ პირველ ადგილას დგას, მას მოსდევს ირიბი და პირდაპირი ობიექტის აღმნიშვნელი სიტყვები, მაშინ როდესაც ზმნაში შეიძლება სათანადო კლასოვან-პიროვანი პრეფიქსები იმავე ან შებრუნებული წყობით იყოს წარმოდგენილი:

ერთპირიან	S	S		
ზმნასთან:	↓	↓		
	ахэыҭы	д-цэыуоит		„ბავშვი ტირის“.
ორპირიან	S	O	O_{ორ} S	
ზმნასთან:	↓	↓	↓ ↓	
	Кама	ашәкәы и-лы-моуп		„კამას წიგნი აქვს“.
სამპირიან	S	O_{ორ}	O₃	O₃O_{ორ}S
ზმნასთან	↓	↓	↓	↓ ↓ ↓
	анду	Адгәыр апәа и-и-л-тәит		„ბებია ადგურს ვაშლი მისცა“.

(გვანცელაძე 2003: 118-122).

თუ წინადადებაში არის გარდაუვალი ზმნა, მაშინ ქვემდებარისა და დამატების განლაგება ემთხვევა ზმნაში სათანადო აფიქსთა განაწილებას, ე. ი. ჯერ დგას სუბიექტი (ქვემდებარე), შემდეგ კი ირიბი ობიექტი (ირიბი დამატება).

მაგალითად: **ачкәын сара д-сы-и-уп** „ბიჭი მე მახლავს“

გარდამავალი ზმნის შემცველ წინადადებაში პირველ ადგილას სუბიექტის (ქვემდებარის) აღმნიშვნელი სახელი დგას, ხოლო შემდეგ ობიექტებისა (სამპირიან ზმნასთან ჯერ პირდაპირი ობიექტის სახელი დგას, შემდეგ ირიბი ობიექტისა, ხოლო ზმნის წინ – სუბიექტისა), ე. ი. სახელთა განლაგება საპირისპიროა ზმნურ ფორმათა სათანადო აფიქსების განაწილებისა.

მაგალითად:

ორპირიანი – **Алхас пхәыс да-аа-и-геит** „ალხასმა ცოლი მოიყვანა“

სამპირიანი – **сара сыпха ак и-л-а-схәит** „მე ჩემს ასულს რაღაც ვუთხარი“.

თუ ზმნაში პირველ ადგილას დგას მხოლოდითი რიცხვის III პირის **д-ს** რიგის არაგონიერთა კლასის **ы** – პრეფიქსი ან მრავლობითი რიცხვის III პირის **и**- პრეფიქსი და შესაბამისი სახელიც უშუალოდ წინ უძღვის ზმნას, მაშინ ზმნურ ფორმას **и(ы)** ნიშანი ჩამოშორდება.

გარდაუვალი: **ахәыцкәа (и) хәмаруеит** „ბავშვები თამაშობენ“

გარდამავალი: **сара апәа (и)-с-фе-ит** „მე ვაშლი შევჭამე“ (გვანცელაძე 2003: 73).

ლექსიკა

აფხაზური ენის ლექსკური ფონდი ისევე მოიცავს საკუთარი და ნასესხებ ლექსიკურ ერთეულებს, როგორც ყველა ენა.

აფხაზური ენის ძირითად ლექსიკურ ფონდს განეკუთვნება **ნაცვალსახელები**: (*сара* „მე“, *уара, бара* „შენ“, *иара, лара* „ის, იგი“, *хара* „ჩვენ“, *шәара* „თქვენ“, *дара* „ისინი“, *абри* „ეს“, *убри* „ის“...),

სხეულის ნაწილების აღმნიშვნელი, ანუ სომატური ლექსიკა: (*ахы* „თავი“, *агәы* „გული“, *ананы* „ხელი“, *ашьаны* „ფეხი“, *ахәда* „კისერი“. ნათესაობის ტერმინები: *ан* „დედა“, *аб* „მამა“, *аҭа* „მე, ვაჟიშვილი“, *аҭха* „ასული“, *анишьа* „მმა“.

რიხვითი სახელები: *акы, азәы* „ერთი“, *әбә, әыщә* „ორი“, *хҭа* „სამი“, *жәабә* „ათი“.

ცხოველთა და ფრინველთა სახელები: *ацә* „ხარი“, *ажә* „ძროხა“, *ащма* „თხა“, *ахәа* „ღორი“, *ахәыс* „ხბო“, *ацыс* „ჩიტი“, *арнаҭь* „მამალი“, *арчына* „დედალი“, *абга* „მგელი, ტურა“, *ацгәы* „კატა“...

ბუნების მოვლენათა სახელები: *акәа* „წვიმა“, *асы* „თოვლი“, *ацаа* „ყინვა“, *амацәыс* „ელვა“...

ლანდშაფტის ლექსიკა: *ашьха* „მთა“, *арха* „ველი“, *амшын* „ზღვა“, *аҭста* „ხეობა“, *азмах* „ჭაობი“, *ахра* „კლდე“, *атыша* „უფსკრული“.

ზმნები: *абара* „ხედვა, დანახვა“, *ахәыцра* „ფიქრი“, *атара* „მიცემა“, *акра* „ჭერა“, *асра* „ცემა“... ძირითადი ლექსიკური ფონდი აფხაზურს საზიარო აქვს აბაზურთან, სხვაობა ფონეტიკურ ვარიანტებშია.

აფხაზური წარმოშობის სიტყვები კანონზომიერ შესატყვისობას ავლენს ადიღეურ-ჩერქეზულ და უბიხურ ენათა შესაბამის მასალასთან. ასევე ქართველურ, ნახურ და დაღესტნურ ენებთან. მაგ: *са-ра* „მე“ (შდრ. აბაზ. *са-ра* „მე“, ადიღ.-ყაზ. *сә* „მე“, უბიხ. *сҭәә* „მე“), აფხაზური *а-нз* „ენა“ (აბაზ. *нзы*, ადიღ.-ყაზ. *нзә*, უბიხ. *нзә* „ენა“).

აფხაზურ ენაში, სხვადასხვა ეპოქაში მეზობელ ენათაგან, რომლებთანაც აფხაზებს უშუალო კუთვრულ-ეკონომიკური და პოლიტიკური ურთიერთობა ჰქონდათ, მკვიდრდებოდა ნასესხები ლექსიკა. ქართული, ჩერქეზული, თურქული, რუსული და ზოგი სხვა ენებიდან საკმაოდ ბევრი სიტყვაა შესული აფხაზურში. სესხების დროს ხდება ნასესხები სიტყვების ფონეტიკური ადაპტაცია. მნიშვნელობის ცვლა, გაფართოება, დავიწროება, გადატანა და სხვა. მაგ: ადიღ.-ყაზ. წარმოშო-

ბის ლექსემები **а-калпъд** „წინდა“, **а-къа́нз** „ადათი, ჩვეულება“, **а-къа́кәа** „ულაყი“.

არაბულ-სპარსული წარმოშობისაა: **ацъал** „ბედისწერა“, **а-таты́н** „თამბაქო“, **а-къа́ф** „ქეიფი“, **ахә́шьа** „ხოჯა“, **цъанат** „სამოთხე“, **цъаха-ным** „ჯოჯოხეთი, ჯანდაბა“.

რუსულიდან ნასესხებია: **а-закә́н** „კანონი“, **а-нау́ка** „მეცნიერება“, **афица́р** „ოფიცერი“, **а-сто́л** „მაგიდა“, **а́-област** „ოლქი“.

ქართულიდან ნასესხებია: **а-цъа́р** „ჯვარი“, **а-гала́ბа** „გალობა“, **а-зарёба** „ზიარება“, **Гя́ргәаба** „გიორგობა“, **Кәы́ркәа** „ივნისი, კვირიკობისთვე“, **а-уаха́ама** „ეკლესია“.

აფხაზური ენის ლექსიკური ფონდის გამდიდრება ხდება ახალი სიტყვების, ნეოლოგიზმების ჩამოყალიბების გზითაც. ნეოლოგიზმები მიიღება კომპოზიციითა და აფიქსაციით, ზოგჯერ ორივეთი ერთდროულად. სიტყვამაწარმოებელი აფიქსებისაგან ყველაზე ხშირად **-ра**, **-ды**, **-га**, **-рта//ტრა**, **-мта**, **-дара**, **-тәра**, **-ркра** სუფიქსები გამოიყენება. ამ აფიქსებით ნაწარმოებია: **аеи́дсалара** „შეპირისპირება“, **аиды́ртәалара** „შედულება“, **ацәы́ргакәцара** „გამოფენა“, **ахы́зыншьалара** „მიძღვნა“.

ხატოვანი სიტყვა-თქმები

აფხაზურ ლექსიკაში ხატოვანი სიტყვა-თქმა ყოველი მეორე თუ არა, მესამე სიტყვა. ამ ენის მსოფლხედვის წყალობით, თუ შეიძლება ასე ითქვას, თითქმის ყოველი მესამე სიტყვა მხატვრული აზროვნების ნიმუშს მოგვაგონებს.

абду „ბაბუა, პაპა“ („მამა+დიდი“), **анду** „ბებია, დიდედა“ („დედა+დიდი“), **ахә́шьаду** „მამიდა“ („დიდი და“), **ахә́ә** „სიმამრი, მამამთილი“ („ირიბი მამა“)... მყარ გამონათქვამებად ქცეული სინტაგმებია გადატანითი მნიშვნელობით.

абзиабара „სიყვარული“ („კარგად დანახვა“), **агә́абзиара** „ჯანმრთელობა“ („გულის სიკარგე“), **агә́азыны́пра** „გულშემატკივრობა“ („მასზე გულის წვა“), **агә́апъхара** „მოწონება“ („გულის სითბო“), **азы́пъшра** „მოლოდინი“ (კენ ყურება)...

საინტერესოა მცენარეთა და ცხოველთა ზოგიერთი სახელი: **амцы́рнъы** „ანწლი“ („ბუზების ფოთოლი“), **анцә́рцыс** „ბულბული“ („ღმერთების ჩიტი“), **абгары́мц** „ციცინათელა“ („მგლების ბუზი“).

ნამდვილ ფრაზეოლოგიზმებს განეკუთვნება გამონათქვამები: **иаб ихә́ы икит** „ძალზე ძვირი დააფასა“ („მამამისის ფასი დაადო“),

иаӡара иҕышит „თავს გაუვიდა, აიშვა, ლაგამი წაიყარა“ („აღვირი პირიდან გამოუვარდა“), **аӡстаа диргӡырӡьӡоит** „ცოდვას სჩადის, ცუდად იქცევა“ („ემშაკს ახარებს“), **абаа хижӡом** „სუსტია, უძლურია, უნძილია“ („ციხეს ვერ დაანგრევს“), **абга иӡьлт** „გაუმართლა, ბედმა გაუღიმა“ („მგელი შეხვდა“), **дӡьӡшӡაკ иеихӡоит** „ზრდილობის გამო ესალმება“ („მინდვრის აფხაზურს ეუბნება“), **ажӡа шкӡაკӡа иӡьлеит** „არ გაუმართლა, კოვზი ნაცარში ჩაუვარდა“ („თეთრი კურდღელი შეხვდა“), **ижӡ атыша итаӡазшӡа дгылоуп** „არ იცის, რა ქნას; დაბნეულია; საცოდავად დგას“ („ისე დგას, თითქოს ძროხა ხრამში ჩაუვარდა“), **камчӡыла еибადырбо** „სანაქებო ქალიშვილი ან ქალი“ („მასზე მათრახის ტარით ანიშნებენ ერთმანეთს“) და მრავალი სხვა.

ლიტერატურა

ამიჰა 1984 – В. А. Амч-п̄ха, Р. К. Гулия-п̄ха, Ап̄суа бызшәа, афонетика, аморфология, Ақәа.

ანდლულაძე 1968 – ნ. ანდლულაძე, კლასოვანი და პიროვანი უღვლილების ისტორიის ზოგი საკითხი იბერიულ-კავკასიურ ენებში, თბილისი.

აფხაზური ენის გრამატიკა 1968 – Грамматика абхазского языка, Сухуми.

ბლაჯბა 1957 – Х. С. Бгажба, Бзы́нский диалект абхазского языка. Труды абхазского института языка, литературы и истории им. Д. И. Гулия, т. XXVIII, Сухуми.

გენკო 1955 – А. И. Генко, Абазинский язык. Грамматический очерк наречия тапанта, Москва.

გვანცელაძე 2003 – თ. გვანცელაძე, აფხაზური და ქართული ენების შემსწავლელთათვის, ტ. I, თბილისი.

გვანცელაძე 2011 – თ. გვანცელაძე, აფხაზური ენა (სტრუქტურა, ისტორია, ფუნქციონირება), თბილისი.

დეეტერსი 1930 – G. Deeters, Das Kharthwelische Verbum. Leipzig.

დეეტერსი 1930 – G. Deeters, Der abchasische Sorahbau wachrichten von der Gesellschaft der Wissenschaften zu Göttingen Philologisch-Historische Klasse, H. 3. Berlin.

დირი 1907 – А. М. Дирр, О классах (родах) в кавказских языках, сборник материалов для описания местностей и племён кавказа, Тифлис.

დიუმეზილი 1931 – A. Dumezil, La Langua des Oubykhs. Paris.

დიუმეზილი 1932 – A. Dumezil, Etudes comparatives sur les langues causiennes du Word-Ouest Morphologie, Paris.

დიუმეზილი 1975 – A. Dumezil, Le verb oubvkh. Etudes descriptives et comparatives. Memor de l'Academie des inscriptions et belleslettres. HST I. Paris.

თაბულოვა 1976 – Н. Т. Табулова, Грамматика абазинского языка. Фонетика и морфология, Черкесск.

თოფურია 1962 – გ. თოფურია, კლასოვანი უღვლილებიდან პიროვან უღვლილებაზე გადასვლის ერთ-ერთი გზის შესახებ იბერიულ-კავკასიურ ენებში, იკე ტ. XIII, თბილისი.

იაკოვლევი 1941 – Н. Ф. Яковлев, Д. А. Ашхамаф. Грамматика ады-

гейского литературного языка. Москва, Ленинград.

კლიმოვი 1980 – Г. А. Климов, М. Е. Алексеев. Типология кавказских языков. Москва.

კონჯარია 1963 – В. Х. Конджария, Ахацаа ркласс аѡбатѡи ахачырбага афункциакѡа аѡсуа бызшѡаѡы, Труды института языка, литературы и истории им. Д. И. Гулия, Сухуми.

კუმახოვი 1964 – М. А. Кумахов, Морфология адыгских языков, Москва, – Нальчик.

კუმახოვი 1967 – М. А. Кумахов, Адыгейский язык. АН СССР, т. IV, ИКЯ. Москва.

კუმახოვი 1967 – М. А. Кумахов, Убыхский язык, АН ССР, т. IV, ИКЯ, Москва.

ლომთათიძე 1942 – ქ. ლომთათიძე, გარდამავლობის კატეგორია აფხაზურ ზმნებში, ენიმკ-ის მოამბე, ტ. XII, თბილისი.

ლომთათიძე 1942 – К. В. Ломтатидзе, Относительное местоимение в глагольных формах абхазского языка. Сообщения АН Грузинской ССР, т. III, №4, Тбилиси.

ლომთათიძე 1944 – ქ. ლომთათიძე, აფხაზური ენის ტაპანტური დიალექტი (ტექსტებიტურთ), თბილისი.

ლომთათიძე 1945 – ქ. ლომთათიძე, კაუზატვის კატეგორია აფხაზურში, სმამ, ტ. VI, №1, თბილისი.

ლომთათიძე 1947 – ქ. ლომთათიძე, ქცევის კატეგორიისათვის აფხაზურ ზმნაში, თსუ შრომები, ტ. XXX-XXXI, თბილისი.

ლომთათიძე 1948 – ქ. ლომთათიძე, აფხაზური გარდამავალი ზმნის უსუბიექტო ფორმები, იკე, ტ. II, თბილისი.

ლომთათიძე 1954 – ქ. ლომთათიძე, აშხარული დიალექტი და მისი ადგილი სხვა აფხაზურ-აბაზურ დიალექტთა შორის (ტექსტებიტურთ), თბილისი.

ლომთათიძე 1955 – ქ. ლომთათიძე, პოტენცილისისა (შესამღებლობისა) და უნებურობის კატეგორია აფხაზურ-აბაზურ ზმნაში, სმამ, ტ. XVI₃, თბილისი.

ლომთათიძე 1956 – ქ. ლომთათიძე, გვარის კატეგორიის საკითხისათვის აფხაზურში, იკე, ტ. VIII.

ლომთათიძე 1957 – К. В. Ломтатидзе, Из грузинско-абхазской грамматической встречи. Труды абхазского института языка, литературы и истории им. Д. И. Гулия, т. XXVIII, Сухуми.

ლომთათიძე 1960/1961 – ქ. ლომთათიძე, საურთიერთო (საურთი-

ერთო-სათანაო, საურთიერთო-საორმხრივო) კატეგორია აფხაზურ-ადილურ ენებში, იკე, ტ. XII, თბილისი.

ლომთათიძე 1961 – ქ. ლომთათიძე, საურთიერთო კატეგორიის საკითხისათვის ქართველურ ენებში, I ზმნის საურთიერთო კატეგორია ზანურში, ქართველურ ენათა სტრუქტურის საკითხები, ტ. II, თბილისი.

ლომთათიძე 1967 – К. В. Ломтатидзе, Абазинский язык. ЯН ССР, т. IV, ИКЯ, Москва.

ლომთათიძე 1970 – ქ. ლომთათიძე, მიჩნევის (მოჩვენების, მოჩვენებითობის) კატეგორიისათვის აფხაზურ-ადილურ ენებში და შესაბამისი წარმოების საკითხი ქართულში, იკე, ტ. XVIII, თბილისი.

ლომთათიძე 1972 – ქ. ლომთათიძე, „ცოდნის“ აღმნიშვნელი ძირის შესახებ აფხაზურ-ადილურ ენებში, თსუ შრომები, 133 (142), თბილისი.

ლომთათიძე 1975 – К. В. Ломтатидзе, К вопросу о природе сонантов и об их коррелятивных парах (по данным абхазско-адыгских и картвельских языков. В. Я., №3, Москва.

ლომთათიძე 1976 – ქ. ლომთათიძე, აფხაზური და აბაზური ენების ისტორიულ-შედარებითი ანალიზი, I. ფონოლოგიური სისტემა და ფონეტიკური პროცესები, თბილისი.

ლომთათიძე 1976 – К. В. Ломтатидзе, Категория версии в картвельских и абхазско-адыгских языках. ЕИКЯ, т. III, Тбилиси.

ლომთათიძე 1976 – К. В. Ломтатидзе, Категория потенциалиса (возможности) в картвельских и абхазско-адыгских языках, ЕИКЯ, т. III, Тбилиси.

ლომთათიძე 1979 – ქ. ლომთათიძე, განსაზღვრულობა-განუსაზღვრელობის ასახვა აფხაზური ზმნის უღვლილებაში, მაცნე №2, ენისა და ლიტერატურის სერია, თბილისი.

ლომთათიძე 1982 – ქ. ლომთათიძე, ლოკალურ პრევერბთა ძირითადი სახეობანი და მათი გაფორმება აფხაზურსა და აბაზურში, თბილისი.

ლომთათიძე 1991 – ქ. ლომთათიძე, კონკრეტული სახელის განზოგადებისა და საგნობრივ მიმართებათა გადანაცვლების ტენდენციის შესახებ (ნაშიერთა სახელთა მიხედვით). – ეტიმოლოგიური ძიებანი, თბილისი.

მარი 1938 – Н. Я. Марр, К вопросу о положении абхазского языка среди яфетических. О языке и истории абхазов. Москва, Ленинград.

მაჭავარიანი 1998 – ნ. მაჭავარიანი, სასხვისო ქცევის „ც“ პრეფიქსის წარმომავლობისათვის აფხაზურში, არნ. ჩიქობავას საკითხავები, IX, თბილისი.

მაჭავარიანი 1999 – ნ. მაჭავარიანი, ზმნის საურთიერთო კატეგორიის აბზა- მაწარმოებლის წარმომავლობისათვის აფხაზურში, საენათმეცნიერო ძიებანი VIII, თბილისი.

მაჭავარიანი 2007 – ნ. მაჭავარიანი, ვითარებითი ზედსართავის ოდნაობითი ხარისხის ც- პრეფიქსის წარმომავლობისათვის აფხაზურში, „საენათმეცნიერო ძიებანი“, XXV, თბილისი.

მაჭავარიანი 2015 – ნ. მაჭავარიანი, ობიექტისა და სუბიექტის პირის ნიშანთა განლაგებისათვის ქართულ და აფხაზურ გარდამავალ ზმნებში, ენათმეცნიერული შტუდიები, თბილისი.

მაჭავარიანი 2015 – ნ. მაჭავარიანი, კაუზატივის კატეგორიის აფიქსები ქართულსა და აფხაზურში, ენათმეცნიერული შტუდიები, თბილისი.

მაჭავარიანი 2015 – ნ. მაჭავარიანი, ლოკალურ პრევერბთა და მას-დარულ ფუძეთა შემცველი მცენარეთა სახელწოდებანი აფხაზურში, ენათმეცნიერული შტუდიები, თბილისი.

მაჭავარიანი 2015 – ნ. მაჭავარიანი, აფხაზურ და ქართულ ზმნურ კონსტრუქციათა მსგავსება უნებურობის კატეგორიის წარმოებისას, ენათმეცნიერული შტუდიები, თბილისი.

მაჭავარიანი 2015 – ნ. მაჭავარიანი, ერგატიული კონსტრუქცია აფხაზურსა და ქართულში (პირ-კლასისა და პირის აფიქსთა განლაგების ეკვივალენტურობისათვის აფხაზური და ქართული გარდამავალი ზმნის კონსტრუქციაში), ენათმეცნიერული შტუდიები, თბილისი.

მაჭავარიანი 2015 – ნ. მაჭავარიანი, კითხვითობის -მა და უარყოფითობის -მ- მორფემათა ისტორიისათვის აფხაზურში და მათი საერთო ამოსავლის კავშირი ქართული ენის ანალოგიურ კატეგორიებთან, ენათმეცნიერული შტუდიები, თბილისი.

მაჭავარიანი 2015 – ნ. მაჭავარიანი, მორფოლოგიური იზოგლოსები ქართული და აფხაზური ენების ზმნურ კონსტრუქციებს შორის – 1, ენათმეცნიერული შტუდიები, თბილისი.

მაჭავარიანი 2015 – ნ. მაჭავარიანი, მორფოლოგიური იზოგლოსები ქართული და აფხაზური ენების ზმნურ კონსტრუქციებს შორის – 2, ენათმეცნიერული შტუდიები, თბილისი.

მაჭავარიანი 2015 – ნ. მაჭავარიანი, ზმნის სათანაო კატეგორიის წარმოების კვალი ქართულში, ენათმეცნიერული შტუდიები, თბილისი.

მაჭავარიანი 2015 – ნ. მაჭავარიანი, მადინამიკურებელი (გარდაქცევითობის) -ხა სუფიქსის წარმომავლობისათვის აფხაზურში, ენათმეცნიერული შტუდიები, თბილისი.

მაჭავარიანი 2016 – ნ. მაჭავარიანი, ახალი არგუმენტი ძველი მოსაზრებისათვის, არნ. ჩიქობავას საკითხავები, XXVII, თბილისი.

როგავა 1950 – გ. როგავა, გრამატიკულ კლასთა ექსპონენტების გადმონაშთებისათვის ადიღურ ენებში, სმამ, ტ. XI, თბილისი.

როგავა 1953 – გ. როგავა, კლასიანი უღვლილების პირიან უღვლილებაში გადასვლისათვის იბერიულ-კავკასიურ ენებში, სმამ, ტ. XIV, №7, თბილისი.

როგავა 1953 – Г. В. Рогава, К вопросу о структуре именных основ и категории грамматических классов в адыгских (черкесских) языках. (Автореферат докторской диссертации), Тбилиси.

როგავა 1954 – Г. В. Рогава, К вопросу о генезисе аффикса третьего лица в абхазском и древнегрузинском языках. Труды абхазского института языка, литературы и истории им. Д. И. Гулия, т. XXV, Сухуми.

როგავა 1962 – გ. როგავა, ზმნის პოლიპერსონალიზმის ისტორიისათვის იბერიულ-კავკასიურ ენებში, იკე, ტ. XIII, თბილისი.

როგავა 1964 – გ. როგავა, ერგატივის საკითხისათვის აფხაზურ-ადიღურ ენებში, თბილისი.

როგავა 1966 – Г. В. Рогава, З. Н. Керашева, Грамматика Адыгейского языка. Краснодар, Майкоп.

როგავა 1967 – Г. В. Рогава, Абхазско-адыгские языки, ЯН СССР, т. IV, ИКЯ, Москва.

როგავა 1970 – გ. როგავა, პირის პრეფიქსთა გამჟღერება სონანტების წინ აფხაზურ-ადიღურ ენათა ზმნებში, იკე, ტ. XVII, თბილისი.

როგავა 1980 – გ. როგავა, ორგანული და ნივთიერი კუთვნილების კატეგორია ადიღურ ენაში, თბილისი.

უსლარი 1862 – П. К. Услар, Этнография кавказа. Языкознание. I. Абхазской языкъ, Санкт-Петербург.

შაგიროვი 1967 – А. К. Шагиров, Кабардинский язык, ЯН СССР, т. IV, ИКЯ, Москва.

შადური 1975 – ი. შადური, აფხაზური ენის მორფემათა რანგობრივი სტრუქტურა (გარდამავალ ზმნათა სისტემა), საკანდიდატო დისერტაციის ავტორეფერეტი, თბილისი.

შანიძე 1923-1924 – აკ. შანიძე, ორგვარი ფორმა მრავლობითი რიცხვის პირველი პირისა სვანურში, წელიწდეული, ტ. I-II, ტფილისი.

შანიძე 1976 – აკ. შანიძე, ძველი ქართული ენის გრამატიკა, თბილისი.

შანიძე 1980 – აკ. შანიძე, ქართული ენის გრამატიკის საფუძვლები, თხზ. თორმეტ ტომად, ტ. III, თბილისი.

შარდანოვი 1955 – А. Х. Шарданов, Категория потенциалиса и версии (в системе спряжения адыгских языков) (Кандидатская диссертация), Тбилиси.

შაყრილი 1961 – К. С. Шакрыл, Аффиксация в абхазском языке. Сухуми.

ჩიქობავა 1942 – არნ. ჩიქობავა, ერგატიული კონსტრუქციის პრობლემისათვის კავკასიურ ენებში. ამ კონსტრუქციის სტაბილური და ლაბილური ვარიანტები, ენიმკ-ის მოამბე, ტ. XII, თბილისი.

ჩიქობავა 1948 – არნ. ჩიქობავა, ერგატიული კონსტრუქციის პრობლემა იბერიულ-კავკასიურ ენებში, I, ნომინატიური და ერგატიული კონსტრუქციის ისტორიული ურთიერთობა ძველი ქართული სალიტერატურო ენის მონაცემთა მიხედვით, თბილისი.

ჩიქობავა 1953 – არნ. ჩიქობავა, გრამატიკული კლას-კატეგორია და ზმნის უღვლილების ზოგი საკითხი ძველ ქართულში (წინასწარი მოხსენება), იკე, ტ. V, თბილისი.

ჩიქობავა 1979 – არნ. ჩიქობავა, იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერების შესავალი, თბილისი.

ჯავახიშვილი 1938 – ივ. ჯავახიშვილი, ქართული და კავკასიური ენების თავდაპირველი ბუნება და ნათესაობა, ტფილისი.

ჯანაშია 1964 – რ. ჯანაშია, მრავლობითობის სახელური -ქა სუფიქსი აფხაზურ ზმნაში, იკე, ტ. XIV, თბილისი.

ჯანაშია 1954 – ბ. ჯანაშია, აფხაზურ-ქართული ლექსიკონი, თბილისი.

N. M. Machavariani

Abkhazian Grammar Review

Summary

Introduction

The Abkhazian language is a part of the Abkhazian-Circassian language family of the Ibero-Caucasian languages. This group includes Abaza, Kabardian, Adyghe and Ubykh languages as well.

Abkhazians who can speak Abkhazian live in Georgia, in particular, in the Autonomous Republic of Abkhazia and a small group lives in Adjara (in Batumi and its surrounding villages).

Abkhazians also live in Turkey, Syria and the former Soviet countries.

The dialects of Abkhazian are Abzhywa and Bzyb. Abzhywa dialect is spoken in Ochamchire municipality and Bzyb is spoken in Gudauta.

Abkhazian uses a new script.

Grammar Review

Phonetics

The Abkhazian language is characterized by the abundance of phonemes.

The Abkhazian literary language includes 64 phonemes while in Bzyb dialect there are extra 9 phonemes. Abzhywa dialect is the basis of the Abkhazian literary language. In this dialect the labiodental ejective spirant *f* is still noticed (in the speech of the older generation) that is gradually disappearing and being transformed into the ejective explosive *p*.

Vowels

The Abkhazian literary language has 5 vowels *a*, *e*, *i*, *o*, *u* and extra, irrational i.e. a neutral vowel *ə*. Among those the vowels *a* and *ə* are basic and the rest has a diphthongal origin: *e* is produced from the clusters *ja* or *aj*: *ecə* < *jacə* “yesterday”, *i* is produced from the clusters *jə* or *əj*: *jcejt* < *jəcejt* “They went”, *o* is produced from the clusters *wa*<*aw*: *óxa*<*úoxa*<*úaxa* “tonight” and *u* is produced from the clusters *əw* or *wə*: *apaŋu*<*apaŋəw* “respect”.

Semivowels

The semivowel **j** is a mediolingual phoneme and is found in any position on **jará** “he/it”, **ahajwán** “cattle”.

The semivowel **w** is a bilabial sound and it is found in any position as well **wará** “you” (male), **waç°é** “tomorrow”, **daajwejt** “He/She comes”...

Consonant Phonemes

The Abkhazian literary language has 56 consonant phonemes. They are divided into explosives, affricates, fricatives and sonorants.

Explosive consonants: **b, p, p̣, d, t, ṭ, d°, t°, ṭ°, g, k, ḳ, g̣, ḳ, ḳ°, g°, k°, ḳ°, ç̣, ç̣°, q, q̣, q̣°.**

Affricate consonants: **ʒ, c, ç, ʒ°, c°, ç°, ʒ̣, ç̣, ç̣°, ʒ̣°, ç̣°, ç̣°.**

Fricative consonants: **v, f, z, s, ʒ̣, ṣ̌, ʒ̣°, ṣ̌°, ʒ̣°, ṣ̌°, γ, x, γ̣, x̣, ç°, h°, wi.**

Sonorant consonants: **m, n, l, r.**

Explosive and affricate consonants create a system of triplets, fricative consonants – a system of duplets, sonorant consonants – a system of solos.

Explosive, affricate and fricative consonants are complicated by labialization, palatalization and velarization (hard phonemes).

Structure of Roots, Syllables and Stress

Historically, Abkhazian word roots were simple. Even today a number of peculiarly Abkhazian roots consist of a single consonant accompanying the vowels **a** or **ə**. Sometimes a basic consonant is represented without a vowel: **á-k-ra** “to catch”, **á-s-ra** “to beat”, **a-ç-á** “bottom”, **a-ga-rá** “to take”. It is supposed that the order CV was basic to Abkhazian. Today CVC is also attested, e.g. **a-ból-ra...** “to burn”. A great part of Abkhazian roots was produced through composition or reduplication.

The stress in Abkhazian is intense and changeable. It may be used in any position in a word. As it seems a number of homonymous words differ from each other with stress, e.g. **ála** “eye”, **alá** “dog”, **áya** “wind-bag”, **ayá** “enemy” etc. but historically these are different roots. In other words, in Abkhazian stress does not have a differentiating function.

Phonetic Processes

The phonetic processes in Abkhazian are as follows – assimilation, dissimilation, metathesis, substitution and reduction.

Morphology

The speech of Abkhazians living in Adjara as well as the Abkhazian language have ten parts of speech: 1. Noun; 2. Adjective; 3. Numeral; 4. Pronoun; 5. Verb (masdar, absolute, participle); 6. Adverb; 7. Postposition; 8. Conjunction; 9. Particle; 10. Interjection.

The paper deals with each part of speech separately considering the morphological features typical to the Abkhazian language. It also includes the differences that are found in the speech of Abkhazians living in Adjara when producing the categories of a noun and a verb, as well as, the peculiarities of the unchangeable parts of speech.

Noun

In the Abkhazian language a noun, compared to a verb, lacks some categories. For example, the language does not have declension. A noun does not have declension, but this gap is filled by various morphological means of the language and thereby compensating the lack of the case system.

What is expressed by the derivation of nouns in other languages in Abkhazian they are gathered in a verb. In this way, it is possible to find the balance between a noun that is poor in categories and a verb being rich in them. The verbal categories express those that cannot be expressed morphologically by a noun.

The Abkhazian noun has the morphological categories of 1. Generality 2. Definiteness-Indefiniteness 3. Grammar Class 4. Number 5. Possessiveness 6. Transformativeness 7. Instrumentalis, 8. Lacking.

Pronoun

Pronouns are especially important in the Abkhazian language. They express the so-called possessive category of nominals.

Abkhazian does not have a possessive case and the cases in general. In other languages possessiveness is expressed by nominals in the possessive case while Abkhazian uses prefixes having the same function i.e. the formants deriving from the personal pronouns.

A Class-Personal Pronoun and Expressing the Function of a Possessive Pronoun

Singular			
I p.	{	sara	– s(ə) – I
II p.	{	wara	– w(ə) – You (m)
		bara	– b(ə) – You
III p.	{	jara	– j(ə) – He
		lara	– l(ə) – She
		jara	– a – It
Plural			
I p.		hara	– h(a) – We
II p.		š^oara	– š ^o (ə) – You
III p.		dara	– r(ə) – They

Georgian **studentis xeli** “the student’s hand” is **astudent j-napə** in Abkhazian. The relevant suffix of the Georgian possessive case adds not to an attribute but to a head word as a prefix, e.g.

Geo. **kališvilis xeli** “the girl’s hand” and Abkh. **azyab l-napə**

If in a word *trēs* is used on the prefix **a-** of generality the possessive prefixes include **ə**, e.g.

ála – sála	“My eye”
alá – slá	“My dog”
sara s-ab j-napə	“My father’s hand”
sara s-an l-šapə	“My mother’s leg”
wara wwiəza j-xə	“Your friend’s head”

This is how pronoun prefixes having the function of possessiveness in Abkhazian are produced from the class-personal pronouns.

In Abkhazian the absence of the personal pronouns having the independent meaning is replaced by the prefixes of the group of „I” derived from the class-persona pronouns.

In addition, the Abkhazian language has demonstrative, interrogative, definite and indefinite pronouns.

Adjective

In the Abkhazian language an adjective is distinguished as a semantic-grammatical category that has the peculiarities of a noun as well. They are the prefix **a-** of generality, the suffix **-k** of indefiniteness, the suffix **-k⁰a** of

plurality, the suffix **-s** of transformation, e.g.

- a-qapš** "red" (a general form).
qapš-ḵ "any shade of red" (an indefinite form)
qapš-ḵ^oa "the red"
qapš-s "in red"

An adjective is qualitative and relative. In an attributive syntagm a qualitative adjective or an attribute follows a head word, e.g. **asə šḵ^oaḵ^oa** "snow white", **ačə dəw** "a horse big" etc.

A relative adjective as an attribute precedes a head word. Such an attribute and a head word are a substantive syntagm.

Numeral

In Abkhazian a numeral may be cardinal, ordinal, collective, approximate, correlative, fraction, of frequency etc.

A cardinal number has class-categories. A base of a cardinal number of the class of inanimate things/irrational beings is added by the suffixes **-ba** or **-pa** (derived from **-ba**) from the number "two" while in the class of humans it has **-wiə** instead of **-ba** from the number "three" that according to K. Lomtadze's point of view derives from the word **awawiwə** "human". It should be noted that the prefix **-a** of generality is detached from a numeral. The suffix **-wiə** may be added by the affix **-ḵ** of generality, e.g. **x-wiw(ḵ)** "any three people" etc. For example:

aḵə	"One"	} (inanimate things/ irrational beings)	aʒ^oə	} (humans)
wi-ba	"Two"		wiwəʒa	
x-pa	"Three"		x-wiwə	
pš-ba	"Four"		pš-wiwə	
x^o-ba	"Five"		x^o-wiə	
f-ba	"Six"		f-wiwə	
bž-ba	"Seven"		bž-wiwə	
aa-ba	"Eight"		aa-wiwə	
ž^o-ba	"Nine"		ž^o-wiə	
ž^oa-ba	"Ten"		ž^oa-wiwə	

The exception is the number "one" in the class of irrational beings as **-aḵə** and in the class of humans as **aʒ^oə** and the number "two" in the class of inanimate objects as **wi-ba** and in the class of humans as **wiwə-ʒa**.

Verb

The Abkhazian verb is rich in morphological categories. This language does not have a system of declension, so, what in other languages are expressed by means of declension in Abkhazian they are expressed by a verb.

Category of Person, Class and Number in Abkhazian

The Abkhazian verb is characterized by the person-class conjugation that is a result of the development of the class conjugation.

The verb is poly-personal. It reflects a subject and both objects. If in the Kartvelian languages a verb can take two persons and the morphological marker of the number of the third person (old Georgian) the Abkhazian verb can take the affixes of three or more morphological persons at the same time.

In the Abkhazian verb the markers of a person, a class and a number are prefixes. The only exception is the suffix – **ḵ^oa** of the plural of the class of inanimates in some cases.

One of the main categories of the Abkhazian verb is the category of the class of humans and the class of nonliving things.

The verb differentiates the grammatical classes in the singular II and III persons. In the singular II person the verb differentiates the subclasses of males and females. The marker of the subclass of males is **w-** while the marker of the subclass of females is **b-**, e.g. **w-cojṭ** “You (male) are going”, **b-cojṭ** “You (female) are going” etc.

In the singular III person the verb differentiates the class of humans (both males and females), the subclass of males, the subclass of females, the class of nonliving things. The formant of the class of humans (without differentiation) is **d-**, the marker of the subclass of males is the prefix **j-**, for females it is **l-** and for nonliving things the prefixes are **j**, **-a-**, **na**.

The said affixes show not only the class but also the person and the number of a subject and objects.

In Abkhazian two groups of the markers of a person and a class are distinguished. The first group of markers that differentiates the classes of males and females (separately) and the class of nonliving things/irrational beings in the III person is called the group of “**1**” (based on the affix **l** of the subclass of females) while the second group of affixes that differentiates the classes of males, humans and nonliving things in the III person is called the group of “**d**” (based on the affix **d** of the class of humans).

Scheme of Markers of Person, Class and Number:

		"l"			"d"
	Singular	Plural		Singular	Plural
I p.	s/z	h(a)-/aa	I p.	s	h-/ha
II p.	w- (class of males) b- (class of females)	} s ^o -/z ^o -	II p.	w- (class of males) b- (class of females)	} s ^o -
III p.	j- (class of males) l- (class of females) j-/a-/na- (irrational beings)		} r-/d-	III p.	

Depending on which person marker precedes a verb root and which person marker changes according to a person and a class, of a subject or of an object, the order of person markers is subjective or objective.

The order is subjective if a verb root is preceded by a real and grammatical subject marker that changes according to a person and a class. A subjective order is found in transitive verbs.

The order is objective if a verb root is preceded by an object marker that changes according to a person and a class. An objective order is typical for intransitive and inversive verbs.

Categories of Derivation

Along with the increasing number of persons the poly-personal verb typical to the Abkhazian-Adyghe languages is given a possibility to express various relations between subjective and objective or objective persons. The interrelation between persons expressed morphologically in a verb creates the diversity of the morphological and derivational categories of the Ibero-Caucasian verb.

The Abkhazian-Adyghe relative verb, sometimes even an absolutive verb, together with the conjugation categories (person, class and number), has the derivational categories of version, potential, involuntariness, causative and reciprocity.

Category of Version

The Abkhazian verb is characterized by the category of version.

In Abkhazian the category of version is somewhat different from the category of version in the Kartvelian languages.

K. Lomtadidze distinguished subjective and objective versions in Abkhaz-Abaza.

1. Subjective version is produced in a verbal form with the participation of the element of reflexivity. This element follows the affixes of the group of „I” and denotes the action of the subject of a transitive verb just on itself, e.g. Abkh. **j-čə-j-č°axəjt** “He hid himself”.

2. Subjective version expresses the action of a subject towards his own body part that is reflected in the verbal base, e.g. “body”, Abkh.-Abaz. **š°ə-**, “foot”, Abkh.-Abaz. **ša-** etc. Abkh.: **i-sə-ša-s-čojt**, “I wear it on my feet”.

Objective version of the Abkhazian verb can express two directions of an action:

a) An action towards an indirect object that is marked by the Abkhazian affix **z-** (Bzyb **z’-**). It is the so called “useful version for an indirect object”:

The affix **z-** indicates that a direct object is intended for an indirect object (in transitive, three-person verbs) or a subject and his action is intended for an indirect object (in intransitive verbs).

With the participation of the element **z-** in a verbal form the number of persons is increased by one, e.g. **scojt** “I am going”, **sizcojt** “I am going for him/her”, **iqasčojt** “I am doing it”, **ilzəqasčojt** “I am doing it for her” etc.

b) An action by an indirect object that is marked by the affix **c°**.

With the participation of the element **c°-** in a verbal form the number of persons is increased by one as it was with the element **z-**, e.g. **st°ojt** “I am taking a seat”, **sic°t°ojt** “I am taking a seat against his/her will”, **izgojt** “I am taking it”, **ilc°əzgojt** “I am taking it against her will”.

Category of Potential

In the Abkhazian-Adyghe languages there is the category of potential among the categories of a verb.

The category of potential is a grammatical category that expresses a possibility of an action.

The category of potential is related to a real subject.

The category of potential is reflected morphologically in a verb.

The category of potential of the Abkhazian verb is marked by the prefix **z-** (Bzyb-**z'**).

In Abkhazian-Abaza the place of the marker of potential is strictly localized, in particular, it always follows the person marker of a real subject, e.g. **i-sə-z-gom** "I cannot take it", **d-z-com** "He/She cannot go".

Category of Involuntariness

In the Abkhazian-Adyghe languages there is the Category of Involuntariness among the morphological categories of a verb that expresses an action of a real subject.

In Abkhazian this category is formed by the prefix **amxa/amaqa**. This prefix consists of two parts (**a**)**ma** and **qa**. As Ketevan Lomtadze believed the element **ma-** is a base denoting a hand (Lomtadze 1954; Lomtadze 1976).

Ketevan Lomtadze distinguished the same element **ma-** in the conclusive (Lomtadze 1970: 157).

The position of the prefix **maqa** > **mxax** in the verbal form is the same as in the formation of the category of potential, e.g. **dc°ejt** "He/She fell asleep", **damxac°ejt** "He/She involuntarily fell asleep".

Category of Causative

In the Abkhazian-Adyghe languages there is the Category of Causative among the categories of a verb. It is marked by the prefix **r-** in the Abkhazian language.

In the formation of causative a verb is added by a direct object and an intransitive verb turns into a transitive verb. The prefix **r-** gives transitive verbs the function of indirectness, in particular, a verb takes a new person that acts by means of another one.

Non-Causative Form Intransitive Verb	Causative Form Transitive Verb
də-gəlt “He/She stood”	də-j-r-gəlt “He/She made him/her stand”
j-lə-wiəjt “She wrote”	j-lə-j-r-wiəjt “He made her write it”.

Category of Reciprocity

In the Abkhazian-Adyghe languages there is the Category of Reciprocity among the categories of a verb. It implies the participation of two or more persons in an action expressed by a verb.

In Abkhazian K. Lomtadze outlined the cases of connecting the prefix **aj-** with the elements **c-** and **ba-**. On the basis of the said fact she believed that it was necessary to distinguish reciprocal-accompanying (**-a/ejc-**) and reciprocal-mutual (**a/ejba-**) subcategories in the category of reciprocity of a verb.

The element **c-** is also found independently with the function of the category of accompanying, e.g. **sara lara sləcup** “I am with her”, **dickʰašʰojt** “He/She dances with him”.

The transitive verb form expressed by the category of accompanying is three-personal, e.g. **iləcəsfojt** “I eat it with her”. In the reciprocal-accompanying category expressed by the prefix **ajc-** a three-person transitive verb turns into a two-person transitive verb, e.g. **iləcəsfojt** > **jejcahfojt** “We eat it together”, i.e. instead of two different persons of an indirect object and a subject we have a plural subject (Lomtadze 1960/1961: 279).

The prefix **ajba-/ejba-**, in contrast to the prefixes **aj-/ej-** and **ajc-/ejc-**, is typical only to transitive verbs.

In the formation of the reciprocal-mutual subcategory a two-person

transitive verb turns into a one-person verb. Subjective and direct objective persons unite in a plural subjective person, e.g. **dərdərwejt** “They know him/her”, **ejbadərwejt** “They know each other”.

Categories of Conjugation

In Abkhazian a verb is distinguished by its complex structure. More than ten morphemes belonging to the categories of derivation and conjugation may be gathered in one and the same verbal form.

It is known the Ibero-Caucasian verb is characterized by complex morphology. Concerning this the Abkhazian verb may be described as an extra-complex verb.

It is possible to denote an idea, expressed by several sentences in other languages, by a single Abkhazian verb. This particularly refers to the finite-infinite formation of a verb that takes the function of main and subordinate clauses of other languages.

Masdar

A masdar is an infinitive form of a verb in Abkhazian that is marked by the prefix **a-** and the suffix **-ra**.

A masdar may be of a dynamic or a static verb.

The masdar of a dynamic verb is formed by the said prefix **a-** and the suffix **-ra**, e.g. **a-qaça-ra** “to do”, **a-ṭ-ara** “to give”, **a-ç-ar-a** “to learn”.

The masdar of a static verb is added by the element **-zaa** the so-called suffix denoting the duration of a state, e.g. **a-ma-zaa-ra** “to have”, **a-qa-zaa-ra** “to be”.

Static and Dynamic Verbs

In Abkhazian verbs may be static or dynamic.

It is essentially important for the Abkhazian conjugation whether a verb is static or dynamic.

Static Verbs

Static verbs have peculiar bases and they are very limited in terms of the tense formation. They have the present tense formed by the suffix **wp** and the past tense formed by the suffix **-n**.

The bases of a noun and an adjective may be used as the base of a static verb but without the prefix **a-** and with the markers of the categories of tense and mood, person and class etc.: **sara səbziaowp** > **səbzıwp** “I am good”, **sara sədəwp** “I am big”.

Dynamic Verbs

Dynamic verbs are derived peculiarly from the bases of dynamic verbs, e.g. **a-ba-ra** “to see”, **a-ta-ra** “to go”, **a-bəl-ra** “to burn” etc. They are also derived from the bases of denominative static verbs:

a) A denominative static verb is added by the suffix **-xa** of making the transformation dynamic, e.g. **a-q°əš** “intelligent”, static: **d-q°əš-wp** “He/She is intelligent”, dynamic: **d-q°əš-xe-jt** “He/She became intelligent”.

b) To form a denominative transitive dynamic verb the affix **-t°** derived from the word **a-t°ə** “slave, property” is used that is preceded by the subjective class-personal prefixes in a base, e.g. **abza** “alive”, static: **j-bzi-wp** “It is alive”, dynamic: **-bza-s-t°-jt** “I made it be alive”.

c) To form a dynamic verb the prefix of causative **r-** is used, e.g. **a-jaša** “right”, static **j-jašo-wp** “It is right”, dynamic **isə-r-iašə-jt** “I justified it”.

d) One group of transitive and intransitive verbs uses the root-suffixes added to the base-prepositions derived from the bases of nominals that are independent in changing into dynamic: **-ça, -x, -la, -ç**, e.g. **a-ķ°-ça-ra** “to put something on something”, **aķ°ə-x-ra** “to take something from the surface of something”, **a-ķ°-la-ra** “to climb up something”, **a-ķ°-ç-ra** “to come out of something”.

Finite and Infinite Forms of Verbs

Abkhazian does not have main and subordinate clauses as an independent syntactic category and even the connectors for them. What belongs to the syntactic field and is expressed by main and subordinate clauses in other languages it is expressed in the tense and mood forms of a verb in Abkhazian.

With this respect, we have two forms of the tense formation: the finite formation of tenses relevant to main clause and the verbal suffixes of the finite formation. In other languages, it is close to the role of a main clause, e.g. **sara scejt** “I went”.

The tense formation that is close to the role of a subordinate clause in other languages was called the infinite formation by Ketevan Lomtadze.

Infinite Formation of Verbs Containing Elements of Adverbial Modifiers

A verb having the infinite formation differs from a verb having the finite formation with a prefix that is an element of adverbial modifiers of place, time, manner, cause etc., e.g. time **-an** “when”, place **-ax** “where”, manner **-šs** “how”, reason **z-** “because, for, because of”.

These elements follow the affixes of the group of „**d**”- in a verb. Taking the prefixes of adverbial modifiers causes the change of a verbal suffix as well, e.g. the suffix **-n** of the finite formation is replaced by the suffix **-z** in the infinite formation.

s-c-o-n	“I went”
s-an-co-z	“when I went”
s-ax-co-z	“where I went”
s-šs-co-z	“how I went”

Relative Infinite Formation with Prefixes

Abkhazian does not have relative pronouns and relative adverbs - who, what, which, that etc. The Member-connectors of a sentence of other languages are implied in a verb with the infinite formation and express subjective and objective relations, e.g. “a goer – the one who goes; the one what goes”, but in the tense infinite formation the prefix **z-** is used for humans and **j-** for things, e.g. **jzfo** “the one who eats; an eater”, **jfo** “what is eaten”.

In a verb form only one person can be relative, e.g. **jzfa** “the one who ate” **jlfa** “the one what was eaten”, **jwsta** “the one that I gave to you (male)”, **dwzta** “the one who gave him/her to you (male)” etc. So, **j(ə)** replaces the affixes of the person-class of the group of “**d**”, always takes the first position in a verb and expresses the subject of a one-person intransitive verb, the indirect object of a two-person intransitive verb and the direct object of a transitive verb:

One-Person Intransitive Static Verb	
Finite Formation	Infinite Formation
sara sə-qowp “I am”	j(ə)-qow “Who/what is”
One-Person Intransitive Dynamic Verb	
sara scojt “I go”	j-co “Who/What goes”

Two-Person Intransitive Static Verb	
sara d-sə-mowp awiəza “I have a friend”	sara j-sə-mow awiəza “The friends that I have”
Two-Person Transitive Dynamic Verb	
Finite Formation	Infinite Formation
sara dəzbojt ax^oəçə pšʒa “I see a beautiful child”	sara jzbo ax^oəçə dəpšʒowp “The child who I see is beautiful”

The situation is similar in three-person transitive verbs, e.g. **j-w-a-s-h^oaz** “That, what I told you”.

The element **z-** is used only in two-person and three-person verbs because it replaces the person-class suffixes of the group of „I” that are not used in one-person verbs.

The relative prefix **z-** replaces the markers of two-person transitive verbs and the subject of all transitive verbs as well as the markers of the indirect object of a transitive verb.

Two-Person Transitive Verb	
Finite Formation	Infinite Formation
jara sara jzbojt “I see him/her”	sara səzbo “The one who/what can see me”
Two-Person Intransitive Verb	
jara sara jsəmwop “I have it”	sara səzmow “The one who/what owns me”.

We should also mention the forms of a three-person transitive verb. On the one hand, we have **j-rə-z-to** “the one who/what gives them something” and on the other hand **j-zə-r-to** “the one who/what is given to it by them”.

The same prefix **z-** is used in the possessive-relative forms of nominals and replaces the prefixes of the group of „I”, e.g. **sara s-əwinə** “my house”, **zəwinə** “whose house”.

With such forms, it is important to use the verbs together first with the infinite formation and then with the finite formation, e.g.

zə-winə (j)-zə-z-dərgəlaz   axaça daajt

↑

Inf.

↑

Fin.

“The man came whose house was built”.

Tense and Mood System

Abkhazian has three grammatical tenses: present, past and future. Each tense has several screeves.

As stated above, the Abkhazian verbs are static or dynamic. Dynamic and static verbs have different conjugation of the screeves.

Static verbs have a peculiar base and they are very limited in terms of the screeve conjugation while dynamic verbs are richer in the screeves.

The forms of all the screeves of static and dynamic verbs distinguish the finite and the infinite formation.

Static Verb Screeves

A static verb has a finite present tense that is formed by the suffix **-wp** and a finite past indefinite tense formed by the suffix **-n**.

Dynamic Verb Screeves

1. Present, 2. Future I, 3. Future II, 4. Past Imperfect, 5. Past Indefinite, 6. Aorist, 7. Past Perfect, 8. Past in the Past.

Category of Mood

Abkhazian has 1. Imperative, 2. Allowing Conjunctive, 3. Conditional, 4. Purpose-Conditional, 5. Conjunctive I, 6. Conjunctive II, 7. Willing and 8. Pretending Moods. As for 9. Indicative Mood, it does not have a special formative element. The above-mentioned screeves are typical to the indicative mood.

Absolutive

Absolutive conveys an additional action or a state that precedes the action conveyed by a basic verb. It is somewhat an infinite form.

Interrogative Form

1. Intonational: **wara jgawčejt?**

2. Alternative: the element **w** is used at starting and final positions, e.g. **dco-w-dəmco-w?**

“Has he/she gone or not?”

3. Asking additional probing questions: the particle **-ba** is used, e.g. **dcejtba?**

The special affixes of a question are used in all the screeve forms. The classes of humans and non-living things/irrational beings are distinguished.

4. A human – “**darban?**“. Irrational being/non-living thing – „**iarban?**“

The suffix **darban** > **-da** is added to the infinite form of a screeve, e.g.

jco darban? “Who is going? Who is it?”

> **jco-da?** “Who is going?”

jgada “Who is it?” **jgaz-da?** “Who did it?” **dəzbada** “Who saw it?”

5. The Class of Irrational Beings: the suffixes **-j**, **-zej**, **-zj** are used, e.g. **jwge-j?** “What did you take?” **jwgo-zej** “What are you taking?”, **jwgo-zi?** “What did you take?”.

The suffix **-da** identifies a subject while the suffixes **-j**, **-zej**, **-zj** identify an object.

6. To ask questions about an action or a state expressed by a verb the interrogative forms with the suffix **-ma** are used that require direct answers, e.g. **dcoma?** “Is he/she going?”, **dəqowma?** “Is he/she?”, **jqačama?** “Have he/she done it?”

7. Specific adverbial modifier elements: the prefixes **an** (time), **ax** (place), **š** (manner) are added by the element **-ba** and we get the question words **anba** “When?”, **ax[~]ba** > **axpa** > **aba** “Where?”, ***š[~]ba** > **špa** “How?” These ques-

tion words add to the infinite bases of the screeves:

danbaco? “When is he/she going?”

dabaco? “Where is he/she going?”

dəʃpaco? “How is he/she going?”

8. Sometimes a verb takes both a prefix and a suffix:

danbacej? “When did he/she go?”

9. The question forms indicating to a purpose take the suffixes **-j**, **-zej**, **-zj**, e.g. **wzcej?** “For what/Why did you go?”

Negative Forms of Verbs

The negative forms of verbs are formed by the element **m** that serves as a prefix or a suffix. In static verbs and dynamic finite verbs (present, past I, past II, past imperfect) it follows the base i.e. it is a suffix.

Static Finite		Dynamic Finite	
Present	sə-qa-m “I am not”	s-co-m	“I am not going”.
Past Imperfect	sə qa-mə-z-ʃ “I have not been”.	scoməzʃ	“I was not going”.
Future I:	–	s-ca-rə-m	“I will not go”.
Future II:	–	s-caš-a-m	“I will not go”.

The said element precedes the verbal base in the past dynamic finite forms (past indefinite, aorist, past perfect, past in the past) and in the infinite forms of all screeves of the same dynamic verbs.

Participle

The infinite formation with the relative prefix **i(ə)-** and the prefix **z-** is the most productive to get a participle in Abkhazian.

Some participles are represented as verbal bases, e.g. **a-lala** “a fowl, cattle” (cf. **a-la-la-ra** “to get into smth.”), **a-m-dər** “ignorant” (cf. **a-dər-ra** “to know”) **a-tak** “response” (**atara** “to give”) **a-m-u-ča** „drumble” (cf. **a-u-ra** “to do”, **a-ča-ra** “to eat”). Abkhazian also forms a participle by adding the agent marker **-wiə** or the patient marker **-ʃə** to the verbal base, e.g. **a-r-ča-ra** “to teach” > **a-r-ča-wiə** “a teacher”, **a-ča-ra** “to learn” > **a-ča-wiə** “a learner”, **ajba-š-ra** “to fight” > **ajba-š-wiə** “a fighter”, **a-qa-ča-ʃə** “something to be done” (cf. **a-qa-ča-ra** “to do”), **a-us-u-ʃə** “work” (cf. **a-us** “work”, **a-u-ra** “to do”) etc.

Adverb

Adverbs in Abkhazian are divided into three main groups:

1. Adverbs of place: **abra** || > **ara** “here”, **ubra** || > **wa** “there”, **abna** || > **ana** “there” (that are related to the pronouns **abri** || > **ari** “this”, **ubri** || > **wi** “that”, **abni** || > **ani** “that”), **aaig^oa** “near”, **aarc^o** “over here”, **narc^o** “across/over there”, **awiada** “above”, **alada** “below”. Some adverbs of place are produced by adding the suffix **-n** to the nominal base, e.g. **amwian** “on the way”, **akotan** “in the village” etc.

2. Adverbs of time are produced in different ways: **jax^oa** || > **ex^oa** “today”, **jacə** || > **ecə** “yesterday”, **waxa** “tonight”, **waçə** “tomorrow”, **waçəštax^o** “the day after tomorrow”, **alsək^osanək** “all the year round”, **esəmsə** “everyday”, **usqan** “then”, **znək** “once”, **ašamtazə** “at sunrise”, **çxəbʒon** “at midnight” etc.

3. Adverbs of manner: **abas** || > **as** “this way”, **ubas** || > **us** “that way”, **abans** || > **ans** “that way” (these adverbs are related to the pronouns like the said adverbs of place: **abri** || > **ari** “this”, **ubri** > **ui**, “that”, **abni** || > **ani** “that”. **jalərq^oanə** “suddenly”, **jaraznaq** “at once”, **jrəcəjanə** “plenty”, **xəqzək** “slightly”, **xəmpada** “necessarily” etc.

Postposition

The Abkhazian language is distinguished by the lack of postpositions. The lack of postpositions of nominals is compensated by the abundance of prepositions in verbs. The basic postpositions are: **-ax^o-** “to, in/at” (**ašək^ool ax^o** “to school”), **-aqə-** “in” (**akəta-qə** “in the village”), **-qa** “to, in/at” (**awinə-qa** “at home”), **-qnə** || **-qən** “with” (**sara s-qnə** “with me”), **šəqa** “to” (**aq^oklub ašəqa** “to the club”), **-nq^o** “from” (**kartə-nq^o** “from Tbilisi”), **amčan** “under” (**açəaçla amčan** “under the apple tree”), **-zə** “for” (**açara-zə** “for education”, **sara s-zə** “for me”), **-la** “by/on” (**šapə-la** “on foot”, **čə-la** “by horse”) etc.

Conjunction

Abkhazian does not have a complex sentence. Accordingly, it does not have subordinating connectors neither. What belongs to syntax and is expressed by main and subordinate clauses it is somehow reflected in the tense and mood forms of a verb. A main clause accords to the finite formation of a verb while a subordinate clause accords to the infinite formation (see above).

In Abkhazian conjunctions are divided into three main groups: conjun-

ctive, disjunctive and adversative conjunctions.

Particle

Abkhazian lacks particles as well. Positive particles are **aa**, **aaj**, **aielj** “yes” and negative particles are **map**, **mamou** “no”.

Interjection

Interjections may express surprise and sadness: **wnan**, **dida**; support: **ahahajt**, **amarža**; surprise: **žəm-žəm**; anger **uuʃ**, **aajt**; a call for being quiet: **siš**, **aššəh^əa** etc. Some interjections are used when addressing, e.g. **o**, **wa**, **waa** etc.

Syntax

I Analysis of an Attributive Syntagm

As stated above Abkhazian does not have the conjugational system. Accordingly, the structure of a nominal (attributive) syntagm is represented in its degree in the language.

A Syntagm Containing a Pronoun

Thus, in Abkhazian in a nominal syntagm in such cases an additional class-personal pronoun or a word denoting an owner should be used as well, e.g. **la(ra) aph^əés ləçkə qápšwɔ** “Her || The women’s dress is red”. The used pronoun may be complex or simple.

A Syntagm Containing an Adjective

In an attributive syntagm a modifier that is an equative adjective follows a head word, e.g. **asə šk^əak^əa** “snow white” (literal trans.), **ač^əə dəw** “a horse big” (literal trans.) etc.

In a plural form in the category of inanimate objects/irrational beings the suffix **-k^əa** of plurality adds to a modifier, e.g. **ač^əə dəw** “a big horse”, **ač^əə dəuk^əa** “big horses” etc.

In the class of humans there is a difference, in particular, a nominal of the class of humans has its suffix **-c^əa** or any other suffix, e.g. the suffixes of collectiveness **-ra**, **-aa...** while a modifier that is an equative adjective that follows a head word has its own suffix (of the category of irrational beings) **-k^əa**, e.g.

axac°a dɔuk°a	“big men”
awiwɔc°a bziak°a	“good friends”
aqk°ɔnc°a x°ɔgk°a`	“little boys”

A modifier expressed by a relative adjective precedes a head word. Such a modifier and a head word are a substantive syntagm.

A Syntagm Containing a Number

A numeral of the category of inanimate objects/irrational beings usually precedes a head word. The number “one” is an exception. As stated above, it adds to a nominal as the suffix **-k** of indefiniteness.

A numeral as a determiner is not characterized by the difference in the classes of humans and inanimate objects/irrational beings.

From the number “two” in the category of inanimate objects a noun is attached by the numeral base at the starting position as a determiner, e.g. **wiwɔc°ak** “two horses”, **x°ɔc°ak** “five horses” etc.

When using numerals as determiners the opposite order is also possible i.e. a numeral as a determiner follows a head word. In this case, a head word or a noun is represented in the general form in a syntagm while a determiner or a numeral is represented completely, in the form of a base, e.g. **axac°a xwiɔ** “three men”, **ačk°a xpa** “three horses”.

The inversive order is more common in the class of humans, e.g. **sara swiwɔc°a wiwɔza** “two friends of mine”,

It should be noted that the numerals of the category of inanimate things/irrational beings have an approximate meaning in the postpositional place, e.g. **ačk°a wiba** „about two horses“.

II Predicate Syntagm

In the Abkhazian language the members of a sentence connect to each other through the certain rules and create pairs or syntagms in which one member is main and the other is subordinated.

The members of an Abkhazian syntagm have the following types of a syntactic interrelation: concord, syntactical subordination and order of words.

Concord is between nominals or a nominal and a verb in class, person and number. Accordingly, there are two types of concord: 1. A verb concurs to a nominal in a class and shows the marker of a relevant grammatical class, e.g. **wara w-x||marwejt** “You (male) are playing”, **bara bə-x||marwejt** “You (fe-

male) are playing” etc. 2. A verb concords to a nominal in number if a nominal is a subject or an object, e.g. **sara scojt** “I am coming”, **hara hcojt** “We are coming” etc.

Syntactical Subordination is very common in Abkhazian. It is productive as there are no conjugational system in the language. In this relation, the members of a syntagm are not characterized by grammatical categories expressed morphologically. In such a syntagm we have:

a) A verb and an affixed nominal, e.g. **šapə-la daajt** “He/She came here on foot”;

b) A verb and an unaffixed word, e.g. **gagra dcejt** “He/She went to Gagra”;

c) A denominative infinite static verb and an unaffixed word, e.g. **zənzə jx|əçup** “very small”.

Order of Words in an Abkhazian syntagm may function as a morphological-syntactic mean because of the peculiarities of the grammatical structure of this language. It is always fixed but rarely it is somehow free.